

y. Pienzeies ued.

G. Viehmeyer. ued.

Dieses verhält sich auf die
Auction der gealigen
Güter Gafertzen Wonnber in Rheda
unvollständig und ist in dem
übrigen Lücken.

DV 25

16915

ANTIDOTARIUM
SPECIALE,

à Io. Iacobo Vuckero

Basiliense,

Colmariensis Reipublicæ
Physico,

Guillaume "
Vielmeyer
Medicus

EX OPT. AVTHORVM TAM VETERVM,
quàm recentiorum scriptis, fideliter congestum, metho-
diceq; digestum, multis etiam simplicibus,
& compositionibus adauctum.

CVM DVOBVS BLENCHIS
locupletis.

CVM PRIVILEGIO AD AN. DECEN.

BASILEAE.

PER EVSEBIUM EPISCOPIVM,
& Nicolai Fr. haeredes.

M. D. LXXXI.

15
M V I R A D V 25
MAXIMILIANO II. CÆSARI
AVGVSTO

DD. FERDINANDI E. PHILIPPI N.
MAXIMILIANI I. PRON.
FRID. III. ABN.

VT AVITA MAIESTATE,
SIC VIRTUTE ET FORTVNA PROPRIA
ET COMITE VTRIVSQ.
GLORIA.
NOBILISS. CLARISS. Q.

IO. IACOBVS VVECKERVS
BASILIENSIS.

ANTIDOTARIVM

HOC

SPECIALE

DEVOTO ANIMO

DDD.

IO. IACOBI VVECKERI
BASILIENSIS

In Antidotarium speciale
ad Medicinæ studiosos

PREFATIO.

ETSI multa ac uaria Antidotaria (uulgò Dispensatoria dicta) ab antiquis simul & recentioribus Medicis in lucem emissa sunt, rei medicæ studiose LECTOR: tamen, quod pace tantorum uirorum dictum uelim, ordinis diuersitas in multis suspecta, eiusdem interturbatio non paucos neglectæ methodi accusare uidetur: cum medicamenta nec promptè inueniri, nec commodè administrari possint. Inter Græcos primum meritò locum obtinet Galenus, qui medicamentorum historiam diuersis libris, pro occasione temporis, hortatu amicorum cõplexus est. Vndecim sanè de simplicium medicamentorum facultatibus: duos de Antidotis: septem de compositione medicamētorum per genera: de Theriaca ad Pisonem, unum: decem de compositione medicamentorum secundum locos edidit, nō ea tantum quæ ad Sanitatem pertinent, uerumetiam quæ ad Ornatum faciunt, comprehendens. Paulus Aegineta, quem Galeni simiam quidam appellare non uerentur, in medicamētorum tractatione uel nullum, uel saltem alphabeticum ordinem obseruauit. Oribasius ingenio diligentiaq; magnus, non multam in dispositione medicamentorum curam impendit. Inter Arabes, inuentione præstantissimorum medicaminum insignes, tanquam Hybrida quidam Io. Mesue, ut ex Græcis & Arabibus multa collegit medicamenta, ita Galeni ordinem imitari uoluit. Proinde quemadmodum Galenus de medicamentorum tum genera-

2 lium,

P R A E F A T I O

lium, tum cuique parti affectu familiarium compositione, peculiare commentationes, insuper etiam de Antidotis scripsit: ita Mesueus libro de Antidotis, medicamenta generalia, sectionibus duodecim ueluti classibus comprehendit: subinde uero cuique singularium partium affectui propria medicamenta, libro quem ob id medicorum uulgo De appropriatis appellat, persecutus est. Auicenna libro primo de uniuersalibus, libro secundo de singularibus medicinis ordine alphabetico differuit: Antidotarium denique libro quinto subiunxit. Serapio librum de Antidotis, librum de temperamentis simplicium congeffit uerius quam digessit. Nicolaus de compositis medicamentis Antidotarium edidit eo ordine, quem multi inuestigare, pauci inuenire possint. Ex recentioribus quamplurimi in hoc stadiu descendentes, uti studium uoluntatemque suam Reipubl. comprobant, ita nunc particularia generalibus, nunc artificialia naturalibus, nunc ornantia curantibus commiscentes, a methodo exorbitasse uidentur. Ergo cum etiamnum in medio Antidotaria palma, ut ita loquar, proposita esset, cum medicis praestantissimis, iisdem & ciuibus & collegis meis, consilio communicato, hoc Antidotarium magno animo sum aggressus, illudque diuino auxilio ad finem perduxit. De cuius methodo si forte quaeras, in tres illud libros partiti sumus. quorum priores duo de medicamentis tum simplicibus, tum compositis siue artificialibus, ad sanitatem conferentibus agunt: tertius uero parerga medica (ne quid huic tractationi uideretur deesse) ad ornatum spectantia continet. Nam cum & Prisci, Archigenes, Asclepiades, Crito, Cleopatra, Heras, Soranus, quod apud Galenum libro de compositione medicamentorum secundum locos uidere licet, hac de materia scripserint: Neotericorum quinetiam non pauci, Itali potissimum & Galli, gentis suae in ornandis corporibus morem secuti, Cosmetica tractauerint: nihil me ab officio medici alienum, si illos certa methodo sequerer, facturum putauit. In singularium medicamentorum enarratione causas, effectus

AD LECTOREM.

effectus & accidentia, quanta potuimus diligentia examinauimus & declarauimus, ex præstantissimis quibusque, non solum Græcis & Arabibus, uerumetiam Latinis, Italis, Gallis, Hispanis & Germanis (quorum catalogum paulo post subnectemus) optima quæq; & seligendo & digerendo : quorum usus & Medicis & Pharmacopœis maximus esse possit: Medicis quidem, ob remediorum copiam, methodicamque rationem, ut qui sine labore ex hoc Opere, medicamenta ad quæuis corporis mala, tanquam ex promptuario facilè inuenire queant: Pharmacopœis uerò, ad meliorem & diligentiolem præparationem, tractationemque. Et hæc de re ipsa. Nunc quo ad nomen. Antidotarij Specialis appellationem commentario huic indere placuit, quòd in eo de Antidotis tractetur: hoc est, de ijs medicamentis, quæ certa ratione inuenta, administrata & exhibita, corporis humani noxas uel mitigant, uel abigunt, uel præcauent. Qua quidem uniuersali significatione nominis ante nos & Galenus & Mesueus & Nicolaus usi sunt. Speciale, differentia causa addidimus: ut illud à Generali, quod etsi natura prius, tempore tamen posterius, non multo post à nobis edetur, si conatibus nostris Deus opt. max. fauerit, distingueremus. Differt enim Speciale à Generali, ut multa paucis complectar, sicuti praxis seu Historia à Theoria, uel ut exempla singularia à præceptis uniuersalibus. Præcepta uniuersalia sunt, & conceptus uniuersales, ex singularium rerum obseruatione natos exprimunt: Exempla uerò singularem historiam persequuntur. Proinde etiam in hoc genere Antidotarium Generale medicamentorum Theoriam, Speciale uerò Praxin siue Historiam medicamentorum complectetur. Hæc sunt, amice Lector, quæ tecum de nostro hoc Opere cõferre uolui. Quod si tuis usibus ulla ratione inseruiet, ut mihi id gratissimum erit, ita operam deinceps dabo, ut ocij nostri inter media negocia rationem in Generali Antidotario perficiendo Aselepiadarum amplissimo ordini comprobem. Tu interea hisce fruire: & si nostrum hunc

a 3 laborem

PRAEFAT. AD LECTOREM.

laborem Reip. utilem putas, generoso heroi LAZARO SVEN-
DRO, Cæs. M. Polemarcho, belli pacisq; artibus clarissimo gra-
tias habere: cuius hortatu animus sæpe, quantumuis languenti-
bus corporis uiribus, nobis ad hæc conficienda restitutus uel
saltem excitatus fuit. Cuius itidem suasu tantum nobis accessit
audaciæ, ut inuictæ Cæsari uigilias hæc nostras dedicaremus,
eiq; uni præ cæteris studia nostra comprobare niteremur,
cui placuisse non ultima, sed solidissima, laus est.

Vale. Colmaræ, Idibus August.

M. D. LXXIII.

AVTHO-

AVTORES EX QVIBVS

HOC OPVS CONCINNATVM EST.

Actuarius.
Adamus Lonicerus.
Aetius.
Aelianus.
Albertus Magnus.
Alchindus.
Alexander Benedictus.
Alexius.
Ambrosius lung.
Ammonius.
Andernacus.
Andreas à Lacuna.
Andromachus.
Antonius de Scarparia.
Antonius Musa.
Apollo.
Apuleius.
Archelaus.
Archigenes.
Arnoldus de Villa noua.
Auicenna.
Bernardini.
Bertapalia.
Brassauolus.
Bruffonius.
Cardanus.
Carolus Clusius.
Carpensis.
Carpus.
Cleopatra.

Cordus.
Crescentius.
Crito.
Cronenburgius.
Damocrates.
Dioscorides.
Dodonaus.
Euonymus.
Fallopins.
Fernelius.
Florauantus.
Fænon.
Fæsius.
Fontanus.
Franciscus Pedemontanus.
Fuchsius.
Fumanellus.
Gabriel.
Galenus.
Garcias ab Horto.
Geber.
Gentilis Fulginas.
Gesnerus.
Gilbertus de Anglia.
Gordonius. Guido.
Hermes.
Hieronymus Fracastorius.
Hieronymus Herold.
Hippocrates.
Hollerius.

Jacobus

Iacobus de Mantijs.
Iacobus Theodorus.
Ioannes Agricola.
Ioannes Baptista Porta.
Ioannes Bauhinus.
Ioannes Crato.
Ioannes de Sancto Amando.
Ioannes de Thenis.
Ioannes de Figo.
Ioannes Langius.
Ioannes Mag.
Ioannes Marinellus.
Ioannes Moibanus.
Isabella Cortese.
Lemnius.
Leonardus de Prædapia.
Luminare maius.
Leouellus.
Leo Suavius.
Lumen Apothecariorum.
Manardus.
Magenbuch.
Matthaus de Gradis.
Matthiolus Senensis.
Medici Augustani.
Medici Basilienses.
Medici Bononienses.
Medici Coloniaenses.
Medici Ferrarienses.
Medici Florentini.
Mesue. Mizaldus.
Montagnana.
Maraltus.

Nicolaus Monardus.
Nicolaus Myrepsus.
Nicolaus Taurellus.
Oribasius.
Orpheus.
Paulus Aegineta.
Paracelsus.
Petrus Aponensis.
Petrus Bayrus.
Petrus Bellonius.
Petrus Hispanus.
Philippus Plstadius.
Philostratus.
Placotomus. Plinius.
Rhasis.
Rogerus.
Rondeletius.
Ruffus.
Saladinus.
Serapio.
Seruitor.
Syluius.
Theodorus Zuingerus.
Theophrastus.
Thesaurus Aromatariorum.
Thomas Erastus.
Trincauellus.
Trotula.
Tryphon.
Varignana.
Vlricus ab Angelburg.
Xenocrates.
Zezar.

ELEN-

ELENCHVS ET SERIES
CAPITVM, HOC OPERE
contentorum.

ANTIDOTARII SPECIALIS LIBER I.

De IGNE. Caput I.	fol. 1			
De AERE. Caput II.	3			
De AQVA. Caput III.	5			
Thermarum differentia à metallis	6			
Thermæ Germaniæ	7	De lapidibus	abstergentibus	44
Fontes acidi	10		glutinantibus	ibid.
Thermæ Italiæ	12		cicatricem inducentibus	45
De TERRIS. Caput IIII.	14		calculus cōminuentibus,	ibid.
De METALLIS. Caput V.	18		foetum retinentibus	ibid.
temperatis	19		menfes cientibus	46
calescentibus & siccantibus in			amuletis	ibid.
gradu secundo	20	De MARINIS. Cap. VII.	minus preciosis, alterantibus qua-	
calescentibus & siccantibus in			litate occulta	ibid.
gradu tertio	ibid.		purgantibus	48
De metallis calidis & siccis in gradu quarto	25			
frigidis in primo	27		De MARINIS. Cap. VII.	49
frigidis in secundo	28		calidis	ibid.
astringentibus	31	De marinis	frigidis	53
uenenosus	32		astringentibus	ibid.
De LAPIDIBVS. Cap. VI.	33		emollientibus	54
primo	35		abstergentibus	55
De lapidibus preciosis, seu gemmis frigidis in gradu	36		qualitate occulta alterantibus	57
quarto	37	De ANIMATIS SINE SENSU,		
De gemmis amuletis	38	à terrestribus, hoc est, ex plantis & arborib.		
preciosis, alterantibus qualitate		sumptis: & primo de folijs. Cap. VIII.		
occulta	38	De folijs temperatis		66
minus preciosis: ac primum de				
calidis	40	De folijs seu herbis calidis in gradu	primo	67
frigidis	42		secundo	73
astringentibus	43		tertio	81
emollientibus	ibid.	De folijs frigidis in	quarto	95
obstupefacientibus	44		primo	98
			secundo	100
			tertio	106
			quarto	109
		De folijs humidis in	primo	110
			secundo	ibid.
		De folijs siccis in	primo	113
			secundo, ib.	
			tertio	115
			quarto	115
				De fo

ELENCHVS CAPITVM.

astringentibus	115	siccantibus cor & pectus,	ibid.
aperientibus	118	astringentibus	ibid.
emollientibus	120	discutientibus	ibid.
indurantibus	ibid.	abstergentibus	ibid.
extenuantibus	ibid.	extenuantibus	155
discutientibus	ibid.	emollientibus	ibid.
extrahentibus	ibid.	suppurantibus	ibid.
suppurantibus	121	glutinantibus, & cicatricem ino-	
abstergentibus	ibid.	ducentibus	ibid.
glutinantibus, & cicatricem ducen-		mensis mouentibus & sistenti-	
De folijs	ibid.	bus	ibid.
flatus discutientibus	128	flatus discutientibus,	ibid.
semen generantibus	ibid.	qui ambustis medentur,	ibid.
mensis mouentibus	129	uenenis resistentibus	ibid.
mensis sistentibus	ibid.	dolorem mitigantibus	ibid.
uenenis resistentibus	131	De floribus purgantibus bilem flauam,	ibid.
strumas discutientibus	ibid.	pituitam	156
dolorem mitigantibus	132	De FRUCTIBVS. Cap. X.	157
uenenosus	ibid.	De fructibus temperatis	160
alterantibus qualitate occulta	134	De fructibus calidis in primo 162 secundo 163	
bilem flauam	135	tertio. 164 quarto 165	
bilem atram	136	De fructibus frigidis in primo 166 secundo 170	
pituitam	137	167 tertio 169 quarto 170	
serosos humores	138	De fructibus humidis in primo 171 secundo, ib.	
De FLORIBVS. Cap. IX.	143	De fructibus siccis in primo, ibid. secundo,	
De floribus calidis in	146	ibid. tertio ibid.	
primo	149		
secundo	ibid.	De fructibus cal-	
tertio	150	facientibus	
quarto	151	caput	171
ibid.	152	thoracem	172
De floribus humidis in	ibid.	cor	ibid.
primo	ibid.	stomachum	173
secundo	ibid.	renes & uesticam,	ibid.
tertio	ibid.	uterum	ibid.
quarto	ibid.	thoracem & cor,	ibid.
De floribus siccis in	ibid.	stomachum	ibid.
primo	ibid.	hepar	174
secundo	ibid.	renes & uterum	175
tertio	ibid.	De fructibus astringentibus 175 discutiens	
De floribus calefacientibus caput,	152	tibus, ibid. extenuantibus, ibid. glu-	
Etus 153 reliquis corporis partes	154	tinantibus, ib. flatus discutientibus, ib.	
meclantibus pectus & cor,	ibid.	semen generantibus, ibid. urinam ciens	
		tibus, ibid. mensis mouentibus 176	
		mensis	

ELENCHVS CAPITVM.

<p>mensis sistentibus, 176 tibus, ibid. dolorem mitigantibus, ibid.</p> <p>De fructibus purgantibus: { bilem flauam, ibid. bilem atram, 178 pituitam, ibid.</p> <p>De SEMINIBVS. Cap. XI. 180</p> <p>De seminibus calidis in primo 183 secundo 184 tertio 185 quarto 188</p> <p>De seminibus frigidis in primo 189 secundo 190 tertio ibid.</p> <p>De seminibus humidis in primo 191</p> <p>De seminibus siccis in primo, ibid. secundo 192 tertio 193</p> <p>De seminibus exsiccantibus: { iecur, ibid. splenem, ibid. renes et uesicam, ibi. uterum 193 artus ibid.</p> <p>De seminibus refrigerantibus: { caput 194 thoracem, cor, & stomachum hepar ibid. splenem ibid. renes & uesicam ibid. artus 195</p> <p>De seminibus: { astringentibus ibid. discutientibus ibid. abstergentibus, emollientibus, ibi. indurantibus ibid. suppurantibus ibid. glutinantibus 196 flatus discutientibus, ibid. generantibus semen, ibid. menstrua prouocantibus, ibid. menses sistentibus ibid. calculum frangentibus, ibid. uenenis resistentibus 197 mitigantibus dolorem, ibid. discutientibus strumas, ibid. uenenosis ibid.</p> <p>De seminibus purgantibus bilem pituitam 198</p>	<p>De RADICIBVS. Cap. XII. 200</p> <p>De radicibus calidis in primo 204 secundo 206 quarto 209</p> <p>De radicibus frigidis in primo 211 secundo, ibid. tertio ibid.</p> <p>De radicibus humidis in primo ibid.</p> <p>De radicibus siccis in primo 212 secundo 216 tertio ibid.</p> <p>De radicibus exsiccantibus: { apertum 218 thoracem 219 cor 222 stomachum ibid. hepar 223 splenem 224 renes 225 uterum & iuncturas, ibid.</p> <p>De radicibus refrigerantibus stomachum, hepar & splenem ibid.</p> <p>De radicibus: { astringentibus 226 discutientibus 228 abstergentibus 229 aperientibus, extenuantibus, adurentibus, & emollientibus, ibid. suppurantibus ibid. glutinantibus 230 flatus discutientibus 231 semen generantibus 232 menses mouentibus ibid. menses sistentibus 236 sudorem prouocantibus, ibid. uenenis resistentibus 237 ambustis conferentibus 238 dolorem sedantibus ibid. discutientibus strumas 239 uenenosis ibid. alterantibus qualitate occulta 240</p> <p>De radicibus purgantibus bilem flauam, bilem atram 241 pituitam 242</p> <p>De LIGNIS. Cap. XIII. 246</p> <p>De lignis calidis, ibid. frigidis 251 terantibus qualitate occulta 252</p>
---	---

ELENCHVS CAPITVM

<p>De CORTICIBVS. Cap. XIII. 253</p> <p>De corticibus calidis in primo 254</p> <p style="margin-left: 2em;">secundo, ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">tertio 258</p> <p>De corticibus aperientibus ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">dolorem mitigantibus, ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">purgantibus ibid.</p> <p>De corticibus fructuum calidis, ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">astringentibus 259</p> <p>De corticibus radicum calidis, et frigidis, ibid.</p> <p>De corticibus purgantibus bilem ibid.</p> <p>De SVCOIS. Cap. XV. 260</p> <p>De succis temperatis herbarum 261</p> <p>De herbarum succis calidis in primo, ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">secundo, ibid. tertio ibid.</p> <p>De succis herbarum frigidis in primo, ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">secundo 262 tertio, ibid. quarto, ibid.</p> <p>De succis fructuum calidis 263 frigidis, ibid.</p> <p>De succis seminum calidis, ibid. frigidis, ibid.</p> <p>De LIQVORIBVS. Cap. XVI. 264</p> <p>De liquoribus frigidis 265 calidis, ibid.</p> <p>De liquoribus pingvibus calidis 267</p> <p style="margin-left: 2em;">frigidis 269</p> <p>De liquoribus concretis calidis moderatè, ibid.</p> <p>De liquoribus concretis calidis in primo 270</p> <p style="margin-left: 2em;">secundo 271 tertio ibid.</p> <p>De liquoribus concretis frigidis in primo 272</p> <p style="margin-left: 2em;">tertio, ibid. quarto, ibid.</p> <p>De liquoribus concretis, purgantibus, bilem 273</p> <p style="margin-left: 2em;">pituitam 275</p> <p>De GVMMI & RESINIS. Cap. XVII. 277</p> <p>De gummi & resinis calidis temperatis 278</p>	<p>De gummi & resinis calidis in primo, ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">secundo 279 tertio 282 quarto 283</p> <p style="margin-left: 2em;">frigidis 284</p> <p style="margin-left: 2em;">emollientibus, ibid.</p> <p>De gummi & resinis astringentibus 285</p> <p style="margin-left: 2em;">calculos pellentibus ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">purgantibus, pituitam, ibid.</p> <p>De ANIMALIBVS aquatilibus. Cap. XVIII. 287</p> <p>De ANIMALIBVS integris. Caput XIX. ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">terrestribus ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">aquatilibus 288</p> <p style="margin-left: 2em;">aereis & uolatilibus 289</p> <p>De ANIMALIBVS uenenosiss. Cap. XX. 290</p> <p>De ANIMALIVM partibus. Cap. XXI. 298</p> <p>De OSSIBVS. Cap. XXII. 301</p> <p>De MEDVLLIS Cap. XXIII. 302</p> <p>De SANGVINE. Cap. XXIV. ibid.</p> <p>De PINGVEDINE, Adipe, & Scuo. Cap. XXV. 304</p> <p>De EXCREMENTIS utilibus. Cap. XXVI. 306</p> <p>De EXCREMENTIS inutilibus prima coctionis. Cap. XXVII. 308</p> <p>De STERCORE. Cap. XXVIII. 309</p> <p>De EXCREMENTIS secunda coctionis. Cap. XXIX. 311</p> <p>De EXCREMENTIS tertia coctionis. Cap. XXX. 318</p>
---	---

ANTIDOTARIJ SPECIALIS LIBER II.

<p>De AQVIS DISTILLATIS. Cap. I. 315</p> <p>De aquis refrigerantibus sanguinem 318</p> <p>De aquis refrigerantibus seu concoquentibus bilem in capite ibi.</p> <p style="margin-left: 2em;">concoquentibus, bilem in thorace 319</p>	<p>De aquis distillatis refrigerantibus</p> <p style="margin-left: 2em;">cor ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">stomachum, ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">hepar ibid.</p> <p style="margin-left: 2em;">renes & vesicam, ibid. m.</p> <p style="margin-left: 2em;">matricem 320</p> <p style="text-align: right;">De aquis</p>
--	---

ELENCHVS CAPITVM.

	caput, seu concoquentibus		caput	379
	pituitam in capite,	320	cor	380
	thoracem	321	thoracem	381
De aquis distillatis	cor	322	uentriculum	383
excalfacientibus	Stomachum,	ibid.	hepar	388
	hepar	323	splenem	ibid.
	splenem,	ibid.	renes & uesticā,	ibid.
	renes & uesticam	324		
	matricem,	ibid.	astringentibus	389
	capite	325	sudorem prouocantibus	390
De aquis alterantibus &	pectore,	ibid.	resistentibus uenenis	391
concoquentibus bilem a-	corde	ibid.		
tram in	hepate	ibid.	pituitam	391
	splene	ibid.	bilem flauam	393
			bilem atram	394
De aquis alterantibus qualitate occulta,		ibid.	aquam	ibid.
De aquis purgantibus		326	humores mixtos	395
De aquis compositis confortantibus		ibid.		
alterantibus		328	De DECOCTIS. Cap. VII.	397
De SYRVPIS. Cap. II.		346	De decoctis officinalibus rescientibus	398
	capite	348	communibus	399
De syrupis offi. in ali	thorace	349	caput	ibid.
bus, concoquentibus	Stomacho	351	pectus	400
bilem flauam in	corde	354	cor	ibid.
	hepate	ibid.	De decoctis sudorem prouocantibus	401
			sanguinem	402
	capite	355	bilem flauam	403
De syrupis concoquentibus pituitam in	thorace	356	pituitam	ibid.
	corde	358	bilem atram	404
	Stomacho	359	humores mixtos,	ibi.
	hepate	362	De decoctis minus usualibus	405
	matrice	ibid.	pectus	ibid.
De syrupis concoquentibus melancholiam in corpore		363	cor	ibid.
de	hepate & liene	364	bilem	406
De syrupis purgantibus bilem	pituitam	366	pituitam	ibid.
humores mixtos	368. & 374		bilem atram	ibid.
De syrupis minus usualibus		370	bilem flauam,	ibid.
De syrupis educantibus urinam		375	pituitam	407
De IVLAPIIS. Cap. III.		ibid.	humores mixtos	408
De SVCCIS, seu ROB. Cap. IIII.		376	De INFUSIONIBVS. Cap. VIII.	409
De EMVLSIONIBVS. Cap. V.		377	bilem	410
De VINIS artificialibus. Cap. VI.		378	pituitam	412
			bilem atrā	413
			De infusis, sanguinem puriorem reddētib.	414

ELENCHVS CAPITVM.

De CLYSTERIBVS. Cap. IX.	415	De EMBROCHIS. Cap. XIV.	449
nutrientibus	416	excalfaciētib. caput	ibid.
calfaciētib.	ibid.	alterantibus stomachum	450
refrigerantibus	417	refrigerantibus caput	ibid.
emollientibus	ibid.	De INSESSIONIBVS. Cap. XV.	451
astringentibus	418	astringentibus	ibid.
detergentibus	419	emollientibus,	452
De clysterib.	420	aperientibus	ibid.
urinam prouocantibus	ibid.	discutientibus	545
comminuentibus calculum	421	frangentibus calculum,	ibid.
uermes necantibus	ibid.	dolorem mitigantibus,	454
dolorem sedantibus	422	De BALNEIS. Cap. XVI.	455
purgantibus	425	excalfaciētib.	ibid.
purgantibus aquam	426	refrigerantibus	ibid.
flatus discutientibus	427	astringentibus	456
De GARGARISMATIS. Cap. X.	429	De balneis	ibid.
astringentibus	ibid.	emollientibus	457
discutientibus	430	aperientibus	ibid.
De gargarismatis	431	abstergentibus cutem	ibid.
detergentibus	431	dolorem mitigantibus	459
consolidantibus	432	De LOTIONIBVS. Cap. XVII.	460
dolorem sedantibus,	ibid.	capitis	ibid.
odoratis	ibid.	axillarum	462
De ERRHINIS. Cap. XI.	433	manuum, pedum	ibid.
bilem	ibid.	De OLEIS. Cap. XVIII.	463
De errhinis purgantibus	434	oleis excalfaciētib. uentriculum	466
pituitam	434	hepar 467 lienem, ibid. uterum	468
melancholiam, ibid.		articulos 469 nervos	471
De errhinis detergentibus, ibid. dolorem mi-		De oleis refrigerantibus caput	472
tigantibus	435	& corro-	
astringentibus,	ibid.	borantibus uentriculum	473
odoratis	436	pectus 475	
De FOMENTIS. Cap. XII.	437	hepar 476 uterum	ibid.
astringentibus	438	siccantibus, humectantibus	ibid.
aperientibus	439	astringentibus	477
De fomentis	ibid.	emollientibus, laxantibus	ibid.
discutientibus	440	rarefacientibus	478
emollientibus	440	digerentibus, detergentibus	ibid.
dolorem sedantibus	ibid.	De oleis	
De EPITHEMATIB. Cap. XIII.	442	glutinantibus	479
De epithematibus ad omnes partes	443	somnia inducentibus	482
De epithematibus alterantibus cerebrum, ibid.		frangentibus calculum	ibid.
cor 44 pectus 446 stomachum, ibid.		nuantibus coitum	483
hepar 448 corpus per arterias iuxta ma-		sedantibus dolorem	ibid.
num	ibid.	purgantibus	486
		De	

ELENCHVS CAPITVM.

De oleis subtili modo paratis, seu distillatis	486			
De oleis	<ul style="list-style-type: none"> herbarum & florum, ex fructib. ib. ex seminibus ex lignis ex corticibus ex aromatibus ex resinis & gummis ex metallicis ex animalib⁹, et eorundē partib. 			
		488	De pulueribus	<ul style="list-style-type: none"> incarnantibus 540 cicatricem inducentibus, ibid. carnem auferentibus ibid. strumas dissoluentibus 542 mitigantibus dolorem ibid.
		489		
		490	De ELECTVARIIS. Cap. XXI.	544
		491	De electuarijs	<ul style="list-style-type: none"> caput 548 pectus 551 cor 555
		492	calcfaciētib ⁹	<ul style="list-style-type: none"> uentriculum 559 hepar 562 sp̄lenem, matricem 564
496				
507	De BALSAMIS. Cap. XIX.	509		
	De PVLVERIBVS. Cap. XX.	519		
	De puluerib. calcfaciētib. et siccantib. caput	522		
	De pulueribus ex calcfaciētib ⁹	<ul style="list-style-type: none"> cor ibid. stomachū 524 hepar 527 		
	De pulueribus refrigerantibus uentriculum, ib.			
	hepar	528		
	<ul style="list-style-type: none"> astringentibus ibid. mensēs mouentibus ibid. mouentibus urinam ibid. calculum frangentibus 529 partum prouocantibus, ibid. consolidantibus ibid. sedantibus dolorem 530 			
	De pulueribus	<ul style="list-style-type: none"> bilem ibid. pituitā per nares, utē p̄ aluū 531 bilem atram 532 		
	De puluerib. purgantibus	<ul style="list-style-type: none"> aquam ibid. humores mixtos ibid. scæces 534 		
	De pulueribus extrinsecus applicandis	535		
	De pulueribus capitis temperatis	ibid.		
	De pulueribus ex calcfaciētib ⁹ caput	ibid.		
	cor 536	uentriculum, hepar, ibid.		
	De pulueribus refrigerantibus	<ul style="list-style-type: none"> caput 537 cor ibid. hepar 538 		
	De pulueribus astringentibus	ibid.		
	De pulueribus abstergentibus dentes	539		
	cutem	ibid.		
			<ul style="list-style-type: none"> 600 frangentibus calculum ibid. uenerem stimulantibus ibid. uenerem minuentibus 601 dolorem mitigantibus ibid. 	
	De electuarijs purgantibus aquam	603		
	humores pituitosos & mixtos	ibid.		
	De .OPIATIS. Cap. XXII.	604		
	De CONSERVIS. Cap. XXIII.	615		
			De	

ELENCHVS CAPITVM

De conseruis	{ caput 616	pectus 617	De unguentis minus usualibus	674
calefaciētib.	{ cor, uentriculum	618	{ pectus, stomachum	ibid.
	{ hepar, splenem, uterum	619	De unguentis	{ b. par. 675 splenem 676
	uncturis	620	excalfaciētib.	{ renes & uescicam 677
		ibid.		uterum
De conseruis	{ caput, pectus, cor	621	De unguentis refrigerantibus	uterum, stomachum 678
refrigerantibus.	{ uentriculum	621		hepar 679
	{ hepar, splenem, renes, uterum,	ibid.		
	uncturis	ibid.		
De ECLEGMATIS, siue LOCH.				
Cap. XXIIII.				
De eclegmatis astringentibus		622		{ astringentibus
abstergentibus		623	De unguentis minus usualibus	ibid.
De eclegmatis minus usualibus astringentibus		624		emollientibus 680
abstergentibus		628		digerentibus, abstergentibus. 681
		629		carnem generantibus 684
De CONDITIS. Cap. XXV.		631		cōsolidantibus, glutinantibus. 685
De conditis calfacientibus & roborantibus. cor		632		cicatricem ducentibus 686
De conditis excalfaciētib. uentriculum		633		carnem auferentibus, ibid.
renes		634	De EMPLASTRIS. Cap. XXIX.	dolorem sedantibus 687
		ibid.		purgantibus 688
De conditis	{ refrigerantibus uentriculum,	ibid.		
	temperatis	635		
	excalfaciētib.	636	De emplastris	{ calidis 691
De conditis compositis refrigerantibus		637		frigidis, astringentibus 692
De conditis purgantibus		639		emollientibus 694
De EXTRACTIS. Cap. XXVI.		ibid.		abstergentibus 700
De extractis simplicibus alterantibus		640		discutientibus 702
purgantibus		641	De emplastris minus usualibus	cōsolidantibus, et glutinantibus. 703
De LINIMENTIS. Cap. XXVII.		647		cicatricem inducentibus 707
		ibid.		dolorem sedantibus
De linimentis	{ temperatis	ibid.		708
	{ calidis, frigidis, humidis	648		
	dolorem sedantibus	649	De emplastris minus usualibus	{ astringentibus, ibid.
De VNGVENTIS. Cap. XXVIII.		650		emollientibus 709
		654		cōcoquentibus, ibid.
	{ excalfaciētib.	654		discutientibus 710
	refrigerantibus	657		abstergentibus, ibid.
	astringentibus, emollientibus.	659		consolidantibus 711
	abstergentibus	660		extrahentibus, ibid.
De unguentis	{ carnem generantibus	667	De CATAPLASMATIS. Ca. XXX.	erodentibus ibid.
	glutinantibus, & cicatricē inducentibus, erodentibus, extrahentibus	669		
	dolorem sedantibus	670	De cataplasmatibus	{ astringentibus
	somniferis, ad amobusta	671		emollientibus, abstergentibus, concoquentibus 714
	purgantibus.	672		discutientibus 715
				atrabentibus 717
				dolorem mitigantibus, ibid.

DE

ELENCHVS CAPITVM.

De CERATIS. Cap. XXXI.	720		
{ calidis	ibid.	De tabulis ex	{ caput 760
{ frigidis	721	{ pectus, uentriculum	761
De ceratib. emollientibus	722	{ hepar	762
{ astringentibus	725	{ matricem	763
{ consolidantibus & glutinatib. ibi.		De tabulis refrigerantibus	{ caput, pectus, ibid.
De DROPACIBVS. Cap. XXXII. 727		{ cor	764
De SINAPISMIS. Cap. XXXIII. 728		{ hepar	ibid.
De CERIS tingendis, seu colorandis. Cap. XXXIV. 729		De tabulis purgantibus bilem, pituitam	765
De SALIBVS. Cap. XXXV. 730		De confectionibus solidis minus usualibus	766
De salib. purgantib. { per iustum, per urinam, 731		De tab. minus usual. calfacientibus caput,	ibid.
{ per uterum	732	{ stomachum	ibid.
{ per sudorem	733	De tab. minus usual. refrigerantibus stomachum,	
De salibus dolorem sedantibus, erodentibus, ibi.		{ hepar	767
De ANTIMONII preparatione. Cap. XXXVI. ibid.		De tab. minus usual. purgantib. bilem, pituitam	768
SVLPHVR sublimatum, seu flores sulphuris. Cap. XXXVII. 734		{ melancholiam, humores mixtos	769
De PILVLIS, seu Catapotijs. Cap. XXXVIII. ibid.		De tabulis uermes necantibus	770
{ astringentibus	736	De TROCHISCIS. Cap. XL. 771	
{ aperientibus, abstergentibus	738	{ calidis, frigidis	773
De pilulis { mouentibus urinam & menstrua 739		{ astringentibus	774
{ calculum comminuantibus, ibid.		{ emollientibus	776
{ dolorem mitigantibus	740	De trochiscis { aperientibus	777
De pilulis purgantibus bilem flauam ex capite 742		{ abstergentibus	779
{ bilem ex hepate	743	{ uenenam fugantibus	780
De pilulis purgantibus pituitam { ex pectore 746		{ dolorem sedantibus	ibid.
{ ex stomacho	747	De trochiscis purgantibus bilem, pituitam	781
{ ex iuncturis	751	{ humores mixtos	782
De pilulis purgantibus melancholiam ex hepate & splene 753		De trochiscis, compositiones aliorum medicamentorum ingredientibus	ibid.
{ humores serosos	754	De trochiscis extrinsecus applicandis	785
De pilulis purgantibus humores mixtos { a capite ibid.		De COLLYRIIS, siue Sief. Cap. XLI. 786	
{ a stomacho	755	{ abstergentibus	ibid.
{ ab hepate	758	De collyrijs { excrescentias auferentibus	789
{ a toto	ibi.	{ dolorem mitigantibus	790
De CONFECTIONIBVS aromaticis solidis, Tabulis & Rotulis. Cap. XXXIX. 759		De APOPHLEGMATISMIS. Cap. XLII. 792	
		De CONFECTIS. Cap. XLIII. 793	
		De colorando saccharo, in concinnadis confectis	797
		De GLANDIBVS & Suppositorijs. Cap. XLIV. 798	
			De

ELENCHVS CAPITVM.

De glandulis	lenibus, 798	lenioribus 799	De sacculis conferentibus capiti	ibid.
& globulis	mediocribus, acribus	ibid.	cordi 805	uentri 806
	status discentibus	800	De DENTIFRICIIS. Cap. XLVII.	807
	dolorem mitigantibus	ibid.	De ODORAMENTIS. Cap. XLVIII.	
De PESSIS. Cap. XLV.		801		808
	castringentibus, aperientibus,	ibid.	De SVFFIMENTIS. Cap. XLIX.	812
De pessi	astergentibus, & consolidantibus.	802	De suffimentis conferentibus.	{ capiti, cordi 813
	emollientibus, dolorem sedantibus, ibi.			{ pulmoni, utero 814
	purgantibus	803		{ iuncturis 815
De SACCVLIS. Cap. XLVI.		ibid.	De suffimentis odoratis.	816

ANTIDOTARIJ SPECIALIS. LIBER III.

De MEDICAMENTIS ornantibus	817	De oleis faciem illustrantibus, tingentibus	853
De AQUIS ornantibus. Cap. I.	818	De oleis faciei rugas tollentibus	ibid.
De aquis odoratis	ibid.	maculas delentibus	854
maciem inducentibus	819		{ coferuantibus, & argentibus, ibi.
De aquis capillos	{ longos reddentibus 820	De oleis capillos	{ tingentibus 855
	{ tingentibus ibid.		{ longos reddentibus 856
	{ argentibus, prohibentibus, 822	De VNGVENTIS capillos defluos conser-	
	oculorum vitia tollentibus. 823	uantibus. Cap. VI.	857
	dentes dealbantibus 825		{ restituentibus 860
	faciem illustrantibus 826	De unguentis capillos	{ prohibentibus 864
	tingentibus & dealbantibus, facie 831		{ auferentibus 866
De aquis	rubrificantibus faciem 838	De unguentis capillos tingentibus flauos	868
	faciem denigrantibus 841	nigros 869	albos 870
	faciem iuuenilem reddentibus, ibid.		rubros 871
	faciei maculas tollentibus 842		{ capillos reddentibus crispas, ibi.
De POTIONIBVS ornantibus corpus.			{ superciliaru vitia tollentibus, ibi.
Cap. II.	843		{ palpebrarum oculorumq; liuo-
De BALNEIS mundantibus corpus. Cap.			{ rem tollentibus 872
III.	844	De unguentis	{ oculoru lachrymas sistentibus, 873
De LOTIONIBVS seu Lixiujs, ornantibus capillos. Cap. IV.	845.		{ cutis capitis vitia curantibus, 874
			{ ad scabiem 885
De lixiujs capillos	{ flauos ibid.		{ faciem illustrantibus 886
	{ nigros 840		{ manus dealbantibus 887
	{ rubros 850		{ pectus ornantibus 892
	{ albos 851	De SMEGMATIS ornantibus. Cap. VII.	{ ornantibus uentre & pedes 894
De lixiujs capillos	{ prolongantibus, augetibus, ibi.		895
	{ prohibentibus 853	De PVLVERIBVS ornantibus dentes.	
	{ crispas reddentibus, ibid.	Cap. VIII.	896
De OLEIS ornantibus faciem. Cap. V.	853	De pulueribus ornantibus manus	897

ELENCHI CAPITVM FINIS.

ANTIDOTARIII SPECIALIS PRAECIPVORVM
capitum dispositio.

Medicamentorum differentia in specie à causis deducuntur. Primam ergo differentiam sumimus à fine: & quemlibet rursus distinguimus ex materia: quã materiam formã etiam diuersitas sequitur. Forma rursus ex Efficientis uarietate distinguenda. Medicamenta igitur alia conseruunt ad

Sanitatẽ uel cõseruandam, uel præseruandam, uel restituendam. Hec autem medicamenta cum sint corpora mixta, mixtio ipsorum fit uel

Natura, quãuis, leuis præparatio ab artifice adhibeatur, ita tamẽ, ut suã formam retineat. Sic Medicus adipem præparat. Et de his LIBER PRIMVS Antidotarij nostri disputabit. Diuiditur rursus: quia colliguntur uel ex corporibus

Simplicibus diuisis: non quòd reuera sint simplicia, sed sensu, aut certè respectiue, quòd comparatione aliorum, minimum habeant admistionis. Talia sunt, quæ sumuntur ab

Mixtis

Inanimatis, quæ reperiuntur uel in

Animatis. Vide in seq. signum A.

Arte. Vide in sequentibus signum D.

Ornatum & pulchritudinẽ. In quibus LIBER TERTIVS nostri Antidotarij consumetur.

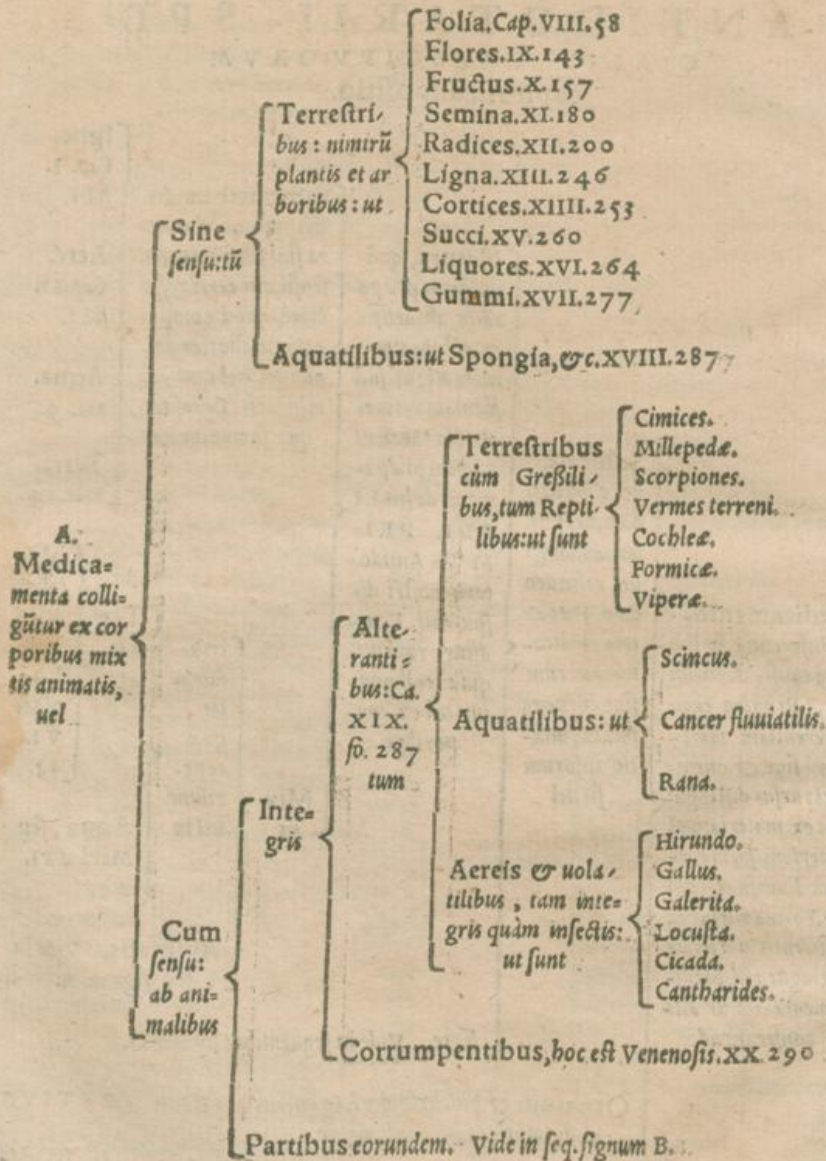
Igne. Cap. I. fol. 1.
Aere. Cap. II. fol. 3.
Aqua. III. 5
Terra. III. 14

Metallica. V. 18

Lapides VI. 33.

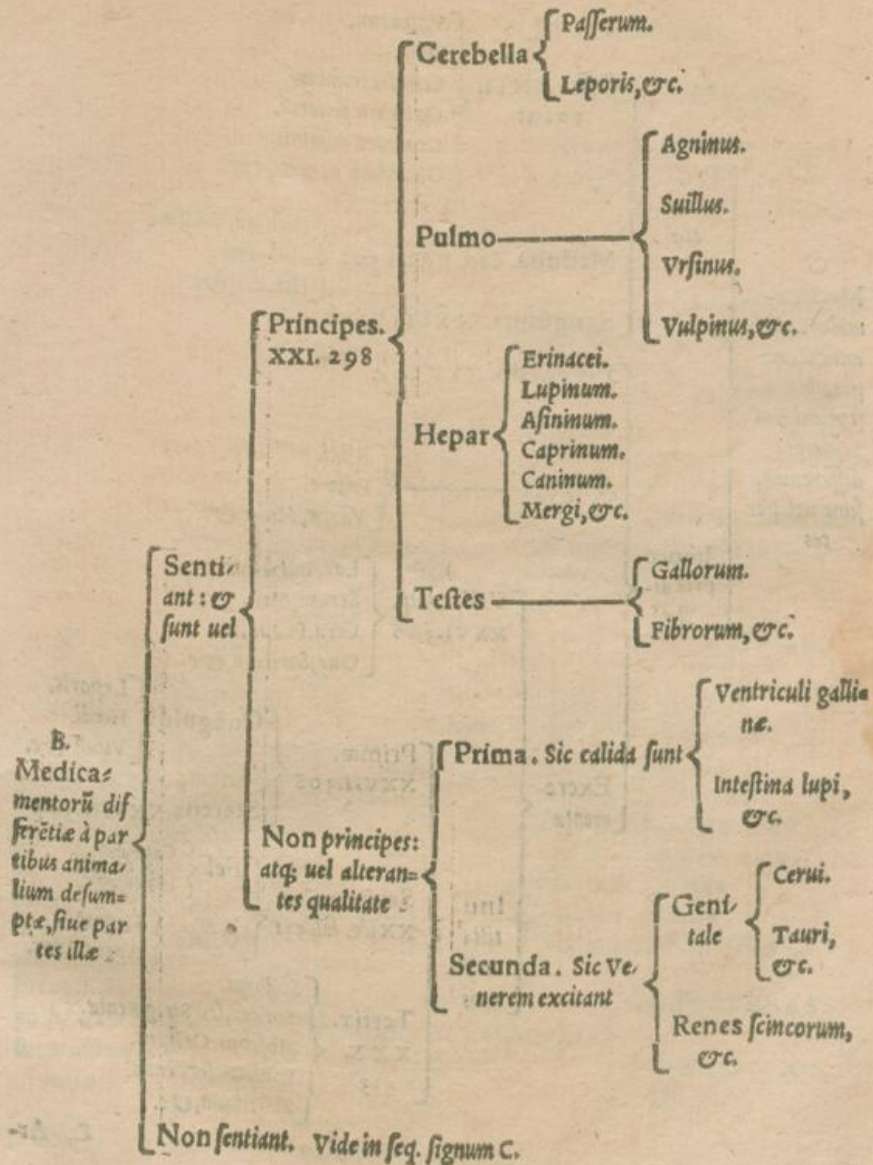
Aqua, seu Mari. VII. 49.

ANTIDOTARII SPECIALIS

B. Mes.

DISPOSITIO.

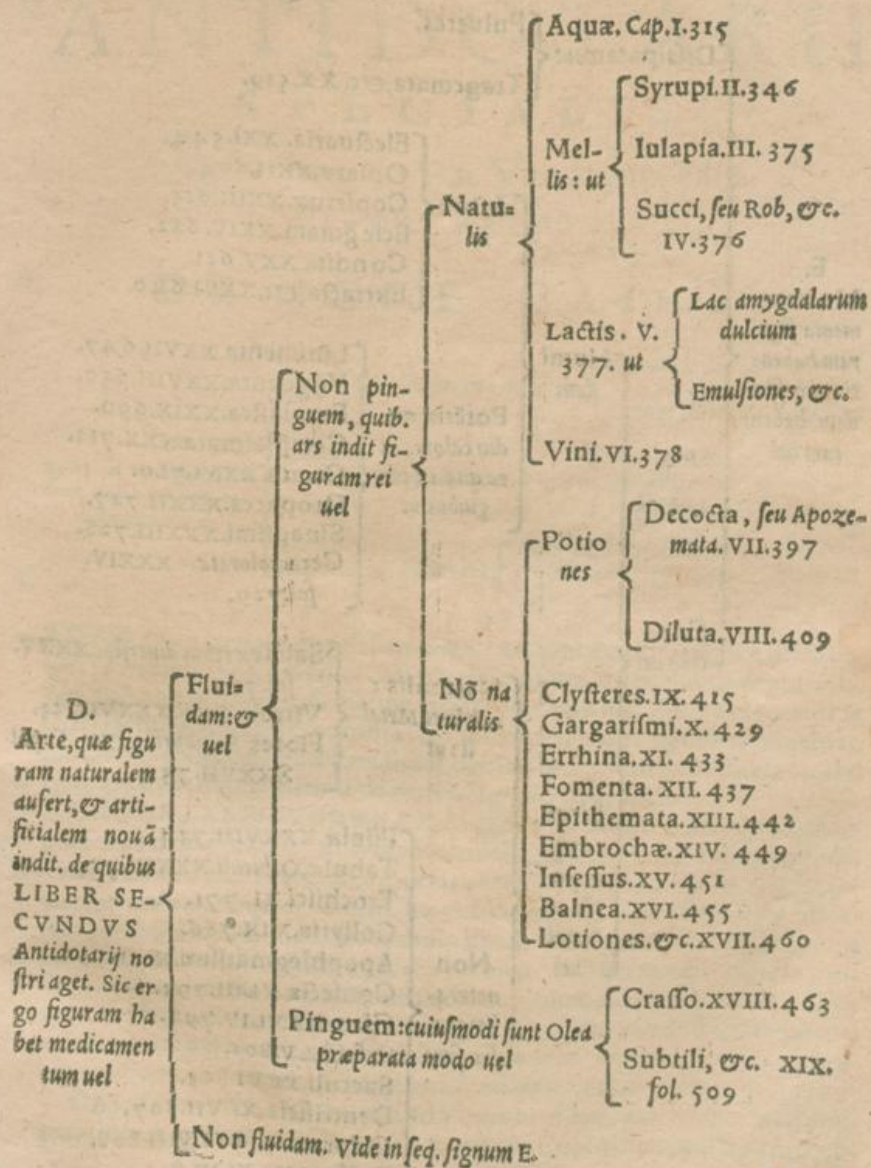

ANTIDOTARIII SPECIALIS

C. Medicamentorum ab animalium partibus non sentientibus desumptæ differentie, sunt uel partes	Pro- priè di- ctæ	Offa. XXII. 301. ut	<ul style="list-style-type: none"> Vnicornu. Ebur. Cornu ceruinum. Os de corde cerui. Cranium hominis. Osiculum uerticis, &c. 	
		Medulla. Cap. XXIII. 302	<ul style="list-style-type: none"> Ceruina, Vitulina. Bubulina. Hircina, &c. 	
	Impro- priè di- ctæ	Sanguinis. XXIII. 302		
		Pinguedo. XXV. 304		
		Seuum.		
	Excre- menta	Vngula	<ul style="list-style-type: none"> Afina. Caprae. Vaccæ, Mulae, &c. 	
		Vitula. Cap. XXVI. 306	<ul style="list-style-type: none"> Lac, Butyrum. Serum, Mel. Cera, Propolis. Oua, Sericum, &c. 	
		Primæ. XXVII. 308	Coagulū	<ul style="list-style-type: none"> Leporis. Hœdi. Vituli, &c.
			Stercus. XXVIII. 309	
		Inu- tilia cocti- onis	Secūda. Cap. XXIX. fol. 311	<ul style="list-style-type: none"> Fel { Caprae. { Hirci, &c. Ūrina { Humana. { Aprina, &c.
Tertia. XXX. 313	<ul style="list-style-type: none"> Sudores. Sordes, seu Strigmenta. Moschus, Oesigue. Spolium serpentis. Z. beihum, &c. 			

D. Ar-

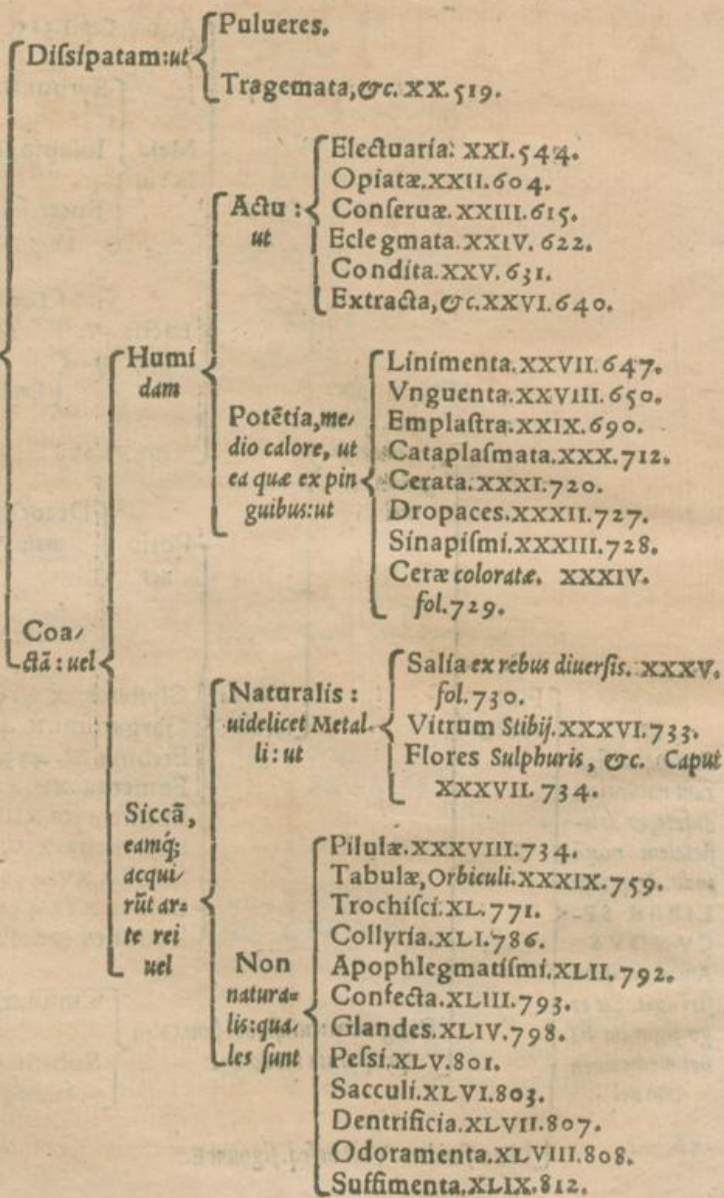
DISPOSITIO.

E. Media

ANTIDOTARII SPECIALIS DISP.

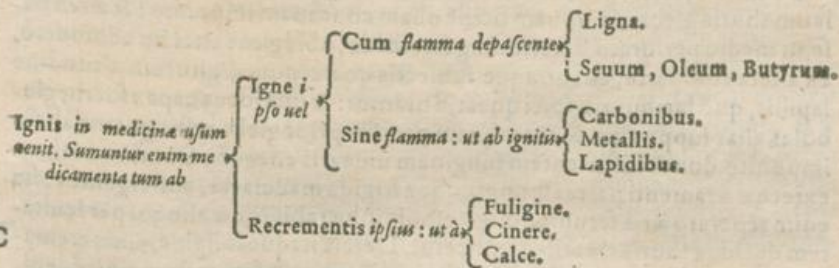
E.
Medica-
menta figu-
ram habentia non flui-
dam, habent
eam uel

ANTIDOTARII
SPECIALIS

per Io. IACOBVM Vueckerum editi
LIBER PRIMVS.

DE IGNE CAP. I.

C

IGNIS eligendus est flammæ eleuatæ, ex quercu, uel ilice, uel sube-
re, uel fago, uel salice, uel farmētis uitium, nō corruptis & putridis,
non uiridibus, & fumum facientibus, non uallosis, sed montanis &
siccis factus. Talis namq; corpora sana, maximè tēpore frigidiore, conseruat,
refrigerata calefacit, humectata siccit, densata laxat, astricta & clausa rarefa-
cit & aperit, aeris malitiam corrigit, &c. Hippocrates, & Galenus.

CANDELAE & LUCERNAE. In cubiculis sanorum uel ægrorum tē-
pore nocturno primū locum habent candelæ, ex cæra flaua, recenti, munda,
deinde ex seuo taurino recēti, moderato calore liquato, & colato, ellychnio-
que puro, albo & æquali, cōfectæ. Sic etiā lucernæ ex oleo cōmuni seu oliua-
rum recenti, clarō, mundo, & ellychnio bombacino, puro ac subtili, meliores
habentur. Huiusmodi enim ad aerē tenebrosū illuminandū, uigilias pro-
ducendas, cucurbitulasq; affigendas, &c. accommodatiores habentur. Quæ
uerò ex pinguedine ouina, uel porcina, rancida, antiqua, adusta, impura, uel
ex oleo nucū uel ueteri, rancido & immundo sunt cōfectæ, prorsus sunt ui-
tandæ. Quoniam odorem spirāt grauē, uitalemq; spiritum corrumpunt, &c.

CARBONES IGNITI tum ad alimentorū tum medicamentorū præ-
parationem competunt. Eliguntur qui ex quercu, uel ilice, uel fago sunt cō-
fecti,

fecti, non humidi, non semiusti, & fumum uel strepitū reddentes. Cæteri uero ex salice, picea, uel pino, inutiliores. Galenus.

METALLA IGNITA meliora habentur primò ex auro, deinde ex argèto, postremò ex ferro. Conducunt ad cauteria facienda, carnem putridam consumendā, sanguinē promanantē sistendū. Ex lapidib. uerò ignitis, præferuntur silicei. tales namq; ad sudores eliciendos sunt aptiores. Galenus.

FVLIGO omnis exiccatoria est, ac proinde terrestris est essentia, habēs quasdam etiam ignis, qui materiam combussit, reliquias: sed id pusillum est. Porrò tota eius natura terrena est, tenuiū partium. Sed quæ speciatim in ea differētia sunt, eæ p̄ uita materia eueniūt: ex acriore & calidiore, tali etiā p̄ueniente fuligine: ex dulciore simili quoq; & hinc fuligine p̄ueniēte. Galen. B

FVLIGINEM THVRIS sic facito. Forcipicula lucernis accensas singu latim thuris glebas, in nouam fictilē ollam concauam imposito: & æreo uase, in medio perforato, deterfa diligēter forde, obtegit: alteram admoueto, ex altera eius parte, aut utraq; subiectis quaternum digitorum altitudine lapillis, quò facilius perspicī queat, si urantur: & quā locus capax fuerit, gubulas alias supponito, & anteaquam prorsus prior gleba restinguatur, aliam imposito, donec sufficientem fuliginem uidearis coegisse. Continuò tamen externæ æramenti partes spongia, aqua frigida madefacta, abstergantur: ita enim tēperato æris feruore, fuligo omnis inhærebit, quæ alioqui per leuitatem decidua thuris cinerib. admiscetur. Derafa itaque fuligine, cinis cremati thuris seorsum subtrahēdus est. Idem opus quoad satisfactum tibi uidebitur, obeundum. * Oculorum inflammationes mitigat, fluxiones suspēdit, ulcera purgat, caua explet, carcinomata sistit. Simili modo è myrrha, resina, sty race, reliquisq; lacrymis fuligo excipitur ad eadē conueniens. Dioscorides.

FVLIGO è liquida pice fit hoc modo. In lucerna noua, quæ ellychnium habeat, non nihil picis incendito, lucernamq; fictili uase in clibani speciem conformato, superius in angustum fornicato, inferius perforato, ut clibani esse solent, operito, & adoleri finito: consumptoq; liquore nouum infundito, quoad sufficientem usui fuliginem collegeris. * Vis ei astringens, acrisq;. Vsi est ad pigmenta, quibus palpebras linunt, & uenustant, & ad circumlitiones. Item ubi glabris genis pilos restitui oportet, ad imbecilles lacrymososq; oculos: insuper ad eorundem ulcera non inutilis est. Dioscorides. D

FVLIGO PICTORIA, qua pictores utūtur, ex uitrarijs officinis colligi solet: si quidem ei palma tribuitur. * Vis ei ad adstringendum & erodendum efficax: fracta, cū rosaceo cerato ad cicatricem perducit. Dioscorides.

CINIS combustorum lignorum reliquæ sic nuncupantur, compositæ ex contrarijs tum qualitibus, tum substantijs. Habet enim in se partim terrenū, partim uelut fuliginosum, quod Græcè dicitur æthalodes, siue lygnio des, siue quomodocunq; quis appellare uolet: atque hæc sanè partes sunt te-

nues.

A nves, & quæ maceratis aqua cineribus, & percolatis, unâ asportantur atque abeunt. Quod uerò reliquum est, terrenū est, infirmum, & morfu carens, calida facultate in lixiuium deposita. Sed non omnis cinis eadem temperatura præditus est, sed pro combustæ materiæ diuersitate uariatur. Galenus.

SARMENTORVM CINIS urendi uim habet: cum axungia autem uel oleo illitus, fractis neruis, articularum collisionibus, & neruorū nodis prodest: cum nitro & aceto excrescentias carnis in scroto reprimat. Serpentium canumq; moribus illitus ex aceto medetur. Crustas obducentibus medicamentis admiscetur. Fit ex eo lixiuium contra præcipitationes & fungorum uenena, cum aceto, sale & melle. Diosc.

B CALX cineris quædam species est: fit hoc modo. Marinorū buccinorum testas igni condito, aut feruenti clibano nocte dimittito: postera die, si candidissima fuerint, extrahito: sin aliter, iterum urito, usq; dum uehementer inalbuerint. Dein ubi in aquam frigidam demersæ fuerint, in fictile nouum conijcito, & exactè pannis operiens, noctem unam conquiescere finito: maneam extrahens, ubi perfectò omni opere elaborata fuerit calx, recondito. Fit & è litoralibus calculis igne crematis, nec nō è uili & fusaneo marmore, & lapide calcario. * Vis omni calci in commune ignea, mordens, adurens, & crustas inducens: quibusdam alijs immista, ut adipi, oleo, concoquendi uim assumit, mollit, & dissipat: ulcera ad cicatricem perducit. Efficacior existimatur recens, nec aspersa aquis. Porrò calx elota, medicamentum est, citra morsum deliccans, magisq; si bis ter uel lauetur. Diosc. & Galen.

DE AERE. CAP. II.

AER tum corporum tum spirituum nostrorum elementum est. Eligen-
 dus est purus, lucidus, nō qui stagni, nec paludis halitu est perturbatus,
 nec ex profundo specu pestilentem auram spirat: nec qui ex cloacis,
 quæ magnam aliquam urbem aut numerosum exercitū purgant, vitium
 cōtrahit: nec qui ex animalium, olerū, leguminūq; putredine aut fimo coinquinatur:
 nec qui ob stagnū, uel flumen uicinum nebulosus est: nec qui editis
 undiq; montibus in cauo loco clausus nullum recipit perflatum: nec qui
 uicinis est aquis, in quibus linum & canabis macerantur: sed qui purus omnino
 est, temperatis quidem hominibus, & temporibus temperatis, ab oriente,
 æstate, & calidioribus temperaturis à septentrione, uel occidente, hyeme
 uerò & frigidioribus naturis à meridie uel oriente spirans. Quòd si aliquando
 sua qualitate excedat, uel substātia uariet, ita ut nobis fuerit aduersus, frigidus
 quidem corrigendus est tum ignibus ex quercu uel silice, tum aquis,
 uel decoctis rerum calidarū, uel suffumigijs, ex ladano, thure, sandaraca, styrace,
 gallia moschata, &c. Calidus uerò contemperandus, uel folijs salicis, uitiū,
 quercus, floribus rosarum, uiolarum, nenupharis, per cubicula stratis:
 uel aqua rosarum, nenupharis, & aceto & santalis: uel aqua & aceto aspersis.
 Quòd si corruptus uel putris fuerit aer, emundandus est tum ignibus maioribus
 ex quercu, uel lignis iuniperi, uel roris marini, uel citri, citronij, uel myrrhi,
 &c. tum suffumigijs odoratis, ex citro, iunipero, uel aceto rosaceo, uel caphura,
 &c. * Ceterum frigidus aer, cuiusmodi est septentrionalis, condensat, corroborat,
 indurat, concoctionem iuuat, aerem pestilentem sanat. Calidus uerò rarefacit,
 laxat, poros aperit, humores agit, spiritus resoluit, sudorem prouocat,
 concoctionem impedit, uirtutem deijcit, febres ardentis gignit, &c. Humidus,
 ut meridionalis, humectat, sensus grauat, recidiuationem facit, febres
 putridas & pestiferas generat. Siccus cutim exiccat, &c. Hippocrates,
 Galenus & Auicenna.

BALNEVM aereum, quod Laconicum, & Calidarium uel Sudatorium
 uocatur, fit uel à uaporibus calidis & siccis ab igne accenso, sublatis (Barbaris
 stufa sicca dictū) uel à uaporibus calidis & humidis, ab herbis in uase aliquo
 decoctis, aut aqua supra ignitos lapides resperfa (stufa humida Barbaris
 appellatū). * Sordes corporis abstergit, materias per totum corpus tum
 calefacit, tum uerò fundit: præterea quæ inæqualia sunt, æquat, & cutim
 laxat, & multa quæ detenta sub hac fuerunt, uacuat, ut merito sanè
 exercitij interdum neglecti uicem supplere queat. Fuchsius.

De A.

DE AQVA. 5
 DE AQVA. CAP. III.

A

Superiore: ut Aqua pluvia.

Ab aqua
quoq; medi-
camenta su-
muntur, tum

B

Inferi-
ore

Non medi-
cata: ut
 Aqua Fontana.
 Aqua putealis.
 Lacus Trifagua.
 Aqua Fluuiialis, &c.

Metallis, quo-
rum vires affi-
munt. Sic alia
 Salsæ, nitrosæ.
 Aluminosæ, sulphureæ.
 Bituminosæ, ferreæ.
 Aereæ, cupreæ.
 Aureæ, &c.

C

Medicata, si-
ue minerali.
Balneariū dif-
ferentia sumun-
tur uel à

Thermæ
 Curienses.
 Lotharingiæ.
 Badenæ, Ferinæ.
 Cellenses, Acidæ. i
 Au, Embs.
 Alfatæ, Bohemig.
 Vvisbaden.
 Gastein.
 Abach, &c.

Locis,
in qui-
bus sca-
turunt,
utputa in

Germania:
 Balnea
 Vvembdingenses.
 Huberbadenses.
 Sultzenses.
 Badenvuilenfes.
 Vuattvuilenfes.
 Villingenses.
 Brintzbachenses.
 Glotterbad.
 Zuckenthalēses, etc.

D

Italia:
 Balneum Aponi.
 Balneum Porretanum.
 Balneum de Corfeno.
 Balneum sanctæ Mariæ.
 Balneum de Aquis.
 Balneum de Petriolo.
 Balneum de Grotta.
 Balneum urbis ueteris.
 Balneum montis alti.
 Balneum Aquense.
 Balnea Sicula.
 Balneum de Aquario.
 Balneum Carpenfe, &c.

4 3 Aqua

AQVA optima est, quæ pura, limpida, omnis saporis expers, gustu iucundo, clara, pellucida, tenuis, leuisq; reperitur: nec non quæ igni admota citò calefit, remota uerò ocysimè frigescit: & in qua carnes & legumina celerrimè coquuntur: quæ deniq; æstate frigida, hyeme uerò tepida existit, celeriterq; præcordia pertrāsīt, & sine ulla uētriculi molestia labitur, & secedit. Talis aut̄ ea esse solet, cuius fons ad oriētem solem erūpit, curritq; super lapides, aut arenam, aut purissimā terram. Omnium tamen præstātilissima est pluuialis, eaq; præsertim quæ in fine æstatis, uel principio autūni, uel etiā media æstate pluit, silente cælo. Huic ferè illa respondet, quæ eodē tempore cum tonitruis descendit. At ea, quæ maxima aeris ac uentorū procella, terrifico tonitruum, fulgurum, & grandinis impetu, ex uelociter concitatis nubibus cælo demittitur, in humanæ uitæ usum admitti non debet. Porrò aqua cisternarum non æquè commendatur, tum quòd miscella quædam sit diuersarum aquarum, quæ in diuersis anni temporibus inibi colliguntur ex pluuiis, ex grādine, & niuibus hyemali tēpore in tectis colliquatis: tum quòd aquæ omnes stationariæ, putrefactioni facilè sint obnoxia. Putealis præterea aqua tertium in bonitate locum habet: grauis quidem est, ægreq; conficitur, nec omnis putredinis expers: ueruntamen tanto minus fuerit damnanda, quanto frequentius hauritur, uel si è subterraneo fonte scaturiat. Sequuntur lacustres & palustres: quæ omnino sunt improbandæ, nisi coctæ, uel igne fuerint destillatæ. Fluuiatilis deniq; probatur, in qua nulla animalia putrefacta, nulla excrementa, nullæ urbiū sordes inesse sentiuntur, &c. Galenus.

Thermarum differentia à metallis.

AQVAE minerales seu **THERMAE**. Balnea naturalia dicuntur, quæ per se aut sponte, uel naturaliter scaturiūt: alioq; nomine, eo quòd illis insit calefaciēdi facultas, thermæ uocātur. Sunt autem quædā salia, quædam nitrosa, quædam aluminosa, quædam sulphurea, nonnulla bituminosa, aliqua ferrea, aliqua ærea, aliqua cuprea, aliqua aurea, quædā ex pluribus horū mixta, &c.

BALNEA salia ad frigidas & humiditas intemperies, & ad eiusdem generis morbos conferunt. Proinde medentur hydropicis, frigidis neruorum doloribus, podagræ resolutioni, asthmaticis: pectoris fluxiones cohibent: uentriculo frigido & humido conferunt, & tumoribus laxis, pituitosis, scabie infectis, capiti thoraciq; fluxionibus obnoxio, &c. Galenus & alij.

NITROSA balnea à salis facultatibus non differunt, nisi quòd in omnibus illis ualentiores sunt, non adeò tamen adstringunt, sed ualenter abstergunt, quare & scabiosos mundāt, & aurium ulceribus medentur, incertosq; earum sonos atq; tumores discutunt. Galen. & alij.

ALUMINOSA balnea, ad sanguinis reiectiones, uentriculum uomiturientem

A rientem, hæmorrhoidas immodicè profuètes, mulieres, quæ inordinatè purgantur, & quæ frequenter abortiunt: ad eos denique qui immodico sudore resoluuntur, & tiliarum uarices profunt. Galen.

SULPHUREA balnea calefaciunt, neruos emolliunt, dolores mitigant, stomachum eneruant & subuertunt, omnia cutis uitia exterunt: hydropticis, alphis, leucis, impetiginibus, ulceribus antiquis, articularum defuxioni, lieni indurato, iecori, utero, resolutionibus, coxædicibus & scabiei subueniunt. Galen. & alij.

BITUMINOSA balnea caput replent, sensum instrumenta lædunt, enixè tamen calefaciunt, & prolixè molliunt, si quis diutius immoretur, præsertim uterum, uescicam & colum. præterea aqua intercute affectis peridonea sunt. Gal.

B FERREA balnea uentriculo, lieni ac renibus utilia sunt. Aerea oculis, ori, tonsillis, & uicè conferunt. Cuprea articularum doloribus, podagricis, asthmaticis, nephriticis, ulceribusque malignis auxiliantur. Aurea colicis doloribus, uoluulo, fistulis, podagræ, ac malignis ulceribus succurrunt. Fuchsius.

BALNEA quæ ex mixtis qualitatibus constant, pro cuiusque uicentis qualitatis ratione agunt. Proinde etiam commemoratis facillimè omnium Germaniæ nostræ thermarum facultates diiudicare licebit, modò mixturam ac constitutionem illarum perspectam habeamus. Quare ne quid hac in parte desiderari possit, breuiter earundem, potissimum earum, quæ cæteris antecellere uidentur, mixturæ & uires exponendæ sunt. Fuchsius.

C *Thermæ Germaniæ.*

IN CVRIENSI diocesi thermæ sitæ sunt, quæ Germanis Pseffersbad dicuntur: hoc est, piperina balnea. Constant mixtura auri, sulphuris & nitri. Harum aqua non continuò manat, sed tertio die Maij erupit, decimo uerò quarto Septembris iterum sese subducit. * Mirificè doloribus capitis confert, memoriam roborat, uisum auditumque acuit: cerebri obstructions ac neruorum aufert, articularum doloribus, ulceribus, fracturisque ossium succurrit. Fuchsius.

IN LOTHARINGIÆ môtanis balnea sunt, quæ Plumbers/ quasi plumbæ, ob nimirum copiosam plumbi mixturam, uocantur. Constant ex plumbi, sulphuris, & aluminis mixtione. * Auxiliantur malignis & curatu difficultibus ulceribus, cancro, phagedænis, fistulis, elephantia recensceptæ, & omnibus cutis uitijs. Fuchsius.

Haud procul à **BADENIIS** Heluetiorum salubres thermæ habentur, quarum mixtura constat ex copioso sulphure, & exiguo alumine. * Profunt ad frigidam ac humidam capitis & cerebri passiones, lethargum scilicet, amissam memoriam, & similes. Calefaciunt & exiccant uentriculum, eiusque concoctionem iuuant, iecoris & lienis obstructions tollunt. Detentos menses euocant, & sterilitatè auferunt. Mulieribus præterea magis quam uiris conferunt. Fuchsius.

In inferiori **BADENIA**, ubi Marchio Badensis residet, sunt balnea miræ efficacis, quorum mixtura ex sulphure, sale & alumine existit. * Conferunt difficilè

Kov icow.

43317

lè spirantibus, & asthmaticis, doloribus articularū, & podagræ, à frigidis hu- A
moribus ortis, hydropicis, uteri morbis frigidis, albis potissimùm mēsis:
conceptionem promouent, sterilitatemq; remouent: & in summa, uteri ma-
lis frigidis & humidis, præ cæteris balneis mirificè conueniunt: ulceribus &
cutis uitijs medentur. Fuchsius.

In ducatu VVIRTEBERGENSI haud procul à Chalb oppidulo, sunt
thermæ, quæ à Martiana sylua Wildbad / hoc est, ferinæ nominantur: ex ea-
dem qua priores mixtura constant. Sunt tamē qui cupri & nitri mixtionem
accedere putent. * Viuè capitis palsionibus frigidis, paralyfi, conuulsioni,
stupori, & similibus auxiliantur, instrumenta sensuum roborant, tinnitū au-
rium, iecoris & lienis obstructions tollunt, hydropicis & ictero laboranti- B
bus, renum & uesicæ calculis, uentriculoq; succurrunt, appetentiam excitât,
& ferè omnia, quæ Marchionis thermæ, possunt. Viris tamē magis, quàm mu-
lieribus competunt. Fuchsius.

Haud procul à Martiana sylua CELLENSES sunt thermæ: quarū mixtu-
ra ex modico sulphure, alumine & cupro constat. * Succurrunt diuturnis fe-
bribus, ex pituitosis simul & biliosis humoribus ortis, ulceribus diuturnis &
malignis, articularum doloribus, appetentiæ caninæ: ac præ cæteris thermis
conueniunt ijs, qui calido & siccò sunt temperamento præpediti. Fuchsius.

In VVIRTEBERGENSI ducatu ad Geppingam oppidum thermæ
sunt, quæ Germanicè Saurbrunn / hoc est, acidus fons appellâtur. Ex acidis, C
quibus exigua sulphuris accessit portio, harum mixtura constat. * Profunt
partibus corporis luxatis, ideoq; uētriculum ac iecur potissimùm corrobo-
rant. Hydropicis & regio morbo correptis, humoribus putrefactis, uoluu-
loq; opitulantur. Lumbricos quoq; si bibantur, enecant. Fuchsius.

THERMÆ, quæ in AV sunt, prope Rotenburgum ad Nicerum situm,
similem cum modò dictis mixturam obtinent: copiosiore tamen sulphuris
portione cōstant, ideoq; minus prioribus acidæ: quo etiam nomine calidio-
res existunt, maioriq; exiccati eorum quæ in partiū cavitatibus delitescunt,
facultate præditæ. Fuchsius.

IN FINIBVS lacus Podmici, quem Constantiensem uocant, thermæ ha- D
bentur, EMS dictæ, aluminis & nitri mixtura participantes. * Conferunt
doloribus capitis, neruorum resolutionibus à coli doloribus factis, & ulce-
ribus malignis. Fuchsius.

IN ALSATIA propè Gebersweiler thermæ sunt, quæ ex mixtura alumi-
nis, nitri & ferri constant. * Opitulantur lienosis, quartana laborantibus, ul-
ceribus sordidis, & omnibus uitijs cutis. Fuchsius.

Apud ELENBOGIVM in Bohemia oppidum thermæ, sulphuris & alu-
minis mixturam obtinent: quarum facultates ex iam commemoratis satis
sunt notæ. Fuchsius.

VVISBA-

AV VVIRTEBERG
TE SIVVIT?
EURET DE
SISTENS. Si
LIT 450T.
THEB. HIL
KTEB NUBER
450T.

13.

13

DE A Q V A.

A VVISBADENSES thermæ ex sulphure, alumine & exiguo nitro constant. Fuchsius.

IN BAI O A R I A sunt thermæ, quas *Gastein* nominant, quibus uehementis adstrictoria facultas inest, ideoq; omnia corporis excrementa dissipât & absumunt. Impregnandi facilitatem pariunt, & ne abortiant grauidæ, prohibent. Fuchsius.

V3

THERMÆ sunt etiam apud Abudiacum Baioriæ castellum supra Reginoburgum, quæ sulphuris, alumini & nitri mixturam obtinent. Odore o-ua frisa referût. * Facultates earundem, ut reliquarum, ex ijs quæ dicta sunt abundè constant. Fuchsius.

V3.

B H A V D procul à Vuembdinga Bauariæ oppido in pratis aqua scaturit sulphure, alumine & nitro constans: * probatis ad renum & uesicæ calculos uiribus, cuius rei hoc exemplum est notabile. Quidam enim ubi à lithotomo malè tractatus fuisset, his usus balneis uesicæ calculos emisit quadraginta: mulieribus menses mouet: tumores & hydropicorum aquas absumit: inueteratis ulceribus alijsq; cutis uitijs competit huius balnei usus: podagram & ischiadem curat, paralyticos item & conuulsos: aurium tinnitus tollit: stomachum imbecillum roborat: ad morbum gallicum ualet, gibbosque depellendos, ijsq; conducit optimè qui urinam continere nequeunt.

AV VUTAT. STYV.

BALNEAE (quas Huberbad nominant) sesquimiliare distantes à thermis Badænicis sulphur produnt cum cupro, & pauco alumine: sunt qui existiment quidpiam salis admixtum esse. * Aqua hæc pota uiscerû obstructions expedit: renum & uesicæ calculos conterit: menses sistit. Eisdem uires præstat ipsius balnei usus, & maximè destillationibus ex capite conuenit, scabiei, cæterisq; cutis uitijs, ut & difficultati spirandi.

VUTAT. STYV

SVLTZENSE balneum cupri, sulphuris, & salis petrae mixturâ prodit: aqua hæc quodammodo tepida est & potui grata. * Membris resolutis uires restituit: podagram, colicosq; dolores curat: ijs tamen huius balnei usus est insensibilissimus, qui ueneri nihilominus indulgent.

BADENVV E I L E N S E balneum, quod intra Friburgum & Basileam situm est, multum sulphuris, salis autem petrae & alumini modicum obtinet: in scaturigine quodammodo tepet, sed calor hic aliarum aquarum influxu deperditur. * Potu uiscerû tollit obstructions, longasq; pellit febres, menstrua mouet, asthmaticis competit, & imbecillis ex frigore uentriculis: eius lotio contusis & luxatis medetur, scabiem, psoram, aliasq; cutis maculas emendat: ulcera maligna & phagedænas curat.

V3

VVATVVEI L E N S E S balneæ in Alsatia superiori sulphuris & salis petrae naturam obtinent: * quò fit ut asthmaticis conducant & ijs qui frigidiores sunt uentriculo: neruos humidiores cõfirmât, renibus etiâ arenosis medetur.

VVILLINGENSES ad Herciniam syluam sitæ (quod Nouû balneum

b appelo

ANTID. SPEC. LIB. I.

re appellatur) sulphur, & alumen suis produnt uiribus: * siquidem & defluxiones exsiccant, stomachumq; & imbecillia membra corroborant. A

BRINTZBACHENSES cupro constant & ferro: * hinc earum aqua si bibatur, febres absumit quartanas, & lienis obstructions liberat. Externa lotio uisū acuit, calculo renū utilis, ulcera maculasq; terget, leprasq; incipiētes.

BALNEVM (quod Kibbad nominatur) unum distans à Friburgo miliarum suas à cupro & paucō sulphure uires habet: * oculis est accommodatissimū, calculos renū expellit, & malignas curat scabies, pruritusq; compefcit.

QVOD uerò Glotterbad dicitur intra Friburgum & Vualdkirchen situm sua scaturigine cuprum profert cum paucō sulphure: * ictericis utilissimum est, lienis etiam obstructions expedit, frigidō & tumido uētriculo & boullmiæ conducit, ut & febribus diuturnis. B

BALNEVM Zuckenthaler dictum non procul à Friburgo & Vualdkirchen distans, sulphur in se continet, alumen, sal & halinitrum: * quo fit ut hydropicis, asthmaticis, utero refrigerato & albis menstruorum profluuijs conducatur: competit etiam scabiosis & lasitudini.

VOGTSPERGENSE proximum oppido quod Burcken dicitur in Alfatia situm copiosum prodit halinitrum, aluminis parum & sulphuris. * ad scabiem, pruritus & lasitudinem ualet: aqua pota uiscerum tollit obstructions, icterum curat, & febribus adeò conducit, ut qui hac in cibis & potu assiduè utuntur, à febribus immunes existant. C

SVLTZBERGENSE balneum à Friburgo miliaria duo distans prope oppidum Sultzberg dictum sale constat, & bitumine: * tumefactis conducit genitalibus uteroq; & neruis imbecillis, & quibus à colica uires deiectæ sunt. Hoc habet incommodi: nam si caput hac aqua madefiat, nimia humiditate intumescit.

SVLTZENSE à pago Sultz dictum, à Moltzhemio medium distans miliare, uires Huberensium balnearum æmulatur.

Fontes acidi.

ACIDI fontes hi sunt in Germania notissimi: in sylua Bohemica in urbe Egera fons est qui Acidul⁹ nominatur, & in uicinia plures quos Feroces appellat: mixtū in his est cuprum & ferrum chalcātho. * Pota horum aqua, uiscerum calorē, febresq; fugat, internasq; tollit obstructions, & quicquid in corpore prauū delitescit, euocat: uentriculū roborat, deiectamq; restituit appetendi facultatem, mulierum menstrua sistit, aliasq; præter naturam factas hæmorrhagias: lotio scabiem, maculas & alia cutis uitia emendat. D

VBERKLINGENSIS in Vlmensium ditione prope Geyszlingam oppidum easdem penè cum modò descriptis uires habet.

NIDERAUENSIS prope Rotenburgum ciuitatem ad Neccarum sitam ferrum sua scaturigine prodit sulphurq; copiosius quàm Gæppensis, quibus etiam.

ET KWV
NIBELLI de
Auer. 1762
II 514 1760
de V. 1762

A etiam chalcantū est admixtū: gratus est huius aquæ potus, quod clara sit & translucens. Haud procul ab hoc alij duo fontes scaturiunt prioribus efficaciores, ad inhærentes internis uisceribus humores euocandos.

DEYNACHENSIS in Hercinia sylua passus mille distans ab oppido Kalb ob aciditatem potui acceptus est, suas à ferro, cupro, & chalcantio uires fortitur: * ad uiscerum obstructions expediēdas utilis, sitim sedandam, febresq; & icterum, stomachumq; roborandū: externa lotio externos cutis affectus emēdat: ibidē alius quoq; paulo altior cōspicitur earundem uirium.

IN RHAETIA fons est acidus quem Federis nomināt alumen cōtinens & cuprum cum pauco sulphure: uinū acidulum claro colore & sapore imitatur: * uentriculi concoctionem iuuat, & sanguinis sputo cōducit, diurnas febres, podagram & nimios mulierum fluxus curat, calidis & biliosis affectibus utilis existens. Spuma quam huius aquæ decoctio producit exiccata & ulceribus aut abscessibus inperfa plurimum conducit.

AD HERCINIAE syluæ introitum prope oppidū Oppenancū dictum fons exilit acidus alumē producēs, sulphur & chalcanti parum, qui Antiga strensis dicitur. * Caput, renes, aliaq; uiscera expurgat: uentriculum non tamen ex quauis causa imbecillū roborat, sed si sit prauis referens humoribus. Ad cutis uitia plurimum quoq; ualet, ruptaq; & contusa membra.

IN PALATINA TV fontes duo sunt quos Sunderuck nomināt: ex ferro, cupro & chalcantio prodeūt: alter à planicie Byrcenfels dicta mille passus distat in sylua Eberßwald. Alter propē Leuningam haud procul ab urbe Symmern maior est, & acidior: * calidiori uentriculo, & hepatis competens, lienis obstructioni, & artuum doloribus. Ad cutis uitia plurimum ualeret, si modò medicis notior existeret.

APVD TREVIRENSES tres sunt aciduli fontes: unus prope monasteriū S. Mathiæ. Terrā luteam (Germanis Berggeel dicitur) & ferrū præterfluit. Oppletum prauis humoribus uentriculū expurgat, & roborat, & appetentiā excitat: lotio externos discutit tumores, & alia curat cutis uitia. Alter prope pagum est quem Lonquich nomināt chalcantum & ferrum prodēs.

D Hic priore purior est & clarior. Tertius hisce similis in Mettersdo:ff est.

AD MOSERAM fluuiū duo fontes acidi iisdem penē uiribus ex ferro, cupro & pauco chalcantio erumpunt, quorum unus Oberbozn, alter uerò Underbozn aut Judenbozn uocatur. * Viscerum iuuant concoctionem, & cibi fastidia discutunt, obstructum lienem & renes expediunt, & calculos expellunt. Ad alios etiam cutis affectus ualent.

IN VALLE quam Cande thal uocāt prope oppidum Wymnigen, fons scaturit alumen referens, halinitrum, & sulphur, cum pauco chalcantio. * Pituita uentriculum potu purgat, eundemq; roborat: lotionē uerò neruos expituita induratos emollit, & depascētia curat ulcera.

FONS BESENHEIMER dictus, haud procul ab arce nobilis Anthonij A Vualdbot, alumen præterlabitur, halinitrum & sulphur: * potu uiscosos uentriculi humores extergit, & uiscerum tollit obstructions, lienis & uteri tumores discutit, scabiem & lepram lotione curat.

PROPE pagum Mendich dictum fons eximius instar feruentis in ahenæ aquæ (unde nomē Kesselborn obtinuit) ex ferro, chalcantio & cupro ebullit. * Calorem & sitim sapore gratissimo compescit, & uentriculum roborat, hepatis concalescentia refrigerat, lienis & renū obstructions soluit, bilem purgat, hinc febres diurnas excutit: nephriticis cōducit & neruos articulosq; lotione roborat, scabiem & alia cutis uitia emendat.

*antid. in
fons beheim
estis die
auit tunc
trasso. - 119
- 120. 121.*

FONS PONTERBORN passus ab Andernacho mille distat. Mixturâ habet ferro chalcantio & alumen. * Senibus & membris lassitudine oppressis est commodissimus: ijs item quos & calor & sitis infestat. Hepatis, lienis, & renum obstructions liberat, biliosos educit humores febresq; domat cōtumaces: uentriculum imbecillum terget ac roborat, hydropem curat, & lubricos confirmat uteros: externis quoq; competit affectibus.

*Sti etiam
Kuv in
yewygd piox.*

HAUD procul ab hoc alius exilit Rhenū uersus, qui à suis (quas obtinet eximias ad restituendâ ægris sanitatē) uiribus **HAILBRUN** dicitur. Multū salis obtinet (unde non absq; causa ueteribus Halbrun, quasi salis fons dictus fuit) at sulphuris, & ferri modicum. Id huic est peculiare, quòd nihil impuri uelut pulueres, aliasq; sordes tolerat, sed ebullitiōe subitò eructat. * Hepatis, lienis, & renum obstructions aperit, febres tertianas, & quartanas curat, urinas mouet, sanguinem expurgat, hydropicorum aquas ducit, & uterum pituita refertum extergit. Viribus etiam pollet ad externos tumores, ad ischiadem, podagram, aliosq; cutis affectus.

Therma Italia.

IN COMITATV Patauino septē habētur thermæ, quarū præcipuū ac famosius est balneū Ebani, à Padua quinq; miliarib. distans in cōfinibus ruris, Ebanū dicti, quod ex sulphuris, aluminis, nitri, salis & calcis mixtura cōstat. * Vnde capitis dolori antiquo confert, pectori humido auxiliū præstat: tintui & sibilationi antiquis medetur: uentriculum humidum, hydropem, articulorum dolores, podagram, & ulcera corrosiua curat. Saupnarola.

IN COMITATV Bononiēsi, thermæ habentur (*della Porretta dictæ*) quadraginta miliaribus à Bononia distantes, q̄ ex alumine, pauco sulphure, sale & nitro constant. * Omnē cerebri debilitatē remouēt: oculorū ægritudinibus subueniunt: auditū reparāt: paralyti lingue opitulātur: asthmaticis cōferunt: menstrua prouocant: splenis & hepatis obstructions tollunt: hydropem curant: calculos & arenulas ex renibus pellunt: imprægnationi conferunt: matricis humiditatem resoluūt: passionibus neruorū, doloribus iuncturarum, podagræ, scabiei antiquæ, tertianæ, & quartanæ conferunt. Idem.

IN:

A IN COMITATV Lucano tria reperiuntur balnea, quorum primum ac præcipuum Balneum de Corfeno nominatur, à ciuitate XVI miliaribus distans. Constat ex sulphure, alumine, & nitro. * Quare calefacit & exiccat: calorem resoluit: capitis frigidis & humidis ægritudinibus opitulatur: asthmaticis & iuncturarum doloribus confert: sterilitati succurrit: ulcera curatu difficilia curat atq; exiccat. Sauonarola.

IN ROMANDIOLA Castrum est, (Sancta Maria in Bagno nuncupatum) apud quod tria sunt balnea, quorum mixtura ex sulphure, alumine, ferro ac ære participat. * Hæc catharro humido, sibilo, tinnitui, paralyfi, epilepsia, matricis humiditatibus, iuncturarum doloribus, scabiosis, leprosis, & B. Ulcerosis conferunt. Idem.

IN PISARVM comitatu quinque habentur balneæ, quarum præcipuæ sunt Balneæ de Aquis, à ciuitate sedecim miliaribus distantes, quarum minera ferrea & aluminosa existit. * Omnem membrorum nutritiuorum discrasiam calidam tollunt, hydropicis, & ictericis conferunt: renes mundificant: matricis humiditates cōpescunt: hepaticis & stomachicis auxiliantur Idem.

IN DVCATV Senensi plura habentur balnea, quorum famosius Balneum de Petriolo nominatur, à ciuitate quindecim miliaribus distans: cuius minera est sulphurea multum, & alumine participat. * Valdē calefacit, resoluit, & exiccat: confert paralyfi, spasmo, tremori, epilepticis, capitis dolori ex frigido: stomachum laxat: calido hepatis nocet: splenem durū mollificat: intestinorum uentositates dissoluit: uulnæ duritie medetur: scabiosis, ulceribus, podagræ, & scia opitulatur. Idem.

IN COMITATV Viterbij complures reperiuntur thermæ, quarum primum locum habere uidentur Thermæ de Grota dictæ, miliare unum à ciuitate distantes, quæ ex ferro & ære constant. * Membra relaxata, digestiuam, cerebrum & uisum corroborant: appetitum prouocant: splenicis, hepaticis, nephriticis, podagricis & matrici conferunt. Idem.

APVD urbem ueterem, nouem habentur balnea, omnia à prædominio aluminosa ferro participantia. * Vnde matricis, & iuncturarum passionibus D. frigidis & humidis conferunt: paralyticis, spasmo, hydropi, sodæ, podagræ, catarrho, ulceribus sordidis, neruis contractis auxiliantur: appetitum excitant: stomacho, hepatis, & spleni succurrunt. Sauonarola.

AD CIVITATEM Perusij balneum habetur, Montis alti nuncupatum, cuius minera sulphure non multo, & asphalto participat: * ægritudinibus frigidis & humidis confert. Idem.

APVD Castrum montis Catini, tria habentur balnea, salsa, quorum unum antiquissimum, circa cuius circumferentiam nascitur tamariscus in magna quantitate. * Doloribus iuncturarum, & dorsi, podagræ, & scia confert. Alterum in duo diuisum est balnea: in altero uiri, in altero mulieres la-

b 3. uantur.

uantur. * Podagræ, Ischiæ, & scabiei auxiliatur. Tertium balneum nouum, **A**
per communitatem Florentiæ ordinatum. * Renum obstructions aperit, la-
pides frangit: soluit uentrem, & uomitum prouocat, bibita aqua. Idem.

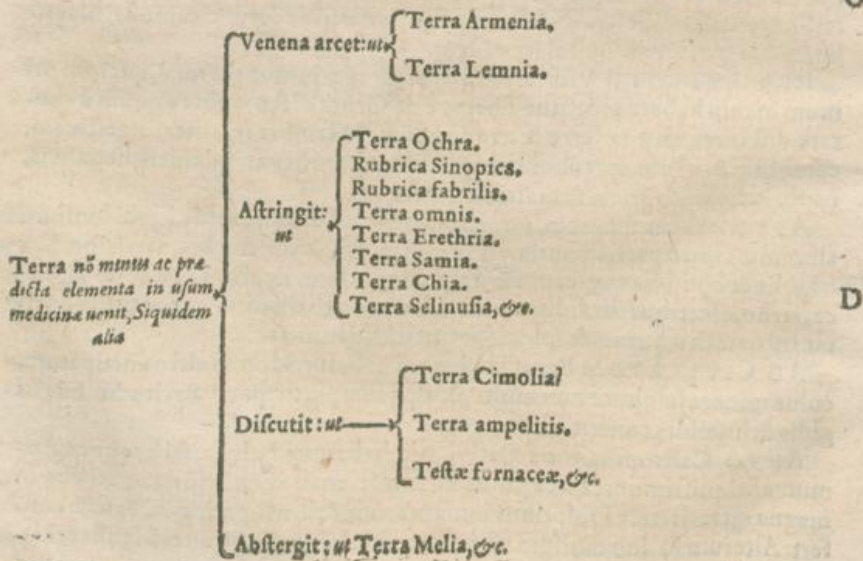
IN CIVITATE Auenſi ſunt balnea duo ſuper plateam, quæ conſtant
Sulphure, alumine, & nitro. * Paſſionibus iuncturarum, articularum dolo-
ribus, capitis & ſtomachi paſſionibus conferunt. Idem.

IN INSVLA Siciliæ, quæ pluribus gloriatur balneis, diuerſis in locis ſi-
tuatis, à prædominio maximè ſulphurea. * Paralyſi, ſpaſmo, tremori, poda-
græ, ſciæ, ulceribus, epilepſiæ conferunt: uentofitates inteſtinorum diſſol-
uunt. Idem.

APVD Aquarium terra eſt à Regio Longobardo 25. miliaribus diſtans, **B**
balneum de Aquario nuncupatû: alumine participat. Viribus ſimile eſt bal-
neo della Porreita. Idem.

APVD caſtrum Brandulæ 34. miliaribus balneum Carpenſe habetur,
quod conſtat exiguo ſulphure, alumine & pauco ſale. * Catharrum ſiſtit, ca-
pitis humiditates exiccat, oculorum humiditates tollit, lachrymas eorum cõ-
peſcit: ſtomacho humido, debilitati renum, renum & ueſicæ ulceribus auxi-
liatur: menſtrua alba tollit & corrigi: podagræ à cauſa frigida confert. Idem.

DE TERRIS. CAP. IIII.

Terra nõ mntu ac præ-
dicta elementa in uſum
medicinz uenit, Si quidem
alia

TERRA

A TERRA seu BOLUS ARMENIA Galeni tempore, in graui illa pestilentia primùm in lucem uenire cœpit colore pallido. hodie duorum est generum: alterũ Orientale, alterum nostras, quod multis locis nascitur, ubi sunt ferri fodinæ: utraq; rubricæ species est. Existimant nonnulli, bolum orientalem ex Armenia aduehi, esse q; illam ipsam, quam Galenus colore pallido, Arabes luteo, croco similem describunt. Cæterum cū illa sit rubra, non abs re dubitatur, an sit bolum Armenia. Alij putāt ueram esse terram Lemniam, quæ olim capræ imagine signabatur: aut eam potius, quæ Galeno rubrica Lemnia uocatur, à terra Lemnia differens. Nam rubrica manus inficit, terra uerò minimè. Vt sit, existimamus alteram alterius loco usurpari posse. Nostrate uti possumus in medicamentis foris applicandis: imò & intus, si ritè præparetur, hoc modo: Abluatur uulgaris noster bolum aceto acerrimo, ut quàm purissimus ab arenosa commistione reddatur, & iterum puratus exiccetur. Deinde quod siccatum est, ponderetur, tantundemq; ponderis aceti capiatur cum quinta eiusdem ponderis parte olei: atq; ita in massam subigatur totus bolum. qui ita paratus, in fictili Sigburgico reponatur, quoad subfossus in uino uel terra asseruetur per aliquot menses pro fermentatione: imò quò diutius ita fermentetur, eò melior reddetur.* Huius boli ita parati usus non incongruus erit tempore pestilentia, quā misericorditer auertat Deus. Medici Colonienfes.

C SIGILLVM LEMNIUM, siue TERRA SIGILLATA officinarum, terra Lemnia Dioscoridis & Galeni esse debebat. Hodie duo terrarum genera Constantinopoli adferuntur: una rubescens, in placentulas exiguas formata, characteribus Turcicis signata: altera ex cinericio colore candicans, maioribus formata placentulis, characteribus item signata Turcicis. Magno in precio sunt apud Turcas, maximeq; commendantur aduersus uenena: neque facilè earum copia haberi potest. Quæ Constantinopolim adferuntur, non è Lemno, sed alijs ex locis, multoq; longius disitis aduehuntur, itaque arbitrandum non est, ullam ex iam dictis terram Lemniam esse. Rufa quibusdam è Lemno aduehi, ueraq; terra Lemnia esse creditur. Pleriq; bolum Armeniam Orientalem ueram esse terram Lemniam crediderunt. Sed nihil certi statuere possumus: magis tamen illi quadrare uidentur terræ Lemniæ notæ, quàm duabus prædictis. Reperta est etiã in Melita terræ quoddam genus candidum, leue, quod à circumforaneis impostoribus uenditur, aduersus uenena efficax. Itaque terræ Lemniæ loco commodè aut bolum Armenia ex Oriete petita, aut prædictarum aliqua sumi potest, tametsi Turcicæ aduersus uiperæ morsus non admodum efficaces sint, multoq; minus, quæ ex Melita adfertur. Verùm si bolum Armenia aduersus uiperæ morsus eam haberet uim, quam terræ Lemniæ tribuunt: terra Lemnia legitima sine controuersia esset, aut saltem illi securè substitui posset, & facile esset experimentum,

rimentum, quemadmodum de Turcicis terris in canibus à uipera demorsis A
periculum fecimus. nam quibus allium cum uino datum est, hi liberati sunt:
quibus uerò terræ suprâ recitata; hi mortui sunt, aut magna cum difficulta-
te liberati. Terræ sigillatæ officinarum, cum ne una quidem nota Lemniæ
quadret, nullus usus esse potest, nisi in ijs duntaxat medicamentis, quæ foris
adhibentur. hæ enim nihil præter manifestarum qualitatum operationem
desiderant. Medici Florentini & Colonienses.

OCHRAM leuissimam, & omnino luteam eligere oportet, saturatam,
non lapidosam, friabilem, natione Atticam. Vritur hæc, & lauatur cadmiæ
modo. * Vis eius adstringere, erodere, collectiones & tubercula dissipare.
Excrescentia in carne reprimat, caua cum cerato explet, & articularum to- B
phos comminuit. Dioscorides.

RUBRICA Sinopis maximè probatur grauis, densa, ad iecinoris imagi-
nem uergens, calculorum expers, concolor, cum diluitur, impendit fulis.
Effoditur in Cappadocia, speluncis quibusdã, expurgatã; defertur in Sino-
pem urbem, in qua uenditur: unde cognomen tunc accepit. * Vim habet exicca-
toriã, quasi inducendo obstruentem, & adstrictoriã, quapropter uulnerarijs em-
plastris, & pastillis exiccantibus, & adstrictorijs commisceri solet. Aluuntur
in uero sumpta, aut clystere infusa. Datur iecinoris uitio laborantibus. Diosc.

RUBRICA fabrilis ad omnia Sinopide inferior est. Optima Aegyptia &
Carthaginensis, lapidum expers, friabilis. Gignitur etiam in Iberia, quæ ad C
Occidentem spectat, ochra exusta, & degenerante in rubricam. Dioscor.

OMNIS terra, ad medendi usum recepta, summa & primam uim habet
refrigerandi, meatusque obducendi, occludendique: sed specie distat, cum alia
adiunctis quibusdam ad alia sit utilis. Dioscorides.

ERETRIADES duæ sunt: una uehementer alba est, altera cinericia. O-
ptima habetur ad cinereum colorem uergens, perquam mollis: quæ si per
æramenta tractim ducatur, lineam uiolaceam refert. Lauatur ut cerussa, aut
hunc in modum. Teritur seorsum, & cum aqua, ubi pessum ierit, humor le-
uiter excolatur: siccata solibus, iterum teritur interdiu, adiecta aqua, ut ue-
spere confidat: antelucanis color excernitur, & demum in sole trita, si fieri po- D
test, digeritur in pastillos. Quod si tosta desideretur, pastilli magnitudine ci-
ceris in fictile perforatum conijciuntur, oreque uasis diligenter obturato, su-
pra carbonem candentes continenter follibus persilantur: ubi uerò cinis in fa-
uillas se conuertit, aut æreum colorem contraxit, exempti reconduntur.
* Vim habet astringentem, & refrigeratoriã, leuiter mollientem: caua ex-
plet, & sanguinolenta conglutinat. Dioscorides.

SAMIA præfertur candida, leuis tangenti linguæ glutinis modo adhæ-
rescens, mollis, succosa, friabilis: cuiusmodi est, quam aliqui collyrion uocant.
Duæ enim species eius: unam antè diximus; altera Aster appellatur, crusta-
cca,

A cea, & cotis modo prædēsa. Vritur ac lauatur, ut Eretria, uimq; consimilē habet. * Sanguinis reiectiones sistit: sceminis fluxione uuluz laboratibus, cum flore syluestris punice datur. Testium & mammillarum inflammationes, illita ex rosaceo & aqua, refrigerat: sudores arcet: contra serpentium morsus, & uenena, pota ex aqua auxiliatur. Quod si non sit in promptu, eius loco substituat lapis hæmatites. Dioscorides.

CHIA eligi debet candida, uergens ad cinerem, Samiæ similis. Est autem crustosa, albaq; sed fistitijis formis differens. * Vis eadem, quæ & Samiæ: extendit faciem, & erugat, atque splendidam reddit: colorem in facie, & corpore toto commendat. in balneo pro nitro deterget. Dioscorides.

B Eadem præstat SELINVSIA. maximè laudatur, quæ uehemèter resplendet, candida, friabilis, & humore dilui celerrima. Diosc.

CIMOLIAE duo genera: candida, & ad purpureum inclinans. Optima existimatur, quæ innatā habet pinguitudinē, tactuq; frigida sentitur. * Vtraq; aceto diluta, parotidas, & alia tubercula discutit. Ambusta igne, si statim cimolia oblinatur, pustulas non sentiūt: testiu duritias, & totius corporis collectiones cohibet: igni sacro imponitur. In summa, utraq; multum in medicina commendatur, si incorruptæ originis, nec spuria assumatur. Dioscorides.

Quæ **PNIGITIS** dicitur, colore ferè Eretriæ similis est, grandiorib. tantum glebis: manum si quis admoueat, refrigerabit: tactu linguæ usque ad eum glutinosa, ut pensilis hæreat. Cui effectus idem qui cimoliæ, paulo tamen infirmior. Hanc aliqui pro eretriade uendunt. Dioscorides.

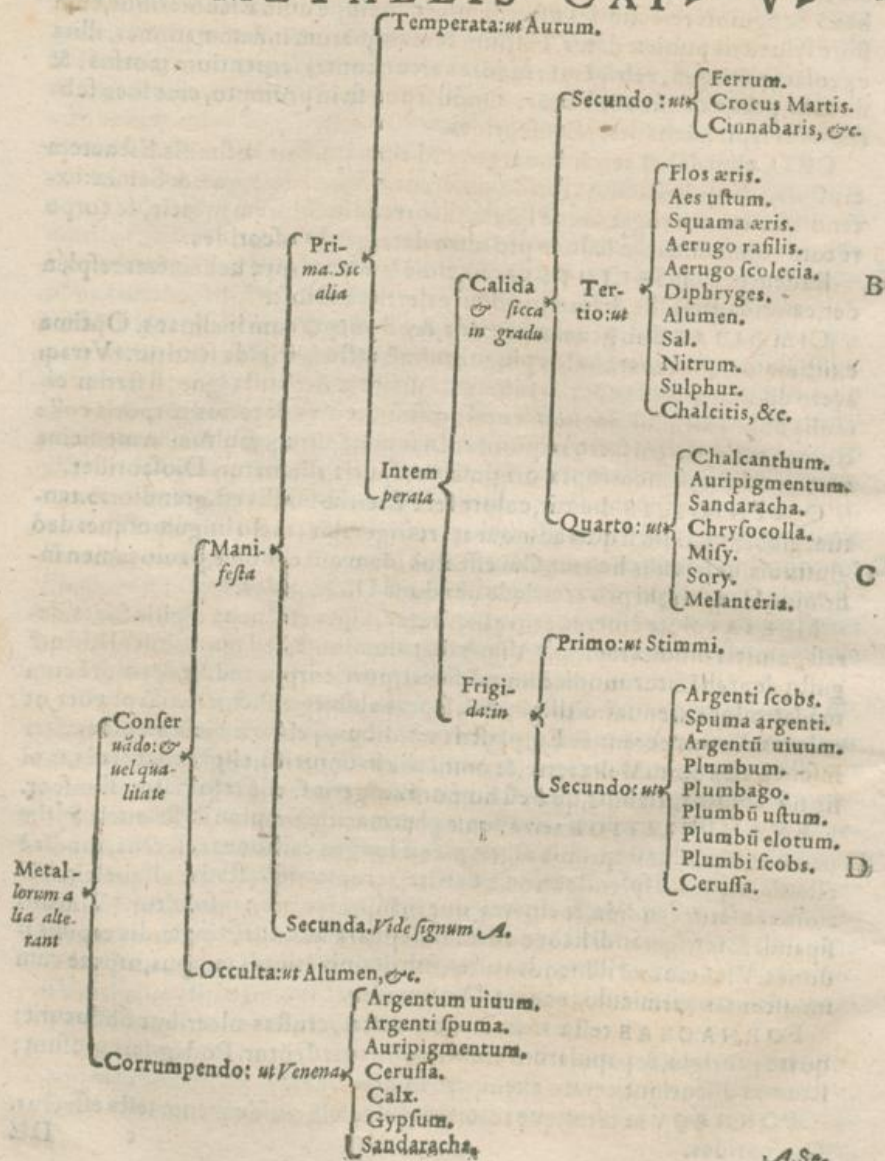
MELIA colore cinereā eritreā imitatur, aspera tactu: ea digitis friata, de rasi punicis modo crepitat. * Vim habet aluminosā, sed remissiusculā, id quod gustu deprehēditur: modicè linguā siccatur: purū corpus reddit, & colorē commēdat: pilos extenuat: uutiligines & lepras abstergit. Pictorib. usū præbet, ut colores diutius perennēt. Emplastris uiridibus, quæ chloræ dicuntur, efficaciter inseritur. Ex omni Melia terra, & omni alia in uniuersū, eligi debet recēs, molli, nō lapidosa, friabilis, quæ cū humore attigerit, faciliè resoluatur. Dioscor.

EX AMPELITIDE terra, quæ pharmacitis nomine in Seleucia Syriæ nascitur, laudatur imprimis nigra, piceæ longos carbones referens, modicè alluosa, æ quabili splendore, quæ detrita, accepta oleo, statim eliquescit. Vitiōsa censetur candida, & cinerea, quæ in liquorem non resoluitur. * Vim dissipandi & refrigerandi habet. ad calliblephara additur, tingendis capillis idonea. Vfus eius ad illinendas uites, sub germinationis tempus, utpote cum innascentes uermiculos enecet. Dioscorides.

FORNACEAE testæ uehementer tostæ, crustas ulceribus obducunt: quare prurigo, & papularum eruptionibus medentur. Podagricis profunt: strumas discutiant, cerato exemptæ. Dioscorides.

PORNACVM terra, quæ retorrída fuluescit, eiusdem cum testa effectus. Dioscorides.

ANTID. SPEC. LIB. I
DE METALLIS CAP. V. A

A	A. Secunda. Sic alia	Astringunt: ut	Cadmia, Thutia.
			Pompholix.
			Spodium.
			Antispodium.
			Alumen, Aerugo.
			Chalcanthum.
			Cinnabaris, &c.
		Glutinant & cicatricem inducunt: ut	Plumbum elotum.
			Gypsum, Alumen.
			Cadmia, Aes ustum.
			Stimmi, &c.

B

De metallis temperatis.

AVRUM [Ital. & Hisp. Oro Gal. Or. Germ. Goldt] omnium metallorum præstantissimum est, ductile, colore lucido, illiq; persimili, quo cuncta à sole illustrantur. Insuper propria quadam attractrice vi pollet, qua respicientium animos allicit, & disponit, ut ab ipsis illico desideretur. Vnde quidam existimarunt, auro proprias quam plurimas inesse dotes. In Italia propriæ sicuti auri fodinæ (quod sciam) nullibi extant. Atqui in Germania, Pannonia ac Transylvania eæ pluribus in locis habentur. Auri uenâ ijs omnib. locis crediderim gigni, ubi cælû id causæ elementaris influat, ac disponat. Huius uena uarijs lapidibus impacta uisitur in asperrimorum montium uisceribus. Verum ea omnium præstantissima auri uena censetur, cui cæruleus lapis fuerit admixtus. tanto enim melior hæc, quanto ponderosior, & colore uigentior: adeo ut illa cæteras præcellat, quæ pluribus auri guttis scintillet, uel in aqua plures auri lineæ intercurfantes cõspiciantur. Est etiam auri ferax diuersorum fluminum arena. Siquidem proculdubio constat in Hispania Tagum, in Thracia Ebrum, in India Gangem & Pactolum, in Pannonia Istrum, in Germania Rhenum, in Italia Padum & Ticinum, aureas ducere arenas, à quibus arte quadam aurum omnium probatissimum elicitur. Veruntamen non omnibus eorum litoribus aureæ eadem sunt arenæ. * Aurum in omnibus suis partibus equale est, cor & uitalem facultatem mirum in modum corroborat: inferitur medicamentis, quæ atrabiliarijs cõpetunt morbis. Adhæc ubi actuali cauterio sit opus, ignitum aurum cæteris præstat metallis, quod ulcus inde exortum citius confanescat. In ore contentum, anhelitus graueolentiam tollit. Auri scobs porphyrite lapide læuigata, in ea medicamenta additur, quæ ad alopecias, & lichenas parantur, tam intus in corpus sumptum, quam extrâ medicamentis exceptum. Hæc item eodem modo diutius læuigata, adeo ut tactum ferè effugiat, oculis immittitur ad roborandam eorum aciem. Bibitur autem & ad cordis affectus, & animi mœrores. Cardiacæ, melancholicæ, cordis palpitationi, morbo attonito, comitiali, elephantiaeco medetur:

c 2 adhæc

adhæc spiritus animales, vitales q̄; recreat. Vtendi ratio est, cum uel car. dens **A**
 iufculis, alijs ue succis, uel destillatis intingitur, uel in oleum conuertitur. Si liquidū est, duæ, tres, aut plures guttæ ex uino mal-
 uatico assumuntur: si puluerem eius exhibere uoles, scrupuli dimidium sa-
 tisfaciet: humoris candēte auro imbuti cyathus. Eligitur purissimum quod-
 que, siue ex asperrimorum montium uisceribus, siue ex fluminum arenis col-
 ligatur. Auicenna, Mathiolus, Andernacus.

De metallis calefacientibus & siccantibus in gradu secundo.

FERRUM [Ital. Ferro. Gal. Fer. Hisp. Hierro. Germ. Eisen.] extenuat, siccatur,
 resoluit: scobes ipsius candens uino & aqua extincta, stomachi imbecillitati,
 cœliacis, dysentericis, lienisq̄; abscessui auxiliatur: profluuiū urinæ, men- **B**
 struorumq̄; & sputo sanguinis, aqua cui ferrum candens intingitur, potu cō-
 ducit. Squama ferri ex ferro decidens dum aqua extinguitur ad eius indura-
 tionem, aliam ue ob causam, in fabrorum officinis reperitur. De croco Mar-
 tis, uide suo loco. Andernacus.

CINNABARIS [Germ. Cinnober.] uera (quæ res mineralis erat) hodie
 ignoratur. Cinnabaris uerò neoteritorum factitia, est quiddā ex sulphure ui-
 uo & argento uiuo simulustis. proinde nulla ratione substitui debet pro cin-
 nabari Græcorum, quæ uires habebat eadem cum hæmatite lapide, & tam-
 rara erat, etiam ætate Dioscoridis, ut uersicoloribus pictorum lineis uix sa-
 tisfaceret: unde eam incognitam esse fateri cogimur. Medici Colonenses. **C**

De metallis calefacientibus & siccantibus in gradu tertio.

FLOS æris grana quædam sunt minutissima, panici effigie, rubentia æris
 modo, quæ exiliunt ac erumpunt, quando æs per cola funditur, & aqua pu-
 ra & frigidissima affunditur. Facile reperiri potest in ærarijs officinis. Opti-
 mus est friabilis, in attritu fuluescens, milij effigie & numero, breuis, ponde-
 rosus, modicè splendens atq; constringens, qui delimitatam æris scobem non
 recipit, qua sepe adulteratur. Sed id facile deprehenditur, cum dentium illisu
 dilatantur ramenta. Fit autem cum æs fornacibus fufum, in receptacula dela-
 bitur, per cola fistularum ad ea pertinentium. tum huic negotio additi mi-
 nistri, sordes expurgantes, aquam clarissimam infundunt, refrigerandi pro- **D**
 posito: itaq; repentino concretu, ac addensatione, uelut exouitur, & erum-
 pit antedictus flos. * Adstringit, & excrecentia coerct: offusam oculis cali-
 ginem emendat, sed magnopere mordet. Quaternū obolorum pondere
 datus, crassum humorē extrahit. carnosa narium, & sedis uitia absumit: eru-
 ptiones papularum cum uino cohibet. Candidius contra diuturnas aurium
 grauitates tritus, in eas per fistulam flatu impellitur: uuam, tonsillasq; repri-
 mit, farina eius cum melle admota: Dioscorides.

Æs ustum probatur rubrū, & quod cōtritu colore cinnabarim imitetur:
 nigrum uerò plus quàm deceat, exustum est. Fit autem è clauis solutarum
 nauium.

A nauium, fictili crudo compositis: subsperfo sulphure cum sale pari, omnibus uicissim insperfis, fictile, circumlito figulari creta spiramento, fornacibus inditur, donec figlinum percoquatur. Quidam pro sulphure & sale alumen inspergunt. Alij sine sulphure ac sale, fictili multos dies urunt. Alij sulphure solo utuntur, fuliginem tamen excutiunt. Alij oblitos scifsili alumine clauos cum sulphure & aceto, fictili crudo cremât. Alij in ænea olla aceto resperfos urunt, ac iterum & tertio idem efficiunt, postea recondunt. Principem locum tenet, in Memphide combustum: proximum, in Cypro. * Astringit, exiccatur, reprimat, extenuat, attrahit: ulcera purgat, & ad cicatricem perducit: uitia oculorum emendat, excrecentia in carne consumit, nomas cohibet: uobitus ciet cum hydromelite potum, aut cum melle delinctum, illitum^{ue}. La uatur ut Cadmia, mutata quater die aqua, donec nulla prorsus sordes emergat. Dioscorides.

SQVAMA æris excussa ex Cyprijs officinarum clauis, crassa quidem ipsa præstantior, quæ helitis, id est, clauaris nominatur. Sed ex uili promiscuoq; ære, aut candido, uitiosa intelligitur: quam, utpote tenuem & inualidam, damnamus, maximè approbantes crassam, rufam, præsertim si aceti resperfa æruginem contrahat. * Vim habet adstrictoriam, extenuantem, reprimentem & erodentem: nomas coerces, ulcera ad cicatricem perducit. pota ex aqua malsa, aquam trahit. Aliqui farina subactum dant in catapotio. Additur **C** ad oculorum medicamenta: genarum namque scabritiam absumit, & fluxiones exiccatur. Dioscorides.

ÆRUGO [Spongrün Germ.] rafa fit ijs modis. In cadum aut aliud con simile uas, acetum quàm acerrimū infunditur: superponitur inde inuersum æneum uas præsertim concameratum: sin minus, planum: sitq; obstructum, nullumq; habeat spiramentum: exempto, quo doliolum obturaueris, operculo, decimum post diem insidens ærugo deraditur. Aut æris lamina in cadis super acetum ita suspenditur, ne ipsum attingat, & totidem post dies raditur. Aut massula æris, aut lamina una plures uē uinaceis nō recentibus, sed iam acescentibus conduntur, & simili modo uersantur. Quin etiam ex deli **D** mata æris scobe æruginem facere licet: nec non è laminis, quibus bracteæ auri cōclusæ malleo ducuntur, si quis eas aceto respergat, & ter aut quater uerset, donec æruginem contrahant. Tradunt æruginem in Cyprijs metallis gigni, lapidibus quibusdam nonnihil æris habentibus, quibus ærugo efflorescit: adduntq; per Caniculæ æstus è quodâ specu manare: sed illam paucam, & optimam esse: hanc speluncis effluentem, copiosam quidem & boni coloris, sed uitiosam, quod lapides multos collegerit. Pluribus autem modis adulterant: aliqui pumice admisto, alij marmore, alij atramento futorio. Sed deprehendemus pumicem, aut marmor, dum pollice sinistrae manus mactato, æruginis portiunculam altero atterimus: si quidem eam diffundi con-

stat: marmoris autem, pumicisq; partes coeunt non dissipatae, demumq; tra-
 ctatione crebra & humoris complexu dealbescunt. quin & dentium appres-
 su: siquidem sincera cedit, laevis, & sine asperitate. Atramentum uero sutoriu
 igne coarguitur: namq; si fictile, aut lamina adulterata æruginè illinatur, &
 feruenti cinere, aut carbonibus incalescat, alterutrum mutabitur, rubescetq;
 id, quod atramentum sutorium acceperit: quod id uisum suapte natura talem
 fortitur colorem. Dioscorides.

ÆRUGINIS, quam uocant scoleciam, duo sunt genera, quædam fossilis
 est, altera factitia ad hunc modum. In mortario Cyprij æris dimidiam hemi-
 nam aceti albi acrisq;, pistillo cupreo conterito, donec strigmenti crassitu-
 dinem imitetur: deinde aluminis rotundi drachmam unam, cum salis fossi-
 tij translucentis, aut marini quàm albisimi, solidiq;, aut certè cum nitri pari
 pondere teritur in sole æstuosissimis diebus, sub sidus caniculæ, donec colo-
 rem æruginis contrahat, & concretu strigmentosum fiat: ubi autem se in uer-
 miculorum Rhodiæ similium speciem coegerit, recondito. Efficax, & ualde
 boni coloris redditur, si duas partes ueteris, cum una aceti adieceris, & a-
 lia, quæ dicta sunt peregeris. Sunt, qui æruginem rasilem, quæ in apparatu
 non respondit gummi misto digerant in formas, & ita uendant, quod genus,
 ut nitiosum, improbat. Fit & quædam ærugo ab aurificibus, mortario &
 pistillo Cyprij æris, cum urina pueri impubis, qua aurum ferruminat. Ante-
 dicta æruginu genera uisio æri omnino respondent, sed magis effectu ualent. C
 Sciendum, fossilem scoleciam præstantissimam esse: derasam sequi: postremo
 loco factitiam. mordacissima tamen est hæc, & magis astringens. Aurificum
 autem ærugo rasæ respondet. * Æruginè omnes astringunt, extenuant, excal-
 faciunt, oculorum cicatrices emendant, lachrymas cient, nomas sistunt, uul-
 nera ab inflammatione tuentur. Ulcera ex oleo ceraq; ad cicatricem perdu-
 cunt: callos, & sordida ulcera purgant, cum melle coctæ: callum fistularum
 erodunt cum ammoniaco, collyrij modo in eas adactæ, ad gingiuarum autem
 excrescentias, & extuberationem utiles. Magnopere extenuant genarum cras-
 sitiem, cum melle illitæ: uerum post illitionem spongia ex aqua calida locus
 fouendus est. resina therebinthina exceptæ, cum ære & nitro lepras abigunt. D
 Vritur ærugo, quamcumq; uelis, minutissimè fracta, comminutaq;, in fictili
 patina, flagrantibus prunis superposita: uersaturq;, donec in mutet, & colo-
 rem cinereum concipiat: postea refrigerata reponitur ad usum. Sunt, qui cru-
 da olla eam urant, uti dictum est: sed non prorsus eundem colorem cremata
 reddit Dioscorides. Porro æruginem, quod colore sit uiridi, officinæ ac me-
 dici in Italia æs uiride nuncupant, & uulgari sermone Verde rame. Verum
 quamuis officinæ eo in uniuersum abundant: sinceri tamen parum osten-
 dunt. Scolecia æruginè, ac fossitia destituimur: quod altera (quod sciam)
 hoc tempore non paretur, altera uero ab grarijs fodinis, ubi fortasse plurima
 repe-

A reperitur, à fossoribus non deferatur. Proinde cum harum copia non sit, e tantum utimur, quæ ære in acetarijs cadis demisso, aut uinaceis iam acescen tibus obruto, conficitur. Hallucinantur, qui credunt, æruginem & æris flo rem, unam & eandem rem esse. Mathioli.

DIPHRYGES quasi bis tostum, est perfecti æris ueluti sæx subsidens, & cohærens imæ fornacum parti: ablato ære post aquæ frigidæ effusionem ui- fitur. acre est, ut æs ustum. Præfertur, quod saporem æris & æruginis habet, astringens & uehementer siccans linguam, quod exusta ochra sibi nõ uindi- cat, quæ tamen diphyrgis uice uenditur: adulteratur enim ochra usta, quæ uti diphyrges rubescit. Est etiam aliud genus factitium, quod ex pyrite ero- so lapide fit, multos dies, ut calx, cremato, donec rubescat, ut rubrica: deinde sublatum reponitur. Fiebat etiam è luti cuiusdam Cyprij genere, hodie inu- sitatum: priora uerò duo genera facillè reperiri possunt. * Vis eius astringe- re, perurgare, extergere, siccare, excrescentia consumere, ulcera serpentia, & quæ cacœthe uocant, ad cicatricem perducere. Suppurationes, therebin- thina aut cerato exceptum, discutit. quod si ad manus non sit, eius loco mar- chasita ustus, aut æs ustum substitui poterit. Dioscorides.

ALUMEN, Ital. *Alume*, Gal. *Alaun*, Hisp. *Alumbre*, Germ. *Alaun* dicitur: hæ- ius apud ueteres tria fuerunt genera, liquidum, rotundum, scissile: quo dum taxat utimur sub nomine uulgari aluminis plumæ. Cæterum quotiescunq; in medicamento alicuius compositione alumen simpliciter reperitur, scissile intelligendum est, ueluti omnium efficacissimum. Optimum est candidissi- mum, ualde astringens, graui odore, non lapidosum, nõ compactum, sed ple- rumque in capillamenta quædam canescentia dehiscens. Ex Aegypto adfer- tur. Adulteratur lapide Amiantho, sed gustu dignoscitur, quod non astringat. Præter iam recitata aluminum genera, factitia tria reperiuntur: nempe alumen fecum, quod fit ex uini fæcibus sole siccatis, donec albescant, deinde ustis. Alumen catinum, quod fit è cineribus herbæ kali, seu Sodæ uulgaris. Alumen scaiolæ: idque fit è lapide speculari, quem uulgo Speculum alini uo- cant. E factitijs etiam sunt alumen Rocæ, & Zuccharinum: illud ex lapide candido, interdum subrubro sæpius præparato: hoc uerò ex alumine rocæ, zaccharo, & oui albumine paratur. Aluminis liquidi & rotundi loco satis eò modè usurpare possumus alumen rocæ. Alumen crassarū partium est. * Vim habet excalfaciendi, astringendi & expurgandi. Ulcera putrida emendat hu- mida exiccat: carnem superexcrescētē coerces: prurimum tollit, & scabiem sanat, &c. Galenus, Dioscorides, & Florentini Medici.

SAL, Germ. *Salz*, Gal. *Da Sel*, Ital. *Sal*, Hisp. *Sal*, natius est & factitius. Na- tius uel in terra, uel ad mare ex aqua marina, uel in lacubus, uel in flumini- bus, aut in fontib. Natiui quauis uariè sint differētē, diuersisq; locis reperi- tur, in usum tamē medicū tres recepti sunt: uidelicet sal Ammoniacus, uulgò Arme-

Armeniacus dictus, sal gemmæ, & sal Indus. Ex his uerò salem gemmæ dun-
taxat habemus, candidum, translucētem crystalli modo, estq; sal fossilis. Sal
Armeniacus hodie dictus, nō est natiuus, sed factitiuus. Ex eorum genere, qui
sponte in aquis generantur, multæ sunt differentiæ. Qui in mari nascitur, &
in scopulis reperitur, ex spuma maris conflatus, spuma salis appellatur. Qui
in Iudææ lacu gignitur, in quo & asphaltus nascitur, Sodomeus uocatur, ab
Arabibus sal naphiticus, amarus est. Hoc caremus, quemadmodū & reliquis
natiuis in lacubus aut fluminib. repertis. Factitiuorum uaria sunt genera, se-
cundum materiam, ex qua fiunt, differentia. Nam alia ex aquis salis generā-
tur, ueluti marinus: & qui ex fontib. fiunt, ut sal communis: alij ex cineribus
(de quibus suo loco) aliaue materia, quemadmodum sal Alkali, qui fit ex her-
ba kali, & uulgaris Armeniacus, qui in Alexandria fit in balneis. Cæterū
hodie pro efficacissimo in medicina sale gemmæ utimur, qui fossilis est, ut di-
ximus, & in Germania, alijsque locis eruitur. Præfertur deinde marinus. o-
mnium infirmisimus est uulgaris. Saccharum candi tamen si Auicenna in-
terdum salem Indum appellet, inter sales tamen referendus non uidetur. Is
præterea quem Dioscorides salis florem, aut rectius maris florem nominat,
sali multum dissimilis est: nihil enim aliud est quàm pinguedo quædam cro-
cei coloris mari, Nylo, & alijs lacubus innatans: eo tamen hodie etiam care-
mus. Qui propriè flos salis dicitur, in salis fodinis reperitur, & in ipsis etiam
salignis, uelut pollen quidam crassiorē salem ambiens: tenuiorum multò est C
partū quàm sal, colore candidissimo, interdū cinereo, qui inferior est. * Por-
rò sal omnis digerit, astringit, calefacit, siccat, abstergit, resoluit, & quicquid
humidū est, consumit, dissipat: miscetur medicamētis purgantib. & alijs. quæ
intrinsecus adhibentur: nec non glandib. & clysteribus. Medici Florentini.

NITRUM, Germ. Salpeter. Gal. Nitre. Ital. Nitro. Hisp. Salitre nominatur: hu-
ius apud ueteres multæ erant differentiæ: natiuum, factitium, & aphroni-
trum, quod ueluti nitri flos erat. Hodie unicum habemus nitri genus, nem-
pe boracem non excoctam, quæ quibusdam nitrum fossile est: eoq; nitri lo-
co uti possumus. Sal nitri, tamen si proximè ad nitri naturam accedat, nullus
tamen eius in medicina usus esse potest, præsertim in his, quæ intrò assumun-
tur. Medici Colonienfes.

SULPHUR, Germ. Schwefel. Gal. Soulfre. Ital. Solfo. Hisp. Piedre cufre uoca-
tur: huius duo sunt genera: uiuum, quod spontè & per se nascitur: & ignem
expertum, quod arte in fornacibus fit. Optimum existimatur uiuum, quod
apyron uocant, nitedulæ modo splendidum, perlucens, minimè lapidosum.
Probatur in genere sulphuris ignem experti, quod uiret, ac præpingue spe-
ctatur. Plurimum in Melo & Lipara gignitur. Supradictum sulphur calefa-
cit, discutit, & celeriter concoquit. * Prodest tussibus, suspiriosis, purulenta
extusisietibus, in quo sumptum, aut suffitum: præterea partus ulti nidore ex-
trahit.

Atrahit. Lepras, lichenas, scabros unguēs, cum resina therebinthina mistū, auferit: cum aceto autem illitū, ad lepras efficax est: uittigines tollit. Scorpio-
 nis ictibus, addita resina, medetur: cū aceto uerò, draconis marini, scorio-
 nisq; plagas sanat. Pruritus toto corpore erumpentes, cum nitro detersum
 sedat: regium morbum emendat, inspersum fronti cochlearis mensura, aut
 in forbili ouo sumptū. Facit ad grauedinem & destillationes, sudores quoq;
 cōspersum inhibet: podagricis, cum aqua & nitro illitum, conducit: grauita-
 tem auditus, suffiti nidorem raptim per fistulam hausto, sanat. Lethargicos
 suffitu excitat: erumpentem undecunq; sanguinem sistit. Contusis auribus,
 cum uino & melle illitum medetur. Chymici oleum seu balsamū ex eo adeò
Bfficax conficiunt ut neque uiuum corpus, neque mortuum ad putredinem
 transire sinat: sed adeò integrum tueatur, ut neq; ulla cœlestis impressio, uel
 ab elementis profecta corruptio, uel ab ipso iam ortu inducta obesse ei pos-
 sit. de quo uide suo loco. Dioscorides, Andernacus.

CHALCITIS metallica res est, in uenis ærarijs nata, mediæ inter Misy
 & Sory facultatis, mediq; situs. Præfertur similis æri, friabilis, nec lapidosa,
 nec inueterata, intercuriantibus oblongis uenis, splendētibusq;: cuiusmodi
 est, quæ in Tuscia Italiæ parte inuenitur. In Germania etiam Chalcitidis ge-
 nus reperitur, lapidosum, ponderosum, rubrum cum scintillis aureis. Præfer-
 tur Italica, potissimum ad Theriacæ cōpositionem: ad reliquorum uerò me-
 dicamentorum compositionem Germanica uti possumus. * Cæterum Chal-
 citidi abstersoria uis inest, excafaciens, & crustas ulceribus obducens: pur-
 gat, quæ oculis & eorundem angulis hærent. In genere, leuiter erodentium
 est, &c. Dioscorides, Medici Florentini.

De metallis calidis & siccis in gradu quarto.

VITRIOLUM: Germ. Vic riol, Ital. Vetriolo, Gal. Vitriol, Hisp. Copparosa,
 Græcis Chalcanthum, Latinis Atramētum sutorium, appellatur, duplex est:
 factitium & natium. Natium in terræ uenis, aut saxorum commissuris cō-
 cretum reperitur: aut dum ex ijs guttatim distillat, partim ex ijs stiriærum
 instar dependet, partim in canalium fundum decedit. Hodie aliud item ge-
 nus in terræ superficie concretum reperitur, quod uulgò Copparosa uoca-
 tur. Factitium etiam duplex est. Vnum, quod in Cypro peculiariter fiebat,
 ex aqua quadam manante ex soryos, chalcitidis, & mysios fodinis, atque in
 piscinas quadratas effusa, ibi spontè concrecebat. Alterum sit decocta aqua,
 in qua maduerit terra quædam atramentosa: ut hodie moris est in multis lo-
 cis. Natium factitio præstantius est: ideò in eorum numerum Copparosa
 Cypriæ referri potest, cum sit aliorū penuria. E factitij generibus, Cyprium
 excellebat: cum uerò desit, uitriolum Romanum, aut Siculum usurpari po-
 test, ueluti præstantissimum inter factitiorum genera. * Insigniter calefacit,
 maxime quæ astringit: ideò totius carnis naturam siccant, & in se contrahit.

d Chymici

Chymici ex eo oleum hodie parant: de quo suo loco. Medici Florentini.

AURIPIGMENTVM, Germ. *Opferment* / *Arsenick* / Gal. *Orpim*, *Arsenic*,
 Ital. *Opimento*, Hisp. *Opimento* dicitur, aurū colore imitatur. Eius apud Dio-
 scoridē duo genera. Vnum ē multis squamis, ut altera alteri imposita uidea-
 tur, constat: id si purum fuerit, nec ulli materiæ permixtum, optimum existi-
 matur. Alterum colore sandarachæ, hoc est rubrum, glandis effigie. Deligen-
 dum ergo aureo colore micans, ē tenuibus squamis compactum, quod faci-
 lē finditur, & lapillis aut terræ permixtum non est. Ex auripigmento natiuo
 fit artificiale, Arsenicum uidelicet & Reagal uulgō uocatū. * Vim habet ad-
 strictoriam & erodentem. Crustas cum uehementi uedine, & uiolento mor-
 fu excitat: reprimat quæ exerescent, & capillos euellit. De oleo, quod ex eo
 conficitur, uide infra suo loco. Medici Florentini.

SANDARACHA, Germanis *Bergrot* dicitur, lapis est in metallicis ue-
 nis, plerunq; cum auripigmento nascens, rufa est, cinnabaris colore, nonni-
 hil ad luteum uergens. quæ cum uritur, fumum exhalat pallidum sulphurisq;
 uirus redolet, tamen si non consumatur. Facile hodie legitima haberi potest:
 factitia tamen etiam fieri potest, si auripigmentum coquatur, donec cinna-
 baris colorem contrahat, potestq; ueræ sandarachæ loco substitui. Sed ani-
 maduertendum est, Sandarachæ uocabulo apud Arabes uernicem intelligi,
 quæ nihil aliud est, quam gummi iuniperi, non autem prædictum lapidem.
 Itaq; curam adhibeant Medici, ne altera alterius loco indifferenter utantur. C
 * Vis eadem, & ustio, quæ auripigmento. Explet alopecias, resina excepta, &
 scabros unguis cum picæ eximit. Contra phthiriasin ex oleo efficax est: tu-
 bercula cum adipe discutit. Prodest ad nariū, orisq; ulcera, & cæteras papu-
 larum eruptiones cum rosaceo: item, condylomata. Datur ex mulso, puru-
 lenta extulsientibus, suffitur quoq; cum resina, aduersus ueterem tulsim, ra-
 pta per fistulam nidore: uocem expedit cum melle delincta: suspiriosis cum
 resina in catapotio optimè datur. Dioscorides, & Florentini.

CHRYSOCOLLA siue borax natiuū, genus nitri fossilis est, ab Arme-
 nia, & Macedonia, & Cypro translatum, in aurarijs, argentarijs & ærarijs fo-
 dinis repertum. præstantissimum est Armenium, ærarium præsini coloris: D
 faporis nitrosi cum aliquali amaritudine, & substantia dura. Iisdem in locis
 reperitur, arenæ per se simile, aut materiæ metallicæ permixtū, sed quod ab-
 rasum arenæ similitudinem gerit. Huius usus est in medicamentis & aurifa-
 brorum officinis, que uadmodum apud ueteres Chryfocollæ. Factitia Chry-
 focolla German. *Burris* / Gal. *Colle à or*, *fouldure d'or*, *borax*. Ital. *Borras*, Hisp. *Bora-
 rax à atincar* dicitur, ex pueri urina in æreo mortario trita pistillo æreo fiebat.
 Hæc Medicis in usu fuit. Sunt etiamnum aliæ factitiæ, quæ pictoribus tan-
 tum seruiunt. * Vis Chryfocollæ ad purgandas cicatrices: excrescentem
 carnem coerces, astringit, purgat, excalfacit, & modicè corpus mordendo
 exest.

A exest. Inter medicamenta intelligitur, quæ uomitiones concitant, & necem inferre possunt. Dioscorides.

MISY assumendum natione Cyprium, auri simile, durum, quod friando auri colorem imitatur, & stellæ modo splendet. * Vim habet & ustionem, cum chalcitide eandem, præterquam quod pforicum ex eo non conficitur, excessus, defectusque ratione tantum differens. Aegyptium autem cæteris præstat, utpote quod efficacius habeatur, sed ad ocularia medicamenta multo supradicto inferius. Quod si deficiat, eius loco sumi poterit uitriolum uetustum, ustum Dioscorides.

SORY existimantur aliqui melanteriam esse, aberrantes: siquidem sui generis est sory, ei non absimile. Verum forei uirus inest grave, & nauseam mouens. Inuenitur etiam in Aegypto, & alijs quibusdã regionibus, ut in Libya, Hispania, & Cypro Præfertur Aegyptium, quodq; frianti nigrius apparet, in multa foramina dehiscens, suppingue, insuper astringens, & olfactu deuorationeque magnum uirus olens, ita ut stomachus in uomitiones effundatur. Quod autem triatum scintillas misyos modo non emittit, & alterius generis esse, & inualidum, censendum est. * Vim & ustionem supradictis similem habet. Dolori dentium cauernis inditum medetur, eosq; labantes firmat: ischiadicis ex uino infusum auxiliatur: illitum cum aqua, uaros extinguit. Medicamentis admiscetur, quæ capillos denigrant. Hæc autem ferè omnia, & alia, quæ ustionem experta non sunt, per uultis ualidiora esse existimantur: præter salem, & uini facem, nitrum, calcem, & cõsimilia. quæ cruda remissiora sunt: combusta enim uiribus efficaciora redduntur. Dioscorides.

MELANTERIA geminæ est originis: quædam in faucibus cuniculorum, quibus es eruitur, salis modo cõcrescit. Alia uerò in summa facie supradictorum locorum coit, quæ terrena est. Quinetiam inuenitur in Cilicia, & alijs quibusdam regionibus, fossilis quædam. Præstat, quæ sulphuris colorem trahit, lauis, pura, æquabilis, & quæ contactu aquæ confestim nigrescit. * Vim causticam eam obtinet, quam & misy. Si deficiat, eius loco accipiatu uitriolum, aut copparosa dicta. Dioscorides.

D *De metallis frigidis in primo.*

STIMMI, uel **STIBIUM**, uulgo **ANTIMONIUM**, Germ. Spießglasz, Gal. Antimoine, Ital. Antimonio; Hisp. Et alcohol dicitur, optimum, quod splendidissimum est, modoq; nitedularum emicat, con fractu crustosum, nihil terræ aut sordidi habes, fragile. * Vis eius astringere, meatus obstruere, refrigerare, excrescencia in carne cohibere, ulcera ad cicatricem perducere, sordes & ulcera oculorum expurgare: sistit & sanguinem e cerebri membrana profluentem. & ut in uniuersum dicatur, uis usto plumbo similis est, &c. Ex stibio paratur oleum, & uitrum, medicamentum purgatorium, de quib. suo loco. Dioscorid.

d 2 Deme-

ARGENTI scobs seu ramentum, quod Limatura uocatur, aut scoria, aut helcysma, aut encauma, molybdænæ uim habet. * Confert humoribus uiscosis, scabiei, pruritu, ulceribus, tremori cordis, & oris fœtori. De liquore, qui ex argento chymicè cōficitur, uide infrà suo loco. Dioscorides, Andernacus.

SPVMA argenti, uulgò LITHARGYRIVM, Germanis Glut/Silber-schaum dicitur, lapis est è plumbo factus: plumbum enim dum secunda fornace excoquitur, aut solum, aut metallo aliquo permistum, partim in lithargyron, partim in plumbagem uertitur. Duo sunt eius genera: unum colore aureo, alterum argenteo: quo fit, ut illud lithargyros auri, hoc lithargyros argenti nominetur. Inde uerò hæc differentia nata est, quòd alterum altero maiorem uim ignis passum sit. Lithargyrium auri præfertur: hodie notissimum. * Vis, astringere, mollire, caua explere, excrescentia in carne reprimere, ad cicatricem ducere, refrigerare, & occludere, &c. Medici Florentini.

ARGENTVM uiuum, Germ. Quecksilber, Gal. *vif argent*, Ital. *Argento uiuo*, Hisp. *Azogue*, duplex est, natium & factitiu. Fit ex minio, quod abusiue Cinnabaris dicitur, patinis fictilibus imposita, ferrea concha cinnabarim continente, & calice cooperta argilla superlita, carbonibus succendunt. Siquidem deterfa fuligo, qua calici insidet, refrigerata in argentum uiuum coit. Quinetiam inuenitur in argenti fodinarum tectis. Stillatim concretum. Alij per se in metallis inueniri tradunt. Seruatur in uitreis, aut plumbeis, aut stagnis, aut argenteis uasis: siquidem aliam materiam omnem exedit, & defluere facit. * Potum uim perniciosam habet: suo enim pondere interna exest. Remedio est lac multum subinde potum, & uomitionibus reiectum, aut uinū cum absynthio, aut apij decoctum, aut semen hormini, aut origanum, aut hyssopū cum uino. Auri limata scobs, id est, ramentum quàm tenuissimum epotum, mirabili est auxilio. Cæterum ex argento uiuo conficitur Mercurius sublimatus & præcipitatus, & oleum: de quibus suo loco. Dioscorides.

PLVMBVM, Germ. Bley, Gal. *plomb*, Ital. *Piombo*, Hisp. *Plombo* nominatur, humida constat natura, frigore congelatū: item aërea & terrestri, sed pauca. fit ex illo pila, seu mortarium, & pistillum, ad usum medicū. Quicumq; enim humor in eo aliquandiu residet, multò euadet frigidior, quàm antea fuerit. Ideo oleum omphaceum, aut rosaceū, aut melinum, aut myrtinum, si illi infundatur, remedium optimum aduersus inflammationes, & ulcera cõtumacia, tum aliarum partium, tum naturalium, seu testicularum, canerosq; & articularū fluxiones præparatur. Quòd si refrigerans aliquis succus, ut semperuiui, cotyledonis, intybi, lactuce, chondrillæ, psillij, omphacij, portulacæ, mortario eiusmodi imponatur, subigaturq; in sole, aut aere, alias uè calefacto, præstantissimum efficitur medicamentum ad fernorem & calidas fluxiones restringendas. Quinetiam plumbum in laminas deducitur, quæ lum-
bis,

A bis admotæ, genituræ fluorem per insomnia prohibet, insigniter refrigerantes. Bractea quoque tenuis ex eo facta ganglium dissipat, propius ei alligata. Ex eo fit oleum, de quo suo loco. Andernacus.

• **PLUMBAGO**, quæ Græcis Molybdæna, Germ. Bleyertz uocatur, optima est flaua, argenteæ spumæ æmula, modicè splendens: cum teritur rufa, cocta cū oleo iecinoris colorem trahit. Vitiosa est, quæ aerem, aut coloré plumbeum refert. Gignitur ex auro & argento. Est enim quædam fossilis, ad Sebastiam & Corcyrum inuenta. Quo in genere probatur, quæ lapidosa nõ sit, aut recrementosa, sed nitens, & flaua. * Vim habet spumæ argenti, aut recremento plumbi similem. Vritur, lauaturq; eodem modo. Miscetur conuenientissimè medicamentis, quæ liparas uocant, atq; emplastris minimè mordentibus. Carnem recreat, & ulcera ad cicatricem perducit: glutinantibus tamè medicamentis aut abstergentibus non cõuenit. Si deficiat, lithargyros eius loco sumi potest. Dioscorides.

LOTVRA plumbi sic fit. In mortarium plumbeum aquam iniiciens, pistillo plumbeo terito, donec nigrescat aqua, & limi modo crassescat, aut lutu lenta reddatur: linteo deinde colato, aquâ superinfundens, quò faciliùs quicquid est resolutum, incerni possit. hoc iterum facito, usq; dū satis tibi habuisse uideatur. Vbi confederit priore aqua effusa, nouam adijciens ut cadmiam lauat, donec nulla extet nigritia: postea in pastillos cogens reponito. Quidã scobem mundi plumbi lima quesitam, mortario pistilloq; lapideis terunt, aut manibus cum aqua paulatim adiecta fricant, donec nigrescat: mox ubi id persum ierit, effusa aqua, colligunt in pastillos. nam tritum uehementer, cerussæ simile redditur. Alij elimatæ scobi modicam plumbaginè adijciunt, affirmantes ita elotum plumbum præstantius esse. * Potest refrigerare, adstringere, inducere, mollire, caua explere, sistere oculorū fluxiones, & ulcerum excrecentia. Sanguinem supprimit: prodest contra sedis ulcera, condylomata & hæmorrhoidas, ex rosaceo: item ad ea, quæ ægrè cicatricem ducunt: & in totum spodij effectus præbet, nisi quòd non obducit crustas. Sincerum plumbum affricu, marini scorpionis, draconisq; plagis auxiliatur. Dioscorides.

D • **VRITVR** plumbum sic. Super quàm tenuissimas plumbi laminas, fictili nouo inditas, sulphur inspergito: additis quæ alijs rursus laminis, interiecto semper sulphure usquedum uas expleueris, succendito. flagrante autè plumbo, ferrea rudè uersato, donec perfectè redigatur in cinerem, nihilq; è plumbo non ustum hæserit. tum demum obstructis naribus eximito: alioquin halitus plumbi noxius sentitur. Aut elimatam plumbi scobem in olla sulphure urito. Alij laminas in fictili crudo, ut dictum est, imponunt fornaci, aut foco, & circumlinentes operculum, dato exili spiramento, urunt. Alij pro sulphure cerussam, aut hordeum inspergunt. Alij integras laminas imponentes, acri igne utuntur, & rudicula ferrea continuè mouent, dum in cinerem soluan-

tur. Sed difficilis huiusmodi ustio, & si uehementius uratur, cōtrahit spumæ A
argenti colorem. Magis tamen nobis placet prima urendi ratio. Plumbum
ultum lauatur, ut cadmia, & reconditur. * Eosdē effectus habet, quos plum-
bum elotum, sed multò acriores. Dioscorides.

RECREMENTVM plumbi, quod scoriam uocant, optimum est, den-
sum, fractu contumax, cerussam planè representans, nihil plumbosi habens,
quod ad luteum colorem accedit, & urit, splendorem imitatur. * Eadem, quæ
plumbum exustum potest, sed magis astringit. Lauatur in mortario infusa a-
qua, & refusa summa aquæ parte, quæ luteum colorem duxit: idque sæpius,
dum recrementum absumatur. Dein ubi confederit crassamentum, aqua ef-
fusa, digeritur in pastillos. Dioscorides.

CERUSSA [Germ. Bleyweiß; Bel. Loatuervue. Gal. De la Cerusse. Ital. Bianca. B
Hisp. Et alquayale appellatur,] fit hoc modo. Infuso in urcæum oris lati, aut ficti-
le labellum, quàm acerrimo aceto, laminam plumbeam supra fictilis spiracu-
lum, subiecta prius arundinea tegēte, firmato: superiectisq; uelaminibus, nō
halitum expiret acetum, ubi resoluta fuerit, defluensq; deciderit, humorem
pulum ad summa delatum colato, crassamentumq; transfundito. debet quo-
que sicari in sole, mox trusatili mola teri, aut aliàs tritū cribrari. postea quod
superest duri, in tenues partes redigendum, cribrandumq; uicissim eadem
testiō, quartoque faciendū. Melior, quæ primò cribrata est, & medicamentis
oculorum assumenda. Secundum locum tenet sequens, & reliquæ suo ordi- C
ne. Nec desunt qui ligneas rudes in medio uase appendant: & derafo ceu fi-
tu imposito, ita ut acetum non contingat, inditoq; operculo circumlinentes
dimittunt. Post dies decem laxato obturamento uisunt: cumq; resoluta ma-
teria fuerit, reliqua, ut supra diximus, exequantur. Si autem quis in pastillos
uelit digerere. aceto acri subacta, diuiditur in pastillos, qui in sole siccantur,
Est tamen supradictum opus obeundum est: ita enim candida atq; effi-
cax redditur. Quinetiam hyeme paratur, urceis supra furnos, balnea. aut for-
naces impositis: ascendens enim calor idem, quod sol, præstat. Laudatissima
fieri putant Rhodi, & Corinthi, aut Lacedæmone: proximam Puteolis. For-
retur hoc modo. Flagrantibus igni carbonibus, fictili nouo, maximè Attico, D
tritam cerussam imponito, & assidue uersato: cumq; cinereum colorem tra-
xit, eximens refrigerato, & utitor. Est & aliud urendi genus. Trita patinis
nouis supra prunas imponitur, & ferulacea rude mouetur, donec colore si-
milis sandarachæ fiat, extractaque ad usus ministratur. Quæ uerò ita para-
ta est, Sandyx à quibusdam dicitur. Lauatur Cerussa cadmiæ modo. * Cé-
russa frigida est & sicca secundo ordine: occludit, emollit, explet, extenuat:
in super excrecentia leniter reprimat, & ad cicatricem perducit. Miscetur cæ-
ratis & emplastris, quæ liparæ uocantur, pastillisque. Est autem lethalis eius
porus. Dioscorides.

De metallis astringentibus.

A **CADMI**A fornacaria melior est botrytis, itē racemosa, in summo fornacis ærariæ affixa, densa, modicè grauis, in leuitatē magis inclinās, colore spodij, & quæ fracta cinerulenta & æruginosa est. Cadmia lapis, calaminaris uulgo dicitur, cuius puluere æs rubrū pallore tingunt, & aurent etiā hodie fabri ærarij. Is alieno sapore mandenti est, & in farinā tritus, aceto subactus, in sole siccatuſ coit in lapidē, in igne manet, & fuliginē edit luteā uel æreā: quæ lapidi cuiſdam in lapidum fodinis inuento, à nonnullis malè pro Cadmia supposito, conueniunt. Reperitur itaq; aliud Cadmiæ genus, lapidis similitudine, in ærarijs fodinis, teste Gal. tamenſi Dioſcorides neger: imò hodie adhuc reperitur, hisq; uſui est, qui aurichalcum conficiunt. Medici Colonienſes.

B **POMPHOLYX** uera Arabum Thutia est. fit è tenuiſſima fauilla quæ in altum euolat, & tecto fornaciq; adhærens: principiò cum fit, aquarum bullis simile prodit, quæ per pluuias inter ueris initia erumpunt: colore albo, quæ in tenuiſſimum pollinēq; similem puluerem diſſoluuntur: ſimiles habent facultates, ſed pompholyx est tenuiorum partium. Pompholyga pharmacopolæ Nihil album, Germani *W. yß nicht*, appellant. Probatuſ, quæ Norinbergæ conficitur. Hodie itaq; cognitum, & facile ex ærarijs officinis haberi poſſet: ſed his ſubſtitui poſſunt Dioſcoridis antiſpodia, aut officinarum thutia. * Vim habet adſtringendi, refrigerandi, explendi, purgandi, obſtruendi, & aliquantum exiccandi. Inter medicamenta numeratur, quæ leniter cruſtas obducunt. Medici Colonienſes.

C **SPODIUM** in æris fornacib. inuenitur, ubi & pompholyx, quæ Arabū Thutia est (nam officinarū thutia, ueterū Cadmia est, ut mox dicetur.) ſunt ex fauillis è metallo, dum coquitur, emicātibus, & ſpecie differūt. nā ſpodiuſ fit è partibus traſſiorib. & in ærariarū officinarū pauimentis reperitur. Ideo multū terræ colligit, & ſpurcitia reficitur. Hoc hodie in pharmacopolijs Nihili grifeū, & à Germanis *Graw nicht* appellat. Spodiū Auicēnæ fit ex arundinis radicibus eiusq; uſus est in ab Auicēna præſcriptis medicamētis: nām antiſpodij genus est. Illud uerò quod ex boum, ſimiliūq; animalū cruribus conſectū officinæ uſurpāt, præſtat reiſcere, eiusq; loco, aut Auicēnæ, aut Dioſcoridis aliquo antiſpodij genere uti, in his præſertim, quæ intro ſumenda ſunt, medicamētis: in his uerò quæ foris adhibētur, aut uero ſpodio, aut pompholyge, aut thutia officinarum præparata. Medici Colonienſes.

D **THUTIA** officinarum ueterū cadmia est, fornacaria ſcilicet. Gignitur in fornacibus ærarijs, fuligine ſtatu egeſta, ueluti ſpodium & pompholyx, quæ uera est Arabum thutia. Medici Colonienſes.

GYP SVM [Germ. *Gypß* Bel. *Leem*, mortel. Ital. *Gesso*. Gal. *Du plaſtre*, Hiſp. *Yeſſo* nominatur] è quodā candido lapide fit, in laminas facile ſciſſili: qui tamen non longa ignium ui torretur, & excoquitur. Fit etiam gypſum è ſpeculari

lari lapide, qui Græcis *σκληρὸν* dicitur. Item ex alio quodam lapide niuei can-
doris, è quo in Hetruria torno patinæ & alia uasorum genera conficiuntur.
Hunc Alabastrū appellât, sed perperam. Gypsum & ipsum ad cōmunem om-
nium terrenorum, lapidosorumq; corporū facultatem, qua desiccare dicta
sunt, in super hoc adiūctū habet quòd est facultatis emplastice.* Habet uim
adstringendi, obstruendi: sanguinis eruptiones, sudoresq; cohibet: sed po-
tum, strangulationis modo iugulat. Galenus Dioscorides, Mathiolus.

De metallis uenenosis.

ARGENTVM VIVVM potū, stomacho, uētri, & interaneis grauitatem
cum magnis torminibus adfert, & nonnunquam pondere suo intestina uul-
nerat: urinamq; supprimit: corpus intumet, plumbeaq; deformitatē cōcipit. B
Lac copiosè potū auxiliari cōstat: sed postea euomat, qui hauserūt. Dioscor.

ARGENTI SPUMA pota eadem quæ argentum uiuum infert. Quibus
subuenit secundum uomitionem, potum syluestris hormini semen, myrrhæ
drachmæ octo, absynthium, hyssopum, apij semen, aut piper, aut iugustri flos
ex uino: aridum palumbis fimum, cum nardo & uino. Dioscorides.

AVRIPIGMENTVM, CALX, & SANDARACHA, pota, aluum &
intestina cum uehementi erosione excruciant. Præbenda cuncta quæ suo
admitu illorum acrimoniam hebetant ac soluunt, & facilem lubricamq; al-
uum reddunt, cuiusmodi ibisci & maluæ succus est. Dandum decoctum se-
minis lini, uel semen tragi herbæ uel oryzae, lacq; cum aqua mulla copiosum, C
iura pinguia, & boni succi. Dioscorides.

CERVSSA suo colore proditur: sumpta enim, mox palatū, gingiuæ, lin-
gua & cōmissuræ dentium, candore quodam inficiuntur: singultus, tussim,
ac linguæ ariditatem excitat: ijs extrema frigescunt, mens labat, membra tor-
pescunt. Quibus dare conuenit aquam mullam, aut ficuum aut maluæ deco-
ctum, aut lac calidū, aut sesamam ex uino tritā, uel lixiuium ex sarmentis fa-
ctum, amaracinum oleum, aut irinum, persicorum ossa cum hordei decocto:
columbina oua cum thure, aut hordei decocto, aut prunis: aut gummi, qd
ulmus plorauit: aut humorem, quem ulmea folia reddiderunt, cum aqua te-
pida: sed tum quoq; nouant. Cōuenit etiam thapsiæ succus, aut scammonia, D
cum aqua mulla potus. Dioscorides.

LAPIDESCENS GYPSVM strangulationem creat. Quare eadem
proferenda sunt, quæ mansis fungis, auxilia: & adhæc maluæ decoctū, quod
etiam olei uicem pensat: utpote cum pingue sit, euomendo lubricas uias &
faciles reddit, deradq; corpora non sinit. quod ubi duratur in lapidem, gy-
psum efficit. Quinetiam prodest oleum ex aqua mulla, aut ficorum decocto
& lixiuia è ficulneo cinere, aut sarmentis facta, cum uino copiosiore pota: &
origanum, aut thymum cum lixiuio, aut aceto, aut passo: hiq; decocto mal-
uæ proluendi. Dioscorides.

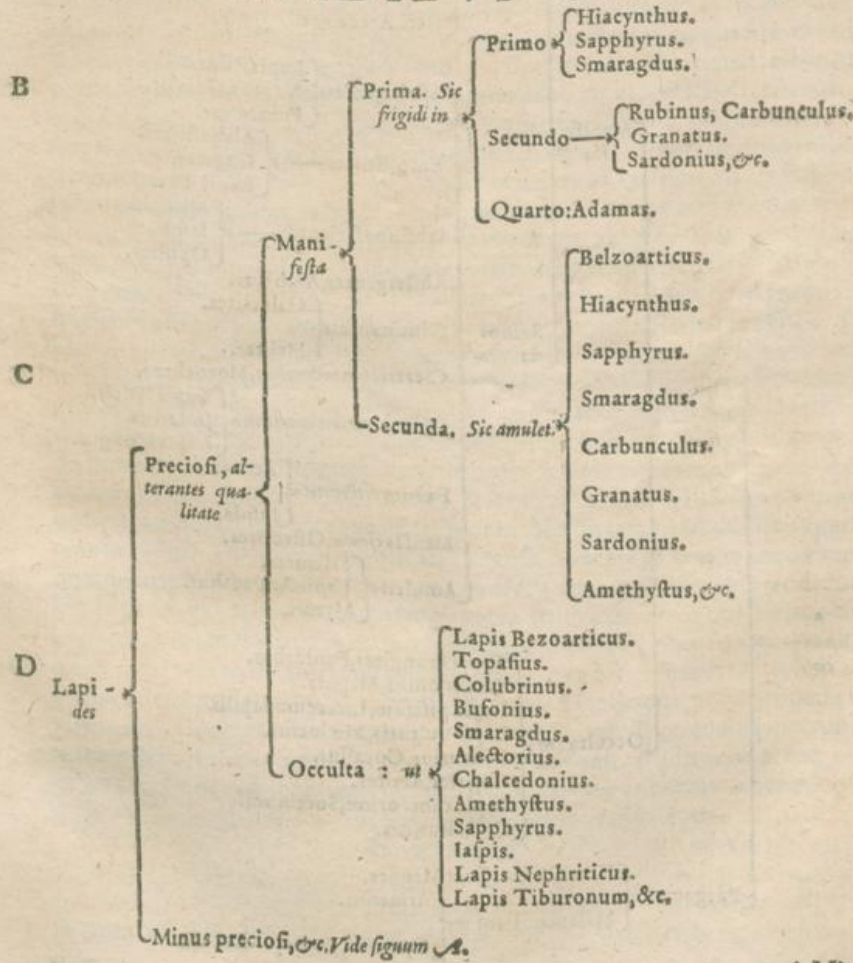
De me

DE LAPIDIBVS PRECIOSIS.

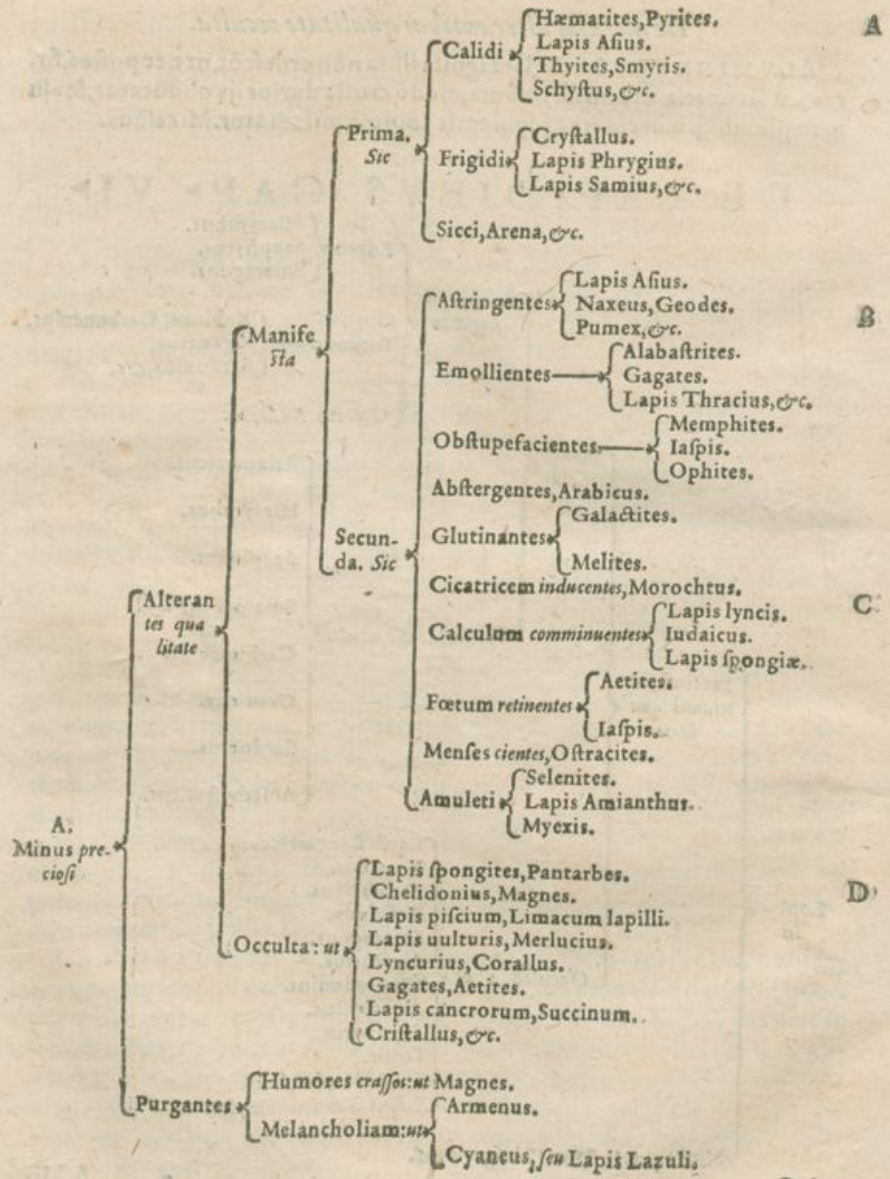
A De metallis alterantibus qualitate occulta.

ALVMINE ligna & tabulata ignita illita non ardescūt, ut nec postes, fo-
res aut lacunaria ære uiridi imbuta, modò crusta durior ijs obducatur, & alu-
men plumbiq; albi cineres pigmentis copiosè misceantur. Mizaldus.

DE LAPIDIBVS CAP. VI

e A.Mi-

De lapidibus preciosis, frigidis in gradu primo.

- A** **H**YACINTHORVM duæ sunt species: rubra, quæ nobilior est: & carbunculo similis, quæ ab igne illicò mutatur: uixq; qui lentè magnitudine excedat, inuenitur. Sed gemmarij sæpe Granatū Æthiopicū pro eo ostendunt. Pro cōstanti creditur, hominem tutū reddere à fulminibus, pesteq;: & si peste quis laboret, nitorē amittere, coloremq; dilutiore ac languidiore induere.* Cor etiam confirmat, ebibitum & gestatum: somnum conciliat, & honores auget, tum diuitias atq; prudentiam: quæ omnia etiam facit, qui colorem habet florum garyophilli Turcici, id est luteum, quasi lutei oui, sed splendidum & perspicuum. Venustus est, ac non facile uitiatur: est enim
- B** corneolo aliquantulū durior, non est tamen adeò efficax, ut ille. Cardanus.
- S**APPHYRVS [Ger. Sapphyr. Ital. Zaffiro. Gal. Sapphir. Hisp. El Zafir piedra preciosa.] gemmarū omniū pulcherrima est, cœli colorē refert miro splendore, & perspicuitate summa: non tamen margaritas, carbunculos, adamantes, neque smaragdos precio uincit. omnium durissima, præter adamantem. Omnibus in morbis cutis gestado utilis est, ut ego expertus sum: anthraces enim nasci uetat pestifero tēpore, & scabiem semper minuit, castum & pudicum etiam ob id reddit, & sudores eadem ratione comprimit. Et ex secundis quasi uiribus corpus confirmat, & colorem bonum facit. terrores uanos tollit: atq; bili aduersatur, cohibet, & iuxta etiam pellit. Mores in melius mutat,
- C** tanquam ex tertijs uiribus: unde pius facit, & tranquillos oculos si tangat sepius, à uariolis præseruat: & anthraces eodem modo impositus mitigat & sedat.* Creditur necromantiæ auxiliari: sed prius constituere oportet, quomodo sit, an naturalis scilicet, idq; difficile uidetur: nam animam ab errore liberat. hæc autem constat uiolata mentis & sensuum acie, uel à diuino numine. non par autem est, lapidi tantum tribuere. Malim tamen in dubijs experimento cedere. Ob duritiem, qui acerbus est, si per tres horas in auro excoquatur, in speciem transit adamantis, candidissimusq; euadit, ac splendidus. Vnde patet, exhalatione terrea tingi. antea enim non adeò perspicuus est: propterea etiam tincturam recipit nigram, cum reliquæ omnes gemmæ quæ
- D** adamantem referunt, tincturam non tangant, ne obscurentur, sed solū ab ea circūdentur. Ceterū Sapphyrus percussis à scorpione, potu prodesse existimatur. Contra intestinas exulcerationes bibitur. Excrecētia in oculis, uasq; & pustulas inhibet, & ruptas mēbranas cogit. Additur hoc tempore in medicamenta ad cor facientia, & in antidota, quæ aduersus uenena & pestiferos effectus parantur. Cardanus, Dioscorides, & Galenus.
- S**MARAGDVS [Germ. Ein Smaragd. Ital. Smeraldo. Gal. Vne Esmeralde. Hisp. La Esmeralda piedra preciosa.] gemmarū omniū preciosissima, & fermè tenerrima. Scythicos præferri omnib. creditū est, inde Britānicos: tum alij subsequuntur primi generis. Secundi autem sunt ex Peru, duriores, alacriores,

sed non adeo presci coloris, atque herbacei, sed solum uirides, ideoq; magis A
 perspicui. Tertium genus uile & abiectum, occidentalis etiam Indiae, primis
 durius: sed uix perspicui, & hebetes. luce propria gaudent: ideo noctu pul-
 chriores. An omnibus similes uires, & an smaragdorū ē genere sint, satis
 mihi dubium est. Prasiū aliquando habui smaragdo proximiorē, sma-
 ragdis Peru & S. Marthæ. Qui ex Peru sunt, uix unus est sine macula aut ui-
 tio, plerique etiam dilutum nimis habent colorem: alij paululum nigricant,
 quod omnem decorem aufert. Nullæ gemmæ tutius feruntur smaragdo, sap-
 phyro & hiacyntho. Sed smaragdus facillimè frangitur, cum tamen precium
 sit ingens. Quoniam uerò nulla gemma colorem aliquem suscipit in regres-
 su, ut in fructibus, & alijs uilioribus rebus accidit, necesse est ut frigida sit, & B
 exustionis omnis expers: ideoque uenerem cohibet. Ferunt etiam in uirgi-
 num defloratione egregias smaragdos frangi. Hæ sunt, quæ puræ sunt, &
 presci coloris herbacei, cum tanto fulgore, ut aerem ipsum circumstantem,
 ac proximas res colore inficiant, quod experimentum licet euidentis, rarum
 sit, frequens tamen est subobscurè, propter coloris ipsius robur innatum.
 * Porro smaragdus comitiales & uertigines sanat, & memoriam confirmat.
 Sedat affectus animi, & ad diuinandum utilis est, sub lingua contenta. Visui
 perquam utilis, & cordis affectibus, facundiam & amorem erga studia adau-
 get. Elephantis utilis gestatus: sed magis ebibitus, & omnibus uenenis ad-
 uersatur: tum etiã dysentericis plurimum prodest. Inanes terrores discutit, C
 quos Dæmonum uocat uulgus illusiones. bonos mores ob id præstat: nam
 improbitas nil aliud est, quam inscitia, atq; stultitia, iraq;. Auget opes defe-
 rentis. Cardanus, Albertus Magnus.

De lapidibus preciosis seu gemmis frigidis in gradu secundo.

RUBINVS seu CARBUNCVLVS [Germ. Ein Rubyn. Ital. vn Rubino, Carbunculo. Gal. Escarboncle. Hisp. El Caruoncol piedra.] gemma est, quæ ignib. diu
 resistit: cuius tres sunt species propriæ, omisso Granato, Balasioq;, tanquam
 sui generis. Gemma est rubri coloris, ac micantis, ut ignis: uiolaceus color in
 eo etiam si gratiam addat, uitium tamen est, & precium minuit. Eius tria sunt
 genera: Orientalis, rubith seu rubin, id est spinela (ut dicunt) & Germani. D
 cus, durus sed nigricans, ideo parui admodum precij, etsi gemma uera sit, sed
 neq; ad latitudinem pisi perueniunt hi unquam. cum uerò tenues sint, Gem-
 marij etiam tenuiores reddunt, ut melius lumen excipiant, nec obfuscentur
 adeo. Spinela clarior est, & iucundior aspectu, sed tenera: precium ob id
 uilius, duricies tamen in eis diuersa est. tenerrimæ quædam enim sunt, aliæ
 prope duriciem ueri carbunculi, quæ paulo inferior est sapphyri duritie.
 Omnis autem gemma durior teneriorem secat, adeo ut etiam crystallus du-
 rior uitrum secet, si præacutus sit. Adulterantur carbunculi sandaraci, id est,
 auripigmento rubro excocto, atque ita uenenum datur pro alexipharma-
 co.

A co. Dignoscuntur adulterini, interposito colore: ut si albus carbunculus interposito minio aut cinnabari, crytallo supponatur ex angulis: quoniam colorem recipere non possunt transuersè inspiciendo. Orientalis carbunculi præterea duæ sunt species. nam qui ardens omnino est, ut superfusa noctu aqua splédeat ut ignis, propriè carbunculus dici meretur. Græcèq; Pyropus. alij autem instar fœminæ sunt. * Vires carbunculi sunt, libidines coercere, pestilentia resistere: idq; maximè e poti: in colume corpus seruare, malas auferre cogitationes: nam hæc omnia hoc ipso cōstant, quòd uitalem spiritum confirmet. Ex secundis uiribus est, ut promptū & alacrem faciat hominem, atq; ideò bene fortunatum. Cardanus.

B GRANATVS, Germ. ein Granat/Ital. Granato, dictus est, quòd fulgeat, similisq; sit grano mali punici. Duæ species mihi notæ: Hispanus & Orientalis, Hispanus dilutioris est coloris: attamen si magnus sit, & egregius, flammâ coruscantem æmulatur. Sine dubio collo suspensus, & ebibitus, etiam tristitiæ multum resistit, si quid aliud. Sed somnum ualde minuit, ut nil sit ex quaque parte beatum. Est enim terreæ, igneæq; substantiæ. * Cor confirmat, & tantundem cerebro nocet. Facit hominem iracundum, & sanguinem exagitat. Quæ uerò in Æthiopia inuenitur, Sorianamq; uocant Gemmarij, longè pulchrior est: quoniam densiorem habet substantiam, ad hiacynthiq; colorem accedit, adeò ut ab illa uix distinguatur. uerùm non coruscat, ut prima. **C** ideò neq; ad iram, neq; ad uigilias ita hominem pronum efficit, ut prima species. Sed nec exhilarare tantum potest. Existimât Occidentales, ignibus diu resistere, nec deturbari. Cardanus.

SARDA nomen cum sardoniche communicauit. Ipsa gemma uulgaris, & primùm Sardibus reperta. Sed laudatissima circa Babyloniam cum lapidicinæ quædam aperientur, hærens in saxi corde. Hocq; modo metallum apud Persas defecisse traditur. Sed inueniuntur compluribus alijs locis, sicut in Ephyra & Asso. In India trium generum, rubrum, & quod demum uocât à pinguedine: tertium, quod argenteis bracteis sublinitur. Indicæ perlucet, crassiores sunt Arabicæ. Inueniuntur & circa Leucada Epiri, & circa Ægyptum, quæ bractea aurea sublinuntur. Et in his autem mares excitatius fulgent. Fœminæ pinguiore sunt, & crassius nitent. Nec fuit alia gemma apud antiquos usu frequentior. * Gestata animum exhilarat, somnia mala prohibet, ingenium acuit, sanguinem & ipse compescit. Vnde ex his fit, ut uictores reddat in litibus, & diuitias augeat. Plinius, Cardanus.

De gemmis frigidis in quarto.

ADAMAS, Ger. Adamant, Ital. & Hisp. Diamante, Gal. Diamant, candidus, nitidissimus & perspicuus, maximam etiam habet durtiem & luminis copiam. Vnde efficacissimus est, quacunque uirtute præditus sit. Confricatus paleas trahit, ualenterq; pro magnitudine coercet nocturnos timores: qua-

re necesse est, ut melancholiam & atram bilem sistat, animamque confirmet. **A**
 Est ex eo vitiosus ruber, & rarus: citrei uero coloris frequens ac durus,
 qui animum non adeo reddit purum. Verisimile autem est hoc agere, mu-
 tando uitalem spiritum. nam terrores in corde fiunt: indicio est cordis pal-
 pitatio in timore. Inuenitur quandoque in Scotia, ut referunt. pulcherrimi ta-
 men ex Oriente aduehuntur. Inuentus est nostris temporibus iunctus cum
 carbunculo magnitudine fabæ, & purus: quod mirum est. Frangitur malleis
 etiam paruis faciliter, sed non tingitur nisi sua scobe, qua etiam expoliri so-
 let. Eius autem fragmenta ob duritiam gemmas omnes incidunt. unde qui
 gemmas celant, illis utuntur, postquam ære ac smiride crassiore Minerua si-
 guram effinixerint. * Infelicem creditur efficere gestantem. Sic enim ad ani- **B**
 uisum. Facit etiam intrepidum. At nihil est, quod nos magis securos reddat,
 prudentia & timore. ideo, timidis melior. Sed neque his conuenit, cum ea par-
 te, qua non oportet, quandoque audaces faciat, qua opus est, timorem non
 adimat. hoc enim discrimen est affectuum naturalium & ex philosophia ac-
 quisitorum, & ui externa: ueluti lapidum gestatione. Ignibus per aliquot
 dies resistit. Cardanus.

De gemmis amuletis.

BEZOARTICVS lachryma cerui dicitur. In India ex stomacho, uel cor- **C**
 de animalis cuiusdam extrahitur: præstantissimum ac diuinum antidotum
 contra omne genus ueneni, ac pestilentiam. tabellæ ex eo, & aqua rosacea pa-
 rantur ad idem efficaces. Andernacus.

AMETHYSTVS [Germ. Ein Amethyst.] eiusdem ferè molliciei est cū
 crystallo, simulque sæpe unā inuenitur: albusque à crystallo uix discerni potest.
 Colore uiolæ purpureæ, uisuique gratus. Indicus præfertur. * Efficit sedatum,
 uigilantem. Ebrietatem reprimere, alligatum super umbilicum, testantur:
 ad pugnas quoque & uenationes utilem esse. acuit ingenium, & somnum
 minuit: uapores enim à capite arcet. lotio eius fecundos efficit: & ueneni
 resistere creditur. Cardanus.

De lapidibus preciosis alterantibus qualitate occulta. **D**

TRADUNT seduli rerum naturalium indagatores, coaceruari uermes
 in inuolucris intestinorum cerui, & serpentium esu necari, quos spiritu narium
 ex cauernis elicit. Ne uero illorum uirus ei obsit, ad fontes aquarum prope-
 rat. in quibus dum ad labra usque mergitur, ex oculis lentæ stillant lachrymæ,
 quæ uiscidine sua in maioribus canthis ad nucis iuglandis magnitudinem
 concresecunt, & quodam modo lapidescunt. Vbi uero sese ueneno exonerat-
 um sentit, aqua egressus, attritu oculorum ad arbores, tophum illum, uisus
 obstaculum (lapidem, si placet, appella) excutit: quæ efficacissimum esse ad-
 uersus

A uersus uenena, testes sunt magnę authoritatis & antiquitatis Medici quamplurimi. Talę gloriantur se uidisse Iulius Scaliger, & Amarus Lusitanus: traduntque, peste correptis efficaciter dari cum uini momento. Nam tantus illius ui & præsidio cierur sudor, ut penę totum corpus eliquari credas: quo uno pestilens uirus foras truditur. Lapidem hunc Arabes **BEZOARTICVM** uocant. M^ozaldus.

TOPASIVS, Germ. ein Topaß/Ital. Topazio, Gal. Topasse, Hisp. Topazie, gemma est uiridis coloris, qui cote medica attritus, succum reddit ad oculorum morbos apprimę utilem, si eo illinantur. Ille idem hydropi aduersatur, ac tabescentibus medetur. Expertum est nostro tempore, uerum Topasium **B** in aquam feruentem demissum, illius æstum & feruorem adeo consopuisse, ut statim iniecta manu hinc abstrahi poterit absque ulla læsione. Epiphanius, & Albertus.

COLVBER fluuiatilis funiculo à cauda præligatus, & suspensus, subiecto uase aqua pleno, in quod dehiscat, aliquot post horis, uel diebus, ore lapidem (Germanis *Schlangenstein* uocatum) eructat, qui exceptus uase, quod subiacer, totam aquam ebibit. Alligatur lapis hic hydropicorum uentri, atque in totum exhausta aqua liberat. Hollerius.

BYFONIVS lapis (Germanis *Brottenstein* / Gallis uerò *Crapaudine dictus*) suo contactu & blando attritu inflationes à uenenatis bestijs illatas, discutit, ac uirus omne elicit. Vnde si sorex, aranea, uespæ, scarabei, glires, aut animal aliud uenenatum, parti alicui damnum intulerit, admoto lapide eo, dolor mitescit, ac tumor omnis subsidit. Lemnius.

SMARAGDVVS collo adalligatus, epilepsiam impedit, & quandoque penitus curat. Hinc fit, ut nobiles collo natorum suorum hunc lapidem libenter appendant, ne epilepsia tententur. Idem castum hominem reddit. Aristoteles, & Albertus.

ALECTORIVS (Germanis *Bappaunenstein* (lapis magnitudine fabę repertus in uentriculo decrepiti galli, fertur reddere gestantem gratiosum, constantem, & audacem: nec non ad Veneris tractanda sacra ad unguem factum. Idem sub lingua detentus, sitim sedat, ut multis experimentis comper tum est. Idem robur uirile in geniali thoro adauget, fortitudinemque, & in rebus aggrediendis confidentiam adfert. Viris præterea fauorem conciliat, & gestantes gratiosos reddit apud mulieres. Lemnius, & Albertus.

CHALCEDONIVS collo appensus, ualere traditur contra illusiones, & phantasmata ex melancholia oborta. Albertus.

AMETHYSTVS contra ebrietatem ualet, & Chelonites in corpore testudinis inuentus, ad diuinationem, si sub lingua gestetur, præsertim crescente Luna: nam alio tempore inefficax censetur. Albertus.

SAPPHYRVS uerus aqua frigida intinctus, & oculo circumductus, sordes

ex

ex illo secum excludit. Adhæc anthraces fugat, & loco dimouet. Falsumque A est omnino, quod expulso & extincto uno anthrace, unâ etiam uirtutem omnem cum colore perdat Sapphyrus. Nam uidi unū (inquit Albertus) qui quatuor annorum interiecto spatio, duos anthraces expulerat. Albertus.

LASPI S [Gal. Hisp. & Ital. *lasp*] sanguinis fluorem cohibet: aiunt etiam partum iuare, ac gestantem castum reddere, & cor exhilarare. Albertus.

Lapis NEPHRITICVS in Nephritide maximè laudatus, ex noua Hispania defertur. Prasio similis est, qui ad uiridè colorè lacteo permixtū tendit, præfertur uiridior. Eum gestant uarijs formis effigiatū, ut antiquitus solebāt Indi, alios pisciū forma, alios auisū capitibus, alios psittaci rostris similes, nō- B nullos rotundos sphaerularū modo, atq; omnes perforatos, quoniâ Indi eos appēfos gestare solebāt aduersus Nephritidis, aut stomachi dolores, in quib. morbis ualde commendatur. Sed eius præcipua laus est ad Nephriticos dolores, & ad calculum expellendum, & arenulas. Nobilis mihi notus, unum habet, cui nullum alium comparandum uidi: nam eum brachio gestans, tanta arenularum quantitate liberatur, ut, metuens ne ei noceat tanta eiectio, interdum eum deponat, nullumque amplius calculum eijcit. Sed cum dolor eum premit, denuò eum gestat, & statim leuatur, aut minuitur dolor, multarum arenularum, atq; etiam calculorum expulsiōe. Ea etiam occulta facultate præditus est, ut ab eiusmodi dolore præseruet, gestatus, renum calorem mitigando. Ducissa Beiar ter breui temporis interuallo Nephriticis doloribus afflicta, armillam ex eo lapide sibi cōfecit, quam perpetuò gestat: ex C eo tempore (quod decennium superat) eo dolore nunquam uexata est. Alij multi senserunt idem leuamen, eamque ob causam magno in pretio sunt huiusmodi lapides, nec, ut initio, tam faciliè adquiri possunt, quòd soli earum Prouinciarum reguli & domini eos possideant: nec immeritò, cum tam admirandæ sint illorum facultates. Nicolaus Monardis.

Lapis TIBVRONVM. In mari Indico ferreis hamis capiuntur pisces Tiburones dicti, maximi, ualidissimi, pugnacissimi, & truci aspectu, qui cum lupis marinis assidue præliantur. In eorum capite terni, aut quaterni lapides, interdum plures inueniuntur, ualde albi, magni, ponderosiq; (ut inter D dum libras duas pendant) & qui faciliè abradi possunt. Huius lapidis puluis utilissimus fertur nephriticis, & aduersus urinæ difficultates, & renum, uesicæque calculos, ut in Indis, Hispanisque experientia comprobauit. eum gestatum, insipido esse gustu deprehendi: facultates nondum expertus sum. Idem.

De lapidibus minus preciosis: ac primò de calidis.

HAEMATITES, Germ. ein blutstein optimus habetur friabilis, fatura to colore, niger, durus, & suapte natura æqualis, nulla sorde admista, nulloq; zonarum discursu. Vim habet astringentem, & excalfactoriam aliquantum, exte-

A extenuantemq̄. Oculorum cicatrices, & scabritiem cum melle purgat: cum lacte autem muliebri, lippitudini, fractis, & oculis cruore suffusis conuenit. Bibitur contra difficultatem urinæ, & fluxiones mulierum, in uino: & ab ijs, qui sanguinem reiecerūt, cum succo punici mali. Vritur ut Phrygius, sine uino duntaxat. Modus ustionis est, ut modicè leuis fiat, & bullis quibusdā intumescat. Sunt, qui eum sic adulterinum faciant. Densam rotundamq̄. Schistosi lapidis glebam, quales sunt, quæ radices eius appellatur, in fictilē urceum, qui cinerem feruentem contineat, obruunt. ubi paululum dimiserint, eximunt: attrituq̄ in cote probant, si hæmatitæ colorem duxit. si ita sit, reponunt: sin minus, iterum in cinere condunt, & subinde conspiciunt, & periculum faciunt. nam si diutius in eo cinere relinquatur, colorem mutat, moxq̄ diffunditur. Vitiatus deprehenditur, primùm lineis, quas pectinum modo per longitudinem diuisas habet: hæmatites uerò eas habet, ut fors tulit: tum colore, quem hic floridum reddit, hæmatites uerò profundiolem, & cinnabari similem. Inuenitur etiam in Sinopica rubrica: itemq̄ in Magnete lapide permultum combusto, hæmatites fit. qui uerò per se nascitur, in Ægypto inter metalla prouenit. Dioscorides.

PYRITES lapidis genus est, à quo æs cõflatur. Eligi debet æris similitudine, facile scintillas edens. Vritur sic. Melle irrigatus, molli pruna continuè flatur follibus, donec rufescat. Alij in multos carbones igni candentes lapidem copioso melle perfusum deijciūt, & ubi ad fuluum colorem uergere cœperit, extrahunt, efflatoq̄: cinere, rursus madefactum cremant, donec æquabiliter assiccatus, friabilis reddatur: siquidē sæpe facies summa solūm uritur. ita crematus, siccatusq̄: reconditur. Si eloto opus sit, lauari debet, ut Cadmia.* Tam crudi, quàm usti uis est excalfacere, abstergere, offusam oculis caliginem expurgare, duritias concoquere, & concoctas discutere. Resina exceptus excrescētia in carne cohibet, sed calorem quandam & adstrictionem parit. Ita ustum, nonnulli Diphyses appellant. Dioscorides.

LAPIS ASIUS probatur, qui pumicis colore, fungosus, leuis & friabilis sit, uenasq̄: in profundo luteas habet. Eius flos est falsugo summo lapide insidens, tenui compage, colore cū albo, tum punici simili, ad luteum uergente. Linguae autē admotus, eam leniter mordet.* Vim habet uterq̄: adstrictoriā, & modicè erodentē, admistus liquidæ pici, aut therebinthinæ, tubercula discutit. Longè ualidior flos existimatur. De cætero siccatus flos uetera ulcera, & cicatrici repugnantia sanat, excrescentia cohibet: tetra ulcera & fungis similia, cum melle expurgat: ulcerum caua explet, & expurgat cum melle: depascentiaq̄: cum cerato sistit. Fit cataplasma ex eo podagris, misto fabæ lomento: & lienosis ex aceto, & uiua calce. Prodest flos ex melle phthisicis linctū. Fiunt ex hoc lapide folia, in quæ podagrici pedes mittentes iuantur. fiunt etiam pulueres carnem exedētes corporaq̄: carne onusta, cras-

faq; extenuat in balneo, pro nitro illiti. si lauare hos quispiam uelit, cadmiæ A modo lauabit. Dioscorides.

LAPIS THYITES in Æthiopia gignitur, subuiridi colore iaspidem imitatus: cum diluitur tamen, lacteum succum reddit. * Vehementer mordet: tenebras, quæ pupillis obuerfantur, expurgat. Dioscorides.

SMYRIS [Germ. Smergel.] lapis est, quo gemmas annularij scalptores extergunt. is in Samia terra inuenitur. * Ad erodendum & urendum utilis: gingiuis, quas humor uexat, prodest: dentifricio commendatur. Si deficiat, eius loco substitui potest pumex. Dioscorides.

LAPIS SCHISTOS, hoc est scissilis, in Iberia Hispaniæ gignitur. Laudatissimus est, qui croci colorem æmulatur, estque friabilis, & suapte natura B bene scissilis. cōcretionem uerò & mutuo linearum, quas pectinum modo habet, discursu, Ammoniaco sali similis uidetur. * Vim exhibet hæmatitæ, sed ad omnia inferiorè. quin & caua replet muliebri lacte perfusus. ad proidentia, rupta, item genarū crassitiem, & uuas oculorum, magnopere efficax est. Si deficiat, pro eo sumi potest lapis hæmatites. Diosc.

De lapidibus frigidis.

CRYSTALLVS [Germ. Crystal. Ital. Cryffallo. Gall. & Hispan. Crystal.] gignitur ex humore omnium purissimo, in terræ uisceribus condito: unde etiã beryllus, adamas, & alij id genus lapides proueniunt, nec non in marinorum, aliorumq; lapidum & metallorum fodinis Germaniæ, Scythiæ, Cypri, Hispaniæ, sæpe in agris, ubi coloni aratro ipsius glebas effodiunt. * Idem facit, quod ferè gypsum altringendo: eoq; in puluerem tenuissimum tritum, ex uino austero dysentericis opitulatur: nec non alba uteri profluuia compescit: lac nutritibus auget. quinetiam cauterium ex pila crystalli fieri solet: quo delicati homines, qui ferrum candens reformidant, uruntur. Notandum est, ex eodem crystallo oleum arte chymica præstantissimum fieri, (ut suo loco dicitur) quod drachmæ semissis, uel integræ ad calculum ex aqua cardui benedicti datur: nec non ad lac muliebre augendum ex lacte amygdalarum. quamuis idem etiam crudus, in tenuissimum puluerem redactus, eodem pondere, ex eademq; aqua utiliter exhiberi possit. Matthiolus & Andernacus.

PHRYGIUS lapis, quo infectores in Phrygia utuntur, à qua nomé accipit, nascitur in Cappadocia. Optimus habetur pallidus, modicè grauis, non folida corporis cōpage, intercedentibus albis segmētis, ut in Cadmia. Vritur aut uino optimo perfusus, uiuisq; carbonibus obrutus: perflatur assiduè folibus, donec mutato colore rufescat: rursus extractus eodem uino restinguitur. Hoc iterum & trinis uicibus faciendum: attendendū tamen ne minutim confringatur, & in fuliginè euanescat. * Vis crudo ustoq; adstrictoria, expurgans: ulcerib. crustas quadantenus inducit: ambustis cū cerato medetur. Læuatur ut Cadmia. Si nō sit ad manus, eius loco Marchasita sumi potest. Diosc.

SAMIUS.

A SAMIVS lapis in Samia terra inuenitur, quo aurifices utuntur poliendo auro, ut resplendeat. Probatnr candore, & duritia * Vis ei adstrictoria, & refrigerans. Prodest stomachicis potus, sensus hebetat: uerum ad fluxiones oculorum, & ulcera, cum lacte efficax est. Partus, ut tradunt, adligatus accelerat, & conceptus foeminarum custodit. Dioscorides.

ARENA [Germ. Sand/Ital. Sabbione, Gal. Sable, arena, sablon, Hisp. Arena] e littoribus sole feruefacta, hydropicorum tumores exugit, si capite tenus in ea obruantur. Torreri solet ad aridos fatus, pro milio, aut sale. Dioscor.

De lapidibus astringentibus.

B ECOTE NAXIA, quod exacuendo ferro deteritur, illitum, alopecias ad pilum reducit: uirginum mammas cohibet, nec incrementum patitur. Potu ex aceto, lienem absumit, & comitialibus prodest. Dioscorides.

GEODES lapis nascitur in Misnia & Saxonia (secundum Agricola.) * Astringit. siccit, caligines oculorum discutit. Illitus autem ex aqua, testium, mammarumque inflammationes sedat. Dioscorides.

C PVMEX [Germ. Bimsstein/Ital. Pomice, Gal. Pierre ponce, Hisp. La piedra esponia dicitur] probatur, qui leuis, fistulosus, scissilis, & non calculosus est, quique teri facile potest, & candidus est. Vritur hoc modo. Cape eius quantum uelis, flagrantissimis carbonibus obrue. ubi igni candens sit redditus, extrahe, uino odorato restingue: iteramque incensum extingue: tertia uero uisione peracta, sine ut per se refrigeretur, & ad usum reponere. * Vis eius adstringere, gingiuas abstergere, purgat cum calfactioe, quam pupillis caliginem offundunt: explet ulcera, & ad cicatricem perducit: excrescentia cohibet. Fit ex farina eius dentifricium. Corpori crusta obducit: auellendis capillis aptus. Theophrastus author est, si quis in bullis uini doliu pumice coniecerit, feruorem statim sedari. Dioscor.

De lapidibus emollientibus.

D ALABASTRITES uocatus onyx, notissimus lapis est ijs, qui Romana inuenerunt aedificia. Hallucinantur tamen, qui credunt, lapidem illum Alabastrite esse, e quo hac tempestate torno uaria finguntur uasa, quibusdam subnigricantibus discurrentibus, pellucido laeuore, materiae uero adeo imbecilli, ut parum collisa facile frangantur. Quandoquidem lapis hic Alabastrite species non est, sed potius gypsi materia. Alabastrites enim, que antiqui ad uasa unguentaria cauabant, quod diutius unguenta a rancore uindicarent: nascitur (ut Plinius inquit) circa Thebas Aegyptias, & Damascum Syriae. Hic caeteris candidior. Probatissimus uero in Carmania, mox in India, iam pridem & in Syria, Asiaque. Viliissimus autem, & sine ullo nitore, in Cappadocia. Probantur quam maximè mellei coloris in uertice maculosi. * Crematus, resina aut pice exceptus, duritias discutit: stomachi dolores cum cerato leuat: gingiuas comprimit. Matthiolus, Dioscorides.

GAGATES [Germ. Schwarzer agstein Gal. Agathe. Hisp. Blazauaie.] pro-
batur, qui celeriter accenditur, & odorem bituminis reddit. niger plerunq;
est, squalidus, crustosus, & ualde leuis. * Vis ei molliendi, & discutiendi. de-
prehendit fonticum morbum suffitus: recreatq; uulua strangulationes: fu-
gat serpentes nidore. Podagricis medicaminibus, & acopis additur. Nasci-
tur in Lycia, inueniturq; prope ostia fluminis in mare exeuntis. flumen au-
tem Gagas nominatur. Dioscorides.

THRACIVS in Scythia nascitur, in fluuio, qui Pontus uocatur. * Eadem
ei uis, quæ Gagatæ traditur, aqua accendi, oleo restingui: quod etiam in bis-
tumine accidit. Dioscorides.

De lapidibus obstupescientibus.

LAPIS MEMPHITES in Ægypto ad urbem Memphin inuenitur, calcu-
lorum magnitudine, pinguis, uersicolorq;. * Aiunt, hunc tritum, & illitum lo-
cis, quæ urenda aut secanda sunt, sine periculo sensum eis adimere. Dioscor.

IASPIDVM genera longè plura recensentur, quàm quæ à Dioscoride
describuntur. Quandoquidem quædam uisitur cœruleo copioso, aut glauco
pingui similis, id est uiridis, lacte suffusa. Alia purpurea: qualis nascitur in
Phrygia. Alia rosea, & quasi floribus tincta: qualis in Ida monte profundissi-
mis specubus foditur. Alia ex purpura cœrulea: qualis inuenitur in Cappa-
docia. Alia ex rubro nigra. Alia iecoris imitatur colorem: quæ si saturatiore
colore reperiatur, lineis eiusdem coloris diluti & nigri cingi solet. Quædã ni-
uè imitata rutilis punctis respergitur. Quædã onyche pungitur, aut ex altera
parte iaspis est, ex altera onyx, proinde Iasponix uocata. Alia, cuius altera par-
te sit purpurea, altera uiridis, nec utrinq; pellucens, sed qua parte uirescit. In-
summa, uaria est iaspidum natura. * Suspendas ad plura ualere aiunt: nempe
ad omnem sanguinis fluorè, ad protegendū conceptū, & partū iuuādum, ue-
neremq; inhibendā, & febrē, & hydropem fugandā. Nec desunt superstitiosi
qui dicāt, iaspidas homines reddere gratos, potentes, ac tutos, si quibusdam
magicis uerbis admurmurentur, priusquam suspendantur. Matthiolus.

OPHITES lapis alius est grauis, & niger: alius cinerei coloris: alius pun-
ctis uariatus: alius lineas candidas habet. omnes alligati contra serpentum
morsus, & capitis dolores profunt. qui uerò cãdidas habet lineas, * priuatim
lethargo, & capitis doloribus auxiliari perhibetur. Dioscorides.

De lapidibus abstergentibus.

ARABICVS lapis maculoso ebori similis est. * Is tritus illitus hæmor-
rhoidas exiccat. Eius cinis dentifricio optimus. Dioscorides.

De lapidibus glutinantibus.

GALACTITES dicitur, quòd lacteum succum ex se mittat: cinerei ta-
men coloris est, ac gustu dulcis. * Ad oculorū fluxiones & ulcera utiliter il-
linitur.

A linitur. is in aqua tritus pyxide plumbea reconditur, ob uim glutinosam quæ in eo est. Dioscorides.

MELITES est in omnibus Galactitæ similis. hoc tantum differt, quod dulcissimum succum emittit. * Facit ad eadem, ad quæ Galactites. Dioscor.

De lapidibus cicatricem inducentibus.

MOROCHTVS, quem aliqui Galaxiam, aut Leucographidâ uocant, in Ægypto nascitur. hoc lapide quoniam mollis est, & facile diluitur, linteorum artifices ad candorem linteis indendum utuntur. * Spiracula corporis obstruere uidetur: conueniens ijs, qui sanguinem expuunt, cœliacis & uescicæ doloribus, cum aqua potus. Itidem fluxionibus uulvæ, & impositus uel leri. Mollibus oculorû collyrijs miscetur: explet enim caua, atque delachrymationes sistit. Idem cerato exceptus, ulcera, quæ sunt in teneris partibus corporis, ad cicatricem perducit. Dioscorides.

De lapidibus calculum comminuentibus.

LAPIS LYNCIS ex genere succini est, quod suæ proprietate naturæ pennas ad se trahat, quemadmodum & cætera succini genera paleas, festucas, ac leuissima quæque alliciunt. Quantum uerò à legitimo lyncurio uulgaris ille lapillus differat, qui officinis lapis lyncis appellatur, & cuius est usus apud seplasiarios, & medicos, qui simplicium medicamentorum scientiam negligunt, ij dijudicent, qui simplicium historias & facultates optime norunt. Matthiolus.

IVDAICVS lapis in Iudæa exoritur, glandis effigie, candidus, forma quàm elegatissima, lineis inter se equalibus, ueluti torno factis, distinguitur, is solutus nullâ qualitatem gustu affert. * Potest ciceris magnitudine tritus ad cotem, ut collyrium, cum calidæ aquæ cyathis tribus, potu difficultati uirinæ auxiliari, & calculos in uesica comminuere. Dioscorides.

LAPIDES in spongijs reperti, omnibus notissimi sunt: quod rarissime sint spongiæ, quæ his lapidibus uacent. * Cum uino poti, lapides qui in uesica sunt, rumpunt. Dioscorides.

D *De lapidibus fetum retinentibus.*

ÆTITES [Germ. Ein Adlerstein.] lapis est ueluti prægnans, cum quatitur, alio in utero sonante. Huius genera sunt quatuor. In Aphrica nascens puillus, & mollis intra se, ac uelut in aluo habens argillâ suauem, cadidâ: friabilis, quem fœminei sexus putant. Mas, qui in Arabia nascitur, durus, gallæ similis, aut subrutilis, in aluo habens durum lapidem. Tertius in Cypro inuenitur, colore illis in Aphrica nascentibus similis, amplior tamen, atque dilatatus. ceteris enim gibbosa facies. Habet in aluo arenam iucundam, & lapillos: ipse tamé mollis, ut etiam digitis frietur. Quarti generis Taphiusus appellatur. nascens iuxta Leucadem in Taphiusa: qui locus est dextera nauigantibus ex

hac ad Leucadem. Inuenitur in fluminibus candidus, & rotundus. Huic est **A**
 in aluo lapis, qui uocatur callimus, nec quicquam tenerius. Præfertur Aphri-
 cus, & qui è nido aquilæ decerpitur. Pessimus rotundi, in fluminum aluis in-
 uenti. * Grauidis cõtinet partus, cum lubricæ sunt uulua, & parum tenaces,
 sinistro brachio adalligatus: sed parturientibus è brachio amoueat, & fe-
 minibus alligetur, ut sine doloribus pariant. Furem deprehendit, si quis in
 pane cõditum offerat: fur enim mansum deuorare non poterit. Quinetiam
 concoctus furem coarguit: quippe decocta cum eo deuorare non poterit.
 Tritus & cerato exceptus, cyprino, aut gleucino, aut alio excalfaciente, co-
 mitiales magnificè iuuat. Plinius & Dioscorides.

De lapidibus menses cientibus.

OSTRACITES testæ similitudinem habet, crustosus, & in laminas fil-
 filis: quo mulieres ad detrahendos pilos, pro pumice utuntur. * Menses dra-
 chmæ pondere potus ex uino sistit. Si quatuor diebus à purgatione bibatur
 sicilici pondere, fœminis præstat ne cõcipiant. Cum melle autem impositus,
 mammarum inflammationes lenit, & nomas cohibet. Dioscorides. **B**

De lapidibus amuletis.

SELENITES lapis, quem aliqui aphroselenon appellarunt, quoniam
 noctu inuenitur lunæ imaginem reddere: quæ cum ea quidè augetur, & de-
 crescit: nascitur in Arabia, candidus, translucens, leuis. * Huius ramenta co-
 mitialibus in potu dari iubent. Eo ceu gestamine ad amuleta mulieres utun-
 tur. Arbores adalligato eodem frugiferæ redduntur. Dioscorides. **C**

AMIANTHVS in Cypro nascitur: alumini scisili æqualis: ex quo, ut po-
 te flexili, & telas faciunt. coniectus autem in ignem ardet, sed minimè crema-
 tus exit splendidior. * Hic ueneficijs resistit omnibus, priuatim magorum.
 Dioscorides & Plinius.

MYEXIS lapis est, qui in capite bufonis inuenitur, magnitudinis miræ.
 * est enim (ut Brasauolus author est) craneum illius animalis. Color est ferru-
 gineus, in uiridi: nitet tamè. Pars exterior plana: est enim ipsum os. interior
 autem uerè lapis est, seu potius lapidea terra, quasi concreta diu. Rotundus **D**
 est plerunq;, & magnitudine latitudinis fabæ. Ego autem habeo longiorem
 faba multò & crassiozem: nec scio quomodo craneo bufonis conuenire pos-
 sit, propter formam, cum tamè sit genuinus. * Vires eius expertæ sunt, quòd
 gestatus tollit renū dolores, etiam antiquos, & lapidis prohibet generatio-
 nem. Sed lotio illius etiam plurimum confert, & præsentis est auxilio. Ventri-
 culi etiam affectibus & febribus eadem confert: sed, ut existimo, non omni-
 bus. Venenatis etiam ictibus, sed non magnum affert auxilium. Cardanus.

De lapidibus minus preciosis alterantibus qualitate occulta.

LAPIS SPONGITES in uino albo, uel succo raphani solutus, & po-
 tus, lapidem in uesica frangit. Mizaldus **PEN.**

DE LAPIDIB. MINVS PRECIOSIS. 47

A **PENTARBEN** lapidem ad se aurum allicere, ut Magnes ferrum, memoriae proditum est à Philostrato, ac Tzeze.

DISSECTIS ante plenilunium pullis hirundinū ex prima foetura, duo lapilli reperiuntur in illorum uentriculis, quorum unus concolor, alter uerò discolor habetur. Hi priusquā terram attigerint, si in buculæ, aut cerui aluta includantur, & brachio uel collo aptentur, comitiales sanabunt, nedum iuuabunt. Ex relatione cuiusdam Itali, qui se id expertū fuisse mihi assererat. Cæterū Chelidonium lapis duplex in hirūdine reperitur, rufus nimirū, & niger. Prior lineo panno, aut uitalino corio exceptus, & sub axilla gestatus, antiquos morbos, unā cū epilepsia perfectè sanat, idq; præstātius efficit, si in polibinem tritus bibatur. Posterior ualeat aduersus febres. Albertus.

B **MAGNETIS** puluis triobolari pōdere epotus ex succo fœniculi, hydropticis aquas detrahit. Et magnes ipse capiti admotus dolores, omnesq; eius querelas obliterat. Quod ex ueterū cōmētarijs se transtulisse, scribit Holler.

OMNIA genera lapidum, qui in capitibus piscium reperiuntur, trita, & cum uino exhibita, colicum dolorem compefcunt & calculum, qui in renibus defixus iacet, atterunt, & comminuunt. Galenus & Auicenna.

LAPILLI ex capite limacum, & grandiorum cochlearum eruti, stranguriosis urinam moliantur, illius meatus lubricando, si comminuti ex uino exhibeantur. Auxiliantur etiam parturientibus laxando, & dilatando muliebres locos. Mizaldus.

C **LAPIS** ex capite uulturis repertus ad quoscunq; noxios casus utilis est. Et qui in nido upupæ inuenitur, secretorum proditor esse fertur, pectori dormientis superpositus. Albertus.

LAPIS exemptus è capite piscium, qui afelli, seu *epionos* uocantur, nobis uerò merlucij, febrem tollit adalligatus. Plinius.

LAPIS LYNCVRII in carbones ignitos proiectus, illos extinguit: tantum abest, ut ab illis infumatur. Nec id solum habet rari miraculi: sed si quis hanc gemmam panniculo obuolutam in eosdem carbones detruserit, non tantum illa, sed panniculus quoq; illæsus conseruatur. Prodest etiam mulieribus in enixu. Epiphanius.

CVM primū infantes ex utero prodeunt, si prius quā aliquid gustēt, corallij scrupulum dimidium diligenter tritum cum lacte nutrito hauserint, nunquam epilepsiam incurrunt. Arnoldus.

GAGATES hydropicis confert, fluidos dentes firmat, & suffitu per inferna à mulieribus exceptus, uel etiā impositus, menstrua prouocat. Albert.

ÆTITES lapis uerus, in aquilarū nido repertus, si femori parturientiū adnoueatur, interna parte, non procul à pube, expeditum faciemq; partum illis procurabit, nulla propemodum enitēdi difficultate. Quod se expertum fuisse in quadam heroina tradit Lemnius. Idem collo si appendatur, aut pectori,

tori, uel brachio alligetur ea parte, qua à corde uersus digitum annularem A
arteria decurrit, fœminis lubricū uterum habentibus, uim concipiendi ad-
fert. Et si gestationis tempore ijs partibus incumbat, fœtum fulcit, ut nulla
sit illius excutiendi trepidatio. Lemnius.

LAPILLVS in capite cancrorum reperitur figura planus, qui acerrimo
aceto immisus, motum manifestum habere deprehenditur. * Huius pulue-
re audio multos fœliciter uti ad conterendos renum calculos. Mizaldus.

GAGATIS lapidis puluisculus si in tenuissimum pollinem redactus, ie-
iunæ mulieri ex uino albo exhibeatur, statim manifestabit, si sit incorrupta,
uel puerperio, aut aliter maculata. Nam si illico lotium ei promouerit, corruptæ
uirginitatis indicium erit: sin minus, contrariū pollicebitur. Idem etiam B
præstabit succinum album, seu ambra, quo dictum est modo parata, & exhi-
bita. Cæterum globuli è succino, ad oculorū defluxiones miro successu auxi-
liantur, annexi occipitio. Idem etiam collo gestati præpediūt, ne destillatio-
nes in guttur ferantur. Bapt. Porta & Matthiolus.

CHRYSSTALLINVS lapis in tenuissimum pollinem deductus, & ex
iufculo quopiam, aut uino, mulieri lactanti exhibitus, illius ubera lacte plu-
rimo fœcundat. Mizaldus.

De lapidibus purgantibus.

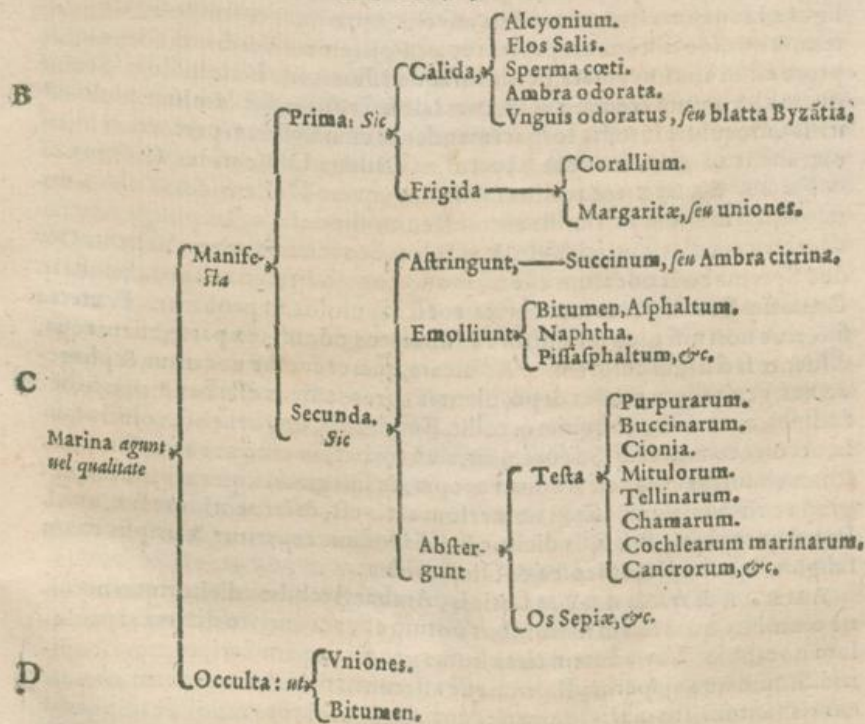
MAGNES [Ger. Ein Magnet. Ital. Calamita piedra.] optimus est, qui ferrū
facile trahit, colore ad cœruleum uergente, densus, & nō admodum grauis. C
* Vim habet crassos humores educēdi, si cum aqua mulsa, pondere triū obo-
lorū detur. Sunt, qui magnetem crematum pro hæmatite uendant. Dioscor.

LAPIS ARMENIUS, Italis Verdazuro, quasi uiride cœruleum dicas, ta-
met si ex Armenia non aduehatur: multi tamen existimant, eo qui ex Germa-
nia adfertur, uti nos posse, eo delecto, qui est leuis, colore cœruleo, perquam
æquabilis, & friabilis. Sed cum nec eius sit magna copia, eius loco lapidem
Lazuli usurpabimus. * Melancholiam purgat innoxie & ualide: sed tamē uo-
mitum excitat. cuius causa plerunq; est puluis admixtus, ideo sæpe aqua pu-
ra lauari debet. Pondus eius est sextula, hoc est, scrupuli quatuor, aut paulo
plus minus uel, pro sumentis uiribus. Quinetiam usum habet ad pilos in pal- D
pebris alendos. Florentini, Dioscorides, & Cardanus.

LAPIS LAZULI, quem Græci Cyaneum, Itali Azuro oltramarino, hoc est,
cœruleum transmarinum appellant, lapis est cœrulei coloris, qui in ærarijs,
argentarijs, & aurarijs uenis reperitur. Optimus est, qui in aurarijs oritur,
faturi coloris, maculas quasdam aureas stellarum modo radiantes habens,
qualis is esse solet, è quo fit color ille cœruleus. Huius usus esse debet, magna
cura adhibita, ne factitij pro eo sumatur: hos enim pictoribus relinquere de-
bemus, natiuoq; uti, postquā bene lotus erit. Lauatur, ut Cadmia: uritur, ut
Chalcitis. * Vim habet reprimentem, & modicè erodentē, crustas gignit, &
exul-

A exulcerat. Purgat melâcholiâ egregiè, sed magis turbat Armenio lapide. **D**o-
fis est, ut lapidis Armenij. Gestatus confert uisui cômuni ratione, & similiter
exhilarat hominè. Peculiariter autem, præcipuè stellatus efficit hominè co-
mem, bene fortunatum & diuitem. Florentini, Dioscorides & Cardanus.

DE MARINIS, CAP. VII.

De marinis calidis.

ALCYONII, quod vulgò SPVMA MARIS dicitur, quinque sunt ge-
nera. Vnū spissū, acerbis saporis, spōgiæ facie, tetri odoris, pōderosum,
& piscē olens, quod plurimum in litoribus inuenitur. Alterū pinnulæ
oculorū aut spongiæ simile, fistulosum, & leue, odorè algæ referens. Tertiū
vermiculi forma, & colore magis purpureum: quod Milesium quidam uo-
cant. Quartam succidis uelleribus non dissimile, multis inanitibus hians,
g leue.

læue. Quintum figura fungi, sine odore asperum, parte interna quodammo- A
do pumicosum, foris læue, acre: quod plurimum in Propontide iuxta insu-
lam Besbicon appellatam gignitur: patrio nomine halos achnen uocant.
* Alcyonia omnia detergunt, ac digerunt qualitatem habentia acrem, & ca-
lidam facultatem. Duo priora in fœminarum smegmata assumuntur, contra
lētigines, lichenas, lepras, uutiligines, nigritias, & maculas in facie, reliquoq;
corpore. Tertium ijs, qui difficili urina uexantur, aut arenulas in uessica col-
ligunt, idoneum est: item renibus affectis, aquæ inter cutem, lien. Vltum au-
tem, & ex uino illitum, alopecias replet. Postremum dealbandis dentibus a-
prum est. in alia smegmata, posilothraque assumitur, cū sale mistum. Si quis
quam alcyonium cremare uelit, cum sale in crudum fictile mittat, & oblinēs B
uasis spiraculum luto, ita fornaci mandet, & cū figlinum percoctum fuerit,
extrahens ad usum recondat. Lauatur, ut Cadmia. Dioscorides, Galenus.

FLOS SALIS, aut rectius maris flos, quem Dioscorides *ἀλὴν αἰθῆρας* no-
minat, salis multum dissimilis est. nihil enim aliud est, quàm pinguedo quæ-
dam crocei coloris, mari, Nylo, & alijs lacubus innatās, quem Valerius Cor-
dus Sperma cœti uocatum esse nō modò contendit, sed etiam demonstrat.
Cæterum flos salis fucatus rubrica, aut serupulosus, improbat. Præterea
sincerus non nisi oleo resoluitur: adulteratus nōnulla ex parte, etiam aqua,
diluenta factitium colorem. * Ad ulcera, quæ cacoethe uocantur, & phage-
dænas, genitalium nomas & purulentas aures, efficax est: oculorum hebe-
tudes, cicatrices, albuginesq; tollit. Emplastris, unguentisq; coloris cau-
sa, ut rosaceo miscetur. Sudorem cit, aluū turbat, in uino aut aqua sumptus:
stomachum malè habet. Additur acopis, & smegmatis, quæ albandi capilli
gratia componuntur. Et in uniuersum aeris est, & feruentis naturæ, ut sal.
Porro qui propriè flos salis dicitur, ita salis fodinis reperitur, & in ipsi etiam
salignis. Medici Colonenses, & Dioscorides.

AMBRA & AMBARVM Latinis, Ambar Arabibus dicitur: quo nomi-
ne omnibus, quas sciam nationibus notum est, aut uariato duntaxat paulu-
lum uocabulo. Varia autem circa huius generationem Scriptorum est opi-
nio. Siquidem alij sperma Balenæ esse asserunt: alij beluæ cuiusdam marinæ D
excrementum, aut maris spumam: (quæ sanè opiniones ratione carēt, quòd
nullum Ambarum inueniatur, ubi frequētissimæ sunt Balenæ, & ubi fluctuū
reciprocatione spuma plurima excitatur) alij bituminis modo ex maris al-
ueo emanare: quæ opinio melior, & ueritati magis consona plerisq; uisa est.
Auicenna lib. 2. cap. 63. & Serapio lib. simp. cap. 196. scriptum reliquerūt, fun-
gorum in rupibus, & arboribus more Ambarum in mari generari, & tempe-
statibus unà cum saxis interdum in littus eijci quæ sententia uerisimilior est
reliquis ab Auicenna productis. Nam multum flātibus Euris, magna eius co-
pia Sofalam, & in insulas Comaro, Demgoxa, Mosambicā, totumq; eum tra-
ctum.

Actum eijcitur è Maldiujs insulis, quæ ad Orientem spectant. Flantibus uerò Fauonijs, copiosè inuenitur in insulis, quæ uulgò de Maldiuia nuncupantur corrupto uocabulo, cum de Nalediuia dicendum sit: etenim Nale lingua Malabarica significat quatuor, & Diua, insulam: Nalediuia igitur pronuntiandū erat, quasi dicas: Quatuor insulas, simili planè ratione, qua Angediua uocamus eas insulas, quæ à Goa Orientalis Indiæ emporio, 12. leucis distāt, quòd quinque sint numero conterminæ. Ange enim eorum lingua quinque est. Sed hæc præter institutum: non potui tamen horum non meminisse, cum in Maldiuia mentionem incidissem. Scribūt ijdem locis suprā citatis, Ambarum deuorari à pisce quodā Azel nuncupato, sed qui eo deuorato statim extinguitur. Hunc deinde undis fluctuantem regionis illius incolæ uncis in siccū trahunt, eoq; exenterato Ambarum colligunt: uerū omne improbari, præter id quod spinæ adhæserit, id enim pro temporis diuturnitate purum & legitimum esse. Sed hæc eorum opinio erronea in h. uidetur. Nam ueluti certum est animalia quærere alimentū naturæ suæ cōueniens, & minimè noxiū, (nisi fortè cibus innoxij admisto decipiantur, quemadmodū mures fallere solemus) sic etiā haud quaquā uerisimile uidetur, hunc piscē Ambarū uenari, si eo deuorato sit periturus. Imò cum Ambarū sit ex eorū numero, quæ maxime cordis uires reficiunt, dixerim hunc piscē præsentaneū esse uenenū, quandoquidē tam extimio medicamēto deuorato perit. Scribit Auerrois 5. collig. cap. 56. Caphuræ genus inueniri natum in maris alueo, quod deinde aquis supernatet: laudatissimum uerò id censerī, quod Arabibus Afcap dicitur. Quam uerò eius opinio à ueritate sit aliena, & tanto uiro insigniq; Philosopho indigna, clarius est, quam ut multis demonstrari debeat: primū, quòd Caphurā in mari nasci dicat: deinde, quòd eandē quæ frigida est & sicca tertio gradu, Ambari genus faciat, quod calidū & siccū constituit secundo ordine. Subijciemus uerò nonnulla uocabula, quæ apud Serapionem, & Auicennā occurrūt. Magnam eius copiam ex regione Zing Serapio lib. simp. cap. 196. adferri asserit. Hæc est Sofala. Nam Zingue aut Zangue Persis & Arabibus idem significat, quod niger Latinis: & quoniam totus ille maritimus Æthiopiæ tractus à nigris incolitur, Serapio eum Zingue uocat. Sic Auicenna lib. 2. cap. 63. epitheton illi addit Almendeli, quasi de Melinda: item Salachiticū, à Zeilan fortè laudatissima totius orientis insula, quam falsò urbem esse Lacuna comment. in Diosc. lib. 1. cap. 20. existimauit, cum sit insula multis urbibus exculta. Hæc sunt quæ ab Arabibus traduntur: nullas autem Græcorū, præter Actium huius meminit. Cæterum hæc mea est opinio. Veluti pro regionum natura terra interdum rubra est, ut bolus Armenus: interdum candida, ut creta: nonnunquam nigricans: sic uerisimile est, aut insulas, aut terras similis cum Ambaro formæ inueniri, quòd terra sit aut fungosa, aut alterius generis. Quod uerum esse testatur magna eius, quæ reperitur, quantitas. Si-

quidē inuenta sunt interdū fragmēta humanæ magnitudinis, interdū nona: A
 ginta palmorū longitudinis, duodeuiginti uerò latitudinis. Affirmarūt non-
 nulli se insulā ex puro Ambaro uidisse, quā cum postea requirerēt, nusquā cō-
 paruerit. Anno 1555. circa promontoriū Comorim, quod è regione insularū
 de Maldia est, fragmentū triū ferè miliū pondo, repertū est: sed cū is, q̄ inue-
 nerat, picē, aut bituminis genus esse existimaret, uili admodū uendidit. Maxi-
 mū uerò qđ unquā uiderim fragmentū, quindecim libras pēdebat. Sed qui
 in Æthiopiā cōmercij causa nauigant, multò maiora fragmenta se uidisse
 affirmant: totus enim ille Æthiopiæ tractus à Sofala ad Braua usq; Ambaro
 abundat. Inuenitur etiam interdum, sed rarò, in Timor, & in Brasīl. Et anno
 1530. inuentum esse fragmentum audio in Setubal Lusitanix portu. Refer- B
 tum uerò est plerunq; auium rostris, quas in eo nidulari credibile est: inter-
 dum conchylijs testisq; ostreorū permixtū inuenitur, quæ contactu Amba-
 ro adhærent. Porro optimum Ambarum censetur, quod à sordibus maximè
 repurgatum est, quodq; plurimū ad candorem accedit, uidelicet quod cine-
 rei sit coloris, aut quod ex uenis, nunc cinereis, nunc candicantibus constet,
 leue, quodq; acu perfossum, multū oleacei liquoris refudet. Nigrum impro-
 batur, præterea candidissimum, teste Serapione, quod gypso adulteratū esse
 existimo. Est etiam factitium ex moscho, zibetto, ligno aloes, styrace, & lada-
 no: odor autem rerum, ex quibus fit, & color, qui plerunq; niger est, illū pro-
 dit: præterea aquæ impositum citius mollescit, quàm natium. Magna uerò C
 in æstimatione est apud opulētiores Indos, eo enim cibus permixto frequen-
 ter utuntur medicamenti loco. Eius aut pretiū intenditur pro fragmentorū
 magnitudine. quantò enim maius est fragmentū, tantò eius intēsus est pre-
 tium, non secus, atq; in gemmis. Sed nusquam maiori in precio est, quàm in
 Chinarum regione. Cū enim à nostris Lusitanis eius exigua copia eò dela-
 ta esset, eius precium fuit mille quingenti aurei in singula Cate, quod apud
 eos ponderis genus est pendens uiginti uncias. Huius lucri cupiditate dein-
 de alij mercatores allecti, tantam Ambari detulerunt eò copiā, ut nunc mul-
 tò uilioris æstimetur. * Cæterum Ambarum excalfacit & siccat, cerebrum, &
 cor olfactū roborat. Senibus, & natura frigidis opem mirificè præstat. Qua- D
 re iisdem potius quàm iuuenibus, chirothecæ Ambra imbutæ cōcedi debe-
 rent: uino infusa temulentos efficit. Garcias ab Horto, Proregis Indiæ me-
 dicus, Medici Florentini, & Matthiolus.

BLATTA BYZANTIA à Mauritanis, Vnguis odoratus à Græcis di-
 ctus, cōchylj tegumentū est, odore castoreū referēte, ad suffitus idoneū. Ipsa
 enim testa mox liquatur igni, bituminis modo, quòd etiā improbè ipsa olet.
 Quidā albicantē odoratā magis cōmendant. * Iidem suffitu excitāt fœminas
 uulx strangulatu oppressas, comitialesq;: poti uentrē molliunt. Crematum
 conchyliū eadem efficit, quæ purpura, & buccinum. Medici Colonienfes, &
 Dioscorides.

A *De marinis frigidis.*

CORALLIVM [Germ. Coral. Ital. Corallo. Gal. Du Coral. Hisp. El coral.] sa-
 xeus frutex est, in mari natus: triplici constat differentia: alba, rubra, & nigra,
 prima est preciosior: altera usitator: ultima rarior, quæ uocat Græcè *αδριακόν*.
 * Omne corallij genus refrigerat, siccatur, & alstringit: mēstrua nimis profuē-
 tia cohibet potū: sic dysenterias iuuat: nec non seminis pfluuiū in uiris: albū
 uteri fluore in mulieribus reprimat: sanguinē reijcientibus medetur: contra
 fascinationes & uenerea in collo & brachijs gestatur. quinetiā comitialibus
 rectē alligatur. Cinis ipsius oculorū medicamētis miscetur: ulcera carne ex-
 plet: & cicatrices extenuat. Oleum coralliorum chymico more (de quo suo
 loco) paratum rubicundissimum, scrupuli instar ex uino generoso potum,
 summū est medicę artis mysteriū, ad omnem partiū, tum interiores, tum ex-
 teriores affectus euellendos: comitiale sanē quinq; septimanarum spacio,
 tum in pueris, tum in iuuenibus propellit. similiter omnes alui, uteriq; fluo-
 res, & sanguinis quacunq; parte manantes sistit. Diosc. & Andern.

VNIONES seu **MARGARITAE** [Ger. Perlin. Ital. Perle.] ex quodam
 concharum genere auulsi, sint candidi, corpulēti, orbiculares, ponderosi, in-
 tegri, non perforati. quia dum ferri acie perforantur, ære inficiuntur, uiresq;
 earum immutantur. * Ad cordis affectus præcipuam opem ferunt. Quine-
 tiam collyrijs admixti oculorum nubeculas detergūt, & aquam eò defluen-
 tem absument. In antidota, uel pulueres cor roborātes recipiuntur. Oleum
 ex ijs paratum (de quo suo loco) ad neruorum resolutionem, conuulsionē,
 marcorem senilem & phrenitidem conducit, si grana sena ex humore aliquo
 sumantur. Corpus sanum conseruat: læsum pristinæ sanitati restituit: lac mu-
 liebre emendat, augetq;, &c. Andernacus, & Matthiolus.

De marinis astringentibus.

AMBRA CITRINA [Lat. Succinum. Græc. ἄμβρα. Germ. Augstein. &
 Arab. Carabe dicta.] ex quorundā sententia nascitur è liquido bitumine, quod
 è littoribus defluens in mare, concrefcit eo quo uidemus modo. Reperitur
 D in Germaniæ maritimis, procellis in litus prouoluta. Eius sunt aliquot geno-
 ra: fulua, quæ pellucida est: candida, & similibus alijs coloribus prædita.
 Candida uerò, quod leuior sit, & odorator, optima censetur. Probatur ea,
 quæ attritu calefacta, illicò paleas, aliasq; res minutas ad se trahat, & quæ ac-
 censa bituminis odorem reddit. * Exiccat leuiter calefaciēdo: ideo etiam
 ad humidos capitis morbos ualet. Fumus eius comitiales restituit: tussi im-
 moderatæ, & capitis defluxionibus medetur: dentium dolores mitigat: men-
 ses prouocat, uteri strangulatum singulariter compescit: grauidis gestatio-
 nem leuiorem reddit. In puluerem redactum ex uino propinatur, ad album
 uteri fluorem, naturaliaq; corroboranda: sanguinem reijcientibus, & tabi-

dis conuenit: profluuiio feminis ex ovo molli, uel succo portulacæ, quotidie **A**
 drachmę instar assumptum succurrit: intestinorū difficultati, & sanguinis ex
 naribus fluiori subuenit: parturientibus drachmæ semissis pondere ex uino
 albo potui datur, ad fœtum maturandum, partumq; accelerandū utile: quod
 sæpe experientia didicimus. ad urinæ difficultatē, simili pondere, ex aqua sa
 xifragiæ bibitur. Quidam nuper ea cum semine paliuri ex uino epota, urinā
 quindecim diebus retentam excreuit. Articulari morbo conducit, si eius dra
 chma semissis ex ligni Indici decocto, uncijis duabus exhibeatur. Oleum,
 quod inde (de quo suo loco) per chymiam singulari industria paratur, inci
 dit, extenuat, aperit, & discutit: unde ex uino maluatico, uel alio liquore ex
 hibitum, calculos urinamq; educit. In strangulatu uteri efficacissimum est, si **B**
 naturalia, & os eius ipso inungantur. Medici Florentini, & Andernacus.

De marinis emollientibus.

BITUMEN [Græc. ἄσφαλτος. Ger. Bsch. Gal. Terre limoneuse. Ital. Bitume. Hi
 span. El Betun. dictum] est ueluti terræ adeps, qui facillimè ignem concipit.
 Duūm est generum. Quod liquidum est, ut oleum, uulgò petroleū uocatur,
 omnibus notum. Aliud densum picis modo, quod, antequam concreuat, li
 quidum aquis supernatare solet. Huius generis est, quod in Iudæa nascēs pe
 culiariter asphaltos dicitur: uidetur autem id esse, quod uulgò sic hodie uoca
 tur. Eius uerò probatio est, ut purpuræ modo splendeat, sitq; ponderosum,
 & ualidum odorem uibret. Nigrum autem & sordidum, uitiosum est. Adulte **C**
 ratur pice: quod color niger indicat, & picis odor. * Bitumen omne discutit,
 glutinat, emollit, ab inflammatione tuetur, uuluarum procidentia, strangula
 tionesq; olfactu, suffitu, imposito emendat, &c. Dioscorides, & Florentini.

QVOD Babylone natū **NAPHTHA** uocatur, bituminis candidi aut etiam
 nigri colatura est. Vis ei igniū rapax. Huius loco, quia ad nos nō adfertur, no
 stro petroleo uti possumus: quemadmodū etiam asphalti loco, si dubiū esset,
 an asphaltus sit bitumen Iudaicum. Si quis autem asphalti modo densare uo
 let, uase æneo aut ferreo illud coquet, & quia facilè flammā cōcipit, flamma,
 pāno lineo madēte in uas, ubi percoquitur, demisso, extinguetur. Hac ratio
 ne cōcretum petroleum pro naphtha & asphaltu usurpari potest. * Extenuat, **D**
 penetrat, siccatur, digerit, omnemq; materiā frigidā ex quauis corporis parte
 absomit: morbum comitalem, membrorum resolutionem, cōuulsionem ner
 uorum, articularūq; dolores mitigat: lienis, renum, uesciæ, uteriq; frigidio
 res affectus sanat. Medici Florentini, Dioscorides & Andernacus.

PISASPHALTVS in Apollonia Epirotarum nascitur: appellatur au
 tem sic, quod mistam bitumini picē redoleat: & Mumia Arabū esse creditur:
 tametsi mumiam etiam appellent, confectioem quandā, qua cadauera con
 diuntur. Faetitia etiam est pissasphaltos, admixta pice bitumini. * Secundo
 ordine tum siccatur, tum excalfacit: capitis dolores frigiditate obortos absque
 humo

A humorum præsentia mulcet. Medetur hemiparalyti, paralyfi, oris distractionibus, comitialibus, uertiginosisq; si ex amaraci aqua naribus immittatur. Leucoij. oleo, siue hyoscyamo graui pondere subacta, ad aurium dolores frigidus utiliter in earum cõcauitatem infunditur. Prodest quatuor granorum pondere ex thymbræ decocto resoluta, gulæ cruciatibus. Epota ex zizipharum, hordei, & myxorû decocto tribus diebus continuis, tussientib. opem non modicam præstat. Granorum item quatuor pondere sumpta ex aqua menthæ, cordis affectus remouet: cum decocto uerò cumini, ammi, & cari, tum uentriculi, tum intestinorum flatus discutit. Bibitur utiliter ab alto deuolutis ex siliquæ Ægyptiæ medulla, additis Lemnia sphragide, & rubiæ radice. Hauſta trium uel quatuor granorum pondere singultum inhibet: si tamẽ ex cumini & apij decocto assumatur. Errhinis imposita, additis moscho, castoreo, caphura, & oleo balanino, narib. commodè inditur ad diurnos capitis dolores, præsertimq; cum adhibitis alijs contumax morbus non soluitur. Gargarizatur cum oxymelite aduersus anginam: & ad lienis affectus ex cari decocto, utiliter bibitur: & contra lethalia uenena ex decocto tribuli marini, & foetidi laserpitij gummi iuuamento non modico sumitur. item ex mero contra scorpionum ictus bibitur, ictisq; locis cum recenti bubulo butyro utilissimè imponitur. Adstringit mumia illita externa sanguinis profusua, pota uerò interna: proinde perutilis ad cruentas excreationes. Ex caprillo lacte pota, opitulatur exulceratæ uesicæ, internis penis desquamationibus, & urinam ægrè continentibus. Non desunt, qui credant, humanorum cadauerum ossa in puluerem redacta, & in potu exhibita, uarijs corporis languoribus prodesse, os suum unicuiq; membro tribuentes. Si deficiat, eius loco Asphaltum officinarum, aut picem cum bitumine mixtam sumemus. Medici Florentini, Dioscorides, Matthiolus, & Arabes.

De marinis abstergentibus.

PURPURAE [Germ. Meerſchnecke. n. Ital. Porpore. Gal. Pourpre Hisp. Le cõche de carmesie color.] sunt pisces marini, eius sanè generis, quæ testa integuntur. Hæ illum magni precij florem retinent, purpureû propriè dictum, tingedis regum uestibus expetitur. Hunc in medijs faucibus gerunt, candida quadã uena conclusum, colore nigricantis rosæ pellucidum. Viuas capere contendunt, quia cum uita sua succum illum euomunt. Latent circa canis ortum tricenis diebus. Congregantur uerno tempore, mutuoq; attritu létorem cuiusdã ceræ saluant. Lingua purpuræ digitali longitudine, qua pascitur perforando reliqua conchylia: tanta duritia aculeo est. Capiuntur autem purpuræ paruulis, rarisq; textu ueluti nasis, in alto iactis. Inest ijs esca, clusiles, mordacesque conchæ, quales mitulos uidemus. has semineces, sed redditas mari auido hiatu reuiuiscetes, appetunt purpuræ porrectisq; linguis infestant. At illæ aculeo extimulatæ claudunt sese, comprimuntq; mordentia:

ita

ita pendentes auiditate sua purpuræ tolluntur. Aqua dulci necatur, & sicubi **A**
flumini immerguntur: alioqui captæ diebus quinquagenis uiuunt salua sua.
Anno magnitudinem implēt, celerrimeq; crescūt, quæ admodum conchylia
omnia. *Purpura uista exiccat, dētes abstergit, excrescētias in carne cohibet,
ulcera purgat, & ad cicatricē perducit. Dioscorides, Plinius & Matthiolus.

BUCCINVM in purpurarum genere est, ad similitudinem eius buccini,
quo sonus editur: unde & causa nomini, & rotunditate oris in margine inci-
sa. Sed maior est purpura, cuniculatim procurrente rostro, & cuniculi latere
introrsus tubulato, qua proferatur lingua. Cui circū orbes aculeati, qui buc-
cino non insunt, sed utrisque orbes totidem, quot habent annos. Buccinum
non nisi petris adhæret, circaq; scopulos legitur. Eadem præstant concreta **B**
ra buccina, sed uehementius urunt. Si quis salis plena fictili crudo adurat,
dentificio conueniunt: ambutis utiliter illinuntur, quibus solui medica-
mentum non oportet: nam posteaquam uulnus cicatricem duxerit, ipsam
in testæ modum induratum, sponte sua decidet. Fit etiam calx è buccinis.
Buccinorum carnes ori gratæ sunt, & stomacho utiles, sed aluum non mol-
liunt. Dioscorides & Matthiolus.

CIONIA uocatur purpurarum, buccinorumq; mediæ partes, circa quas
testæ uolumen clauiculatim intorquetur. Cremata simili modo, maiorem
purpuris, buccinisque facultatem urendi consequuntur: quoniam appri-
mendi naturam obtinent. Dioscorides.

Quales **M**ITVLI sint in Italia, qui hac nostra tēpestate explicauerit, ha-
ctenus inueni neminem, præter unum Massarium Venetum, qui eos mitu-
los putat, quos Adriatici accolæ uulgò appellant Muscioli, quasi musculos
dixerint. Cuius opinio nobis maximè probatur: quippe quod & forma, &
nomine conchylia ita uocata legitimos referant mitulos. Sunt enim tellinis
paulo maiores, testa exterius lineis quibusdam scabra: intus uerò pellucida,
& tota pondere leuis. Cæterum Mituli in Ponto laudatissimi. * Cremati
eundem buccinis effectum præbent. priuatim plumbi more eloti, oculorum
medicamentis cum melle utiles habentur: palpebrarum crassitudines absu-
munt, albugines purgant, & cætera, quæ oculis caliginem offundunt. Car-
nes eorum ad canis morsus utiliter imponuntur. Dioscor. & Matthiol. **D**

TELLINÆ in Italia, præsertim Romæ, notissime sunt, ubi plurimæ ue-
nales circumferuntur, quod edendo sint, & ori admodum gratæ, si tamen ab
arena optimè repurgentur. * Recentes Tellinæ aluo utiles, sed maximè ius
eorum. Salitæ uruntur, tritæq; in cinerem, & cum cedria instillatæ, aualsos
palpebrarum pilos renasci non patiuntur. Dioscorides & Matthiolus.

CHAMÆ præter cæteras conchas id sibi peculiare asciuere, quod ple-
runq; in litore hiantes inueniuntur. Idcirco eas rectè chamas dici posse pu-
tauerim, quæ in marinis oris, pandentes sese læui testa contactæ reperiun-
tur.

A tur. Harum quamplurimæ in Adriatici litore sunt. * Chamarum, aliarumq; conchularum in exigua aqua decoctarum ius, aluum ciet. id cum uino assumitur. Dioscorides & Matthiolus.

B **COCHLEÆ** marinæ in Italia mediterraneis perquam rarò in cibis ueniunt: quanquã ijs, qui maris litora inhabitant, frequentiori sint usui. * Stomacho idonea, & facilè aluo excernitur. Crematæ omnium testæ excalefaciendi & urendi naturam sortiuntur: purgant lepras, uutiligines, dentesq;: emendant oculorum cicatrices, & uitia cutis in facie, albugines, ac uisus hebetudines, si cum carne sua ustæ, tritæq; ex melle illinantur. Crudæ cum tegumentis impositæ, aquæ inter cutem tumores exigunt: sed non antè soluantur, quàm omnis hauriatur humor. Podagricas inflammationes leniunt: impactos corpori aculeos illitæ euocât: menses tritæ & admotæ ciunt. Carnes earum cum thure & myrrha illitæ, cum uulnera alia, tum maximè quæ nerui acceperunt, conglutinât: tritæ in aceto, sanguinem naribus erumpentem infrenant. Viuæ corpus, & præsertim Aphricanæ, cum aceto deuoratum, stomachi dolores mitigat. trita cum testa, uino & myrrha, si exiguum inde bibatur, coli, uesciæq; cruciatus sanat. Terrestris pilos incommodos replicat, si quis abrafo acu, lentore eius, pilum attingat. Dioscorides & Matthiolus.

C **CANCORVM** exultorum cinis, qui duo cochlearia expleat, adiecto dimidio radicis gentianæ modo, triduo potus cū uino, magnopere prodest canis rabiosi moribus: rimas pedum sedisq;, perniunculos, & carcinomata, cum decocto melle lenit. Triti crudi, potiç; ex asinino lacte, auxiliantur contra serpentium phalangiorumq; morsus, atq; scorpionum ictus. Decocti autem, & cum iure esitati, ijs profunt, qui tabe conficiuntur, aut leporem marinum hauserunt. Necant scorpiones triti, & cum ocimo admoti. Possunt eadem marini: uerùm inefficacius omnia præstant. Diosc.

D Est **SEPIIS** in dorso os candidum, superiori parte durum ac læue: inferiori autem fungosa quadam medulla repletum, quæ & leuiter aspera, & ligni modo frequentibus uenis distincta uisitur. * Expetuntur Sepiæ ossa aurifabris: facile enim in partem illam fungosam anulorū, cæterarumq; rerum formas imprimas, quæ metallis igne colliquatis expleri solent. Matthiolus.

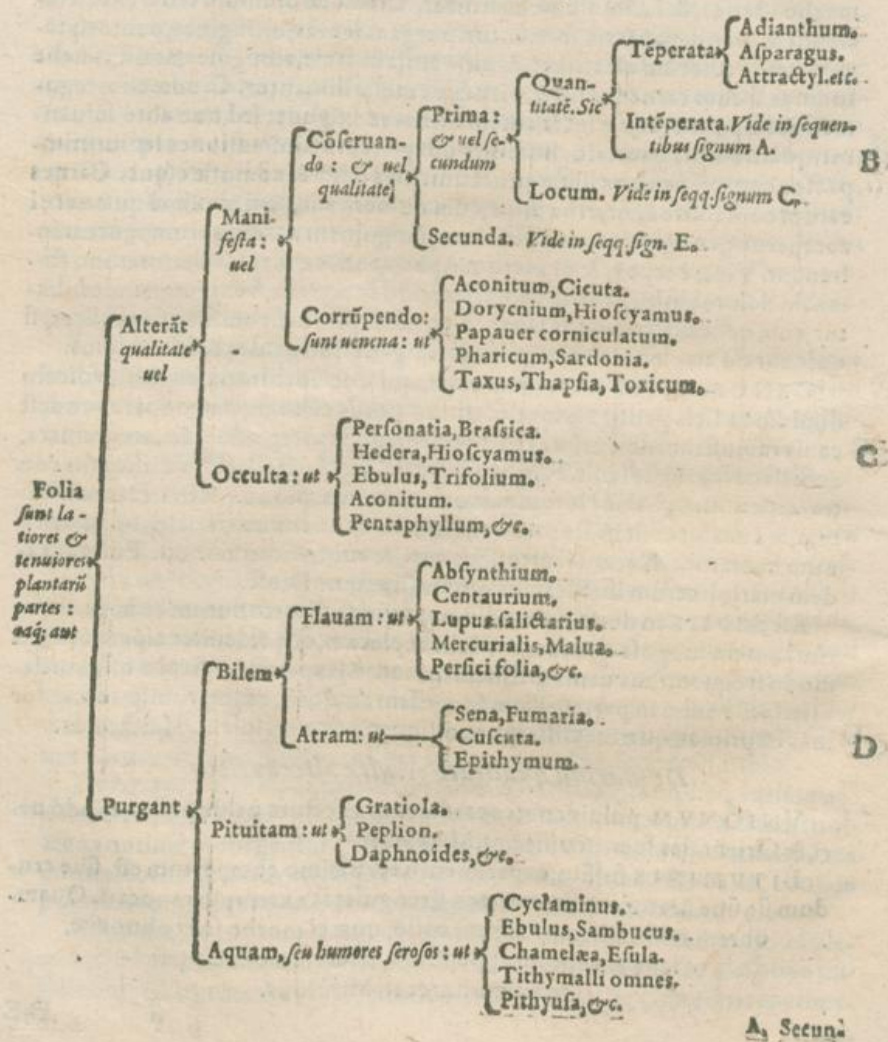
De marinis qualitate occulta alterantibus.

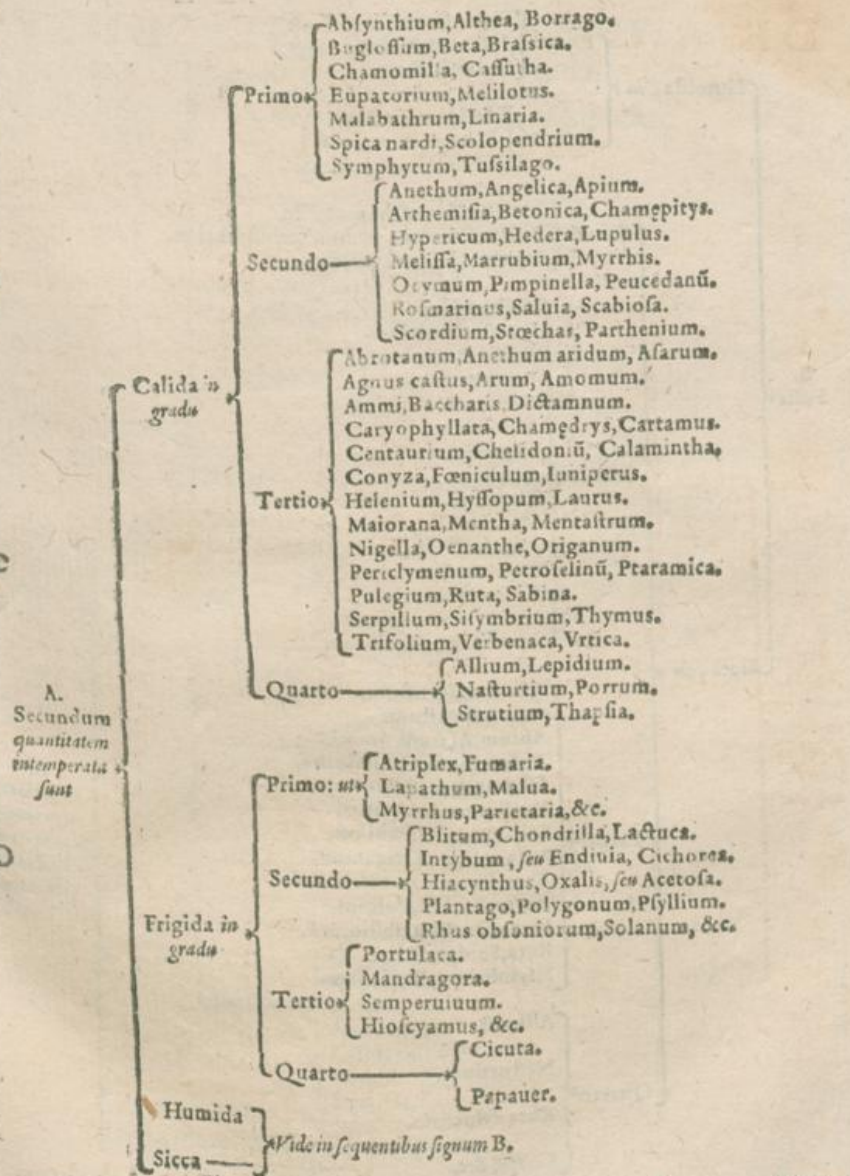
VNIIONVM puluis contra cardiacum affectum ualde pollet, modò ueri, & Orientales fuerint uniones. Mizaldus.

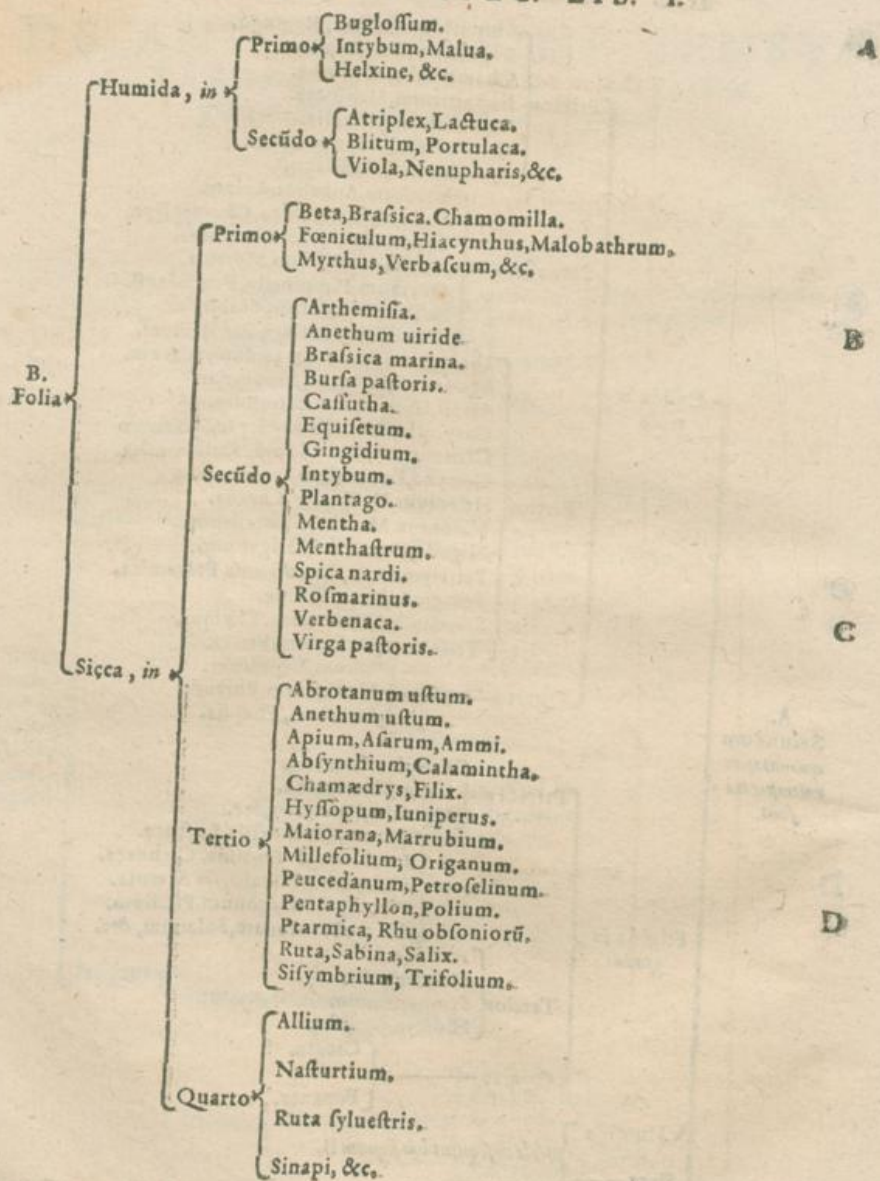
BITVMINIS suffitu, experimento certissimo compertum est, siue crudum sit, siue uratur, mulieres utero strangulatas extemplo reuocari. Quamobrem nonnulli fœminarum collo, quæ ei morbo sunt obnoxia, lana exceptum appendunt, ut crebro olfactu paroxisimum arceat. Mizaldus.

DE ANIMATIS SINE SENSV

A. TERRESTRIBVS, HOC EST, EX
plantis & arboribus sumptis: & primò
 DE FOLIIS. CAP. VIII.

C. Folia

A

Caput { Betonica, Chamomilla, Callamintha.
Foeniculum, Folium, Folia lauri.
Maiorana, Melilotum, Pulegium.
Peonia, Ruta, Satureia, Salvia.
Serpillum, Siler montanus, Stœchas, &c.

Pectus { Betonica, Capillus ueneris.
Hyssopus, Melissa, Prasium.
Serpentaria, Vrtica, Scabiosa, &c.

B

Cor { Borrigo, Buglossa, Melissa.
Folia citri, Enula.
Ocimum, Rosmarinus, &c.

Stomachum { Absynthium, Foeniculum.
Mentha, Serpillum.
Salvia, &c.

Hepar { Absynthium, Asarum, Eupatorium.
Foeniculum, Fumus terræ.
Hyssopus, Spica, Origanum.

C

Calcfaciunt { Absynthium, Asarum.
Calamintha, Cuscuta.
Thymus, Eupatorium.
Nasturtium, Scolopendria.
Epithymum, &c.

Renes & uesicam { Eruca, Parietaria.
Pentaphyllum.
Saxifragia.
Spica nardi.
Vrtica, &c.

C.
Folia alterantia qua-
litate prima
secundum
D locum aut.

Matricem { Artemisia, Calamintha.
Pulegium, Ruta.
Sabina, &c.

Iuncturas { Costum.
Eupatorium.
Chamomilla.
Hypericum.
Melilotum.
Nasturtium.
Rosmarinum.
Ruta, Salvia.
Stœchas, &c.

Frige faciunt. Vide in sequentibus signum D.

h 3

D.Folia

ANTIDOT. SPEC. LIB. I.

	Caput	{ Fumus terræ, Folia falicis. Iusquiamus, Lactuca. Lupulus, Nenuphar, &c.
	Pectus	{ Mora Celsi. Papauer, &c.
	Cor	{ Acetosa. Nenuphar. Borrago, &c.
	Stomachum	{ Myrtus, Portulaca. Prunella, Solatrum. Semperuiuum, &c.
D. Folia frige- facientia	Hepar	{ Cichorium. Endiuia, Lactuca, Portulaca. Solatrum. Nenuphar. Lupulus. Fumus terræ, &c.
	Splenem	{ Lactuca. Endiuia. Cichorium, &c.
	Renes & vesicam	{ Endiuia, Lactuca. Portulaca. Plantago. Nenuphar. Semperuiuum, &c.
	Matricem	{ Endiuia. Lactuca. Nenuphar. Portulaca. Semperuiuum, &c.
	Iuncturas	{ Endiuia, Lactuca. Hioscyamus. Psyllium. Semperuiuum. Solatrum. Myrtus. Gramen. Folia falicis. Folia vitis, &c.

E. Folia

A

Alstringunt: ut
 Absinthium, Amomum, Agnus,
 Bursa past. Brassica cocta, Cypressus,
 Equisetum, Eubulus, Hypocytis.
 Hedera, Helxine, Hieracium.
 Intybum, Lauri folia, Lyfimachium.
 Melilotum, Myrrhus, Mentha.
 Oxalis, Polygonum, Pentaphyllum,
 Psillium, Plantago, Portulaca.
 Folia quercus, Ruta, Rhu obson.
 Semperuium, Salix, Verbascum.
 Vitex, Vitis, Asperula odorata, &c.

B

Aperiunt: ut
 Allium.
 Cepa.
 Cyclaminus, Dulcamara, &c.

Emolliunt: ut
 Atriplex, Althea.
 Cupressus, Laurus.
 Malua, Psillium, &c.

Indurant: ut
 Portulaca, Psillium.
 Lenticula palustris.
 Semperuium, Solanum, &c.

C

Extenuant: ut
 Artemisia, Chamæmelum,
 Hyssopus, Iuniperus.
 Pulegium, Stœchas, &c.

E.
 Folia alteran-
 tia qualitate se-
 cunda, aut

Discutiunt: ut
 Abrotanum, Althea, Anethum.
 Adiantum, Atriplex, Brassica.
 Chamæmelum, Liliij folia, Malua.
 Mentha, Melilotum, Origanum.
 Ruta, Stœchas, Sampsacum, &c.

D

Extrahunt: ut
 Anagallis, Aristolochia.
 Cyclaminus, Dictamnus.
 Porrum, Thapsia, &c.

Suppurant.
 Abstergunt.
 Glutinant.
 Flatus discutiunt.
 Semen generant.
 Menses mouent.

Vide in sequentibus signum F.

Menses sistunt.
 Venenis resistunt.
 Ambustis medentur.
 Strumas discutiunt.
 Dolorem mitigant.

Vide in sequentibus signum G.

F. Folia

	Suppurant: ut	{ Amomum, Althea. Smyrnum, &c.	A
	Abstergant: ut	{ Anagallis, Abrotanum. Asparagus, Asplenos. Atriplex, Absynthium. Betha, Chamæpitys. Cassutha, Liche. Marrubium, Parietaria. Salicis folia, &c.	
	Glutinant, & cicatrim cem ducunt: ut	{ Althea, Anagallis. Centaurium, Chamæpitys. Chamædrys, Equisetum. Eupatorium, Ebulus. Fragaria, Ifatis. Myrthus, Plantago. Quinquefolium. Symphytum maius, Sanicula. Tormentilla, Verbenaca. Herniaria, Nicotiana, &c.	B
F. Folia alteran- tia qualitate se- cunda, aut	Flatus discu- tiunt: ut	{ Absynthium, Allium. Anethum, Apium. Chamæmelum, Epithymum. Foeniculum, Iuniperus. Maiorana, Origanum. Petroselinum, Ruta. Squinanthum, Spica nardi. Smyrnum, Sefeli, &c.	C
	Semen generant: ut	{ Horminum. Eruca, &c.	
	Menses mo- uent: ut	{ Afarum, Abrotanum, Allium. Adianthum, Amomum, Absynthium. Arthemisia, Alisma, Ammi. Brassica fat. Betonica, Centaurium. Chamæmelum, Calamintha, Chamædrys. Cassutha, Cyclaminus, Distamnus, Daucus. Gingidium, Foeniculum, Hypericum. Heliochrysos, Lapathum, Maiorana. Marrubium, Melissa, Nasturtium. Origanum, Ocyum, Pulegium, Polium. Petroselinum, Oreoselinum, Raphanus. Ruta, Rosmarinus, Smyrnum, Salvia. Sabina, Sefeli, Serpillum, Scordium. Thymus, Trifolium, Vitex, Vrtica, &c.	D

G. Fo-

A

Menfes sistunt: ut

Bursa pastoris, Fragaria.
 Hyosciamus, Limonium
 Lyfimachia, Myrtus.
 Nymphaea, Plantago.
 Rubus, Semperuiuum.
 Symphytum, Solanum, &c.

B

Venenis resistunt: ut

Abrotonum.
 Absynthiū. Allium.
 Adianthum.
 Apium.
 Brassica.
 Betonica.
 Carduus benedi&?
 Chamædrys.
 Cyclaminus.
 Calamintha.
 Eupatorium.
 Erysimum.
 Foeniculum.
 Iuniperus.
 Lybisticum.
 Carlina.
 Marrubium.
 Origanum.
 Pulegium.
 Polium.
 Ruta.
 Scordium, &c.

G.
 Folia alte-
 rantia qua-
 litate secu-
 da, aut

C

Strumas discutunt: ut

Adianthum.
 Aparine.
 Althea.
 Lupinum.
 Lapathum.
 Meliffa.
 Galiopsis.
 Nasturtium.
 Pentaphyllum.
 Scordium, &c.

D

Dolorem mitigant: ut

Anethum, Absynthium.
 A(c)lepias, Atriplex.
 Chamæmelum, Calamintha.
 Centaurium maius, Chamæpitys.
 Hyosciamus, Lybisticum.
 Lupulus, Peucedanum.
 Petroselinum, Rosmarinus.
 Ruta, Sisymbrium.
 Serpillum, Sampsucus, &c.

i

De

De folijs temperatis.

ADIANTHI duo sunt genera, candidius & nigrum. Candidum [officinæ Capillum Veneris: Germ. Frauen oder Venushaar. Hisp. *Constrillo de pozo* appellant] pusilla gerit folia, similia Coriandri, in summo incisoris diuisa: cauliculi quibus exoriuntur, nigro colore nitent, prætenues, palmum alti: radice superuacua: neque caulem, neque fructum, neque florem profert. Nigrum (officinis Polytrichon & Trichomanes dictum) filici simile, sed exilius: folijs lenticulæ, tenuibus, in ordinem utrinque digestis, aduersis in se, in ramulis tenuibus acerbis, fusco colore splendentibus. Ambo umbrosis & palustribus, circa parietum aspergines, & fontium specus enascuntur. Colligitur mense Septembri. Conseruatur uix per annum. **B**
 * Aluum subducit, bilem & pituitam deijcit, crassaq; excrementa quæ diu interioribus inhæserunt. Pectus & pulmonem detergit, sanguinem clarificat, bonum facit habitum, animam dilatat, & iecur & uentriculum purgat, præsertim si obstructione laborent tametsi ad eorum infarctus potentius sit eius dilutum ex apij, aut endiuiz aqua paratum, aut ex cicerum nigrorum iure, aut caprino sero. Sed si addatur saccharum, lateris inflammationes sanat, & urinam trahit. Eius præterea decoctum frequentius potum calculos frangit, & fœminas à partu purgat. Hos autem effectus præbet calida tantum facultate, quæ illi inest. At astringente ui, qua etiamnum pollet, defluxiones inhibet: fluentem sanguinem sistit, uentriculum roborat, & capillorū defluuium usque ad eò emendat, ut non modò eos cohibeat, sed & renasci faciat, præsertim emplastri modo impositum, myrthino oleo, ladano, & austero uino additis. Idem præstat & combusti cinis: quinetiam eius ex uino decoctum furfures reiteratis lotionibus depellit. Eius cinis hæc omnia potest, & ægilopas curat. Ipsius diluti libra epota commodissimè aluus subducitur. Dioscorides, Mesues, Saladinus & Matthiolum.

ASPARAGI [Germ. Spargen / Gal. *des asperges* dicunt] genera duo sunt, satiuus & syluestris. Syluestris Corrua dicitur: uulgaris est notitiæ. Satiuus, multis ramis fruticat, folijs fœniculi, lōgis, numerosis: radice rotunda, grandi, spongiâ habete. In hortis seruntur, & plântatur, inq; nõnullis locis lapidosis spõte proueniunt. Colliguntur mense Aprili. Non seruantur diu, sed uirides tantum in usum ueniunt. * Abstergunt, iecur infarctu liberant, & maxime radices: dentium dolores sanant. Stomacho utiles sunt, urinã cient, & parum præbent alimenti. oculis claritatem adferunt: pectoris & spinæ doloribus profunt. Venerem stimulant, & uentrem leniter molliunt: urinam fœtidam trahunt: regium morbum sanant. Dioscorides, Galenus & Plinius.

ATTRACTYLIS [Germ. Wilderfeldsaffran.] spina est cnico similis, folia multo longiora ferens in summis uirgis, magna parte nuda, aspera q; qua fœminæ profusis utuntur. capitula in cacumine spinis horret: flos luteus, quibusdam

Abusdam in locis purpureus inuenitur: radix tenuis, superuacua. * Coma, semen, & folia cum pipere & uino teruntur utilissimè contra scorpionū ictus. Percussos tradunt quandiu ea teneatur herba, nullum experiri dolorem, ipsūq; deposita statim recrudescere. Dioscorides.

De folijs seu herbis calidis in gradu primo.

ABSYNTHII genera tria sunt: uulgare, marinum, & santoniciū. Vulgare ab aliquibus bathi picron [Ger. Wermutkraut. Gal. Alume. Ital. Assentio. Hisp. Eucensios uocatur] herba uulgò cognita. Marinum, quod aliqui Serephiū uocant, copiosissimum in Tauro mōte, iuxta Cappadociam gignitur. Herba est tenuis, abrotani parui similitudine, referta minutulis seminibus, subamara, stomacho inimica. grauiter olet, & cum quadam calfactione adstringit. Santonicum, quo Gallia alpihus finitima scatet, absynthio uulgari non dissimile: uerū subamarum est, non adeò seminis fœcundum. Eligitur uulgare, & potissimum Ponticum & Romanum. Colligitur in uere, uel principio æstatis, & autumno, ante solis ortum. Conseruatur autem per annum. Dosis eius decocti aut infusi potio est à ʒ v. usq; ad vii. Et pulueris eius à ʒ ij usq; ad ʒ iij. * Absynthium calefacit & adstringit. Bilem expurgat, quæ & stomacho, & uentri inhæsit: urinam cit, & crapulam præsumptū arcet. ad inflationes uentris & stomachi dolores prodest: fastidia discutit, arquatos sanat, & febres diurnas: menses cit potum, &c. Dioscorides, Mesue & Saladinus.

C ALTHEA, quam alij Ibiscum, alij Bismaluam, Ger. Libischkraut. Gal. Guimauue. Itali uerò Maluauiſco uocant, in syluestrium maluarum genere est cui folia ut cyclamino rotunda, lanugine canescunt: flore rosaceo: bicubitali caule: radice lenta, intus alba. Althea appellatur, quòd inter primas sit utilis, & pluribus pòlbeat remedijs. Colligitur cum floret, locis humentibus pinguibusq;. Conseruatur aut per annū. * Decocta in uino aut aqua mulsa, & per se cū imponitur tusa, efficax est contra uulnera: item ad strumas, parotidas, abscessus, mammarū inflammationes, fracta sedis, inflationes, neruorum rigores: siquidem discutit, & excoquit, rumpit, & ad cicatricem perducit. Cocta (ut dictum est) adiecto suillo adipe, aut anserino, therebinthinaue, ut malignatis létor fiat, facit ad uulæ inflammationes, præclusionesq;, in pelsis subdita. Decoctū eodem fungitur munere: onera uulæ, reliquiasq; à partu extrahit. Decoctæ radice succus ex uino potus, succurrit urinx difficultati, calculosorum cruditatibus, dysentericis, ischiadicis, tremulis, ruptis, dentium mulcet dolorem, cum aceto decocta, colluto inde ore. Viride semen siccūq; tritum, uitiligines in sole cum aceto perunctas emendat. Eodem cum oleo & aceto peruncti, à uenenatis non feriuntur. Valet contra dysenteria, & sanguinis reiectiones, aluiq; profluuiū. In posca aut uino decoctū bibitur, contra omnes uesparū, apum, similiūq; aculeatos ictus. Folia cum olei momento moribus, & igni ambustis illinuntur. Constat aquā, trita radice addita sub

diuo addensari. In summa, facultatē habet digerendi, laxandi, phlegmone le-
uandi, mitigādi, cōcoquendi difficilia coctū tubercula. Diosc. & Galen.

BORRAGO, officinarū quasi Corago, Buglossum uerū satiuū est: [Ger-
manis Borretsch. Gal. *Borroches*. Ital. *Borrana*. Hisp. *Borraia* dicitur.] Verbasco
similis, foliū in terra sparsum, nigrius, asperū, bubulas imitās linguas. Nasci-
tur in campestribus & sabulosis locis. Iulio mense colligitur. Herba non con-
seruatur. * Humidā calidāq; temperiei est. Itaq; uinis iniecta, læticiā ac hila-
ritatis causa esse creditum est. Sed & ijs, qui ob faucium asperitatem tussiu,
coctū in melicrato cōuenit. Aiunt eam quæ tres thyrsos emittit, cū semine &
radice tritam, potamq;, contra tertianos horrores prodesse: quæ quatuor, ad
quartanos: ea in uino decoquitur. Herbam abscessibus utilē esse uolunt: cor B.
confortat: sanguinem bonum generat, &c. Dioscorides & Galenus.

BVGLOSSVM VVLGARE [Ger. *Wohsenzung*. Gal. *Buglossa*.] folia ha-
bet longa, echio similia, non usq; adeo lata, ut bubulas referant linguas, mi-
nusq; humi depressa, quæ potius è toto ferme cespite sursum aspiciunt, nec
aliqua ex parte uerbascum, aut symphytum alterum repræsentant. Nascitur
ijsdem in locis, quibus Borrago, eodemq; colligitur tēpore, &c. Matthiolus.

BETA [Germ. *Wangoldt*. Gal. *totte, bitte*. Hisp. *Aelgas*.] duorū generū est,
candida & nigra: ubiq; in hortis nascitur frequentissima. In Germania tñ ha-
betur & rufa, non modò folijs, sed etiā radice, quæ illi raporū oblongorū ma-
gnitudine extuberat: colore adeo rufescente, ut eius succus uiuū sanguinem C
referat. Iulio mense & Augusto fert tum flores, tum semina. Colligitur recēs.
Non cōseruatur. * Nigra coquitur cum lenticula, ut uentrem sistat: quod ma-
gis radice eius præstat. Candida aluo utilis est. Vtræque tamen propter ni-
trosum humorem, quem habet in se, noxij succi est. Vnde succus earum, cum
melle naribus inditus, caput purgat, auriū doloribus auxiliatur. Decoctum
radicis & foliorum, furfores, lentesq; deterget: perniones fotu mitigat. Cru-
dis folijs uiligines nitro antea perfrietas, alopeciarum inanitates scalpello
prius exasperatas, atq; depascentia ulcera illini prodest. Eruptionibus papu-
larum, igni sacro, ambustisq; cocta medetur. Dioscorides & Matthiolus.

BRASSICA [Ger. *Böl*. Gal. *Choux*. Ital. *Cauol*. Hisp. *Verca*] satiuā & sylue- D
stris est. Satiua in multiplici recēsetur genere. Est enim crispa & capitata, &c.
ubiq; in hortis nascitur Non cōseruatur. * Aluo idonea est, si modò leniter
feruefacta edatur. nam percocta aluum sistit, sed multo magis bis cocta, aut
quæ in lixiuo coquitur: stomachum autem malè habet. acrior est æstiuā. In
Ægypto propter amaritudinem non estur. Cæcutientibus & tremulis esse
prodest. Summo cibo sumpta, crapulam discutit, & uini noxam restinguit.
Melior stomacho cyma, sed acrior, & ad ciendum urinam ualidior. ea con-
dita, stomacho inimica est: aluum conturbat. Crudus succus cum nitro &
iri deuoratus, aluum emollit: cum uino quoque epotus, uiperarum morfi-
bus

A bus auxiliatur: cum fœnigræci farina, podagris, & articulorum uitijis illinitur: prodest & sordidis ulceribus, & uetustis illitis: caput purgat, naribus infusus: menses extrahit, cum loliacea farina inditus. Folia per sese illita, aut cū polenta trita, cōferunt inflammationibus, tumoribusq̄: epinyctidas, ignem facrum, leprasq̄: sanant: carbunculos ex sale rumpunt: fluentes capillos retinent. Cocta addito melle aduersus depascentia ulcera, gangrænasq̄: ualent. Lienosisq̄: ex aceto cruda profunt. Mansa, deuorato succo, retusam uocem instaurant. Decoctum eius potu, aluum & menses ciet. Flos post conceptionem in pello subditus partum abortu uitiat. Semen eius, præsertim quæ in Ægypto nascitur, potum tineas repellit. In antidota theriaca additur. Faciei

B cutem, lētiginesq̄: expurgat. Virentes cauliculi cum radice cremati & adipe porci uetusto excepti, diuturnos laterum dolores mitigant. Syluestris uerò brassica, maritimis, præruptisq̄: locis, magna ex parte gignitur: satiuæ similis, sed candidior, hirsutiorq̄, amara. Cuius cyma in lixiuio cocta, ori non insuauis. Folia illitu uulnera conglutinant, & inflammationes, tumoresq̄: discutunt. Dioscorides.

C H A M Æ M E L O N, & Athemis dicitur: [Ger. Camillen. Hisp. Manzanilla yerna cónocida.] Eius genera tria sunt, tantum flore distantia: rami dodrantales, fruticosi, alis multis concaui: tenuibus foliolis, paruis, numerosis: rotundis capitulis: floribus in medio aureis, forinsecus orbiculato ambitu candidis, melinis, aut purpureis, magnitudine foliorum ratæ. Nascitur in asperis, & iuxta semitas. Colligitur uere. Conseruatur per annum. * Vim habent radices flores, & herba, exalfaciendi, extenuandiq̄, potu & infusione: pellūt menstrua, partus, urinam, calculosq̄: aduersus inflationes & ilei tormenta bibuntur: bilem suffusam expurgāt: iecinerum uitia sanant. Decocto earum uesicæ fouetur. Ex omnibus his generibus ad calculos efficacissima est, quæ florem purpureum habet, cuius amplitudo maiuscula est. Hanc propriè heranthemon uocant. Ea cui leucanthemo nomē est, item quæ chrysanthemon dicitur, uehementius urinā ciunt. Ægilopjs illitæ medentur: commanducatæ ulcerum eruptiones in ore sanant. Nonnulli in clysteribus ex oleo utuntur, terunturq̄: in farinam, ad abigendos febrium circuitus. Flores & folia recondi debent, & priuatim tusa, in pastillos digeri: radix quoq̄: siccare, dumq̄ ingruit necessitas, binæ partes herbæ dari, modò floris aut radice pars una, modò contrā floris partes duæ, & herbæ una, permutatim duplicato pondere, alternis diebus. bibere autem oportet in uino mulso diluto. Dioscorides.

D

C Y S C Y T A, Græcis & recentioribus Cassutha, German. Fiachs seid n/ Filzfrant. Gall. Goute de lin, ou agoure de lin. dicta, planta est capillaris, line folijs, reliquas plantas inuoluēs & enecans. Flores edit albos q̄ plurimos, à quibus semen tenue prodit. Cirri rufescūt, uitium capreolis crassitudine & facie pares. Nota est. Deligenda est, quæ in genista reperitur. Colligitur mense Iunio,

Iulio, & Augusto. Conseruatur per annum, & ultra. * Excalfacit ordine primo, siccatq; secundo. Abstergit, & quadam cum adstrictione roborat. Iecoris obstructions aperit, infarcti lienis uitia expedit: uenas pituitosis atq; biliosis exonerat humoribus: urinam pellit, & regio morbo subuenit. Puerorum febribus auxiliatur: sed diuturno usu uentriculum grauat. quæ tamen noxa tollitur, si anisi momentum adijciatur. Bilem deijcit, præsertim absynthio admista. In quem usum decoquitur, bibiturq; eius decocti selibra, cum sacchari sesquuncia. Matthiolus.

EUPATORIUM Græcorum, uulgaris agrimonia est. Ger. *Ode menig.* Gall. *de lampatoire ou agre moine.* Eupatorium Auicennæ id esse creditur, quod uulgò eupatorium appellant, folijs canabis fylueltris, & secundû aquas cre- B scit: uulgò nota est. Eupatorium Mesuæ herba est amara, quibusdâ camphorata, alijs herba giulia dicta, quæ Dioscoridis ageratum putatur. Cum itaque omnes hæ plântæ eupatoriû appellentur, animaduertendû est, ne indifferenter altera pro altera usurpetur: sed in Græcis compositionibus, agrimoniæ usus est: in Auicennæis, Auicennæ: in Mesuæis, Mesuæ eupatorium usurpandum est: singull enim suo Eupatorio peculiare ac diuersas facultates tribuunt. Cæterum eupatorium Dioscoridis enascitur in uliginosis locis, & in scrobium marginibus: Auicennæ uerò & Mesuæ in campetribus. Colliguntur in fine ueris, uel principio æstatis. Conseruantur uerò per annû, tam herba, quam succus. Decoctionis potio est ab ʒ iiii. usq; ad ʒ vj. & pulueris eius C à ʒ ij. usq; ad ʒ iij. Et loco eius ponitur in defectu ipsius absynthij & asari anamidium ponderis ipsius. * Calidû est in primo, siccû in secundo: est partium tenuium, incidendi extergēdiq; facultatem obtinet. quocirca obstructions iecoris expurgat, hepar roborat Medici Florentini, Galenus & Saladinus.

MELILOTVS siue Sertula Campana, [*Guldenflâ* Germanis, oder *Wasserstrawen schûchlin.* Gal. *du Melilot.*] flore est luteo, colore uicino croco, odorato. Laudatissima folijs constat minutissimis, pinguisimisq;: semen in siliquis teretibus profert rarum, rotundû, sinapi minus, colore luteo. Ex his manifestum est, eâ quæ hodie in usu est, nõ esse uerâ melilotû. non enim est odorata: nisi ex eius genere sit, quæ in Campania nascitur. odore infirmo, ut ait D Dioscorides. Diligentia itaq; adhibenda est, ut uera habeatur. Hanc nõnulli trifolium illud esse arbitratur, quod locis montosis, sterili solo, ad meridiem spectante nascitur: folijs ciceri similibus. minoribus, maculis quibusdam stellarum modo distinctis: flore luteo fuluescente: semen exili siliqua, in cuspidem desinente, flauum cõtinetur. Tota planta grauissimo est odore, theriacæ proximo, quam Hetruriæ incolæ herba bachia appellant, quòd ea infantium uermes enecant. Colligitur mense Aprili. Conseruatur per annû. * Mistæ est facultatis: habet enim quiddam astringens, sed & digerit & cõcoquit: copiosior enim in eo est substantia calida, quam frigida. Inflammationem omnem emollit,

A emollit, præsertim quæ in oculis, uulua, sede, aut testib. erumpat, si ex passo cocta illinatur: interdum autê addito oui luteo affato, aut fœnigræci farina, lini semine, aut polline, aut capitulis papaueris, intybœue. Recentes melicidias per se cû aqua & ulcera manantia in capite illita cum creta Chia, uino, aut galla sanat: stomachi dolores, & cruda, & cocta cû aliquo ex antè dictis leuat: doloribus aurium mitigandis cruda ex passo instillatur: in aceto, aut rosaceo madefacta, capitis dolorem lenit. Galen. Dioscor. & Medici Floren.

MALABATRVM arbitrantur aliqui esse Indici nardi folium, falsi quædam odoris cognatione: permulta enim nardum olent, quæ admodum phu, asarum, niris. Secus autem res se habet: namq; Malabathrû folium sui generis est, quod Indicæ gignunt paludes, lentis palustris modo innatans aquis, sine radice. Id collectum statim lino transuitur, & siccatum reconditur. Tradunt siccatis æltiuo feruore aquis, humum aridis fruticibus uri: quod ubi non euenerit, ne amplius quidem renasci. Laudatur recês, ex candido nigricâs, integrum, nec fragile, odore caput feriens, quod diu in suaui odore permaneat, & nardum sapore imitetur, nullo salis gustu. Infirmum uerò, & minutim contusum, præsertim si cariosum uirus olet, uitiosum est. *Eisdem nardo sortitur uires: sed efficacius omnia præstat. Vrinâ uehementius ciet, ac stomacho magis prodest malabathri uis. Lippitudinibus, inflammationibusq; tritum, & in uino seruefactum commodè illinitur. Subditum linguæ, **C** oris halitum & suauitatem commendat. Vestium quoq; odorem interpositum seruat, & ab erosione tuetur. Dioscorides.

OSYRIS, quod folijs & caule lini faciem repræsentat, officinis **LINARIA**, Germanis *flachsfraut/harnfraut* appellatur: frutex est niger, ramulos ferens tenues, lentos, fractuq; contumaces: & in his folia quaterna, quina, senaue, ceu lini, nigra in initio, dein colore mutato rubescētia. Huius flores numerosi à medio usque ad summum uisuntur, syluestris cumini secundi generis modo: uerùm in hoc purpurei sunt, in illa sublutei. Passim in campetribus provenit. Floret æstatè tota, & autumnò. *Decoctum eius potum, iuuat arquatos. Dioscorides & Matthiolus.

D **NARDVM** officinæ **NARDIS SPICAM** appellat. Eius genera duo: unum Indicum, alterum Syriacum uocatur: nō quod in Syria proueniat, sed quod mōtis in quo oritur, pars una ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur. Nota est. Eligitur Syriaca dicta: cuius hæ sunt notæ, ut sit breui spica, largam gerens comam, colore flaua, odorata, aliquantulum redolens cyperum, amaro sapore, linguam siccante, quæ diu in sua odoris gratia permaneat. Adulteratur stibio cum aqua aut palmeo uino ponderis causa inspirato. Sed ex præcedentibus notis dignoscitur. Madefacta etiam uendi solet: quod uitium ex eo deprehenditur, quod candida sit spica, squalida, nulloque puluere obsita. *Excalescit excessu primo, & desiccatur secundo iam completo. Composita est.

est ex astringente sufficienter substantia, & acri calida non multa, & quadam A
 leuiter amara. * Vrinam mouet, aluum potu sistit: uulū profluuiā, sanienq;
 apposita supprimit. Nauseæ ex aqua frigida auxiliatur, & stomachi rorsionib.
 inflationi, iocinori, regio morbo, renū uitijis. Aquæ autem incocta fotu ad
 infellum, uulū inflammationibus medetur: ad glabras oculorum genas ua
 let: siquidem eas ad densiorem pilum reducit. perfusis humore corporibus
 inspergitur. Miscetur antidotis, & in fœtili nouo non picato ad oclaria me
 dicamenta reconditur. trita in farinam, ut cum uino in pastillos coacta. Cæ
 terum longè ab omni Nardo distat nostra Nardus uulgaris (Spicanardi uo
 cata) cuius etiam generis ea est planta, quam aliqui uulgò appellant Lauan
 da, alij uerò Lauendula: adeò ut hæc fœmina, illa uerò mas in eo genere à B
 quàm plurimis uocentur. Mas folio constat latiore, longiore, crassiore, ro
 bustiore, albidioreq;, quàm fœmina. Sed utraque planta fruticosa, & rosinari
 ni modo innumeris referta est folijs: è quorum medio iuncea exeunt cauli
 culi, quadranguli, tenues, dodrantalem longitudinem excedentes: in quorū
 cacumine flores exeunt spicati, colore purpureo, quāuis in fœmina dilutio
 res, patentioresq;, odore fragrantēs, uerū usq; adeò acuto, ut nares feriat.
 Colliguntur ambo mense Maio, uel Iunio. Conseruantur uerò per annum.
 * Excalesciūt & exiccant ordine secundo completo, uel tertio inchoante,
 uiribus à nardis omnibus non longè recedentibus. Conferunt omnibus ce
 rebri ægritudinibus à frigido prouenientibus: conuulsis, resolutisq; auxi
 liantur: uentriculum roborant, & iecur ab infarctu liberant: quin & obstru
 sos lienes uiuant: uterum calefaciunt, & menses, & secundas educunt. Fit è
 floribus stillatitium oleum uitreis organis, quod propriè unguentarij uocāt
 Oleum Spicæ, odoris adeò acerrimi, ut cætera odoramenta superet. Diosco
 rides, Galenus, & Matthiōlus.

SCOLOPENDRIVM uerum, Asplenum, Ceterah & Hemionitis uo
 catur: Germanis Miltztraut. Hisp. Doradilla: uulgaris uerò Phyllitis & lin
 gua ceruina est. Eligitor uerum & legitimum, quod folijs est multis scolopē
 dræ animalī similibus, ab radice una prodeuntibus. Nascitur in parietibus,
 saxiq; siliceis & opacis: nec caulem, nec florem, nec semen habet. Folia po
 lypodij modo diuiduntur, subterflauescētia hirsutaq;, supernè uiridia. Col
 ligitur mense Septembri. Conseruatur per annum. * Vim hanc habent folia,
 in aceto feruefacta, ut per dies quadraginta pota lienem absumāt: quibus e
 tiam contritis lienem ex uino illini oportet. Stranguriæ & regio morbo
 prodest, singultum sedat, calculos in uesica comminuit. Conceptū adimere
 creditur, per sese, aut cum muli liene appensa. Tradunt noctu, silente luna,
 huius rei gratia effodiendam. Dioscorides.

SYMPHYTI duo sunt genera: primum porreum, alterum consolidā ma
 jor, Germ. Wallwurtz, Gal. de la Consyre nuncupatur. Petreum nascitur in pe
 tris,

Atris, ramis tenuibus, paruis, origano similibus: capitulis & folijs thymi: ligno sum totum, odoratum, gustu dulce, saliuam ciens: longa radice, subrufa, digitali crassitudine. * Decoctum in aqua mulsa & potum, pulmonis uitia purgat: sanguinem reijcientibus, & renum malis ex aqua datur: ad dysenteriam, rubraq; sceminarum profluvia in uino decoctum: ad conuulsa uerò & rupta, ex aceto mulso bibitur. Quin & commanducatum sitim sedat, faucibus asperis subuenit, uulnera recentia, enterocelasq; cõglutinat & illitu cohibet. Carnes autem cum symphyto decoctę coalescunt. Alterum quod Consolida maior uocatur, caulem emittit bicubitalem, aut maiorem, crassum, leuem, angulosum, ut sonchi, inanẽ: circa quem breui interuacate spacio, folia exeunt angulata, buglosso proxima, oblonga, hirsuta: caule secundum angulos quosdam striato: folijs tenuibus, ex alarum sinu prodeuntibus: in quibus flores lutei, & circa caulem uelut uerbasci semina emicant. Tam caulis, quam folia asperalanguine horrent, tactuq; prurimum concitant. Radices demittuntur foris nigrae, intus candidae, uiscosae. quarum est usus. Tritae & potae cruentis excretionibus, ruptisq; proficiunt: recentia uulnera illitae conglutinant. carnes quoq; si concoquantur, cogunt additae. Inflammationibus, praesertim sedis, cum senecionis folijs, utiliter illinuntur. Colliguntur ambo mense Augusto & Septembri. Conseruantur per annum. Dioscorides.

C **TVSSILAGO** Hetruscis uulgo dicitur Farfara, & Farfarella, Germanis **Sufflattich**. Gal. *Pis d'asne*. Hispan. *Vnna de asno, farfaro*. Ei folia sunt maiuscula, quam hederæ, sex aut septem a radice, subalbida a terra, supernè uirentia, in plures angulos exeuntia. Caulis palmum altus, flos luteus, uere prodit, quonam cum caule confestim exiit: inde nonnulli his uacare existimarunt. Radix tenuis est, & superuacua. Nascitur in amoenis & riguis. * Folia ex melle trita igni sacro, & omnibus inflammationibus illitu medentur. Arida suffitu, ita ut fumus per infundibulum hianti ore rapiatur, hos sanant, qui sicca tussi, atque orthopnoea infestantur: pectoris uomicas rumpunt. Eundem effectum praebet suffita radix. decocta in hydromelite, & pota, emortuos partus eijcit. Dioscorides.

D *De folijs seu herbis calidis in secundo.*

ANETHVM [Germ. *Sillfrant*. Gal. *Anet*. Hisp. *Aneldo*. Ital. *Anetho*.] hortis omnibus frequentissimum, omni ex parte foeniculũ æmulatur, excepto gustu. * Calidũ est in secundo, & siccũ in primo. Digerit, dolorem sedat, somnũ conciliat, & crudos & incoctos humores concoquit. Aridi anethi comæ, seminisq; decoctum, potu lac euocat: inflationes & tormina sedat: aluum uomitionesq; sistit: urinas ciet, singultus lenit: oculorũ aciem hebetat, genituram restinguit, assiduè potum. Decoctum eius sceminis uulua malo oportunis, ad deflesiones utile. Cõdylomata illitus seminis cremati cinis tollit. Colligitur mense Maio. Conseruatur uerò per annum. Galen. & Dioscor.

k ANGE.

ANGELICA [Germ. *Angelic*. Gal. *Angelic*.] cubitalem excedit altitudi
nem, caule geniculato, inani multis alarum cauis referto: folia profert oblon
ga, per ambitum serrata, in nigrum uirescentia: flores albos, in umbellam co
hærentes: è quibus semè prodit tenue, lentium modo compressum. Radix
subest crassa raphani modo, quæ in plures diuaticatur ramos, gustu acris, &
suauiter odorata. * Excalefacit, pariterq; desiccatur ordine secundo completo,
aut tertio incipiente. Proinde aperit, attenuat, & discutit. Venenis mirificè
aduersatur: quare pestilentiam arcet hausta, aut frequenter commansa. Ipsa
per se sumpta, pituitosos, lentosq; humores digerit. Idem præstat & radice
decoctum. quod etiam celerius ex frigore tussientibus auxiliatur: expecto
rat enim efficaciter crassam, lentamq; pituitam. Sanatur eodem ex aqua aut B
uino interna uiscerum ulcera, concretusq; sanguis dissoluitur, & roboratur
uentriculus. Radix in puluerem trita animi deliquijs, & cæteris cordis affe
ctibus opem unicè præstat. Valet ad rabiosorum & uenenosorum morsus,
exterius cū ruta imposita, & intrò in corpus assumpta. Hinc fit, ut recetiores
quidam magna opinione hanc suis inferant antidotis. Matthioli.

APIVM uulgare à Dioscoride Eleoselinum dicitur. Germ. *Ëppich*/ Gal.
Perjil. Ital. *Petrosemolo*. Hisp. *Perexil*, petroselino grandius. In humidis nascitur
locis. Mense Iunio & Iulio tum flores, tum semina profert. * Calidum est in
secundo. Vrinæ & menses ciet. Flatus quoq; discutit, & magis semen, quàm
herba ipsa. Galenus & Dioscorides.

ARTHEMISIA [Ger. *Beifuß*. Bucfen. Gal. *Armoise*. Hisp. *Artemisa*.] ma
gna ex parte in maritimis, item in locis incultis asperisq; nascitur, absynthij
modo fruticosa, maiorib⁹ & pinguiorib⁹ folijs, ramisq;. Huius quidè genera
duo: unum lætius, habitiusq;, folijs, uirgisq; latioribus: alterū tenuius, flore
paruo, tenui, candido, graueolente. Æstate floret. Sunt, qui in mediterraneis
unicaulis nomine appellent tenuem herbulam, simplici caule & minuto, flo
ribus scatente tenuibus, flauo colore. hæc iucundior, quàm præcedens ef
flat odorem. Colliguntur ambo cælo sereno, in meridie, uel antè, mense Iu
nij. Conseruantur per annum in fassis lineis. * Vtraq; excalefacit, extenuat,
feruefactæ conuenienter in muliebres defessus adijciuntur, ad detrahendos D
menses partus, secundasq;: item ad præclusiones uulvæ & eiusdem inflam
mationes: calculos comminuunt, remoratam urinam ciet: menses pellunt
pube illitæ. Succus uulvæ inditus ex myrrha eadem, quæ infersio trahit. Co
ma tribus drachmis eorundem educendorum gratia bibitur. Diosc.

CESTRON Psychotrophos [Ger. *Betonien*. Gal. *Betoin*, ou *Vetoin*.] uo
citur, quoniã frigidis locis inueniatur: Latini **BETONICAM** appellant.
Herba est caulem ferens tenuè cubiti altitudine, aut maiorem, qua dratū: fo
lia quercus, mollia, longa, in ambitu diuisa, odorata, prope radicem maiora:
in summis caulibus semen ueluti satureiæ, spicatum est. Decerpta huius fo
lia.

Alia siccantur plurimos ad usus. Radicibus nititur, ut ueratri, tenuibus, quæ ex hydromelite in potu, pituitosam uomitionem euocant. Folia dari debent ruptis, conuulsis, mulieribus uulæ malo opportunis, & ad laxandos uteri strangulatus, denarij pōdere cum hydromelite: tres in uini sextario drachmæ cōtra serpentiū morsus ebibuntur. Herba magna utilitate illatis à serpente uulneribus illinitur. aduersus etiam uenena drachma ex uino pota cōuenit: præsumpta ea, si uenenum hauriatur, nihil nocebit. Vrinā ciet, aluum subducit. Medetur comitialib. & infans, pota ex aqua: & iecinoris, lienisq; uitij drachmæ pondere in aceto mulso. concoctionem adiuuat, si quis cum fabæ magnitudine secundum cœnam cum melle cocto deuorauerit: modo consimilibi acida ructantibus propinatur. stomachicis eam manducare, & succum deuorare proderit, si postea dilutum uinum sorbeatur. Datur sanguinem excreantibus, tribus obolis cum diluti uini cyatho: ischiadicis, renum & uesicę doloribus, ex aqua: aquæ inter cutem binis drachmis ex hydromelite, si febricitant: sin aliter, ex mulso. regio morbo laborantes recreat: menses pellit, drachmæ pondere cum uino pota. aluū purgant drachmæ quatuor potæ in hydromelitis decem cyathis. facit cum melle ad tabem, & purulentam excretionem. Pariendi celeritatem affert, uteriq; cruciatus à frigiditate cōceptos mulcet, si ex aqua calida, aut mulso duarum drachmarum pondere propinetur. Nascitur in pratis & montibus mundis, & opacis, circa frutices. Colligitur mense Iunij, siccatur in umbra. conseruatur per annum. Dioscor.

C **A**UUGA (quã Græci CHAMÆPITYN, uulgo herbariorum **I**UUGAM **A**RTHRITICAM, Ger. Felsdycpressen. Hisp. *pinillo*. Ital. *Iua*. appellât) herba in terra repens, subcurua: folijs semperuiui minoris multo tenuioribus, hirsutis & pinguioribus, circum ramos frequentibus, odore pinus: flore tenui, luteo, uel candido: radicibus cichorij. * Expurgat, abstergitq; uiscera plus quàm calefacit. Folia septem diebus in uino pota regio morbo medentur: & quadraginta diebus ex hydromelite ischiadicos sanant. Dantur peculiariter urinę difficultatibus, iecinoris, & renum uitij: torminosi profunt. Eâ apud Heracleam Ponticam, perinde atq; antidoto, contra aconitum utuntur, bibentes decoctum. Ad antedicta illinitur, cum polenta iure decocti subacta. Trita in farinam, & cum fico in pilulis sumpta, aluum emollit: excepta melle cū æris squama & resina deijcit apposita ex melle, uulæ uitia extrahit: mamarum duritias discutit: uulnera glutinat: ulcera quæ serpunt, cum melle illita, cohibet. Alterum est genus aiugæ cubitalibus ramis, in anchoræ speciē incuruatis, præ tenuibus: coma suprædictæ, flore candido, semine nigro. hæc etiam pinū redolet. Tertia mas nominatur, paruula folijs exilibus, albis, scabris, caule asperò, cādido: luteis flosculis, semine iuxta alas. resipit & hæc pinum. Hæc duæ uim superioris obtinent, sed non usque adeò efficacem. Colliguntur omnia tria genera mense Iunij, conseruanturq; per annum. Dioscor.

HYPERICVM [Germ. Sanct Johans Fraut. Gal. *Mille pertuis.*] alij an-
 drosemon, alij corion, alij chamæpityn appellant, quoniam semen odore re-
 sinam imitatur: surculaceo frutice, dodrantali, rubescente: folio rutæ, flore lu-
 teo leucoio simili, qui digitis attritus sanguineum succum remittit, qua
 causa androsæmon cognominatur: subhirtura siliqua, & in rotundo oblon-
 ga, hordei magnitudine: semine intus nigro: resinosi odoris. *Vrinam cit, mē-
 strua pellit appositum: tertianis, quartanis q̄: cum uino potum liberat. Semē
 quadraginta diebus haustum, ischiadicis medetur. Folia cum semine illita,
 ambusta sanant. Nascitur in locis cultis & asperis. Colligitur mense Iunij: cō-
 seruatur autem per annum. Dioscorides.

HEDERA [Ger. Ephew. Gal. *Liarte.* Hisp. *Xedra.*] differētiās multas in spe-
 cie fortitur, summas autem genere tres. Nam quædam candida est, altera ni-
 gra: tertia helix. Candida fructum fert candidum: nigra nigrum, aut croci æ-
 mulum, quam uulgus Dionysiam uocat. Helix fructum nō gignit, sed tenues
 habet uiticulas, & folia parua, angulosa, & rubra. Nigra hedera in Italia, Ger-
 mania, Belgio, Gallia circa parietes, & arbores frequens est. Candida in Græ-
 cia reperitur. Minor passim in syluis & opacis locis gignitur. Hanc serpenti-
 bus gratissimam, & sub hac hybernis mensibus eos latitare Matthiolus scri-
 bit. Flores hedera sub Autumnum producit: baccæ post hyemem solstitium
 perficiuntur. * Hedera omnis acris est, & astringens: neruos tentat. Flos-
 trium digitorum carptu, facit ad dyntericos, in uino bis die potus: ambu-
 stis cum cærato tritus illinitur. Recentia folia ex aceto cocta, aut cruda cum
 pane detrita, lienes sanant. Foliorum & corymborum succus, cum irino un-
 guento, melle aut nitro naribus infunditur: & contra ueteres capitis dolo-
 res, caput eo cum aceto & rosaceo perfundi utile est: purulentis auribus, aut
 dolentibus, cum oleo medetur. Nigræ hederæ succus, aut epoti corymbi, cor-
 pus infirmant, mentem q̄ turbant largius sumpti. Acini quinque triti, cal-
 facti q̄: in punici mali cortice cum rosaceo, si instillantur à contraria aure, do-
 lorem dentium mitigant. Denigrant capillum illiti corymbi. Folia in uino
 decocta illinuntur omnium ulcerum generi, etiam si cacoethe sint: uitia cu-
 tis in facie, & ambusta sanant, ut antea diximus, decocta. Mouent menses tri-
 ti, & subditi corymbi: ijdem poti, post purgationes scæminarum, drachmæ
 pondere, concipiendi spem adimunt. Pediculus foliorum melle irrigatus, ac-
 uulæ inditus, menstrua & partus extrahit. Instillatus succus putrida tædia
 narium, graueolentiam q̄: emēdat, & sanitati restituit. Lachryma hedera p̄si-
 lothrum est: illitu pediculos enecat. Succus radicum in aceto potus, contra
 phalangia prodest. Dioscorides.

LVPVLVS seu lupus salictarius, [Ger. Hopffen. Gall. *du Haublon*] caulis
 bus aculeatis, longissimis q̄, in uepribus & salictis, reptat, folijs uitis albæ, hi-
 spidis & nigrioribus, flore cinereo ac multis exilibus folliculis squammate
 compa-

A compactili: caulis eius spinis horret, cacuminibus tani & corradæ modo in torulos turbinatis. Flores habet foliaceos, candicantes, qui ferè allium, uinumq; suboleant. Herba, præsertim germen eius æqualis temperamenti est, ad frigiditatem declinantis: flos uerò calidus in secundo, &c. * Educti bilem flauam, & mundificat sanguinem ab ea, & clarificat ipsum, & sedat ipsius inflammationem, & affert ei iuuamentum magnum infusio eius in aqua casei. Et syrupus eius remouet icteritiam: confert febribus biliosis & sanguineis. Dolis infusionis in sero lactis est circiter ℥. j. Nascitur inter uepres circa agrorum margines. Flores Augusto ac Septembri colliguntur, & ad ceruisia usum reponuntur. Herba uerò Martio & Aprili colligitur. Mesue.

B MELISSOPHYLLON, Latinis Apiastrum & Citrago, Hetruscis Cedronella & Melissa dicitur, uulgaris est notitiæ. Cauliculi & folia ballotæ similia sunt, sed maiora, tenuioraque, nec ita hirsuta: citreum malum olent. * Folia cum uino pota, aut illita, profunt contra ictus phalangiorū, scorpionumque: item aduersus canis morsum. Decocto eorundem gratia, foueri prædest: defensionibus sceminarum ad ciundos menses conuenit: dentes eodem in dolore colluuntur. dysentericis infunditur. Fungorum strangulationibus folia, addito nitro, potu auxiliantur: torminibus, & orthopnoicis delincta. Illita cum sale strumas discutunt, ulcera purgant: articularios dolores illitu sedant. Cæterum melissophylli proprium est, animum hilarem reddere, humenti ac frigido uentriculo auxiliari, concoctionem adiuuare, cerebri obstructions releuare, deficientem animum reuocare, cordis imbecillitatem roborare, eamq; præsertim, qua somnus frequentius nocte intercipi solet: quin & eius pulsus reprimere, animi sollicitudines fugare, ac sollicitas imaginationes tollere, quæ tum ab atra bile, tum ab exusta pituita gignuntur. Excalefacit siccataq; ordine secundo. Cor exhilarat, uitales facultates roborat, odoris fragrantia, saporis austeritate, partiūq; tenuitate. Colligitur mese Aprili, uel Maio, uel Iunio. Siccatur primò in solè, deinde in umbra. Conseruatur per annum. Dioscorides, Auicenna & Serapio.

D MARRVBIUM seu Prasiū [Germ. Andorn] frutex est radice ramosus, candicans, subhirsutus, quadrangularibus ramis: foliū pollicem æquat, subrotundum hispidū, rugosum, gustu amaro. Semen in caulibus, & ex interuallis: flores uerticillato ambitu asperi. * Huius folia sicca cū semine decocta in aqua, aut uiridium succus datur cum melle suspiriosis, rursientibus, & ad tabitudinem redactis. Crassam è pectore pituitam cum sicca iri eijcit. Mulieribus à partu non purgatis datur, ut menstrua & secūdas extrahat: item in difficili partu, & his qui uenena hauserunt, aut à serpentibus demorsi sunt. Vescam, renesq; lædit. Folia cum melle illinuntur sordidis ulceribus purgadis: pterygia nomasq; sistunt, laterum dolores mitigant. Succus folijs contusis expressus, & sole coactus, ad eadem pollet: cum uino & melle illitus oculo-

rum claritatem adiuuat: naribus regium morbum expurgat. aurium doloribus conuenienter instillatur per se, aut cum rosacéo. Nascitur prope ædificia, ruinas, & rudera. Colligitur mense Iunij. Seruatur per annum. Dioscor.

MYRRHIS [Ger. Wilder Fö:bel.] simillima est cicutæ, caule, folijs q̄: radix ei oblonga, mollis, rotunda, odorata, cibo non insuauis, Nascitur passim in hortis, & pratis nonnullis. Maio mense huius flores candicant. * Quæ posita in uino phalangiorum moribus auxiliatur: cit menstrua, & partus secundos, purgatq̄; à puerperio scæminas: subuenit & phthificis cõcta in sorbitione. Aiunt quoq; eandem bis die térue potam ex uino, in pestilentia salutarem esse, & ne morbi contagia sentiantur, obstare. Dioscorides.

OCIMUM [Germ. Basilienfraut. Gal. Basilio. Ital. Basílico. Hisp. Albahaca.] B uulgò cognitum. * Id copiosiore cibo oculorum aciem hebetat, aluum molit, spiritum mouet, urinam pellit, lac euocat: ægrè tamen conficitur. Illitum cum polline polentæ, aceto & rosaceo, pulmonum inflammationibus auxilio est. Draconis marini, & scorpionis ic̄tibus per se prodest: & cum uino Chio, oculorum doloribus. Succus uisus caliginem abstergit: destillationes exiccat. Semen potum conuenit atram bilem gignentibus, difficili urinæ, in flatibusq; naribus haustum, subinde mouet sternutamenta. quod idem herba efficit. Sed oculos premi necessum est, cum sternutamentum urget. Sunt, qui in cibis abdicandum censeant: quandoquidem manducatum, & in sole positum uermiculos creat. Aphri autem adijciunt, si feriantur à scorpione, C qui ocinum ederint, nullo conflictari dolore. Dioscorides.

PIMPINELLAE [Ger. Bivinellen. Gal. Pimpinelle appellant] duo habetur genera. Maior radice nititur longæ: folijs circumquaq; solo procumbentibus dissectis, per ambitumq; ferratis: caule quadrangulari: floribus in umbellam cohærentibus, tenuibus, albicantibusq;. Minor caule exit rubenti: folijs minoribus, minus dissectis, minutiusq; ferratis. Vtraq; tamen hircū redoler. Opacis locis minus, in pratis autem maius affatim citra cultū erūpit. Æstate in autumnū usq; floret. Radix, in qua uirtus tota cõsistit, excalescit, ficitq; ordine secūdo cõpleto, aut sanè tertio incipiēte. * Præstat hæc ad renum & uesicæ morbos, quorum calculus est causa. Ob id enim renes à calculo D lis expedit, & urinam remorata pellit. Prodest expressus è radicibus succus ex uino haustus, deleterijs medicamentis, & uenenosorum animalium moribus. Qua ratione non desunt, qui ad pestilentiam, radicem hanc miris laudibus efferant. Est & alia Pimpinella, quæ ab Italis *Solbalstella* nominatur, nullis non cognita, utpote quæ acetarijs frequentissimè inferatur. Verùm hæc ab antedictis longè distat uiribus, etsi foliorum facie satis inter se cõueniant. Siquidem ultima hæc gustata non leuiter adstringens percipitur, & lentoris copiam præbet. Vnde facilè conijcitur, eam esse adstrictoriæ facultatis. Hinc itaq; fit, ut muliebri profluuium efficacissimè sistat: dysenteriam, & cæ.

A & cæteros alui fluxus cohibeat: quin & biliofas uomitiones reprimat: Herba ipsa vulnere & ulcera sanat: misceturq; unguentis, quæ tum ad capitis uulnere, tum ad carcinomata parantur contagiosis, pestilētibusq; febribus malignè commendauit. Sunt, qui eam Elatinen esse putent. Matthiolus.

PEUCEDANVM [Ger. *Harstrang/oder Schweflwurtz/oder Sawsefendel.* Gal. *Peucedame.*] caulem emittit tenuem, gracilentum, fœniculo similem: comam habet statim ab terra copiosam, spissamq;: flore luteo: radice nigra, crassa, graui odore, succosa. Tenera radix cultello cōciditur, profluensq; e plaga succus umbræ mandatur: in sole siquidē cōfestim euanescit. Colligitur capite prius & narib. rosaceo perfusis, ne capitis dolor premat, & uertigo

B sentiat. Assatione radix inutilis fit. Tam lac, quàm succus radice & caulib. extrahi solet, sicuti è mandragora: uerùm inefficacior succo lachryma habetur, & uelocius expirat. Interdū etiā cōcreta inuenitur lachryma, thuris similitudine, caulib. radicibusq; adhærens. Præfertur succus è Sardinia, & Samothrace, colore rufo, odore graui, feruens gustu. * Ex oleo & rosaceo illitum Peucedanum prodest lethargicis, phreniticis, uertiginosis, comitialibus & lōgis capitis doloribus, resolutis, ischiadicis, cōuulsis: omnib. in uniuersum uitijis neruorum, ex oleo & aceto illitū, prodest. Eius olfactu respirant uulue strangulatus, & ueternosi reuocantur. Incensum serpentes abigit. Auriū dolorib. conuenienter ex rosaceo instillatur: cauernis dentium inditum, mitigat dolorē. contra tulsim efficacissimè ex ouo assumitur: suspirijs, torminibus, & inflationibus subuenit. Ventrem leniter emollit, lienem absumit, difficiles partus mirè adiuuat. Facit ad uesicæ cruciatus, & renum distentiones potū: uulua aperit. Radix ad eadē utilis est, sed inefficacior: eius decoctū bibitur. Farina eius, sordida ulcera purgat, & uetera cicatrice obducit: squamas ossium extrahit. In cerata & calfacientia malagmata additur. Radix eligi debet recens, quæ cariem non senserit, firma, odoris plena. Succus ad potiones amaris amygdalis, aut ruta, aut pane calido, aut anetho resoluitur. Gignitur in montibus opacis. Colligitur mense Septembri. Dioscorides.

ROSMARINVM [Ger. *Rosmarin.* Gal. *Rommarin.* Hisp. *Romero mata.* Ital. *Rosmarino.*] quo coronarij utuntur, ramos mittit tenues, & circa eos folia minuta, densa, longa, exilia, subter incaua, supernè uirentia, grauius odorata. * Excalfactoria ui præditum est. Regium morbum sanat, si decoctū in aqua, ante exercitationes bibatur: & ubi laboras exercitationi se crediderit, in balnea descendat, & merum potet. Acopis, gleucinoq; unguento admisceri solet. Flores fert bis in anno, uere scilicet & autumnō. Colligitur à mense Maio usq; in autumnum. Conseruatur per annum Diosc.

SALVIA, siue eleliphacon. [Ger. *Salbey.* Gal. *Saulge.*] frutex est ramosus, longus, uirgas habens quadrangulas, & canas: folia mali cotonei effigie, sed longiora, asperiora, crassiora, & quæ sensum attritarū quasi uestiū scabritiem

refe.

referat, hirsuta, subalbida, perquam iucundo odore, sed graui: semen summis **A** in caulibus syluestri hormino simile gerit. * Menses cit, & urinas decoctum foliorum, ramorumq; potum, & partus extrahit, & pastinacę marinę ictibus auxiliatur. Capillos denigrat, uulnere sanguinem cohibet, tetra ulcera purgat. Testium pruritus sedant rami foliaq;, si eorũ decocto cum uino foueantur. Nascitur in locis asperis, incultis montibus, & ubiq; in hortis. Colligitur mense Iunij & Iulij cum profert flores. Conseruatur per annum. Dioscor.

SCABIOSA constat folijs laciniatis, subhirsutis: caulibus tenuibus, cubitali altitudine, atq; etiam maiore: in quorum cacumine flores emicant in cæruleo albicantes. * Pollet aduersus scabiem, decoctum potatum. Prodest omnibus pectoris uitij, & respirationi inseruiētibus organis: siquidem eorum **B** inflammationes purulentas disijcit, & omnia pectoris excrementa expurgat. Anthracibus, siue carbunculis pestiferis utiliter illinitur: adeo ut illita hostales abscessus trium horarũ spacio, prorsus abolere existimetur. Nascitur in cæpestribus, & pratis. Colligitur mense Iunij. Seruatur per annũ. Matthiolus.

SCORDIVM [Germ. Lachenfnolauch/Wasserbathenig. Gal. Scordeon, ouchamaras. Ital. & Hisp. Scordio.] planta chamædry similis, hodie cognita. Huius in medicina usus esse debet, nõ allij syluestris. * Herba uim excalfactoriã habet: urinã cit. Cocta recens, aridã cum uino, aduersus uenenatos serpentium morsus bibitur: ad stomachi quoq; rosiones, dysenteriam, & urinę difficultatem, binis drachmis cum hydromelite: crassamen purulentum pectore **C** expellit. Facit aridæ farina ad ueterem tussim, rupta, conuulsa, si cum nasturtio, melle, & resina misceatur in eclegmate. Inflammata modicè præcordia, cerato excepta, recreat: cum aceto acri, aut aqua podagris conuenienter illinitur: menses imposita mouet, uulnera conglutinat, uetera ulcera purgat, & ex melle cicatricem perducit. Siccas excrementas in carne cohibet. Succus ad eadẽ uitia bibitur. Inter prima efficax Ponticũ natione: Creticumq;. Nascitur in montibus & palustribus. Conseruatur per annum. Dioscor.

STOECHAS [Ger. Stechasfraut. Gal. Stechas. Ital. Steca. Hisp. Cantueffa.] iuxta Galliã in insulis eiusdẽ nominis ẽ regione. Malsilię gignitur & in Arabia. Herba tenuibus surculis, coma thymi, longiore folio, subamara gustu, & **D** aliquantum acris. * Cuius decoctum, hyssopi modo, ad pectoris uitia efficax est. Antidotis utiliter miscetur. Viscera omnia, & uniuersum animantis habitum extenuat, cõfirmat, & ab obstructionibus & infarctu liberat. Decoctionis eius potio est ab ʒ v usq; ad ʒ vij: & pulueris eius ʒ iij usq; ad v. Præferatur Arabica. Conseruatur per annum, uel annos duos. Diosc. & Mesue.

PARTHENIVM [Ger. Broitendil. Gal. Cotula foetida. Ital. Brusaculo. Hisp. Magaza.] folio est coriãdri, amaro sapore, odore graui: floribus per ambitum albis, intus melinis. Hetrusci matricariam uocant. Siccatum cum aceto mulsio, aut sale potum, non secus atq; epithymum, & bilem, & pituitam detrahit: suspi-

DE FOLIIS: CALID. IN GR. III. 31

A suspiriosis prodest, & melancholicis. Herba sine flore à calculosis & anhelatoribus magna utilitate bibitur. Valet decoctū ad insidendū in duritia uuluarum, & inflammationibus. Illinitur sacro igni, & collectionibus cum flore. Nec desunt, qui uelint marem Partheniū appellare Athanásiam, quam & Tanacetum uocant seplasiarij. * Utuntur tanaceto recentiores ad uentriculi & alui flatus discutiendos, item ad lumbricos ex uentre pellendos. Utuntur & ad frangendos renum calculos, & ad ciendam urinam. Sed id uiris magis, quàm mulieribus commendant: contrà uerò Matricariam dictam sceminis tantū exhibendam præcipiunt. Nascuntur ambo in omnibus ferè hortis: neque modò in ijs sata, sed in alijs quoq; locis sponte proueniunt. Colliguntur mensē Iunij. Conseruatur per annum. Dioscorides & Matthiolus.

De herbis seu folijs calidis in gradu tertio.

B **ABROTANVM** [Ger. Stabwurz. Ital. Abrotano. Gal. Auròs, ou gar der obbe. Hisp. Abrotono, hierua lombriguerra.] duorum est generum. Fœmina quadam arboris specie fruticans, candidat, circum ramulos folijs, seriphi modo, minutim incis: floribus referta est, comâtibus in summo, fulgore auri, corymbis. quod per æstatē prodijt, suauiter olet, cū grauitate quadã, & amaro gustu. Alterū mas uocatus, sarmentosum gracilibus ramulis, uti absynthiū. * Vtriusq; semē crudū tritū, & seruefactū ex aqua, in potu auxiliatur orthopnoicis, cōuulsis, ruptis coxendicibus, urinæ angustijs, mēsis suppreffis, aut remorâ
C tibus. In uino potum exitialium uenenorum antidotum est: horroribus ex oleo illinitur. Serpentes & substratu, & nidore fugat: cōtra ictus eorum cum uino potum prodest, priuatim efficax contra scorpionum & phalangiorum uenena. Oculorum inflâmationibus commodè illinitur cū cotoneo cocto, aut pane. tritum cum farina hordeacea, decoctum q; tubercula discutit. Irini compositionibus admiscetur. Nascuntur ambo in hortis & cãpestribus. Colliguntur mensē Iunij: conseruantur autem per annum. Dioscorides.

D **ASARVM**, quod & ipsam aliqui syluestre nardū [Ger. Haselwurz. Gal. Cabaret.] appellant, hederæ folijs, minoribus multò, rotūdioribusq; floribus cytino hyoscyami similibus, purpureis, inter folia proximè radicē emicantibus, odoratis: in quib. semē acinosum. Cauliculos habet angulosos, asperos & molles: radices numerosas, geniculatas, tenues, obliquas, gramini nō dissimiles, longè tñ graciliores, odoratas, excalfaciētes, & quæ linguā uehementer mordent. * Excalfactoriã uim habet: urinã cit: hydropicis, & uetusto coxendicum dolori prodest. Radices senis drachmis ex aqua mûlta potæ, menses trahūt, & ueratri albi modo purgant. In unguenta additur. Umbrosus mōtibus prouenit: sed plurimum in Ponto, Phrygia, Illyrico, & Italiæ Iustinienfi agro. Perpetuò uiuet herba, noua tamen unã cum flosculis folia Verè promit. Conseruatur autem per annum. Dosis eius infusionis est ab aur. ij usq; ad aur. iij. & pulueris eius à 3 j usque ad aur. ij. Dioscorides & Mesue.

1 VITEX

VITEX, siue salix Amerina, quam vulgus Herbariorum Agnum castum A
 appellat, frutex est in arborem assurgens: ramos gerit longos, fractu peruica
 ces: folia oliuæ, sed molliora. Duo genera eius: una harum album florem mit
 tit cum purpureo: altera tantum purpureum, & semé, ut piper. *Excalfa
 rias vires habet, & astrictorias. Semé eius potū, uenenatis ictibus, aque que
 cutem subijr, lienosisq; auxiliatur: lac euocat: menses ciet, drachmæ pōdere
 in uino potū: genituram exoluit: caput tentat, & soporé affert. Decoctū her
 bæ & seminis in defensione, mulieribus uulua malo opportunis opitulatur:
 item inflammationibus. Purgationes mouet semen cum pulegio potū, etiā
 suffitu, uel appositu: capitis dolorem dissoluit illitū: instillatur cū aceto & o
 leo capiti in lethargo, & phrenitide. Folia suffitu aut substratu fugāt uenena B
 ta: illita quoq; serpentiū morsibus auxiliatur: testiū duritias, cū butyro & fo
 lijs uitium emolliunt. Rimas sedis semen cum aqua illitū mitigat: & cum fo
 lijs medetur luxatis, uulneribusq;. Virgā qui manu teneat, dū iter facit, nega
 tur intertriginē sentire. Agnū quasi dicas castū, uocant Græci: quoniā matro
 næ in Thesimophorijs Atheniensiu castitatē custodiētes folijs huius cubitus
 sibi sternūt. & lygon, quasi uimé, propter inuictā ferē ramorū flexilitatē. Na
 scitur in fluminum ripis, asperisq; locis, ac torrentium alueis. Dioscorides.

ARVM, [Ger. Psaffenpint. Gal. vit de Prebste. Japud Syros lupha uocita
 tū, folia emittit dracunculi, sed longiora, & pauciorib. distincta maculis: cau
 lem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, à quo croceum semen exit: C
 radice dracunculi alba. quæ decocta estur, utpote cum minus acris sit. Folia
 ad esum condiuntur, & arida per se, decocta manduntur. Arum terrena essen
 tia constat, sed calida: *proinde extergendi uim possidet, uerū non ualen
 tem, sicut dracontium. Radices eius maximè sunt utiles: siquidem comēsæ
 crasitiem humorum mediocriter incidunt, adeo ut & excreationibus expe
 ctore idoneæ sint: sed magis tamen aptum est dracontium. Nascitur in cam
 pestribus, in uineis, in scrobiū marginibus, & passim in semitis prope sepes.
 Conseruatur per annum, præsertim radix. Dioscorides & Galenus.

AMOMVM exiguè fruticat, ex ligno se cōuoluēs in racemi modū: flore,
 ceu cādidę uiolę, paruo: folijs bryonię similib. Laudatur q̄ maximè Armenia D
 cū, colore ad aurū uergens, ligno subrufo, abundè odorato. Medicū, quoni
 am in cāpestrib. & aquosis enascitur, infirmius esse cōstat: est aut magnū, sub
 uiride, tactu tenerū, frutice uenoso, odore origani. Pōticum uerò subrufo,
 paruum, fragile, racemosum, fructu turgens, & odore nares feriens. Deligi
 to recens, candidum, uel subrubrum, quod nec astrictum cohæreat, nec con
 uoluatur, sed solutum diffundatur: semine plenum, uuis simile, graue, ualde
 odoratum, modò carie non contraxerit: acre, gustu mordēs, simplici colore
 non euariante. *Vim habet calfaciendi, adstringendi, exiccādi. Somnum al
 licit: & illitū fronti, doloris sensum aufert; inflāmationes & meliceridas con
 coquit,

A coquit, discutitq;: iuuat quos scorpius percussit, ex ocimo illitum: & podagricis confert: inflammationes oculorū, uiscerumq; lenit ex uua passa: ad uuluarum uitia in pesis, aut in fessionibus utile est. Decoctū iecinori, renibus, podagre, potu conuenit. Antidotis immiscetur, & preciosissimis unguentis. Adulteratur Amomum herba simili, quæ Amomis uocatur, sed sine odore, sine fructu. Nascitur in Armenia, flore origani. Quare in huiusmodi rerū probationibus frāgmēta fugienda sunt: eligenda autem, quæ ab una radice suos integros surculos emittunt. Planta hæc apud nos incognita est. Quare succedaneum erit asarum, aut calamus aromaticus officinarum. Diosc.

B AMMI [Germ. Amey.] hodie à nonnullis ostenditur folijs sceniculo tenuioribus, caule gracili, umbella, in qua candidi flores & semen minutissimum, cumino similis, non per omnia respondens ueterum descriptioni. Plerique existimant semen quoddam ex Hispanijs sub amomi nomine allatum, uerum esse Ammi, aut saltem eius loco usurpari posse. Huius succedaneum est anisum, cuminum. Florentini.

C BACCHARIS herba fruticosa, quæ in coronas additur, cuius folia aspera sunt, media uiolæ & uerbasci magnitudine: caulis angulosus, cubiti altitudinē petens, aliquantulū asper, non sine appendicibus adnatis: flore purpureo, subalbicante, odorato: radicibus ueratro nigro similibus, quibus odor inest cinnamome proximus. Asperū squalidumq; solū amat. * Radix in aqua decocta, ruptis, uulsis, ex alto præcipitatis, spirādi difficultati, salutaris: item diurnæ tussis, & urinæ difficili: menses pellit: cōtra serpentū morsus utilissimè datur in uino. Recens radix appositā partū extrahit. Puerperis eius decoctū in defessionibus prodest. In diapsmata utiliter inseritur iucundi odoris gratia. Folia, utpote quæ astringant, capitis doloribus illitu profunt: oculorum inflammationibus, māmis tumentibus à partu, ægilopijs incipientibus, ignibusq; sacris auxiliantur. Odor somnum gignit. Diosc.

D ICTAMNUM, herba est in sola Creta nascens, pulegio similis, sed maioribus folijs, cana lanugine pubescentibus. Florem nullum aut semen profert, inquit Dioscorides. Theophrastus uerò cæteri que authores & caulem illi tribuunt, & florem, & semen, ut manifestè uidere licet in dictamno, quod hodie ex Creta adfertur: cui quidem conueniunt reliquæ Dioscor. notæ, sed florem & semen profert. Alia est planta, dictamnū album uulgò uocata, aliàs fraxinella. planè à dictamno Cretensi diuersa: quæ quamuis ualde efficax sit, dictamno Cretensi substitui tamen nō potest: hoc enim ueteres intelligunt, cum absolutè dictamnū scribunt. * Cæterum dictamnū legitimum præstat omnia, quæ satiuū pulegium, sed efficacius multò: nā non potum modò, sed appositum quoq; aut suffitum, defunctos partus eijcit. Produnt in Creta capras sagittis percussas, huius herbe partu eas excutere. Purgādi uim habet succus illitus, aut cū polenta tritus. Herba impactos pedibus, reliquoue cor-

pori aculeos, illitu refigit. Ad lienis doloré efficax habetur: siquidem ipsum A
imminuit. Metunt æstate & autumnno. Radix eius gustu calfacit: partus acce
lerat. Succus cū uino potus, cōtra serpentiū morsus præsidio est. Tanta her
bæ facultas est, ut olfacta abigat bestias, quæ uenenato ictu sequant, appēsa
contactu exanimet. Vulneribus ferro illatis, & uenenatis morsibus infusus
succus præsentaneo est remedio, si etiā ab instillatione statim in potu assumat
tur. Huius succedaneum pulegium est. Dioscorides & Medici Florentini.

CARYOPHYLLATA [Germ. Benediktenwurz. Gal. L'herbe benoitte.]
planta est nō vulgaris, gignitur in montibus, & in uijs iuxta septa. Radix te
nuis, nigra, & caryophylli spirans odorem. * Ea recentiores utuntur pota ad
thoracis interna uulnera. Quin & eius succū admixta æruginē cuniculosis, B
cōtumacibusq; ulceribus utiliter inijciūt. Eadem olfactu spiritus recreat, &
frigidū roborat cerebrū. Epota pdest cœliacis, dysentericis, fœminarū pro
flūijs, & cruēta expuētibus. Tā intus sumpta, quā foris illita enterocelis
auxilio est. Tēperamentū eius excalfaciēs & exiccās, ut manifestō sunt indi
cio eius radices: quippe q̄ gustu odoratę, astringētēsq; deprehēdantur. Qui
bus qualitatibus nō modō attenuare, discutere, & astringere ualēt, sed etiam
roborare. Colligitur mense Martij & Augusti. Cōseruatur per annū. Matth.

CHAMÆDRYS Græcis, alijs Chamædrops, Latinis Trisago, German.
Bathengel/Vergiß mein nit/dicitur. Sunt, qui eam teucrion appellauēre,
propter eam, quam cum teucrion seruat similitudinē. Frutex est dodrantalis, C
folia habens exigua, amara, effigie & diuisura quercus: flore paruo, penē pur
pureo. * Recēs in aqua decocta, potu tussibus, indurato lienī, urinæ difficul
tati, incipientibus hydropicis, auxiliatur: cit menses, partus extrahit: lienem
ex aceto pota cōsumit: aduersus serpentiū uenena ex uino, potu, illituq; effi
cacissima. Trita digeritur in pastillos, ad supradicta. Purgat uetera ulcera, cū
melle: cum oleo illita, caliginem oculorum discutit. Natura eius est caleface
re. Nascitur in petrosis & asperis. Colligitur mense Iunij, semine prægnans.
Conseruatur per annum. Dioscorides.

CNICVS, officinis CARTAMVM [Ger. Wilden saffran. Gal. Safran saue
uage. Ital. Zaffarano Saracinesco, & Zaffarano Syluatico. Hisp. Alazor, & semente de papa. D
gaios.] uocatur. folijs cōstat oblongis, p ambitū diuisis, asperis, spinosis: caule
sesquipedali: capitulo magnitudine grādis oliuæ: flore croci: semine cādido,
alioq; rufo, longo, anguloso. Huius flore in obsonijs utunt. * Seminis tusi &
expressi succus, cū aqua mulsa, uel iure gallinacei, aluū purgat: sed stomacho
aduersatur. Seminis succus lac cogit, & magis ipsum resoluēdæ alui faculta
te donat. Seritur nōnullis Italiæ, Galliæ, & in hortis & in agris. Flores Iulio &
Augusto, semen interea perficitur, & eodem quo seritur anno, exinde inare
scit. Dosis eius est à ʒ iij usq; ad aur. v: & floris eius à ʒ j usq; ad aur. ij. Conser
uatur autem, & maximē semen, annis tribus. Dioscorides, & Saladinus.

CEN.

A CENTAVRIVM MAIVS, folia iuglandis habet, oblonga, uiridi brassicarum colore, in ambitu serrata, caulem ceu rumicis, binum aut ternum cubitorum, multis ab radice adnatis, in quibus capita ceu papaueris in rotunditate oblonga, flos ex caeruleo candicans, cyanio flori perquam similis, uerum maior: semē in floribus compactum, quale in floribus in pappos euanescentibus esse solet: radix crassa, grauis, sesquicubitum longa, rubescēs, succo pragnans rubescēte, & cum adstrictione quadam & dulcedine, acri. Huius radix sub rha pontici nomine officinis notissima est. * Radix (quę in usu est) conuenit ruptis, conuulsis, pleuriticis, spirandi difficultati, ueteri tussi: sanguinem expuentibus, drachmis duabus trita datur, si febris sit, in aqua: ceteris in uino: item ad tormina, & uulua dolores. Ramenta eius in collyrij formam uulua subdita, menses atque partus extrahunt. Succus eadem praestat. Vulneribus prodest: nam recens tusa, aut arida antē madefacta, ea glutinat & coniungit. Carnes coalescunt, si tusa simul decoquatur. In Lycia succum exprimunt, quo pro lycio utuntur. Amat solum pingue, & apricum, ac syluas & colles. Copiosissimum, inquit Dioscorides, in Lycia, Peloponneso, Arcadia, Helide, Messenia, pluribusq; circa Pholoen, Lyciam ac Smirnam locis. Reperitur & in Apulia Gargano, nec non in Baldo agri Veronensis monte, sed quod in Baldo monte, ut Matthiolus scribit, Apulo cedit. Simplicis folij centaurium maius Hispania mittit, atq; hinc aduectae Antuerpianae radices, Ceteraq; commissae subinde in hortis reuiescunt. Aestate huiusmodi Centauria florent, radices autem Autumno legi expedit. Conseruatur per annum. Dioscorides, & Dodonaeus.

CENTAVRIVM MINVS [Ger. Tausendtguldenfrant. Gal. Centaure, ou Fiel de terre. Ital. Biondella. Hisp. Hiel de terra.] origano aut hyperico simile, caule anguloso, palmum excedente: flore lychnidis, ē puniceo in purpuram uergente: folijs rutae, praelongis & paruis: fructu tritico simili: radice pusilla, laui, & superuacua, quae gustanti amaritudinem adfert. Amat loca herbose, atro non proscissa, aliquantulum, sed tamen non omnino rigua. Est nō modō in Italiae prouincijs, uerū & in Germania, ac Belgo abundē frequens. Iulio Augusto unā cum floribus ac siliquis legitur. Conseruatur autem per annum. * Herba recens tusa suo illitu uulnera conglutinat: uetera ulcera purgat, & cicatrice obducit. Bilem crassosq; humores per aluum exigit, si decocta deuoretur. Ius decocti ischiadicis conuenientissimē infunditur: trahit enim sanguinem, & dolorem leuat. Succus oculorū medicamentis perquam utilis: siquidem cum mellē caliginem oculorum expurgat. in uellere appositus, menses & partus extrahit: epotus peculiariter neruorum uitijs succurrit. Dosis est à tertia parte drachmae unius usq; ad 3 j. β. Et in decoctionibus à drachma una usq; ad 3. iij. Dioscorides, & Dodonaeus.

GHELIDONIVM MAIVS [Ger. Schellfrant/oder groß Schwalben
1 3 Frant.

Frut. Gall. *Cbelidoine*. Hisp. *Celiduenna*.] caule est gracili, cubitali, aut altiore a-
gnatis foliosis: folijs ranunculi, mollioribus tamen, & colore cæsij: flore uio-
læ albæ, secundum singula folia prodeunte. In eo succus croci, mordax, acris,
& aliquantulum subamarus, grauius olens. Radix supernè singularis, infer-
nè in multa crocea capillaméta fibratur. Siliqua, ceu corniculari papaueris,
tenuis in metæ figuram longa: in qua semen papaueris maius recluditur. Na-
scitur prope sepes, in scrobium ripis, secus uias, inter rudera, & in ædificio-
rum ruinis seu parietinis. Colligitur in principio æstatis. Conseruatur au-
tem per annum. * Succus in æreo uase, cum melle prunis decoctus, oculis
claritatem adfert. Folijs, caule, radice, succus exprimitur ineunte æstate,
& siccatus in umbra digeritur in pastillos. Radix cum aniso & uino albo B
pota, medetur regio morbo, & ulceribus quæ serpunt: imposita cum uino,
aut manducata, dentium dolorem sedat. Hoc nomen uidetur sibi uendi-
casse, quòd aduentu hirundinum exoritur, & discessu emarcescat. Sunt,
qui narrant, hirundines matres excæcatis pullis, admota herba, uisum resti-
tuere. Dioscorides.

CALAMINTHÆ tres sunt species: una montibus familiaris. [Germ.
Bägenmüntz. Gal. *Calament*, ou *Poliot sauuage*, ou *herbe au Chat*. uocitatū.] folia oci-
mi habens, incana: surculos & caules angulosos, purpureum florem. Altera
pulegio similis est, sed maior: [Ger. *Wilden Polci*] quam syluestre pulegiū
ideo appellarunt, quòd odore ipsum æmuletur. nepetam Latini uocant. Ter C
tia [Ger. *Geelmüntz*.] mentastro cognata est, folijs oblongioribus, caule &
ramis maioribus, quàm superiora, sed uiribus inefficacior. Omnium folia gu-
stu impensè feruentia, & acria: radix superuacua. Ex calaminthæ generibus
frequentior est usus, quæ Latinis *Nepeta* uocatur. Nascitur in campestribus,
asperis, & aquosis. Colligitur mense Iunij & Iulij. Conseruatur per annum.
* Potu aut illitu demorsis à serpente opitulatur. Decoctum potu, menses &
urinas expellit: ruptis, conuulsis, orthopnœæ, torminibus, cholericis, horri-
busq; auxiliatur: regium morbum expurgat. Præsumpta in uino uenenis re-
sistit: tineas, cæterasq; interaneorū animalia cum sale & melle pota, enecat:
nec secus cocta, crudæ uel, si teratur. Elephanticos esitata adiuuat, si postea se. D
rum lactis ebibatur. Folia detrita si in uellere subijciantur, menses extrahunt,
& partus enecat: accensa, aut substrata, serpentes fugant: nigris cicatricibus
candorem reddunt in uino cocta & illita: fugillata tollunt. Calamintha ischia-
dicis imponitur, ut ex alto humores euocet, summam cutem exurens. Vera
mes necat succus auribus instillatus. Diosc.

CONYZÆ tria genera sunt: maior, minor, & media. Maior uulgò puli-
caria dicitur, frutice altior, & folijs latioribus, quàm minor, graui odore. Mi-
nor odore præstantior est. Vtriusq; folia oliuæ similia, hirsuta, pinguia. in ma-
iore caulis binum cubitorum altitudine attollitur: in minore pedem æquat.
flos

A flos fragilis, lutei coloris, qui in pappū abit. radices superuacuae. Nascuntur passim. Media conyza, caule crassiore ac molliore: folijs mediæ inter maiorem & minorem amplitudinis: minimè pinguis, multò tamen grauioris odoris, & iucundioris, sed inefficacior. Prouenit locis humentibus. Priora duo genera eliguntur. * Suffitu, substratuq; frutex totus serpentes fugat, culices abigit, & pulices necat. Folia conuenienter illinuntur serpentium plagis, & tuberculis ac uulneribus. Flores & folia cum uino ad menses, partusq; eijciendos bibuntur: item contra urinæ stillicidia, arquatam morbum, & tormina: comitialis pota ex aceto adiuuant. Decoctum in desefsionib. medetur uulnæ malis. Impositus succus abortum facit. Herba ex oleo efficaciter horroribus oblitur. Capitis dolores tenuis illita sanat. Dioscorides.

FOENICVLVM [Ger. Fenckel. Ital. Finocchio. Gal. Fenouil. Hisp. Hinoia.] omnibus notum est. Nascitur passim in hortis. Colligitur caule turgescente. Florescit mense Iunij & Iulij. Seritur Februario mense, locis apricis & modicè saxosis. * Si herba edatur, aut semen cum ptisana bibatur, mammas lacte replet. Comæ decoctum in renū doloribus subditum proficit, quippe quod urinam excitet. Contra serpentium ictus in uino conuenienter bibitur: menses ciet: in febribus nauseam, & stomachi feruorem ex aqua frigida potum sedat. Contritæ radices, & cum melle illitæ, morfib. canum medentur. Succus caule & folijs exprimitur, & in sole siccatus, in medicamenta adijcitur, quæ ad excitandam oculorum aciem commodè temperantur. Extrahitur succus ad eadem ualens, etiã semine uiridi, ramulisq; & radicib. prima germinatione incisis. In Iberia, quæ ad Occidentem spectat, succū reddit gummi similem. Caulem medium, dum herba floret, rustici demetunt, igniq; admouent, quò facilius ui caloris exudans, gummi remittat: quod efficacius succo est ad medicamenta oculorum. Dioscorides.

IUNIPERI [Ger. Weckelder / Krammerbeer. Gal. du Genesure. Ital. Ginepro. Hisp. El enebro.] genera duo: altera maior, altera minor. utraq; acris est. Nascitur in montibus, locis maritimis & incultis. Colligitur & maximè fructus in autumno. * Excalfacit & urinam mouet: accensa serpentes fugat. Baccarum nonnullæ nucis iugulandis magnitudine nonnunquã grandescere, aliæ nucem Ponticam æquare inueniuntur, rotundæ, odoratæ, in mandendo dulces, subamaræ, quæ arceuthides etiã, id est, baccæ iuniperi, nominantur. Modicè calfaciunt & astringunt, stomacho utiles: contra pectoris uitia, tussim, inflammationes, tormina, & serpentium ictus efficacissimè bibuntur: urinam ciet. unde ruptis, conuulsis, & uulnæ strangulatui subueniunt. Folia acrimoniam habet: ideo tam ipsa, quàm eorum succū ex uino contra uiperarum morsus illini aut bibi prodest. Corticis cinis cū aqua illitus, lepras eximit. Dioscor.

HELENIVM [Ger. Blätwurtz. Gal. Enula Cūpana, aulnee Ital. Lella, enola. Hisp. Raiz de ella.] folia habet uerbaſci angustioris folijs aspiora, oblōga: caulē q̄bus
dam

dam in locis non emittit: radicem subalbidam, interdum subrufam, odora- / A
tam, subacrem, uegetam, magnam: ex qua agnatæ propagines liliorum, aut
ari modo feruntur. Montanis umbrosis, & siccis locis prouenit. Foditur æ-
state radix, particulatimq; dissecta siccatur. *Potum radice decoctum men-
ses & urinas ciet. Ipsaq; in eclegmate ex melle prodest tussi, orthopnoæ, ru-
ptis, conuulsis, inflationibus, & serpentium moribus. In summa, ex calfaciēs
est. Folia eius ex uino cocta utiliter ischiadicis illinuntur. Helenij radix & sto-
macho utilis est in passo condita: siquidem salgamarij paululum siccata eā,
mox decoctam, & frigida aqua madefactam, in sapam conijciunt, & ad usum
recondunt. Trita, potaq; ad cruentas excreationes efficax est. Alterum Hele-
nij genus in Ægypto gigni Crateuas tradit. Herba est cubitalibus ramulis, B
serpylli modo per humum repentibus: folijs lenticulæ circa ramos, sed lon-
gioribus, crebrisq;: radice pallida, digiti minoris crassitudine, per ima tenui
supernè crassiore, cortice nigro, nascitur in maritimis, collibusq;. Radix u-
na in uino epota, contra serpentium ictus auxiliatur. Dioscorides.

HYSSOPVM [Ger. Zspen/oder Zsop. Gall. de l'Hysope. Ital. Hyssopo. Hisp.
Hyssopo.] Græcorū herba est, folijs & floribus origano similibus, hodie inco-
gnitum. Hyssopū Mesuæ domesticum, est hyssopum uulgare, quod in hortis
colitur. Syluestre nascitur in montibus, thymumq; uulgare est. Vtrūq; thym-
bræ species est, & hyssopo substitui potest, præsertim syluestre, thymum di-
ctum. Colligitur mense Iunij. Conseruatur per annum. *Vim habet extenu- C
andi & calfaciendi. Decoctum cum ficis, aqua, melle & ruta, potumq; peri-
pneumoniacis, diurnæ tussi, suspiriosis, destillatiōibus, & orthopnoicis au-
xiliatur: tineas enecat. Idem facit, si cū melle delingatur, crassum humorem
per aluum extrahit, decoctum ex aceto mulso epotū. Ad subducendā aluum
cum ficis uiridibus detritis manditur: uehementiusq; addita iri, cardamo-
mo, aut irione, deijcit: colorem in corpore fouet. Lienī & aquæ inter cutem,
cum fico nitroq; inflammationibus quoque ex uino illinitur: cum feruente
aqua impositum. sugillata discutit. cum decocto ficorum optimè anginis gar-
garizatur. Decoctum cum aceto dentium dolorem in collatione sedat: infla-
tiones auricularum uaporis suffitu discutit. Dosis eius decoctionis est à ʒ. v. D
usq; ad ʒ. xi: & pulueris eius à ʒ. ij. usque ad ʒ. β. Dioscorides & Saladinus.

LAVRVS [Ger. Lo:beerbaum. Gal. Laurier. Ital. Lauro, alloro. Hisp. Laurel ar-
bol.] quædam tenui folio constat, altera latiore. *Vtraq; ex calfacitoriā naturā
habet, & emollientem. Vnde decoctum earum in muliebres infessus additū,
uulnæ & uescicæ uitijs conuenit. Virentia folia sensim subtrīgūt: illita quo-
que ac trita, uesparum apiumq; ictibus opitulatur: ad em cum polenta &
pane illita inflammationem omnem mitigant: sed pota stomachum effun-
dunt, & uomitiones mouent. Lauri baccæ magis quàm folia calfaciunt. Er-
go in eclegmate tritæ cum melle & passo, profunt tabi, orthopnoæ, & omni-
bus

A bus thoracis rheumatismis: contra scorpionum ictus ex uino bibuntur: uiti-
ligines emaculant. Succus baccarum utilissimè aurium dolori & grauitati
instillatur cum uino uetere, & rosaceo. In medicamenta autem adijciuntur,
quæ neruorum lassitudines reficiunt, acopa uocant: & ad unguenta quæ cal-
faciunt & discutunt. Cortex radice calculos rumpit, partus necat, hepaticis
prodest, tribus obolis in uino odorato potus. Diosc.

MAIORANA, Amaracus, Sampsuchus. [Ger. *Maioran*/ uel *Meyran*.
Gal. *Mariolaine*, ou *Maroné*.] herba est ramosa, per terram repens: folijs eius ca-
laminthæ, quæ tenui folio cõstat, hirsutis & rotundis, suauißimum odorem
spirat: ideo coronis inseritur. Nascitur passim in hortis. Colligitur mense
B Aprilis & Maij. Conseruatur autem per annum: * Vis eius exalfaciens. Suc-
cus decocti potus, cõuenit incipientibus hydropicis, & ijs quos urinæ diffi-
cultas, aut tormina excruciat. Illita ex melle arida folia, fugillata tollunt: men-
ses subdita in pello trahunt: contra scorpionis ictum ex aceto & sale illinun-
tur: laxatis, tumoribusq; cerato excepta, imponuntur: aduersus oculorum
inflammationes, cum polline polentæ, illini prodest. Acopis, malagmatisq;
calesfaciendi gratia commiscetur. Diosc.

MENTHA [Ger. *Müntz*/ *Braußv* *schmüntz*. Gal. *de la Mente*. Hisp. *La yerua*
buena.] cognita herba est. Nascitur passim in hortis. Colligitur mense Aprilis
uel Maij. Siccatur in umbra. Cõseruatur per annũ. * Calfaciendi, adstringen-
C di, atq; exiccandi uim habet. Siftit sanguinem, potu ex aceto succo: tineas in
uentre teretes enecat: uenerem stimulat. Singultus, uomitiones, cholerasq;
sedant terni ramuli cum acidi granati succo poti. Suppurationes discutit, si
cum polëta illinatur. Imposita fronti capitis dolores mulcet: mammas, si ten-
dantur, aut lacte turgeant, compescit: cum sale canum morsibus illinitur: au-
rium doloribus cum aqua mulla subuenit: uulvæ ante coitum admota con-
ceptioni resistit: linguæ scabritiem confrieta læuigat. Lac coire, densariq; in
caseum non patitur, si folia potionibus lactis immergantur. In summa stoma-
cho utilis est, & in cõdimentis peculiarem gratiam habet. Syluestris mentha
(Latini *mentastrum* uocant) hirsutior est folio, & prorsus maiore, quàm si-

D symbrij grauiori odore. quare minus ad sanorum usus expetitur. Diosc.
NIGELLA, Gith, Melanthiũ. [Ger. *Schwarz* *Coriander*. Gal. *Poyurette*.]
exilibus surculis fruticat, sæpe binos dodrantes excedens: folijs, ut senecio-
nis minutis, sed multò tenuioribus: capitulo in cacumine tenui, paruo, ceu
papaueris, oblongo, intercurfantibus intus membranis: quibus semen inclu-
ditur nigrũ, acre, odoratum, quod panibus inspergitur. Nascitur in hortis &
uiridarijs. Colligitur mense Iulij. * Capitis doloribus illitum fronti, subue-
nit. discutit recentes oculorum suffusiones; tritum ex irino, & infusum nari-
bus tollit lepras, lentigines, duritias, tumoresq; uetustos, cum aceto illitum:
circumscarificatos clauos excutit, cum uetere urina impositum. dentium do-
m loribus,

loribus, cum aceto & teda decoctum & collutum prodest. Teretes uentris tineas expellit, peruncto ex aqua umbilico. Destillatione laborantes adiuuat, tritum in linteo, & olfactum. Vrinam & menstrua ciet, multis diebus sumptum, & lac extrahit: difficultatem spirandi cum uino potum, leuat: phalagiorum morsibus ex aqua, drachmæ pondere, haustu auxiliatur. Incenso serpentes fugantur. Tradunt largius epotum enecare. Diosc.

OENANTHE [uulgò Rot Steinbrech] folia habet pastinacæ: florem candidum: caulem crassum, palmi altitudine: semen atriplicis: radicē magnā, in multa rotunda capitula extuberantem. Nascitur in petris: Iunio mense floret. * Huius semen, caulis, & folia cum mulso uino pota, secundas eijciunt. Radix è uino urinæ stillicidio conuenit. Diosc.

ORIGANVM [Ger. Wolgemut/Sosten. Ital. Origano. Gal. Mariolaine d'Angleterre. Hisp. Oregano.] trium est generū: heracleoticū, onitis, & syluestre. Heracleoticum folium habet hyssopo non dissimile: umbellā autem nō in rotæ speciē orbiculatā, sed ueluti multifidam: semine in summis uirgis haud quaquā denso. Onitis candidiore est folio, & hyssopo similior. Semē ueluti cōiunctos corymbos habet. Syluestre uerò origanum aliqui Panaces Heraclion, alij cunilam uocant: folijs est origani: ramulis tenuibus dodrantem altis: in quibus umbellæ anethi insunt, flores candidi: radix tenuis, superuacua. Horum postremum in maritimis nascitur: reliqua duo cognita quidem sunt, sed rara. Tragoriganum est incognitum. Quod hodie in usu est, ad nullū origani genus referri potest: primū, quod in maritimis nascatur, ubi duntaxat cætera crescunt origana: deinde, quod gustatū, linguam non uellicat, ut reliqua origana. Adulterinū igitur erit organū, quia reliquis notis ita cum origano conuenit, ut gustū solo ferè distingui possit. Danda est opera, ut legitimū habeatur, atq; hoc reiiciendum. Verum hodie ex Creta copiosè Venetias adfertur. * Cæterum origanum excafcit: unde decoctum cum uino potum demorsis à serpente conuenit. qui aut cicutam, aut meconium hauserunt, ijs expasso: si uerò gypsum, aut ephemerum, ex aceto mulso propinatur. ruptis, cōuulsis, hydropicis cum fico esui datur. Aridū acetabuli mensura potum in aqua mulsa, atros humores per aluum extrahit: menses ciet, & tussi cum melile linctum medetur. Ad pruriginem, psoras, regiumq; morbum, decocti ius in balneis prodest. Succus uirentis, tonsillas, uuam, & oris ulcera sanat, & per nares ex oleo irino infusum trahit. Dioscorides, & Medici Florentini.

PERICLIMENI seu Caprifolij duo sunt genera: unum Germanicum, alterum Italicum dicere licebit. Vterq; frutex amplexicaulis, uicinis adminiculis circumligatur. Germanicum longis tenuibus, sed tamen lignosis, & in ramulos partitis sursum repit cauliculis, circa quæ ex interuallis folia bina ex aduerso posita, oblonga, mollia, dilutè uirentia, inferiore tamen parte magis incanescentia, flores in summis ramulis complures pariter emicant, oblongi.

A longi, candidi, suaueolentes, interiùs caui, una parte prominentiores, staminibus aliquot è medio exeuntibus. fructus acinis similis in exiguarum uuarum modum compactus: per maturitatem rubet, in qua semen duriusculum. radix lignosa non absq; adnatis. Italicum lignosis quoq; & in longitudinem prorepentibus cauliculis, priori omnino simile est: conueniunt etiã folia, nisi quòd ex aduerso posita subinde uniantur, & circa ramulorum præfertim fastigia ita coalescant, ut acetabulorum profundiorum speciem exhibeant, è quibus flosculi enascuntur similes superioris, breuiores tamen, ac paulo minores: baccæ sequuntur similes, & rubentes, sed tamen dilutius. Nascitur in syluis, & in senticetis fruticibus nouellisq; arbuftis, ita sæpenu-
Bmero tenaciter, & arctè se obuinciēs, ut sui uestigia ipsis impressa relinquat. Vere folia exeunt, uti alijs lignosis. Flores quandoque Aprili, crebrius Maio ac Iunio conspiciuntur: fructus sub Autumni tempus maturi. Græci Periclymenon, Latini Velucrum maius: Scribonius Largus Syluæ matrem appellat: officinæ Caprifolium, Matrisyluam, plerique Liliū inter spinas: Itali Vincibosco, Germani Geißblat/Speckgilgen/Waldgilgen/ Galli Cheurefeuille, Hispani Matresclua. Matthæus Syluaticus Pandectarum author, Caprifoliū, & Syluarum matrem cap. cxxxvij. rectè quidem Periclymenon, sed perperã Lyciū & Pyxacantham interpretatur: Periclymenon cum Pyxacantha ineptè confundens. peius uerò etiam facit Caprifolio uires Pyxacanthæ ascribens. Sed cap. dxxxj. Matrisyluam Periclymenon & Caprifolium rectè asserit, ac legitimas ei ex Dioscoride uires refert. Præbuisse hic grauisissimi erroris pharmacopœis occasionem uidetur, qui succo foliorum, & fructuum Periclymeni densato, pro Lycio, maximo cum periculo utuntur. Natus hinc & alius error, quòd uidelicet foliorum Periclymeni decoctū, uel ex his, aut etiam ex floribus stillatitius liquor, oris fauciumq; inflammationibus incipientibus, ueluti adstringentia ac refrigerantia prodesse temerè existimantur. Periclymeni enim haudquaquam frigida, aut astringens, sed calida & at tenuans est facultas. Vt enim Galenus Periclymeni cum fructus, tum folia adeò uehementer incidentis pariter & excalfacientis facultatis sunt, ut si
Dplusculum bibantur, urinam sanguinolentam efficiant: principio tamen urinam duntaxat mouentia. Dioscorides ait: Huius semen postquam ematurit collectum, ac in umbra siccatum, drachmæ pondo quadraginta diebus datum, lienem absumit: lassitudinem discutit: orthopnœæ, & singultui prodest: urinam cit à sexto die cruentam. Idem & partus accelerat. Eandem uim & folia habent, quæ triginta diebus pota, sterilitatem efficere narrantur. Eadem cum oleo illita periodicarum siue intermittentium febrium horrores abigunt. Dodonæus.

PETROSELINVM hortis omnibus frequentissimum est: *urinã cit
 m 2 & men-

& menstrua: contra stomachi & coli inflationes, & tormina prodest. Laterū, A
renum & uesicæ doloribus, in potu subuenit. Admiscetur antidotis urinam
cientibus. Dioscorides.

PTARMICA exiguus frutex est, furculos habens paruos, multos & re-
tundos, abrotano non dissimiles: & circa eos folia oleæ, longa, multa: & in
cacumine capitulum, uti anthemidis, paruum, rotundum: * quod suo acri o-
dore sternutamentum excitat: unde nomen accepit. Nascitur in montibus
& petrosis. Folia cum floribus illita, sugillationes rapiunt. Flores sternuta-
menta efficacissimè mouent. Dioscor.

PVLEGIUM [Ger. Poley. Gal. du Pouliot. Hisp. Poleo. Ital. Pulegio.] herba est
vulgaris notitiæ. Nascitur in locis cultis & aquis. Colligitur mense Iunij, B
Iulij & Augusti, dum floret. Siccatur in umbra. Conseruatur per annum.
* Extenuat, calfacit, decoquit: potum menstrua, secundas ac partus eijcit.
Pulmonis uitia ex melle & aloe potum extrahit, & conuulsis auxiliatur. nau-
seas, stomachique erosiones ex posca permulcet. atram bilem per aluum exi-
git. Bibitur in uino utilissimè contra serpentium morsus: defectos animo re-
creat, cum aceto naribus obiectum: gingiuas arefacti cinere corroborat. Illi-
tum cum polenta inflammationes omnes sedat. podagris per se subuenit, im-
positum usquedum rubescat locus: cum cerato uaros extinguit: lienosis cū
sale utiliter illinitur. Decoctum eius ablutas pruriginis mitigat: conuersas
uulvas corrigit: contra inflationes, duritiasq; uulvæ in deflesiones conue- C
nienter adijcitur. Dioscorides.

RUTA [Germ. Rauten. Gal. de la Rue.] tam satiuæ, quàm syluestris, uulga-
ris est notitiæ. Nascitur passim in hortis. Amat solum siccum & apricum.
Floret æstæte. Colligitur autumno. Siccatur in umbra, & conseruatur per
annum. * Vtraque urit, calfacit, exulcerat, urinam ciet, menstrua pellit, al-
uum sistit potu, ciboue. Lethalium medicamentorum antidotum est, si se-
men ex uino acetabuli mensura ebibatur. Folia per se præsumpta, aut cum
nucibus iuglandibus, aridisq; ficis, inefficaces uenenorū uires reddunt: con-
tra serpentes simili modo sumere conuenit. Genituram cibo, potuue extin- D
guit: cum anetho sicco decocta, tormina sedat. Facit ad pectoris, laterumque
dolores, difficultatem spirandi, tusses, pulmonis inflammationem, coxendi-
cum, articulorumq; cruciatus, & horrores februm circuitu repetentes, po-
ta, ut antè dictū est. Item ad inflationes coli, uulvæ, rectiq; intestini cū oleo
decocta & infusa. Fœminas uulvæ strangulatu liberat, si à genitali sedētēnis
cum melle subijciatur. Feruefacta ex oleo, & pota, uentris tineas excutit:
articularijs doloribus ex mellē, aquæ inter cutem cum ficis illinitur: eisdem
in potu auxiliatur, decocta in uino ad dimidias partes, & oblitera. Cruda con-
ditaq; cibo, uisus aciem excitat: dolores oculorum illita cum polenta lenit:
doloribus

A doloribus capitis cum rosaceo & aceto illita auxiliatur: profluentem narius sanguinem sistit trita, & indita. Testium inflammationibus cum laureis folijs imposita, & eruptionibus papularum cum myrto & cerato prodest. cum opere autem, uino & nitro affricata, albæ uutiligini medetur: cum eisdem illita fornicationes tollit, & uerrucas, quæ thymi florem repræsentant. Contra impetigines cum alumine & melle utilissimè imponitur. Succus in mali punici calice calfactus, aurium dolori efficaciter infunditur. Idem oculis, qui hebetudinem sensere, cum fœniculi succo ac melle inunctus, opitulatur. Ignè sacrum, ulcera quæ serpunt, aut in capite manant, cum aceto, rosaceo, & cerussa illitus per sanat, mæsa alliorum, ceparumq; acrimoniam domat. Syluestris **B** si copiosius estur, interficit. Dum florem promit, & ad murias colligitur, cutem inflat, & rubore quodam inficit, cum pruritu ac uehemèti inflammatione. oportet itaq; eam unctis antea manibus & facie colligere. Tradunt succum gallinaceis pullis inspersum, feles arcere. Adijciunt eam, quæ in Macedonia circa Haliacmon amnem prodeat, comedentes interimere. Montosus autem is locus, uiperis scatet. Semen eius potum contra intestina uitia efficacè est. In antidota commodè additur. Contra incontineciam urinæ totum semen septenis diebus potui datur. Radix huius montanum moly uocatur. Syluestris ruta saluæ similis est. Prodest comitialibus, & coxendicum doloribus: menstrua mouet, partus enecat. Acrior est uiribus, quàm hortensis, & **C** ualidior. Syluestris, utpote noxia, cibus abdicatur. Dioscorides.

SABINA [Ger. *Seuenbaum*. Gal. *Sauinier*. Ital. *Sauina*. Hisp. *Sabina yerua*.] duorum generum est. Vna folijs cupresso similis, spinis horridior, grauius olens, acris, & feruens. arbor est coactæ breuitatis, quæ sese magis in latitudinè fundit. huius folijs nonnulli pro suffitu utuntur. Altera tamarici folio similis est. Nascitur passim in hortis. Colligitur autumno. Cõseruatur aut per annũ. * Vtriusq; folia nomas sistunt, collectiones illitu mitigat: quin & cū melle illita nigritias, sordesq; repurgat, & carbunculos rupunt: cum uino pota sanguinem per urinam eliciunt: partus apposita extrahunt, & suffitu idem præstât. Vnguentis calfacientibus immiscentur, & priuatim gleucino. Dioscor.

D **SERPILLVM** [Germ. *Quendel*. Gal. *Du Sarpolet*.] duorum generum est. Hortense odore sampsuchum imitatur, atq; in coronas addi solet. cui à serpendo nomè inditum est: quoniam si qua eius particula terram attingat, ini bi radices demittit. Folia & ramulos origani habet, sed candidiores, in mace rijs multò procerius assurgit. Nascitur passim in hortis: locis apricis. Colligitur mense Iunij & Iulij. Siccatur in umbra, & conseruatur per annum. Syluestre, Zygis appellatur, non serpit, sed in altitudinem increfcit, ramulos edens tenues, furculosos, folijs refertos longioribus, quàm rutæ, & durioribus, angustis. Flores iucundè olent, gustanti acres Radicis nullus usus. Nascitur in petris, tota estate floret: satiuo efficacius, atq; magis exalfaciens, &

ad medendi usum aptius. *Menses trahit, & urinam potu ciet: torminibus, A
ruptis, uulsi, & iecinoris inflammationibus auxiliatur: & aduersus serpentes
potu, illitue prodest. Capitis dolores mulcet coctū, adiecto rosaceo, & ma
defactum in aceto: maximè uerò phreneticis & lethargicis conuenit. Cruet
tos uomitus sedat succus, drachmis quatuor ex aceto potus. Dioscorides.

SISYMBRIVM (alij serpillum syluestre uocāt) Ger. Wilder Quendel. A
Gall. Cresson. Ital. Balsamita, menthæ hortensis similitudine, odoratus, latiore
folio. Inferitur coronis. Nascitur in solo inculto. Colligitur mense Iunij, uel
Iulij. Conseruatur per annum. *Calfaciendi uim habet. contra stillicidia uri
næ, calculosq; semen ex uino bibitur: tormina & singultus sedat. Folia in ca
pitis dolore, fronti, aut temporibus illinuntur: item contra uesparum, apūq; B
ictus. Vomitiones potu cohibet. Alterum sisymbrij genus, aliqui cardami
nam, alij Sion appellant. Ea herba riguis gaudet, & eisdem in locis, quibus
Sion, prouenit: quæ ideo nonnullis Cardamina nominatur, quòd gustu car
damū, id est nasturtiū repræsentet. Folia primū rotunda prodeunt, adulta
erucæ modo finduntur. Id excalfacit, urinas mouet. crudū estur. Purgat lenti
gines, cutisq; uitia in facie, noctibus impositū, matutinisq; detractū. Diosc.

THYMVM [Germ. Thym / & Römischer quendel. Gal. du Thim, ou Thim. C
Ital. Thimo. Hisp. Tomillo yerua.] ab omnibus cognoscitur, surculosus frutex,
exilibus folijs, multis & angustis circumdatus: capitulis in cacumine flore
purpurascete refertis. Gracili solo & petroso prouenit. Colligitur mense
Iunij. Conseruatur per annum. * Vim habet hanc, ut cum sale & aceto po
tum, pituitam per aluum detrahat. Decocti ius prodest orthopnoicis & an
helatoribus: tineas uentris exigit: menses, partus, & secundas pellit: urinas
ciet. Cum melle in eclegmate faciles facit excreationes: recentes tumores
discutit, cum aceto illitum: concretum sanguinem dissoluit. uerrucas thymi
colorem reddentes pensilesq; tollit. Ischiadicis cum uino, & polenta impo
situm subuenit: hebetibus oculis in cibo prodest. Perquam utile pro condi
mento, duntaxat ad usus eorum qui rectè ualent. Dioscorides.

TRIFOLIVM, qd [Ger. Klec. Ital. Trifoglio. Gal. Treffle. Hisp. Trebol] Græ
ci Oxytriphyllo, aut Alphatiō appellāt, quòd bitumē redoleat, multas habet D
uirgas tenues, cubitū aut amplius lōgas: folia magna, acuminata, terna singu
lis germinationibus exeūtia, quibus recēter enatis rutæ odor inest: ubi aut
adoleuerūt, bitumen olēt: florem edit purpureū, semen latū, hirsutū, ex alte
ra extremitate exertū corniculi modo: radix lōga, tenuis, dura. Copiosè na
scitur circa Elbam & Petram santam Hetruriæ. Huius usus esse debet, nō tri
folij pratensis, quod à uero trifolio maximè differt à Græcis descripto. * Se
men & folia in aqua pota pleuriticis, urinæ difficultati, comitialibus, & ijs
qui aquæ inter cutem principia sentiunt, sceminis quoq; uulue uitijs oppor
tunis auxiliantur: menses ciunt. ternæ drachmæ è semine dari debent, è fo
lijs

Alijs uerò quaternæ. Contra serpentium ictus trita folia, & ex aceto mulso pota, præsidio sunt. Tradunt aliqui, totius fruticis, radicis, foliorumq; decoctum totum dolores eorum finire, quos serpentes percusserint. qua autem aqua sanatus quis fuerit, si ea quispiam alius foueatur, qui ulcus habuerit, perinde afficitur, ut à serpente demorsus. Quidam terna folia aut semina, in tertianis, cum uino potui dedere: & in quartanis quartana, ut quæ febrium circuitus discerent. Radix antidotis inferitur. Dioscorides & Medici Florentini.

VERBENACA [Ger. Eisenfr. ut. Gal. *Veruainc.* Ital. *Herben.* Hisp. *La grae ma yerua.* Græcis *Peristereon.*] dodrantis altitudine, & interdum amplius adulescit. Folia è caule prodeunt incisa, & subalbida. ea singulari ramo, radiceq; sola, constare sæpius inuenitur. Nascitur in aquosis. * Folia cum suilla adipe recenti, aut rosaceo imposita, uuluarum dolores finire putantur: ignem sacrum illita ex aceto reprimunt: putrida ulcera cohibent: uulnera glutinant, ueteraq; ex melle ad cicatricem perducunt. Diosc.

VRTICA [Ger. Nessl. Gal. *Ortie.* Ital. *Ortica.* Hisp. *Hortiga.*] adeò uulgaris est noticiæ, ut non modò interdum, sed etiam noctu in tenebris solo tactu ab omnib. facillimè cognoscatur. Eius genera duo. Altera syluestrior, asperior: latioribus, nigrioribusq; folijs: semine lini, sed minore. Altera nõ æquè aspera, minuto semine. Palsim in dumetis ac sepibus gignuntur. Semen melsibus colligi oportet. * Folia utriusq; illita, canis moribus, addito sale, medentur: gangrænas, carcinomata, sordida ulcera, & quæ cacoethe uocantur, item luxata, panos, tubercula, parotidas, supputationesq; sanant: lienosis cum cerato imponuntur: faciunt ad profluvia narium cum succo trita, & naribus indita: menses ciunt eadem detrita cum myrrha, & imposita: procidentes uulnas recentia contactu resiliere cogunt. Semen potum ex passo uenerem stimulat, & uulnæ ora patefacit: cum melle delinctum orthopnææ, lateris & pulmonum inflammationibus prodest: thoracem expurgat, erodentibus medicamentis admiscetur. Cocta cum conchis folia, aluum emolliunt, urinas mouent, inflationes discutunt: decocta cum ptisana uitia pectoris extrahunt: mulierum menses euocant, cum myrrhæ modico pota. Inflammatione tur-

Dgentem uuam gargarizatus succus reprimat. Diosc.

De folijs calidis in quarto.

ALLIUM quoddam satium atq; hortense habetur. [Germ. Knoblauch. Gal. *Al,* ou *Aux* Ital. *aglio.* Hisp. *ajo.*] quod in Ægypto, singulari ut porrum capite constat, dulce, in purpureum uergens, paruum: reliqua uerò magna & candida, & pluribus coagmentatur nucleis, quos aglithas, id est spicas, Græci nominant. Aliud est syluestre, quod ophiocorodon, id est anguinum, uocant. Ger. *Wilder Knoblauch* * Vis allij acris est, excalfacit, mordet, excernit, aluum turbat, inflationes facit, stomachum exiccat, sitim gignit, flatum permouet, summam corporis cutem exulcerat, aciem oculorum esu hebetat. Eisdem effectus

effectus præbet anguinum, quod & elaphoscorodon dicitur: latus uentris tinea in cibo sumptu abigit, urinas detrahit: contra uiperarum ictus, & priuatum hæmorrhoidi prodest, ita ut non aliud magis, si cum uino iugiter assumatur, aut tritum in eodem ebibatur: contra rabioforum morsus, & illitum, & cibo ualeat. Magnæ & allio utilitates contra aquarum mutationes: uocem clarificat: ueterem tussim crudam, coctum uel lenit: potum autem cum origani decocto, pediculos & lendes enecat: cremati cinis illitus fugillationibus cum melle & alopecij cum nardino unguine, medetur: eruptiones popularum cum oleo & sale sanat: uirilignes, lichenas, lentigines, ulcera capitis manantia, lepras & furfures, cum melle eximit: cum thure & theda decoctum, dentium dolorum leuat, si in ore contineatur: contra uenenatos muris aranei morsus, cum ficulis & nei frondibus, & cumino illinitur. Feruifacitæ comæ ius, fœminarum defensionibus additum, menses & secundos partus extrahit. Allium eiusdem gratia suffitur. Factum ex eo, & nigra oliua intritum, quod myttoton uocant, escit urinam, ora uenarum patefacit, hydropticis utile. Diosc.

LEPIDIVM [Ger. Pfefferkraut / Gauchblum / Wilderfress. Gal. Passeraige sauage.] uulgo notum est. muria cum lacte seruatur. * Vis foliorum acris & exulcerans. quapropter ischiadicis trita, præsentissimum est auxilium, si cum helenij radice, quarta parte horum illinatur: lienosis simili modo prodest: lepras eximit. Radix appensa collo, dolore dentium liberare existimatur. Nascitur passim in hortis. Verno tempore apparet. Diosc.

NASTURTIVM SATIUM [Ger. Gartenfress. Gal. Chresson alenoys, ou nasturt. Ital. Agreto. Hisp. Nasturcio, malpica.] hortis familiaris, & frequens herba est, tenuis: folijs paruis, laciniatis: caule tenui, sesquipedali: flore albo: semine in rubeum nigricante, folliculis rotundis ac pressis contento, thlaspi modo. Floret æstate, Junio potissimum mense. Sequenti tempore semine prægnas est. * Omnium semen est acre: excalfacit, stomacho aduersatur, aluum turbat, tineas excutit, lienem imminuit, partus exanimat, menses cit, uenerem stimulat, sinapis & erucæ simile intelligitur: lepras & impetigines abstergit. Illitum cum melle lienem extenuat, fauos expurgat: pulmonum uitia extrahit, forbitionibus incoctum: serpentium uenenis potum resistit, atque eas suffitu fugat: capillorum defluuia cohibet: carbunculos ad suppurationem perducit, & rumpit: coxædicibus cum polenta commodè ex aceto illinatur: tumores, collectionesque discutit: emittit furunculos illitum cum muria. Herba ad omnia idem effectus, licet minor. Diosc.

PORRVM capitatum [Ger. Lauch. Gal. Pourrai. Ital. Porro. Hisp. Puerro.] inflatione parit, noxiu succum creat, tumultuosum somnium parit, urinam ciet, aluo accommodatur, extenuat, oculorum aciem hebetat, menses pellit: sed lædit exulceratam uesicam, renesque. cum ptisana uero coctum, esu pectoris uitia extrahit. Coma eius in aqua maris, & aceto cocta, in defensionibus ad præclusiones

nes

Anes uuluz, & duritias, utilis habetur. Porrum bis aqua mutata coctū, tum frigida maceratum, dulcescit, & multò minus inflat. Semen acrius est, & quandam astringentiā uim habet, quare succus cū aceto, addito thure, aut manna, sanguinis profluvia sistit, maximè si naribus erumpat. Venerem stimulat: cōtra omnia thoracis uitia, tabemq̄, pro delinctu efficax est: arteriam esu purgat: sed si assidue estur, uisus obscuritatē inducit: stomacho aduersatur. Succus ex melle potus, aut illitus, contra bestiarum morsus auxilio est. Ipsum quoq; cum aceto aut thuris polline, lacte, aut rosaceo, utiliter aurium doloribus & sonitui instillatur. Varos tollunt folia illita cum rhoe, qua ad obsonia utuntur: epinyctidi medentur: crustas ex sale illita rumpunt. Veteres sanguinis reiectiones cohibent, seminis drachmæ binæ, cum æquali baccarum myrthi pondere potæ. Læto solo gaudet, odit rigua. Dioscorides.

STRVTHIVM, [Ger. Seyffen frant. Gal. L' herbe à faulō. Ital. Herba da tins tori Hisp. Xerua sabonera.] Latinis radícula, seu lanaria herba, uulgò nota: qua purgandis lanis utuntur, qui eas eluunt. *Huius radix est acris, urinam ciet: prodest tussi, iecinorosis, orthopnoæ ex melle sumpta, cochlearis mensura: aluum soluit. Eadem cum panace & capparidis radice, calculos frangit, & cū urina exturbat: duritiem lienis absomit: menses imposita trahit: partus efficaciter enecat. Cum polenta autem & aceto illita, lepras tollit: tubercula discutit, cum farina hordeacea & uino decocta. Miscetur & malagmatis, & ocularibus collyrijs, claritatis causa. Sternutamenta mouet: per os purgat, trita cum melle, & naribus infusa. Nascitur in saxosis & asperis locis. Nunc in hortis quibusdam plantatur. Floret æstate, Iunio maximè mense. Dioscorides.

THAPSIA nomen ideo accepit, quòd in Thapso eiusdem nominis insula, primùm inuenta sit. Tota uerò natura ferulæ similis est: graciliore caule: folijs fœniculi: umbella anethi in cacumine, à singulis furculis erumpente: flore luteo: semen quale ferulæ, latiusculum, sed aliquantò minus: radix foris nigra, intus candida, longa, acris, crassiore libro uestita. * Tam cortex radicis, quàm succus purgandi uim habent, & lacteus succus in aqua mulsa potus: nam utrinq; bilem extrahūt. Radicis modus, quaterni oboli, cum tribus seminis anethi drachmis: succi, terni oboli: lactis, obolus unus. quod eo amplius assumitur, periculosum est. Huiusmodi purgatio conuenit suspiriosis, & diuturnis laterum doloribus, reiectionibusq; datur in cibus, aut obsonio, quibus difficile sit uomere. Tam radix, quàm succus omnium maximè, quæ pares cum eis uires adeptæ sunt, uim habet extractoriam ex alto, ubi ex imo aliquid euocandum est, aut meatuum laxitas aliò transferenda est. unde succus illitione, aut radix recēs affectu alopecias explent Radix, succusq; cum æquis ceræ, thurisq; portionibus, sugillata, liuoresq; tollunt: sed non plus binis horis dimittantur: locus deinde aqua maris calida foueatur. Vitia cutis in facie emendat, cum melle illitus succus: lepras tollit: tubercula discu-

tit, perunctus cum sulphure. In diuturnis pulmonum, laterum, pedum, articularumque; ualetudinibus utiliter illinitur. Valet ad integendam colicis glandem ijs, qui natura, non circuncisione curti sunt: tumorem enim excitat, qui pinguium foetu emollitus, præputij iacturam refarcit. Dioscorides.

De folijs frigidis in primo.

ATRIPLEX [Germanis Milten. Gallicè *Des Arroches, ou Des bonnes dames.* Ital. *Arnola trapeze, reppese.* Hispan. *Los Armuelles yerua.*] cognitum olus est. Duo eius genera, syluestre & satium. Satium passim in hortis gignitur. Floret mense Iunio & Iulio. Coctum estur, ut olus: *aluuum mollit. Panos discutit, siue crudum, siue coctum illinatur. Semen cum aqua mulsa potum, regium B morbum sanat. Dioscorides.

FVMVS TERRAE, seu FVMARIA [Ger. *Erdrauch / Saubenfropff.* Gal. *tume terre, ou pied de Geline.*] fruticosa herbula est, præterea coriandro similis: folijs candidioribus, undique numerosis, cineracei coloris: flore purpureo. Nascitur passim in hortis & campestribus. Colligitur in uere & autumno. Conseruatur per annum. * Huius succus acris est: claritatem facit oculis, de lacrymationemque; unde nomē traxit. Illitus cum gummi euulsas palpebras renasci prohibet. Commanducata herba, biliosam trahit urinam. Diosc.

EX generibus rumicis **OXYLAPATHVM** uocant German. *Grindwurtz / Streiffwurtz / Mengelwurtz / Wildampffer.* Gal. *De la Parelle, ou de la* C *Pacience* quod in acutū tēdit, duo habēs extrema, in palustribus nascēs. Alius est satius, illi dissimilis. Tertium genus syluestre, parū, plātagini proximū, humile & molle. Germ. *Guter Heinrich.* Quartum est: quod alij oxalida, alij anaxyrida, aut lapathon uocant. Ger. *Zaur ampffer.* Folia eius syluestri ac exiguo rumici similia: caule nō magno: semine subacuto, rubēte, acri, in caule, & agnatis appendicibus emicante. * Omnium decocto olere aluus emollitur. Crudi illitu, melicerides, rosaceo aut croco adiecto, discutuntur. Syluestris & oxylapathi, & eius quam oxalida nominant, semen ex aqua aut uino utiliter bibitur cōtra dysenterias, & cœliacorum affectus, stomachi fastidia, scorpionum ictus. Quod si quis in potu præsumat, nihil molesti ex ictu D patietur. Radices ex aceto coctæ, aut illitæ crudæ, lepras, impetigines, & scabrosos ungues persanant: sed antea locus aceto & nitro in sole perfricandus est. Pruritus corporis, decoctū earū sedat, si foueatur, aut in folijs balnearū confricetur. Coctæ in uino, & instillatæ, aurium dentiumque dolorem mulcent: strumas, parotidasque discutunt: lienem cum aceto extenuant. Aliqui amoliendis strumis radicum gestamine utuntur, eas collo appendentes. Tritæ, & admotæ sceminarum profluua sistunt: cum uino autem potæ, regio morbo medentur, calculos uesicæ comminuunt, menses cient, scorpionum ictibus auxiliantur. Hippolapathon olus est magnum, in paludibus nascens,

Ascens. Easdem habet vires, quas supradicta rumicis genera. Diosc.

MALVA [Ger. Pappeln Gal. Maulue Ital. *Herba malua*. Hisp. *La malua*.] vulgaris noticiæ est: eius genera duo, syluestris & satiuæ. Satiuæ nascitur passim in hortis. Syluestris autem locis incultis, pinguibus potissimum & humidis. Colligitur vere & autumno. Conseruatur per annum. Maluæ satiuæ esui longè aptior est syluestri. * Stomacho aduersatur: aluum iuuat, sed multò magis caules: interaneis, & uesicæ utilis. Cruda folia cum salis exiguo manducata, ægilopas ex melle sanant: uerùm cum cicatricem trahere cœperint, ea demum citra salem utendum est. Contra aculeatos apium uesparumque ictus, illita efficax est: eadem cruda cum oleo trita peruncti non feruntur: ulcera

Bmanantia in capite, furfuresque cum urina sanat. Sacris ignibus, & ambustis decocta folia, tritaque, utilissimè ex oleo imponuntur. Eius decoctum uulvas in fessione mollit: prodest erosionibus uesicæ, & intestinorū uulvæ, sedisque, clystere infusum. Ius decoctæ cum radice sua, contra omnia uenena auxiliatur, si continuò à bibentibus reuomat. Contra phalangiorum morsus remedio est: lac euocat. Semen in uino potum, addito loti syluestris semine, uesicæ cruciatus lenit. Diosc.

MYRTVS [Germanicè *Mirtenbaum*. Gall. *Vn arbre appellé Meurte*. Ital. *Mirto*. Hispanicè *Arraban morisco que se labra*.] arbor frequens in Italia nascitur.

Cuius duo genera: satiuum, quod in candidum & nigrum diuiditur: & syluestre, quo uniuersa ferè Tyrreni litora uirescunt ac redolent. Satiuæ in arboribus facillè adulescunt, ramis flexilibus ac lentis: rubro cortice: folijs longiusculis, perpetuoque uirentibus, punicæ æmulis: quanquam in nigris nigriora in candidis candidiora spectantur. Flores omnibus insident candidi, odorati: ideoque aqua ex ijs confecta, odoris suauitate unguentarijs plurimum expetitur. Satiuarum utrunque genus baccas fert oblongas, agrestes oleas quadantenus referentes, multò sanè syluestribus maiores. Inter syluestres alba quoque & nigra reperitur, quemadmodum & inter urbanas. Myrti montes non amant, quin & frigidis odere tractus: tamen cum in mediterraneis, nempe in hortis, uiridarijs, uinetis & campis maximè proueniunt, tum in maritimis præcipuè, atque amœnis stagnorum & lacuum ripis à natura nullo studio editæ, mirificè proficiunt, uitamque lætam agunt. Myrtus satiuæ nigra utilior est medicinæ, quàm candida, & in hoc genere multò magis montana: semen tamen imbecillius parit. * Vis & myrti, & seminis, astringit. Semen uiride aut aridum in cibo datur sanguinem excreantibus, & uesicæ erosionibus. Succus uirentibus baccis expressus, eosdè effectus exhibet: stomacho utilis, urinam cit: prodest contra phalangij morsum, & scorpionis ictus, in mero. Seminis decoctum capillum tingit. Ius decocti in uino ulcera in extremis membris nata sanat: oculorū inflammationes illitum cum polline polentæ lenit: cōtra ægilopas illinitur: crapulam arcet præsumptum uinum,

n 2 quod

quod fertuefacto aliquantum eius semine exprimatur: aliàs enim acorem cō-
traheret. Prestat idem seminis effectus: utile pro cidentia uuluarum in desef-
sionibus, sedis uitij, & fœminis fluxione uulua laborantibus: purgat furfu-
res, ulcera capitis manantia, atq; eruptiones papularū: fluentes capillos con-
tinet. Additur quoq; in medicamenta, quas liparas uocant, uti oleum, quod
ex folijs eius factum est. Decoctum foliorum ad desefsiones balnearum con-
uenit, & contra laxatos artus, & malè solidescences: eo fracta ferruminationi
repugnantia utilissimè fouentur: uiriliginem emendat, purulentis auribus
infunditur & capillos denigrat. Succus eorum eadem efficit. Trita folia, & ex
aqua illita humidis ulceribus, & partibus omnibus fluxione laborantibus,
cœliacisq; profunt: & admisto omphacino oleo, aut exiguo rosaceo cum ui-
no, ad ulcera serpentia, ignem sacrum, testium inflammationes, epinyctidas,
& condylomata. Arentium foliorum farina utiliter inspergitur paronychijs,
pterygijs, & contra alarum, feminumq; perfusiones: cardiacorum sudores
cohibet. Folia cruda, seu cremata cum cerato, ambustis, paronychijs, ptery-
gijsq; medentur. Exprimitur folijs succus, ad uero uetere uino, aut aqua cœ-
lesti, cuius recentis usus est: nam exiccatus planè cariem sentit, & uires amit-
tit. Myrtidanum dicitur, adnatum, in æquabile, uerrucosum, intumescensq;,
& concolor: quod perinde quasi manus, myrti caudicem amplectitur, co-
actumq; in pastillos siccatur in umbra: multò efficacius & folio, & semine, ce-
rato, pepsis, in desefsionibus, cataplasmatibus admistum, ubi adstringendum ali-
quid est. Dioscorides & Matthiolus.

PARIETARIA [Ger. Tag vnd nacht / Sant Peterskraut / oder Glas-
kraut. Gall. Parietaire. Ital. Parietaria. Hisp. Abaracha de rio, ó yerua de uidrio, Græcis
Helxine dicitur] nascitur in parietinis, sepibus & macerijs. Iulio mēse floret.
Folia ei mercurialis insunt, hirsuta: cauliculi subrubentes, & circa eos ueluti
semina aspera, adhæretia uestib. * Folia refrigeradi, spissandiq; naturā habēt.
qua ex causa sanant illitu sacros ignes, adusta cōdylomata, panos incipiētes,
tumores, inflāmationesq; Succus eius cum cerussa, ignibus sacris, & ulceri-
bus quæ serpunt, commodè illinitur: imponiturq; podagris cum hircino adi-
pe, aut cerato cyprino: ueterem tussim emendat, instar cyathi hauustus: ton-
sillis inflammationem sentientibus utiliter & gargarizatur, & oblinitur: auriū
dolorem cum rosaceo, instillatus leuat. Diosc.

De folijs frigidis in secundo.

BLITVM [Ger. Maier. Gal. De la Blete. Ital. Biedoni, Blito. Hisp. Biedos] duo-
rum est generū, rubrum & albū. Vtrunq; notum, in hortis & campis nascens.
Floret æstate, & autumno, semineq; prægnans est. Rubro caulis & folia adeò
rubescunt, ut coccineo colore infecta uideantur, etsi temporis tractu tan-
dem purpurescant. Folia amarantum referunt, sicut etiam caulis. Quin & ra-
dix sanguineo succo madet. Album prouenit iisdem folijs, latioribus tamen,
& co-

A & colore subalbidis. Flores & semen racematim cohærentes, tenuibus insident ramusculis, ex alarum cauis prodeuntibus panicularum effigie, syluestris panici modo. * Olus est esculentum, humidè frigidæq; temperaturæ, in secundo maximè excessu. Matthiolus.

CHONDRILLA syluestris cichorij species nimirum est: gracilioribus tamen folijs, caule, floribus, ac semine. Nascitur in locis cultis, scrobium aggeribus, & secus uias. In huius ramulis, gummi masticis simillimum, magnitudine fabæ inueniri solet: * quod cum myrrha tritum, & linteo appositum, instar oliuæ, scæminarum menses trahit. Fusa cum radicibus herba, adiecto melle, diuiditur in pastillos: qui nitro admisti uirilignes emaculant. Gummi inordinatos pilos replicat. Quod item tenera radix efficit, si intincta succo acis pilis admoueat: contra uiperas in uino pota proficit. Succus decoctæ, in uino, aut per sese potus, aluum sistit. Aliud habetur chondrillæ genus, folium ferens oblongum, circumrosus, humi sparsum: caulem succo madentem lacteo: radice tenui rotunda, leui, uegeta, flauescente, succosa: cuius & caulis, & folia, cõcoquendi uim habent. Succus incommodos palpebrarum pilos reflectit. Dioscorides & Matthiolus.

LACTUCA satiuæ. [Ger. Lattich. Gal. Lactuc. Ital. Lattuca. Hisp. Lechuga.] omnium herbarum uulgò notissima est: * cui natura refrigeratrix inest, stomacho grata: somnum conciliat, aluum emollit, lac euocat: uerùm decoctamagis alit. Stomachicis illotas esse prodest. Epotum semen, assiduas libidinum imaginationes in somno compescit, & ueneri refragatur. Ipsæ uerò frequentiores in cibo, claritati oculorum officiant: inflammationibus, & ignibus sacris opitulantur. Muria condiuntur. Cum in caulem exierunt, uim quandam nanciscuntur succo, aut lacti syluestris lactucæ similem. Syluestris lactuca satiuæ similis est: sed longior caulis, & candidiora folia, graciliora, & asperiora. Nascitur in campestribus. Amaro gustu est & uiribus aliquantum papaueri similis: unde lacteum eius succum aliqui meconio permiscuerunt. Aquam per aluum elicit, potus in aceto mulso succus ad duos obolos, argema, caliginemq; repurgat: contra adustiones efficaciter illinitur, cum lacte mulierum. In summa, somnum allicit, doloris leuamentum præstat, menses trahit: contra scorpionum & phalangiorum ictus bibitur. Semen non aliter quàm satiuæ, libid. nū imaginationes in somno amolitur, ac uenerem arcet. Succus ad eadem ualet sed uiribus infirmior. Reponitur in fictili nouo lac eius, antea, ut in alijs liquaminibus moris est, insolatam. Florent lactucæ Iulio mense, atq; subinde semen proferunt Diosc.

INTYBUS duum generum est: syluestris, & hortensis. Syluestris quidem [Ger. Wegwart. en dicta] duplex: altera picris, quæ & Cichorium uocatur: altera satiuæ latioribus folijs constat, stomacho quàm hortensis utilior. Hortensis uerò [quæ Germanis Endiu. en dicitur] duplex genus: una folio latiore

n 3 prodit,

prodit, lactucarū simillima: altera angustiore est folio, & gustu amara. Vtraq; colligitur mense Iunio & Iulio, quo tempore maximè floret. Conseruatur autem per annum. * Refrigerat & astringit, stomacho utilissima: aluum sistit cocta, si cum aceto adsumatur. Syluestres stomacho meliores: quandoquidem æstuantem ipsum, & quem imbecillitas uexet, cibo leniunt. Cardiacis per se, aut cum polenta, utiliter illinuntur: podagris, & oculorum inflammationibus auxilio sunt. Herba cum radice illita, percussis à scorpione subuenit: igni sacro cum polenta medetur. Succus cum cerassa & aceto, ualet ad illitus eorū, quæ refrigerationem desiderant. Diosc.

HYACINTHVS [Ger. Blaw Wertzgen blümlin. Gall. Vne Iacinte, ou Variet. Ital. Cipola canina. Hisp. Los Maños flores] folia habet bulbi: dodrantalem caulem, læuem, minimo digito tenuiorem, herbacei coloris: comam procumbentem, florum purpureorum plenam, incuruam: radicem quoque bulbaceam. Nascitur in uniuersum in campestribus inter segetes, & in syluis prouenit. Floret cum uiolis circa finem Martij, & Aprilis initium. * Radix (ut creditur) pueris cum uino albo illita, pubertatem coercet, & non patitur erumpere: sistit aluum pota, & urinam impellit: phalangiorum moribus auxiliatur. Semen astringētius est, theriacis expetitum: regium morbum emendat, cum uino potum. Diosc.

OXALIS, seu **ACETOSA** [Germ. Saurampffer. Gal. Oseille, Surelle. Ital. Acetola. Hisp. Azederilla, Komaza.] duorum est generū: maius nimirū, & minus. Illi folia sunt hortensii similia: huic uerò sagittarum figura, mollia, læuia, quibusdam ueluti capillamentis subrubentibus inspersa, succosa, folijsq; maioris acidiora. Semen utriq; idem, præterquam quòd maiori maius, minori uerò minus. Nascitur in hortis & pratis. Æstate antequam prata demetantur, omnium copia haberi potest. Matthiolus & alij.

PLANTAGO, Germ. Wāgrich. Gal. plantan. Ital. Piantagine. Hispan. uerò dicitur *La lantén*. Duo eius genera. Minor, Ger. Spitzer wāgrich/ folia habet angustiora, minora, molliora, leuiora & tenuiora: cauliculo anguloso, in terram inclinato: floribus pallidis: semine summis caulibus emicante. Altera maior, Ger. Breyter wāgrich/ lætior, uirentiorq;, latis constans folijs, oleracei generis: cuius caulis cubiti altitudinem petit, angulosus, subruher, à medio ad uerticē tenui semine circumdatus: radicibus nititur teneris, hirsutis, candidis, digitorum crassitudine æquantibus. Nascitur in lacunosis, sepibus, & locis humidis. Vtraq; autem circa sepes, aggeres, prata, & lacunosa loca. Herba & flores in æstatis initio, Maio & Iunio mēsis, semen uerò Augusto carpitur mense. Multò utilior magna est. * Vim habent folia exicatoriā, cōstringentem. quare omnibus malignis ulceribus, & fluxioni opportunis, atq; elephantiacis, sordidisq; illita prosunt: profluuia sanguinis, ulcera quæ serpunt, epinyctidas, carbunculos nomasq; cohibet: uetera ulcera, & inæqualia, cicatrigo

Atrice obducunt: chironia sanāt, sinus cōglutinant: morsibus canis, ambustis igni, inflammationibus, panis, parotidibus, strumis, ægilopijs, illita cum sale profunt. Coctū cū aceto & sale olus dysentericis, cœliacisq; sumptū subueñit. Datur & in locum betæ cum lenticula coctū. & ad aquam inter cutē, cui leucophlegmatizæ nomē est, datur & herba decocta post aridas epulas, sic ut media antecedit. comitialib. & suspiriosis data proficit. Foliorū succus, colluta subinde oris ulcera purgat: cum cimolia aut cerusa igni sacro medetur: fistulis infusus prodest: lippitudinibus & aurium doloribus idem succus instillatur. additur quoq; in oculorum collyria: gingiuis cruore suffusis, & sanguinis reiectionibus, potu confert: clystere dysentericis infunditur: cōtra tabē datur in potu: aduersus strangulationes uuluzæ, in uellere subijcitur, etiā si uulua fluxione laboret. Semen ex uino potū alui fluxiones, & sanguinis excreationes sistit. Decocta radix, & manducatu, & collutione, dentium dolores sedat: eadem cum folijs, ulceribus renum, & uesicæ in passo datur. Ferūt tres radices, cum trib. uini cyathis, & pari aquæ modo, tertianis auxiliari: & quatuor, quartāis. Sūt q; radiceis gestamine, discutiēdis strumis utātur. Dios.

POLYGONVM [Germ. Wegdrit/Weggras. Gal. L' herbe saint Innocent. Ital. Corrigiola, Centinodia. Hisp. Ocuit unudos, Correola.] mas, ramos habet teneros, & exiles, copiosos, geniculis cinctos, qui per terram, ut gramen repunt: folia rutæ, sed molliora, longioraq;: semine sub omnibus folijs turgescente, unde marem appellari uolunt: flos ei candidus, aut puniceus. Nascitur in campis, ædificiorū areis, & ujs publicis. *Vis e poti succi est, spissare, ac refrigerare. prodest cruentæ excreationi, cholera, alui fluxionibus, & urinæ stillidid: nam urinam apertē ciet. cum uino potus, contra serpentium morsus auxiliatur: datur in febribus per horam ante significationes. sceminarū profluuia imposita sistit. Idem succus aurium doloribus, iisdemq; purulentis instillatur. Facit eximiē ad genitalium ulcera, cum uino adiecto melle decoctus. Stomachi feruori, sanguinis reiectionibus, ulceribus quæ serpunt, ignibus sacris, collectionibus, tumoribus, & recentibus uulneribus folia illinuntur. Sanguinaria scemina fruticat uno caule, arundini teneræ simili, densis geniculis, & in se tubarum modo factis: articulos in orbem cingunt apices, foliolis similes: radiceis nullus usus. Nascitur in riguis. Huic quoq; spissandi, refrigerandiq; natura ad eadem ualens, sed inefficacior. Dioscorides.

PSYLLION [Ger Psyllienkraut. Gal. Herbe à Puces nominatur.] folijs est coronopo non dissimilibus, hirsutis, longioribus: sarmentosa, sceni modo in totum herbula, ramis dodrantalibus: coma à medio caule exoritur, duobus tribusq; conuolutis in cacumine capitulis: in his semine duro, nigro, pulicum simili, unde & nomen, in aruis & incultis nascitur. Nusquam tamen, quod sciam, in Germania, nisi satum prouenit. Flores tota ferē ætate ex capitulis eius, quæ spicæ formā obtinent, erumpentes dependent. Semē uerò

uerò Autumno profert. * Vis ei ad refrigerādum, inspissandū, & molliendū **A**
conueniens: articulorum morbis, parotidibus, tuberculis, tumoribus, luxa-
tis illitum auxiliatur: imponitur in dolore capitis, cum rosaceo, aqua, aut a-
ceto: enterocœlis infantium, & prominēti umbilico, illitum ex aceto mede-
tur. Teritur acetabuli mensura, & in aquæ sextario madefactum, ubi conue-
nit aqua, illinitur: siquidem uehementer refrigerat, & in feruentem aquā de-
iectum calorem reprimat. Contra ignes sacros efficax est. Fama est, si uirens
domum importetur, non sinere in ea pulices gigni. Cum adipe tusum sordi-
da ulcera, & quæ cacoethe uocantur, expurgat. Succus uermiculosis auri-
bus, aut fluxione laborantibus, ex melle prodest. Dioscorides.

RHVS, quæ obsonijs aspergitur, ab aliquibus Erythros, à Gallis *Viurna* ap **B**
pellata, semen est coriarij fruticis, sic uocati, quoniam coriorum infectores
eo utūtur ad inspissandas pelles. Arbuscula est in petris nascens binū ferè
cubitōrū altitudine: folijs oblongis, subrubentibus, in ambitu serratis, ilicis
modo: acino uuarum gracilium, dēso, magnitudine therebinthi, quadatenus
lato: cuius corticosa tunica perquā utilis est. Nascitur in Syria, Ægypto, &
Italia. * Folia uim habent astringendi, & acaciæ effectus præbent. Decoctū
capillos denigrat: dysentericis infunditur, & in potus eorum, in seffusq; adij-
citur: instillatur auribus purulentis. gangrēnas & pterygia cohibent folia ex
aceto aut melle illita. Liquamētum fit ex aridis folijs, ad crassitudinem mel-
lis in aqua decoctis, ad eadem, ut lycium, conueniēs. Semen eisdem effectū **C**
exhibet: cœliacorum, dysentericorumq; obsonijs inspergitur: fracta, desqua
mata, liuidaq; illitum ex aqua, ab inflammatione uindicat: linguæ asperita-
tes cum melle abstergit: candida fœminarum profluuia sistit: hæmorrhoidas
fanat, cum querno carbone intrito admotum. Aqua, in qua semen maduit,
decocta cogitur, coitq; efficacior quodammodo ipso semine. Gummi defert
quod dentium cauis imprimitur ad dolores finiendos. Dioscorides.

SOLANVM quatuor generum est: hortense, halicacabum, somniferum,
& furiosum. Hortense solanum [Germ. *Nachtschatt*. Hisp. Gal. & Ital. *Morella*:
officinis Solatrū.] frutex est cibus idoneus, exilis, pusillus, multis concavus
alis: folio nigro, maiore quā ocimi, & latiore: fructu rotūdo, uiridi, qui post **D**
maturitatem nigricat, aut fuluescit, herba innocentis gustus. Nascitur in hor-
tis, secus uias, agrorum margines: sepimenta, ueteres parietes, ruinas: & in
asperis locis. Æstate, & in multum quandoq; Autumnū floret. & tunc quidē
fructus maturi. * Natura ei refrigerandi: quare folia ulceribus quæ serpunt,
& ignibus sacris, conuenienter cum polline polentæ illinuntur, ægilopia, ca-
pitisq; dolores, trita & imposta per se sanant: æstuantī stomacho auxilian-
tur: parotidas cum sale detrita illitu discutiunt. Valet succus eius aduersus
ignem sacrum, atque ulcera quæ serpunt, cum cerussa, rosaceo, & argenti
spuma: ad ægilopas cum pane: infantium adustioni, quam syriam uocant,
cum

- A** cum rosaceo perfusus proficit: in collyrijs, aquæ uel oui uicē exhibet, contra acutas fluxiones illitus: aurium dolori instillatus prodest. mensum abundantiam sistit in uellere subditus. Succus fuluo gallinarum cortalium fimo subactus, & linteo appositus, ægilopijs præsentaneo est remedio. Solanum halicacabon, aut phylalida, id est, uesicaria, Germ. Schlutten/Zudenfirsen. Gall. *Alque juenges, Baguenaudes.* Hispan. *Acarreador de suenno, Bexiga de Perro,* folijs antedicto similibus, uerum latioribus: cuius caules posteaquam adoleuerunt, prona terram spectant: folliculis orbiculatis, uesiculis similibus, in quibus semen continet fuluum, rotundum, læue acinorum uuæ figura: quo coronarij utuntur, corollis intexentes. Nascitur in parietinis, locis umbrosis, aliquantulum humentibus, quandoq; circa agrorū margines. * Vim usumq; hortensis solani habet: uerum cibus nequaquam expetitur. Regium morbum purgat, semine potu, & urinam pellit. Ex utraque herba succus extrahitur: qui siccatus in umbra reconditur, ad eadem ualens. Solanum somniferum, aliqui etiam Halicacabon, & Apollinarem minorem, & Vlticanam herbam, & Obsaginem uocant: fruticat multis ramis, densis, candidosis, fractu contumacibus, pinguium foliorum, cotoneæq; mali similibus plenis: flore grandi, rubro: fructu in folliculis crocato: radice grandi, subrubro cortice uestita. Nascitur in saxis, non procul à mari. Radicis cortex in uino drachmæ pondere potus, somnificam uim habet, opio mitiorem. Semen uehementer urinam cit. Corymbi duodecim hydropicis dantur: si quid numero adijciatur, alienationem mentis faciunt. Remedio est aqua copiosa mulsa, potui data. Succus pastillis inseritur, & medicamentis, quæ doloris leuamentum præbent. Decoctus in uino, si in ore contineatur, dentium doloribus auxiliatur. Radicis succus, cum melle illitus. oculorum hebetudines tollit. Solanum furiosum aliqui Persion, alij Thryon, alij Dorycnion, nonnulli Solanum manicum appellauere. Huic folium erucæ simile, maius aliquantò, satis acantho, quem pæderota uocant, accedens: caules à radice proceros emittit decem aut duodecim, ulnæ altitudine adulescentes: caput in cacumine oliuæ figura, sed ut platani pilulæ hirsutius, uerum maius
- D** latiusq;: florem nigrum. postquam eo exiit, racemus exit rotundus, niger, denis aut duodenis acinis constans, similibus hederæ corymbis, ut uuæ mollibus: radice firmatur candida, crassa, caua cubitali. gignitur in montibus, uento perflatis, & plataneatis. Radix drachmæ unius pondere pota ex uino, facit species uanas, imaginesq; non iniucundas obuersari: sed duplicatus hic modus, ad tres usque dies mentis alienationem affert: quadruplicatus interimit. Remedio est aqua mulsa copiosius pota, & uomitione reiecta. Duo posteriora genera apud nos non reperiuntur. Est & aliud genus Solani, recentioribus Lethale Solanum uocatum, cui caules surgunt bicubitales, aut altiorem, rotundi, mediocri crassitudinis, ramosi, è subrubro colore nigricantes,

gricantes, quos conuestiunt oblonga, lata, mollia, & nonnihil lanuginosa fo-
 lia, maiora latior: q̄, quàm Solani. flores oblongi, caui, è foliorum alis, obscu-
 riore purpura nigricant. bacca acino uæ similima, succedit singulis unicis, A
 spléndidè nigricās, magnitudine ferè mediocris cerasi, exiguo semine graui-
 da, radix longa, magna, inalbicās, diuturna ac uiuax, in propagines plures di-
 stribuitur. Circa syluas, iuxta parietes, sepimenta q̄: agrorum, alijs q̄: perinde
 parū cultis ac desertis reperitur locis: umbrosa amat. Augusto arident ma-
 ture bæccæ: flores & antè & eodem reperiuntur tempore. Germ. Dollwurtz/
 Dollkraut/Schlaffbeer. Ital. *Bella donna* appellatur. Sunt, qui putent Fabam
 inuersam dici. Ad Mandragorā Theophrasti (qui differt à Dioscoridis Man-
 dragora) plurimū accedit, si nō ipsissimus est. Theophrastus hūc caulem ha- B
 bere ait, & fructū ferè nigrū, acino uæ similem, & succo uinosum. R. spon-
 dent quoq; facultates. Nā Solanū istud somniferū est, mentem conturbat, in-
 saniam facit, si pauciores bæccæ sumantur: plures uerò etiam interficiunt, ci-
 tam festinamq; mortem inferentes. Dioscorides & Dodonæus.

De folijs frigidis in tertio.

PORTULACA [Germ. Wurtz. Kraut. Gall. *Du Pourpier, ou de la Pourcelaine.*
 Ital. *Porcelana.* Hisp. *Serdolga.*] omnibus uulgarissima est. Duo eius habentur
 genera: unum satiuum, cui folia insunt latiora, & caulis crassior, in altum se
 attollens: alterū uerò syluestre, humi repens, minoribus, tenuioribus, ac cre-
 brioribus folijs Prouenit in hortorum areolis, uineis, & alijs cultis locis, hor- C
 tensis. Syluestris in petrosis & incultis etiam nascitur. Iunio & Iulio potissi-
 mū mensibus carpenda folia & flores: semen uerò sequentibus. * Harum
 uis astringit. Capitis doloribus, inflammationibus oculorum, ceterisq; cum
 polenta imponitur: ardoribus stomachi, sacro igni, uesicæ doloribus auxilio
 est: cōmanducata dentium stupores sedat: stomachi & intestinorum æstua-
 tionem, fluxionesq; mulcet: renes & uesicam adiuuat, etiamsi erosionem fen-
 tiant: ueneris impetus exoluit. Succus epotus simili effectu prodest, in febrī-
 bus ualens. Contra teretes uentris tineas, cruentam excreationem, dysente-
 riam, hæmorrhoidas, & profluvia sanguinis, percocta efficax est: item contra
 sepius morsus. Ocularibus medicamentis utilissimè commiscetur: interaneis D
 fluxione laborantibus, atq; uuluarum erosionibus infunditur: contra dolo-
 res, quos æstus excitauit, caput ex rosaceo & oleo fouetur: eruptiones papu-
 larum in capite, cum uino emendat: uulneribus, quæ ad syderationem spe-
 ctant, ex polenta illinitur. Dioscorides & Matthiolus.

MANDRAGORAM aliqui antimelum, alij circæam uocant, quoniam
 uideatur radix ad amatoria conducere. Latinis Terræ malum, Terrestris ma-
 lus, Canina malus: Germanis *Wraun* appellatur. Duo eius genera: niger, q̄
 fœmina existimatur, Thridacias appellatus, angustiorib⁹ folijs, ac minorib⁹
 quàm lactucæ, uirosis ac graueolentibus, in terra sparsis: mālā gerit forbis si-
 milia,

A milia, pallida, odorata, in quibus semen ueluti pyrorum: radicibus inhæret bene magnis, binis, ternis uel, inter se cōuolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice uestitis: caulem non fert. Alter candidus, qui mas dicitur, nonnullis Morion uocitatur, huius folia magna, alba, lata, læuia, ut betæ: m̄la quàm interius duplō maiora, colore in crocum inclinante, iucundè cum grauitate quadam olentia, quorum pomorum cibo aliquatam opiliones soporatur: radix alterius similis, maior & candidior, orbata & hæc caule. Nascitur in calidis regionibus, in syluestribus, montosis, ueluti in Gargano Apuliæ monte. At in Germanijs satus tantummodo reperitur, & fœmina quidem per quàm rarissimè. Succus fit è cortice recentis radicis tuso, & prælis subiecto: qui in solatus, ubi concreuit, fistili reconditur. Malis quoq; succus depromitur sed aliquantò ignauior. Delibratur radix, & traiectus lino cortex, ad usum suspenditur. * Aliqui radices in uino ad tertias coquant, & defæcatum ius seruant, cyathoq; uno utuntur in peruigilijs, & doloribus, & ante sectiones, uctionesq; ne sentiantur. Succus duobus obolis ex mulso potus, ut ueratrū, per uomitiones bilem atram, pituitamq; extrahit: uerum potu largiore uita adimitur. Medicamentis ocularibus, & his quæ dolores finiunt, p̄sis quoque emollientibus, admiscetur: semioboli pondere inditus, per se menses & partus expellit. subditus sedi pro balano somnificus est. Radix ebur emolli-
re fertur, quæ senis horis cum eo decocta sit: & ad accipiendam quam effingere optaueris formam, ipsum facillè præstat. Folia recentia cōuenienter oculorum inflammationibus & collectionibus, quas ulcera citant, cū polenta illinuntur: duritias omnes, suppurationes, strumas, & tubercula discutunt: stigmata sine exulceratione delent, si quinis, senis uel dieb. sensim perfricentur. Folia seruantur in muijs eisdem ad usus. Trita radix ignib. sacris ex aceto, & serpentium ictibus ex melle, aut oleo in edetur: strumas atq; tubercula cum aqua dissipat: articulorum cruciatus, cum polenta sedat. Fit citra coctionem uinum è cortice radicis, ad hunc modū. Ternæ minæ in uini dulcis metretam conijciuntur. Dantur ex eo terni cyathi, ijs qui secari aut amburi debent, ut antè dictum est: si quidem nullo tunc afficiuntur dolore, sed ueterno quodam pressi torpescunt. M̄la soporem afferunt olfactu, & etiam si mandantur: item expressus ex eis succus, nimio tamen odore percussus obmutescunt. Semen malorum potum uulvas purgat: appositumque cū sulphure ignem non experto, rubra fœminarum profusua sistit. Scarificata, pūctisq; multifariam aperta radice erumpens lacryma, cauo uase recipitur. Liquamentum autem succo lacteo præstantius est, sed non ubique, ut experientia docet, radices lacteum succum delacrymant. Aliam tradunt esse mandragoram, nomine Morion, in opacis iuxta specus enatum: folijs albæ mandragoræ minoribus, albis, dodrantalibus, radicem ambientibus: quæ mollis est, & cãdida, paulo maior palmo, pollicemq; crassitudine æquat. Tradūt

eam in pane, offa, obfonioue drachmæ pondere deuorata, uſum rationis **A**
intercipere: obdormiſcit enim homo, eo ſerè quo comederit habitu, ſenſus
impoſ, ternis quaterniſue, ex quo data eſt, horis. Hac medici utuntur, cum
ſcindendi, urendiue neceſſitas a deſt. Antidotum eſſe uolunt radicem, cum
manico ſolano potam. Dioſcorides.

SEMPERVIVVM, ſeu **SEDVM**, [Ger. *Hauſwurtz*. Gall. *taubarbe*. Ital.
Semperuius Hiſp. *Yerua pontera* dicitur] trium eſt generum: maius, minus, & an
drachnis. Magnū ideo nominatur, quoniam perpetuò folia uireant: cuius
caules cubiti altitudinem implent, interdum excedunt, pingues, craſſitudi-
ne pollicari, uirentes, characiæ tithymali modo inſecti: folia pingua, carno-
ſa, longitudine pollicari, in cacumine linguæ ſimilia, alia in terram conuexa, **B**
alia in capite ſtancia inuicem, ita ut ambitu effigiem imitentur oculi. Naci-
tur in montibus, & teſtaceis: ſupra domicilia etiam ſeritur. *Eius uis refrige-
rare & aſtringere. Medentur igni ſacro, nomis, ulceribus quæ ſerpunt, oculo-
rum inſtimationibus, ambuſtis igni, podagris per ſe, & cum polenta illita
folia. Succus capiti in doloribus, cū polenta, aut roſaceo perfunditur: datur
in potu contra phalangiſtorum iſtus, dyſenteriam, aluiq; profluuium: teretes ti-
neas potus in uino excutit: ſubditus in uellere, mulierum abundantiā ſiſtit.
Succus oculorum lippitudinibus, ſanguinis uitio conceptis inungitur. Sem-
peruium paruū in petris, parietinis, & macerijſ, nec non ſerobibus opacis
naciſtur, caulibus ab una radice multis, tenuibus, crebrò foliatis: exilibus **C**
lijs, rotundis, pinguibus, mucronatis: caule à medio emicante, palmū alto,
umbellam herbidoſq; flores, & tenues gerente. Folia eiſdem cum priore ui-
ribus prædita ſunt. Florêt maius & minus Maio & Junio menſibus. Tertium
uidetur ſemperuii genus, quam aliqui andrachnem agriã, aut thelephium
uocauerunt, Romani illecebram, puſillis, craſſioribusq; folijs, hirsutis, por-
tulacæ proximis. Floribus in Maio tantum ornatur luteis. Naciſtur in ſaxis,
ſepulchris umbroſis, oppidorumq; ſoſſis. Vis ei excaſtatoria, acris, exulce-
rans. illita cum axungia ſtrumas diſcutit. Dioſcorides.

HYOSCYAMVS, Iuſquiamus, herba Apollinaris, ſeu Altercum, [Ger.
Bilſnfraut Gall. *Hanebane*. Ital. *Hyofquiamo*. Hiſpan. *Velenno*, *Memendro*] frutex **D**
eſt caules emittens craſſos, folia lata, oblonga, diuiſa, nigra, hirsuta: flores è
latere caulis, ordine prodeunt, tanquam puniceorum cytini, ſcutulis ſepti ſe-
minum plenis, ut papaueris. Tres eius differentiæ. Vna ſemine nigro, florib.
penè purpureis, ſmilacis folijs, cytini præduris & ſpinofis. Secus uias ubi-
que ſerè gignitur in ſabuloſis, & locis haud incultis. Alterius ſemè ſubflauū,
ut irionis: flores lutei, folia & ſiliquæ ſimpliciores: in hortis aliquando inue-
nitur. ambo inſaniam gignunt, & ſoporem: ideoq; in communi uſu damnan-
tur. Tertiū genus, ut quod mitiſſimū eſſet, medici recepere pingue: lanugi-
noſum, molle, cãdidi floris ſeminisq; in maritimis rudericibusq; naciēs. cuius
occafio.

A occasio si non adsit, rufum usurpari oportet. niger ut deterrimus, improbat. Recenti semine, caulibus, folijsq; tuis succus in sole exprimitur, & exsiccatore humore, usus ad annum usq; prorogatur: nam facile corruptionem sentit. Extrahitur etiam ex sicco semine separatim in aqua calida tulo & expresso. Liquamentum autem succo lacteo prestantius est, & magis dolores finit. Contusa herba recens, addita trimestri farina, digeritur in pastillos, & reconditur. Liquamentum primum, & quod a sicco semine exemptum est, collyrijs, quæ doloris sensum auferunt, commodissimè inferi solent. * Cõtra acutas, calidasq; fluxiones, dolores aurium atq; uulvæ mala profunt: cū farina aut, aut polenta, oculorū, pedū, cæterarūq; partiū inflammationes placat. Semen eadē præbet: tussi, destillationibus, oculorū fluxioni, & dolorib. efficax cõtra mensiū abundantia, & erumpentē aliunde sanguinē, oboli pōdere cū papaueris semine, & aqua multa bibitur: podagris iuuenit: testib. inflatis, māmīs q; tumētibus à partu, tritū ex uino illinitur. Alijs quoq; cataplasmatibus, quæ doloris leuamentū præstāt, admisceri solet. Folia omnib. medicamentis dolorē sedantibus, per se, & ex polēta utilissimè imponuntur. recentia ad mitigandos omne genus dolores oblinūtur: cum uino terna, quaternæue pota sanāt: algidas febres quas epialos uocāt. Cocta olerū modo folia, si acetabuli mensura mandūtur, mediocrē infaniā gignūt. Idē efficere tradūt, si collo ulcus sentiente, infundātur. Radice in aceto decocta, dentes in dolore colluuntur. Colligitur in mense Maij, uel Iunij. Conseruatur per annum. Dioscor.

De folijs frigidis in quarto.

CICUTA [Ger. Schirling/Wutzerling. Gal. Cigue Hisp. Ceguta canabeia.] uulgaris noticiæ est planta: caulem edit geniculatum, ut foeniculi grandem: folia ferulæ, angustiora graui odoratu: rami, mox umbellæ in summo prodeunt: flores quoq; albicâtes, & semē aniso cãdidius: radice non alta, concaua. Nascitur plerunq; prope urbium & oppidorū mœnia, locis umbrosis & pinguibus. Cum floribus Iulio, semine prægnantem Augusto, ac serius uidere est. * Cicutæ lethale uenenum inest, suaq; ui refrigeratoria necat. Remedio est uini meraculi potus. Succus exprimitur contulis cacuminibus, priusquã femina & comæ siccescant: qui sole densatur in pastillos. Multus ad medendi rationē usus est aridi: cõmodè miscetur collyrijs, quæ leuãdi doloris gratia temperantur: ignes sacros, & ulcera quæ serpunt, illitu restinguit. Herba cum coma trita, & testibus circumlita, libidinum imaginationes in somno compescit, sed genitale resoluit. lac puerperarum mammis apposita extinguit: in uirginitate māmās coerct, & increfcere nō patitur. pueris præstat, ut eorum testiculi cibum non sentientes intabescant. Efficacissima uis Creticæ, Megarensis, mox Atticæ, & in Chio & Cilicia nascenti. Dioscorides.

PAPAUER Ger. dicitur Magfaamen. Gal. Du Pauot. Ital. Papauero. Hispa. La dormidera. Huius apud Dioscoride sex sunt genera. Primū syluestre, rheas

dictum, omnibus notum. Alterum cãdidum, capitibus oblongis, cãdidis, se- A
mine albo: hoc etiã notum. Tertium & quartum, nigrum, è quibus colligitur
opium: semine nigro: utrunq; à Dioscoride papauer syluestre etiã dicitur: &
illud notum Quintum papauer corniculatum: sic dictum, quòd caput non
proferat sed siliquã oblongã & rotundã in corniculi modum, florem luteũ,
uulgò notum. Sextum papauer spumeum uocatur: hoc incognitũ est. Quo-
ties papaueris simpliciter & sine adiectione mentio fit, semper domesticum,
hoc est album intelligẽdum est. Nascitur syluestre in campestribus. Colligi-
tur mense Maij. Reliqua genera in uiridarijs & cãpestribus gignuntur. * O-
mnium (excepto corniculato & spumeo) in commune natura refrigeratrix.
Quare si capita ipsa & folia decoquantur in aqua, somnum fotu conciliabũt. B
Bibitur decoctum contra uigilias. Calices cum polenta triti, & cataplasma-
tis admisti, ignibus sacris, & inflãmationibus profunt. Tunduntur quoq; ui-
rides, & digeruntur in pastillos, qui siccati ad usum recondũtur. Capita quo-
que per se in aqua coquuntur ad dimidias, iterumq; adiecto melle, dum hu-
mor coeat in eclegmatis lentorem. Id medicamẽtum in tussi, arteriã fluxio-
nibus, & cœliacorum affectu, doloris leuamentum præbet. effeacius tamen
redditur, addito hypocystidis succo, & acacia. Papaueris nigri semen tritum
cum uino bibitur, contra citam aluum, & sœminarum profluvia. in peruigi-
lijs frõti, temporibusq; illinitur ex aqua. Dioscorides & Medici Florentini.

De folijs humidis in primo.

HUMIDA in primo iunt, Buglossum, Intybũ, Malua, Helxine, &c. de qui-
bus suprã quare.

De folijs humidis in secundo.

VIOLA purpurea [Germ. *Mertz* n violen. Gal. *Violette de Mars*. Ital. *Viola*.
Hisp. *Violeta*] foliũ habet hedera minus, tenuius, ac nigrius, nec multo dissi-
mille: cauliculus à radice medius prodit, in quo flosculus suauissimè olens,
purpureus. Opacis & asperis nascitur. Colligitur m̃se Martio & Aprili. * Re-
frigerandi naturã habet. Folia per se, & ex polẽta illinũtur aptissimè stoma-
cho æstuanti, & oculorum inflammationibus, sedi q; procidenti. Dioscor. D

NYMPHABA seplasiarijs Maurinano nomine Nenuphar, Ger. *Secklu-*
men/Wassermãhen Gal. *Blãc a' eau, ou taulne a' eau* appellatur. Eĩ9 genera duo.
Primum folijs fabæ Ægyptiæ, minoribus & longioribus, alijs in summa a-
qua, alijs demersis, pluribus ex radice eadem prodeũtibus: flore lilio simili,
albo, & in medio crocos habente. cum defloruerit, ut rotundum malum, aut
papaueris caput, extuberãs nigro semine, denso, & lato, lenti gustus. Caulis
est læuis, niger, minimè crassus, Ægyptiæ fabæ cognatus: radix nigra, scabra
clauæ similis, quæ autumnò seratur. * Sicca cum uino pota cœliacis, dysen-
tericisq; auxiliatur, & lienem absumit. Radix stomachi ac uesicæ dolorib.
illini-

A illinitur: vitiligines ex aqua emendat: imposita cum pice, alopecijis medetur. eadem contra ueneris insomnia bibitur: siquidem ea prorsus adimit. pota afidue aliquot diebus, genitale infirmit. Idem semen potum efficit. Alterum genus nymphææ, cuius flos blephara dicitur, folijs antè dictæ: radice alba, scabra: flore luteo, nitente rosæ simili. Huius semen & radix contra fœminarum profluvia efficaciter ex uino nigro bibuntur. Nascitur utrunq; genus in paludibus, lacubus & aquis stagnantibus. Flores in fine Maij, & Iunio mense colliguntur. Radices autem in Autumno effodiuntur. Diosc.

SVNT & HVMIDA in secundo, Atriplex, Blitû, Lactuca, Portulaca, &c. de quibus omnibus uide suprâ.

B *De folijs siccis in primo.*

VERBASCUM, seu Tapsum barbatum [Ger. Wullkraut / Berzenkraut. Gal. Bouillon blanc, ou Bouillon noir. Ital. Tasso barbasso. Hisp. Verbasco, ô gordobolo.] differencias summas habet duas: hoc nigrum, illud album: in quo mas & fœmina intelligitur. Fœminæ igitur folia sunt brassicæ, pilosiora multò, & latiora, candida: caulis albus, cubitalis, aut amplior, subhirsutus: flores albi, aut ex luteo pallescentes: semen nigrum: radix longa, gustu acerba, crassitudine digiti. Nascitur in campestribus. Verbasum, qui mas appellatur, oblongius, albis folijs, & angustioribus, tenuiori caule. Sed nigrum prorsus albo simile esset, nisi nigriore, latioreq; constaret folio. Sylvestre folia fert saluix: altas uirgas, & lignosas, & circa eas ramulos, quales marrubium: flores luteos, auræmulos. Sunt & Philomides duæ, hirsutæ rotundis folijs, humiles. Tertia lychnitis appellatur, ab alijs autem thryallis, folijs ternis aut quaternis, uel paulo pluribus, hirsutis, crassis, pinguibusq;: apta ad lucernarum lumina. * Radix priorum duarum astringit: quare quòd magnitudine ludicrum talum æquet, in alui profluuiò conuenienter ex uino datur. Decoctum ruptis, conuulsis, fractis, antiquæ tussi auxiliatur: dentium dolorem collatione mitigat. Verbasum, cui flos aureus capillos tingit, & quocunq; abijciatur, blattas in se contrahit. Cocta in aqua folia, aduersus tumores & oculorû inflammationes illinuntur: syderatis ulceribus ex uino & melle, cum aceto autem uulneribus medentur: contra scorpionum ictus sunt auxilio. Sylvestris folia ambustis igni sunt cataplasmata. Atunt in folijs eius, quam fœminâ dicimus, aridos ficus omnino non putrescere. Diosc.

D SICCA in gradu primo etiâ sunt Beta, Brassica, Chamomilla, Fœniculû, Hyacinthus, Malobathrum, Myrtus, &c. de quibus omnibus uide suprâ.

De folijs siccis in secundo.

MARINA brassica, officinis Soldanella, Belg. Zeewind / id est conuolulus marinus uocatur. spargit per terram graciles uirgulelos, subrubetes cauliculos, circa quos in longioribus pediculis folia hederacea, læuia, splendens

tia, sed lata, & subrotunda. Flores calathi formam similiter referunt, diluto purpureo colore subrubent. semen in rotundis folliculis nigricat, radix oblonga, tenuis. Saporem herba amarum ac subsalsum à natali contrahit solo. Nascitur enim in maritimis. Reperitur uerò non modò in Italia, aut Gallia, uerùm & in Zelandiæ insulis, Flandriæ, ac Hollandiæ littoribus. Æstiuus mensibus floret. Calida autem & sicca temperie est, & tertio quidem excessu, uti amara sal siliginem cum acedine quadam referens, gustabilis eius qualitas ostendit. * Aluum purgat: cruda & aquosa detrahit: hydropicis cõsetur ut ilis: aduersatur tamen uentriculo: torsiones & molestias adfert: plus subinde incommodi, quàm auxiliij confert. Testatur hæc quoq; Dioscorides: Tota, inquit, herba stomacho incommoda est, acris, aluû maximè soluit. cocta in ciboq; sumpta. Coquunt cum ea quidam, ad obtundendam acrimoniam, pingues carnes. Conseruatur per annum. Dodonæus.

BVRSAPASTORIS [Ger. *Tescheltrau* / & *Hir*: en seffel uo caf.] planta omnib. uulgò notissima est. Nascitur ppe uias, & in parietinis. Iunio & Iulio mensibus legitur. * Ex refrigerantiû, exiccantiû & adstringentiû genere est. Quapropter prodest attrita, & emplastri more imposita, inflammationib. & sacris ignibus. Decoquitur pluuiali aqua cû plantagine, & Armenio luto, bibiturq; eius decoctû ad intestinorû difficultatè, & ad cruëtus excreationes. Herba succus recentia uulnera glutinat, & auribus purulentis infusus medetur. Silit mensium abundantiam, si eius, & persicaræ decocto insideant mulieres. Esturq; ad idem, & contra deniq; omnes sanguinis fluxiones efficax est, tenui plicula circumlita, & in oleo frixa. Additur in emplastris, quæ ad capitis uulnera componuntur, & in unguentis pluribus. Matthiolus.

EQUISETVM, officinis cauda equina. [Ger. *Schaffthew*. Gal. *Queue de cheual*. Ital. *Coda di cavallo*, *asprella*, Hisp. *Cola de mula*, *rabo de mula*.] nominatur: in riguis & scrobibus nascitur. cauliculi prodeunt inanes, geniculati, in se facti, rubescentes, leniter scabri: & iuncea circa eos folia, crebra, exilia. In sublime attollitur uicinos arborum caudices scandens, obuolutumq; dependet, comis multis, nigris, ut equorum cauda: radix lignosa, dura. * Vis herba, spissare: quare sanguinem naribus erumpentem succus ipse silit: prodest dysentericis in uino potus: urinam cit. Sanguinolenta uulnera glutinantur, tritis folijs, & illitis. Radix cum sua herba tussim, orthopnoeam, ruptaq; adiuuat. Folijs in aqua potis, dissectiones uesicæ & intestinorû, enterocelæq; in unû coalescere, cogiq; feruntur. Alterum equisetum caulis est rectus, cubito maior, inanis: comis per interualla breuioribus, candidioribus, & mollioribus. Id cum aceto tritum, uulneribus remedio est, eademq; fungitur facultate. Vtrunq; æstate suis in locis copiosè prouenit. Diosc.

GINGIDIVM [Ger. *Berbeltrau*: Gal. *Ducersueil*] in Syria & Cilicia plurimum nascitur. Apud nos hodie passim in hortis colitur. Herbula est syluestri

DE FOLIIS SICC. IN GR. II. & III. 113

Astri pastinacæ similis, tenuior, & amarior: radice parua, candicante, subamara. Maio mense floret, & subinde semen profert. *Olus hoc crudum, coctum conditumue estur, magna stomachi utilitate: urinam cit. Decoctum ex uino potum uesicæ prodest. Dioscorides.

VIRGA PASTORIS, seu *Dipsacus*, Ger. *Bartendissel*/Weber *Karten*. Gal. *Chardon à carder*, *Verge à Berger*, ou *Chardon à Faulõ* nominatur,] aculeatarū generis est. Caulem habet altum, spinis horridum: folijs lactucæ, spinosis, binis, genicula singula complectentibus, prælongis, ceu quasdam bullas intus & extrâ aculeatas, in dorsi medio habentibus, concauo alarum sinu, in quo imber aut ros asseruetur: unde dipsaci, quasi sitientis, nomē traxit. In cacumine caulis, singula surculis capitula insunt, oblonga, echinata spinis: quæ arefacta, candida spectantur, dissecta q̄: medulla tenuis, uermiculos ostendūt. *Sanat rimas sedis, fistulas q̄, si tusa & decocta in uino radix, usq; dum sit crassitudo ceræ, immittatur. Medicamentum ærea pyxide recondendū. Aiūt fornicationibus, uerrucis q̄: pensilibus remedio esse. Vermiculi capitulorum in folliculo alligati collo, aut brachio appēsi, produntur quartanis febribus remedio esse. Dipsaci spinæ radix secundo ordine exiccatoria est, habetq; nonnihil abstersorium. Nascitur in campestribus, in agrorū & scrobiū aggeribus, in uijs iuxta sepes: Colligitur tēpore autūni. Dioscorides & Galenus.

SICCANT quoque in secundo *Arthemisia*, *Anethum uiride*, *Cassutha*, *Intybum*, *Plantago*, *Mentha*, *Menthastrum*, *Spica nardi*, *Verbenaca*, &c. de quibus uide suprâ.

De folijs siccis in tertio.

FILIX [Ger. *Farnkraut*/Waldsarr. Gal. *Feuchiere*. Ital. *Filice*, *felce*. Hisp. *Helebo* dicitur] mas, folijs sine caule, sine fructu, sine flore, ex uno pediculo cubitali lōgitudine exeūtibus, multifidis, & laterib. pinnatis, sub graui odore: radice per summa cespitū, nigra, oblonga, filices multas fundente, subastringēte gustu. *Radix laticineas excutit, sumpta drachmis quatuor ex aqua multa: melius, si cū scāmōniæ aut ueratri nigri totidē obolis detur: sed q̄ sumūt, alia prægustare debēt. laborātes lienis incremēto recreat. Radix & potu, & illitu cū axūgia, uulnerib. sagitta harūdinea factis, est auxilio. cuius rei p̄batio talis fertur. Peribit filix, quā per ambitū sata copiosior harūdo coronet: & cōtrâ, euanesces abibit harūdo, quā obsepiens multa filix in orbē cinxerit. Filix fœmina folijs est filicis, surculosis, altioribus q̄, & q̄ non singulari, ut illa, pediculo fulciatur: radicibus longis, pluribus, obliquis, quæ ex nigro in luteū flauescunt: aliquæ etiam nū rubræ inueniuntur. Pellunt lata intera neorū animalia, cū melle, eclegmate sumpto: potæ cū uino drachmis tribus teretes tineas eijciunt. Datæ fœminis sterilitatē faciūt: & prægnātib. abortū, si supergrediatur. Farina humidis ulceribus, & cicatrici repugnātibus inspergitur: iumentorū ceruicib. me detur. Folia recētia in olerib. cocta māduntur,

p ut

ut uentrē emolliat. Nascitur ubiq; , sed maximè frigidò solo , ut in mōtib; , A
 fylis & saxosis. Effodi debent radices Vergilijs occidētibus , hoc est Autu-
 mno. Siccari autem eas sole oportet. Conseruatur per annum. Dioscor.

MILLEFOLIUM, Stratiotes, Myriophyllon, Ger. Garben/Schaffgar-
 ben/Schaffripp/Tausentblat. Gal. Millefeuille, ou Cumin, ou Aneth sauuago nomi-
 natur: caulis est tener, singularis, unica nixus radice: plurimis folijs, læui-
 bus, fœniculo similibus, unde nomen accepit. Caulis flauescit, uariis, ac ue-
 luti ex industria delineatus. *Vulnera recentia ab inflammatione uindicat,
 si uel uiride, uel siccū ex aceto oblinatur: præcipitatis in potu cum aqua &
 sale datur. Nascitur in palustribus & agris asperis. Per integram floret æsta-
 tem, quo tempore etiam colligitur. Conseruatur autem per annum. Diosc. B.

QUINQUEFOLIUM, Græcis Pentaphyllon, Ger. Finffinger Kraut.
 Gal. Quinte feuille uocatur: ramulos fert festucarū similitudine, tenues, dodra-
 tales, in quib; semē: folia mēthæ, quina singulis pediculis, rarò plura, in ambi-
 tu serrata: florē ex cādido pallecentē, auri æmulū. Subrubrā habet radicem,
 oblongā, ueratro nigro crassiorē. Plurimis pollet remedijs. * Ius radicis de-
 coctæ ad tertias, si in ore cōtineatur, dentiū dolores sedat: putrida oris ulce-
 ra, collutione sistit: arteriæ scabritias, gargarizatu læuigat: cōtra alui profu-
 sia & dysfēterias auxiliatur: itē articulorū, coxēdicūq; cruciatib; potū. Cocta
 in aceto, & illita, serpētia ulcera cohibet: strumas, tumores, duritias, absces-
 sus, & collectiones discutit: ignes sacros, reduuias, cōdytomata, pforasq; sa-
 nat. Teneræ radicis succus, cōtra iocinoris, pulmonūq; uitia prodest: itē ad-
 uersum uenena. Cū hydromelite aut, uel diluto uino, & piperis exiguo, bibū-
 tur folia cōtra febrīū circuitus: in quartana quidē, quaternū ramulorū fo-
 lia: in tertiana uerò, ternū: in quotidiana, unius. Ea quoq; folia tricenis po-
 ra diebus, comitialib; profunt. Foliorū succus tribus cyathis aliquot dieb; po-
 tus, celerrimè regio morbo medetur. Illita cū melle & sale, tā uulneribus, q̄ si-
 stulis remedio sunt: enterocelicis auxiliū præstāt. Quinquefoliū sanguinis
 pfluua & potu, & illitu sistit. Ad expiationes, castimonias, & incantamenta
 inciditur. Nascitur in riguis & aquarijs ductib; . Floret Maio & Iulio mensib;
 potissimū, quo tēpore etiā carpitur. Conseruatur aut per annum. Dioscor. D.

POLII duo genera. Montanū, cui teuthrio nomen est, & cuius est usus.
 tenuis frutex est, candidus, dodrantalis, semine refertus: capitulo in cacumi-
 ne quandam corymborum speciem præ se ferente, paruo, cano hominis ca-
 pilli simili, grauiter olente, non sine quadam suauitate. Alterum fruticosius,
 non usque adeò ualens odore, & uiribus infirmis. * Potum feruefacti ius
 auxiliatur serpentium ictibus, hydropicis, morbo regio: & lienosis ex aceto:
 stomachum malè habet, caput doloribus afficit: aluum & menses ciet. sub-
 stratum, suffitūm uel serpentes abigit: illitum uulnera conglutinat. Amarum
 est gustantibus, & modicè acre. Itaque uiscera omnia obstructione liberat:
 urinam q̄

Aurinamq; ciet. Vtrunq; polij genus, in pluribus Italiæ locis prouenit. Colligitur mense Iunio. Conseruatur autem per annum. Diosc. & Galenus.

TRIFOLIUM, quod Græci oxytriphyllo, aut asphaltion appellat, quod bitumē redoleat, Germ. Siben gezeit/wolriechender fleck/multas habet uirgas tenues, cubitū aut amplius longas: folia magna, acuminata, terna singulis germinationibus exeuntia, quibus recēter enatis rutæ odor inest: ubi aut adoleuerūt, bitumen olent: florem edit purpureum, semen latum, hirsutum, ex altera extrēmitate exertū corniculi modo: radix longa, tenuis, dura. Copiosē nascitur circa Elbā & Petram sanctā Hetruriæ. Vlus huius esse debet, non trifolij pratensis, qd̄ à uero trifolio maximē differt, à Græcis descripto.

B* Semen & folia in aqua pota pleuriticis, urinæ difficultati, comitialibus, & ijs qui aquæ inter cutē principia sentiunt, sceminis quoq; uulnæ uitij oppor-
tanis auxiliantur: menses ciunt: ternæ drachmæ è semine dari debent, è folijs uerò quaternæ. Contra serpentium ictus trita folia, & ex aceto mulso pota, præsidio sunt. Tradunt aliqui, totius fruticis, radices, foliorumq; decoctū fotu dolores eorum finire, quos serpentes percusserint. qua autem aqua sanatus quis fuerit, si ea quispiam alius foueatur, qui ulcus habuerit, perinde afficitur, ut à serpente demorsus. Quidam terna folia aut semina, in tertianis, cum uino potui dedere: & in quartana quaternis, ut quæ febrim circuitus discuterent. Radix antidotis inseritur. Dioscorides & Medici Florentini.

C **SICCANT** quoq; ordine tertio, Abrotanū ustū, Anethum ustū, Apium, Afarū, Ammi, Absynthiū, Calamintha, Chamædrys, Hyssopū, Iuniperus, Maiorana, Marrubiū, Origanum, Peucedanum, Petroselinum, Ptarmica, Rhus obsoniorū, Ruta, Sabina, Salix, Sylibriū, &c. de quib. omnibus uide suprā.

De folijs siccis in quarto.

VOCANT etiamnum **SYLVESTREM RVTAM**, quod in Cappadocia, & Galatia Asiæ finitima moly dicitur. Frutex est, qui ab una radice multos emittit cauliculos: folijs multò quàm alterius rutæ longioribus, tenerioribusq;: odore graui: flore candido: capitulis in cacumine paulo maioribus, quàm satiuæ rutæ, quæ tribus maximē partibus cōstant: in quibus triangulū
D semen, subrufum, gustu amarū recluditur. cuius est usus. Semē autumnō maturefcit. * quod cum melle, uino, croco, & fœniculi succo, ac gallinaceo felle, teritur cōtra retusam oculorū aciē. Sunt qui eam harmalā uocent, Syri besa-
han: qui Cappadociā incolunt, moly, quoniā quandā cū moly seruet similitudinē: radice nigra, flore candido. In collibus, & læto solo prouenit. Diosc.

SICCANT quoq; in quarto, Allium, Nasturtium, Sinapi, &c.

De folijs astringentibus.

CYPRESSVS Germ. Cypreß. Gall. Cypres. Ital. Cipresso. Hisp. El cypres dicitur. Huius genera duo: mas scilicet, & scemina: hæc meta in fastigium conuoluta: ille uerò ramos in latus spargens. Harum patria, ac proprium natalo
p 2 solum

solum Creta insula est. In Idæis etiam montibus, qui ad Troadem spectant, **A**
 cupressus numerosa sponte prosilit: alibi non nisi tempore, & perquam dili-
 genti cultura proueniens, & cultorem magnopere fastidians. Mira est cupres-
 si fecunditas: etenim trisera est. Colliguntur eius coni mensibus Ianuario,
 Maio & Septembri. Semen ijs innascitur, granis adeo pusillis ac minimis, ut
 atomis comparari possit. Tradiderunt ueteres, cupressum Diti sacram: & ideo
 funebri signo eius ramos ante domos ponere solebāt, ubi aliquis defunctus
 iaceret. * Cupressus refrigerat & astringit. Cuius folia ex passo, & exiguo
 myrrhæ pota, uesicæ rheumatismis, & urinæ difficultati auxiliantur. Pilulæ
 autem ex uino tusæ in dysenteria, alui fluxione, tussi, & orthopnœa, aut si re-
 ijciatur sanguis, conuenientissimè bibuntur. Earum decoctum eosdem præ- **B**
 bet effectus: tusæ cum fico duritias emolliunt, nariumq; polypo medentur:
 in aceto coctæ & cum lupinis detritæ scabros unguis eijciunt: hernias inte-
 stinorum prolapsu erumpentes illitu reprimunt. Folia eadem præstant. Pila-
 læ cum arboris coma suffitæ, culices abigere existimantur. Folia trita, & im-
 posita, uulnera cõglutinant, sanguinem lupprimunt: trita ex aceto capillum
 tingunt: illinuntur per se, aut cum polenta ignibus sacris, ulceribus quæ ser-
 punt, carbunculis & oculorum inflammationibus admota cum cerato sto-
 machum corroborant. Dioscorides & Matthiolus.

EBVLVS [Ger. *Zittich*. Gal. *Hyebles*. Ital. *Ebulo*. Hisp. *Tezgo yerua nota*.] lon- **C**
 gè humilius est sambuco, magisq; herbaceo generi alsignandum: caule qua-
 drangulo, geniculato: folijs amygdalæ, ex interuallo longioribus, genicula-
 tim expansis, pinnatisq; graueolentibus, in ambitu serratis: muscarioambu-
 ci, flore & acino eiusdem: radice nititur longa, crassitudine digitali. * Vis &
 usus exiccans, aluo detrahens aquam, stomacho inutilis. Folia olerum more
 coquuntur, ad pituitam, bilemq; detrahendam. Caules teneri in patinis co-
 cti, eadem efficiunt. Radix in uino decocta, & in cibis data, hydropicos adiu-
 uat: prodest uiperarū morsibus, eodem pota modo. uulvas emollit incidenti-
 um, decocto: patefacit eorum spiracula, & uitia corrigit. Acini in uino poti,
 eodem funguntur munere: denigrāt capillos illiti. Folia, si prætenera ac mol- **D**
 lia ex polenta illinantur, inflammationem mitigāt: ambustis, & canum mor-
 sibus illitu profunt: ulcera quæ dehiscunt in fistulam, agglutinant. ijs qui po-
 dagra tentantur, cum seuo taurino aut hircino profunt illita folia. Nascitur
 in opacis, asperis & campestribus. Colligitur mense Iunio & Iulio, in Augu-
 sto uerò baccas suas profert. Conseruatur per annum. Diosc.

CISTVS, què aliqui citharon, aut cissaron, Itali uerò *Cisto*. Gal. *Ciste*. Hisp. *Cergicos*
 uocant, ramosus frutex est, sed improcerus, foliosus: rotundis folijs,
 acerbis, hirsutis. flos masculo ut mali punicæ, fœminæ albet. Nascitur in saxo-
 sis, asperis, & præsertim in monte Apennino Hetruriæ. Conseruatur per an-
 num. * Vis astringens: unde flores in uino austero bis in die poti, profunt dys-
 entericis,

A entericis, & nomas per se illiti cohibent: uetustati ulcerum, & igni ambustis cum cerato medentur. Hypocistis rhobethron, aut Cytinus à nonnullis cognominata, iuxta cisti radices nascitur, floris punici similitudine. Quædam rufa, altera herbacea, tertia candida. Præfertur subrufa. Liquatur acaciæ modo. Aliqui tamen exiccant, fractamq; macerant, & incoquant, reliquaq; ut in lycio prosequuntur. Animaduertendum est, ne hypocistidis loco, colligatur planta aliquantulum ei similis, quæ uulgò cauda leonis uocatur: est enim orobanche Dioscoridis. Vires acaciæ habet, uerùm aliquantum magis siccatur, & altringit. * Prodest dysentericis, cœliacis, sanguinem excreantibus: fœminarum profluoio & pota, & indita. Diosc.

B HIERACIUM [Ger. *Habichkraut*. Gal. *Cichoree iaulne*.] magnum caulem emittit asperum, subrubrum, spinosum, cauum: folia ex interuallis rariuscule diuisa, similia soncho per ambitum: luteos flores, in oblongis capitulis. * Vim refrigerandi habet, & modicè substringendi: unde illitum, stomacho æstuantis, inflammationibusq; prodest. Succus erosionem stomachi sorbitione mitigat. Herba cum radice illita, uibratis à scorpione ictibus auxiliatur. Hieracium paruum, folia ex interuallis habet, diuisa in ambitu: caulicolas teneros, uirentes: in quibus lutei flores, orbem circinantes, emicant. Vim suam ad eadem, ad quæ superior, impendit. Vtrunq; ubiq; nascitur. Floret Iulio & Augusto mensibus. Diosc.

C LYSIMACHIA, quam aliqui Lytron appellat, caules emittit cubitales, altioresue, fruticosos, tenues: prodeuntibus geniculatim folijs, tenuibus, fallacis figura, gustu astringentibus: flore rufo, aut aureo. Gignitur in aquosis & palustribus. * Foliorum succus adstringente sua ui, sanguis reiectionem supprimit: dysentericis potui datur, aut infunditur: mensium abundantiam sistit, in pesto, sanguinis profluoio subuenit, si nares ea herba obturentur: uulnerum cruorem cohibet. Acerrimum nidorem suffita reddit: qua de causa serpentes fugat, & muscas interficit. Diosc.

QUERCUS, Ger. *Eybaum*. Gall. *Chefne*. Ital. *Quercia*. Rouere. Hisp. *Enzina* arbor dicitur: omnis adstrictoriam uim habet, præsertim liber, qui cortici & ligno intercedit: quinetiam tunica putamini glandis subiecta. Decoctum ex ijs datur dysentericis, cœliacis, sanguinem excreantibus. Trita in pesto fœminis fluxione uulnæ laborantibus subijcitur. Glandes eosdem effectus exhibent: urinam ciuit: capitis dolorem, & flatus in cibum sumptæ pariunt: resistunt esitæ uenenatorum ictibus. Decoctum earum, & corticis cum lacte uaccino potum, prodest contra toxica. Intritæ crudæ inflammationes illitu leniunt: ad duritias, quas cacoethe uocant, & malefica ulcera cum salsa axungia conueniunt. Ilignæ glandes uiribus quernas antecellunt. Fagus & Ilex quercus generi assignantur, & cõsimile munus obeunt. Ilignæ radices cortex cum aqua coctus, dum mollitus intabescat, & tota nocte illitus, denigrat

capillos prius cimolia terra purgatos. Folia omnium tusa & trita tumoribus **A**
profunt, & imbecillas membrorum partes corroborant. Diosc.

ASPERVLA ODORATA, quibusdam Cordialis & Stellaria: Germanis Bergfreud/Waldmeister/L. b. r. fran. id est, Iecoraria siue Hepatica dicitur. Rubra, & Aparina hæc similis est, sed humilior ac odoratior. cauliculi eius breues, & pede uix altiores. folia è singulis geniculis sena septenâue stellarim radiata, aliquantulû scabra, sed nõ perinde tamê, ut Aparines. flores albidî. semen paruum, rotundum. radix tenuis, serpens, & stirpem ipsam facillè multiplicans. Tota herba gratum suauemq; expirat odorem, præsertim in atrijs cœnaculisq; pedibus attrita. Apud Germanos in syluis locis opacis, pingui solo gignitur. Apud Belgas hortensis. Iunio ac serius floret. * Facultatem **B**
Gallio aliquatenus similem habet, sed tamen imbecillior. Fertur in uinû coniecta hilaritatem efficere, cordi ac iecori prodesse. Dodonæus.

ASTRINGUNT quoq; Absinthium, Amomû, Agnus castus, Bursa pastoris, Brassica cocta, Equisetum, Hædera, Helxine, Intibum, Lauri folia, Melilotum, Myrthus, Mentha, Oxalis, Polygonum, Pentaphyllum, Psilliû, Plantago, Portulaca, Ruta, Rhu obsoniorum, Semperuiuum, Salix, Verbascum, Vitex, Vitis, &c. de quibus singulis uide in superioribus, suis locis.

De folijs aperientibus.

CYCLAMINVS uulgò panis porcino dicitur, Italis Pan porcino. Hispanis nõnullis Mazam de porco, Ger. Schweinbrot/Erdtapffel/Belgis Verckens **C**
brott, Sueghenbrott, Gal. Pain de pourceau: folia habet hederæ. purpurea, uaria, in quibus suprâ infraq; albicant maculæ: caule nudo, quaternos digitos æquante: floribus in eo purpureis, rosarum effigie: radice nigra, & aliquantû lata, ut rapum uideri possit. * Quæ cum hydromelite pota, pituitâ, aquamq; detrahit: menses potu, appositu ue ciet. Tradunt, si prægnans radicem transgrediatur, abortum fieri. Partum appensa accelerat: cõtra uenena, præsertim leporis marini ex uino bibitur: illita contra serpentium ictus remedio est: immissa uino, inebriat: regium morbû discutit, tribus drachmis pota, cum passo, aut diluto mulso. Sed oportet eum qui ebibit, multis uestibus contactum loco calido, & à perfrictionibus tuto, recumbere, quò faciliùs exudet: eiectiones **D**
autem sudores fellei colore inueniuntur. Succus eius ad purgandum caput, naribus infunditur: ad deiicienda quoq; alui excrementa, in uellere sedi subiicitur: illito umbilico, & imo uentre coxarum tenus, aluum emollit, & abortum facit: suffusionibus, & retusæ oculorum aciei, oblitus cum melle succus prodest. medicamentis abortum inferentibus admiscetur. Succus cum aceto illitus, procidua sedem restituit. Exprimitur tusa radice succus, & ad mellis crassitudinem decoquitur. Radix cutem purgat, eruptiones papularum reprimat: uulneribus ex aceto per se, aut cum melle medetur, lienè absumit: uitia cutis in facie, & alopecias emendat. Eius decocto luxata, podagras, &
capitis

Acapitis ulcuscula, pernionesq; fouere congruum est: ipsaq; in oleo uetere feruefacta, illito oleo ulcera ad cicatricē perducit. Cauata radix oleo expletur, & cinere feruenti imponitur, adiecto interdum Tyrrhenicæ ceræ momēto, ut strigenti crassitudinem unguentum cōtrahat, cum primis utile pernionibus. Radix, scillæ modo, concisa reponitur. Narrat, ad amatoria assumi cōtusam, & in pastillos diuisam. Nascitur passim in syluis & umbrosis. Colligitur mense Octobris. Conseruatur per annum. Dioscorides.

DVLCAMARA uitis modo lignosa promit sarmenta, & ab ijs ramulos complures, quibus scandendo uicinis sepibus fruticibusq; innititur. cortex nouellorum ramulorū uiret, sed uetustiorū ipsoꝝq; caudicum asperior ciuerit. lignum fragile, medullam fungosam habet. folijs uestitur oblongis, læuibus, mucronatis, smilaceis minoribus, circa pediculum appendices utrinque paruas ferentibus. Flosculi in muscarijs exiguis, haud magni, ex quinque foliolis angustis, colore quandoque albidis, Gesnero teste: in Belgio ut plurimum in cœruleo purpurei, in quorū medio luteus prominet apex: baccæ oblongioris formæ, molles, lenti, & ingrati gustus, eleganti corallij colore rubent: radix modica multis fibris committitur. Aquosa & rigua amat, circa serobes, & fossas frequenter reperitur. Folia Vere erumpunt: flores Iulio exeūt: Augusto baccæ siue acini maturi. Posterior ætas Amara dulcem, Amaro dulcem, & Dulcamaram, & Græci γλυκύπικρον, ἢ γλυκύπικρίδα nomināt, Ger. Ze lenger/ie lieber/Syns kraut. Belgæ Asfrance. Sunt, qui Vitē syluestre Dioscoridis esse existimēt: alij Solani speciem faciūt, Solanū lignosum, aut fruticosum cognominātes. Sed uitē quidē syluestre suo loco ostēdimus esse Tamū: Solano aut simile nihil habet. Fallūtur idcirco maximè, qui Solanū rubrū, aut Solanū fruticosum appellāt: ac eius baccis loco acinorū Solani unguentorū nonnullorū refrigerantium cōpositionib. admiscēt. Est enim fructus huius nequaquā frigidus ut Solani, sed calidus, ut mox dicetur. Plus similitudinis cū Cyclamino altera habet, folium respōdet, caules licet nō manifestē articulati, non tñ absque geniculorū specie, in flore alicubi cādido, & fructu acinaceo corymborū hederæ modo depēdēte nihil desideratur, neq; in ipsis similiter radicibus uerè ἀχρῆσι. Nā præter quōd tennes, nullā quoq; utilitatē conferūt. Describitur Cyclaminus altera à Dioscoride, his uerbis: Folia habet hederæ similia, sed minora: caules crassos, γανωδεις, i. geniculatos, uicinis se arboribus ἰκισιδίαι, i. modo capreolorū uitis, circūligantes: flores cādidi, odorati: fructus ut acini uuæ, similis hederæ, mollis, sapore leuiter acris, & uiscosus: radix inutilis. Dicitur aut Cyclaminus altera, Dioscor. teste κισόφυλλον & κισαίνιον, cōuenit utraq; appellatio Dulcamaræ. nā folijs, florib. & fructib. hederā emulatur. Ceterū facultate, & folijs & fructu calida resiccās, abstergēs, & digerēs est. Fertur foliorū decoctū iecinoris fellisq; obstruēdo.

structiões referare, & aduersus regiũ morbũ utiliter bibi. Ruptis uerò, & ex alto præcipitatis, aut cæsis etiã succus utilis habetur. Creditur siquidem cõcretum alicubi in uisceribus sanguinem dissoluere, & partium læsarum sanitatem procurare. Hieronymus Tragus è ligno minutim conciso uini decoctum conficere docet, quod ictericos, & per urinam, & per inferiorem uentrem clementer purgare refert. Haud dissimiles istis Dioscorides quoq; Cyclamino alteri facultates adscribit. Fructus, inquit, drachmæ unius pondere potus, cum uini albi cyathis duobus, ad dies quadraginta, splenem liquat, ita ut per urinam, & aluum absumatur. Bibitur ad orthopnœam: reliquias à partu purgat. Dodonæus.

APERIUNT quoque Ceba & Allium, &c. de quibus uide suprã. B
De folijs emollientibus.

EMOLLIUNT Atriplex, Althea, Cupressus, Laurus, Malua, Pfillium, &c. de quibus uide suprã.

De folijs indurantibus.

LENS palustris [Ger. Wasserlinsen.] inuenitur in aqua non fluente, muscus lenticulæ similis, refrigeratoriæ naturæ. * Propter quod conuenienter collectionibus igni sacro, & podagris illinitur per se, & cum polenta: glutinat & procidencia puerorum interanea. Dioscor.

INDURANT quoq; Portulaca, Pfillium, Semperuiuum, Solanum, &c. C
de quibus uide suprã.

De folijs extenuantibus.

EXTENUANT Artemisia, Chamomilla, Hyssopum, Juniperus, Pulegium, Stæchas, &c. de quibus uide suprã.

De folijs discutientibus.

DISCUTIUNT Abrotanum, Althea, Anethum, Adiantum, Atriplex, Brassica, Chamomilla, Lilij folia, Malua, Mentha, Melilothum, Origanum, Ruta, Stæchas, Sampsucum, &c. de quibus uide suprã suo loco.

De folijs extrahentibus.

ANAGALLIS officinis Morfus gallinæ, Ger. Gauchheil. Gall. Maaron. D Ital. Anagallo Hispan. Muruges, dicitur. Eius duo sunt genera, quæ tantum flore distant. nam quæ cœruleo flore est, fœmina dicitur: mas, quæ phœniceo. Frutices sunt parui, in terra iacentes: folijs in quadrangulo caule pusillis, subrotundis, ad helxinæ folia accedentibus: semine rotundo. herba uulgatissima, ita ut pedib. in aruis uineisq; ubiq; calcetur: in uliginosis tamen lætior. Per æstatem utriusque prouentus maximus est, potissimum autem mense Augusto. Florent autem à Maio mense usque in Autumnum. * Vtraq; uim habet mitigandi, inflammationem arcet, adactos corpori aculeos extrahit, nomas cohibet. Succus earum gargarizatus, capitis pituitam purgat: & nari-
bus

Abus infusus, dolorem dentium lenit, si in aduersam na rem inijciatur: argema cum melle Attico emendat: retusæ oculorum aciei auxiliatur: contra uiperarum morsus, iecinoris, & renum uitia, si ex uino bibatur, prodest. Tradunt eam, quæ cæruleum edit florem, procidua sedem reprimere: quæ uerò phœniceum, illitu euocare. Diosc.

EXTRAHUNT quoq; Aristolochia, Dictamus, Porrum, Thapsia, Cyclaminus, &c. de quibus singulis uide supra suo loco.

De folijs suppurantibus.

SMYRNIVM caulem habet apij, & stiones multos: folia latiora, suppinguia, ad terram infracta, robusta, odore medicato, cum quadam acrimonia iucunda, colore in luteum languescente: capitibus caulium orbiculatis, ut anethi: semine brassicæ, rotundo, nigro, acri myrrhæ sapore, ita ut alterum alterius loco cedat. *Radix quoque odorata, gustu acri, fauces mordet, succosa, mollis. Cortex eius foris niger, intus uiridis, aut subalbidus. Nascitur in saxosis, & collibus, atque squalidis, & limitibus terrenis, & hortis. Colligitur mense Iunio, uel Iulio. Cõseruatur per annum. Vis radice, herbæ & feminis, excalfacere. Folijs muria maceratis ad obsonia utuntur: aluum sistunt. Radicem contra serpentium ictus bibere cõuenit: tusses, & orthopnœas mitigat: urinæ difficultati medetur. Illita recentes tumores, collectiones, duritiasq; discutit: uulnera ad cicatricem perducit, partus abortu uitiat, si feruifaceta subijciatur: tumores suppurat. Semen lienis, renum & uesicæ uitijs prodest: menses & secundas pellit. cõmodè datur ischiadicis in uino: inflationes stomachi lenit: sudores ciet, & ructus. Peculiariter datur hydropicis in potu, & contra febrim circuitus. Diosc.

SUPPURANT quoq; Althea, Amomum, &c. de quibus uide supra.

De folijs abstergentibus.

LICHEN, qui saxis est familiaris, aliquibus Bryon, Germanis Stein/od Bunnen leberkraut appellatur: asperginosis petris adhæret, ut muscus. Iulio mense ea qua picta est forma decerpitur. *Is illitus sanguinis profluua sistit, inflammationes arcet, imperigini medet. Iuuat regio morbo correptos, cū melle illitus: oris & linguæ defluxiones inhibet. Abstergentem, ac modicè refrigerantè facultatem habet, utramq; uerò resiccantem. Diosc. & Galen.

ABSTERGUNT quoque Anagallis, Abrotanum, Asparagus, Asplenos, Atriplex, Absynthium, Beta, Chamæpitys, Cassutha, Marrubium, Parietaria, Salicis folia, &c. de quibus singulis uide supra suo loco.

De folijs glutinantibus & cicatricem ducentibus.

FRAGARIA [Ger. Erdbeerkraut. Gal. Fraises, ou herbe portant fraises.] planta nemini ferè non cognita. In syluis, dumetis, & in opacis montibus, ac secus uias sponte nascitur. In hortis interdum colitur. Floret Vere & tota æsta

q te.

te. Fructus tamen eius fugax, rarò nisi æstatis initio inueniri potest. * Refri- **A**
 gerat ordine primo, siccaturq; secundo. Folia & radix uulnera & ulcera sanant:
 muliebres fluxus, & dysenterias cohibent, urinam cient, & lieni conferunt.
 Herba & radicum decoctum potum, auxiliatur iecinoris inflammationibus,
 mundaturq; renes, & uesicam. Idem ore contentum, collutionisq; modo agita-
 tum, gingiuas roborat, dentes comotos firmat, & destillationes sistit. At fra-
 ga præter id quod gustui æstate in cibis arrideat, biliosis, æstuantibusq; uen-
 triculis profunt, siticulososq; sitim sedant. Vinum quod ex ijs elicatur, ulcus-
 culis, quæ in facie à caliditate proueniunt, mirificè medetur: itemq; uaros, &
 oculorum nubeculas, calidasq; defluxiones impositum tollit. Matthiolus.

ISATIS seu Glastum [Germ. Weydt. Gall. du Guesde, ou pastel. Ital. Guado. **B**
 Hispan. Pasid.] satium, quo infectores sanarum utuntur, folium habet plan-
 tagini simile, uerum pinguius, nigriusq;: cuius caulis duum cubitorum alti-
 tudinem excedit. Copiosè in Germania prouenit. * Illita folia tumores om-
 nes discutunt, cruenta uulnera glutinant, sanguinis profluvia sistunt: ignem
 sacrum, phagedænas, putrescentia ulcera, & quæ serpunt, sanant. Syluestre
 glastum satiuo simile est. Folia fert maiora, lactucaceis proxima: caules te-
 nuiores, multifidos, quadantenus rubentes, in quorum cacumine folliculi
 multi dependunt, quandam linguarum effigiem referentes, in quibus semen:
 flore tenui, luteo. In quibusdam Germaniæ locis nascitur. Eadem, quæ & su-
 præ dicta, præstat: potu & illitu lienosis auxiliatur. Maio ac Iunio mense flo- **C**
 rent, ac subinde semen proferunt. Diosc.

SANICVLA [Ger. Sanickel. Gal. Sanicle dicitur.] exit folijs pentaphylli
 maioribus: radice candida, tam miro naturæ ipsius artificio nodulis ac laci-
 nijs quibusdam elaborata, ut non parum admirentur, qui tantum naturæ
 opus diligenter intuentur. * His utuntur in potionibus ad enterocelas, & ad
 interna uulnera, præsertim ad ea quæ in thoracis cauitate penetrauerint. Pla-
 ra insuper saniculæ ostendunt genera, quorum unum folium fert plantagi-
 nis magnitudine sed crassiora, ueluti fabariæ uulgò uocatæ, lacinijs circum
 magno artificio factis à natura, colore in album flauescere. Hoc cæteris præ-
 ferunt ad enterocelas, & thoracis uulnera, si quotidie in potu sumatur: quin **D**
 & ad alia uulnera, tam intus sumptum, quam exterius illitum. Nascitur in
 campestribus, syluis, montibus. Carpenda cum suis capitulis Maio, & Iunio
 mensibus, &c. Matthiolus.

FORMENTILLA Germ. Tormentil. Gal. Tormentille dicitur: folio pen-
 taphylli minore, septenis incisuris diuiso: radice breui, nodosa, compacta,
 rubeo colore, sapore adstringenti: cauliculis tenuibus, subrabentibus: flore
 melino, adeo ut in pentaphylli genere sit reponenda. Sunt, qui à septenis fo-
 liorum diuisuris Heptaphyllon hanc uocent. Nascitur in syluis ac locis mon-
 tosis. Serò ac cum iam uires florent, herba hæc apparere incipit. * Herbarij
 compertum

- A** compertum habent, hanc ijsdem pollere facultatibus, quibus Bistorta prædita est. Quamobrem utræque urinæ incontinentiam supprimant: sicut menses, si in earum decocto ad umbilicum usque confederint fœminæ. Idem præstant, (de radicibus tamen intellige) si tritæ, & ex melle atq; spica subæ uentri ac pubi illinantur. Sanguinem è uulneribus manantem cohibent superasperso earum puluere. Qui item potus biliosas coërcet uomitiones, si ouorum albo exceptus super fictili tegula inassetur, mox comedatur. Aqua quæ ex his duplici organo elicitur, siue è radicibus decoctum, uenenis omnibus remedio est. Ex quo tantum apud nonnullos tormentillæ inualuit usus ut ex eius radicibus etiam medicamenta componant aduersus pestilentiam.
- B** Utræque dysentericis sanât, & uulnera glutinant, præsertim quæ in intestinis & uisceribus fuerint illata, non modo ipsis uulneribus illitæ, sed & in positionibus hauitæ. Rebella, contumaciaq; ulcera curant, & ea sistunt, quæ serpendo corpora erodunt. Matthiolus.

HERNIARIA, herbula est in sabulosis nascens: ramulos multos in terram spargit, folijs minimis, & rotundulis, alis follicatis ex uiridi flavescentibus, per ramulos sparsis, astringente gustu, ex qua succus expressus subinde affuso uino albo, certissimum & aliquoties probatum remedium contra descensum intestini. Nam nouem diebus ita percurat, ut postea non redeat malum. Facilis inuentu Autumno. Hollerius.

- C** **NICOTIANA**, Gallis, Hispanis *Tabaco*. Brasilianis *Petum*, antiquitus in usu fuit Indis, Hispaniæ præsertim nouè accolis, ad uulnera curanda. Paucos ante annos in Hispanias delata, magis ad ornandos hortos, quam ob eius facultates: nunc uerò multò celebrior est ob facultates, quam propter elegantiæ. Nomen legitimû apud Indos est *Picielt*: nã *Tabaco* nomen ab Hispanis illi Inditû ab insula quadâ eius nominis, ubi frequentissimè nascitur: Magna altitudine assurgit & interdum malum Assyriam, quam *Limonem* uocant, æquat, caule recto, multis prægrandibus ramis brachiato: folio mali Assyriæ ferè, sed ampliore ueluti oxylapathi, colore uiridi dilutiore, & aliquatulum hirsuto, uti tota planta est. Florem fert in summis ramis campanulæ modo, candidum, medio purpurascens, quibus continetur semen ualdè exiguum, colore ex cinereo nigricante: Radix crassa est, & multifida, & lignosa, intus crocea, & amara, quæ facillè cortice suo delibratur: non intelleximus tamen aliqua facultate præditam esse. Nascitur plerisque Indiæ locis, humidis præsertim & umbrosis, & exulto leuiq; solo. Seritur omni tempore: cum uerò prodijt, à frigore præseruanda est, & secundum parietes plantanda ad eorum ornatum: siquidem toto anno uiret, citriorum modo. Foliorum duntaxat est usus, (tametsi eorum defectu quidam semine utantur) eaque ut asseruari possint, filo traiectis in umbra suspenduntur, & siccantur: deinde ijs, aut integris, aut in puluerem tritis, utuntur. Calida & sicca

q 2 est

est in secundo gradu: itaq; calfacit, resoluit, mundificat, & aliquantulum ad- A
 stringit, ut ex sequentibus facultatibus iudicare licebit. Folia huius plantæ
 calefacta & imposita, præsens in Cephalæa & Hemicrania sunt remedium, si
 morbus ex causa frigida, aut flatibus ortus sit: sæpius uerò sunt repetenda,
 donec morbus tollatur: sunt, qui caput oleo florum mali arantij prius inun-
 gant. Idem remedium rigidis ceruicibus siue tetano utile est, & in totius cor-
 poris doloribus ab eadem causa ortis. Dolores dentium à causa frigida non
 modò finit, dente prius deterfo aliquo linteo eius succo delibuto, & pilula
 ex eius folio confecta denti indita, sed etiã, ne corruptio serpat, prohibet. Pe-
 ctoris uitij, tussi ueteri, asthmati, & similibus, ex frigido humore ortis mor- B
 bis foliorũ decoctũ ex aqua, & eclegma ex eius decocto, utilia sunt. Serapiũ
 ex saccharo, & foliorũ eius decocto paratũ, paucaq; quãtitate sumptum, pu-
 tres humores pectoris eijcit. Asthmaticis interdum fumus eorum ore excep-
 tus opitulatur: sed necessarias euacuationes præcedere opus est, si mora
 ferri possit. Sub cineribus calefacta folia, & sordida non excusis cineribus,
 calidaq; sæpius imposita, uentriculo perfrictionibus, & flatib. laboranti au-
 xilio sunt. Viridia folia alij manibus oleo inunctis confringunt, & sic impo-
 nunt. Ventriculi & lienis obstructionibus folia paxillo aceto intrita, diuq;
 illita, utilia sunt: quibus deinde folia calefacta, aut lineus pãnus succo folio-
 rum calenti intinctus, superimponũtur. Foliorum defectũ, puluis communi C
 unguento obstructiones aperiente, excipitur, & pars obstructa, aut tumore
 affecta diu inũgitur. Indicẽ mulieres ualdẽ comendant in puerorũ, & etiam
 grandiorum stomachi cruditatibus: nam uentre inferiore prius inũcto oleo
 lucernarũ, & folijs sub cinerib. calefactis altero uentriculi regioni, altero ter-
 gori qua uentriculũ spectat, positis, eas cõcoquunt, & aluũ emollunt, si quo-
 ties opus erit, renouentur. Latas & teretes uentris tineas expellit foliorum
 succus cũ saccharo coctus, & depuratus, pauca quãtitate sumptus: umbilico
 tamen etiam imponẽdum folium tritum, & aluus deinde clystere eluendus.
 Nephriticis doloribus, folia sub cineribus, ut antè, calefacta, & quãt calidè
 fieri potest, adposita, magnum adferũt leuamen, idẽ remediũ quoties opus
 erit repetẽdo. Cõmodè etiam clysteribus inijciẽtur, atq; etiam fomentatio D
 nibus & emplastris admiscebũtur. In suffocationibus uteri, folia probè cale-
 facta, & umbilico, uteriq; regiõi imposita, præsens adferũt remediũ: quòd si
 (ut fit interdum) animi deliquiũ subsequatur, fumus illorũ naribus obijcia-
 tur, illico liberabitur: quod remedium Indicis mulieribus adeò uulgare est,
 ut ea de causa Tabaci folia diligenter adferuent, & magni faciant. Sunt ue-
 rò, qui odorata umbilico prius admouent, deinde folium. Maximè autem
 conferunt aut Tacamahaca, aut oleum de Liquidambar, aut Balsamum,
 aut Caranna, aut ex his omnibus emplastrum constans, & in umbilico assi-
 duè gestatum. Articularum doloribus (modò humores frigidi sint, uel
 saltem.

- A** saltem non nimium calidi) efficacissimè folia calida adhibentur, aut eorum succo pannus lineus intinctus: etenim humores resoluunt, & digerunt, ideoq; etiam tumoribus cedematosis foliorum succo calido prius elotis, utilissimè imponuntur. Perniones sanare, si ter aut quater huius plantæ folijs fricetur, deinde pedes, & manus aqua calida cum sale abluantur, experientia docuit. Venenis, & toxico perniciosissimo, quo Canibales suas sagittas illinunt, resistere, paucis ab hinc annis experti sunt nonnulli: nam antè sublimatū uulneribus inspergere solebant. Toxicum autem uires infringere hac ratione sciuerunt Hispani. Contigit, ut quidam Canibales in suis cymbis ad D. Ioannē de Portu diuitē nauigarent, Indorum atq; etiā Hispanorum (si quos reperissent) telis suis uenenatis conficiendorum causa. Eò appellentes, Indos & nonnullos Hispanos conficiunt, plerosq; autem uulnerant: cum uerò sublimato carerēt, à quodam Indo edocti sunt, ut Tabaci succum expressum, suis uulneribus imponerēt, & ipsa deinde folia trita: sedati sunt illico dolores, & ea symptomata, quæ huiusmodi uenena subsequi solent, uenenū superatū, uulnera deinde curata. Ex eo folijs huius plantæ aduersus uenena uti cœptū est. Rex ipse catholicus, eius uires experiri uolens, cani uulnus infligi iussit in gutture, & toxico, quo uenatores utuntur, illini, & paulo post foliorū Tabaci succum satis copiosè instillari, & ipsa folia trita supra uulnus ligari, liberatus est canis non sine omnium admiratione. Eodem modo uenenatis pesti ferisq; carbunculis imposita, crustas inducūt, deinde curationē adferunt: & ad ictus morsusq; uirulentorum animalium præsens sunt remedium. Recentibus uulneribus imposita, ilico sanguinem sistunt, eaq; glutinant: quòd si maiuscula sint, uino prius eluentur, & labijs uulnerū coniunctis, succus foliorum inspergetur, & ipsa folia trita supra uulnus alligabuntur: postridie reliquisq; subsequētib; diebus idē ordo seruabitur, uictusq; ratio necessaria. Vetera ulcera, Gangrænasq; succus instillatus, & folia trita imposita detergent, curant, & ad cicatricē perducunt, purgato uidelicet prius corpore ex medici consilio, & missione etiam sanguinis, si necessaria sit, facta: deinde obseruata quæ conuenit uictus ratione. Porro non modò in hominib; eiusmodi ulcera curare, sed etiam in animalibus ipsa experientia docuit: nam per uniuersam Indiam frequentia ulcera uaccas, boues, & alia animalia infestāt, quæ faciliè ob regionis humiditatem extremam, putrescunt, & uermibus scatent: quibus solebāt inspergere sublimatum, melioribus remedijs destituti: sed cum magno istic ueneat, plerumq; quod ulceribus inspergebatur, pluris constabat, quàm animal, quod curabatur, æstimari potuisset. Itaq; Tabaci facultates in hominibus experti, illius etiam usum ad putrida, fœtida, uermibusq; scatentia animalium ulcera transtulerunt, atq; adeò compererunt, succum eius instillatum, non modò uermes necare, sed etiam ulcera mundare, deinde ad cicatricem perducere: prodest etiam iumentorum exulcerationi

bus: ideoq; Indi Tabaci puluerem semper circumferunt. Quædam noui narium ulcere laborâtem, è quo sanies manabat, non sine contagij suspitione: meo consilio instillauit foliorum Nicotianæ succum, à secunda instillatione, multi uermes exciderunt, deinde pauciores, & post aliquot dies sanatū est ulcus, sed quæ erosa erant, non restituta. Illius etiâ folijs impetigines, & capitis scabies utiliter confricantur. Hæc est celebrata illa Indicis sacerdotibus planta, qua uti solebant ad responsa danda. Etenim apud Indos moris erat Sacerdotes de bellorum euentu, alijsq; magni momenti negocijs consultare. Consultus sacerdos istius plantæ folia sicca urebat, & eorum fumum tubulo seu cannula quadam in os excipiebat, deinde quasi in ecstasin quandâ raptus, cadebat, omni motu priuatus, sicq; permanebat aliquâdiu: Discussa eius fumi facultate, ad se redibat, referebatq; negocium: cum dæmone cõtulisse, & responsa dabat ambigua, ut, utcumq; euentus succederent, illis facile persuaderet, sic se prædixisse: eoq; modo barbaros illos homines miserè decipiebant. Cæterum uulgus etiâ Indorum eum fumum per os & nares recipit animi gratia, cum insomnia uidere interdū, & extra se quasi rapi uolūt, & etiam de suorum negociorum euentu, ex somnijs, quæ illis apparuerint, pronunciatu. At non est recens, plantas quasdam inueniri, quæ manducantæ, aut intrò assumptæ, uanas species, & imagines obuersari faciant. Siquidẽ Dioscorides cap. de Solano manico seu furioso, eius radicem drachmæ pondere ex uino potam, facere species uanas imaginesq; non iniucundas obuersari scribit, sed duplicatum eius modum ad tres usq; dies, mentis alienationem afferre, quadruplicatum interimere. Anisum si quis dormiturus edat, somnia excitari iucunda & suauiâ: contra Raphani esu, grauiâ, & turbulenta, & sic de plerisq; alijs. Garcias ab Horto refert Bangue plantæ succum alijs admixtum, mentis alienationem facere, insomnia excitare, & omni sollicitudine liberare ueluti etiam opium, quod Orientalibus Indis admodum familiare est. Sic & nostri Indi, oneribus ferendis, aut alijs laboribus defatigati, Tabaci fumum hauriunt, & ilico, quasi mente alienati, corruunt: excitati uerò, refocillatos eo somno, & uires recuperatas sentiunt. Eorum exemplū secuti Æthiopes pro mancipijs eò deducti, nimis frequenter eum hauriunt: D quò fit, ut eorum domini egregiè eos castigent, & illorum Tabacū exurant, quo illis ansam auferât sæpius illo utèdi. Vtus est etiam Tabaci apud Indos, famis sitisq; sedandæ gratia hoc modo. Conchylia quædam cochlearum fluuiatilium urunt, deinde atterunt calcis modo: huius & foliorum Tabaci æquas partes sumunt, manduntq;, donec ex utrisq; massa quædam fiat, quam in pilulas pisco maiores confingūt, atq; in umbra siccant, & in usum reponūt. Facturi iter per deserta, ubi neq; cibum neq; potum inuenturos se putāt, eas pilulas secum deferunt, ex ijs unam inter labrum inferius, & dētes reponentes, eius liquorem assiduè sorbent: ea absumpta, aliã reponunt, atq; ita aliã, donec

- A** donec peregrinationem absoluât, triduanam interdum, aut quatruiduanam: atq; ea ratione toto eo tempore neq; famem sibi molestant esse, neq; sitim afferunt: cuius causam esse puto, quòd forbêtes assiduè pilulas illas, etiam humores pituitosos è cerebro eliciunt, qui deglutiti, & in uentriculum demissi, naturalem eius calorem humectant, sed ab eo tandem absumentur, aliorû ciborum defectu: ut in multis animalibus obseruare licet, quæ tota hyeme in suis latibulis se continent sine alicuius alimenti copia, quia calor naturalis occupatus est in pinguedine absumenda, quam æstatis tempore collegerût. Hæc sunt, quæ de celeberrima hac planta, eiusq; facultatibus scripsit Nicolaus Monardus. At Carolus Clusius de Nicotiana hæc habet uerba. Est uerò
- B** Petrum siue Nicotiana trium aut quatuor cubitorum altitudine, interdum amplior, multis alis, crassisq; ramis cœcaua, folia numerosa, ampla, densa seu carnosâ, pinguis, graui odore, feruido, & acri gustu. Flos extremis ramis nascitur copiosus, ex albo purpurascens, oblongus, & tubæ in modum concavus, extrema parte latus, & pentagonus, cuius color frigoribus magis intendi solet. Huic succedunt siliquæ Bigitali ferè similes, semine plenæ, ex ruffo nigricante, pusillo papaueris modo minore. Eius duo sunt genera. Nam unum amplo latoq; est folio, interdum cubitali longitudine, pedaliq; latitudine, sine pediculo, caulem amplectente. Id altius assurgit, & flos ordine per ramulorum longitudinem illi nascitur, dilutior aliquantulum. Alterum paulo minore est folio. Solano, quod Bellam donnam uulgò uocant, simili, sed acutiore, longoq; pediculo ramis inherens: flores huic ueluti per umbellas nascuntur saturatiore aliquato. Vtriusq; radix lignosa est, & multifida. Floret calidioribus regionibus Iunio & Iulio, semen septembri maturefcit: (uidi in Lusitania tota hyeme florentem) at hic à mense Augusto in hyemem usq; floret, & subinde semè profert, deinde primo gelu flaccescit, peritq; tota, neq; hyeme asseruari potest, nisi nouella admodum, idq; difficulter. Nascitur omni solo, & semel sata, semenq; ad maturitatem perducens, seipsam deinde ferit, nec opus habet alia satione. Si tamè serenda erit, Augusto aut Septembri id fiat, quoniam semen exiguum, diutissimè sub terra latet, antequam germinet: &
- D** Martio, aut uere sata primum Augusto germinat. Apud nos diligenter colitur, non tam ornatus gratia, quam ob insignes facultates, præsertim à nobilibus quibusdam matronis rei herbariæ studiosis, quæ folijs eius recentibus, aut in umbra siccatis, & stillatitio illorum liquore uitreis organis extracto, frequenter uruntur ad ulcera antiqua, putrida, maligna, gangrenas, scabiem, impetiginem, lichenes, oculorum nebulas, felici cum successu, multisq; miseris rusticis auxilio sunt. Sunt, qui eius folia singulis diebus manè à ieiunis mandii iubent, ut podagra liberentur, quoniam multam pituitâ in os attrahat, eamq; in partes inferiores deluere prohibeat. Carolus Stephanus in prædiorustico Gallico lib. 2. cap. 76. experientia comprobatum esse scribit, eius fo-

lia

lia strumis utiliter illini, eiusq; stillatitiū liquorem asthmaticis auxilio esse. **A**
 In summa, Panacea quædā est ad omnes generis morbos. Aliud eius genus,
 per omnia minus, folio rotundiore, nec hirsuto, pingui' ue, licet succulento,
 flore minore, & per extremum rotundo, pallefcente, ante uiginti annos Eu-
 ropæ innotuit. Dodon. Hyoscyamum luteum nuncupauit. Ad pleraq; cōfer-
 re etiam existimatur, uerū superiore longè imbecillius. Hæc Clusius.

GLVTINANT quoq; Althea, Anagallis, Centauriū, Chamæpitys, Cha-
 mædrys, Equisetū, Eupatoriū, Ebulus, Myrthus, Plantago, Quinquefolium,
 Symphytum maius, Verbenaca, &c. de quibus singulis uide suprà suo loco.

De folijs flatus discuriuentibus.

SESELI Mafsiliense folia fœniculi habet crassiora: caulem uegetiorem, **B**
 umbellam anethi, in qua semen oblongū, angulosum, degustanti statim acre:
 radix longa est, iucundi odoris. Optimum iuxta Mafsiliam Galliæ urbem na-
 scitur. Prouenit autem alijs quoq; in locis calidioribus, nunc in plerisq; Ger-
 maniæ hortis, sed non nisi satum, & cultum. Floret æstate, & semen subinde
 producit. * Calefacit & desiccet ordine secundo. Semen & radix excalfacien-
 di uim habēt. Potu stranguriæ & orthopnœæ medentur: suffocationibus mu-
 lierum, comitialibusq; profunt: menses & partus trahunt: ad omnia interna
 mala pollut: tussim ueterem sanant. Semen cum uino potum, concoquit, &
 tormina discutit: epialis febribus utile. contrā perfrictiones in itineribus, cū
 pipere & uino bibitur. Capris cæterisq; pecudibus datur in potu, quò faci- **C**
 lius suos foetus enitantur. Æthiopicum seseli, folia habet hederæ minima, &
 ad periclymeni modum oblonga, frutex nigricat, palmitibus in bina cubita
 extēsis: ramis sesquipedalibus: capitulo anethi: semine in tritici morem den-
 so, nigro, amaro, Mafsiliensi odoratiore & acriore, multum suauī. Pelopon-
 nense folia habet cicutæ, latiora & crassiora: caulem supra Mafsiliensis ma-
 gnitudinem, ferulaceum: & latam in cacumine umbellam, in qua semen la-
 rius, odoratum, & carnosius pendet. Eisdem uiribus præditum est. Nascitur
 in asperis, riguis, & collibus. inuenitur etiamnum in insulis. Creticum seseli,
 iuxta Ciliciam in Amano monte nascitur, herbula surculosa, semine duplici
 rotundo, scutulorum effigie, odorato, subacri. Contra urinæ difficultatem bi **D**
 bitur: potu cit menses. Succo seminis, caulisq; uirentis, ternis obolis ex pas-
 so decem diebus hausto, renes sanantur. Efficax est radix ad ciendas pecto-
 ris excreationes, in delinctu cum melle. Diosc.

DISCVTIVNT quoq; flatus, Absynthium, Anethum, Apium, Chamo-
 milla, Epithymum, Fœniculum, Iuniperus, Allium, Maiorana, Origanum, Pe-
 trofelinum, Squinanthum, Spica nardi, Smyrniū, Ruta, &c. de quibus sin-
 gulis uide suprà suo loco.

De folijs semen generantibus.

HORMINVM, Sclarea, Matrisaluia, Ger Scharlachkraut dicitur, fatius
 herba

DE FOLIIS SEMEN GENERANT. &c. 129

A herba est, folijs marrubio similis: caule semicubitali, quadrágulo, circa quem eminentiæ siliquis similes prodeunt, quæ ad radicem spectant. in quibus diuersum semen recluditur. Siquidem in syluestri rotundum, fuscumque inuenitur: in altero nigrum & oblongum, cuius est usus. Nascitur in hortis. Colligitur mense Iunij. Conseruatur per annum. * Ad uenerem stimulant, cum uino bibi uolunt. Purgat cum melle argemas, albugines que: illitum ex aqua tumores discutit: eo etiam extrahuntur aculei ex corpore. Idem effectus est illitæ herbæ. Syluestre Gallitricum officinæ uocant: magis uiribus pollet. quare unguentis, præsertim gleucino, permiscetur. Nascitur passim in pratis. Dioscorides & Matthiolus.

B ERUCA tam satiaua, quam sponte nascens [Ger. Weißsenff. Gall. de la Roquette Ital. Eruca, Rucula Hisp. Oruga yerua.] uulgaris admodum planta est, quod frequentissimè in cœnis acetarijs inseratur. Satiua in hortis nascitur. Syluestris Italiæ & Hispaniæ familiaris, prope tamè aquas provenit magna copia. Satiua tota æstate floret: syluestris autem circa Calendas Iunij potissimum erumpit. * Excalfacit manifestè. Venerem largiore cibo concitat. Semen eius idem præstat, urinam cit, concoctioni prodest, aluo perquam accommodata. Semine ad condimenta utuntur: muris aranei morsibus medetur. Ventris tineas enecat, lienemque extenuat. Tritum & cum felle bubulo mistum, nigras ulcerum cicatrices ad cãdorem reducit. Cum melle uerò perunctũ, Cuitia cutis in facie emendat, & lentigines emaculat. Herba, si sola edatur, caput magis dolore afficiet. Dioscorides & Galenus.

De folijs menses mouentibus.

ALISMA, Ger. Wasserwegerich / & Froschoffel / Gal. Plantain aquatique, alij Damasion appellant: folia ei plantaginis, nisi angustiora essent, laciniosa, cõuexaq; in terram: caule simplici, tenui, cubito altiore: capitibus thyrsi: flore tenui, candido, pallefcete: radicibus tenuibus, ut ueratri nigri, acris, odoratis, modicè pinguibus: aquosos amat tractus. Æstate colligitur, tum enim floribus abundat. Radix, si drachma una aut altera bibatur, his cõuenit, qui leporem marinum deuorauerunt, aut à rubetis ranis demorsi sunt, aut opium D hauserunt: torminibus atque dysenteria per se, aut cum pari modo seminis dauci, potui datur. cõuulsis, & contra uitia uulvæ prodest. Herba sistit aluũ, menstrua pellit, tumores illita mitigat. Dioscorides.

HYPERICVM, Ger. Sanct Johans Fraut / alij Androsæmon, alij Corion, alij Chamæpityn appellant, quoniam semen odore resinam imitatur: furculaceo frutice, dodrantali, rubescente: folio rutæ: flore luteo: leucoio simili, qui digitis attritus sanguineum succum remittit. qua ex causa androsæmõ cognominatur: subhirsuta siliqua, & in rotundo oblonga, hordei magnitudine: semine intus nigro, resinosi odoris, gignitur in locis cultis & alperis. Æstate floret. Colligitur mense Iunio & Iulio potissimum. Conseruatur per annum.

r annum.

no ANTID. SPEC. LIB. I. C. VIII.

annum. *Vrinam cit, menstrua pellit appositum: tertianis quartanisq; cum uino potum liberat. Semen quadraginta diebus haustum, ischiadicis medetur. Folia cum semine illita, ambusta sanant. Dioscorides. A

HELICHRYSO, quidam Chrysanthemum, nonnulli & id amaraton uocant, quo deorum simulachra coronant. Ramulum habet candidum uirentem, rectum, firmum: folia intercedentibus spacijs angusta, abrotono similia: coma aurea lucis, in orbem umbella rotunda, ueluti siccis corymbis dependentibus: radice tenui. Nascitur in asperis, & torrentium alueis. * Contra serpentium ictus, coxendicum dolores: urinae stillicidia, ruptaq; coma uino pota opitulatur: ciet mentes. Sanguinem concretum uentris ac uesicae absumit, pota cum mulso: ieiunis trium obolorum pondere, sistit destillationes, data in uino albo diluto. Vestibus inferitur, ut eas ab erodentium iniurijs tueatur. Dioscorides. B

MENSES quoque mouent, Asarum, Abrotonum, Allium, Adiantum, Amomum, Absinthium, Arthemisia, Ammi, Brassica satiuua, Betonica, Centaurium, Chamomilla, Calamintha, Chamædrys, Cassutha, Cyclaminus, Dictamnus, Daucus, Gingidium, Foeniculum, Lapathum, Maiorana, Marrubium, Melissa, Nasturtium, Origanum, Ocimum, Pulegium, Polium, Petroselinum, Raphanus, Ruta, Rosmarinus, Smyrnum, Salvia, Sabina, Seseli, Serpyllum, Scordium, Trifolium, Vitex, Vrtica, Thymus, &c. de quibus singulis uide supra suo loco.

De folijs mensis sistentibus.

LIMONION, [Ger. Wintergrün/holtzmangold/oder Waldmangold/oder Waldfol. Gall. Limoine, ou Belle de pré, dicitur] folia habet betæ, tenuiora & longiora, decem, sæpe plura: caulem tenuem, rectum, lilio æqualem seminibus rubris scatentem, quæ gustata astringunt. * Semen tritum, & ex uino acetabuli mensura potum, dysentericis, celiacisq; prodest: rubra foeminarum profluvia sistit. Nascitur in pratibus, & palustribus. Iunio mense floret. Diosc.

RUBUS [Germ. Brambeer. Gal. Ronce. Ital. Rubo, Rogo.] noticiæ uulgaris est. * Vim habet siccandi & astringendi: capillum tingit. Ramorum decoctum, potu aluum sistit, & foeminarum profluvia, præteris mor sui accommodatissimum. Gingiuas firmat, & oris uitij medentur folia commaducata: cohibent ulcera quæ serpunt: ulceribus in capite manantibus, oculisq; procidetibus, D remedio sunt: odylomatis & hæmorrhoidibus folia illinuntur. cardiacis & stomachi doloribus, trita conuenienter imponuntur. Caules cum folijs tunduntur, exprimiturq; succus, mox sole cogitur, singulari remedio contra omnia, quæ modo dicta sunt. Mori in rubo nascetis quam optimè maturi succus, ad oris medicamenta conuenit. Sistitur aluus præmaturi cibo, nec non flore in uino potto. Pæsim in damis prouenit. Folia in uere: flores æstatis initio: fructus, ubi iam maturuerint, per menses & extrema ætate decerpitur. Dioscorides.

SISTUNT quoque menses Bursa pastoris, Fragaria, Hyoscyamus, Lyfimachia, Myrthus, Nymphaea, Plantago, Semperuiuum, Symphytum, Solanum,

A num, &c. de quibus singulis uide supra suo loco.

De folijs uenenis resistentibus.

ERYSIMON, Latini **IRIONEM** Ger. *Bederich* / & *Wildenschnff*. Gall. *Velar*, ou de la *Tortelle* uocât: iuxta urbes, rudera, hortosq; nascitur: folijs erucæ syluestris: cauliculis in lori modum lentis, & obsequiosis: floribus luteis: filiquis in cacumine gracilibus, ut fœnogræco, corniculatis: semine nasturtij, exiguo, urentis gustus. Per integrâ æstatê floret, autumno autem semen in filiquis profert. * Cōtra thoracis fluxiones efficax est, & si purulenta extulsiuntur: regio morbo, & coxendicibus prodest: cōtra uenena in delinctu cū melle datur. Illinitur ex aqua aut melle utiliter cæcis carcinomatis, parotidibus, **B** duritijs mammarū, & testiu inflammationibus. In totum extenuat, & exalfacit. Mitius multò ad clysteres fiet, si aqua madescat, atq; torreatur, uel linteo illigatum, pinsita farina oblitum perasserit. *Diosc.*

LEVISTICVM, quod *Dioscorides* **LIGVSTICVM**, *Galenus* **LIBSTICVM**, Ger *Liebstockel* / Gal. *Leueff*, ou *Luesche* nominât. Quâuis pleræq; plantæ multis partibus sunt similes: nulla tamen adhuc reperta est, quæ eius omnibus notis respōdeat. Itaq; loco eius *Leuisticus* uulgaris, aut *Cuminum* accipiendū est. Nascitur passim in hortis uulgaris. Floret æstiuo tēpore. Coligitur mēse Iulio. * Radicis seminisq; ueri ligustici uis exalfactoria, concoquês. Prodest ad intestinos dolores, tumores, cōcoctiones: itē ad inflatiōes, **C** præsertim quibus stomachus turgeat: & cōtra serpentiū ictus: urinas & menses potu trahit. Eisdem præstat effectus apposita radix. Semen cum radice oxyporis, & medicamētis decoquētib; admiscetur. ori perquâm utile: quare pro pipere uruntur eo indigenæ ad obsonia. Adulteratur semine quodam simili: quod facilè gustu discernitur: amarū enim est. Alij semen fœniculi aut fœseli admiscentes, ligusticum dolo uitiant. *Dioscorides* & *Florentini*.

VENENIS quoq; resistent Abrotonum, Absynthiū, Allium, Adiantum, Apium, Brassica, Betonica, Carduus benedictus, Chamædry, Cyclaminus, Calaminthæ, Eupatorium, Fœniculum, Iuniperus, Marrubium, Origanum, Pulegium, Polium, Ruta, Scordium, &c. de quibus singulis uide supra.

D *De folijs strumas discutientibus.*

APARINE [Ger. *Klebfrant*. Belg. *Kleeffruyt*. Gal. *Keble*, ou *grateron*. Ital. *Speronella*. Hisp. *Presera*.] ramis multis & paruis fruticat, asperis, quadrangulis, p̄ interualla orbiculato foliorum ambitu, ut in rubia: flos albus: semen durū, rotundū, concauū, album, umbilici figura, asperitate uestiū tenaci. Exit *Aparine* iuxta margines agrorū, & quandoq; in ipsis agris frugibus permixta: itē secus uias, scrobes, sepes, & inter sentes. Æstiuus mēsis ubiq; frequês. * *Ea* pastores coli uice uruntur ad eximendos è lacte pilos. Seminis, cauliū, ac foliorū succus, potu contra uiperarū, phalangiorūq; morsus auxiliatur: infusa aurium dolori medetur. *Herba* cum *axungia* trita, strumas discutit. *Diosc.*

GALLIOPSIS, seu urtica fœtida, frutex in totum caulem & folia habet urticæ læuora, & quæ grauem odorem trita reddant: flore purpureo, tenui. Nascitur circa sepes, ædificiorum areas, ac semitas ubiq;. Colligitur Iunio, & Iulio mensibus. * Folia, caules, semen, succusq;, duritias & carcinomata dissipant: strumas, panos, & parotidas discutunt. Oportet bis die tepidum ex aceto cataplasma imponere, & eius decocto fouere: ad putrescentia, gangrænas, & nomas cum sale efficaciter illinuntur. Diosc.

DISCVTIUNT quoq; strumas, Adiantū. Althea, Lupinū, Lapathū, Melissa, Nasturtiū, Pentaphyllū, Scordiū, &c. de qb. singulis uide suprâ suo loco.

De folijs dolorem mitigantibus.

ASCLEPIAS, Latini Hirundinariâ, Ger. Schwalbenwurz appellant, **B** ramos emittit longos: folia hederæ longa: radices numerosas, tenues, odoratas: floris uirus graue: semen securidacæ. Nascitur in montibus asperis & arenosis. Augusto mense floribus abundat. * Radices ex uino potæ torminibus auxiliantur, & contra serpentium ictus. Folia aduersus uuluz, mammarumq; ulcera, quæ cacoethe uocant, illinuntur. Diosc.

DOLOREM quoq; mitigant seu leniunt, Anethum, Absynthium, Atriplex, Chamæmelum, Calamintha, Centauriū maius, Chamæpitys, Hyoscymus, Libisticum, Lupulus, Peucedanum, Petroselinum, Rosmarinus, Ruta, Sisymbrium, Serpyllum, Sampsucum, &c. de quib. singulis uide suo loco.

De folijs, seu herbis uenenosis.

ACONITVM [Ger. Solwurz/Wolffs Fraut dicitur] statim in lingua inter bibendū, cū astrictione quadâ dulcescit: & subinde, potissimū cū exurgere conâtur, uertigines offundit: lachrymas ciet: grauitatē pectori & præcordijs adfert, simulq; cerebri spiritus dissipantur. Quare uenenū uomitione abigi, aut clystere per aluū egeri opus est. Vtimur inter propinandū origano, ruta, marrubio, uel absinthij decocto, cum uino absynthite, uel semperuiuo, uel abrotano, chamelæa, aut aiuga. Prodest etiamnū opobalsami drachma, cum melle aut lacte, cum castoreo, pipere, & ruta, æquis ponderibus ex uino: coagulum hædi, leporis, aut hinnuli cum aceto: ferri quoq; stercus, item uinū in quo aurum, ferrum, argentum ue candens restinguatur. potum, lixiuiaq; **D** cum gallina & uino decocta, aut carniū bubularum præpinguium iura, cū uino sumpta. Fertur & aiuga priuatim ipsis subuenire. Diosc.

CICUTA [Ger. Schirfling. Gal. Cigue. Ital. Cicuta. Hisp. La cecuta, appellatur] pota uertiginē excitat, oculisq; caliginē offundit, ita ut ne minimū cernatur: singultus ciet, mentem turbat, extremi artus gelantur: deniq; conuulsi, suppresso arteriæ spiritu, strangulatur. * Quare inter initia, cicutā uomitu excutiemus: postmodū deiectionē moliemur, ut quod ad intestina prolapsum sit, excernamus: tum demū in meracâ potionem, quæ maximo est auxilio, deueniemus, repetendū per interualla, in quib. proderit lac asininū aut bubulum **potui**

A potui datum, ut absynthium cum pipere & uino, castorio, ruta, mentha cum uino, aut amomi, cardamomi, aut styracis uncia, aut piperis, cum semine urticæ & uino, aut lauri folia. Item laser ex oleo & passo, & passum per sese largius potum proficit. Diosc.

DORYGNIVM, quod aliqui manicon! Solanum appellarūt, epotum, lætis saporem in gustu refert: * continentes singultus ciet, humor linguam uexat, sanguis confertim reijcitur: mucosa quædam perinde quasi dysentericis, aluo egeruntur. Itaq; antequam aliquid ex ijs eueniat, auxilio sunt uomitus, clyster, & quæcunq; potum uenenum expellere possunt. Priuatim ijs opitulatur aqua mulsæ, lac caprillum, aut asininum, dulce uinū, quod tepidum cum aniso bibatur, amygdalæ amaræ, gallinacea pectora decocta. Quinetiam cōchilia omnia, tam cruda quàm tolta esse, salutare est. Conueniunt & locustæ marinæ, & gammari, & pota eorundem iuscula. Diosc.

HYOSCYAMVM [Ger. Bilsamkraut. Gall. du tusquame.] potum aut co mesum, similem ebrijs abalienationem mouet: sed faciliè medicamētis cedit. * Auxiliatur aqua mulsæ copiosè data, lacq; præsertim asininum: si id desideratur, caprillum, uel bubulum, uel aridarum ficuum decoctum. Faciunt ad id etiam nuclei pinei, aut cucumis semen ex passo sumptum, & uinum salsum, cum adipe suilla recenti, passoq; itidem urticæ semen, aut nitrum ex aqua, & intubus erraticus, & sinapis, & nasturtium, radix, cepa, & allium: & hæc singula cum uino sumantur. Postea sinendi quiescere, quemadmodum qui uinum biberunt, ut excoquant. Diosc.

Quod **CORNICVLATVM PAPAVER**, Ger. Gelb ōlmagen/appellant, & potu, & cibo eadem inferre consuevit, quæ papaueris succus seu meconium: nec alijs expugnatur auxilijs. Quare uide in Meconio.

Quod **PHARICON** uocant, sapore syluestre nardum imitatur. * Resolutionem neruorum potum adfert, cum cōuulsione & delirio. Oportet autem post uacuationes uinum absynthiten potui dare, cum cinnamomo, aut myrrha, aut nardo Gallico: aut spicæ nardi duas drachmas, & myrrhæ totidem obolos, cum passo: aut irim cum croco ex uino: dera sumq; caput illinire hordeacea farina cum aceto, & trita ruta. Diosc.

S MILAX arbor, à quibusdam tithymalum, à Latinis taxus appellatur. * Frigus uniuerso corpori strangulatus, & celerem interitum infert: cui eadē quæ cicutæ conueniunt. Diosc.

THAPSIA strangulatus concitat, aut immodicas deiectiones. * Nimios deiectionum impetus, medicamentis, quæ excrementa supprimunt, coercibimus. Neque negligenda quæ parum quidem nocere uidentur, interim uerò uitam in discrimina agunt. Quo in numero sunt syluestris ruta, gith, nouæ glacies, pappi recentes: flores autem sunt eius spinæ, quæ cæctos dicitur. Eos qui sumperint, sola uomitio recreat. Strangulatus autem ea meden-

tur. quæ infra in fungorum mentione retulimus. Diosc.

TOXICVM ex eo nominari uidetur, quòd barbarorum sagittæ eo illine bantur. Qui biberint, labiorum & linguæ inflammatione torquentur. Incoercitus furor uarias ijs imagines obuerlat: quare uix medicinæ locus est, raroq; qui hauserunt, euadent. * Vinculis ergo cohibendi, aut uinum dulce cum rosaceo bibere, & reuomere cogantur: rapi semen bibendum cum uino. Priuatim ijs cõuenit quinquæfolij radix, & hircinus sanguis. aut caprillus, eodem modo sumptus: roboris, fagi, aut ilicis cortex cum lacte tritus: malaq; cotonea trita esse, aut cum pulegio & aqua bibere, conueniet: amomum & balsami semen ex uino. Sed qui periculis defuncti sunt, diu lecticis decumbunt: & ubi surrexere, stupidi reliquum uitæ tempus degunt. Diosc.

De folijs alterantibus qualitate occulta.

BARDANÆ maioris folium (quæ & Arction, & Personatia dicitur) summo capite gestatum, matricem sursum tollit, sub planta pedis, deorsum. Quod remedium præstantissimum habetur aduersus suffocationes, præcipitationes, ac dislocationes matricis. Mizaldus.

BRASSICÆ folium uertici capitis impositum, uulnam ex defluxu pendulam, uel aliter affectam, sursum rapit M. Cato.

HEDERÆ uis ac natura est caput ab heluco, hoc est pridiani uini oscitãtia, & semisomno, defensare, ut nimirum discussoria, atq; exsiccate. Quæ etiã à crapula tutos reddere creditur capiti admota, uel præsumptis eius acinis aliquot. Atq; hinc factum crediderim, ut Bacchus foliatis uuis hederæ coronaretur, & ob id Corymbifer diceretur. Tertullianus.

HYOSCYAMVS pestiferis bubonibus admotus, illos fertur disperdere, uel, ut quibusdam placet, dispergere. Et si quis ante illorum emersum plantam eam secum habuerit, nusquam à bubonibus corripietur. Radix trita, & podagræ ischiadi ue (calidæ) apposita, maximoperè iuuare fertur, quòd sit Ioui mancipata, qui unus coxas ob Sagittarium, & pedes propter Pisces sibi uendicat. Ex uetustissimo secretorum libro.

EBVLI folia cum uino cocta, arthriticorum cruciatus ualde mitigant, si dolenti loco admoueantur. Sunt, qui præferant, & miris laudibus extollant succum expressum ex folijs, radicibusq; eiusdem coctis in uino, & butyro mensis Maij exceptum, ac uice linimenti affecto membro identidem inunctum, nimirum ter, quater uel in die. Ab experto hæc didicit Mizaldus.

TRIFOLIUM herba hyacintho similis, quando flores uere emittit, & semen habet *uino ægyptio* simile, decocta multum, & morsibus phalangij, aut uiperæ ex aquæ fotu admota, illis medetur, & dolores statim sedat. Eodem uero fotu in alio non morso, parti sanæ sensum similem, & dolores similes his quos morsus inuehit, omnes excitat: morsus itaque sanat, & ferarum modo partem affigit. Syluius.

ACONI.

A ACONITVM ex uino tepido datum percussis à uipera aut scorpione, salutiferum esse expertum est à nonnullis medicis expertissimis. Adeò uenena plerunq; uenenatis sunt uenena.

PENTAPHYLLVM Iouiali potestate uenenis resistit: cuius folium unum, bis quotidie, manè nimirù, & uespero ex uino bibitum, ephemeram febrem curare traditur, tria tertianâ, & quatuor quartanâ. Marsilius Ficinus.

De folijs purgantibus bilem flauem.

LUPVVS SALICTARIVS, seu lupulus, Germ. Hopffen/Gallis, *du Houblon* dicitur: folia habet aspera, cucumeris modo: flores exhibus folliculis squamatim compactos, racematimq; dependentes, colore subcinereo. Nascitur in sepibus. Colligitur mense Martio, uel Aprili. Augusto mense floret, & Septembri. Dosis decoctionis magnæ est circiter ʒ. iij. Et infusionis eius in aqua casei potio est circiter ʒ. j. * Flauam bilem detrahit, sanguinem ab ea expurgat, & eius inflammationes extinguit. Sero caprino maceratus, ualentior redditur. Succus cum saccharo decoctus (syrupi modo, regio morbo laborantibus medetur. Iecinoris & uentriculi ætus mitigat. Syrupus ex saccharo & eius succo paratus, utilissimè exhibetur in febribus à bile & sanguine excitatis. Mesue.

MERCVRIALIS, Græcis Linozostis, Germ. Bingelkraut / Gallis *Mercuriale*, Italis *Mercorella*. Hispanis *Mercurialis*, *ortiga muerta*, aliquibus Parthenion appellatur. folijs constat ocimi, helxinæ cognatis, sed minoribus: ramulis duplici geniculorum modo cinctis, alarum cauis multis. fructu sceminæ copioso, quandam racemorum speciem præbente: mari è foliorum sinu dependente, paruo, rotundo, ceu binis testiculis una cohærentibus: frutice dodrantali, aut maiore. Nascuntur passim in campestribus cultis uinetisq;. Colligitur ætate. Conseruatur per annum. * Vtraque in oleribus manditur, ad aluum ciendam. cocta in aqua, epoto iure, bilem aquamq; detrahit. Constat, ut mares gignantur, hunc facere: ut sceminæ, illam, si à purgatione bibantur, & trita folia genitalibus adinoueantur. Menses secundasq; ciunt, uulvæ cum melle, uel rosaceo, uel irino admotæ. Epiphoris, stranguriæ, & uescicæ, folia aluo imposita conueniunt. Aluo quidem soluendæ, uel in feбри, decoquitur, quantum manus capiat, in duobus sextarijs aquæ ad dimidias bibitur sale & melle admixto, nec non cum ungula suis, aut gallinaceo decoctum salubrius. Thoracem purgant bilem detrahunt, sed stomachum lædunt. Dioscorides & Plinius.

PERSICA arbor notissima: * cuius folia & flores, in aqua calida, sicut rosarum & uiolarum macerati, in zulu-pium, uel serapium rediguntur, ad uentrem subducendum, & bilem expurgandam efficaces, unciarum duarum instat. Andernacus.

PURGANT

PVRGANT quoq; bilem flauam, Absynthium, Centaurium, Malua, &c. A
de quibus uide supra.

De folijs purgantibus bilem atram.

SENA folijs constat glycyrrhizæ, crassis, subpinguibus, fabarum sapore, caule cubitali, à quo ramuli exeunt, in lori modum flexibiles. Flores emicāt aurei, ueluti brassicæ, purpureis intercurfantibus uenulis: quibus succedūt folliculi falcati, adeoq; natura compressi, ut superior membrana inferiori co hæreat, in quibus semen continetur in nigro subuirescens, uuarum uinaceis usque adeo simile, ut non facile primo oculorum intuitu alterum ab altero discernatur: folliculi è ramusculis prominent, tenui pediculo appensi: quò fit, ut maturescentes paruo uentorum flatu facile decutiantur. Planta est frigidioris impatiens, ob idq; seri uult Maio, nec ultra autumnū perdurat: siquidem prius sata facile frigore deperditur, serius uerò hyemem similiter non tolerat. Præstat quæ ex Alexandria Ægypti, uel ex Syria affertur. Folia autē uiridia sunt præstantiora subalbidis & tenuibus. * Calefacit initio secundi ordinis, siccat primo. Terget, expurgat, digerit. Educit per inferna bilem tum atram, tum flauam, & pituitam. Mundat cerebrum, cor, iecur, lienem, pulmonem, & omnes corporis sensus, confertq; omnibus eorum incommodis. Viscerum obstructions aperit, auget iuuentutem, seniumq; retardat, & animi hilaritatem affert. Folia in capitis perfusionibus utiliter decoquantur, præsertim addita anthemide. Roborat enim hoc modo cerebrum, neruos, oculorum aciem, & auditoriam facultatem. Optima est medicina morbis omnibus diuturnis, & melancholicis, ut delirio, amentix, scissuris totius corporis, resolutioni neruorum, phthiriasi, cephalalgix, scabiei, pustulis, pruritu & epilepsix. Cor etiam roborat: si tamen ijs potissimum commisceatur medicamentis, quæ ipsum maximè confirmant, ueluti uiola. Datur com modè prægnantibus, & pueris, & cuiuscunque ætatis hominibus. Dilutum tamen magis præstat, quàm decoctum, quòd nulla ex parte exhalet: cuius uncix quinque, uel sex, aluum modestissimè, & sine molestia soluunt. Redditur medicamentum hoc in deijcienda aluo præstantius, atque ualentius, si casix nigræ, aut mannæ, aut rhabarbaro, aut rosarum diluto, aut syrupo rosato solutiuo cõmisceatur, aut si maceretur sena caprino sero. Corrigitur zingibere, uel sale gemma. Dosis eius diluti est ab ʒ.β. usq; ad ʒ. j. pulueris uerò à ʒ. j. usq; ad ʒ. ij. Matthiolus & Mesue.

FVMARIA, Ger Erdtrauch/ Daubenfropff. Gall. Fumeterre, ou pied de Gelse ne, appellatur, herba uulgaris admodū noticiæ, officinis passim uocatur Fumus terræ: cuius descriptionem uide supra. Præstat, quæ uirentior, folijs extensis, non crispis, & quæ uiolaceo sit flore. Nascitur in hortis & segetibus. Colligitur uerno tēpore, & ex ea succus exprimitur. Cõseruatur aut per annū. Potio succi ipsius est ab unica semi usq; ad ʒ. ij. & decoctiõis eius ab ʒ. x. usq;

A usq; ad ʒ. xv. & pulueris eius à ʒ. iij. usq; ad ʒ. v. * Aluum soluit leuiter absque ulla noxa, bilem trahit atq; humores adustus. Eius uis non modò ad hepar, sed ad uenas diffunditur. Quamobrem sanguinem expurgat, omnibusq; incommodis medetur, à bile, aut exustis humoribus proueniētibus. Medetur elephantiasi, aduersus carcinomata efficax est: lichenas, & alia cutis uitia, mirificè emendat: quin & omnibus morbis auxiliatur, qui ex uiscerum infarctu originem ducunt. Roborat fumarum uentriculum, iecur, & cætera interna uiscera, biliosasq; finit febres, quemadmodum & eas, quæ ex uasorū obstructione excitantur. Roboratur deiectoria eius facultas, quòd non admodum sit ualentior, additis myrobalanis, sena, caprino sero, infectorio cocco, aut uuis pafsis. Mesue & Matthiolus.

B **EPI THYMVM** planta est cassuthæ similis, aut cassutha in thymo nascēs, & illud cinnis suis ambiens. Cum autem hoc tempore thymi copiam nò habeamus, caremus etiam epithymo. Illud autem quod uulgò in usu est, epithymbra est, quòd in thymbra, quæ thymi nomine usurpatur, crescat. Hac aut hodie ueri epithymi loco uti possumus: nã easdem facultates habet, aliquantò tamen debiliores. Quod ex Creta adfertur, epithymbra etiam uidetur: epithymum enim non est, tametsi nostrate melior. Seruatur per annum. Potio eius in decoctione est à drachmis quinque usq; ad uiginti: & pulueris eius à drachmis tribus usq; ad septem. * Atram bilem cæteris medicamentis ualentius excernit, idq; faciliè, & citra ullam molestiam præstat. Efficax est ad morbos cerebri, nempe melancholiã, epilepsiã, diurnos capitis dolores, aliasq; atrabiliaras ægrotudines. Confert cordis tremoribus, & animi deliquijs. Præterea cunctis lienis affectibus mirè opitulatur: item renum uitijs, & hypochondriaca melancholia uexatis. Frequens epithymi usus: datur enim utilissimè aduersus carcinomata, elephantiasin, & ad ulcera maligna & atram quin & quartana febre detentos liberat. Corroboratur eius operatio, multiplicatione quantitatis ipsius, & additis myrobalanis Indis, aut hellebori nigri momento, aut sero caprino. Mesue, Matthiolus & Medici Florentini.

PURGANT quoq; atrã bilem, Cuscuta, &c. de qua uide supra suo loco.

D *De folijs purgantibus pituitam.*

GRATIOLA nihil aliud est, quàm Mesuæ Eupatorium: herba est cubitalis, eximie amaritudinis, folijs centaurij parui, uiridibus, asperis, incis, caule tenui, quæ siccata flauescit, floribus subluteis, oblongis. Quibusdã herba pulicum dicta, ob lentorem ei adhærentem: * calida est gradu primo, sicca secundo, duplici quoq; constans substantia: calida tenui, qua bilem & pituitam faciliè purgat, tenuat, incidit, terget, expurgat, putredinem prohibet, resoluit sine attractione, obstructions tollit, & morbos ab his natos sanat, febribus diurnis mirè subuenit. Altera est terrea, adstringens, qua uentriculum,

f
hepar,

hepar, & cætera uiscera cogendo roborat. Cum sero lactis efficacius purgat: **A**
per se enim est imbecillum. Nascitur spontè in Italiæ plerisq; palustribus, hu-
midis ac uliginosis pratis. Belgis hortensis est, ubi Iulio ac Augusto cum flo-
re reperiri potest. Herba colligitur, succus exprimitur, ut ex absynthio, sine
ueris. Decoctum eius datur ab uncijs iij. ad ʒ. vj. puluis à ʒ. ij. ad ʒ. iij. Eius
penuria absynthij & asari ana pondus dimidium. Mesue.

PEPLVS Germ Teufelsmi'ch. Gal. *Reuille matin des uignes*, appellatur. fru-
tex est lactei succi plenus, folijs paruis, ut rutæ, paulo latioribus: rotunda co-
ma, ferè dodrantali, huini resperfa: semine sub folijs paruo, rotundo, minore
quàm candidi papaueris. Floribus scatet auxilijs. Vnicam radicem habet, su-
peruacuam, ex qua fruticat. Nascitur inter uites, & in hortis. Æstate uiget, in **B**
hyemem usq; perdurat. Colligitur mensesibus: siccatur in umbra, & continuè
uersatur. Fructus tusus, & feruefactus reconditur. * Bilis ac pituita detrahi-
tur acetabulo eius in hydromelitis cyatho potu. Obionijs insperfa contur-
bat aluum, muria conditur. Diosc.

DAPHNOIDES, officinis laureola, Ger. Zeilant/ & Zerdelpast/ Gal. *de la*
Laureolle, dicitur, cubiti altitudine fruticat, ramis flexilibus, obliquiosisq;ue,
multis, à medio sursum uersus foliosis: cortex supra modum uiscosus ramos
uestit: folia lauri, graciliora & molliora, fracta contumacia, quorum guttatu-
os & fauces incenduntur: flores candidi: bacca cum ematuruerit, nigra: ra-
dix inutilis. Nascitur in montosis, incultis, asperis, umbrosis, ac syluosis tra-
ctibus, ut apud Lemantum lacum, & non paucis iuxta Rhenum ac Mosam lo- **C**
cis. Flores præmaturè germinant, paulò post Autumnii æquinoctium: hye-
me aut primo uere perficiuntur: fructus Maio ac Iunio, stirps est perpetuò
uirens, & aduersus frigora hyemisq; iniurias obdurans. * Pituitam extra-
hit folium recens, uel aridum in potu: menses ciet, & uomitum: caput ina-
nit commanducatum: sternutamenta mouet. Bacce quindecim potæ aluum
resoluunt. Diosc.

De folijs serosos humores purgantibus.

SAMBUCI duo genera. Vnum in arborem assurgit, Ger. *Bolder*: Gal. *du*
sus, furculos spargens arundinaceos, teretes cauos, candicantes, proceros: **D**
folia inglandis, terna quaterna ue, ex interuallis circa ramos exeunt, graua
odore, minutim in ambita secta: & in ramulorum cacuminibus, cauliculisq;
circinata umbellæ: quæ florem candidū pariunt: mox acinum therebintho
similem, in nigredine subpurpureum, racemosum, succo madentem, uino-
sumq;. Alterum genus Chameacte uocatur, Romanis Ebulus, Germanis *Art-*
tich de quo uide supra. Nascitur in hortorum & uinearum sepibus. * Vis ea-
dem ac Ebuli Dioscorides.

CHAMELÆA furculosa fruticat, ramis dodrantalibus: folia oleæ simi-
litudinem habent, tenuiora, & amara, quæ gustatu linguam mordent, & ar-
teriam.

Ateriam deradunt. In Italia & Gallia Narbonensis plerisque in cultis, asperis & desertis reperitur. perpetuo uiret. Semen Autumno maturitate assequitur. * Detrahit pituitam, bilemque, folijs præsertim in catapotio deuoratis. namque duæ absynthij partes, adiecta chamelæe una, hydromelite excipiuntur, & in catapotia coguntur. ea autem in uentre non liquefcunt: siquidem quotquot fuere deuorata, regeruntur. Folijs cum melle tritis, sordida ulcera & crustosa repurgantur. Dioscorides & Dodonæus.

CHAMELAEA GERMANICA, frutex est surculosus, & lignosus bicubitalis aut altior, si cultura accesserit: lentis ac dodratalibus ramulis: folijs oblongis, latiusculis, mollibus & pallide uirentibus. flosculi secundum ramulos exeunt, odorati, colore dilute rubentis purpureæ. bacca rotundæ ochri ferè magnitudine, cum maturare rubentes: resiccata nigricat. interior harum nucleus canabis semini similis, medulla refertus candida. radix longa, altè demittitur. In plerisque Germaniæ syluis reperitur umbrosis, asperis, & desertis locis. Demittit hæc folia ut plurimæ arbores aduentante hyeme. florum uerò germina statim post Autumnum promit, qui primo mox Vere, & subinde ipsa hyeme (si clemens fuerit) panduntur. folia post flores exeunt. bacca æstate maturantur. Vulgo Germanorum Zeilant / Zeidelbast / Leißkraut / & Kellerhals appellatur. officinæ nostrates Mezereon uocant. nos aut Chamelæam Germanicam dicere maluimus. Italarum nonnullos fructu eius Piper montanum nuncupare accepimus. Sunt, qui Laureolâ & hæc stirpem nominant: sed alia est Laureola, de qua in Daphnoide dictum est. Quo autem nomine à ueteribus appellata, & an ipsis cognita, explicare non est facile. Videtur quidem Cneoron albû Theophrasti esse, sed propter breuitatem huius nihil affirmare licet. *νεύρονα*, inquit, duo genera: candidû & nigrû. Candidû folium habet *ἀσφυσίου*, oblongum, figura quodammodo oleagino simile. Nigrum, ut Tamarix, carnosum. Humile autem magis candidum est, estque *ἀσφυσίου*, hoc est, odoratum: nigrum uerò *ἀσφυσίου*, id est, abiq; odore. radix ambobus que altè descendit, grandis: ramuli permulti, crassi, lignosi, pertinus ab ipsa tellure, aut paulò superius sparsi, lenti: quamobrem hisce ad colligandum iunci modo utuntur. germinant florentque post æquinoctium Autumni, & multum denique temporis florent. hæc Theophrastus. Et Chamelæa quidem Germanica folio non multum dissimili est olæ: flos odoratus, cuius, ut scripsimus, mox post Autumnum germina apparent: rami lignosi, obsequiosi, radix proluxa, altè descendens. Quæ omnia magnâ eius cum Cneoro albo coniunctionem & affinitatem (si non ipsum est) ostendunt. Est autem stirps hæc in uniuersum etiam uehementer excafactoria: fructus, folia & cortices acria admodum sunt, gustata linguam mordicant, & adustionis sensum in faucibus excitant. Officinæ Germaniæ & Belgij huius folijs (si quando opus est) pro Chamelææ utuntur. Quod citra errorem fieri potest.

Nam Chamelæa ista uiribus & potentia alteri similis est: quamobrem eius loco substitui potest, & eodem similiq; modo præparari. Dodonæus. **A**

ESVLA, Ger. Teuffelsmilch/herbarum lactarium species, rusticorû purgatorium. Huius una est magna, radicibus rotundis, magnis, densis, & graui cortice intectis. Altera parua, radiculis exiguis, cortice tenui intectis. Maior uiscera ulcerat, ob id perniciofa. Parua est præstantior, præsertim cortice radicis tenui, leui, fragili, subrubro cafsiq; modo, ante sex menses collecto. Nâ recés, quo mēse collecta, mala est, uti & niger, & orta loco aliquo prope thermas Colligenda est ueris initio. Lac autem, quod calidius, acrius, ac ualentius, sine ueris. * Calida & sicca principio tertij gradus substãtia cõstat tenui, ignea, acri, incidente, tenuante, fundente, siccãte, aperiẽte, & terrea styptica, **B** etiam siccante materias altius immerfas: purgat ualenter pituitam, aquas, atram bilem etiam à iuncturis: ob id harum doloribus confert, & hydropi insigniter: sed nocet cordi, stomacho, hepati: uiscera excoriat, uenarû ora dirumpit, corpus immodicè siccãt, semen absumit, febres inflammando excitat, lacte suo maximè. Ob id miscenda ei sunt cardiaca, stomachica, hepatica: ad hæc glutinosa, cogentia, & astringentia, glutinantia, ut gummi, tragacanthum, bdellium, mucago psyllij, succus portulacæ: postremò refrigerantia, & calorem illum extinguentia. Infundatur ergo in acetû, præsertim quo cydonia sunt macerata, aut decocta, & succum intybi, uel sonchi, uel portulacæ uel solani: additis autem myrobalanis, absynthio, aloë, præstantior euadit. **C** ludaus infundendo in acetum, aut lac sæpe mutando, & siccando corrigebat. Si te autem immodicè purgat, sede in aqua frigida, ex Rufi consilio. Frigus enim ambiens & medicamenti uirtutem in unum cogit, ipsumq; roborat, & per accidens iuuat, protrusis à se materijs ad meatus, per quos sunt uacuanda, succurrendumq; est. Catapotia ex ea facta idem possunt. Recipiunt autè esulq; præparatæ, myrobalanorum citrinorum ana drachmas quatuor: aloes drachmas quinque cum succo sceniculi, aut intybi misce. Dantur à drachma una & dimidia ad drachmas tres. Quidam ex lacte eius, & farina, faciunt oblatas purgatorias. Alij ex lacte, aceto, saccharo: alij carne cydoniorum, & mastiche. Datur autem cortex radicis à siliquis duabus, usq; ad siliquas septè: **D** lac uerò à siliqua una usq; ad tres Mesue.

TITHYMALI [Germ. Wolffsmilch. Gal. du Tithimale, ou berbe à lait.] genera septem: quorum masculus Characias appellatur, ab aliquibus amygdaloides: alter myrtites, qui formina existimatur, eumq; myrsinitem, aut caryitem uocant: tertius paralius, quem tithymalida appellarunt: alius helioscopius: quintus cyparissias: sextus dendroides: septimus platyphyllos dicitur. Characiæ caules supra cubiti altitudinem attolluntur, rubri, lacteo succo, atq; acri madentes: folijs oleæ circum ramos, angustioribus, & longioribus: radice crassa, lignosa: pendet in cacuminibus caulium coma iunci, sub qua.

A qua caueolæ foliis balnearum similes, in quibus semen continetur. Nascitur in asperis & montibus. * Succus aluum purgat, trahit pituitam, bilemque binis obolis in posca sumptis, & cum aqua multa uomitiones mouet. Appetente uindemiarum tempore succus, congestis ramulis, mox dissectis, & uase conclusis, excipitur. Aliqui adiciunt farinam erui, & in pastillos digerunt, qui erui magnitudinē impleant. Alij in aridas ficos ternas quaternasue guttas instillant, ut cum his increfant, quas ad usus recondunt. Per se etiam tusus in pila, & in pastillos coactus reponitur. Porro cum extrahitur lac, neque quò uentus aspiret, stare quenquam, neque manus oculis admouere conuenit: sed antequam colligas, corpus, præsertim faciem, collum, scrotumque genitalis, adipe aut oleo cum uino perungere. Fauces auté exasperat: quapropter catapotia cera, aut decocto melle oblini par est, & hoc modo dari. binas tamen ternasue ficos purgationis gratia sumisse, satis est. Recens lac ex oleo, perunctos in sole capillos euellit, renascentesque flauos & exiles efficit, denique omnes perimit. Dentium cauernis inclusum, leuat dolores: sed cetera dentes oblinendi, ne suo delapsu fauces & linguam uitiet. Tollit illitum impetigines, formicantes uerrucas, pensiles, & quæ thymi florem representat. Valet aduersus pterygia, carbunculos, phagedænas ulcerum, gangrænas, fistulasque. Legitur semen autumnno, & siccatum sole leuiter tunditur, feruifacitumque loco mundo reponitur. Folia item siccantur. Semen & folia lactei

C succi effectum præbent, dimidio acetabulo pota. Sunt, qui in ueterant, admixto cum lacte lepidio, & caseo contuso. Radix drachmæ pòdere in hydromelite pota, per inferna trahit. Decocta cum aceto, dentium dolori auxiliatur, colluto ore. Fœmina, quam myrsiniten, aut caryiten uocant, similis suapte natura daphnoidi: folijs myrti, sed maioribus, firmis, in cacumine acutis, & pungentibus: ramulos ab radice mittit dodrantes: fructum fert alternis annis, nuci similem, mordaci gustu. Nascitur in asperis. Succus, radix, semen, folia, consimilem antedicto fortiuntur facultatem: sed ad citandas uomitiones in ualidior hæc est. Aliud tithymali genus dicitur Paralios, quem tithymalida, aut mecona aliqui appellauere. Nascitur in maritimis, ramis subrubetibus,

D palmum altis, quinis senisue à radice exeuntibus: folijs lini, angustis, paruis, oblongis, in uersus quosdam digestis: capite in cacumine orbiculato, in quo semen, ut eruum, uario colore emicat: flos alnus. Frutex totus cum radice lacteo succo turget. Similes ad usus reconditur. Helioscopius dicitur, folijs portulacæ, tenuioribus, rotundioribusque: ramulis prodeuntibus à radice quatuor aut quinque, rubentibus, dodrantedi altitudine, tenuibus, lactis copiosius plenis: capite anethi: semine uelut in capitulis incluso. Helioscopij nomen accepit, quoniam comas cum sole circumagat. Circa oppida nascitur, potissimum in rudibus. Colligitur succus, semenque, ut aliorum. Eadem, quæ superioribus, uires, non tamen usque adeò ualidæ. Cyparissias in cau-

lem exit dodrantalem, uel maiorem, subrubrum: ex quo folia pini similitu- **A**
dine exoriuntur, molliora tamen, & tenuiora: & in totum nascetem pinum
æmulatur, unde nomen traxit. Candido succo madet: cui eadem uis, quæ su-
perioribus. In petris nascens dendroides cognominatur. ampliter opacat, in
cacumine frondosam spargens comam, succo lacteo prægnans, cauliculisq;
rubentibus, folijs myrti tenuioris, fructu characiæ. Eiusdè effectus, cuius su-
periores: similiq; modo recõditur. Platyphyllos uerbasco similis est. Radix,
succus, & folia per inferna trahunt aquas. Pisces necat, tufus & aque insper-
sus. Reliqua tithymalorum genera, quæ suprâ scribuntur, idem efficiunt.
Dioscorides.

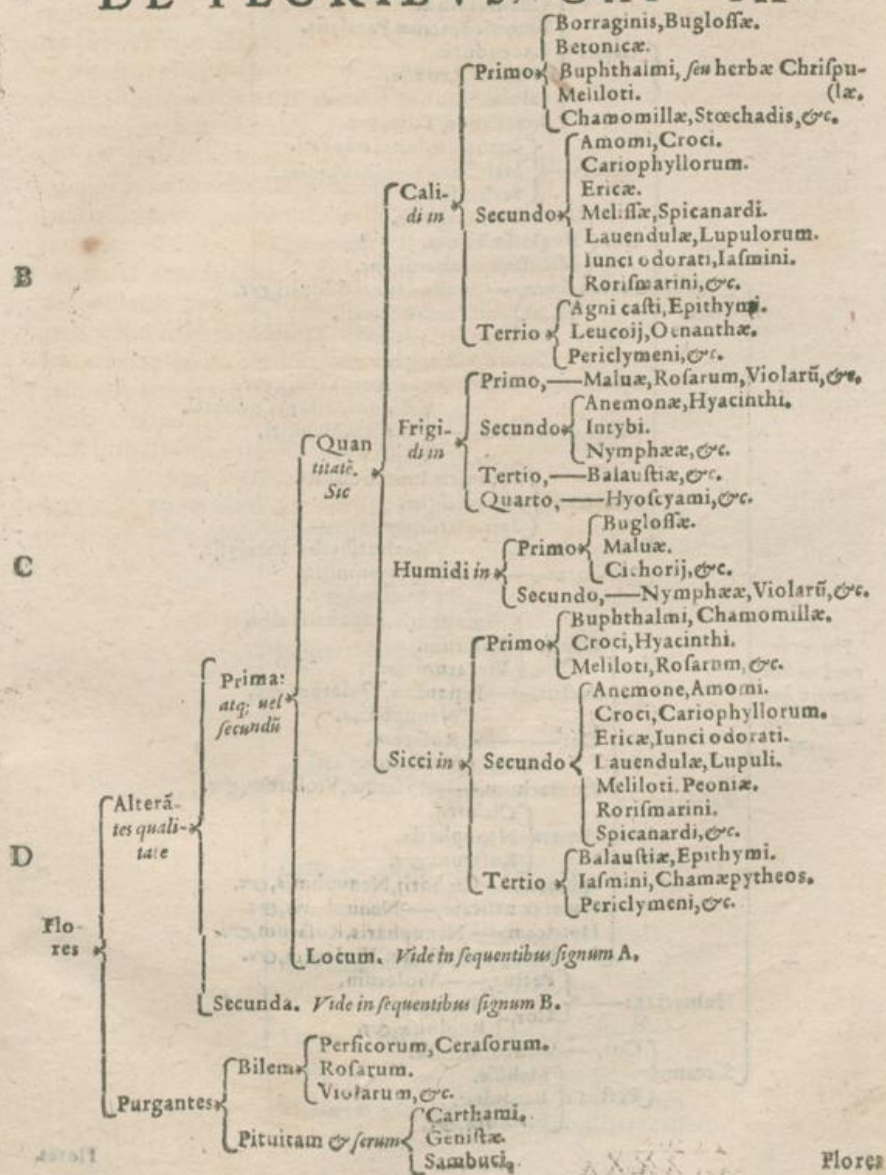
PITYVSAM specie à Cyparissia differre constat, etsi tithymalorum ge- **B**
neri assignetur. Caulis supra cubiti altitudinem assurgit, geniculatus: fo-
lijs piceæ, acutis, exilibus: flore paruo, uelut purpureo: semine instar len-
ticulæ lato: radice crassa, candida, succo referta. quibusdam in locis frutex
hic prægrandis inuenitur. *Detrahit per aluum radix drachmis duabus,
data in aqua mulla: item seminis drachma. Succum cum farina subacti cochle-
arium in catapotio datur. modus foliorum drachmæ tres. Dioscorides.

PVRGANT quoque serofos humores, Cyclaminus,

Ebulus, &c. de quibus uide suprâ
suo loco.

DE FLO-

A DE FLORIBVS, CAP. IX

		<ul style="list-style-type: none"> Anthos, Brunellæ. Chamomillæ. Betonica, herbæ Paralyfis. Lauendulæ. Meliloti, Præoniæ. Saluiæ. Stœchados, Tiliæ, &c. 	A
	Caput		
		<ul style="list-style-type: none"> Betonica, Iunci odorati. Melissæ. Scabiosæ. 	
	Pectus		
		<ul style="list-style-type: none"> Anthos, Borriginis. Buglossæ, Croci. Melissæ, Spicanardi, &c. 	B
	Cor		
		<ul style="list-style-type: none"> Anthos, Iunci odorati, &c. 	
	Stomachum		
		<ul style="list-style-type: none"> Centauri, Iunci odorati. 	
	Hepar		
		<ul style="list-style-type: none"> Sambuci, Betonica. Chamomillæ, Spicæ, &c. 	
	Splenem		
		<ul style="list-style-type: none"> Betonica, Leucoij, Viticis, &c. 	
	Renes & uesicam		
		<ul style="list-style-type: none"> Betonica, Iunci odorati. Maluæ, Meliloti. Spicæ, &c. 	
	Matricem		
		<ul style="list-style-type: none"> Betonica, Iunci odorati. Ireos, Saluiæ, Spicanardi, &c. 	
	Iuncturas		
		<ul style="list-style-type: none"> Anthos, herbæ Paralyfis. Chamomillæ. Meliloti, &c. 	C
		<ul style="list-style-type: none"> Nenupharis, Papaueris albi. 	
	Caput		
		<ul style="list-style-type: none"> Rosarum. Violarum, &c. 	
	Pectus		
		<ul style="list-style-type: none"> Papaueris, Violarum, &c. 	
	Cor		
		<ul style="list-style-type: none"> Nenupharis. Rosarum. Violarum. 	
	Stomachum		
		<ul style="list-style-type: none"> Rosarum, Violarum, &c. 	
	Hepar		
		<ul style="list-style-type: none"> Cichorij. Nenupharis. Rosarum, &c. 	D
	Splenem		
		<ul style="list-style-type: none"> Cichorij, Nenupharis, &c. 	
	Renes & uesicam		
		<ul style="list-style-type: none"> Nenupharis, &c. 	
	Matricem		
		<ul style="list-style-type: none"> Nenupharis, Rosarum, &c. 	
	Iuncturas		
		<ul style="list-style-type: none"> Rosarum, Violarum, &c. 	
	Humectant		
		<ul style="list-style-type: none"> Pectus, — Violarum. Cor, — Borriginis. Buglossæ, &c. 	
	Siccant		
		<ul style="list-style-type: none"> Cor, — Anthos, Melissæ. Melissæ. Betonica. Scabiosæ, &c. 	

A.
Flores se-
cundum locū
alterātes qua-
litāte prima,
aut

Flores

A

Adstringunt: ut { Balauftiæ, Croci, Cichorij,
Meliloti, Rosarum,
Verbafci, Viticis, &c.

Discutiunt { Anethi, Chamomillæ,
Maluæ, Melilori,
Stœchados, &c.

Abstergunt, — Fabarum, Tiliæ, &c.

Extenuant: ut { Chamomillæ.
Iridis Illyricæ.
Stœchados, &c.

B

Emolliunt { Croci.
Liliorum.
Maluæ, &c.

Suppurant { Croci.
Liliorum alborum, &c.

B.

Flores alte-
rantes qua-
litate se un-
da, aut

C

Glutinât & cicatricê ducunt { Balauftiæ.
Centaurij.

Menses mouent { Betonica, Centaurij.
Chamomillæ, Iunci odorati.
Leucoij, Meliffæ.
Pœonia, Rorifmarini.
Saluæ, Viticis, &c.

Menses fistunt { Balauftiæ.
Hyofcyami.
Nymphæe, &c.

D

Flatus difcutiunt { Anethi, Chamomillæ.
Iunci odorati.
Spicanardi, &c.

Ambuftis medentur { Liliorum alborum.
Maluæ.
Verbafci, &c.

Venenis refiftunt, — Betonica, Citri, &c.

Dolorem mitigant { Anethi, Chamomillæ.
Centaurij, Hyofcyami.
Meliloti, Rorifmarini, &c.

t De

De floribus calidis in primo.

A

FLORES BORRAGINIS & BVGLOSSAE [Ger. Burzeisch vnd Ochsenzungen blümlin.] nascuntur passim in hortis, campestribus, & sabulosis. Colliguntur vere, & principio estatis: ex quibus conferua, serapium, & aqua stillatitia parantur. Exiccantur etiam in umbra, & cōseruantur per annum in ligneis arculis. * Corroborant cor, eiusq; affectibus maxime opitulantur, conducunt ad febres humoresq; adustos, &c.

BETONIAE flores idem, quod herba ipsa, efficiunt.

FLORES Buphthalmi, Ger. Rindsaug blümlin/lutei sunt, anthemide maiores, oculi similitudine, unde nomen traxerunt. Folia fœniculi. Circa opida nascuntur, & in cāpestrib. Colliguntur vere & ætate: siccantur in umbra, & cōseruantur per annū. * Cū cerato triti, tumores, duritiasq; discutit. Diosc.

MELILOTVS flore est luteo, colore vicino croco, odorato. Nascitur locis montosis, sterili solo. Colligitur in vere: siccatur & seruatur per annum. * Vim habet adstrictoriam & discutientem, &c. Diosc.

CHAMAEMELI flores [Ger. Chamillenblümen] in medio aurei, forinsecus orbiculato ambitu candidi, melini, aut purpurei, magnitudine foliorū rutæ. Nascuntur in asperis, & iuxta semitas. Colliguntur vere: siccantur in umbra, & seruatur p annū. * Excalfaciūt, discutit, laxant, & rarefaciūt Decoctū eorū febres citra uiscerū inflammationē ortas cōcoquit, discutit, ac resoluit: præsertim quæ ex cutis densitate, & humoribus biliosis proueniunt: præcor dijs gratissimi, lassitudini cōferunt: dolores sedant: tenfa remittunt & resolunt: modicè indurata emolliunt: densata rarefaciant. Diosc. & Andern.

STOBCHADOS summi apices, hoc est flores in officinis stœchados Arabici amari. Iuxta Galliam in insulis eiusdem nominis eregione Malsiliæ gignuntur: nec non in Arabia, quæ Gallica præstat. * Leuiter alstringunt, extenuantq; abstergunt, uiscera obstructione liberant: eoq; etiam totum corpus corroborant. Diosc.

De floribus calidis in secundo.

AMOMI, hoc est flores pomi Hierosolymitani, quia rarè & parè admodum, sicut etiam tempore Galeni, ad nos feruntur: acorus eadem facultate præditus, in uicem illorum substitui potest. Quidam illud, uuam odoratam, alij aliud esse prodiderunt. Andernacus.

CROCVS Germ. Saffran. Gal. Saffran. Ital. Zaffarano. Hisp. Azafrañ dicitur. Huius cum multus sit usus & sanis, & in Medicina, cura adhibenda est, ut optimus, recens, & sincerus deligatur. Nam varijs modis adulteratur: sed maleficiū ex colore, odore & pondere deprehenditur: siquidē nec adulteratus, nec uetus eam coloris gratiā habet. sed obscurior est, neq; odoratus ut recēs, sed sitū redolet, & pōderosus est. Ceterū qui luteos quosdā flores admistos habet,

A habet, odore & gustu dignoscitur, tum etiam quòd eam coloris uenustatem in tingendo non habet, quam sincerus. Qui sapa subtilis est, sapore dulci, & colore obscuro est. Cui permixta lithargyros, iusto ponderosior est. Nasctur in Coryco monte Ciliciæ optimus. Proxima nobilitas ei, qui in Olympo Lyciæ monte prouenit. Deinde ei qui ex Argis Ætoliæ urbe affertur. Nunc in plerisq; Germaniæ locis plantari cœpit haud infeliciter, quòd uiribus è loeis iam commemoratis allatis haud cedat. Florem ante folium edit: per Autumnum namq; Vergiliarum occasu floret, neq; ultra mensis spacium flores durant. Postquam autem hi decidunt, statim folia angusta & oblonga prodeunt, uirentq; tota hyeme. * Vim coquendi, emolliendi, atq; substringendi

B habet: urinam cit: elegantem colorem præstat: qui ex passo biberint, crapulâ non sentient: oculorum fluxiones illitum cum humano lacte cohibet: additur in potiones, quæ interaneorû causa temperantur: ad uulua etiam, sedisq; cataplasmata, utiliter inditur: uenerem stimulat: uergentes ad ignem sacrum inflammationes mulcet: auricularijs collectionibus utile. Quò facilius conteratur, in calido siccili sole siccari oportet, celeriterq; uersari. Urinam mouet radix ex passo pota. Dioscorides, Medici Florentini, & alij.

CARYOPHYLLORVM flores Ger. Grassnegelin dicuntur: æstate colliguntur: quo tempore ex eis acetû cõficitur, pestilentiæ accõmodatû. Conditû quoq; ex eis cû saccharo paratur. * Iecur, cor, & stomachû corroborat. Venerè augment, quatuor scrupulorû pondere cû lacte antè assumpti. Andernacus.

ERICA fruticosa arbor, myricæ similis, longè minor, cuius flore apes reprobum mel efficiunt. * Strumas discutiunt, aliasq; duritias per habitum digerunt, dissipantq;. Dioscorides & Andernacus.

SQVINANTHVM, seu schœnu anthos, id est, iunci odorati flos, in Africa & Arabia nascitur. Laudatissimû ex Nabathea: proximû Arabicum, quod aliqui Babyloniû cognominant, alij Teuchitin: pessimû ex Africa. Eligendû rufum, intèto colore, recès, tenue, rubëtibus fragmētis, quod manibus confricatû rosæ odorè emittit, igneæ mordacitatis ad linguâ. Floris, culmorû, radiceisq; est usus. Olim planta ipsa cum florib. aduehebatur, unde schœnu anthos nomē sumpsit: ideoq; eligebatur floribus refertû. Hodie tñ ad nos culmi duntaxat & radix adferuntur. Ita q; cura adhibenda est, ne alij culmi his admisceantur: quod ex iam dictis notis deprehēdi potest. * Vim urinæ ciûda: habet: mēses pellit, discutit inflationes, caput aggrauat, modicè alstringit, comminuit, excoquit, ac uenarû spiracula laxat. Flos eius in potu utilis sanguinè reijcientibus: doloribus stomachi, pulmonis, iecinoris, & renû miscetur anti doris. Radix adstringentior est: ideo fastidijs stomachi, hydropticis, conuulsis, drachma una cû pari pondere piperis, p dies aliquot datur. Decoctû uulua inflammationibus, ad desidentiû fatus utilis est. Medici Florentini ex Diosc.

LAVENDVLA, Nardi Italicæ species est: ad eò ut illa fœmina, hæc uerò

mas (uulgò spica nardi appellata) uocitetur. Mas folio constat latiore, longiore, cralsiore, robustiore, albidioreq̄, quàm fœmina. Sed utraq; planta fruticosa, & rorisinari modo, innumeris referta est folijs: è quorū medio iuncea exeunt cauliculi, quadranguli, tenues, dodrantalem longitudinem excedentes: in quorum cacumine flores exeunt spicati, colore purpureo, quamuis in fœmina dilutiores, patientioresq̄, odore fragrantés, uerū usque ad è acuto, ut nares feriat. Nascitur passim in hortis. Colliguntur ambo initio æstatis: siccantur in umbra, & cōseruantur per annū. * Excalfaciunt & excicāt ordine secundo cōpleto. Conferunt omnibus cerebri affectibus frigidis, cōuulsis, & resolutis: uentriculū frigidū corroborāt: iecur obstructū liberāt: lienis infarctus aperiūt: uterū calefaciunt: urinā, menstrua, & secundas educūt. B
Aqua ex illis destillatur, oleumq̄; cōficitur, quod oleū spicę uocāt. Matthioli.

LVPVLI flores nascuntur in sepibus: colliguntur autumno: siccantur & cōseruantur per annum. * Obstructiones uulcerum soluunt. Serapium ex uiridibus confectum, & aqua stillatitia, febribus conueniunt. Andernacus.

MELISSA flores nascuntur passim in hortis, colliguntur æstate, siccantur in umbra, & seruātur per annū. * Excalfaciunt siccantq̄; ordine secundo. Cor exhilarant, uitalessq̄; facultates roborant, odoris fragrantia deficientem animum reuocant, animi sollicitudines fugant. Auicenna & Serapio.

RORISMARINI flores colliguntur uere: siccantur & cōseruantur per annum. * Emolliunt, incidunt, digerunt, & abstergunt. Conditum ex eis uiridibus & saccharo paratum, conferua anthos officinis dicitur, uentriculum roborat, & utero accommodatur. Herbæ & radice eius succus melle mistus, hebetudinem oculorū à crasis humoribus ortā emendat. Decoctū eius regio morbo siue arquato auxiliatur. Galenus, Dioscorides, Andernacus.

IASMINVM ex earū quoq; stirpium est numero, quæ ad miniculis fulgiūt, nō tñ amplexi caulis, aut uicinis se circūuoluens, sed alijs tantū modò innitēs, ueluti pergulis, hortensibusq̄; scenis, quibus facili opere innectitur. Cauliculi eius prolixi, teretes, ramosi, flexibiles, geniculati, uirentes, cādida fungosaq̄; interius medulla: folia è singulis geniculis bina, ampla, alarum instar expansa, cōposita uidelicet ex quinq; aut septē alijs læuibus, oblongis, saturatè uirentibus, fastigio acuminatis, eminente in cacumine reliquis maiore. Flores in summis uirgulis, rari, in muscarij specie cohærent, suaueolentes, colore albidis, semen latum lupinis quadatenus simile, quod tamen rarò succrescit: radix fibris firmatur. Fertur huius esse species floribus luteis: & alia cœruleis. Sunt autem, qui pro Iasmino luteo, Trifolium fruticans in frumentorum historia cap. LXXXIX depictū, & pro cœruleo Clematidem alterum ostendāt. Quod si aut non aliæ quàm hæ pro Iasmini cæteris speciebus ostendi queant, temerè plures eius species affirmantur. Vtraq; enim harū multum à Iasmino abest. Colitur in hortis, topiarijs operibus expetitur, non modò in.

A in Belgio, uerum & in Italia ac alibi: ex Africa creditur aduectum. Flores æstate uigent. Inter Arabes Serapio primi nominis hanc Zambach, interpres uerò Ielemio nominat: atq; inde passim Iasminum, Ieseminū, aut etiam Gelseminum. Apud Dioscoridem compositio est Iasmini olei, quod apud Persas ex albis uiolæ floribus fieri refert, quod nō ex alterius stirpis, quàm ex huius floribus conficiendum apparet. * Qualitate autem Iasminum, ac eius potissimum flores calidi sunt in initio secūdi ordinis, ut Mesues apud Serapionem ait. Oleum ex his confectum crudos discutit humores: frigidis ac catarrhosis confert: & hybernō utile tempore. Quibus autem temperatura contigit calidior, his dolorem excitat capitis, & si diutius odoretur, periculum adfert sanguinis è naribus profluuij: in conuiuijs, ait Dioscorides, & post eum Aetius, odoris causa apud Persas usurpatur. Prodest & lotis à balneo corporibus, quæ laxari calefieriq; expedit. grauiorem autem suaueolentiam habet: ita ut multi eo idcirco non libenter utantur. Dodonæus.

De floribus calidis in tertio.

AGNICASTI, seu uiticis flores, quidam albi cum purpureo, quidam purpurei sunt. Nascuntur in palustribus campis. Calidi & sicci in tertio. * Flatus uentris discutunt. Veneris impetus cohibent. Galenus.

EPITHYMI flores eandem uim, quam herba ipsa, obtinent. de quibus uide supra.

LEVCOION [Germ. Neglin violen / gelb viol. Gal. Gyroflée. Ital. Viola.] uulgaris est noticiæ, sed in floribus differentia quædã: namq; aut cærulei, aut albi, aut purpurei, aut lutei inueniuntur. Luteorū uerò præcipui in medicina usus. Nascuntur in hortis ac uiridarijs, in ædium fenestris, & parietibus. Colliguntur uere: quo tēpore oleū ex eis (keyrinum) paratur. * Aridi flores feruefacti in defesioneibus, ualēt cōtra uulvæ inflammationes, & menstrua expellunt: sanant oris ulcera, cum melle: cū cerato, rimas sedis, &c. Diosc.

OENANTHAE, officinis labruscæ flos, fructus est uitis syluestris, & florescentis: * astringit, & stomacho familiaris. Diosc.

PERICLYMENE flores superius descripti sunt. Nascuntur in aruis ac sepibus, planta conuoluens se ad miniculis propter absidentibus. * Incidunt, urinamq; mouent: diutius poti, sicut etiam fructus eius, & folia, urinam sanguinolentam cient, lienosos & difficulter spirantes drachmę unius pondere cum uino assumpta iuuant. Diosc.

De floribus frigidis in primo.

MALVÆ flores, Ger. Herbstrosen nominantur, effigie, floribus rosarū rubentibus, candidis, uel subrubis, nullo tamen odore fragrantibus. Nascuntur in hortis ac uiridarijs. Colliguntur mense Maij, uel principio æstatis: * quo tempore ex eis fit mel maluatum, bonum pro asthma & tussi Saladinus.

ROSA Germ. Rosen. Gal. Rose. Ital. & Hisp. rosa nominatur. Harum genera multa sunt. At uulgatissimæ sunt albicantes, puniceæ, & quæ ex albo rufescunt, quas Itali appellat *incarnate*. Præstâtissimæ, quæ puniceo colore rubent: proxima laus est ijs, quæ in rufum candidat: uilissimæ albicantes: in quarum tamè genere eæ odoratissimæ excipiuntur, quæ Hetruscis Damascenæ, & alijs Molchette uulgò dicuntur. Nascuntur passim in hortis ac uiridarijs. Colliguntur uero mense Maij, nondum penitus explicati: quo tempore dilutum iulapium, syrupus, conserua, mel rosarum, a qua stillatitia, & oleum ex eis conficiuntur. Siccantur etiam in umbra, folia continuo uersata, ne muceant, neue sitis in ijs insideant: & conseruantur per annum in arculis ligneis. * Refrigerant, astringunt, corroborantque uires, tum uitales, tum animales. Aridis rosis, & in uino decoctis expressus liquor, facit ad dolores capitis, aurium, oculorum, gingiuarum, sedis recti intestini, ac uulnæ, penna illitus, aut infusus. Eadem sine expressione tusa, præcordiorum inflammationibus, humidis stomachi uitij, igni sacro illini prodest: siccis ac tritis semina asperguntur. Misceri solent uulnerarijs antidotis, atque compositionibus, quas antheras uocant. Folia utuntur in calliblephara. Flos, qui in medijs rosis inuenitur, siccatus, gingiuarum fluxionibus, efficaciter inspergitur. Capita pota citam aluum, & cruentas reiectiones sistunt. Succus recentibus folijs exprimitur, defectis forfice unguibus: (sic appellantur candidæ foliorum partes) reliquum in pila premi & teri debet in umbra, donec cogatur, & ita ad oculorum circumlitiones recondi. Dioscorides & Matthiolus.

VIOLA purpurea [Germanis *Mertzen veiol*. Gallis *Violette de Mars*.] folium habet hedera minus, tenuius, ac nigrius, nec multo dissimile: cauliculus à radice medius prodit, in quo flosculus suauissimè olens, purpureus. Nascitur in opacis, asperis, pratis, & iuxta sepes. Colligitur primo uere, tempore sereno. quo tempore dilutum, serapium, iulapium, conserua, a qua stillatitia, atque oleum uiolaceum ex eo conficiuntur. Siccantur etiam in umbra, & conseruantur per annum, in uasis ligneis. * Violæ recentes refrigerant & humectant ordine primo. in summa soporiferæ sunt, calidos dolores mulcent, inflammationes extinguunt, leniunt, & soluant. Bilem educunt, eiusque feruorem mitigant. Conferunt capitis doloribus, quos caliditas excitauerit: somnum conciliant: pectoris & asperæ arteriæ scabritiem leniunt: medentur anginis, & columellæ uitij: præcipuo autem auxilio sunt pectoris & lateris inflammationibus, sitimque arcent. Siccæ uiolæ minus refrigerant, & humectant: iecoris obstructions aperiant: regio morbo succurrunt: inflammationes discutunt. In puluerem redactæ drachmæ pondere, ex galli gallinacei, uel pisorum modicè costorum iure, etiam uentrem subducunt paulo ante cibum dati. Dioscorides & Mesues.

De floribus frigidis in secundo.

ANEMONES [Ger. *Buchenschell*/Flein od groß Flapperros. Ital. *Anemone*. Gal.

A Gal. Coquelourdes, ou passe fleur. Hisp. Amapollas de flor chiquita.] duo genera, unum syluestre, alterū in cultis nascens. Cuius multæ species: una phœniceum florem profert: altera candidantem, aut lacteū, aut purpureum Harum folia coriandro similia, cæterū scissa tenuius in terram inclinantur: caules lanuginosi, tenues, in quibus flores, ut papaueris, & in medio capitula nigra, aut cœrulea: radix oleæ magnitudine, aut amplius paulò grandescit, ac ueluti geniculis quibusdā cingitur. Syluestri amplitudo prorsus maior, latioraq; folia, & duriora: oblongius caput: flore puniceo: tenuibus & multis radicū capillamentis. Acrior est, quæ nigra habet folia. * Vis utriusq; acris. ea de causa succus naribus infusus purgat caput. Commanducata radix pituitam trahit.

B decocta in passo, & illita, medetur oculorum inflammationibus: cicatrices eorundem, & hebetudines emēdat: sordida ulcera abstergit. Folia & caules, si cum pitana decocti edantur, copiam lactis præbēt: menstrua ciunt, uelle re apposita: illita quoq; lepras eximunt. Flores eandem uim habēt, quam herba ipsa. extrahunt humores, & ora uasorum aperiunt. Diosc.

HYACINTHVS Ger. Blaw Merzenblümlin. Gal. Vne Iacithe, ou Vaciet, nominatur: in uniuersum in campestribus inter segetes, & in syluis prouenit: folijs & radicibus bulbaceis: caule dodrantali, uiridi, tenui, læuiq;: floret cum uiolis circa finem Martij, & Aprilis initium: florentem emittit comam, ab ipso caulis medio usq; ad summum purpureis circumdatam floribus, qui mature scentes ad terram incuruantur, perdurantq; diu, antequam contabescant. * Refrigerant ordine secundo, siccant uerò primo. Matthiolus.

CICHORII flores [Ger. Wägwarrenblümlin] nascuntur in campestri bus, iuxta semitas. Colliguntur æstate: * ex quibus conficitur cōserua, ad refrigerandum, corroborandumq; & potissimū hepar.

NYMPHÆE, seu Nenupharis flores [Ger. Seeblümen.] lutei sunt, nitentes, rosæ similes. Nascuntur in paludibus, lacubus, & aquis stagnantibus. Colliguntur circa finem ueris, uel principium æstatis: * quo tempore aqua stillantia cōficitur, fronti uel naribus admota, capitis ex bile dolorem lenit: somnum inducit, omnemq; ardorem extinguit. Serapium ex eis, febribus pestilentibus & acutis pectorisq;, columellæ, gutturisq; uitijs aptissimum. Cōditum cum saccharo ex eis factum semuncie instar somnum affert: item unguentum inde paratum cordis regioni, instar epithematis, cum opus est, ad refrigerium illinitur. Andernacus.

De floribus frigidis in tertio.

FLORES mali puniceæ syluestris **BALAVSTII** uocantur, cytino similes. Quorum cōplura genera reperiuntur, candidi, fului, colore rosaceo. Nascuntur in Italia, Granata Hispaniæ regno. Colliguntur mense Iunij: siccantur & conseruantur per annum. * Astringunt, siccant, cohibent: sanguinolentia glutinant. Diosc.

De floribus frigidis in quarto.

FLORES HYOSCYAMI [Ger. Bilsen blümlin.] nascuntur in campe
sribus, ruderibus: colliguntur prima æstate, uel circa finem ueris: siccantur,
& conseruantur. * Vis eadem, quæ herbæ inest.

De floribus humidis in primo.

FLORES HVMIDI in primo, sunt Buglossæ, Maluæ, Intybi, &c. de qui-
bus uide suprâ suo loco.

De floribus humidis in secundo.

FLORES humidi in secundo, sunt Nymphææ, Violarum, &c. de quibus
uide suprâ.

De floribus siccis in primo.

FLORES siccis in primo, Bupthalmi, Chamomillæ, Croci, Hyacinthi,
Meliloti, Rosarum, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De floribus siccis in secundo.

FLORES PÆONIAE [Germanis Benignenroß/ Gallis Pivoine.] col-
liguntur mense Aprilis: * ex quibus conditum cum saccharo paratur, epile-
psiæ accommodatum.

SICCANT quoque in secundo, flores Anemonæ, Amomi, Croci, Ericæ,
Iunci odorati, Lauendulæ, Lupuli, Meliloti, Rorismarini, Spicanardi, &c. de
quibus uide suprâ suo loco.

De floribus siccis in tertio.

SICCANT in tertio, flores Balauftij, Epithymi, Chamæpithyos, Pericly-
meni, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De floribus calefacientibus caput.

FLORES PRVNELLÆ nascuntur in pratis, riguis: colliguntur ue-
re: * ex quibus aqua stillatitia conficitur, ad oris ulcera idonea.

FLORES HERBÆ PARALYSIS, Ger. Schlüssel blümlin/ nascun-
tur in pratis: colliguntur uerò primo uere: quo tempore conditum cum sac-
charo ex eis conficitur, nec non aqua stillatitia. * Conuulsionibus medetur.

TILIA, Ger. Linden. Gal. Tillet dicitur: quædam mas est, quædam fœmi-
na. Distât inter se tum materie, tum totius corporis forma, & quod altera sit
fructifera, altera uerò sterilis. Nam materies mas dura, flaua, nodosior, spis-
siorque: fœminæ candidior: & mas sterilis, nulloq; flore est: fœmina & flo-
rem & fructum gignit. Flos calicula in te ctus præter folij pediculum, amen-
tumq; futurum, pediculo altero annexus, uiridis, dum in calicula est, dete-
ctus autem leuiter flauus: floret cum urbanis. Fructus oblongus, orbicula-
tus, magnitudine fabæ, similis bederæ acino, quinis angulis, ueluti neruis e-
minētibus, inq; acutū, cum sese contrahētibus partitus, qui scilicet maiuscu-
lus est, minutiusculus autem confusior constat. Folium & cortex dulcia, sua-
uiaque:

A uiaq̄: folium forma hederaceum, nisi quòd in angulum acutiorem rotundatur. Nascitur in campestribus, & asperis montibus. Colliguntur flores estate: * ex quibus aqua stillatitia paratur, apoplexiæ idonea. Theophrastus.

CAPVT quoq; calefaciunt, atque in eo pituitam concoquunt, flores anthos, Bethonicæ, Chamomillæ, Lauendulæ, Meliloti, Pæoniæ, Saluiæ, Stæchados, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

De floribus calefacientibus pectus.

SCABIOSA folijs constat laciniatis, subhirsutis: caulibus tenuibus, cubitali altitudine, atq; etiam maiore: in quorum cacumine flores emicant in B cœruleo albicâtes. Nascuntur in pratis & campestribus. Colliguntur in fine Maij, uel initio æstatis: siccantur in umbra, & seruantur per annum. * Pollent aduersus scabiem. Profunt omnibus pectoris uitijis, & respirationi inferuentibus organis, &c. Matthiolus.

PECTVS quoq; calefaciunt flores Betonicæ, Iunci odorati, Melissæ, &c. de quibus singulis uide suprâ.

De floribus calefacientibus reliquas corporis partes.

COR calefaciunt flores anthos, Borriginis, Buglossæ, Croci, Melissæ, Spicæ nardi, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

C **STOMACHVM** calefaciunt flores anthos, Iunci odorati, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

FLORES CENTAVRII suprâ descripti sunt. Nascuntur in riguis. Colliguntur mense Iunij: siccantur, & conseruantur per annum. * Bilem & crassos humores per aluum expurgant: iccoris obstructions aperiunt: duratum lienem emolliunt, menstrua & fœtum euocant.

FLORES SAMBUCI [Germ. Bolderblüß.] nascuntur in hortorum sepibus. colliguntur mense Maij. * Emolliunt pectus: conferunt hydropicis: obstructions hepatis, lienis, & renum auferunt: tertianæ medentur: sanguinem mundant, &c.

D **HEPAR** quoq; calefaciunt flores Betonicæ, Iunci odorati, Origani, Chamomillæ, Spicæ, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

SPLENEM calefaciunt flores Betonicæ, Leucoij, Viticis, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

VESICAM & RENES calefaciunt flores Betonicæ, Iunci odorati, Maluæ, Meliloti, Spicæ, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

MATRICEM calefaciunt flores Betonicæ, Iunci odorati, Ireos, Saluiæ, Spicæ nardi, &c. de quibus uide suprâ.

IVNCTVRA S calefaciunt flores anthos, Herbę paralyfis, Chamomillę, Meliloti, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

De floribus refrigerantibus singulas corporis partes.

CAPVT refrigerant flores Nenupharis, Papaueris albi, Rosarum, Violarum, &c. de quibus uide suprâ suo loco. A

PECTVS refrigerât flores Papaueris, Violarû, &c. de quibus uide suprâ.

COR refrigerant flores Nenupharis, Rosarum, Violarum, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

VENTRICVLVM refrigerant flores Rosarum, Violarum, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

HEPAR refrigerant flores Cichorij, Nenupharis, Rosarum, &c. de quibus singulis uide suprâ.

SPLENEM refrigerant flores Cichorij, Nenupharis, &c. de quibus uide suprâ suo loco. B

RENES & VESICAM refrigerant flores Nenupharis, &c. de quibus suprâ suo loco.

MATRICEM refrigerant flores Nenupharis, Rosarum, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

INCVTRA S refrigerant flores Violarum, Rosarum, &c. de quibus suprâ suo loco.

De floribus humectantibus pectus, & cor.

PECTVS humectant flores Violarû, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

COR humectant flores Borriginis, Buglossæ, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco. C

De floribus siccantibus cor, & pectus.

COR siccant flores Anthos, Melissæ, &c. de quibus uide suprâ.

PECTVS siccant flores Melissæ, Betonice, Scabiosæ, &c. de quibus suprâ suo loco.

De floribus astringentibus.

VERBASCI flores [Ger. Wulfrantblümlin.] nascuntur in campestribus, asperis, & hortis: colliguntur estate & autumnus. * Morbis sedis subueniunt mirifice: adstringunt, & exsiccat: asperas uerrucas delent, &c. Matthiol. & Fuchs. D

ADSTRINGUNT quoque flores Cichorij, Balustij, Croci, Meliloti, Rosarum, Viticis, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

De floribus discutientibus.

DISCVTIUNT flores Anethi, Chamomillæ, Maluæ, Meliloti, Stæchados, &c. de quibus suprâ suo loco.

De folijs abstergentibus.

FABARVM flores [Ger. Bonenblüst.] in hortis & campis nascuntur: colliguntur uero mense Maii: * ex quibus aqua stillatitia conficitur ad faciem abstergendam & uenustandam: fluxiones oculorum sistit.

ABSTER.

A ABSTERVNT quoq; flores Tiliæ, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De floribus extenuantibus.

EXTENVANT flores Chamomillæ, Iridis Illyricæ, Stæchados, &c. de quibus uide suo loco.

De floribus emollientibus.

EMOLLIVNT flores Liliorum, Croci, Maluæ, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De floribus suppurantibus.

SYPVRANT flores Liliorû alborû, Croci, &c. de quibus uide suprâ.

B *De floribus glutinantibus & cicatricem inducentibus.*

GLVTINANT & cicatricem inducunt flores Balauftij, Centaurij, &c. de quibus suprâ suo loco.

De floribus menses mouentibus & sistentibus.

MENSES mouent flores Betonicæ, Centaurij, Chamomillæ, Iunci odorati, Leucoij, Melissæ, Pæoniæ, Rorismarini, Saluiæ, Viticis, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

MENSES sistunt Balauftiæ, flores Hyoscyami, Nymphææ, &c. de quibus suprâ suo loco.

C *De floribus flatu discutientibus.*

FLATVS discutiunt flores Anethi, Chamomillæ, Iunci odorati, Spica nardi, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De floribus quæ ambustis medentur.

AMBUSTIS medentur flores Liliorum alborum, Maluæ, Verbasci, &c. de quibus singulis uide suprâ.

De floribus uenenis resistentibus.

VENENIS resistent flores Betonicæ, Citri: de quibus suo loco.

De floribus dolorem mitigantibus.

D DOLOREM mitigant flores Anethi, Chamomillæ, Centaurij, Hyoscyami, Meliloti, Rorismarini, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

De floribus purgantibus bilem flauam.

PERSICÆ arboris flores, & folia in aqua calida, sicut rosarum & uiolarum macerati, in zuparium uel serapium rediguntur, ad uentrem subducendum, & bilem expurgandam efficaces, unciarum duarû instar. Andernacus.

EX CERASI arboris, quæ dulcia profert cerasa, floribus dilutum fit, sicut rosarum & uiolarum: *aluum deijcit. Serapium ex ijs confectum, per totum annum asseruari potest. Andernacus.

EX ROSARVM persicarum floribus, quas incarnatas uulgò appellât,

succus conficitur: * duarum unciarum instar, cum aqua saccharata potus, bilem cum alui excrementis detrahit. ad hæc serapium ex rosis in aqua calente maceratis paratur, quod unciæ unius, uel duarum instar, aluum mouet, bilemq; educit. Andernacus. A

Ex VIOLARVM floribus succus paratur, unius uel duarum unciarū instar: uel decoctum ipsarū adhuc recentium, copiosiore mensura potum, uuis pafsis, sacchari momento adiectis: item confectum inde, minimo pondere, uncijs duabus: summo, quatuor, alui excrementa, & bilem educunt. Sic uiolæ ipsæ, cum saccharo & melle conditæ fescunciæ modo: uel in puluerem redactæ, drachmæ instar sumptæ, idem præstant. Eodem pertinet serapiū ex uio-
lis: quo etiam ex rosis in aqua dilutis factum tendit. Andernacus. B

De floribus purgantibus pituitam.

FLORES GENISTÆ [Ger. Ginst/oder Genistblümlin.] nascuntur in campestribus, collibus: colliguntur mense Maij & Iunij. * Aluum soluant: succus uirgarum ualenter extrahit: herba ipsa arida, & in puluerem redacta in uino maceratur, potuiq; ad aquam inter cutem eliciendam datur: nec non puluis cum uino ad idem bibitur: sicut etiam lixiuium ex ipso & uino paratum eidem confert. Andernacus.

PITUITAM quoque purgant flores Carthami, Sambuci, &c. de quibus uide suo loco.

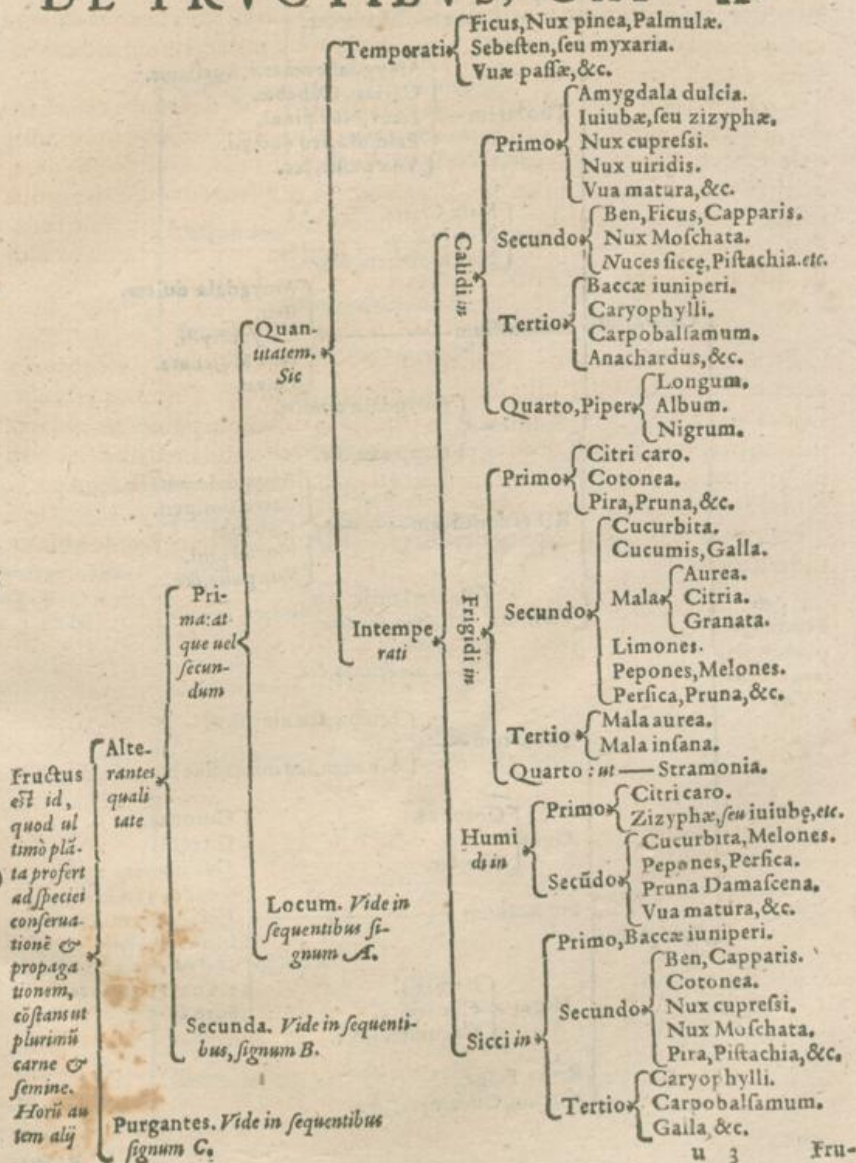
DE

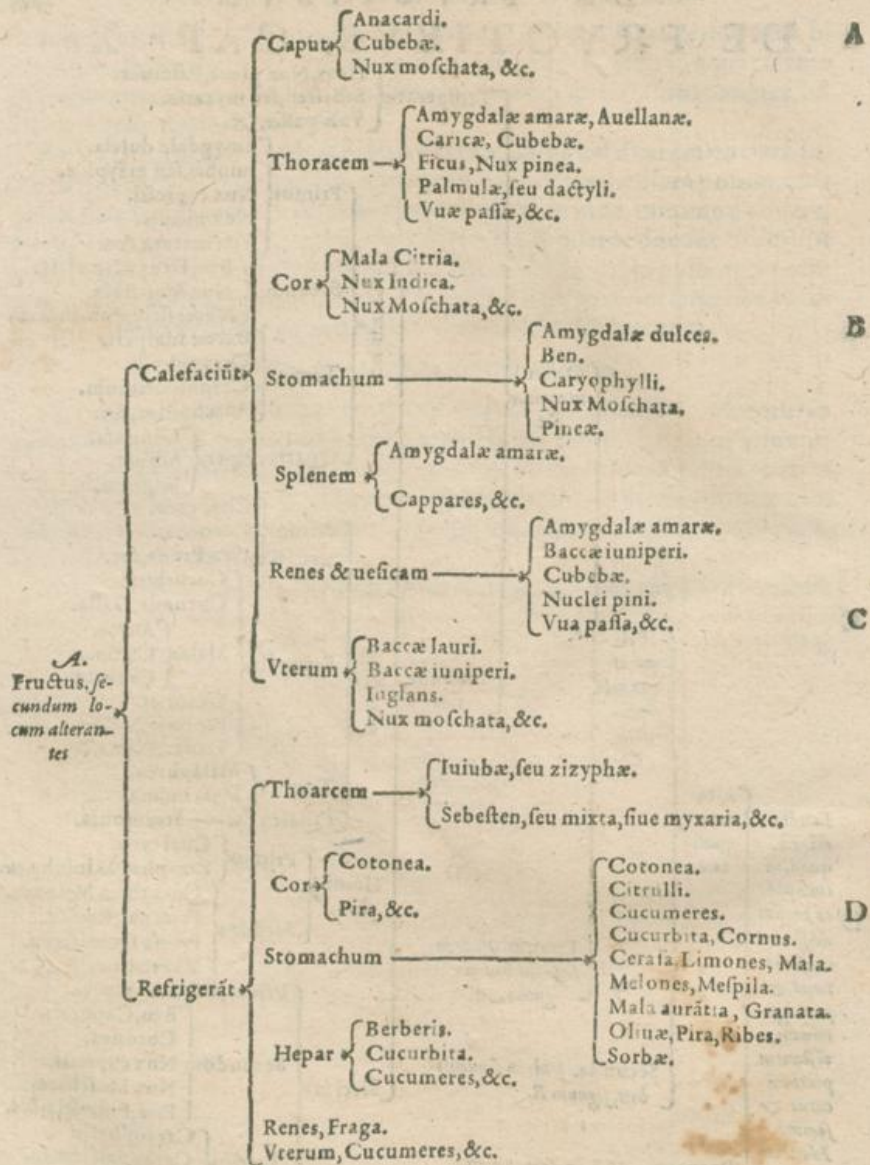
A DE FRUCTIBVS, CAP. X

B

C

D

B. Fru.

A

Baccæ Myrti, Berberes.
Castanea, Cornus.
Cotonea.
Galla, Glans.
Mespila, Mala punica.
Nux Moschata.
Oliua, Omphacium.
Palmulæ, Pira, Pefica, &c.

Astringunt

B

Discutiunt { Cappares.
Piper, &c.

Extenuant { Amygdalæ dulces.
Baccæ iuniperi, &c.

Glutinant { Glans.
Palmulæ, &c.

Flatus discutiunt { Baccæ lauri.
Baccæ iuniperi.
Nux moschata, Piper, &c.

B.

C Fructus alteran-
tes qualitate se un-
da, aut

Semen generant { Ficus.
Nux pinea.
Nux Indica, &c.

Urinam ciunt — Halicacabus, &c.

Menses mouent { Baccæ hederæ.
Cappares, Nuclei Perficorum.
Piper, &c.

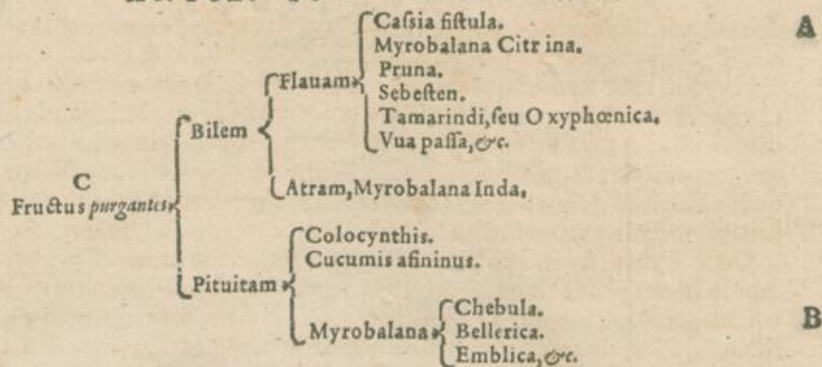
D

Menses sistunt { Berberis.
Vua passâ cum nucleis, &c.

Venenis resistunt { Baccæ iuniperi.
Juglans.
Mala Citria.
Piper, &c.

Dolorem mitigant { Baccæ iuniperi.
Baccæ hederæ.
Ficus, Juglans.
Piper, &c.

Fructus

De fructibus temperatis.

FICUS Ger. Feygen. Gall. Figue. Ital. Fici. Hisp. Higo fruta dicuntur: in Gallia, Italia, & Hispania nascuntur. Colliguntur autumnno, siccatur & conseruantur. Ficus passæ seu caricæ habentur præstantissimæ, quæ in calathospartaceo digitis aut pugnis utrinque pressæ, sic illis mollicie sua cedunt, ut mutuos partium dictarum motus sibi propè occurrentes sentias: odore sunt iucundo, non calorem putredinosum, aut uermiculosum referente. Hæ uerò si particulatim explorentur, pediculo sunt breuissimo, colore in candidum uergente, molles, tractanti facillè cedentes, cute tenui, molli, succo intus & semine flauo, & planè melleo sapore, odore ante esum & inter edendū iucundo: graues, paruæ: si Malsiliotides (quæ etiam saporis gratia cæteras longè antecellunt, siue albicantes tantum sint, siue intus & foris albæ, sed flauo semine) maximæ: si externæ sint, quales Hispania mittit, multo mersas, ut dulciore sint, post ne cohæreant, farina asperfas. Vitiosæ sunt duræ, tum in massa, tum per se singulæ uermiculosæ, graueolentes, foris nigræ, intus rubentes, uel alio præter naturam colore præditæ, cortice crasso, duro, sicco, intus alieno colore, sapore. Quædam tamen sunt nigræ, Prouincialibus & Narbonensibus dictæ, folijs nigricantes, intus ruberrimæ, omnium delicatissimæ, dum recentes sunt: nam siccatæ liquefcunt. Aliæ iisdem cinericiæ, aquosiores, quàm ut siccati possint: hominibus ingratæ, a uibus expetitæ. Porro recentes ficus minus mali succi sunt, quàm reliqui fructus autumnales: facillè in corpus distribuuntur, & penetrant: eoque renum calculos expellunt: flatu gignunt, sed minus durabiles: abstergunt etiam & incidunt: thoracem præcipuè purgant: tulsu ueteri, diuturnisquæ pulmonum uitijis profunt: arteriæ asperæ, & sulphureosæ idoneæ. Siccatæ, quæ caricæ dicuntur, incidunt, uentrem soluunt: renes expurgant: iecori autem & lieni inflammatis obsunt, sicuti alia dulcia. Extrinsecus tumores concoquunt, & discutiunt. magis aut cum farina

Arina triticea. si cōcoquere studeas: hordeacea, si magis discutere, cum cera & rosaceo subacta: cicatricē ambustis obducit. Matthiolus & Medici Colon.

NYX PINEA, nuclei pinei, Ger. Tannißlen. Græcis *γροβιανή* uocatur: præstant recentiores, pleni, albi, sicci, uidentur flauī, aut pallidi, oleosi, rancidi. * Boni ac crassi sunt succi: multum nutriunt, uiresq; reficiūt, & facilē coquūtur: pectoris & pulmonis uitijis accommodantur. Resoluunt & concoquūt pituitā: ad dolores capitis nō cōueniunt: quia illud uaporibus replēt. Linctus inde fit, quem officinæ loch appellant. Galenus & Dioscorides.

DACTYLI, fructus palmæ: in Creta & Iudæa nascuntur. Probantur quæ in Iudæa proueniunt, & inter has maximè quæ in Hiericunte nascuntur, magni, flauī, parum rugosi, molles, pleni tamen, & carne intus multa, subdura, ad nucleum candicante, ad corticem rubescente, non pertusi, non uermiculosi: & qui concussi nihil aut minimum sonent, sapore uinoso. Deteriores sunt graciles, flaccidi, duri, quia excarnes, excusso pediculo pertusi: ijdem fermè uermiculis scatentes. * Vis eorum adstrictoria: sistunt ulcera quæ depascunt: laxatos artus committunt: triti miscentur cataplasmatibus & malagmatis: profunt præcordijs, imbecilli stomacho, & iecinori affecto, misti conferentibus cataplasmatibus. Eorum decoctum subinde detersum, capillos denigrat: datur bibendum congruè renum, uesicæ & uiscerum uitijis: uulnæ ac uentris fluxiones sistit. Concoctum sunt difficiles, capitiq; dolorem inferunt. Dioscorides & Medici Colonienfes.

SEBESTEN, seu Myxa, siue Myxaria in Syria & Ægypto nascuntur. Arbor est pruno ualde similis, ei tamen magnitudine cedens. Cortex caudici candicat, ramis uerò uiret. Folijs comatur rotundis ac firmis. Fructus adulescent exiguī pruni magnitudine, nucleo intus triangulari forma, qui satis baccæ proportionē respondet. Fructus maturitatem adepti, in atrum uirescunt, gustu sunt prædulci ac lenta, tenaciq; pulpa. Præferuntur acuminata, parum rugosa, grauiā, nigra, carne multa ex rubro nigricatē, firmiore, glutinosa, dulci & subacida, osse prunorum Damascenorū inæquali, nucleo intus exiguō dulci. * Ventre molliunt, ut pruna. Dantur utiliter ex bile febricitati
Dbus, atq; linguæ asperitatem mirificè leniunt: quin & pectori atque tussi opitulantur: uentris sineas pellunt: urine ardoribus à bile, uel falsa pituita prouenientibus maximam opem præstant. Matthiolus & Medici Colonienfes.

VVAE PASSAE nascuntur in Creta, Cypro, Damasco, Corintho, &c. * Ad thoracis & iecoris affectus, speciali quadam facultate, uel (ut ita dicā) à tota essentia ualent: modò acinis, qui frigidi & sicci, exutæ sint. nam hi pectus astringunt, obstructionsq; pariunt: ob quod Medici huius temporis uuas passas Corinthiacas, absque acinis natas ægris præscribunt: quæ aqua aut uino elotæ, trium unciarum uel etiam minori, uel duorum aut trium cochlearium instar sumptæ ante cibum, aluum mouent, & purgant. quæ uerò

acinos adhuc habent, stomachum corroborant, & aluum à cibo integræ comestæ soluunt. Quinetiam eadem siue per se, siue cum pipere comestæ caput leuiter purgant: nec non leniendo, detergendoq; thoracis & pulmonis affectibus probè subueniunt. Andernacus.

De fructibus calidis in primo,

AMYGDALAE dulces Ger. Mandelnüß / Mandeln / Ital. Madorls, Gal. Amande, Hisp. Almendra nominantur: probatur flauissimæ, plenæ, integræ, non cōfractæ, neq; erosæ, tamen læues, duræ & siccæ, quantum illis datum est, ob id fragiles, intus albissimæ: sapore delicatæ propè indicibili, in castaneâ tostâ, & panis purissimi bene cocti qualitâtè inclinâtes, odore ante esum nullo aut perquam exiguo, inter edendum autè iucando. Improbantur albescentes, nigrescentes, rugosæ, molles, tortiles, oleosæ, rancidæ, sapore ingrato. Calidæ & humidæ in primo. *Extenuât & absterunt, atq; uiscera purgât: ex pulmone & thorace spuma educit. Sed quia omnia amygdala ob pinguedinem æstuosa sunt, eoq; bilè cōmouent, febricitantibus, aut certè ijs qui uentriculû habent biliosum, offerri non debent: quia in bilem conuertuntur. adhæc caput replèt, neq; lac, neq; succus eorum illi prodest. Ideo ex cremore hordei, & lacte amygdalarum, cibis liquidior in febribus parari debet, ut in Gallia follet. Viridia integra cû inuolucro comesta bonû reddût uentriculum: humidum & frigidum emendant. Galenus, Andernacus, & Medici Colonienfes.

IVIBAE, Zizipha, uel Zinzipha Græcis recentioribus dictæ, nascuntur in Syria: laudantur recentes, amplæ, oblongæ, passæ, tamen tensæ, carne intus multa, succulenta, laxa, dulci, uinosa: plenæ, graues, sapore dulci & delicato, nucleo paruo, foris rufo, ac uerius rubentes, intus pallidæ aut albætes, (nam foris albæ nobis nondum uisæ) osse prunorum rotundiore, paruo intus nucleo dulci. Improbantur uetustate nigricantes, læues, siccæ, puluerulentæ, friabiles, excarnes. *Sanguinem biliosum inspissant: densantq; humorem tenuiorem, ad pectus descendentem. Contra huiusmodi affectus etiam serapium ex Ziziphis, & decoctum cum alijs quibusdam pectori accommodatis, conficitur. Andernacus & Medici Colonienfes.

NYCES CYPRESSI seu pilulæ, in Creta nascuntur: laudantur perfectæ recentes, ob id molles, seminis plenæ, etiam in ipsis hiatibus. *Ulceræ glutinant: in duris corporibus intestinorum ramices iuuant, roburq; partibus præ humore laxatis addunt. Pilulæ ex uino tusæ, in dysenteria, alui fluxione, tussi, & orthopnœa, aut si reijciatur sanguis, conuenientissimè bibuntur: earum decoctum eosdem præbet effectus: tusæ cum fico durities emolliant, nariumq; polypo medentur: in aceto coctæ, & cum lupinis detritæ scabros ungues eijciunt. Dioscorides & Medici Colonienfes.

NYCES IVGLANDES Ger. Nuß, Ital. Noce, Gal. Noix, Hisp. Nuez nominantur: sunt cōcoctû difficiles, stomacho inutiles, biliosæ, capitis dolorem infere-

A inferentes, rufisientibus inimicæ: * ieiuno tamen stomacho comestæ, latos lumbricos pellant: cum ficibus uerò & folijs rutæ, & grumo salis contra uenenum & pestilentiam manè assumptæ ualent. Recentes stomacho innocetiores sunt, utpote suauiores: itaq; allio mistæ eximūt acrimoniã. Liores in corpore illitu tollūt. Cæterum iuglandes uirides decerptæ mense Maio, uel Iunio appetente, antequam earū putamina obduruerint, saccharo uel melle asseruatæ stomacho utiles euadunt, & ori non ingrata. Diosc. & Matthiolus.

VVAE Ger. Weintrauben/Ital. *Vua*, Gal. *Grappe de Raisin*, Hisp. *Vua* dicuntur. recentes aluum turbant, & stomachum inflant. innocetiores, quæ decerptæ diu pendere, ideo quòd in eis copia humoris exiccatur, utilesq; fiunt stomacho, ægrisq;, atq; cibi auiditatē excitant. In uinaceis & ollis seruata, ori & stomacho gratæ sunt. * Aluum sistunt, sed uesicæ & caput tentant: & sanguinè excreantibus cōueniūt. Similesq; quæ in musto suere. Sapa aut passo cōditæ, stomachū magis infestant. At quæ solè prius passæ, in aqua cœlesti cōdiuntur, minus uinose sunt, siticulosi, ardentibus & longis febrib. salubres. Recōditi uinacei inflammatis mammis, rigētibus, ac præduris, cū sale illinuntur. Decoctura eorū dysentericos, cœliacos, & fœminas fluxione uulvæ laborantes iuuat infusa: ad defesiones ac fatus assumitur. Nuclei acinorum adstringendi uim obtinent: stomacho utiles sunt. Inspergitur farina tostorum, potentæ modo, dysentericis, & cœliacis, & solutis stomacho. Diosc.

C *De fructibus calidis in secundo.*

BEN, BALANVS MYREPSICA, nux unguetaria, auellanæ magnitudinis, alba & triangularis ut plurimum, & cortice tenui prædita: intus autè nucleum pinguem continet, fungosa & alba tunica cōtectum. Laudatur ampla, uetus, cortice læui, tenui, pleno, medulla læui, pingui. Parua uerò ex albo nigricans, uetus, plena, medulla alba, læui, pingui, est innocetior. Nascitur in Æthiopia, Ægypto, Arabia. * Ex nucleo oleū parari solet, quod Balaninū appellatur: aperit, mollit, & digerit. Andernacus & Medici Colonenses.

CAPPARIS, Germ. *Rappren*. Ital. *Caparri*, Gall. *Des Capres* Hisp. *Accaparra* dicitur: aculeatus frutex est, qui in terra stratus magis in orbē euagatur. Spinna, ut rubus, habet in hami modum aduncas: folia mali cotoneæ, rotunda: fructum oleæ similem, qui cum dehiscens panditur, florem candidum promittit: quo excusso nonnihil glandis oblongæ figura inuenitur: quod apertum grana acinis puniceorum similia ostendit, parua, rubicunda: radices lignosas spargit, grandes, numerosasq;. Tenui plerumq; solo, asperisq; locis, in insulis, & iuxta rudera nascitur. Præstantissimæ cappares ex Alexandria Ægypti Venetias aduehuntur. Caulis & fructus, cibi gratia condiuntur. * Aluum turbat, stomacho aduersatur, sitim gignit: cocta tamen stomacho, quàm cruda utilior est. Fructus drachmis duabus in uino potus, quadraginta diebus, lientem absumit, & urinã, cruentumq; excrementum emittit. Bibitur utilissimè

in coxarum doloribus, & neruorum resolutione, item ruptis & conuulsis: A
 menses ciet, caput purgat. Diosc.

NUX MOSCHATA, Ger. Muscatnuß/ arboris Indicę fructus est persi-
 cę arbori (ut scribunt) similis. In hac enim nux Moschata nascitur, maci suo
 inuoluta, ueluti auellana, membrana illa sua exteriori. Macis inuolucro tegi-
 tur, quemadmodũ & in alijs nucibus, putamę durũ, qd' in se nucę Moschatã
 continet, qua utimur. Eligenda est recens, non exesa, grauis, succi plena, o-
 leosa, odorata. * Excalfacit ordine secundo cõpleto. Adstringit, oris suaui-
 tem cõmendat, & scetentis animę uirus commansa abolet: létigines in facie
 emendat, uisum acuit, uentriculũ & iecur roborat: lienę absmit, urinã ciet,
 fluentę aluũ sistit, flatu discutit. & frigidis uteri affectibus mirificę prodest: B
 maximę saccharo cõdita recęs, qualis ex India adfertur, mane & uespero ante
 cibum sumpta, scrupuli instar. E' recentibus prius contusis, & in cacabo cale-
 factis prælo exprimitur liquor, qui refrigeratus cerę nouę instar concrescit,
 fragrantissimum spirans odorem, neruorum & articularum diuturnis dolo-
 ribus à frigore excitatis utilissimus. Matthiolus & medici Florentini.

PISTACIA ex Syria Venetias importari solent. Eliguntur recentia, nu-
 cleo intus herbaceo, sapore iucundo. * Stomacho sunt amica. Iecinoris ob-
 struções auferunt: uentriculum & hepar roborant: ad uenerem incitant:
 impinguant. Dioscorides & Matthiolus.

CALIDA quoque in secundo ordine sunt ficus, nuces siccę, &c. de qui C
 bus uide supra suo loco.

De fructibus calidis in tertio.

BACCÆ IUNIPERI, Germ. Weckholderbeer/ in syluis, asperis nascun-
 tur, rotundę, nigrę, odoratę, in mandendo dulces, subamarę. Colliguntur
 mense Decembri. * Modicę calfaciunt & astringunt, stomacho utiles: con-
 tra pectoris uitia, tussim, inflationes, tormina, & serpentium ictus efficacissi-
 mę bibuntur: urinam ciet, unde ruptis, conuulsis, & uulvę strágulatui sub-
 ueniunt: sed caput tentant. Oleum ex baccis fit longę præstantissimum, cu-
 ius guttę paucę ex uino potę, calculos è renibus pellunt: ore calidum reten-
 tum, dentium dolores tollit, si ex frigida defluxione cõtracti sunt: resolutio- D
 nibus neruorum, extrinsecus adhibitum confert. Diosc. & Andernacus.

CARIOPHYLLORVM arbor prouenit in Oriętali plaga, quibusdam
 Indici pelagi insulis, non longę à Badan. Huius caudex buxo simillimus est,
 eademq; materies. Folia uerõ cinnamomi instar habet, sed rotũdiora. Fructu
 est paruo, ex atro rufescente, in clauo modum capitato, exertis in aduersum
 quatuor denticulis, sese stellatim decussantibus prominulo apice, quadrati
 alueoli sinu medio umbilicatum prodeunte. Cultores hirundinibus flagel-
 lant arborem, constrato prius circumquaq; tegetibus palmeis solo. * Calidi
 & sicci in tertio: iecinori, stomacho & cordi auxiliantur, Concoctionem ad-
 iuuant,

A iuuant, & alui fluxiones cohibēt. Quinetiā eorum puluis quatuor drachmarum pondere cum lacte sumptus, uenereas uires adauget. oculorum uisum exacuunt, & eorum nubeculas, argemasq; exterunt. Oleum ex eis, sicut ex cinnamomo, multò est efficacius. Matthiolus.

CARPOBALSAMVM fructus balsami est. Ab Alexandria comportatur. Optimum legitimumq; flauum, farctum, ponderosum, gustu mordens, & feruens in ore: non autem nigrum, leue, inane, non acre, & nullum spirans odorem, quale, quod circumfertur, deprehenditur. Quòd si uerum carpo-balsamum haberi nequeat, cubebæ, uel grana iuniperi eius loco substitui possunt. Matthiolus.

B **ANACARDIA**, sunt fructus cuiusdam arboris, auicularum corculis nõ dissimiles, unde & nomen: colore etiamnum cordis modo rufescente, cum scilicet ab arbore decerpuntur. Inest ijs liquor mellis crassitie, sub cortice residens, sanguinis modo rubicundus: sub quo est & nucleus paruæ amygdalæ effigie. Præstant pleniores & habiliores, fusci, resina in cortice multa, acri, nigra, nucleo intus albo: quo in melle cocto fit mel anacardinum. Hoc etiã tulo, potest oleum exprimi: sed longè diuersum ab eo, quod coctis in aqua corticibus supernatat, & conchis colligitur, ad confectionem anacardinam. Cæterum liquoris in medicina usus est, etsi myropolæ communi errore, & cortice & nucleo utantur. Nascuntur in Sicilia montibus, qui continuè igneas eructant flamas. * Excalfaciunt & exiccant tertio excessu. Labantes sensus reuocāt, memoriæ iacturam resarciunt, & neruorū & cerebri affectibus, quos frigida causa attulerit, auxiliātur. Serapio, Actuarius, Paulus & Matthiolus.

De fructibus calidis in quarto.

PIPER [Ger. Pfeffer Gal. Poivre. Ital. Pepe. Hisp. Pimienta, ò Peure, nominatur] arbusculæ in India nascentis fructus est: quæ inter initia (ut ait Dioscorides) prælongum fructum, ueluti siliquam, quod piper longū uocamus, profert: habet intus aliquid tenui milio simile, quod dehiscens siliquis racemorum in modum prodit. Eorum grana acerba candidum piper uocantur: matura uerò, piper nigrum. Qui uerò in Indiam nauigarunt, piperis que plantam uiderunt, piper in planta bryoniæ simili nasci asserunt, diuersisq; ex plantis longum & rotundum colligi. Nihil tamen interest. Nigrum eligi debet recens, grauissimum, plenum. Candidum præfertur, non rugosum, candidum & graue. Longum optimum, quod, dum frangitur, solidum intus conspicitur, & compactum, gustu acerrimo, linguamque mordens. Adulteratur longum herba simili: sed fucus deprehenditur, si in aquam immittatur: nam adulterinū liquefcit, legitimum uerò solidum manet. * Omnia piperis genera aduersus uenenū ualēt. Longum præcipuè colicæ medetur: eo quòd calefaciat, & crassos humores incidat. Album magis astringit, & stomachum confirmat, sed rarò apparet. Nigrum ad condimenta utilius. Medici Florentini.

De fructibus frigidis in primo.

CITRIA MALA nemini non cognita. Arbor ipsa omnibus anni temporibus pomifera, alijs deciduis, alijs subnascentibus. Malum oblongum est, rugosum, colore aurum imitans, cum grauitate odoratum. Semen habet pyri. Principem locum obtinent, quæ in lacus Benaci ripis proueniunt. quæ uerò ex Liguriæ uiridarijs, & Adriatici & Ægæi pelagi insulis, alijsq; locis, in cibis non æquè ac illa, præstant. Seruantur diutius incorrupta, si hordei uel milij aceruis obruantur. * Venenis aduersantur, maximeq; semē eorum. Citrij decoctum collutione, oris halitum cōmendat, suauitatemq; accersit. Ipsa autem integra uestiarijs cōdita, uestes non modò gratissimo odore perfundunt, sed eas etiam à tineis & blattis uindicant. Cruda commansa, non facile coctioni obediunt: quin & crassum generant succū: ob hoc uesci ijs melle aut saccharo conditis latius est, quòd uentriculum commodè calfaciant, ac roborent. * Aduersus atram bilem, & morbos mæstos, quos illa excitat, opitulatur. Semen priuatim scorpionum ictibus & potum, & appositū mirificè medetur. Acidus eorum succus flauam reprimat bilem, arcetq; pestis contagia. Dioscorides & Matthiolus.

MALA COTONEA Ger. Quittenapffel / Ital. pomo cotogno, Gall. Pome de coing. Hisp. Membrillo, nominantur. * stomacho utilia, urinam cient: uerūm tosta mitiora habentur. Profunt cœliacis, dysentericis purulenta extulsientibus, cholericis, præsertim cruda. Maceratorum liquor commodè in stomachi aut uentris fluxionibus, potui datur. Succus crudorū assumptus orthopnoicis salutaris est. Decocto fouentur uulua, & sedes, si prōcidant. Cotonea, quæ melle condiuntur, urinam mouent: mel autem si cōstringentem illorū uim, & inspissantem adsciscit. Quæ cum melle coquantur, stomacho atq; ori gratiora sunt, sed minus inspissant. Cruda cataplasmatibus adiiciuntur, ad cohibendum aluum, aut si stomachus æstuat, aut in uomitiones effundatur, ad mammarum inflammationes, præduros lienes, & cōdylomata. Fit uinum ex ipsis tuis, expressisq; sed quò perduret, quindecim sextarijs succi unus mellis adiungitur, alioquin in acorem degenerat. Prodest ad omnia, quæ dicta sunt: Fit & oleum ex eis, quod melinum uocatur: quo utimur, quoties adstringenti oleo est opus. Eliguntur uera, rotunda, parua & odorata. quæ uerò Struthia dicuntur, magna quidem sunt, sed minus utilia. Diosc.

PYRA, Germ. Byrn / Ital. Peri, Gall. Poire, Hisp. le Pere, nominantur: horum multa genera, quorum facultates ex saporibus gustu dignoscuntur: cūm dulcia natura distent ab acerbis, acidis, austeris, & ab his, quæ unum uel plures præ se ferunt sapes: & contrà, hæc deinceps ab illis sint diuersa. * Pyra esu stomacho grata sunt: quin & uim habent exiccandi. Atqui syluestribus magis adstringendi facultas inest: ob id etiam magis præstant contra fluxiones. Galenus & Matthiolus.

PRVNA

A PRUNA [Ger. Pflaumen. Gal. Prune. Ital. Soffini. Hispan. Ciruela.] dulcia * aluum soluunt, bilis feruorem restinguunt, sed stomachum male habent. Acida stomacho utilia sunt, & aluum astringunt. Præferuntur Damascena, Vngarica, grandia, & oblonga. Matthiolum.

De fructibus frigidis in secundo.

CUCURBITA Germ. Kürbiß/Gall. une Courge. Ital. Zucca, Hispan. Calabazas. dicitur. * Refrigerat & humectat ordine secundo: sitim sedat: phlegmas refrigerat, febres restinguit. Cruda, trita illitu tumores & abscessus mitigat. Ramenta eius infantibus contra capitis ardorem, quam syriasin uocant, in syncipite illinuntur: oculorum inflammationes, podagrasque refrigerat.

B Succus è rametis tuis, per se, aut cum rosaceo infusus, aurium doloribus auxiliatur: adustiones cutis in ardenti febre illitu adiuuat. Totius feruefactæ & expressæ succus, cum melle exiguo & nitro potus, aluum leniter resoluit. Vinum in cucurbitam recentem excauatam infusum, si mistum sub diuo tenetur, potum aluum læuigabit. Amat rigua & aquosa loca. Dioscorides.

CUCUMIS, Ger. Cucumern/Ital. Cucumero, Gal. Concombro, Hisp. Cobombro dicitur: satius * aluo & stomacho perquam utilis habetur: refrigerat, qui corruptione non sentit: uesicæ pdest: olfactu reuocat, quos animus liquerit. Semen modicè urinam mouet: cù lacte aut passo, uesicæ exulcerationib. subuenit. Illita cù uino folia, morsus canum sanant: & epinyctidas, cù melle. Diosc.

C GALLA [Ger. Eychapffel/oder Gallapffel. Gal. Noix de galle. Ital. Galla. Hispan. Blagalla para tintar, nominatur.] fructus est quercus. Aliqua omphacitis, id est, immatura appellatur: altera plana, leuis, perforata. Eligitur omphacitis, parua, nodosa, grauis, solida, non perforata: minus utilis magna, rotundissima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua, aut saltem rufa. Gallia Narbonensis & Lugdunensis præfert rosmarinas uulgò dictas, omnium minimas, graues, solidas, asperas, preciosissimas: * Vtriusque uis, uehementer astringere. Tritæ excrementa in carne, fluxiones gingiuarum, & uux atque oris ulceratione cohibent. Nucleus dentium cauernis inditus, dolor sedat. Crematæ carbonibus, donec igne flagrent, & uino, aut aceto, aut acida muria extinctæ, sanguinem supprimunt.

D Decoctum quibus insidere expedit, efficax est, & contra uulvas procidentes, fluxionesque. Capillos denigrant, aceto, aut aqua macerata: dysentericis, cœliacisque: cum uino aut aqua tritæ conuenienter illinuntur, aut bibuntur: obsonijs addi debent, aut integre in aqua præcoqui, in qua non nihil excoquendum est, quod his affectibus conferat. In summa his utendum ad adstringenda, aut sistenda, aut siccanda, quæ opus sunt. Dioscor.

A VRANTIORVM malorum tria in Italia obseruantur genera: dulcia, acida, & uinolentâ, siue mixta. * Dulcia in omnibus partibus exalfaciunt. Aliorum uerò succus refrigerat, prout maiore seu minore referta sunt aciditate. Quocirca febricitantibus ad restinguendam sitim, acida quidem & uino.

& uinosa, non autem dulcia sunt exhibenda. Cortex amara est, ob id calidior **A**
limoniorum cortice censenda. Matthiolus.

LIMONIA mála gustu Citrijs & Aurátijs malis acidiora sunt: ob id succo & frigidiora & sicciora esse, argumento duci possit. * Fit ex succo, sicut & citriorum, serapium ad restinguendum bilis feruoré non inutile. Item & ad pestilentes febres, & eas, quæ contagione non uacát. Aqua quæ è Limoniorum succo calentis aquæ balneo, & uitreis organis extrahitur, præterquam quod mulieribus expetitur pro fuco ad faciem expoliendam, uutiligines ubi cunq; sint, & totius corporis maculas emendat, uaros delet, & acaros interimit. Serapijs admixta, febribus acutis & contagiosis mirè succurrit. Epota uentris tineas enecat: id quod etiam præstat succus recenter expressus, un- **B**
ciæ pondere potus. Matthiolus.

MALA PVNICA [Ger. Granat apffel. Ital. Pomi granati. Gal. Pome de granade. In Italia, Hispania, in hortis, uinetis & uiridarijs nascuntur. Triplici distinguuntur specie: alia namq; dulcia, alia acida, alia uinosa sunt. Eliguntur cortice seu corio integro, rufo, duro, & dèso, grauia, matura, granis intus rubris, uel roseis, succo prægnantibus uinosa plenissima. * Malum Punicum omne boni succi est, stomacho utile, perexiguum sufficiens alimentum. Dulcia stomacho utiliora habentur, sed aliquantulum in eo calorem gignunt, inflationes pariunt, unde in feбри abdicantur. Acida adstringunt, æstuant stomacho auxiliantur, & multò magis contrahunt, ac urinam cient: ora, gingiuasq; læ- **C**
dunt. Vinosa uerò mediam sortiuntur naturam. Nuclei acinorum acidi punici in sole siccati, & obsonijs inspersi, concoctiue, fluentem aluum, stomachumq; sistunt: cœlesti aqua madescunt, bibunturq; commodè sanguinem excreantibus: ad desessus dysentericorum, sceminarumq; fluxione uulue laborantium utiles sunt. Expressus nucleorum succus coquitur cum melle, ad oris, uirilitalis, & sedis ulcera, nomas, reuiuas, & ea quæ in corpore extuberant, aurium dolores, & narium uitia: præsertim acidorum. Huius flores cytini uocantur: qui astringunt, siccant, cohibent: sanguinolenta glutinant: quas punicum, præstant utilitates. humida gingiuarum uitia, mobilesq; dètes decocto colluuntur: herniam prolapsu intestini erumpentem, cataplasmate repellunt. Memorię tradunt, qui tres quàm minimos cytinis deuorauerit, nullam in eo anno lippitudinẽ passurum. Eliquatur hypocystidis exemplo. Mallicorium asperum est mali punici putamen, quod aliqui Sidion appellant. Id spissandi uim habet, & quos cytini, præbet usus. Decoctum radicis potu latus uentris tineas expellit, & eadem euocat. Balauftium syluestris punicæ flos est: de quo supra suo loco. Dioscorides.

PEPONIS * caro in cibis, urinam cit: inflammationes oculorũ illita sedat. Ramenta eius contra adustionem infantium, quã syriasin uocant, syncipiti imponuntur: fronti admota oculorum fluxiones auertunt. Succus cum **D**
semine

A semine, adiecta farina, siccatus in sole cogitur in smegmata, quæ faciem repurgant, & nitorem afferunt. Radix sicca, & ex hydromelite pota, drachmæ pondere, uomitionem mouet. Si quisquam moderatè secundum cœnam uomere cupiat, geminis obolis sit contentus. Sanat quoq; illita cum melle, ulcera concreta in modum faui, quæ ceria uocant. Eisdem quoque uires obtinent Melones. Dioscorides.

PERSICORVM plurimæ reperiuntur species. nam quædã rubent, alia aureo colore fulgent, alia uirescunt, alia candida sunt, alia sanguinea, alia duracina, alia cotonea uocantur. Ad hæc quædam habentur dulcia, quædã acida, quædam uinosa, quædam amariuscula, & quædam etiam austeræ. Prima **B** laus in cibis duracinis, sic ex re dictis, quòd caro tam pertinaciter hæreat offi, ut nullo pacto ab eo auelli queat. Præcipua autem in hoc genere illis laus, quæ ab aurei coloris nitore, odoreq; perquam iucundo cotonea cognominant. Secundas sibi uendicant partes, quæ cortice detracto sanguineum succum fundunt, non propterea modò, quòd sint gustu reliquis suauiora: sed etiam, quia magnitudine & colore sunt speciosa. Proxima sunt, nec prædicto generi fortasse cedunt, quæ à nucis similitudine Nuciperfica cognominantur. hæc enim cum colore & sapore non refragentur persicis cotoneis, tum etiam non ingrata dentibus duritie, gustum mira afficiunt uoluptate. Sunt præterea Armeniaca, quæ à Latinis præcocia dicuntur, minora prædictis. * Persica **C** poma matura tam stomacho, quàm uentri utilia sunt. acerba aluum cohibet, sed sicca uehemētius. Decoctum è siccis alui, stomachiq; fluxiones sistit. Armeniaca stomacho sunt utiliora. Matthiolus & Dioscorides.

De fructibus frigidis in tertio.

MALA AVREA caules habent rotundos, bicubitales, aut ampliores, multis alis ramosos, succi plenos, facilè collabentes. folijs luxuriant multis, multipliciter dissectis, agrimonix ferè foliorum modo, singularibus eorum. incis. flosculi lutei sub folijs prodeunt: excipiunt hos fructus rotundi, profundis crenis striati, mediocris mali magnitudine, per maruritatem aut pulchrè **D** rubentes, aut auri luteo relucentes colore, in quibus copiosa humens medulla succi instat, qua semen conditur. Tota herba grauem foetidumq; odorem spirat, è uiridi colore in albeo, & aliquantulum hirsuta est. Seritur subinde in hortis. Eodem quo sata est anno fructum, & quidem Autumno perficit. Nostra ætas Aurea mala appellat, Itali *Pomi d'oro*, Germani *Goldtappfel*/ Galli *Pomme d'amours*, id est, amoris poma. Alia sunt aurea mala, de quibus fabulantur Poetæ, hortorum filiarum Hesperii, quibus custos adhibitus fuit Draco, quem ab Hercule interfectum ferunt. Facultate aut hæc mala aurea cum uniuersa ipsa herba refrigerant, aliquanto tamen minus, quàm Mandragoras. Poma à nonnullis cum pipere, sale, & oleo præparata ac cocta eduntur.

tur Præbent autem corpori alimenti quidem perquam exiguum, & hoc ipsum A
prauum ac uitiosum. Dodonæus.

MALA INSANA appellata humilis producit herba, cauliculus brevis
est, pauci ramuli, sed lata sunt folia, maiora, crassiora, candidiora q̄, quam So
lani, ambitu nonnihil sinuata, ad Xanthij nonnihil accedentia. flosculi albi
cante, aut purpurascete colore speciosi, stellæ modo radiati, luteis in medio
staminibus. fructus calyci inhærens à mediocris longitudinis pediculo de
pender, subinde oblongus gallinacei oui forma & magnitudine, quandoque
mali instar rotundus, nonnunquam candidus, sæpius purpurascens. Annuæ &
hec stirps. Sata Vere, Autumno fructifera est Peregrina quoq; Germaniæ ac
Galliæ. Sed in Ægypto passim in arenosis campis uel sponte gignitur, fru- B
ctus adferens duplo aut triplo maiores, quam in Gallia, aut Germania: ut
quidem Petrus Bellonius in Singularium suorum libro undecimo scriptum
reliquit Iudicauit idem Theophrasti Malinathallam esse. Apud Insuores Me
longena: ab Hetruscis uerò Petranciani, ut quidem ait Matthiolus, dicuntur.
alij Melanzana uocât, Latine Mala insana: Germani Melanzan/Do lapffel:
Galli Pommes d'amours, & Verangenes. posterior appellatio Hispanis & Belgis
innotuit. De Malinathalla aut sic Theophrastus: locis arenolis (in Ægypto)
haud procul à fluuiio nascitur terrenum, quod *μαρινάλλω* appellât, figura ro
tundum, magnitudine mespili, sine nucleo: folia ut Cypeiros mittit. hæc (ra
dicem nempe Loti Corsium appellatam & Malinathallam) incolæ legentes C
in *Ἰσπύρι* hordeaceo coquunt, dulcia admodum redduntur, hisq; pro bellarijs
utuntur. Quæ sanè uerba, Mala insana, haudquaquam Malinathallam, sed diffe
rentem omnino esse stirpem ostendunt. Malum etenim ipsum Mespilum ma
gnitudine excedit: folia autem herbe nõ sunt Cypeiri. Cæterum mala insana
apud Ægyptios, teste Bellonio, cocta sub cineribus, uel in aqua, aut etiam fri
cta singulis ferè diebus & mensis inferuntur, & eduntur. Hermolaus Barba
rus ex oleo, sale, & pipere fungorũ modo coqui, & mandi refert. Qualicunq;
autè tandem uel cocta, uel præparata modo esitentur, mali sunt succi, & nul
lum aut omnino exiguum præbent alimentum. Dodonæus.

De fructibus refrigerantibus in quarto.

STRAMONIE caulis cubito non rarò altior, digitum crassus, in paucu
los ramulos diuiditur: folia eius lata, sinuata & acuminata, maiora longio
ra q̄, quam Solani, aut Malorum insanorum. flos ex oblongo denticulato ca
lyce exit, magnus, candidus, calathi effigie, cõuoluuli maioris floris emulus,
sed tñ omnino maior ac amplior, & per oras angulosus, staminibusq; aliquot
albidis in medio fructus succedit singulis rotundus, breuibus, crassis, non tñ
acutis spinis asper, magnitudine ferè nucis regiæ, putamine suo nondũ exu
tæ, aut maior, in quib. semina, & magnitudine, & forma Mandragoræ. Odor
herbæ caput nonnihil aggrauat: floris gratior Liliq; accedit, sed tamen & so
poriferus.

Aporiferus. Rara & peregrina stirps est. Vere feritur: si feruens serenaq; æstas fuerit, fructus Autumno in Belgio Germaniaq; pfcitur: secus nō facile. Stramoniā nuncupant, & Pomū siue Malū spinosum: nōnulli Coronā regiam: alij Melospinū. Græci nostri tēporis *ωρανηνναρον*, aut potius *βραυνηνναρον*, quasi nucem grauantē, & torporē ac molestiorē somnū inducētē: Itali hinc, ut quidē apparet, *Paracoculi*, Germ. *Stechapffel* uocant, Belgæ *Doren appel*, Gall. *Pomme de Peru*: Valerio Cordo Hyoscyamus Peruiāus: Matthiolo uerò atq; alijs Nux Methel Arabū esse uidetur. Nucē autē Methel Serapio cap. cccclxxv. fructū esse scribit similitē Nuci uomice, cuius semē sit ueluti Mandragorę: cortex asper, sapore gratus, ac uirtuosus: qualitas quarto ordine frigida. Aloysius Anguillara Stramoniā Hippomanes illud Theocriti esse suspicatur, quo in Pharmaceutria equos in furorē agi refert. Crateuas siquidem, quem eius citat interpres, Hippomanis plantam fructum habere scribit, ut Cucumeris syluestris spinosum. Facultate autē Stramonia soporifera ac narcotica, frigida etiam quarto ordine, Mandragora non inferior. Dodonæus.

De fructibus humidis in primo.

HVMIDI in primo sunt caro Citri, Ziziphę, &c. de quibus uide s. suo loco.

De fructibus humidis in secundo.

HVMIDI in secundo ordine sunt Cucurbita, Melones, Pepones, Perfica Pruna Damascena, Vua matura, &c. de quibus uide suprā suo loco.

De fructibus siccis in primo.

SICCI in primo sunt Baccę Iuniperi, &c. de quibus uide suprā suo loco.

De fructibus siccis in secundo.

BALANVS Myreplica, glans unguentaria, Arabes Ben appellant: auelanæ magnitudinis, alba, & triāgularis: laudatur ampla, uetus, cortice læui, tenui, pleno, medulla læui, pingui: parua uerò ex albo nigricans, uetus, plena, medulla alba, læui, pingui, est innocentior. * Ex hac oleum parari solet, quod Balaninum appellatur: aperit, mollit, & digerit. Colonienfes.

SICCI quoq; in secundo recessu sunt Capparis, Cotonea, Nux Cupresifia, Nux Moschata, Pyra, Pistacia, &c. de quibus uide suprā suo loco.

De fructibus siccis in tertio.

SICCI in tertio gradu sunt Caryophylli, Carpobalsamum, Galla, &c. de quibus uide suprā suo loco.

De fructibus calfacientibus caput.

CVBBAB, quarum in officinis usus, sunt fructus piperi similes, ex Oriētali plaga, nobis peregrini allatæ. Eliguntur corpulentæ, plenæ, graues, acres, minus tamen quàm piper, subamaræ, admodum aromaticę, subdulces: annis decem seruantur. Non sunt autem Cubebę Arabum, neq; earū loco in Arabum præscriptionibus usurpari debent, sed canella: arbitratur enim Se-

rapio, cubebas esse carpesium: ex Galeni sententia eas facultates cubebis tri-
 buens, quas Galenus carpesio tribuit, corticem cinnamomo similem esse as-
 serens: imò cinnamomi loco carpesium maiore quantitate substitui uoluit.
 * Cæterùm exalfaciūt cubebæ initio ordinis tertij, siccant uerò in fine eius.
 Quamobrem languentem ex pituita uentriculum, uel etiam ex flatu robo-
 rant: pectus à lentis, crassisq; humoribus expurgant. Lienem iuuant, flatus
 discutunt, & frigidis uteri affectibus auxiliantur. Diu cum mastiche mansē,
 pituitā à capite trahūt, & cerebrū roborāt. Medici Florentini & Matthiolus.

CALEFACIUNT quoq; caput, Anacardia, Nux Moschata, &c. de quibus uide suprà suo loco.

De fructibus calfacientibus thoracem.

AVELLANAE [Germ. Haselnuß/Ital. Nocciuola, Nofella, Gal. Noifette, Auellane, Noix de hain, Hispan. El auellana.] sunt aut syluestres, aut domesticæ. Ex domesticis aliæ oblongæ, aliæ rotundæ sunt: ueruntamen oblongas & præstantiores, & gustui gratiores esse cōstat: & illæ præsertim, quæ putamine uehementer rubent, & fractu minimè sunt contumaces. * Auellanæ plus habent essentiaë terrestris, ac frigidæ, quàm iuglandes. quin & plus præbēt alimēti: minus tamen amygdalis alunt, cibis in uentriculo supernatāt, largius esitatem putētant: innocētiore tamen uirides, quàm aridæ. Ipsæ tamē aridæ trite, & in aqua mulla potæ, rufi ueteri medentur: tostæ, & cum exiguo piperis potæ, destillationem cōcoquunt. Crematarum cinis cum axungia, aut adipe urfi perunctus, alopecij capillum reddit. Aiunt nonnulli, uita earum putamina, & in cineris speciem redacta, cum oleo, cæsiorem oculorum pupillas infantibus denigrare, perfuso syncipite. Matthiolus, Dioscorides & Galenus.

AMYGDALAE amaræ [Germ. Bitter mandel/] probantur flauissimæ, plenæ, integræ, duræ & siccæ. * Calida in primo, & sicca in secundo: magis abstergunt, quàm dulcia: meatusq; uiscerum expurgant, aperiuntq;: humores extenuant: crassos lentosq; ex pectore & pulmone mirè educunt: coli & renum dolores ex similibus creatos perfanant.

ZIBIBAE sunt uuæ passæ grandiores, quæ ex Damasco, Cypro & Creta D
 apportantur. * Eiusdem facultatis sunt cum minoribus uuis passis dulcibus.

CALEFACIUNT quoq; thoracem Caricæ, Ficus, Nux pinea, Palmulæ seu Dactyli, Vuæ recentes, &c. de quibus uide suprà suo loco.

De fructibus calfacientibus cor.

NYCES INDICAE myropolijs omnibus uulgatissimæ, fructus sunt arboris cuiusdam, palmæ effigie, prægrandes, magnorum melonum instar, ab arbore dependentes: namq; magna inuolucrorum mole obteguntur, Cortex ijs extimus colore constat in atrum rufescente, subdurus, tenax, callosusq;.

A fusq̄: intus uerò uilloſa materie compactus, quæ in capillamenta manibus
 exteriùs fatiſcit. Subrus eſt putamen triquetrum, uilloſum, barbatumq̄, cor
 nu inſtar prædurum, eiùſdem ferè coloris nucleum continens, oui anſerini
 magnitudine, intus cõcauum: ſubſtantia illi pinguis, craſſitudine ſemidigi-
 tali, duriuſcula, tenax, calloſaq̄, albicãſ, ſapore dulci, butyrum referens, te-
 nui, ſed aſpero obteſta cortice, putaminis colore. Probantur recentes, eãq̄
 præſertim in quarũ concauitate liquor quidam dulcis includitur: ſiquidem
 hoc argumento recentiores facilè cognoſcuntur. * Excalfaciunt ſecundo
 exceſſu, humectant uerò primo. In cibis ſumptæ, eſſi noxiũ admodum ſuc-
 cum non gignant, uentriculo tamen laborem inferunt: ſemen augent, & ue-
B nerem excitant. Nux Indica lætiore ſagina corpora reficit. Idcirco ſtrigoſas
 mulieres mirum in modũ impingat, & ad craſſitiem reducit. Matthiolus.

CALEFACIUNT quoque cor, Mala Citria, Nux Moſchata, &c. de qui-
 bus uide ſuprà ſuo loco.

De fructibus calfacientibus ſtomachum.

STOMACHVM calefaciunt Amygdalæ dulces, Ben, ſeu Balanus My-
 repſica, Caryophylli, Nux Moſchata, Pineæ, &c. de quib. uide ſuprà ſuo loco.

De fructibus renes & ueſicam calfacientibus.

RENES & ueſicam calefaciunt Amygdalæ amaræ, Baccæ iuniperi, Cu-
C bebæ, Nuclei pini, Vua paſſa, &c. de quibus uide ſuprà ſuo loco.

De fructibus calfacientibus uterum.

LAURI baccæ menſe Decembri colliguntur. Magis quàm folia calfaciunt.
 VTERVM calefaciunt Baccæ iuniperi, Iuglans, Nux Moſchata, &c. de
 quibus uide ſuprà ſuo loco.

De fructibus refrigerantibus thoracem & cor.

THORACEM refrigerant Iuiubæ ſiue Ziziphæ, Sebellé, ſeu Myxa, ſiue
 Myxaria: de quibus ſingulis uide ſuprà ſuo loco.

COR refrigerat Cotoneæ, Mala aurantia, Pyra, &c. de quibus ſingulis ui-
 de ſuprà ſuo loco.

D *De fructibus refrigerantibus ſtomachum.*

CERASA [Ger. Kirſchen, Gal. Cerſe, Ital. Ciriegie, Hiſp. Cereza, dicuntur] dul-
 cia magis quæ in inteſtinis ſunt, ſubducunt, ſed minus utilia ſtomacho ſunt.
 Contrà auſtera. Quæcunque uerò acida ſunt, ea pituitoſis, excrementoſisq̄
 ſtomachis conueniunt: ſiquidem auſteris magis deſiccant, & non nihil etiã
 incidunt. Iunio ac Iulio potiſſimũ menſib. fructus maturitatè cõſequitur. Gal.

MALA *acerba aſtringunt: matura uerò longè ſecus. Melimele ſiue dul-
 cia uentrem emolliunt, & ab eo animalia expellunt: ſtomacho negociũ exhi-
 bent: æſtuationè faciunt. Epirotica mãla, quæ Latinè orbiculata dicuntur,
 ſtomacho utilia, ſiſtunt aluum, urinas euocant: malis tamen cotoneis inuali-

diora. Syluestria mala similia sunt uernis, & astringunt. Verna bilem gignūt, A
neruos omnes lædunt, inflationes pariunt. Dioscor.

MESPILVS, quæ à nonnullis aronia uocatur, spinosa arbor est, folio pyracanthæ, siue oxyacanthæ. Fert pomum suaue, quod Ger. Nespel/Gal. Mese, melle, Ital. Nespolo, Hisp. Mespéro dicunt: exiguo malo non dissimile, tribus intus ossiculis: qua ex causa id nonnulli tricoccon appellauerunt. Tardè maturefcit: * esu astringit, stomacho gratum est, aluumq; supprimit. Diosc.

OLIUIS muria asseruatis utuntur in cibis. Laudatissimè ex Hispania apportantur. * Astringunt & refrigerant.

RIBES fruticosa est, folio paruo, uitigineo, perinde ac albæ populo. Ramuli sunt ei lenti ac flexibiles, è quibus fructus, Ger. Sancti Johans trübel/ B
paruarum uuarum modo, racematim dependent rotundis, simulq; cohærent. acinis magnitudine piperis, qui maturitatem adepti, maximè rubent, sapore subacido, admixto etiam dulci. Vulgaris est planta, in hortisq; frequens. * Febribus acutis opitulatur, æstuantem uentriculum refrigerat, sitim restinguit, nauream & uomitiones sistit, cibi appetentiam incitat, cœliacos & lyentericos iuuat, & biliosis defluxionibus uexatos: sanguinis feruorem demulcet, bilis acrimoniam retundit, impetumq; domat. Matthiolus.

CORNVS arbor uulgaris est notitiæ. * Fructus, German. Thierlin/oder B
Berten Riesen/Ital. Cornola, Gall. Le fruit d'un Cornolle, cornolle, Hisp. La ceriza syluestre, in cibo astringit: profluuio alui, atque dysentericæ salutare, siue in C
edulio, siue in defruto exhibeantur. Dioscor.

SORBA Ger. Spierling/Sperberlin/Sorböppfel, Gal. Vng. Cormier, Ital. Sorbo, Hisp. Vne Cornu, fructus sunt uigatissimi, nullisq; nõ cogniti. * Eandè astringendi naturam præstant quam mespila, sed imbecilliore effectu. Vtraque tamen in medico usu magis, quàm in cibis expetuntur. Galenus.

REFRIGERANT quoq; uentriculum Cotonea, Citrulli, Cucumeres, Cucurbita, Limones, Melones, Mala aurantia, Punica, Pyra, &c. de quibus singulis uide supra.

De fructibus refrigerantibus hepar.

BERBERIS Ger. Saurich, Erbsel, Gal. Espine uette, ou du Berberis, fructus D
est fruticis, acinis oblongis, racemo pendulis, qui maturitate maximè rubet, punicæ mali acinis haud quaquam absimiles, quâquam figura longiores, gustu acido, & subaustero, paruis reconditis intus nucleis. Nascitur in syluis, frutetis, cæpestribus, môtanis, siccis & aquosis locis. Septembri atq; Octobri mensib. colligitur. * Sitim restinguit, sed biliosas, pestilentesq; exhalationes supprimit. Datur utiliter cœliacos, cibū reijcientib. & dysentericis, & ubi bilis à iocinere in uêtriculū regurgitâs cholericos excitauerit affectus. mensu profluuia cohibet. tineas uêtris enecat. p. deest cruëus excretionibus: firmat cômotos dêtes, si eo sæpius foueâtur: gingiuas roborat, &c. Matthiolus.

HEPAR

A HEPAR quoq; refrigerat Cucurbita, Cucumis, &c. de qb. supra suo loco.

De fructibus refrigerantibus renes & uterum.

FRAGA Ger. Erdbeer/Gal. Fraises uocantur: fructus sunt nemini non cogniti. * Æstate in cibis arident, biliosis, æstuantibusq; uentriculis profunt, siticulosissq; sitim sedant. Vinum quod ex ijs elicitor, ulcusculis quæ in facie à caliditate proueniunt, mirificè medetur: itemq; uaros, & oculorum nubes, calidasq; defluxiones impositum tollit. In syluis, dumetis, & in opacis montibus, ac lecus uias sponte & in hortis nascuntur. Æstatis initio colliguntur. Matthiolus.

B VTERVM refrigerant Cucumeres, Cucurbita, &c. de quibus uide supra suo loco.

De fructibus astringentibus.

MYRTI baccæ probantur recentes, plenæ, succulentæ, odoratæ, grâdes, & bene nutritæ. * Restringendi uim habent.

ASTRINGUNT quoque Berberis, Castanea, Cornus, Cotonea, Galla, Glans, Mespila, Mala punica, Nux Moschata, Oliuæ, Omphacium, Palmulæ, Pyra, Persica, &c. de quibus singulis uide supra suo loco.

De fructibus discutientibus.

DISCVTIUNT Cappares, Piper, &c. de quib. singulis uide s. suo loco.

C *De fructibus extenuantibus.*

EXTENVANT Amygdalæ dulces, Baccæ iuniperi: de quib. s. suo loco.

De fructibus glutinantibus.

GLVTINANT Glans, Palmulæ, &c. de qb. singulis uide supra suo loco.

De fructibus flatus discutientibus.

FLATVS discutunt Baccæ lauri, Baccæ iuniperi, Nux Moschata, Piper, &c. de quibus supra suo loco.

De fructibus semen generantibus.

D SEMEN generant Ficus, Nux pinea, Nux Indica, Pistacia, &c. de quibus uide supra suo loco.

De fructibus urinam cientibus.

HALICACABVM, seu uesicaria [Germ. Judenhü. lin / Judenfürsen / Schluten / Bob. rellen / Rot Nachtschatten / Gall. baganades dicitur] solani species est: folijs hortensi solano similibus, uerùm latioribus: cuius caules, posteaq; adoleuerūt, prona terrâ spectāt, folliculis orbiculatis, uesiculis similibus, in quib. semē cōtinet suluū, rotundū, læue, acinorū uæ figura: quo coronarij utunt, corollis intexētes. In Vineis copiosissimè puenit. Vesicas suas in fine Augusti, & inter initia Septembris mensis colore primū uiridi, mox pau-

paulatim rubescente profert.* Vim usumque hortensis solani habet: uerum A
cibus nequaquam expetitur. Regium morbum purgat semine potu, & uri-
nam pellit. Matthiolus.

De fructibus menses mouentibus.

NUCLEI persicorū, Ger. Pfersichkernen/incidunt, extenuāt, resoluūt, &
digerūt:* unde uiscerū obstructions aperiūt, renes affectos iuuāt, hæmor-
rhoidum dolores sedant: tum in cibo, tum potu ex uino assumpti. Andernac.

MENSES quoque mouent Baccæ hederæ, Cappares, Piper, &c. de qui-
bus singulis uide suprâ suo loco.

De fructibus menses sistentibus.

MENSES sistunt Berberis, Vua passa cum nucleis, &c. de quibus suprâ B
suo loco.

De fructibus uenenis resistentibus.

VENENIS resistunt Baccæ iuniperi, Iuglans, Mala Citria, Piper, &c. de
quibus suprâ suo loco.

De fructibus dolorem mitigantibus.

DOLOREM mitigant Baccæ iuniperi, Baccæ hederæ, Ficus iuglans, Pi-
per, &c. de quibus suprâ suo loco.

De fructibus purgantibus bilem flauam.

CASSIA Arabum, est cassia illa nigra solutiua, uulgò notissima. Eliga- C
tur Alexandrina, amplis siliquis, grauis, plenior, quæ concussa, clausis intus
granis non strepat, cortice læui, & purpurascante: pulpa intus pingui, splen-
dente, succulenta, non situlenta, nec putri, sapore prunorum delicato. Ven-
di tantum tempore extrahenda: nam extra cannas promptè corrumpitur, &
in uasis seruata peior euadit. In Græcorum medicamentis, si cassia præscriba-
tur, eius loco canella sumenda est: tum etiam in Arabum scriptis, ubi Græco-
rum remedia recensent, & ijs etiam medicamentis, quæ corpus non soluunt.
Sin autem remedia ab Arabibus descripta sint: aut in eum usum præscripta,
ut corpus purgēt, cassia nigra uti debemus. Datur omni ætati: imbecilliori-
bus quidem drachmæ duæ uel quatuor: robustioribus autem & adultis un- D
cia, uel sescuncia, uel drachmæ decem, cum sacchari momento, mane, uel an-
te cœnam. Calido frigido temperata est, nisi quòd paulò est calidior, humida
primo gradu:* clementer & innoxie à uentriculo bilem & pituitâ purgat le-
niēdo, febribus inde ortis confert, sanguinem hac ratione puriorem reddit,
ac eius sanguinis, & bilis flauæ acrimoniam frangit, resoluit thoracis & pul-
monis & asperæ arteriæ phlegmonas, easq; partes lenit ipsa morsus expers,
sifim sedat, præsertim sumpta cum succo intybi, uel cichorij, uel solani arte
depurato. Intemperiem deniq; renum calidam mitigat, cum diureticis sum-
pta, & glycyrrhizæ decocto, ob idque calculum in his gigni prohibet. Quòd
si uiscera

A si uiscera fuerint sicciora, casisæ lubricitas augenda est oleo amygdalarum dulcium. si debilia & lubrica sint, minuenda myrobalanis, uel rhabarbaro, uel aqua cum mastice cocta, uel spica addita: si ad uias urinarias ferri eam uolumus, uretica misceantur. Quoniam uerò tardius & imbecillius purgat, acre aliquid (quale thymum, hyssopum) actionem eius intendens misceatur, aut potius aliquid medicamentorum ualenter purgantium: efficaciusq; purgat hæc, si ex sero lactis propinetur. Mesues, & Medici Florentini.

MYROBALANI Arabum fructus quidam prunis similes, callo corporis compactili, osse intus lignoso, differunt à Balano Myrepfica, hoc est, nucce unguentaria Dioscoridis, quam uulgo Ben appellat. Quinq; generibus distinguuntur: uidelicet in Citrinas seu flauas, Chebular, Indas, Emblicas, & Belliricas. Citrinæ laudatur multū flauæ, in uiride inclinantes, dēsæ, graues, gummosæ, cortice crasso os paruū complectente. Dosis in substantia est à drachmis duabus, usq; ad drachmas quinq;: in infusione à drachmis quinq; usq; ad uiginti. Sunt frigidæ in primo, siccæ uerò in secundo. *Purgant uentriculum bile, ab eaq; tertianam, & reliquas febres biliosas, & ardorem extinguunt: calidis & biliosis naturis salubres. Cauendus tamen earum usus in uiscerum obstructionibus est. Siquidem harum decoctum ualenter obstruit. Assè item ipsæ minus purgant, potentius constipant, & astringunt, & his magis usæ. Harum quoq; tritarum puluis, quò tenuior, eò uehementius astringit. **C** Quapropter maceratione seu infusione harum (ex sero caprino) nobis est utendum, præsertim cum solam euacuationem expetimus. Mesues.

PRVNA [Ger. Pflaumen/Ital. Sofini, Gal. Prune, Hisp. Le ciruele.] dulcia, quæ hodie Vngarica uocant, conseruantur per annum. * Modicè elixa, eorumq; iuscula, unius libræ cum saccharo bibita, uentrem laxant. Mesues.

SEBESTEN, seu myxa, sunt fructus arbuti, cuius fructus auellanæ nucis, quam ponticam uocant, magnitudine in racemo dulcis dum maturefcit potissimum pallefcens, candido lentore plenus, cum interiore nucleo quasi oliuæ siccatur: quo priuatim utimur in medicina. * Conseruantur per annū. Febrientium uentrem laxant, sitim sedant, linguæ ariditatem & scabritiem **D** tollunt, pectoris uitia adimunt: humida in primo. Dantur in decoctione laxate. P. xx. in alterate P. ij. uel P. iij. Pulpa uerò datur ab ʒj, ad ʒj. S. Mesues.

TAMARINDI dactyli sunt acidi, fructus palmæ syluestris Indicæ. Eius folia ad hyperici folia multum accedere conspèta sunt, etiamsi à quibusdā falicis folia illi tribuantur. Fructus, cuius hodie usus, notus est. Probatur colore à nigro in rufum languescente, teneri, multis uillis intertexti, recentes, pingues, non retorridi, ex dulcibus acidi, & uinoso sapore. Adulteratur prunorum carne sed in his nigredo est obscura, humentiores sunt, & prunorum odor & sapor illis inest. Seruantur in fictile uitratum coacti, loco frigido & siccò, per annos tres. Potio eorum est ab uncijs duabus usq; ad uncias quinque.

que. Est medicamentum excellens atque innocens, frigidum siccum ordine **A** secundo. *Ob id humorum acrimoniam reprimat, bilē purgat, eiusq; & sanguinis feruorem furoremq; compescit, febres acutas lenitione egentes, & regium morbum sanat, sitim ac omnem uentriculi hepatisq; ardorem extinguit, uomitum sistit. Mesues & Medici Florentini.

VVAE passæ acinis exemptis, è uino aut aqua lotæ, uncia unius, uel alterius instar, uentrem laxant. Andernacus.

De fructibus purgantibus bilem atram.

MYROBALANI Indæ optimæ sunt nigra, magnæ, carne densa, graues sine olisibus. Dosis pulueris à drachmis duabus ad unciam semis. Infusionis uerò ab uncia dimidia ad drachmas decem. Sunt frigida in primo, sicca in **B** secundo. *Bilem utramq; præsertim exultam purgant: tremoribus membrorum conferunt: colorem nitidum pariunt: elephanticos iuuat: mærores auferunt: & quartanam fugant. Mesues.

De fructibus purgantibus pituitam.

COLOCYNTHIS [Ger. Wilde Kürbe Gal. Des Coloquintes.] est cucurbitæ syluestris fructus, mali instar rotundus. Huius medulla in usu est. Laudatur pilæ mediocris in speciem conglomerata, uehementer amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quanto leuior, tanto melior, alba admodum, lenis, eadem **C** foemina. Immatura, & his notis destituta, mala. In calidis regionibus feritur & perficitur: sed in Germania ac Belgio ægrè ad maturitatē peruenit. Colligitur autumnò cum flauescit, abeunte iam uirore. Conseruatur per annos tres. Datur saltem robustis, & ætate florentibus, à siliquis sex ad decem, frigus & æstum uitantibus. Corrigitur eius malitia, mastiche, gummi, tragacantho, uel bdellio. Calida & sicca ordine tertio. *Pituitam & alios humores crassos & glutinosos, magis ex profundis partibus & distantibus, ut cerebro, neruis, masculis, iuncturis, pulmone, thorace, quam ex uenis attractos, purgat, ac etiam bilem flauam. Quapropter cephalalgia, dolori cranei totius, hemicrania, epilepsia, apoplexia, uertigini, aquæ fluxioni in oculo, podagra frigida, ischiadi, ac reliquis neruorum iuncturarumq; affectibus **D** mirificè subuenit: item asthmati, ac tussi antiquæ, dispnoæ ex thoracis repleti angustia. Ac præterea summè omnium prodest colico dolori tam è pituita, quam flatibus, & hydropi. Omnia autem hæc siue sumpta, siue clystere, aut balano intestinis immissa præstat: utero autem imposita, foetum necat. Eadem cum aceto forti affricata, alphas, psoram sanat. Oleum denique super cineres calidos incoctum cortici eius inanito, capillos illitu nigrat, eosq; nec cadant, firmat, canitiem tardat. Idem auri instillatum eius dolorem ac tinnitum sanat. Acetum autem similiter incoctum collutione dolorem dentium sanat: incidit enim, tenuat, terget ac digerit. Mesues.

CVCY.

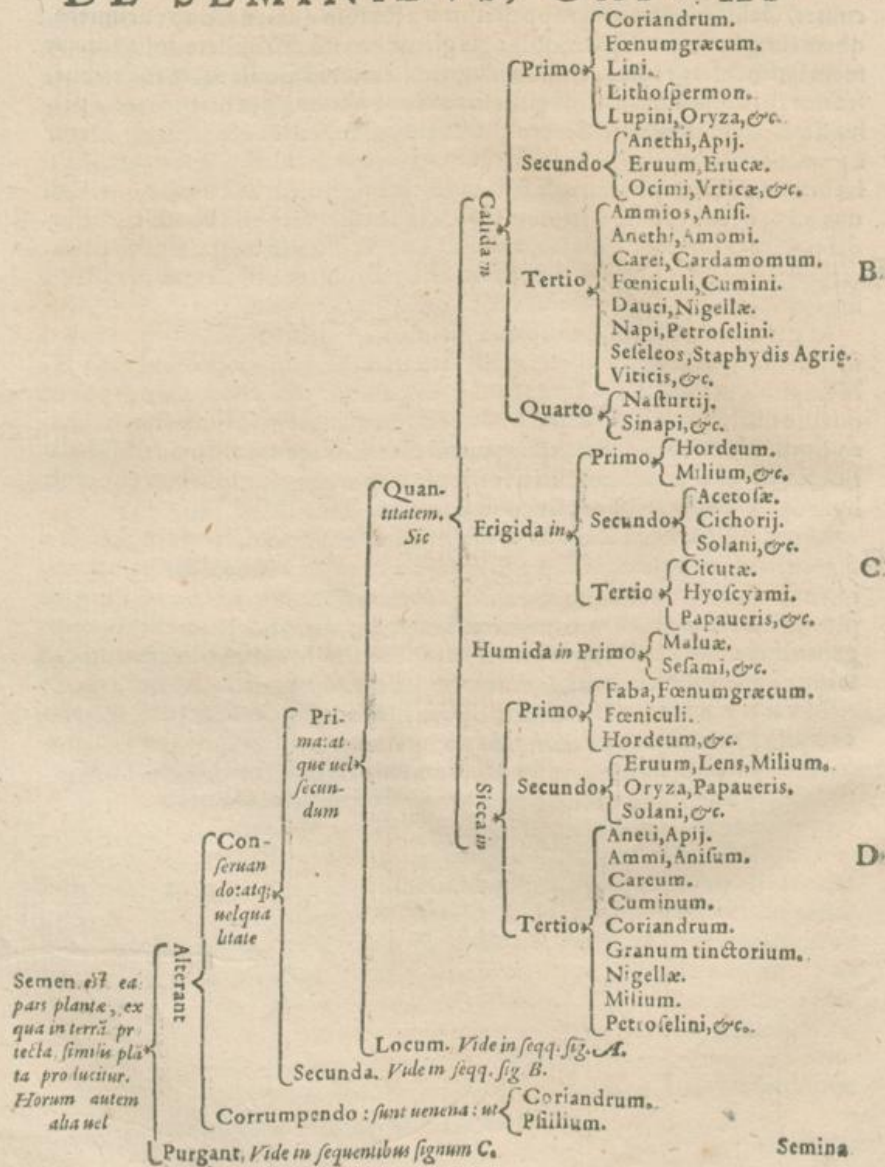
A CUCUMIS syluestris, seu asininus, Ger. Wildt Cucumer/ uel Esels Cucumer/Gal. *Cocombre sauvage* appellatur: fructu solo distat à fatiua cucumere, quem longè minorem parit, oblongis glandibus nõ dissimilem, folia atq; far mèta fatiui refert, radice candida, magna. Nascitur in sabuletis, & ruderibus, frutice in totum amaro. Colligitur succus ex fructibus per maturitatem pal- lentibus, exeunte æstate: siccatur, ut scammoniũ: & triennio seruatur. Datur à granis decem usq; ad scrupulũ unum. Corrigitur bdellio, aut tragacanthi lachryma, aut aqua mulsa cum salis modico adiecto, aut lactis portione. Cali- dus est & siccus ordine tertio, substantia ignea & terrea uita constat. * Pur- gat potenter pituitam uomitu, & deiectione, & interdũ bilem, si uacuari pa- rata est: ferofum quoq; excrementum etiam euulsu contumax, atque adeo à iunctoris mirificè trahit. Mesues & Dioscorides.

MYROBALANI Chebuli quò maiores, eò meliores, subnigre, in rubrũ inclinantes, graues, quæ aquæ impositæ statim merguntur, cortice crasso. Ex Memphiticis nundinis adferuntur. Dosis pulueris est à drachmis duabus ad quatuor. Infusionis uerò à drachmis quatuor ad decem. Humectati saccha- ro condiuntur. * Pituitam expurgant: mentem exacuunt: uisum reddũt cla- riorẽ. Saccharo uerò conditi uentriculum tum purgant, tum corroborant: hydropi & febribus diuturnis conducant. Mesues.

C MYROBALANI Emblici præstantiores sunt magni, carnis multæ, den- si, graues, olsium paruorum. Ex Syria apportantur. Dosis pulueris est ab au- reo uno usq; ad tres. Infusionis uerò ab aureis tribus usq; ad sex. * Purgant pituitam, cerebrum, neruos, uentriculum & cor corroborat: intellectum au- gent: stomachum à pituita & putrefactione mundificant: cordis tremori con- ferunt: appetitum excitant, & uomitum sedant. Mesues.

MYROBALANI Bellerici meliores sunt magni, densi, graues, & corti- ce crasso. Quæ his notis carent, aut uetustate exoleti sunt, aut aliud incom- modum passi sunt. Ex nundinis Memphiticis feruntur. Dosis, ut Em- blicorum. * Frigidi sunt primo, sicci uerò secundo: cæ- tera emblicis uiribus proximi. Mesues.

DE SEMINIBVS, CAP. XI. A

A

Caput, — Foeniculi, Maiorana, &c.
 Thoracem, — Vrtica, &c.
 Cor, — Ocimi, &c.
 Stomachum { Anisi, Cumini.
 Ameos, Cardamomum.
 Grana Paradyfi, &c.

Calefa
 cium

Iecur { Anisi, Ammeos.
 Amomi, Apij.
 Asparagi, Cumini,
 Carei, Dauci.
 Foeniculi, &c.

B

Splenem { Anisi.
 Carei.
 Nasturtij, &c.

Renes & Vesicam { Ciceris, Erucae.
 Saxifragiae.
 Vrtica, &c.

Vterum, — Ruta, &c.

Artus { Nasturtij.
 Ruta.
 Sinapi, &c.

A.
 Semina se-
 cundum lo-
 cum alteran-
 tia, aut

C

Caput { Lactuca.
 Iusquiami.
 Papaueris albi, &c.
 Thoracem, — Papaueris albi, Violarum, &c.

Cor { Coriandrum.
 Semen Citri.
 Acetosae, &c.

Stomachum, — Coriandrum praeparatum, &c.

Iecur { Cucurbitae, Cucumeris.
 Citrulli, Endiuiae.
 Lactuca, Melonum.
 Portulacae, Scariolae, &c.

Refrige-
 rant

Splenem { Citrulli, Cucurbitae.
 Cucumeris, Endiuiae.
 Lactuca, Melonum.
 Portulacae, Scariolae, &c.

D

Renes & Vesicam { Cucurbitae.
 Citrulli.
 Cucumeris.
 Melonum.
 Endiuiae.
 Portulacae.
 Lactuca.
 Scariolae, &c.

Artus { Cucurbitae, Citrulli.
 Cucumeris, Endiuiae.
 Lactuca, Melonum.
 Portulacae, Scariolae, &c.

		<ul style="list-style-type: none"> Anthera, Berberorum. Bursa pastoris. 	A
	Astringunt	<ul style="list-style-type: none"> Granum tinctorium. Milium, Nuclei acinorum. Portulaca, &c. 	
	Discutiunt	<ul style="list-style-type: none"> Aneti, Dauci. Foenugræcum, Lini. Nigellæ, Sefami, &c. 	
	Abstergunt	<ul style="list-style-type: none"> Faba, Eruum. Hordeum, Lupini. Vrticæ, &c. 	
	Emolliunt	<ul style="list-style-type: none"> Foenugræcum. Lini, Maluæ. Nigellæ, &c. 	B
	Indurant	<ul style="list-style-type: none"> Portulaca, &c. 	
	Suppurant	<ul style="list-style-type: none"> Foenugræcum. Hordeum, Lini. Lolium, &c. 	
	Glutinant	<ul style="list-style-type: none"> Eruum, seu Orobus. Lolium. Lupinus, &c. 	
B. Semina qualitate se- cunda alte- rantia, aut	Flatus discutiunt	<ul style="list-style-type: none"> Anisi, Anethi, Apij. Carei, Cumini. Dauci, Foeniculi. Nigellæ, Petroselini. Seseleos, Santonici, &c. 	C
	Semen generant	<ul style="list-style-type: none"> Cicer, Faba. Eruca, Lini. Fraxini, &c. 	
	Menses movent	<ul style="list-style-type: none"> Amomi, Asparagi. Anisi, Ammi. Cicer, Dauci. Apij, Foeniculi. Petroselini. Seseleos. Leuistici, &c. 	
	Calculum frangunt	<ul style="list-style-type: none"> Maluæ, Milij Solis, &c. 	
	Menses sistunt	<ul style="list-style-type: none"> Anthera, Cuminum, Paxonæ, Lappæ, &c. 	D
	Venenis resistunt	<ul style="list-style-type: none"> Ammij, Anisi, Apij. Cardamomum, Citrij mali. Foeniculi, Rapæ, &c. 	
	Dolorem mitigant	<ul style="list-style-type: none"> Anethi, Ammomi. Cardamomum, Cuminum. Dauci, Eruum, Foenugræcum. Lini, Hyoscyami, Milium. Panicum, Petroselini, &c. 	
	Strumas discutiunt	<ul style="list-style-type: none"> Althææ, Coriandrum. Hordeum, Lentescum, Lupini. Lolium, Litospermum, &c. 	

Semina

A

C. Semina purgantia	Bilem	}	Pfyllij.
			Thymelea, seu Cocci Gnidij. Thlaspi, &c.
	Pituitam	}	Carthami, seu Cnici.
			Genista.
			Lathyrus.
			Ricini, &c.

De seminibus calidis in primo.

B SEMEN CORIANDRI, Ger. Coriander / Gal. Coriandre, nominatur: nos-
dosum est, intus cauum: nascitur in hortis: colligitur Autumno: serua-
tur repurgatum, & exiccatum in loco sicco, non calido, per annos duos.
* In quibus parum calefaciendum, magis autem siccandum est, conuenit, ut
in puluere ad caput & uetriculum, sic ut in tragematis à cibo sumatur. Quia
uero exhalationes ad caput excitat, aceto macerari debet. quod seplasiarij
præparari dicunt. In uertigine & doloribus capitis, ex consensu factis, uita-
re prorsus oportet. Mesues, & Andernacus.

FOENIGRÆCI semē Ger. Bockshorn / oder Rühorn / Gal. Fenegrei, ou
Fenegres, dicitur, profert planta trifolio similis, corniculis quibusdam inclu-
sum. Nascitur passim in campestribus. colligitur semen mense Iulio, uel Augu-
sto. Seruatur à festucis & paleis repurgatum & exiccatum, per annos duos,
C in loco sicco. * Foenigræci farina uim habet emolliendi, discutiendiq;: in a-
qua mulla decocta aduersus tam internas, quàm externas inflammationes, ef-
ficaciter illinitur: lienem cum aceto & nitro trita extenuat. Succus decocti
eius foeminarū malis subuenit: & siue tumor, siue præclusio sit uulvæ, foun-
tur, & insident. Foenigræci in aqua decocti cremor expressus, capillos, surfu-
res, & manantia capitis ulcera purgat: locos dilatat, & emollit, si cum anseri-
no adipe pessi uice subiiciatur. Viride cum aceto utilissimum imbecillibus
locis, & ulcera sentientibus. Decoctum eius prodest aduersus tenelimos, fœ-
tidāq; dysentericorum proluuiem. Oleum quod ex eo exprimitur, & myrto
D capillos & genitalium cicatrices absterget. Mesues & Dioscor.

LINI semen, uulgo Flachßsamen / Gal. Semence de Lin, notum est. Nascitur
in campestribus, cultis, & pinguibus. Colligitur æstate, cum maturum est.
Seruatur repurgatum & exiccatum in loco sicco per annos duos. * Eadem,
quas fœnū græcum uires habet. Discutit & emollit omnem intus, forisq; in-
flammationē, cum melle, oleo, exiguaq; aqua decoctum, aut melle cocto exce-
ptum: uitia cutis in facie, uarosq; crudum tollit: illiū cum nitro & siculneo
cinere, parotidas, duritiasq; discutit: ulcera quæ serpunt, fauosq; cum uino
decoctum expurgat: unguēs scabros eximit, cum pari modo nasturtij &
mellis: uitia pectoris extrahit, si ex melle in coelegmatis uicem substituat:
russim

tūssim lenit: uenerem stimulat, si farina piperis & melle exceptum, pro placentia largius adfumatur. Huius decoctum interranearum, uulvæq; erosionibus immittitur, alui excrementa euocat, ad uulvæ inflammationes in defensionibus perquam utile. Dioscorides.

LITHOSPERMUM, Ger. Meerhirß/Gal. du Gremil, à seminis duritie nomen accepit. Folijs est oleæ longioribus & latioribus, mollioribus, iacet humi, quæ ab radice exiliunt: ramulis rectis, tenuibus, firmis, crassitudine acuti iuncti, lignosis: in quorum cacumine bifidi exortus cauliculorū speciem exhibent: folijs longis, inter quæ paruum semen rotundum, erui magnitudine, duritia lapidea. Nascitur in alperis & editis locis. Colligitur mense Iunio & Iulio. Conseruatur per annos duos in loco sicco. * Vim hanc habet, ut femine cum uino albo potu, calculos frangat, pellatq; urinam. Dioscorides.

SATIVVS LUPINVS, Ger. Feigbonen/Gal. Lupin, appellatur: notus est. Nascitur in campestribus, & hortis. Colligitur mense Iulio, uel Augusto, cum maturum est. Seruatur per annos duos. * Huius farina cum melle delinctu, aut potu, uentris animalia expellit. Ipsi quoque macerati, & cum sua amaritudine esitati, eadem efficiunt. Decoctum eorum idem munus præstat, cum ruta & pipere potum: quare lienosis prodest. Eodem ulcera tetra, quæ theriomata uocant, gangrenas, incipientem scabiem, eruptiones pustularū, ulcera in capite manantia, uutiligines, maculasq; fouere utilissimum: menses & partus extrahit, cum myrrha & melle subditum in uellere. Eorum farina cutem, liuoresque corrigit: inflammationes cum polenta & aqua mitigat: tubercula & coxendicum cruciatus, ex aceto lenit: strumas in aceto cocta, illitaque dissipat: carbunculos rumpit. Decocti cælesti aqua, donec in cremorem lentescant, faciem abstergunt: medentur pecorum scabiei, cum radice nigri chamæleontis, ita ut tepente decocto abluatur. Lupini triti, ubi macerata dulcescere cœperint, cum aceto poti, fastidium detrahunt, & cibi aueritatem faciunt. Gignuntur & syluestres lupini, satiuus similes, sed omnino minores: qui eadem quæ satiuus possunt. Dioscorides.

ORYZA. Germ. Riß/Gall. Rizum: frugum generis est, in palustribus, riguisq; nascens. * Mediocriter alit: sed aluum supprimit. Diosc.

De seminibus calidis in secundo.

ANETHVM, Germ. Dyllen/& Hochkraut/Gallis, Anet, hortis omnibus frequentissimum, omni adeo ex parte fœniculam æmulatur. Colligitur semen mense Iulio uel Augusto, cum maturū est. Seruatur expurgatū in loco sicco, per annos tres. * Huius decoctū potu lac euocat: inflationes & tormina sedat: aluū, uomitiõesq; sistit: urinas ciet, singultus lenit, oculorū acie hebetat, geniturā restringit, absidue potū. Fœminis uulvæ malo oportunis, ad defensiones utile Cōdylomata illitus seminis cremati cinis tollit Diosc.

A **APII** semen, Germ. *Epffich* saamen / nascitur passim in hortis, & riguis. Colligitur mense Iulio. Conseruatur expurgatum & siccatum, per annum unum in loco sicco. * Vrinæ & menstrua mouet, flatusque discutit. Venenis resistit, & dolores internos sedat: uenarum arteriarum, & renum obstructions, detergendo, extenuando discutit: comitialibus, grauidis & foetui inimicum. Dioscorides & Galenus.

O **ROBVS**, siue **ERVVM**, Germ. *Erven*, Gal. *Noer ueffe, ou des ers*: in Heturia *Moco* uocatur, uulgoq. cum sit notissimum, seritur. Hoc itaq. utendū, non alio. Aliud supradicto simile *Crera* adfertur. Orobis illic nominatum, hoc nonnulli uerum esse existimāt: folijs est phasoli uulgaris, sed angustioribus **B** & minoribus: semine sublauro: quod cum difficilè reperiatur, supradicto utendum est. Colligitur Ianio & Iulio mensibus: * Amarum est, incidit, extergit, atq. obstructions uiscerum expedit. Si sumatur copiosè, sanguinem per urinas euocat. ex linctū cum melle crassos pulmonis thoracisq. humores educit. cutis asperitatem læuigat, pruritus, lenticulas, maculas & ulcera cum melle detergit. Galenus, Dioscorides, & Medici Florentini.

E **RVCÆ** semen, Ger. *W. isß senff saamen*, Gal. *semence de la Roquette*: in hortis nascitur. Colligitur Iulio mense, conseruatur uerò per annum: * Vrinam cit, uenerem concitat, semenq. auget. Ventris tineas enecat, lienemq. extenuat. Syluestris erucæ semine pro linapi quidam utuntur. Vrinam uehementius **C** pellit, & multò satiuo acrius. Dioscorides & Galenus.

O **CIMI** seu **BASILICONIS** semen, Ger. *Basilien saamen*: nigrum est. Nascitur in uiridarijs. Colligitur mense Iulio: cōseruatur autem per annum. * Cor exhilarat: eius defectiōnem tollit: humidum stomachum corroborat. Potum conuenit atram bilem gignentibus, difficili urinq. inflatisq. naribus: haustum, subinde mouet sternutamēta. Sed oculos premi necessum est, cum sternutamentum urget. Dioscorides & Crescentius.

V **RTICÆ** semen, Ger. *W. isß saamen*: Iulio mense colligitur: repurgatur, & conseruatur per annum loco sicco. * Potum ex passo uenerem stimulat, & uuluz ora patefacit: cum melle delinctū orthopnoæ, lateris & pulmonum inflammationibus prodest: thoracem expurgat. Erudentibus medicamentis admiscetur. Dioscorides.

A **M** **M** **I** hodie à nonnullis ostenditur folijs fœniculo tenuioribus, caule gracili, umbella in qua candidi flores, & semen minutissimum, cumino similis, non per omnia respondens ueterum descriptioni. Pleriq. existimant semen quoddam ex Hispanijs sub Amomi nomine allatum, uerum esse Ammi, aut saltem eius loco usurpari posse. Quòd si Ammi in promptu non sit, eius loco cuminum uel anisum accipiendum est. * Vis ei excalectorica, feruens & exciās. Facit ad tormina, urinæ difficultatem, serpentium ictus, cum uino potum: menstrua ciet. Miscetur derodētibus cantharidū medicamētis, quæ *Ecdoria*

A uocant,

vocant, ut inde exortis urinæ difficultatibus resistat. Sugillata cum melle tollit. colorem potu aut illitu mutat in pallorem. Suffitū cum uua passa, aut resina, uulvas purgat. Dioscorides & Medici Florentini. A

ANISI semen, Ger. Aniß, Gal. de l'Anis, appellatur: uulgo notū est. Melius semper recens, plenum, non surculosum, odore præstans. Palsim in hortis prouenit. Colligitur mense Iunio, uel Iulio: expurgatur à pediculis, festucis: siccatur & conseruatur per annum in loco sicco. Excalfacit & siccatur. oris halitum iucundiorē facit, doloris leuamentum præstat. Vrinam ciet, discutienti uim habet: hydropicis potum sitim extinguit. Animalium uenenis aduersatur: ualet ad inflationes: aluum, & alba fœminarum profluua sistit: lac ad mammas elicit: uenerem stimulat: dolores capitis leuat, suffitum naribus. cū B
rosaceo tritum, instillatumq; fractis auribus medetur. Diosc.

AMOMVM hodie palsim desideratur, uidelicet semē candidū uel fuluū, simplici tamē colore, non uario, &c. Quod autem officinæ ostendūt, nigrum est semen, & censetur esse Sion Dioscoridis. Proinde eius loco, Asarum aut Calamus aromaticus substituendus est. Medici Colonienfes.

CARVM, Ger. Matkümmel/oder Weissenkümmel/ Gal. des Carotes, dicitur semē est uulgaris noticiæ. Nascitur in pratis & collibus. Colligitur mense Iunio: mundatur, exiccatur, & ad usum seruatur in loco sicco per annum. * Excalfacit, urinam cōcitatur, stomacho utile, os cōmendat, cōcoctionem adiuuat, Vtiliter miscetur antidotis & oxyporis: anisi uicem præbet. Diosc. C

CARDAMOMVM Græcorum, quod est cordumēni Arabum, tamen si multi dubitent quid nam sit: illud tamen quod officinæ cardamomum maius appellant, cardamomi Græcorum loco usurpari posse uidetur, quia aromaticam quandam acrimoniam, nec nō amaritudinem, quamuis obscuram, habet. Aliud uerò est cardamomum Arabum à Græcorum cardamomo: eiusq; duo genera constituunt, maius & minus, utrumq; nobis incognitum: nisi maius illud intelligatur, quod Melligetam, aut granum Paradisi nuncupant. Semen est angulosum, acre, linguam uellicans, non admodum aromaticum. Cardamomum minus officinarum nullo modo conuenit cum cardamomo minori Arabum, neque ad aliquod cardamomi genus referri potest: D
sed est melanthij genus. * Calefacit, discutit, lumbricos enecat: scabiem ex aceto sanat: ex uino sumptum, renibus & urinæ difficultati medetur. Dioscorides & Medici Florentini.

FOENICVLI, Germ. Fenchel, Gal. du Fenouil, Ital. Finocchio, Hisp. Hinoio, semen uulgaris est noticiæ. Nascitur palsim in hortis. Colligitur mēse Septembris: exiccatur, mundatur, & seruatur per annum, in loco sicco. * Excalfacit ordine tertio, exicat uerò primo. Lac procreat: suffusis auxiliatur: urinas, mensesq; ciet. Galenus.

CVMINVM, Ger. Kümmel, Gal. du Coumin, Ital. Cumino, Hisp. Comino: satiuū omnibus

A omnibus notum est: ori gratum. Colligitur mēse Iunij. Seruatur per annum. * Excalfacit, astringit, exiccat. ad tormina, inflationesq; conuenit, coctum, & cum oleo inditū, aut cum hordeacea farina illitū. orthopnoicis datur in posca: demorsis à serpente, in uino. testium collectionibus auxiliatur, impositū cum uua passa, aut lolij farina, ceratōue: mensum abundantiam inhibet. Con tritum autem in aceto, & naribus obiectum, sanguinis profluvia sistit. Colorem bibentium aut perunctorum mutat in pallorem. Dioscorides.

DAUCI tria sunt genera: primū Italicū, Weis Hirtzwurtz, quod syluestre pastinacā imitatur: alterū Creticū, Ger. Beerwurtz, Gal. Carotte sauuaige, quod legitimum est. Id crescit etiam in Delphinatu. folia fœniculi habet, & radicem ualde odoratā. huius loco pastinaca syluestri uti possumus. Tertiū Boriandri folijs apparet, Ger. Schwarze Hirtzwurtz. Gal. Ces deus autres. * Omnia uenerem irritant, quanquā syluestris semen flatu careat, eoq; urinā & menstrua ciet. Cōmune officinarū, species quædam syluestris pastinacæ existit. Quodlibet adeo menstrua promouet, ut etiā secundas, foētūq; pellat, & strangulatum sedet, calculosq; expellat. Foris impositum, multū discutit, & œdemata dissoluit Iunio & Iulio mētib. florēt. Andernac. ex Diosc. & alijs.

NIGELLA, quam Dioscorides Guth, aut Melanthium, Ger. Schwarz Coriander, Schw: rz Kümich. Gal. Nielle, ou Poiuette, nominant, herbula est Cexilibus sarculis fruticans, binos dorantes aut amplius altis: folijs minutis, aliquantulum ad senecionis similitudinem accedentibus, sed multò tenuioribus: capitulo in cacumine tenui, paruo, ceu papaueris, oblongo, intercurfantibus intus membranis, quibus semen includitur nigrum, acre, odoratum. Quæ hodie utuntur nigella, non est uerum melanthium, sed cumini fortè syluestris apud Dioscoridem genus. Verum hodie reperitur, sed non passim: itaq; adhibenda est diligētia. Melāthij genus, est, quod uulgo cardamomū minus creditur, nigellaque citrina uocatur, quæ præter colorē, omnino cū melanthio suprā descripto conuenit. eius itaque usus esse poterit ueri melanthij loco, potius quā uulgari nigella, quæ non est odorata, ut uera esse debet. Nascitur melanthiū uerum in hortis, uiridarijs, atque etiā in alijs locis fatum. Syluestre autem in agris sua sponte prouenit. Colligitur æstate: siccat, & seruatur per annos duos. * Capitis doloribus illitum fronti, subuenit: discutit recentes oculorum suffusiones, tritum ex irino, & infusum naribus: tollit lepras, lentigines, duritias, tumoresq; uetustos, cum aceto illitum: circumscarcificatos clauos excutit, cum uetere urina impositum. Dentium doloribus, cum aceto & tēda decoctum & collutum prodest: teretes uentris tineas expellit, peruncto ex aqua umbilico. Destillatione laborātes adiuuat, tritum in linteo, & olfactum. Vrinam & menstrua ciet multis diebus sumptum, & lac extrahit: difficultatem spirandi cum uino potum, leuat: phalāgiōrum moribus ex aqua, drachmæ pondere haustum auxiliatur.

Incenso serpentes fugantur. Tradunt largius epotum enecare. Dioscor.

NAPI, Ger. Steckfrub, Gal. *Nauet, ou Naveau*, Ital. *Nauoni*, Hisp. *Nau*, non ubi que nascuntur. Colligitur semen mense Iunio: siccatur & seruatur per annos duos. * Potum semen uenenorum uires hebetat: antidotis admiscetur: decoctum eius purgationibus fœminarum, & uesicæ conuenit: menstrua & urinas prouocans. Dioscorides.

PETROSELINI semen, Germ. Peterlin saamen, Gallis *Semence de Persil*, Ital. *Seme di Petrofelino*, passim in hortis nascitur, gustu acre, cum amaritudine. Colligitur mense Iunio & Iulio: exiccatur, & seruatur per annum. * Excalfacit ordine tertio: incidit. Hinc menses & urinam largè prouocat. Flatus quoque discutit. Galenus.

SESELIOS, uulgò Sileris montani semen, hoc est Malsiliensis: nam aliud ad nos non conuehitur. Inuenitur Parisijs, Monspessuli, & alibi, quod est Peloponnesiacum & Ægyptiacum, Malsiliense uerò præcellit: proximum huic, quod in montibus calidis & siccis nascitur. Quando autem in compositionibus Sefeli citra adiectionem ponitur, Malsiliense intelligi debet. Colligitur mense Iulio: & conseruatur per annum. * Optimum medicamentum in discutendis flatibus: urinas mouet, extenuat: eoque comitialibus & orthopnoicis opitulatur Andernacus.

STAPHYS AGRIA, siue herba pedicularis, Ger. *Leißkraut*, *Bisimüntz*, Gal. *L'Herbe au poulx*, Ital. *Staphysaria*, *Semenza de fratri*, Hisp. *Fabax*, *Hauarrax*: folia habet labruscæ, diuisa: & cauliculos rectos, molles, nigrosque: fert florem glasti: & folliculos uirides, similes ciceri, & in his semen triangulum, scabrum, ex nigro subfuluescens, intus album, gustu acre. In Istria, Dalmatia, Apulia & Calabria frequentissima prouenit. Nunc passim in hortis plantatur. Colligitur semen mense Iulio. * Grana quindecim si trita in aqua mulsæ dentur, crassum humorem per uomitum purgât: sed qui hauserunt, ambulare debet. Prudenter tamen attendere oportet, & aquam mulsam continuò potui dare: quoniam pericula strangulationis inferunt, & fauces adurunt. Trita, & ex oleo illita, phthiriasi prodest, item prurigini & psoris. Cit plurimam pituitam commanducata: decocta in aceto, dētium dolori, colluto ore subuenit: rheumatismum gingiuarum sistit: ulcera oris manantia cum melle sanat. Vrentibus malagmatis imponitur. Dioscorides.

SEMEN VITICIS colligitur mense Septembri: conseruatur autè per annum. * Flatus discutit, ueneremque compescit: uenenatis ictibus, aquæ quæ cutem subijt lienosisque auxiliatur: lac euocat, menses ciet drachmæ pondere in uino potum: caput tentat, & soporem affert. Dioscorides.

De seminibus calidis in quarto.

NASTVRTII semè, Ger. *Kressich saamen*, Gall. *Semence de Cresson*, Ital. *Semèza d' Agreto*, uulgò notū est. Nascitur passim in hortis. Colligitur mense Iun. & Iulio:

A & Iulio: siccatur, mundatur & conseruatur per annum in loco sicco. * Semen est acre: excafcit, stomacho aduersatur, aluam turbat, tineas excutit, lienē imminuit, partus exanimat, menses cit, uenerem stimulat, sinapis & erucæ simile intelligitur: lepras & impetigines abstergit. Illitum cum melle lienem extenuat, fauos expurgat: pulmonum uitia extrahit, forbitionibus incoctū: serpentium uenenis potum resistit, atque eas suffitu fugat: capillorum defluuia cohibet: carbunculos ad suppurationem perducit, & rumpit: coxendicibus cum polenta commodè ex aceto illinitur: tumores, collectionesq; discutit: emittit furunculos illitum cum muria. Dioscorides.

B SINAPI [Ger. Senff, Gal. Seneue, Ital. Senauva, Sonepe, Hisp. Mostaza,] colligitur mense Iulio. Eligi debet adultū, ualde rufum, non magnopere siccum, sed quod fractum internè uirescat & ueluti quodam succo madeat, cæsiū colore: siquidem recens id genus, tempestiuū habetur. * Ad calefaciendum, extenuādum, extrahendum efficax est. Ad eliciendam capitis pituitam manditur: contra præduros tonsillarum tumores, ac neterem, callosamq; arterię scabritiem, succus ex aqua & melle conuenienter gargarizatur: sternutamēta ciet, tritum, & naribus admotum: comitialibus quoque auxiliatur: scēminas uulux strangulatu oppressas excitat: lethargicis de raso capite illinitur. Cum ficis admistum donec rubescat locus, & ad coxendicum cruciatus impositum, ad lienes, & omne genus dolores confert, cum permutadæ ualitudinis causa ex alto uitia extrahenda sunt: alopecijs illitum medetur: faciem purgat: fugillata cum melle, adipe, aut cerato rapit: scē impetigines & lepræ eo cum aceto perunguntur: contra febrium circuitus aridum bibitur, aut potui, polentæ modo inspergitur: extrahentibus emplastris, scabiamq; extenuantibus utiliter admisceri solet: tritum grauitati aurium, & sonitui, cum fico impositum prodest. Succus ad hebetudines oculorum, & genarum scabritias magna utilitate illinitur. Expressus recenti semine succus in sole ficcatur. In hortis satum prouenit. Dioscorides.

De seminibus frigidis in primo.

D HORDEVM Ger. Gersten, Ital. Orzo, Gal. Orge, Hisp. Cenada dicitur: uulgaris est notitiæ. Est candidum, purumq; Id minus quàm triticum alit. Ptisana tamen ob cremorem in decoctione redditum, plus alimēti præbet, quàm polenta ex hordeo facta. * Contra acrimonias, atq; gutturis scabritias, exulcerationesq; pollet: quibus etiam triticea ptisana præsidio est: sed plus alit, magisq; urinam mouet. Lac abundè suppeditat, si cum scēniculi semine cocta sorbeat. Hordeum absterget, urinam ciet, inflationem parit, stomacho aduersatur, tumores cōcoquit. Farina hordeacea decoquitur in mulsæ aqua cum fico, ut inflammationes, collectionesq; discutiat: duritias cum resina & fimo columbarum concoquit: cum meliloto autem, & papaueris calice dolores finit, qui latus excruciant: aduersus intestinorum inflationes cū lini se

A 3 mine,

mine, fœnogræco, & ruta illini iuuat: strumas cum pice liquida, cera, oleo, & ^A impubis pueri urina, ad cōcoctionem perducit: & cum myrto, aut uino, aut malicorio, aut syluestribus pyris, aut rubo, alui profluuia sistit: podagricis in inflammationibus cum cotoneis aut aceto prodest: decocta in acri aceto, modo quo hordeaceū cataplasma, & calida imposita, lepris medetur. Cremor uero farinae ex aqua, atq; cum pice & oleo decoctus, puri mouendo est: cum aceto subactus, itidem & cum pice contra articularū fluxiones prodest. Farina ex his aluum cohibet, inflammationesq; mitigat. Dioscor.

MILIVM [Germ. *Birß*/ Gall. *Da Millet*, Ital. *Miglio*, Hisp. *El mijo*.] vulgaris est notitiæ. Frigidum in primo, siccum uerò in tertio. In panes coactum, minus cæteris frugibus alit: * sistit pulve sua aluum, urinam cit. Torretur mili- ^B um, feruensq; in sacco ponitur, ut torminibus, reliquisq; doloribus si foueatur, auxilio sit. Satū in aruis puenit. Augusto mēse demetēdū. Diosc. & Gal.

De seminibus frigidis in secundo.

ACETOSAE semē, Ger. *Saur ampffer saamen*/ passim in hortis & pratis nascitur. Colligitur mense Iunio, uel Iulio. * Ex aqua aut uino utiliter bibitur, cōtra dysenterias & cœliacorū affectus, stomachi fastidia, scorpionum ictus. Quod si quis in potu præsumat, nihil molesti ex ictu patietur. Diosco.

CICHORII semen passim in cāpestribus nascitur. Colligitur mense Iulio, uel Augusto, siccatur, mūdatur, & feruatur per annū, in loco calido. * Feruorem sanguinis & aliorum humorū lenit, ac ueneris appetentiā extinguit: ^C uiscera, præsertim iecur obstructione liberat: biliosam que materiam in illis collectam discutit, uiuidumq; faciei colorem restituit: eo quod amarum sit, & detergēs. Præterea stomachum, magis aut iecur & renes astrictione quadam corroborat. Cichorij uerò semen adeo est salutare, ut etiā si assiduò uel edatur, uel bibatur, nihil incommodi adferat. Andernacus.

SOLANI VESICATORII semen, quod Græci **HALICACABVM**, Arabes **ALKAKENGI**, Germ. *Schlutten saamen* uocant, * urinæ ciendæ efficacis est misceturq; medicamentis, ad iecur, renes & uesciā idoneis. In uineis copiosissimè puenit. Colligitur Augusto uel Septēb. mēsibus. Andern. ^D

De seminibus frigidis in tertio.

CICVTAE semen astringens est, & uenenosum. * Porro internis remedijs non additur: in externis liberius, ubi stupefacere oportet, ut in mammis indurandis. Andernacus.

SEMEN IVSQVIAMI, seu **ALTERCI**, Germ. *Bilsen saamen*/ mense Iulio colligitur: siccatur, mundatur, & conseruatur per annum, in loco sicco. * Stuporem inducit, & colicis medicamentis admiscetur Dioscorides.

SEMEN PAPAVERIS, albi, rubri & nigri, mense Maio colligitur: siccatur, mundatur à festucis, pulueribus, & per annum feruatur, in loco sicco. * Album

A * Album familiare magis est, dolores obtundit, & somnum mediosriter conciliat. Dioscorides.

De seminibus humidis in primo.

MALVAB semen mense Augusto, uel Septembri colligitur: seruatur autem per annum, in loco sicco. * In uino potum, addito loti syluestris semine, uesicæ cruciatus lenit. Diosc.

SESAMI semen ex Græcia & Peloponneso ad nos cõuehitur. * Sefamũ stomacho inutilis cibus. halitus grauitatẽ facit, quoties inter mandendum, cõmissuris dentiũ inhæsit: neruorum crassitiem illitu discutit: medetur aribus fractis, ambustis, inflammationibus, coli doloribus & cerastæ morsibus: **B** capitis dolores, qui æstuatione concitantur, ex rosaceo lenit. Diosc.

De seminibus siccis in primo.

FABA [Ger. Bohnen, Gall. Fœbue, Ital. Fava, Hisp. La haua.] uulgaris noticiæ est. Passim in hortis sata prouenit. Floret æstate. * Inflationem excitat, ægrè cõcoquitur, tumultuosa somnia facit, tussi confert, carnem gignit, media calidi frigidiq; natura. Decocta in posca, & cum suo cortice elutata, dysenterias & cœliacorum profluvia sistit: contra uomitiones conuenienter manditur. Inflatio leuior cõtrahitur, si aqua prior inter coquendum abijciatur. Viridis plus negocij stomacho exhibet, maioremq; flatum parit. Lomentum eius & **C** per se, & cum polenta illitum, inflammationes, quas uulnus excitauit, mitigat: cicatrices concolores facit: turgentes grumoso lacte mammas, etiam si inflammatione tententur, adiuuat: lac restinguit: furunculos, sugillata parotidasq; cum fœnigræci farina & melle discutit: cum rosa autem, thure, & oïi candido, procidentes oculos, tumores, uuasq; reprimat: subactum uino, suffusiones, & ictus oculorum recreat. Manducata sine cortice faba, ad auertendas fluxiones, fronti illinitur: decocta in uino, testium collectiões sanat: quò tardius pubes erumpat, pueris imo uentri illinitur: uiriliginem purgat. Fabarum cortice illiti capilli qui post euulsionem renascuntur, gracilescunt, & minus alimenti capessunt: cum polenta, scisso alumine, & uetere oleo impositi cortices strumas discutunt. Decocto earum lanæ inficiuntur. Faba dempto **D** cortice in illas partes diuisa, in quas suapte natura scinditur, imponi solet sanguinis defluxionibus ab hirudine concitatis: namq; eas supprimit, si semisecta apprimatur. Dioscorides.

SICCANT quoq; in primo semen Fœniculi, Fœnigræci, Hordeum, &c. de quibus uide supra suo loco.

De seminibus siccis in secundo.

LENTE [Germ. Linsen, Gall. Lentille, Ital. Lenticchre, Lente, Hisp. Lentero.] * ualenter astringit, corpus desiccant, uentrẽ sistunt: sed decoctũ earum resoluit: ideo ipsarum iuris prior aqua abijcitur, ubi retentionis causa adhibentur.

tur. Somnia tumultuosa excitant: capiti, neruis, ac pulmōni inutiles. Contra **A**
 subuersionem stomachi, triginta grana lētis delibata deuorari proderit. De-
 cocta cum polenta, & illita, podagras lenit: sinus cum melle glutinat, crustas
 rūpit, ulcera purgat. Decocta in aceto duritias & strumas ditcutit. Palsim in
 agris fatæ proueniunt: Iulio & Augusto colliguntur. Diosc. & Galenus.

SICCANT quoque in secundo, Eruum seu Orobus, Milium, Oryza, se-
 men Papaueris, Solani, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

De seminibus siccis in tertio.

COCCVM, GRANVM TINCTORIVM, KERMES, [Ital. Grana
 Cocco, Gal. La graine de quoy on fait l'escarlatae, Hisp. La Grana para teñir.] quo infecto
 res utuntur, frutex est surculosas, paruus, cui grana ceu lentes adhærēt, quæ **B**
 electa congeruntur. Optimum gignitur in Galatia & Armenia: deinde Asia
 & Cilicia: ultimum ex omnibus Hispanicū. * Vis huic spissandi: uulneribus,
 neruisq; præcisus, conuenienter ex aceto tritum illinitur. Nascitur quoq; in
 Cilicia è quercubus, cochlearum exilium similitudine: quod illius regionis
 mulieres ore legunt, & coccum uocitant. Diosc.

SICCANT quoq; in tertio, semē Anethi, Apij, Ammi, Anisi, Cari, Cumi-
 ni, Coriandri, Nigellæ, Petroselinii, Miliū, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De seminibus calfacientibus caput, thoracem, cor, & stomachum.

CAPVT excalfaciunt semen Fœniculi, Maioranæ, &c. de quibus uide su- **C**
 præ suo loco.

THORACEM excalfaciunt semen Vrticæ, &c. de quo uide suprâ.

COR excalfaciunt semina Ocini, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

STOMACHVM, uel VENTRICVLVM excalfaciūt semē Anisi, Cumi-
 ni, Ameos, Cardamomū, Grana paradisi, &c. de qb. singulis uide s. suo loco.

De seminibus excalfaciētib; iecur.

SEMINA ASPARAGI uulgaris sunt notitiæ. Nascuntur palsim in hor-
 tis. Colliguntur æstate: & cōseruantur per annū, in loco sicco. * Vrinam ciunt:
 regium morbum, renum uitia, & coxendicum cruciatus perferant. Diosc. **D**

HEPAR quoq; excalfaciunt semen Anisi, Ameos, Amomi, Apij, Cumini,
 Cari, Dauici, Fœniculi, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

De seminibus excalfaciētib; splenem.

SPLENEM excalfaciunt semen Anisi, Cari, Nasturtij, &c. de quibus ui-
 de suprâ suo loco.

De seminibus calefacientibus renes & uesicam.

CICER fatiuū [Ger. Bichern/Zissererbs/ Gal. Pois cices, Ital. Cece, Hisp. Gay-
 uanco.] uulgò notū est. Colligitur in fine æstatis, uel principio autumnii: sicca-
 tur,

A tur, & conseruatür per annum. * Aluo idoneum est, urinam ciet, inflationem parit, colorem commédatur, menses ac partus expellit: lac auget: uenerem excitat: calculos in renibus frangit. dato cū roremarino hydropicis, aut regio morbo laborantibus, eorū decocto. Cum eruo decoctum, illinitur ad inflammationes testiu, uerrucosas in fornicationes: ad scabiem, ulcera capitis manantia, impetiginesq;: itē cōtra carcinomata, & ulcera quæ cacoethe uocantur, cū melle & hordeo pdest. Alterū genus nigrū, cæteris minus, quod Aritinum uocant. Idem quod album uel rubeum præstat. Dioscor. & Galenus.

B SEMINIS SAXIFRAGAE albæ planta, mense Maio prouenit, saxosis, arenosis, asperis, sitientibusque locis: folijs humi procumbentibus, exiguis, rotundis, in ambitu ferratis, uulgaris terrestris hederæ modo: pinguioribus tamen, & mollioribus. Caulem profert tenuem, iunci modo, hirsutum, cubitalem: in cuius cacumine flores prodeunt albi, candidis uiolis non absimiles, qui mense Iunio absque semine decidunt. Radix huic exilis, granulis quibusdam cohærens, coriandri magnitudine, quæ partim albicant, partim uerò rufescunt, & pro semine seruntur, amaro gustu. * Tusa & deuorata urinam ciet, renum & uesicæ calculos pellunt. Matthiolus.

RENES & VESICAM quoq; excalfaciunt semen Eruæ, Vrticæ, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De seminibus excalfacientibus uterum.

C RUTAE semē uulgaris est notitiæ. Colligitur mense Iulio, uel autumnno. * Potum contra intestina uitia efficax est. In antidota commodè additur. cōtra incontinentiam urinæ tostum semen septenis diebus potui datur. Est & aliud rutæ genus, Harmel seu Harmala dictum, & Dioscoridi descriptum in ruta Galatica. Quibusdam dictamnum album uulgare creditur: non conuenit tamen illi semen subrufum & triangulare. Hanc ob causam eius loco, dictamno albo uulgari, aut semine rutæ syluestris uti licebit, donec præstatius aliud reperiatur. Maturescit semē Harmalæ, autumnno: * quod cum melle, uino, croco, & sceniculi succo, ac gallinaceo felle, teritur contra retusam oculorum aciem. In collibus & læto solo prouenit. Dioscorides & Florentini.

D *De seminibus calfacientibus artus.*

ARTVS calefaciunt semen Nasturtij, Rutæ, Sinapi, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De seminibus refrigerantibus caput.

LACTUCÆ semē notū est. Colligitur mēse Iulio uel Augusto: siccatur, mundatur, & seruatür per annum, in loco sicco. * Epotum, asiduas libidinū imaginationes in somno compefcit, & ueneri refragatur. Dioscorides.

CAPVT quoq; refrigerant semen Hyoscyami, Papaueris albi, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

B De

De seminibus refrigerantibus thoracem, cor, & stomachum.

THORACEM refrigerant semen Papaueris albi, Violarū purpurearum, &c. de quibus uide supra suo loco.

CITRI semē uulgaris est notitiæ. refrigerat & siccatur ordine tertio. * Contra uenena plurimum ualet: scorpionum ictibus & potum, & appositum mirificè medetur. Galenus.

COR quoque refrigerant semen Acetosæ, Coriandrum, &c. de quibus uide supra suo loco.

STOMACHVM refrigerat Coriandrum præparatum, secundum Aui-cennam, &c. de quo uide supra suo loco.

De seminibus refrigerantibus hepar.

CUCURBITAE semen notum est. Colligitur circa principium hyemis, cucurbita in uite sua ad hyemem usq; seruata, deinde insolata, aut in calido hypocauito posita, donec penitus fuerit siccata, seruatur per annum in loco sicco. Frigidum & humidum in secundo: * sanguinis & bilis feruorem, febriumque extinguit. Galenus.

CUCUMERIS & CITRULLI semen colligitur mense Iulio, uel autūno: siccatur, & conseruatur per annū. Refrigerat & humectat ordine secundo: * aluo & stomacho utile: urinam mouet modicè: cum lacte, aut passo uesciæ exulcerationibus subuenit: bilem & sitim extinguit. Diosc. & Galenus.

MELONIS semen mense Iulio uel Augusto colligitur: mundatur, siccatur, & seruatur per annum, in loco sicco. Refrigerat & humectat excessu secundo: * sitim, & febrium calorem extinguit: urinam cit: abstergit: uesciæ ac renem exulcerationibus subuenit. Dioscorides & Galenus.

PORTULACAE semen Iulio mense, & autumnii principio colligitur: siccatur, & conseruatur per annum. Frigidum in tertio. * Fluxiones repellit, & maximè biliosas & calidas, &c. Galenus.

SCARIOLAE semen Iulio mense colligitur: siccatur, & conseruatur p annum. Refrigerat atque exiccat excessu secundo: * hepatis calorem extinguit, bilemque: &c. Galenus.

HEPAR quoque refrigerant semen Endiuia, Lactucæ, &c. de quibus uide supra suo loco.

De seminibus refrigerantibus splenem.

SPLENEM refrigerant semē Citrulli, Cucurbitæ, Cucumeris, Endiuia, Lactucæ, Melonū, Portulacæ, Scariolæ, &c. de quib. singulis uide s. suo loco.

De seminibus refrigerantibus renes & uescicam.

RENES & VESICAM refrigerant semen Cucurbitæ, Citrulli, Cucumeris, Melonum, Endiuia, Lactucæ, Portulacæ, Scariolæ, &c. de quibus uide supra suo loco.

De

A *De seminibus refrigerantibus artus.*

ARTVS refrigerant semen Citrulli, Cucurbitæ, Cucumeris, Melonum, Endiuia, Lactucæ, Portulacæ, Scariolæ, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De seminibus astringentibus.

ANTHERA semen rosarum est. Colligitur autumnò: siccat & seruat per annum. Astringit: * uomitiones, aluiq; fluores cohibet.

BERBERORVM semen colligitur autumnò, uel hyemis principio: siccat, & conseruat per annũ, ad usum. * Sitim restinguit, biliosas pestilentesq; exhalationes supprimit. Datur cœliacis, dysentericis, & ubi bilis à iecore in uentriculum regurgitans, cholericos excitauerit affectus. Matthiolus.

B BYRSÆ pastoris semen colligitur mense Maio, uel Iunio: siccat, & conseruat per annum. Refrigerat, exiccat, & astringit: * cruentas excreationes sistit: uulnera glutinat: mensium abundantiam sistit: cõtra omnes sanguinis fluxiones efficax est, &c Matthiolus.

NYCLEI ACINORVM astringendi uim obtinent: * stomacho utiles sunt. Inspergitur farina tostorum, polentæ modo, dysentericis, & cœliacis, & solutis stomacho. Dioscorides.

ASTRINGUNT quoque Granum tinctorium, seu coccum, Milium, semen Portulacæ, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

C *De seminibus discutientibus.*

DISCVTIUNT semen Anethi, Dauci, Fœnigræci, Lini, Nigellæ, Sefami &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De seminibus abstergentibus.

ABSTERGVNT Faba, Eruum seu Orobus, Hordeum, Lupini, semen Vrticæ, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

De seminibus emollientibus.

EMOLLIVNT Fœnumgræcum, semen Lini, Maluæ, Nigellæ, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

D *De seminibus indurantibus.*

INDVRANT semina Portulacæ, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De seminibus suppurantibus.

LOLIVM Ger. Katten/oder Forn negle, Gall. Yuraye, ou Gass: appellatur in aruis è tritico & hordeo corruptis uligine seminibus nascitur. * Molitum nomas, putrescentia ulcera, gangrænasq; compescit, cum raphanis, & sale illitũ: & ex aceto & sulphure uiuo feros lichenas, & lepras sanat: strumas quoque discutit, cum fimo columbino, & lini semine decoctum in uino. Decoctum ex aqua mulsâ, utilissimè è ischia dicis illinitur: si cum polëta, thure, myrrha, aut croco suffiatur, conceptionem adiuuat. Diosc.

SUPPURANT quoque Fœnumgræcum, Hordeum, Lini semen, &c. de A
quibus suprà suo loco.

De seminibus glutinantibus.

GLUTINANT Eruum seu Orobus, Lolium, Lupinus: de quibus uide:
suprà suo loco.

De seminibus flatus discutientibus.

SANTI, SANTONICI, seu ZEDOARIÆ semen, Ger. Würmsaamē/
è Sinarum regione ultra extremas Indiæ oras adfertur. Excalefacit: * flatus
discutit, alui tineas necat, &c. Matthiolus.

FLATUS quoq; discutunt semen Anethi, Anisi, Apij, Cari, Cumini, Dau
ci, Fœniculi, Nigellæ, Petroselini, Seseleos, &c. de quib. uide suprà suo loco. B

De seminibus generantibus semen.

FRAXINI semen, seu lingua auis, * iocinoris & lateris doloribus in uino
sumptum medetur: aquam, quæ subit cutem, extrahit: corpus obesum onere
leuat, & ipsum sensim ad maciem reducit: uenerem stimulat. Plinius.

SEMEN quoq; generant Cicer, Faba, semen Erucæ, Lini, &c. de quibus
uide suprà suo loco.

De seminibus menstrua prouocantibus.

LIGUSTICI semen nascitur in altissimis, asperisq; montibus, & hortis:
colligitur mense Iulio: siccatur, & conseruatur per annum in loco sicco. * Ex
calefacit, concoquit, flatus discutit, menses mouet, &c. Diosc. C

MENSTRUVA quoq; puocât, Amomi, semē Asparagi, Anisi, Ammi, Dau
ci, Apij, Fœniculi, Petroselini, Seseleos, Cicer, &c. de qb. uide suprà suo loco.

De seminibus menses sistentibus.

PAEONIAE semen uulgaris est notitiæ. Nascitur in hortis, & montibus
altissimis. Colligitur mense Augusto: siccatur & seruatur per annum. * Auxi
liantur grana nigra suppressionibus nocturnis, uulua strangulationibus, &
matricis doloribus, quindecim numero pota, in aqua mulsa aut uino. Rubra
uerò grana menses sistunt, decem uel duodecim pota in uino austero, & ni
gro: stomachicis & erosionibus ea esse prodest: à pueris pota, initia calculo. D
rum eximunt. Dioscorides.

MENSES quoq; sistūt, Anthera, Cuminū, &c. de qb. uide suprà suo loco.

De seminibus calculum frangentibus.

SEMEN Lappæ minoris in pilulis & globulis inuentū, & in leuissimum
puluerem redactum, cum pauco uino albo, eoq; generoso exhibitum renes
ab arenulis efficacissimè repurgabit: sed aliquantò celerius, si cum aqua uite
hauriatur. Ab experto accepit Mizaldus.

CALCVLYM in renibus frangunt, Milium solis, semen Maluæ, &c. de
quibus uide suprà suo loco.

De

A *De seminibus uenenis resistentibus.*

RAPAE semen uulgaris est noticiæ: colligitur æstate, seruat per annum. * Antidotis & theriacis, præsertim quæ sensum doloris auferunt (anodyna uocant) idoneum est: potum contra uenena salutare est: uenerem concitat. Dioscorides.

VENENIS quoq; resistunt Ammi, semen Anisi, Apij, Citrei mali, Fœniculi, Cardamomum, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De seminibus mitigantibus dolorem.

PANICVM, Ger. fench/oder Pfenich/Heid eifohn/Ital. Panico. Gal. Du panis, semblable à millet, Hispan. El panizo, milio specie simile, facultate exiccatoria: B* Siftis non nihil uentris fluxus: astringit minus quàm milium. Galenus.

DOLOREM quoq; mitigant semen Anethi, Amomi, Cumini, Cardamomi, Dauci, Eruum, Fœnum græcū, Hyoscyami, Lini, Petroselinii, Milium, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De seminibus discutientibus strumas.

STRUMAS discutiant semen Althææ, Coriandrum, Hordeum, Lentis, Lupini, Lolium, Lithospermum, &c. de quibus singulis uide suprâ suo loco.

De seminibus uenenosis.

CORIANDRVM ob odorem latere non potest. * Epotum autè uocem exasperat: insaniam adfert, à temulentijs non abhorrente in. qui sumpserunt, pudenda distu blaterât, totiusq; corporis odore uenenum fatentur. Quibus post uomitionem irino oleo concitatam, uti retalimus, merum & per sese, & ex absinthio potum auxiliatur: item oleum: nec secus oua in eodem exinanita, si liquefacta in muria sorbeantur: & epota muria, & ius salsum ex gallina & anseri: passum quoq; cum lixiuia sumptum. Diosc.

PSYLLION epotum, * corpori toti frigus, & torporem cum exolutione, & mœrore quodam adfert, ita ut animum despondeant. Cui omnia, quæ exhausto coriandro auxiliantur. Dioscorides.

De seminibus purgantibus bilem.

D **PSYLLION**, Ger. Psyllienkraut, Gal. Herbe à Puce, folijs est coronopo nõ dissimilibus, hirsutis, longioribus. Sarmentosa fœni modo in totum herbula, ramis dodrantalibus: coma à medio caule exoritur, duobus tribus uel cõuolutis, in cacumine capitulis: in his semine duro, nigro, pulicum simili: cuius est usus in medicina. Eligitur absolutum, amplū, tam graue, ut aqua mergatur. Nasctur in aruis & incultis. Colligitur Autumno semen. Seruat ab uno anno usque ad duos. Dosis uerò à drachma una usq; ad tres. * Aqua frigida maceratum purgat choleram: febribus biliosis est salubre. & inflammationibus thoracis. Thoracem quoq; lenit, sitim extinguit. Cum aceto autem agitatum, phlegmonas, erysipelata, herpetas, & cæteros tumores calidos

B 3 extin-

extinguit, & harum dolorem sedat, præsertim cataplasmate impositum. Sic **A**
 & cephalalgiam calidam mitigat. Frixum uero, & conquassatum, fluorem bi-
 liosum, dysentericum, à medicamento acri, ut scàmonio, excitatū, sedat cum
 oleo rosaceo sumptum uel interctum. Et psyllio sic macerato cum aqua fon-
 tana frigida, & quassato, mucosa potio, præcipue cum oleo uiolato, aut syru-
 po uiolato, aluum subducit. Non sumendum autem, quibus uiscera sunt im-
 becilla, neq; etiam tritum. Dioscorides & Mesues.

THYMELABAE seminis, seu grani Gnidij planta, uirgas edit pulchras,
 multas, tenues, binum cubitorū: folijs chamelææ, angustioribus & pinguioribus,
 uiscosis, gummosisq; si mordeantur: flore candido: fructu myrti in mo-
 dum rotundo, qui inter initia uiret, & tandem rubescit: inuolucrum fructus **B**
 durum, foris nigrum, intus album. Nascitur in mētans asperis, & incultis ca-
 lidiorum regionum locis. Quouis anni tempore uiret, sed fructus Autumno
 perficitur. Conseruatur per annos duos. Dosis à granis quatuor usq; ad ui-
 ginti. Datur robustis ac fortioribus hominibus: imbecillioribus nequaquã.
 * Hoc per inferna, bilem, pituitam, aquasq; detrahit: uerum fauces adurit.
 Itaque cum farina, aut polenta, aut in uuæ acino dari debet, aut melle cocto
 obductum deuorari. Diosc.

THLASPI herbula est angustis folijs, digitali longitudine, in terram uer-
 sis, subpinguibus: binum dodrantum cauliculo, tenui, nõ sine adnascentibus
 ramis: fructu circa ipsum totum, ab extremo in latius se pendente: semine na-
 sturtij, incluso uasis in cacumine diuisis. lenticulæ effigie, nisi quod infringi-
 tur: unde nomē accepit. Flos albicat. Nascitur in semitis & sepibus, fossisq;. **C**
 Semen asperi gustus, excalfaciens: * bilem utrinq; extrahit, potum acetabu-
 li mensura: prodest ischiadicis infusam: sanguinem potu educit, internas sup-
 purationes rumpit: menses ciet, sed partus enecat. Diosc.

De seminibus purgantibus pituitam.

CARTAMI, seu Cnici semen, Ger. Wildt saffran saanten, eligitur amplū
 plenum, medulla pingui, album, angulosum, læue. Nascitur in hortis. Colli-
 gitur æstate. Cōseruatur autem per annos tres. Dosis est à drachmis quatuor **D**
 ad aureos quinque. Corrigitur eius malitia aniso, galanga, macere & carda-
 momo. * Pituitam per uentrem & uomitum purgat, & aquas. Ob id morbis
 inde natis, ut colico affectui, & similibus cōfert. Thoracem quoq; & pulmo-
 nē expurgat. Stomacho noxiū. Vnde eius noxa, ut suprã, corrigēda. Mesues.

GENISTA arbor est montana, è cuius caudice quamplurimæ fundun-
 tur uirgæ, rectæ, flexiles, fractu cōtumaces, quibus uites & alia ligantur. Flo-
 res edit flauos, lunari figura: è quibus siliquæ prodeunt, erui magnitudine: &
 semina in eis lenti similia, interuallis distincta. Dosis seminis à drachmis dua-
 bus ad quatuor. Corrigitur aniso, semine fœniculi & dauci. * Epotum semen
 pituitam

Apituitam utrinque ualentissimè purgat, & ab articulis quoque humores trahit. Renum excrementa pellit, urinam citè efficacissimè, & calculos disrumpit tam in renibus, quàm in uesica: neque in his materiis figi, & in calculum durescere sinit. Melues.

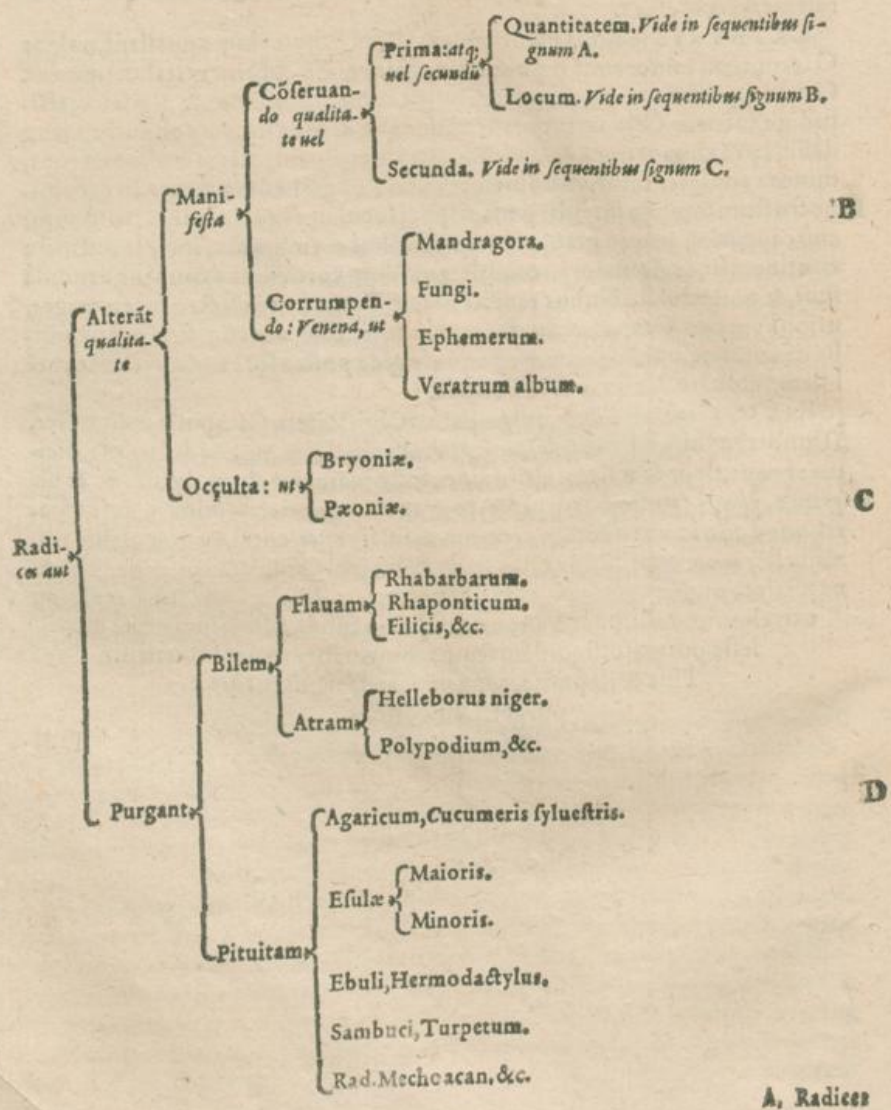
LATHYRIS seminis planta, quam aliqui tithymalum appellant, uulgo Cataputiam minorem, Germ. *Springkorn*/ *Treibkorn*/ Ital. *Catapuzza*, Gal. *Espurge*, Hisp. *Tartago*, caulem emittit cubiti altitudine, & digitali crassitudine, inanem. Gignuntur in cacumine alæ, & folia in caule oblonga, amygdalinis proxima, latiora, & læuiora: quæ autem in summis ramulis exierunt, minora conspiciuntur, aristolochiæ, aut oblongæ hederæ figura. In cacumine fructum summis furculis gerit, triplici loculamento insignem, rotundum, ceu capparin, in quo grana intercurfantibus membranis, inter se distincta continentur, eruis maiora, rotunda: quæ dum corticibus exuuntur, candida sunt, & gusta dulcia. Nullus radice usus. * Totus frutex lacteo succo turget, uti tithymalus. Grana sex, aut septem in catapotio, aut cum ficis aut palmulis deuorata, aluum purgant: sed aqua frigida postea sorbenda: trahunt autè bilem, pituitam, & aquas. Dioscorides.

RICINI seminis arbor, uulgo Palma Christi, item Cataputia maior, Ger. *Wunderbaum*/ Gal. *Palme de Christ*, Ital. *Girasole*, Hisp. *Figuera de i inferno*, dicitur: prouenit paruæ ficis altitudine, folio platani maiore, læuio, & nigriore, ramis caudicibusque cauis, in arundinis morem: semine in uuis asperis, quod corticibus exutum, ricinum animal representat. ex quo oleum nomine Ricinum exprimitur, cibus scædum, lucernis, emplastrisque: utile. * Grana triginta numero purgata, trita potu pituitam, bilem, aquamque: per aluum extrahunt, uomitionesque mouent. sed iniucunda admodum est, & molestata purgatio: siquidem stomachum uehementer subuertit.

Tusa & imposita, uitia cutis in facie, uarosque expurgat. Dioscorides.

DE

ANTIDOT. SPEC. LIB. I. C. XII
 DE RADICIBVS,
 C^APVT XII.

A

- Primor { Altheæ, Acanthi.
Betæ, Buglossæ.
Glycyrrhizæ, &c.
- Secundo { Apij, Capparorum.
Peucedani.
Pimpinellæ.
Rapæ, Scillæ.
Zedoariæ.
Rhodiæ, &c.

B

- Calidæ in { Acori, Afari.
Ari, Dictamni.
Doronici.
Tertio { Foeniculi, Galangæ.
Helenij.
Petroselini.
Raphani, &c.
- Quarto { Allium, Cepæ.
Costi, Porri.
Pyrethri, &c.

C

A.
Radices se-
cundū quan-
titatem alte-
rantes:

- Frigidæ in { Primo, Maluæ, &c.
Secundo, Cichorij, &c.
Tertio, Mandragoræ, &c.
- Humidæ in { Primo { Buglossæ, Cichorij.
Glycyrrhizæ, Maluæ.
Rapæ, Satyrium, &c.
Secundo.

D

- Primor { Altheæ, Ari.
Bryoniæ, Foeniculi.
Oenanthæ.
Rubia tinctorum.
Tamaricis, &c.
- Siccæ in { Secundo { Capparorum.
Cichorij.
Raphani.
- Tertio { Acori, Apij.
Afari, Carnabadij, seu Doronici.
Petroselini.
Radix caua.
Pentaphylli.
Trifolij, &c.

B. Radices

	Caput	{ Foeniculi. Peonia, &c.	A	
	Thoracem	{ Aristolochia. Enula, Bedeguar, Glycyrrhiza, Ireos, &c.		
	Cor	{ Ben album. Ben rubrum. Buglossia. Zedoaria.	B	
	Stomachum	{ Foeniculi. Calami aromatici. Caryophyllata. Galanga. Raphanus, Zingiber, &c.		
	Calefaciunt vel	Hepar	{ Apij. Asparagi. Curcumæ. Foeniculi. Petroselini. Rhaponticum. Rutci, &c.	C
		Splenem	{ Acori, Apij. Asparagi. Aristolochia rotunda. Foeniculi, Capparorum, Fraxini. Gentianæ. Petroselini, &c.	
B Radices se- cundum locum alterantes		Renes	{ Pentaphylli, Apij, Petroselini. Fragaria. Saxifraga, &c.	D
		Vterum	Rubia tinctorum, &c.	
		Juncturas	{ Costi. Zingiber, &c.	
	Refrigerant	{ Ventriculum, Sonchi, &c. Hepar & Splenem, Cichorij, &c.	E, Radices	

- A**
- B**
- C**
Radices al-
terantes qua-
litate secun-
da aut
- D**
- Astringunt { Cyperi, Bistortæ.
Gentianæ, Pentaphylli.
Rhapontici, Bolbocastani, &c.
 - Discutiunt { Aristolochiæ.
Asphodeli, Bryoniæ.
Capparorum, &c.
 - Abstergunt { Aristolochiæ, Ari.
Asparagi, Asphodeli.
Bulbi, Chelidoniæ, &c.
 - Aperiunt — Allium, Cæpa, Curcuma, Rhaponticum, &c.
 - Extenuant — Iridis Illyricæ, &c.
 - Adurunt — Allium, Pyrethrum, &c.
 - Emolliunt — Althææ, Maluæ, &c.
 - Suppurant — Althææ, Bryoniæ, Liliorum alborum, &c.
 - Glutinant { Aristolochiæ, Dracunculi.
Gentianæ, Sigilli Salomonis.
Symphyti, &c.
 - Flatus discutiunt { Apij, Acori, Allij, Costi.
Carnabadij, Dauci, Enulæ, Eryngij.
Fœniculi, Galangæ, Petroselinii.
Peucedani, Zedoariæ, Zurumbeth.
Spica Celtica, Spica nardi, &c.
 - Semen generant { Acori, Bulbi.
Eryngij, Galangæ.
Satyrj, Secacul, &c.
 - Menses mouent { Asari, Ari, Acori, Aristolochiæ.
Asphodeli, Allij, Bryoniæ, Centaurij maioris.
Cyperi, Costi, Capparorum.
Calami aromatici, Dauci, Distamni.
Eryngij, Filipendulæ, Fœniculi.
Graminis, Heleni, Lilij, Ostrutij seu Mei.
Petroselinii, Pæoniæ.
Raphani, Rubig, Rusci.
Valerianæ, Fraxinellæ, &c.
 - Menses sistunt — Symphyti, Tormentillæ, &c.
 - Sudorem prouocant — Cinæ, Sarsæ Pariliæ, &c.
 - Venenis resistunt { Angelicæ, Apij, Allij, Aristolochiæ longæ.
Bryoniæ, Cyperi, Carnabadij seu Doronici.
Costi, Fœniculi, Gentianæ, Carbinæ, &c.
 - Ambustis medentur { Asphodeli, Bulbi.
Hyacinthi.
Liliorum alborum, &c.
 - Dolorem mitigant { Acori, Dauci.
Eryngij, Ireos.
Mandragoræ, Ononis, &c.
 - Strumas discutiunt { Capparorum.
Ireos.
Plantaginis, &c.

De radicibus calidis in primo.

ALTHEAE radix, Ger. *Äybiſch wurtz*/vulgaris est notitiæ. Nascitur paſſim in hortis. Colligitur autumnno: ſiccatur in umbra, ſeruaturq; in arca lignea per annum. * Magis quàm herbæ ipſius folia diſcutit, extenuat, mitigat: difficiles affectus concoquit. Decoctum ad tormina in teſtino rum, ventris profluuium, & ſanguinis reiectionem conuenit. Galenus.

ACANTHI, ſeu BRANCAE VR SINAE radice planta, Ger. *Bärenflaw*, folia habet multo lactuceis latiora & longiora, eruce diuiſura, nigricantia, pingua, læuia: caulē binū cubitorū, digitali craſſitudine, læuem, prope uerticem ex interuallis circumdatum foliolis, ceu nucamenta quædam oblonga referentibus, ſpinolis, è quibus flos prodit albus: ſemen oblongum, luteum: caput thyriſi ſpecie: radicibus nititur longis, mucolis, rubris, & glutinolis. Nascitur in hortis, petroſis, & riguis. Colligitur Auguſto uel Septembri: mundatur, ſiccatur ad ſolem, conſeruaturq; per annum unum uel duos. * Radix uſtis igni, & luxatis artubus illita ſubuenit: pota urinã cit, ſed aluum cohibet: ruptis, conuulſis tabem ſentientibus, mirè prodeſt. Dioſco.

BETAE radix, Germ. *Wangoldwurtz*/nota eſt: * cuius decoctum, & foliorum ſurfures, lentesq; deterget: perniones ſotu mitigat. Radix abſtergit, digerit Dioſcorides.

BYGLOSSAE radix nascitur in campeſtribus: colligitur Autumnno. * Vino impoſita, animi uoluptates auget. Dioſcorides.

GLYCYRRHIZA, ſeu radix dulcis, Germ. *Süßholz*/Ital *Regolitia*, Gal. *Rigoliſſ*, Hiſp. *Regaliza*, fruticoſa eſt, ramis binū cubitorum altitudine aſſurgentibus: folijs lentifci, denſis, pinguibus, tactuq; gummoſis: flore hyacinthi: fructu pilularum platani magnitudinis aſperiore, qui ſiliquas lentium modo habet ruſas & paruas: radicibus longis, ut gentianæ, coloris buxei, ſubacerbis & dulcibus: quæ denſatur in ſuccum, lycij exemplo. Nascitur plurima in Cappadocia, Ponto, & Apulia. Viſitur etiã nū in uiridarijs pluribus locis, in Italia, Gallia, & Germania. Colligitur menſe Auguſto, uel Autumnno: ſiccatur ad ſolem, ſeruaturq; per annos duos. * Arteriæ ſcabritiam lenit: æſtuanti ſtomacho, thoraci, ac iecinori conuenit: ueſicæ ſcabiem & renum dolores ſanat: ſitim extinguit. Dioſcorides.

De radicibus calidis in ſecundo.

APII ſatiui, ſeu vulgaris petroſelini radix, Ger. *Peterlin wurtz*/nulli non cognita: colligitur menſe Auguſto, uel Autumnno: mundatur, ſiccatur in umbra, & conſeruatur per annum. Recens ſuauiſ eſt, & ſtomacho grata: * urinas menſtruaq; mouet: ſtatus diſcutit, &c. Galenus.

CAPPARYM radix nascitur in Alexandria Ægypti & Apulia. Præſtantiffimæ.

A tiffimæ Alexandrinæ. Colliguntur mense Septembri, siccantur in umbra, & seruântur in arcis ligneis per annum. * Abstergit, expurgat, incidit, discutitq; tum amaritudine, tum acrimonia: acerbitate uerò contrahit, stringit, & densat. quapropter lienes induratos, & pota, & extrinsecus iuuat: menstrua prouocat. pituitam per os educit: maligna uleera sanat: dêtiũ dolores mitigat: tumores digerit: & uutiligines discutit: auriumq; uermes enecat. Galenus.

PEUCECEDANVM, [Ger. Garstrang/Sawfenchel/Gal. Poucedame, ou quee ue de porceau.] caulem emittit tenuem, gracilentum, fœniculo similem: comã habet statim ab terra copiosam, spissamq;: flore luteo: radice nigra, crassa, graui odore, succosa. Eligitur recens, quæ cariem non senserit, firma, odoris plena. Gignitur in môtib. opacis. Colligitur radix mense Septembri, siccatur in umbra, & seruatur per annos duos, uel tres. * Digerit, extenuat, absumitq; lienẽ, præsertim induratũ, ex aceto, aut oxymelite pota: perforatorum dentiũ dolores sanat, cavitati imposta: foris squamas celerrimẽ ab ofsibus detrahit: & arida illita ulcerib. cõtumacib. medetur. Dioscor. & Galenus.

PIMPINELLAE [Ger. Bibernellen/Gal. Pimpinelle, ou Pimprenelle.] duo habentur genera. Maior radice nititur longa: folijs circumqua; solo procumbentibus, dissectis, per ambitumq; serratis: caule quadrangulari: floribus in umbellam cohærentibus, tenuibus, albicantibusq;. Minor caule exit rubenti: folijs minoribus minus dissectis, minutiusq; serratis. Vtraq; tamẽ hircum credolet. Nascitur in campestribus & syluis. Colligitur mense Augusto: siccatur, & conseruatur per annum. * Radix, in qua uis tota est, excalfacit, siccaturq; ordine secundo completo, aut sanẽ tertio incipiente. Præstat hæc ad renum & uesicę morbos, quorum calculus est causa. Ob id enim renes à calculis expedit, & urinam remorata pellit. Matthiolus.

RAPVM [Ger. ein Rüb/Gal. Raberaue, Ital. Rapa, Rapa, Hisp. El nabo redondo.] uulgò notissimũ est. * Decocta radix alit, inflammationẽ parit, humentem ac fluxã carnẽ creat, uenerẽ stimulat. Decocto podagræ, pernionesq; fouëtur: contritoq; rapo, atq; imposito iuuâtur. Si excauatę radici rosaceũ ceratũ adigatur, & feruenti cinere eliquescat, exulceratis pernionibus proficiet. Dios.

D SCILLA [Ger. Meerzwibel/Gal. Stipoule, ou Charpentaire, Ital. Squilla, Hisp. La Cebolla albarana.] uulgaris est notitię: sit bonę habitudinis, (non tamẽ adeo magna & enormis) bene habita, & nutrita, alba, recẽs ex terra sumpta. cũ folia eius & caulis exactẽ aruerint, seu quando triticum metunt, quia tunc potissimũ uiget. Alba est masculus, eaq; utilior, quàm fœmina nigra. Scillę albę segmenta seu taleolæ cultello ligneo separatæ, lino traictæ, modicis interuallis, ne se mutuo cõtingant, in umbra siccantur diebus sexaginta, ut ex his fiat acetum scilliticũ. * Scilla uim acrem atque feruentem habet: calida in secundo. Incidit: urinam mouet: stomachicis, hydropicis, suspiriosis, torminibus, & regio morbo subuenit. Dioscoridẽs & Medici Colonienses.

C 3 ZEDOA.

ZEDOARIA, Ger. Zittwen/faciē zingiberis repræsentat: odoratio- **A**
 men, amariuscula, neq; adeo ut zingiber acris. Conuehitur è Sinarum regio-
 ne, ultra extremas Indiæ oras. *Excalfacit & siccac ordine secūdo. Flatus dif-
 cutit, & pinguedinem auget propria quadā facultate, non quidē elemētari.
 Pōst sumpta, graue uirus animę, quod alliū, cepa, uel uinū excitauit, abigit:
 uenenosorū animalū moribus opitulatur:alui fluxiones sistit, uteri absces-
 sus resoluit, uomitiones reprimat, & coli cruciatus tollit, itēq; uentriculi. Al-
 uinitineas quascūq; enecat, & in antidotis additur. Matthiolus ex Serapione.

RHODIÆ radici cauliculi sunt dodrātales aut altiores paulo, rotundi,
 nonnihil concaui, folijs circumuestiti plurimis, oblongis, latis, acuminatis,
 uirentibus, carnosis, glabris, per ambitum serratis. Crassulæ herbæ aliquate- **B**
 nus similibus, attamen minoribus, in cacuminibus umbellæ paruę apparēt,
 in quibus flosculi exigui è luteo pallentes, tandemq; rubescetes: radix cras-
 sa, inæqualis, & tuberosa, quæ recens candida, & succosa trita rosarum odo-
 rem satis refert. In Apennino, & Gargano Italię montibus, nec nō in Germa-
 niæ alpinis spontē gignitur: &, ut Dioscorides, in Macedonia quoq;. In Bel-
 giæ hortis colitur, ubi æstate uiret, & aliquando floret: hyeme latet, sola radi-
 ce uiuaci, frigorisq; patiente. Græci *ῥοδιον* nuncupāt, Ger. Rosenwurz/
 Hisp. Rayz *Rodia*, haudquaquā à Rhodo insula, sed à rosis nomen accepit, qua-
 rum odorem attrita spirat. Cæterū utilis hæc herba est, authore Dioscori-
 de, capitis doloribus, si madefacta fronti, & tēporibus cum modico rosaceo **C**
 imponatur. Galeno tenuium eam partium digerentisq; facultatis, & in ca-
 lefaciendo secundi ordinis censendam esse, aut tertij incipientis: at nobis re-
 frigerans & Rosis uti odore, ita & temperatura affinis uidetur, & aduersus
 capitis ex calida causa dolores, efficacem esse posse. Dodonæus.

De radicibus excalfacientibus in tertio.

ACORVS folia fert iridis, radices non dissimiles, summo cespite sparsas
 complicatas, geniculis interceptas, in obliquū ætas, albicætes, gustu acres,
 &, ut Galenus ait, modicè amaras & odoratas. Optima est densa, candida, ca-
 rie nō exesa, plena, odorata: cuiusmodi est Colchidica & Galatica. Cæterū **D**
 omnes has ferè notas habet ea radix, quæ hodie uocatur Calamus aromati-
 cus. Hanc ob causam, hæc semper pro acoro sumēda est, uel asari radix. *Aco-
 ri radici uis excalfactoria. Decoctū potu urinā cit: prodest lateris doloribus,
 & iocineris atq; thoracis: item torminibus, uulsis, ruptis, lienem absumit: u-
 rinæ stillicidio, & serpentum ictibus auxiliatur: insidentibus ad muliebres affe-
 ctus, iridis modo, utiliter imponitur. oculorū caligines succo discutit. Anti-
 dotis radix magno usu commiscetur. Dioscorides & Medici Florentini.

ASARVM Ger. Haselwurz/Ital. Asaro, Gal. Cabaret, Hisp. Asarabaccara di-
 citur: hederæ folijs, minoribus multò, rotundioribusq;: floribus cytino
 hyoscyami similibus, purpureis, inter folia proximè radicem emicantibus, odo-

A odoratis: in quibus semen acinosum. Cauliculos habet angulosos, asperos, & molles: radices numerosas, geniculatas, tenues, obliquas, gramini non dissimiles, longè tamen graciliores, odoratas, excalfacientes, & quæ linguam uehementer mordent. Umbrosis montibus prouenit. Augusto mense colligitur, uel autumnò: siccatur in umbra, & seruat per annum in arcis ligneis. * Ad solutionem uentris, dosis infusionis est ab aureis duobus ad quatuor: pulueris uerò à drachma una usque ad aureos duos. Excalfactoriam uim habet: urinam cit: hydropicis, & uetusto coxendicum dolori prodest. Radices senis drachmis ex aqua malsa potæ, menses trahūt: & ueratri albi modo purgant. In unguenta additur. Dioscorides & Mesues.

B ARON apud Syros Lupa uocatur: nonnulli Serpentariam minorè uocant: Germ. Pfaffen pint/& Teufshen Zingber, Ital. Gineo, Hisp. Yaro, Belg. Calfsvoet, Gal. Pied de Veau. folia emittit dracunculi, sed longiora, & paucioribus distincta maculis: caulem subpurpureum, dodrantalem, pistilli specie, à quo croceū semen exit: radice dracunculi alba. Nascitur in campestribus, syluis, iuxta urbium fossas, sub sepibus, locis ubiq; umbrosis. Erumpunt mox post hyemè folia: pistillus uerò è uaginula Iunio exit, folijs marcescentibus: quibus corruptis, uix Iulio & Augusto maturatur. Colligitur mense Augusto: siccatur, & seruat per annū. Terrena essentia cōstat, sed calida: * proinde extergēdi uim possidet, uerū nō ualentē, sicut dracontiu. Radices comestæ crassitie humorū me diocriter incidunt, adeò ut excreationibus ex pectore idoneæ sint. Ex fimo bubulo podagris illinitur. Diosc. Galenus & Dodonæus.

DICTAMNUM, herba est in sola Creta nascens, pulegio similis, sed maioribus folijs, cana lanugine pubescentibus. Florem nullum aut semen profert, inquit Dioscorides. Theophrastus uerò, cæteri q; authores & caulem illi tribuunt, & florem & semen: ut manifestè uidere licet in dictamno, quod hodie ex Creta adfertur: cui quidem conueniunt reliquæ Dioscoridis notæ, sed florem & semen profert. Alia est planta, dictamnū album uulgò uocata, aliàs fraxinella, planè à dictamno Cretensi diuersa: quæ quamuis ualde efficax sit, dictamno Cretensi substitui tamen non potest: hoc enim ueteres intelligūt, cum absolutè dictamnū scribunt. * Calfacit: partus accelerat. Omnia præstat, quæ fatium pulegium: quod eius loco substituendum est. Medici Florentini, ex Dioscoride & Matthiolo.

DORONICVS, radices Ornithogali repræsentat. Affertur ex Alexandria Egypti. * Ad cordis affectus commendatur: contra uenena, & deleteria medicamēta. Dilutum, colatum pectoris & laterum humores expurgat, tussi confert. Doronicus. Aëtuario Carnabadium dicitur. Eius loco Galanga, uel caryophylli substituendi sunt. Matthiolo.

FOENICULI radix uulgaris notitiæ est. Nascitur passim in hortis. Colligitur Augusto mēse uel autumnò. Lauantur, sinduntur, & à medulla intrinseca

feca mundantur, deinde in umbra siccantur, cōseruanturq; per annum in ar- A
cis ligneis. * Menstrua & urinas prouocat: arquat is auxiliatur.

GALANGA est radix nodulis scatens, intus & foris rubra, per interno-
dia cōtorta, odorata, & acerrimi saporis, odore & figura quadam cyperi: un-
de quibusdam Cyperus Babylonicus putatur. Eligenda grauis, rubra, sapore
acerrimo linguam uellicās. Adulteratur Cyperi uulgaris radicibus repurga-
tis, & in aceto cum pipe re maceratis: sed abrafo cortice fucus deprehēditur:
nam pars interior neq; galangæ acrimoniam neq; saporem habet. Calefacit
& siccatur ordine tertio. * Proinde uentriculum roborat, & eius dolores tollit:
si tamen à frigore uel flatu proueniant. Naribus admota frige factō cerebro
utilis est: ore retenta anhelitum cōmendat. Facit & ad cordis palpitationem, B
si è plantaginis succo bibatur: cœliacos sanat, & coli dolores mulcet, qui à fla-
tu oriūtur. Prodest flatuosis uteri affectibus: uenerē roborat: renes refrigera-
tos calefacit: & frigidis morbis omnib. præstat. Medici Florētini ex Matthio.

HELENIVM, officinis Enula, Ger. *Wlantwurz*, folia habet uerbasci an-
guftioris folij asperiora, oblonga: caulem quibusdam in locis non emittit: ra-
dicem subalbidam, interdum subrufam, odoratam, subacrem, uegetam, ma-
gnam: ex qua agnatę propagine liliorum aut ari modo seruntur. Montanis,
umbrosis, & non omnino siccis locis prouenit. Frequens nō modō apud Bel-
gas, uerūm & alibi, ut in Italia, Gallia, Germania, &c. Flores Iunio ac Iulio ui-
gent. Radices Autumno, & non rarō Aprili, & Maio mensibus leguntur, par- C
ticulatimq; dissectæ siccantur, & cōseruantur ab anno uno usq; ad tres, in lo-
co sicco. * Potum radice decoctum, menses & urinas ciet. Ipsaq; in eclegma-
te ex melle prodest tussi, orthopnœæ, ruptis, conuulsis, inflationibus & ser-
pentiū moribus. In summa exalfaciens est. Helenij radix & stomacho utilis
est in passo condita. Trita potaq; ad cruentas excreationes efficax est. Diosc.

PETROSELINI, seu **APII HORTENSIS** radix nota est, cū passim
ubiq; in hortis proueniat. * Vrinā & menses prouocat: stomacho nō ingrata.

RAPHANVS [Germ. *Kettich*, Gal. *Rauc*, ou *Refort*] nemini non cognitus,
* Exalfacit, flatus gignit, ori suauis est: sed stomacho aduersatur, ructus ciet,
urinam pellit, aluo aptior: summo tñ cibo sumi debet, quō magis eius distri- D
butionē adiuuet: cū aut præsumitur, cibum suspendit. quare uomituris cō-
modissimè datur ante cibum. sensuum aciem excitat. Decocta contra ueterē
tussim, & pituitæ crassitiē in pectore, efficax est. Cortex ex aceto mulso, cele-
rius uomitiones mouet: hydropicis commodissimè illinitur: lienosis utilis:
sugillata cum melle rapit, & nomas amolitur: contra uiperarum iētus auxi-
liatur: alopecias ad pilū reducit: lentigines cum loliacea farina emendat: his
qui fungis strangulantur, tam cibo quā potu salutaris est. Syluestris Rapha-
ni, quam Romani armoraciam nominant, folia fatiuo similia, sed magis lam-
psanā imitantur: radix gracilis, tenera, subacris. Tam folium, quā radix in
olera

A olera recipitur: sed hæc excalfacit, urinam concitat, æstuosa est. Dioscorid.

De radicibus calidis in quarto.

ALLIVM [Ger. Knoblauch, Ital. Aglio, Gal. Ail, Hisp. Ajo. dicitur.] quoddam fativum atq; hortense habetur. quod in Ægypto, singulari ut porrum, capite constat, dulce, in purpureum uergens, paruum: reliqua uerò magna & candida, ex pluribus coagmentantur nucleis, quos aglithas, id est spicas, Græci nominât. Aliud est syluestre, quod ophioscorodon, id est anguinum uocant.

- * Vis alij acris est: excalfacit, mordet, excernit, aluum turbat, inflationes facit, stomachum exiccat, sitim gignit, flatum permouet, summam corporis cutem exulcerat: aciem oculorum esu hebetat. Eisdem effectus præbet anguinum, quod & elaphoscorodon dicitur: latas uentris tineas in cibo sumptum abigit, urinas detrahit: contra uiperarû ictus, & priuatim hæmorrhoidi prodest, ita ut non aliud magis, si cum uino iugiter assumatur, aut tritum in eodẽ ebibatur: cõtra rabiosorû morsum, & illitu, & cibo ualet. Magnæ & allio utilitates contra aquarum mutationes: uocem clarificat: ueterem tussim crudum, coctum uel lenit: potum autem cum origani decocto, pediculos & lendes enecat: cremati cinis illitus fugillationibus cum melle, & alopecijs, cum nardino unguine, medetur: eruptiones papularum cum oleo & sale sanat: uiliginis, lichenas, lentiginis, ulcera capitis manâtia, lepras & furfures, cum melle eximit: cum thure & teda decoctum, dentium dolorem leuat, si in ore
- C** contineatur: contra uenenatos muris aranei morsus, cum ficulneis frondibus & cumino illinitur. Feruefactæ comæ ius, fœminarû defelsionibus additum, menses & secundos partus extrahit. Allium eiusdem gratia suffitur. Factum ex eo, & nigra oliua intritum, quod myttoton uocât, esu cit urinam, ora uenarum patefacit, hydropicis utile. Dioscorides.

CEPA Germa. Zwiebeln, Gal. Oignon, Ital. Cipolla, Hisp. Cebolla nominatur: longa acrior est quàm rotunda, item flaua quàm candida, & sicca quàm uiridis, & cruda quàm cocta, aut sale condita. * Omnes tamen mordent, flatu gignunt, appetentiam inuitant, sitim mouent & extenuant, fastidium pariunt & expurgant: aluo utiles sunt. Eæ detractis purgamentis in oleum coniectæ,

- D** hæmorrhoidas, reliquosq; excretionum exitus referant, subditæ pro balanis. Succus cum melle illitus, oculorum hebetudinibus, argemis, nubeculis & incipientibus suffusionibus auxiliatur: anginæ eodem perunguntur: suppressos menses pellit: caput purgat, naribus infusus: canis morsibus cum aceto, ruta & melle illinitur: cum aceto autem perunctas in sole uiliginis sanat: & cum pari spodio, scabras lippitudines sedat: uaros cum sale reprimat: contra calceamentorum attritus, cum gallinaceo adipe utilis est: citæ aluo prodest: in auribus sonitum ac grauitatem emendat: ad purulentas aures, & eliciendam earundem aquam, ualet: alopeciæ earum succo perfriantur, qui celerius quàm alcyonium pilos euocat. Largiore cibo cepa capitis dolores

D ciet,

ciet, cocta q̄; uehementius urinam pellit: eos lethargicos efficit, qui ualetudī A
nibus aduersis, ea etiam cocta, plus equo uescantur. Elixā & cum p̄suis uuis
& fico illita, tubercula concoquit, & celerrimè rumpit. Dioscorides.

COSTVS [Ital. Costo, Hisp. El Costo, especia olorosa.] Dioscoridi radix est can
dida, leuis, eximia odoris suauitate, qualē Arabicū esse dicit: hic præcellit. Se
cundū locū sibi uendicat Indicus, crassus, leuis, ut ferula niger. Tertius est Sy
riacus, grauis, colore buxeus, & odore nares feriēs. Optimus est recēs, alb⁹,
abūdē plenus, dēsus, aridus, à teredinibus nō erosus, sine graueolētia, gustu
acuto, ac linguā uellicans, & (ut ait Galenus) aliquantulū amaro. Omnes fe
rē optimi costi notæ in angelicæ radice, quę satis nota est, reperiuntur. Hinc
fit, ut nōnulli putēt, eā pro uero costo substitui posse. Ut uerū fateamur, præ- B
stat eā costi loco usurpare, quā costū uulgare officinarū, quod à iam dictis
notis alienissimū est. *Vis ei excafactoria: urinam ciet: menses pellit: uitij
quæ uulnam malē habēt, tam imposito, quā fotu & suffitu auxiliatur. Con
tra uiperarum morsus sextantem bibere prodest: item aduersus pectoris do
lores, conuulsa, inflationes q̄; ex uino & absynthio: uenerem ex mulso stimu
lat: latas uētris tineas ex aqua pellit: horroribus ex oleo ante februm accef
siones, & neruorum resolutionibus oblinitur: uitia cutis in facie, cum aqua
uel melle illitus, emēdat. Additur in antidota & malagmata. Sunt, qui admi
stis helenij Comageni præduris radicibus adulterent. Quod deprehensu fa
cile est: siquidem neq; gustu feruet helenium, neq; ualidum odorem uibrat, C
ut caput tentare possit. Medici Florentini ex Dioscoride & Matthiolo.

PORRVM capitatum, Ger. Laudy/Cral. Paureau, * inflammationem parit,
noxium succum creat, tumultuosum somnium parit, urinam ciet, aluo accō
modatur, extenuat, oculorum aciem hebetat, menses pellit: sed lædit exulce
ratam uescicam, renes q̄;: cum ptisana uerò coctum, esu pectoris uitia extra
hit. Coma eius in aqua maris, & aceto cocta, in defensionibus ad præclusio
nes uulnæ, & duritias, utilis habetur. Porrum bis aqua mutata coctum, tum
frigida maceratum, dulcescit, & multò minus inflat. Semen acrius est, & quā
dam adstrictoriam uim habet. quare succus cum aceto, addito thure, aut mā
na, sanguinis profluuia sistit, maximè si naribus erumpat. Venerē stimulat: D
contra omnia thoracis uitia, tabem q̄;ue, pro delinētū efficacis est: arteriam esu
purgat: sed si assiduè estur, uisus obscuritatē inducit: stomacho aduersatur.
Succus ex melle potus, aut illitus, contra bestiarū morsus auxilio est. Ipsum
quoque cum aceto, aut thuris polline, lacte, aut rosaceo, utiliter aurium do
loribus & sonitui instillatur. Varos tollunt folia illita cum rhoe, qua ad ob
sonia utuntur: epinyctidi medentur: crustas ex sale illita rumpunt. Veteres
sanguinis reiectiones cohibent, feminis drachmæ binæ, cum æquali bacca
rum myrti pondere potæ. Dioscorides.

PYRETHRVM officinis omnibus notum (præsertim radix) Romani
fali,

A saluarem uocant: Germanis *Bertram*, à nonnullis *Geifferwurtz*, Italis *Pyrethro*, Hispanis *Pelitre*, aut *Piletre*, Gallis *Pied d'Alexandre* dicitur. Folia caulemque emittit, ut daucum syluestre, & fœniculum: umbellamque anethi, circinnatæ rotunditatis. Radix longa est, pollicis crassitudine. gustu feruidissimo. Nascitur in Orientalibus regionibus, ex quibus Venetias aduehitur. * Pituitam elicit: ideo in dolore dentium, decocta in aceto, colluto inde ore, auxiliatur: mansa pituitam extrahit. Sudores ciet, peruncto ex oleo corpore: diurnis horroribus efficac. contra perfrictiones membrorum, resolutionesque eximiè conducit. Diosc.

De radicibus frigidis in primo.

B MALVÆ radix, Ger. *Papelnwurtz*, uulgo nota est. * Huius decoctum uulvas in fessione mollit: prodest erosionibus uelicæ & intestinorum, uulvæ sedique clystere infusum. Contra omnia uenena ius decoctæ cum radice sua auxiliatur, si continuo à bibentibus reuomatur, contra phalangiorum morsus remedio est. Digerentis paululum, & leuiter emollientis facultatis est. Diosc.

De radicibus frigidis in secundo.

C CICHORII radix, Germ. *Wegwartenwurtz*, uulgaris est notitiæ, quod nostratibus mensis frequentissimè in acetarijs apponatur. * Refrigerat siccaturque ordine secundo, & moderatè astringit. quapropter hepar roborat: uenarum hepatis oscula extergit, obstructionsque aperit. Galenus.

De radicibus frigidis in tertio.

MANDRAGORAM [Germ. *Alraun*, Gall. *Mandragore*, Ital. *Mandragora*, Hisp. *Mandragola*.] aliqui antimelum, alij circeam uocant, quoniam uideatur radix ad amatoria conducere. Duo eius genera: niger, quæ fœmina existimatur, thridacias appellatus, angustioribus folijs, ac minoribus, quam lactucæ, uirosis ac graeolentibus, in terra sparsis, mala gerit sorbis similia, pallida, odorata, in quibus semen ueluti pyrorum, radicibus inhæret bene magnis, binis, ternis uel inter se conuolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice uestitis: caulem non fert. Alter candidus, qui mas dicitur, nonnullis morion, colore in croceum inclinante, iucundè cum grauitate quadam olentia, quorum pomorum cibo aliquantum opiliones soporantur: radix alterius similis, maior & candidior, orbata & hæc caule. Nascitur in montibus & uiridarijs. Col ligitur mense Augusto, uel autumno. Delibratur radix, & traiectus lino cortex, ad usum suspenditur. * Ex hoc uinum paratur, ijsque exhiberi solet, quibus membrum aliquod præcidere aut urere cogitant. in somnum namque altissimum ægros deducit. Dioscor.

De radicibus humidis in primo.

SATYRII nomen apud Arabes omnibus orchios generibus commune est, eaque distinguunt in testiculos canis, & testiculos uulpis: per uulpinos in-

telligentes, quæ propriè à Græcis satyria, Ger. Stendelwurz, Gal. du Satyrin, **A**
uocantur, radice bulbosa, mali magnitudine, foris fulua, intus cãdida. Nasci-
tur in montosis, & apricis locis Iunio mense potissimum apparet. Hodie tes-
ticulari canini pro uulpinis, Dioscoridisq; satyrio sunt in ulu: nam uero saty-
rio carere uidemur: aut si habeamus, nondum tamen dignosci possunt inter
tam multas testicularum differentias, cum omnes, si cum descriptione con-
feratur, testiculari canis uideatur: eis p uero satyrio uti nos posse arbitramur.
Hodie noti sunt. * Radix superior, quæ maior & plenior est, uenerè stimulare:
inferior uerò, quæ mollior ac rugosior est, inhibere creditur. Medici Florent.

HUMECTANT quoq; in primo ordine, radix Buglossæ, Cichorij, Gly-
cyrrhizæ, Maluæ, Rapæ, &c. de quibus singulis uide supra suo loco. **B**

De radicibus siccis in primo.

BRYONIA duæ sunt: (præter syluestrem nonnullis dictam Bryoniam)
una alba: altera nigra cognominatur. Alba Bryonia multa lōga, & tenuia far-
mēta promit: clauiculos siue capreolos habet instar uitis: folia eius lata sunt,
quinquangularia, & ad similitudinem uitium diuisa, sed asperiora, hirsutio-
ra, candidioraq; flores exigui, candidi, racemosi: fructus in uuis paruis, qua-
rum acininitio uirent, maturi rubent: radix prægrandis est, longa, & crassa,
altè descendens ex albido sublutei coloris, gustu perquam amaro, & ingra-
to. Sepimenta, dumos, frutices scandit, & superat, non tamen aliorum modo
circumplectendo se, sed clauiculis suis uicina omnia apprehendendo, ijsq; se **C**
diuersimodè innectendo ac implicando. Similis huic Bryonia est nigra. te-
nuibus siquidem, & uiticulosis cauliculis, folijs, capreolis, floribus, uuarum
acinorumq; figura, radice mole, & quantitate priorem refert. Sed acini per
maturitatem nigricant. radix quoq; foris subnigra, interiùs buxæo pallet co-
lore. Arbutorum hæc sepium dumorumq; ramulos fastigiaq; capreolis suis
quoq; tantum cõprehendit, in omnes partes latè sese ueluti prior explicans.
Alba Bryonia multis in Belgio locis reperitur, & passim in Italia, secus uias
ac agrorum margines: similiter in Sueuia ac Rhenana Germaniæ provincia.
Nigra gignit Hetsia, Saxonia, Vuestphalia, Pomerania, Misnia, ubi candida
nō prouenit, ut Valerius Cordus scriptū reliquit. Vtriusq; flores Maius, uuas **D**
uero Autumnus supeditat. Prior Græcis ἀμύραλον, id est Vitis alba. & ἀμύραλον
quidē dicitur, non modò quòd folijs uitem referat, uerum etiã quia fru-
ctum in exigua uua; acinis licet raris, similitudinè cõformatū producat. Dis-
citur & βρυονία λευκή, ἐπισημασμένη, χαλκήνιου, μέλιτος, φηλέου, ἀρχέλου, ἀγρωσι, ἢ κί-
σσοισι: à Plinio etiã Madon: ab Arabibus Alphefera: à Matthæo Syluatico Vi-
ticella: in Thesauo pauperum Rorastum. Apuleius Apiastellum, Vuam Ta-
miniam, Agrifolium & Dentariam appellat: Ger. Stichwurz/hundskürbß/
hunderäben teuselfirsen: nostri uulgarem appellationem sequentes, Bryo-
niæ: Gall. Couleuree, Ital. Zucca saluatica, Hispan. Nuez blanca, & Norca blanca. Al-
tera

Atera Græcis *ἄμπρα* & *μύλανα*, ἢ *βρυόνια* *μύλανα*: Latinis Vitis nigra, Bryonia nigra, à nonnullis *χαρβύει* & *ἄμπρα*, *βανραύει*. Galenus propriè *βρυόνια* uocari ait. Idem Plinius affirmat, qui & à nonnullis Chironiam, *χωνιασίδιο*, ac *ἄμπρωνα* dici refert. Chironia autem cognominatur à Chirone inuētore. Est Chironis, inquit Plinius, inuentum ampelos, quæ uocatur Chironia. * Facultate autem Bryonia alba omnibus suis partibus calida & sicca est, tertium gradum, præfertim caloris excedens, cum expurgandi potentissima uis, per quam nō modò biliosos, ac pituitosos, sed & aquosos humores educit. Asparagos, qui prima germinatione prodeunt, si decocti edantur, aluum & urinam ciere Dioscorides scribit. Galenus uerò ab omnibus pro more per Veredi ait, eduliumq; esse stomacho propter adstrictionem gratū. Quod de uitis syluestris, siue Tami quidem, sed nequaquam de huius germinibus ueritatem habet. Nam albæ Bryoniæ asparagi, siue prima germina nequaquam astringunt, sed aluum uehementius commouent, stomachoq; grauem molestiam inferunt. Dioscorides item radicis succum Vere exprimi, bibiq; cum aqua mulsa, pituitamq; ducere, ait. Ducit autem nō modò succus, sed & radicis decoctum, pituitam, bilem flauam, ac serosos aquososq; humores, & quidem ualidissimè, unà uentriculum ita sæpenumerò perturbans, ut & eisdem uomitione reddi procuret. Conferre huiuscemodi uehemens purgatio hydropicis posse speratur: & quos comitialis morbus, aut capitis diuturnæ, & pertinaces uertigines detinent. Sed tamen epilepticis non quotidie, ut Dioscorides monet, exhibendæ: subinde etenim dedisse satis erit molestum. Validum enim, ut diximus, est remedium, uiolenter purgans, & naturæ uim inferens. Extrahit eadem radix mortuos fœtus, & secundas subdita, idemq; in infensibus decocta potest. Cutim eadem extergit & erugat: maculas solares, uaros, lentigines, cicatrices nigras, cum eruo & Chia terra ac fœnogræco depurgat, aut in oleo decocta usque dum colliquescat. Tollit fugillata: digitorum pterygia compefcit: cum uino imposita inflammationes discutit, ac abscessus rumpit: educit & ossa trita & imposita: miscetur & commodè erodentibus medicamentis: author Dioscorides. Fructus ad scabiem & lepram facit illitus, & impositus, eodem authore. Galenus ijs, qui coria densant, utilè perhibet. Plinius lactis abundantiam facere scribit. Videtur tamen magis lactis generationi aduerfari. Nam acris est, & eo uellera ac coria, Dioscoride teste, depilantur. Nigra Bryonia supradictæ, ut Galenus ait, ad omnia similis, nisi quòd imbecillior. Dodonæus.

BRYONIA syluestris, seu Vitis syluestris, longos, lignosos, mediocri crassitudinis, rimosi corticis, instar famentorum uitis, obscure subrubentes uiticulosos promit coliculos, quibus uicinis quibusuis multis se amplexibus circumuoluit, ac crebris intorquet circuitionibus ab imis ad fastigium scandens: capreolis siue uiticulis caret: folia hederacea, mollia, splendentia,

D 3 Smilacis

Smilacis lævis haud absimilia: flores candidi, exigui, muscosi, odorati, race. **A**
 matim dependent: uuae paruae sunt: acini uirēt, maturi cocci modo rubēt: ra-
 dix crassa, longa & magna, succo glutinoso & lento plena, adeo ut friata digi-
 tis adhæreat. In syluis opacis, & similibus locis asperis, præsertim ubi aquae
 subsunt, gignitur: reperitur & sub Corylis prope Argentinam, ut Kyberus
 prodidit. Martio mense asparagi siue prima erumpunt germina: flores Maio:
 uuae circa uindemiæ tempus maturantur. Græci hanc *ἄμυλον ἄγριον*, id est, ui-
 tem syluestrem dicunt. Differt tamen non parum à Labrusca siue uite uinife-
 ra syluestri, quæ & *ἄμυλον ἄγριον*. Præbuit utriusque *ἰμυνομία* Plinio occasio-
 nem, ut satis de his se explicare non potuerit, libro uigesimo tertio, capite pri-
 mo: & utramq; inter se confuderit. in quo sunt & Arabes notandi. Dicitur **B**
 uerò & hæc syluestris Bryonia, Latinis Tamus, fructusque eius Vua Tami-
 nia: Italis *Tamaro*. Vua Taminia autem, etiam Staphysagria est: sed hanc fal-
 sò ita nuncupatâ, Plinius inquit. Germanis est *Schmârwurzel*. Allobroges
 Latinam uocem retinent, & Tamum quoque, aut Tanum appellant. Plinius
 Salicastrum etiâ uocat: Ruellius Sigillum beatæ Mariæ, in officinis quibus-
 dam nominari refert. Non est hoc loco refellenda eorum sententia, qui Cy-
 claminum alteram hanc esse uolunt. Vel sola enim radice magnitudo faciliè
 hos redarguit. Cyclamini siquidem radix *ἄχρηστος*, id est, nullius usus ac exi-
 gua, huic autem magna & multi usus. Cum eo magis uideretur agendum,
 qui *ἄμυλον* siue *βρυονίαν μέλαιναν* esse pertinaciùs tuetur: nisi reperta, & ab eo **C**
 inspecta legitima Bryonia nigra, sententiam mutaturum speraremus. Sed
 tamen quid uetat, & in huius errorem animaduertere, & Tamum non esse
 Bryoniam docere? Caret capreolis Tamus: fructum non nigrum, sed pul-
 chre rubentem gignit. Bryonia uerò nigra capreolos habet instar uitis, & aci-
 nos profert nigros. Ostendunt hæc differentiam satis euidenter. * Sunt au-
 tem Tami siue syluestris Bryoniæ radices calidæ & siccæ ordine tertio: fru-
 ctus adsimiles, facultate attamen mitiore. Vtraq; abstergūt, & digerunt. Dio-
 scorides radices ait aquosa detrahere, & hydropicis utiles, si in uino, quod
 aquam marinam admixtam habeat, feruescat, & cum aquæ cyathis duobus
 bibantur: fructus siue acinos, cum à Sole, tum & alias cutis maculas expur-
 gare. Abstergit autem non modò maculas, uerùm & fugillatarum partium li-
 uores citissimè idem digerit, ac resoluit: quod & radices impositæ possunt. **D**
 Recenter enata germina, muria condiri, atque inter cibaria recipi, Dioscori-
 des refert. Inferri mēsis & nostra ætate in Hetruria, Matthioli scribit. Idem
 quoq; in Hispania Betica fieri alij asserunt. Dicuntur à porcis huius radices
 quæri, erui, ac cū uoluptate madi, neq; minus esse gratæ, quàm Cyclamini or-
 bicularis, quæ inde panis porcini nomē indeptæ sunt. Si quis autem hanc ob
 causam Cyclaminum alteram esse cōtenderit, hunc & plures alias Cyclami-
 nis annumerare oportebit. Neq; enim huius tantummodò, sed & multarū alia-
 rum

A rû stirpiû radices quærû, eruû, auidissimèq; deuorât porci, quarû nullæ ad Cyclamini genera pertinet. Temerarium idcirco fuerit, Tamum Cyclamini speciem asserere, quod eius radices porcino generi gratæ sint. Dodonæus.

OENANTHE folia habet pastinacæ: florè candidû: caulem crassum, palmi altitudine: semen atriplicis: radicem magnam, in multa rotunda capitula extuberantem. Nascitur in petris. Colligitur autumnò: siccatur ad solem, & conseruatur per annos duos. * Radix è uino urinæ stillicidio conuenit.

RUBIA Græcis Erythrodanum, officinis Rubia tinctorum: Ger. Kotte/ Belgis *Mee*, & ubi comminutæ sunt radices *Mee crappen*, Italis *Rubbia* & *Robbia*, Hispan. *Rubia*, *Roya*, & *Granza*, Gal. *Garance* uocatur. Huius quidem propriè **B** species nullæ sunt. Sed si omnes illi folijs similes, ad eam referantur, multæ occurrêt, ut Aparine, Mollugo, Gallium, Asperula, Cruciatæ, quæ omnes folijs Rubiam referunt, & idcirco syluestres eius species uidentur. Ramulis autem Rubia exit quadrâgularibus, geniculatis, asperis, crassioribus, maioribusq; quàm Aparines: folijs angustis oblongis, asperis quoq; è singulis geniculis quinque ferè, in radiantis stellæ modû dispositis. flores in summis ramulis parui dilutè lutei. Semen rotundû, paruum, initio uirens, inde rubes, postea nigrû. radices prælongæ, tenui medio neruo, cortice uerò carnosiore ac rubère, quo cû lançtû & alia rubro inficiuntur colore. Seritur Rubia non paucis Italiæ, Hispaniæ & Galliæ, plurimis etiâ Belgij locis, pingui fœcundoq; solo. Dioscor. quandam suæ spontis esse tradit: alterâ uerò in Thebana Galliæ, & Rauenna Italiæ, nec non in Caria inter oleas feri. Valerius Cordus Rubiam etiam iuxta Germaniæ Spiram spontaneam in sepibus nasci refert, satiuæ per omnia similem, maiore tantûm radice. Æstate floret semenq; facit. Augusto radices leguntur, quæ resiccata, & attrita, in usum & tinctorum, & medicinæ ueneunt. Rubiæ autem radices, ut potentiâ ac uim haud obscure astringentem obtinent, ita quoq; natura ac tẽperamento frigide sunt ac sicca. Gustatæ siquidem acerbum sapore referunt, cum exigua tamen quadam dulcedine primò occurrète, quâ acerbâ & adstringens mox excipit qualitas. Quod nõ modò à nobis, sed & ab expertissimo sui seculi medico Guilémo de Saliceto cõpertû & obseruatû quoq; est: qui põtici eâ esse saporis scriptû reliquit. * Cõmendatur uerò pãssim Rubiæ radicum decoctum, ruptis, cæsis, uulneratis, & ex alto præcipitatis. sanguinis fluores reprimere: inflammationes mitigare: offensas quassatasq; partes ad sanitatẽ perducere creditur. Miscetur his de causis potionibus, quas uulnerarias recetiores appellat. In quibus tantâ earû uim ac efficaciam, & Matthiolus quoq; esse refert, ut etiâ thoracis, & intestinorû lethalia uulnera his curari posse speretur. Accedit nostræ sententiæ expertissimus ac clarissimus olim Louanij medicus Ioannes Spiringus, q in Rhapsodijs suis scriptû reliquit, Rubiæ decoctû cû Triphera magna exhibitû ualere aduersus fluxû mēstruorum, hæmorrhoidû, & dysenteriam.

teria: idq; evidentibus experimētis cōpertū. quod Rubiā adstringentē esse A
cōfirmat. At Dioscor. Rubiæ radicē urinā ciere, ac multā crassamq;, & non-
nunquam sanguinē ducere tradit: & tantā ei aperiēdi uim adesse, ut apposta
etiā menses, secūdas, & fœtus extrahat. Fefellit autē eum urinę intēsus rubor,
usum Rubiæ mox consequens, quē à permixto sanguine esse existimauit, q
tamen non aliūde est, quā ab ipso colore Rubiæ. Radix etenim huius quo
uis modo assumpta, mox urinā rubicūdo inficit colore, nec secus ac Rhabar
barum eandem tingit luteo: substantiā interim eius non permutās, nec cras-
siozem, quā antea fuerat, reddens: in ijs scilicet, qui integra sanitate fruun-
tur: quod nō aperire eā, sed adstringētis quoq; facultatis participē esse, non
minus q̄ Rhabarbarū, citiūs demonstrat. Propter adstringendi siquidem B
ipsius potentiam, colorem serosi humores aliquandiu retinent. Adstringen-
tib. enim permixti colores, diutius coloratis inherēt, nec ita citō euanescūt.
Probē istud norunt, qui ex florū herbarūq; succis colores colligunt. alu-
men etenim unā cum ipsis permiscēt, quo in longius tempus coloris species
alioqui citō peritura retineri ac conseruari possit. Ex his autem satis cōstat.
extergendi aut aperiēdi potentiam Rubiæ nullā esse, & Dioscoridem hu-
iusemodi uim ei temerē tribuisse: ac post eum Galenum, & posteriores re-
liquos, in eius uerba iuratos. Plinius contra serpentes Rubię ramos cū folijs
imponi ait, & inuenire se apud quosdam (quod uanissimum) morbum re-
gium sanari hoc frutice, etiam si adalligatus spectetur tantū. Dodonæus. C

MYRICAE, seu Tamaricis radix uulgō cognita est. * Elephantiasim ex
lienī uitio obortam, huius decoctum, & cum passis uuis epotum sanare tra-
didit Alcāzius Arabs. id quod se uidisse ait in duabus mulieribus. Matthioli.

SICCANT quoq; in primo excessu, radix Altheæ, Ari, Fœniculi, &c. de
quibus uide suprā suo loco.

De radicibus siccis in secundo.

SICCANT ordine secundo, radix Capparum, Cichorij, Raphi, &c. de
quibus uide suprā suo loco.

De radicibus siccis in tertio.

RADICES cauæ duæ sunt: una maior, altera minor. Maiori folia sunt
Coriandri modo dissecta, tenuia, dilutē uirentia, cæsiō uidelicet Aquileię fo-
liorum colore: quorum & formam aliquatenus referunt, minora tamen: pe-
diculi teretes, tenues & leues, palmū lōgi: circa quos superiore parte flosculi
ordine digesti, oblongi, in corniculū desinentes, Linariæ floribus cōformes,
dilutē in rubro purpurei, subinde albidī. semen in ualuulis latiusculis exigu-
isq;, nigrum, paruum & splendens. radix tuberosa, inferiore parte sessilis, &
excauata, pulpa: dum recēs sublutea, ubi uerō exaruit in uiore subnigrican-
te, gustu cum amaritudine quadam austerā. Minor species folijs, pediculis,
purpurascen-

- A** purpurascētibus oblongisq; flosculis, siliquulis, & semine maiori similis est: humilior tantū, ac minor. radix huius non caua, uerū solida, globosa, uerticilli specie, colore subluteo, sapore cum amaritudine adstringente. Exit utraq; circa sepēs, uepres, agrorum, & uinearum margines, humilioribus locis ac solo pingui lætoq;. Vnaq; in Germania, minor Belgis frequentior. Primò statim Vere atraq; erumpit: florē mox facit, semenq; breui perficit. Mense Maio eius præter radices nihil superest: ita paucis hebdomadis apparet. Germani *Holzswurtz*, Belgæ *Hoolwortele*, id est radicem cauam appellant. Officinas perperam hæc pro Aristolochia rotunda usas notius est, quàm referri, aut refelli debeat: & similiter eorum manifestus error, qui temerè Pisto
- B** lochiam iudicant. Quo aut̄ nomine dici debeat, (si modò ueteribus cognita fuerit) nō parum ambigendū uidetur. Sunt, qui Leontopetali speciem faciant: alij Eriphion: nonnulli Thesium: pleriq; Capnos Chelidonium. Cum Leontopetalo autem tuberosis radicibus, & quadantenus folijs conuenire uidetur: sed cauliculorum alæ plurimæ, floresq; Anemones in radice caua desiderata, discrimen adferunt. Leontopetali etenim caulis ramosus in alas multas diuiditur, flos uerò qualis Anemones, ut quidam Dioscorides, & Plinius referunt. Eriphion autem si utiq; ἀπὸ τοῦ ἔριφου, id est, à Vere nomen habet, ἔριφου, aut citius ἔριφου, Verisq; planta non improprie hæc radix nuncupari poterit. Veris siquidem tempore tantummodo apparet, ac uiret. Sed tamen ἔριφου ab hædo dictum ea propter non est. Eriphion siquidem istud, longè aliud est: ut quidem describitur tum ab Apuleio, cum in libro ad Paternianum Galeno attributo. Apuleius, Eriphion, ait, nascitur in Gallia, in monte Soraeti: figuram habet apij: florem purpureo similem: nascitur septem radicibus totidemq; ramulis: ipsa autem patula humo omni florens tempore, semen habet tanquam faba. In libro autem ad Paternianum hæc uerba leguntur: Eriphion herba est, quæ in summis montibus inuenitur: folia habet similia Apio, & thyrsulam oblongam, in cuius summo flosculum quasi uioleaceum, & semen in medio: radicem quoq; ad magnitudinem, & ualetudinē cepæ oblongæ. habet & radices alias, quæ radículas alias è radicibus emittunt, nigro cortice uestitas. Ex quibus manifestū, radicem hanc nequaquam huiusmodi Eriphion esse. De Thesio seu *duosis*, pauca apud ueteres extant. Theophrastus radicem eius amaram esse, & tusam aluum purgare ait Plinius libro xxj. cap. xvij. radicem quæ Thesium appellatur, bulbosis non dissimilem, & gustu asperam refert. Athenæus Timachidam citans auctorem, Thesium florem tradit, ex quo Ariadnes corona composita fuit. Conuenire hæc satis radici cauæ apparent. tuberosa siquidem radix, gustu non absq; amarore austera, quæ ad purgationes facere creditur. Sed in tanta ueterum breuitate quid affirmandum? Capnos Chelidonia, quæ iuxta sepēs enascitur, atq; hinc *ερριφου* cognominatur, qualis sit, Aetius non exponit. solum nomen

E. eius

eius reperitur Tetrab. ij. lib. iij. cap. cx. in collyrio Marciani: & Tetrab. iij. lib. A
 ij. cap. j. inter calefacientia, & firmitatem iecinori cōferentia. Quòd si autem
 Capnos chelidonia illa est, quæ à Plin. lib. xxv. cap. xij. prima Capnos nomi-
 natur, & ad oculorū caligines cōmendatur, satis manifestū Cauam radicem
 non esse Capnon Chelidoniam. Prima etenim Plinij Capnos ramosa est, &
 uicinis sepimentis sese implicat: caua uerò radix ramulis adnatis caret, hu-
 milisq; nullis sustinetur, neque eget adminiculis. Si autem alia est, Aetij Ca-
 pnos Chelidonia, quàm Plinij, (quod fortasse Chelidoniæ cognominatio in-
 nuit) non citra aliquā occasionem Capnos Chelidonia appellari potest. Fu-
 mariā etenim folijs, tametsi maioribus, aliquatenus refert: & Vere quidē pri-
 mo, circa uidelicet *χελιδωνίη*, id est, hirundinum aduētum. Sed tamen idcirco B
 ueram & legitimam Capnon Chelidoniam esse non consequitur. Sunt siqui-
 dem & aliæ eodem tempore prodeuntes, breuiq; post pereuntes, quæ tamē
 Chelidoniæ non appellantur. Cæterum Caua radix calida & sicca potentia
 est, magis tamen sicca quàm calida: utpote tertio resiccans, secundo uerò or-
 dine excalfaciens. adstringit autem, & abstergit, non nihilq; digerit. Vtilis ad
 ueteres diurnosq; tonsillarum faucium ue tumores. ualet etiam aduersus
 hæmorrhoidum cum tumore dolores cum unguento ex populo nigra, aut
 alia simili facultate permixta. Ferunt & hanc drachmæ unius pondo sumpta
 aluum ducere, pituitamq; detrahere. Dodonæus.

PENTAPHYLLI, seu QVINQVEFOLII radix, Germ. fünff finger C
 Kraut wurz, Gall. Racine de Cinqe feuille, est subrubra, oblonga, ueratro nigro
 crassior. Nascitur in riguis & aquarijs ductibus. Colligitur Augusto mense:
 siccatur in umbra, & seruatur per annum. * Ius radice decoctæ ad tertias, si
 in ore cōtineatur, dentiū dolores sedat: putrida oris ulcera collutione sistit:
 arteriæ scabritias gargarizatu læuigat: cōtra alui profluvia & dysenterias au-
 xiliatur: item articulorū, coxendicumq; cruciatibus potum. Cocta in aceto,
 & illita, serpentiæ ulcera cohibet: strumas, tumores, duritias, abscessus, & col-
 lectiones discutit: ignes sacros, reduuias, cōdylomata, psorasq; sanat. Tene-
 ræ radice succus, cōtra iecinoris, pulmonumq; morbos prodest: item aduer-
 sum uenena. Illita cum melle & sale, tam uulneribus, quàm fistulis remedio D
 sunt: enterocelicis auxilium præstant. Diosc.

TRIFOLII, OXYTRIPHYLLI, uel ASPHALTII radix longa, te-
 nuis, & ualida est. Antidotis inseritur. * Laterum dolores ab obstructione na-
 tos iuuat: urinam, mensesq; prouocat. Dioscorides & Galenus.

SICCANT etiam in ordine tertio, radix acori, asari, apij, doronici, seu car-
 nabadij, petroselinij, &c. de quibus singulis uide supra suo loco.

De radicibus excalfacientibus caput.

PAEONIAE radix, Ger. Peonien wurz, Gall. Racine de Peonifur, Ital. Radice
 di Peonia, maris digitali crassitudine, & palmi longitudine, gustu astringēs, al-
 ba.

Aba. foemine radicib. ceu glades circiter septē aut octo inhaerent, ut in hastula regia. Nascitur in altissimis montibus, & praeuuptis. Colligitur mēse Augusto siccatur & cōseruatur p annos ij. uel iij. * Foeminis à partu nō purgatis sicca radix datur, ciet mēses amygdalę magnitudine pota: uētris doloribus cū uino pota auxiliatur. ualet cōtra regiū morbū, & renū, ac uēsicę dolores. decocta in uino aluum sistit. Alligata radix, puerorū epilepsias sanat. Dioscorid.

CAPVT quoque excalfaciunt, seu pituitam in capite concoquunt, radix Foeniculi, &c. de qua uide suprā suo loco.

De radicibus excalfacientibus thoracem.

BARISTOLOCHIAE, auctore Dioscoride, tres sunt: longa, rotunda, & clematis. Plinius Pistolochiam (speciē annumerauit quartā. Posterior aetas quintā, Sarracenicā dictā, adinuenit. Lōga aristolochia multis à radice tenuibus ac uiticulosis germinat cauliculis: circa quos folia hinc inde mollia, odorataq; flores iuxta folia oblōgi, caui, una parte lōgiores, coloris purpurei, odoris grauis: fructus turbinati, striati, exiguis pyris conformes, qui semine maturato in quinq; ut plurimū partes dissihūt, quod triagulū, ac nigricātis est coloris. radix subest dodrātalis, aut breuior, digitalis crassitudinis, buxei flauescētis coloris, odorata, sed perquam amara, ac ori ingrata. Rotunda aristolochia cauliculis, folijsq; priorē refert sunt tamē paulo rotūdiora folia, eius cuius fructus turbinatur. flos unius (differētia etenim in hoc nonnihil)

Coblōgior & angustior, colore subluteus: alterius breuior, & qua reflectitur parte, in purpura subnigricās. fructus huius pyri modo è latiore sede fastigiatur: illius in rotūdo oblōgus: utriusq; striatus. semina qualia lōgę. radices orbiculatę ac tuberosę, gustu & odore longę. Clematidis longis, prætenuibus, uiticulosisq; suis cauliculis, ac nō raro ramosis, uicina quęuis adminicula cōprehēdit, quib. se Smilacis modo implicat, ac circūuoluit. folia longiori pediculo hærent, læuia, lata, acuminata, uti aliarū. flos similiter cauus, oblōgus, luteus, aut ex purpura nigricās, fructus haud differentes. tenues aut radices sunt, & prelōgę, modō per summa serpētes, mox altiūs demissę, colore præcedentium. Dioscoridis exēplaria Clematitem folijs esse habēt, αεισσε

Dμικρῶν ἰσχυροῦ, sed legendum est ἀσθενῶν ἰσχυροῦ, μικρῶν. Deprauatus est de Clematite & Theophrasti locus. nā ubi legitur: τῆς χειρὸς δὲ μέλαινα. & μοχ: φιλανθῆρας προσμυφθὲς τῆ ἀλοσίον; restituendū est: τῆς χειρὸς ἢ μέλαινα, id est, colore melina, & φύλλον ἀεισσε προσμυφθὲς τῆ ἰσχυροῦ. Aristolochias autem nasci pinguibus & capestribus locis, Plinius refert. Hispaniæ agri harum trium feraces sunt. Longam & rotundam in Italia, ac Narbonensi Gallia reperire quoq; est. Clematitē Petrus Bellonius in Ida Cretæ monte à se inuentā scribit. Carolus Clusius circa Hispalim, plurimisq; alijs Beticę Hispanię locis, in dumetis, & uepribus offendisse se hanc refert. Florent aristolochiæ in Belgio quidem Māio, aut Iunio:

nio: alibi & in calidioribus regionibus prius. Colliguntur autumno: siccan-
 tur ad solem, & seruantur per annos duos, uel tres. Nūcupatur Aristolochia, A
 Græcis ἀριστολόχεια: quoniam ἀρίστη τῶν λόχεις, id est, optima puerperis sit. Prio-
 rem ἀριστολόχειαν μαύραν, id est, Aristolochiam longam, ab ipsius radicis forma,
 item & δασυλόχειαν, μαλοκαρπῶν καὶ τρυφίνου nuncupant, & Aristolochiam quoque
 marem. Altera fœmina existimatur, & ἀριστολόχεια στρογγύλη, siue rotunda Aristo-
 lochia dicitur: à nonnullis etiam χαμαμύλον, ceu terræ malum. Cyclaminus
 tamen, & terræ malum appellatur, ab Aristolochijs multum differens. Tertia
 Aristolochia κληματίτις, ueluti sarmentitia cognominatur. Reperiuntur porro
 & apud Apuleium Aristolochiæ & aliæ appellationes: ut ἀδρὰ ῥίσα, ἄρσις, πυξι-
 νος, διαφύλας, ἀπυτίς, quæ cui speciei propriæ sint, non satis apparet, omnibus B
 communes uidentur. Facultate autem omnes hæ Aristolochiæ excalfaciūt,
 resiccantq̄, & ad tertium utriusq̄, qualitatis ordinem pertinent, extergendi
 potentiam unâ habentes. Dioscorides longam aduersus serpentes, & morti-
 fera, drachmæ pondo cū uino bibi, & utiliter imponi refert: ac cum myrrha
 pipereq̄, potum, expellere omnia in uteris à partu relicta, item & menses, &
 fœtus: idemque cum pello impositam posse. Rotunda cūm ad hæc omnia,
 tum ad alia reliqua uenena facit: item ad asthma, singultum, rigorem, sple-
 nem, rupta, conuulsa, laterum dolores, cum aqua pota: aculeos, & spicula ex-
 trahit: ofsium squamas in cataplasmatis permixta adimit: putredines remo-
 uet: ulcera sordida expurgat, & caua cum iride melleq̄, implet: gingiuas &
 dentes purgat. Clematitem Galenus fragrantiorē esse ait: itaque ea ad un-
 guenta unguentarios uti, sed ad sanationes infirmiorē. Cæterum Pistolo-
 chiam hanc speciem nuncupari, *παλάρρῖσον* uerò cognominari, Plinius libro C
 uigesimo quinto, capite octauo, scribit. Est, ait, & quæ Pistolochia uocatur
 quatti generis, tenuior quàm proximè dicta (nempe clematitis) densis ra-
 dicum capillamentis, iunci plenioris crassitudine: hanc quidam Polyrhhi-
 zon cognominant. At facultate, & uiribus hæc alijs reliquis haud absimilis
 uidetur, excalefaciens similiter, & exsiccans, non ad eò tamen intensè. Con-
 uulsis, contusis, ex alto præcipitatis, ex aqua potam utilissimam tradi, Pli-
 nius author est. Sarracenicæ denique Aristolochia tenuibus folijs frondo D
 sisque ramulis, reliquis similis est, altior tamen, ac procerior, quàm longa
 aut rotunda. folia eius maiora, quàm Afari flores, concaui, oblongi, una parte
 prominentes, colore sublutei. fructus pyrorum instar turbinantur: femina
 in his intersepta, triângularia, sordidè nigricantia. radix longiuscula, medio-
 cris subinde crassitudinis, lutea, buxi ligno colore similis, amaritudine nec
 longa, nec rotunda inferior. Est autem has interdū exiguas tenuesq̄ reperiri,
 ubi uidelicet quâdoq̄, & nō ita dudū collectæ, & sublata. Ex relictis siquē ra-
 dicū particulis nouellę plātæ, tenellas initio ac farmecitias radículas pmūt.
Multis

A Multis in Germania, ac Belgio, nec non in Italia, & alibi, locis huiusmodi Aristolochia reperitur, iuxta uineas marginesq; agrorum læto, ac restibili solo. In hortis feciliter quoq; adolescit. Quem semel occupauit locū, ægrè deserit. Quantacunque etenim radicula pars, licet altè, atq; in profundo abdita, germen tamen emittit: adeò pertinacis est uitæ. Huius ætate flores: autumno fructus colligi possunt. Vulgò Sarracenicam nūcupant: Galli *Sarasine*, Belgæ *Sarasyn cruyt*, Germ. *Osterlucci*/officinæ Aristolochiam longam. Atq; pro hac olim ab omnibus habita fuit. tandem Clematidis appellari cœpit. Sed iam legitima Clematide reperta, quo hanc nomine alio quàm quintæ Aristolochiæ compellabimus? nisi fortè Clematitem alteram, uel Aristolochiā longam maiorem eam nuncupari magis placeat. Vi autem & potentia hæc Aristolochia reliquis etiam similis, insigniter amara, & calida, longa non inferior: proinde & pro hac in omnibus compositionibus succedere, & recipi absque ullo errore potest. Dodonæus.

IRIS [Ger. *Blaw gilgen*/Violwurtz/ Gal. *Flambe ou glaycul*, Ital. *Iride*. *giglio azzuro*, *lilio celeste*, Hisp. *Lirio cardeno*.] à cœlestis arcus similitudine nomen accepit. Folia fert gladioli, sed maiora, latiora, & pinguiora. Flores in summitate cuiusq; caulis, æqualibus inter se spacijs distant, incurui, uarij: siquidem candidi, pallentes, lutei, purpurei, aut cœrulei conspiciuntur: qua diuersi coloris specie, quædam cœlestis arcus imago repræsentari uidetur. Radices subiacent geniculatæ, solidæ, odoratæ: quæ frustatim dissectæ, in umbra siccantur, & traiectæ lino reconduntur. Passim in hortis provenit. Melior est Illyrica & Macedonica: & inter has laudatissima, quæ mutila ferè, & densa constat radice, frāgenti contumax, subrufo colore gustu amaro, odore perquam grato & sincero, ita ut nullum prorsus situm redoleat: quæ dū tunditur, sternutamenta mouet. Secundum locum habet Africana, candicans, gustu amara. Teredines in uetustate sentiunt: tunc tamen odoratiores reddi solēt. Floret uere, Maio potissimum mense, quo sanè tempore flores colligi debent. Radices aut autumnō. * Vis omnib. excalectorum, extenuans, contra tulsim efficac: humorum, qui ægrè reijciuntur, crassitiem digerunt: bilem, crassamq; pituitam ex hydromeliti drachmis septem epotæ, purgant: somnum conciliant, lachrymas ciunt, torminibus medentur. Eadem potæ ex aceto auxiliantur serpentium ictibus, lienosis, cōuulsis, perfriktionibus, horroribus & quibus genitura effluit: menses ex uino potæ pellunt. Decoctum earum, fœminarum fontibus utiliter imponitur, ad emolliendos locos, laxadaq; in eis uenarum spiracula: ischiadicis infunditur: fistulas ac sinus carne explet. Radices ex melle glandis modo subditæ, partus extrahunt: quinetiam coctæ & illic, strumas, ueteresq; duritias emolliunt. Siccæ quoq; ulcera replent, & cū melle purgāt: nudata ossa corpore operiunt: doloribus capitis cum aceto & rosaceo magna utilitate illinuntur. Admotæ cū albo ueratro, & duabus mellis

E 3 parti-

partibus, lentigines & vitia cutis in facie à sole contracta emaculant. Pelsis, & malagmatis, & acopis inferuntur. Succus hydropicis propinandus, quoniam recenti Illyrica destituimur, è nostrate elicitur, ducitq; abundè aquas. Mansa oris halitum commendat: dentiù dolores mulcet, si radice decocto ijdè soueantur. Coquit item, abstergit, digerit, resoluit, lenit, re ferat, expurgat, & deijcit: uulnerarijs medicamentis immixta sarcotica est. Radicis expressus succus bilem flauam, pituitam, & aquas cutem subeuntes pellit: hæ morrhoidas fotu elicit. Radix ipsa contrita, & ex aceto bibita, omnibus aduersatur uenenis. Succus naribus infusus cerebrù à pituita mirificè purgat: uentriculo tamen nocet, cum per se tantùm bibitur. Dioscorides & Matthiolus.

BEDEGVAR, Dioscoridi **SPINA ALBA**, Ger. *W e ß dist loder stech* **B** fr. ut / Gall. *Cardon nostre Dame*, dicta, ex quarundam lententia ea est planta spinosa, quæ folia habet longa, angusta, maculis albis distincta, capitula spinosa, & in his flores purpurascens. Nascitur in montanis. Colligitur radix autumno: siccatur & conseruatur per annum. * Pota cœliacis, stomachicis, & ijs qui cruenta extusiuunt, efficax est: urinam cit: tumoribus illinitur. Decocto eius dentes in dolore collui prodest, Dioscorides.

THORACE Metiam exalfaciunt, seu pituitam in thorace coquant, radix Enulæ, Glycyrrhizæ, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De radicibus exalfacientibus cor.

BEEN album secundum quosdam polemonium est Dioscoridis: ea, in **C** quam, planta, quæ radice constat cubitali, candida, caule geniculato, betonicæ altili uocata non dissimili, ex quo dependent uesiculæ, seu folliculi quidam rotundi & candidi, folia polygono mari similia, maiora tam è & longiora, & ex interuallis bina. Notissima est per Hetruriam. Been rubrum, aliqui Dioscoridis tripolium esse uolunt: pro hac ostendunt plantam quandam in maritimis nascentem, folijs glasti, magis uirentibus, longioribusq;: caule psumma diuiso, flosculisq; purpureis onusto: radice rubra, palmum longa & contor. Been rubrum cum hac descriptione magis quadrat, quàm album cum polemonia: donec tamen certius de ea iudicium statuatur, radice pstinacè syluestris, aut satyrj, aut therebinthi summitatibus utemur. * Ad cor **D** dis affectus conducunt Medici Florentini.

COR etiâ exalfaciunt, radix Buglossæ, Zedoaria: de quib. uide s. suo loco.

De radicibus stomachum exalfacientibus.

CALAMVS odoratus in India nascitur. Melior est fuluus, densè geniculatus, & qui assulosè frangitur, plena araneorù fistula, albicatus, lectus in mādendo, & astringens, cum aliquanta acrimonia. Is hodie incognitus est: uulgaris autè calamus aromaticus, Acorum fortè est, ut suprâ diximus. De eo nunc plura non dicemus, sed pro eo Schœnantho utemur. * Calamus aromaticus

DE RADICIB. EXCALFAC. STOMAC. &c. 223

Aromaticus urinam potu ciet: quare cum graminis, aut apij semine coctus, in aquæ subter cutem fusæ morbo, renum uitijs, stillicidio urinæ, ruprisq; com modè bibitur: menses & pota, & apposita pellit: tussi suffitu medetur per se, aut ex resina therebinthina, haulto per arundinem fumo: ad muliebres iussus decoquitur, & clysteribus imponitur. Malagmatis & suffitionibus odoris gratia commiscetur. Diosc.

CARYOPHYLLATÆ radix, Ger. *Benedictenwurtz*/caryophylli spirat odorem, tenuis, nigra, & bene olens. Nascitur in montibus, & in uijs iuxta septa. Colligitur mense Martio: siccatur & conseruatur per annum. * Hac recentiores utuntur pota ad thoracis interna uulnera. Quin & eius succum **B** admixta ærugine cuniculosis, contumacibusq; ulceribus utiliter iniiciunt. Eadem olfactu spiritus recreat, & frigidum roborat cerebrum. Epota prodest celiacis, dysentericis, fœminarum profluuijs, & cruenta expuentibus. Tam intus sumpta, quàm foris illita, enterocelis auxilio est. Temperamentū ei excalfaciens & exiccās, ut manifesto sunt indicio eius radices: quippe que gustu odoratæ, astringentesq; deprehendantur. Quibus qualitatibus nō modò attenuare, discutere, & astringere ualent: sed etiam roborare. Matthiolus:

GINGIBER, ZINGIBER, Germ. *Zimber*/Gall. *Singembre*, Ital. *Gengero*, Hisp. *Gengibre* nominatur: planta est in Troglodytica Arabia magna ex parte nascēs. Radix, est herbæ graminis modo serpentis, candida, odorata, piperis **C** sapore & uiribus, nisi quòd tardius, sed diutius calefacit, ut longū piper. Damnatur terebinibus exesum puluerulētum, tectorio quouis circumlitum ad pondus, & magis ad exesionem tegendam. Cibo conueniens est, & cum condimento assumitur. * Excalfactoriam uim, & excoquentem habet: aluum leniter emollit: stomacho utilis est: efficax aduersus ea, quæ oculis caliginem offundunt. in antidota addi solet. Viride in India saccharo cōditum, senibus pituitosis, ac frigidis, maleq; concoquentibus accommodatum est. Diosc.

STOMACHVM quoq; excalfaciūt, seu in eo pituitā concoquunt, radix Fœniculi, Galangiæ, Rophani, &c. de quibus uide supra suo loco.

De radicibus excalfacientibus hepar.

D **CVRCVMA** Arabum, radix est officinis nota. Creditur Cyperi genus esse, quod Dioscorides in India nasci asserit: gingiberis effigie: * quod manducatum, croci uim reddit: gustu amaro sentitur, & illi tum præsentem pflorithri uim exhibet.

RADIX ASPARAGI uulgò nota est. Nascitur in hortis. Colligitur autumnno: siccatur, & seruatur per annos duos. * Cum uino aut aceto cocta, luxatos artus mulcet. Decocta cum ficis aut ciceribus, sumpta, regium morbū sanat: coxendicis cruciatus, stranguriamq; leuat. Alligata radix, aut haultum eius decoctum, conceptum adimit, & sterilitatem adfert. Diosc.

RHAPONTICVM, quod uulgò Rheuponticū dicitur, radix est nigra, centau-

centaurio magno similis, sed minor, & rufior, sine odore, fungosa, leuis: quæ A
trita, manducataq; colorem reddit pallidum, ad crocum inclinantem, à Rha
barbaro duntaxat (ut nonnulli putant) solo loco, in quo nascitur, differens:
nam rheum barbarum ex regione Meridionali aduehitur, rheum uerò pon-
ticum ex Septentrionali. Ad hæc rheum ponticum radice constat longa &
tenui: rhabarbarum autem crassa & breui. Aliquorū præterea opinio est, eam
plantam quæ hodie in hortis feritur, rumici similis, quæq; rhabarbarum exi-
stimata est, uerum esse rhapsodicū: seseq; expertos asserūt, easdē quas rhabar-
barum habere facultates, si detur dupla quantitate. Adfertur ad nos uerū rha-
penticū, non est autem centaurium maius. Optimum habetur, quod teredi-
nes non sensit, quod gustatu cum remissa adstrictione lentescat. Adulteratur B
decoctione: dignoscitur uerò, quod partes externæ non sint densæ & compa-
ctæ, uerūm rara substantia, & gustu nihil, aut minimū adstringēs. Colligitur
mense Augusto: siccatur ad solem, & seruatur per annos tres. * Id epotum, fa-
cit ad inflationes, stomachi imbecillitatem, & omne genus dolores, ad cōul-
sa, rupta, lienosos, hepaticos, tormina, & renum, uesicæ & pectoris uitia, ad-
uersus intenta præcordia; & uulua mala, coxædicum dolores, sanguinis ex-
creationes, suspiria, singultus, dysenterias & cœliacorum affectus, contra fe-
brium circuitus, & uenenatorū morsus. Datur in singulari ualetudinibus eo-
dem, quo agaricum, pōdere, & cum eisdē liquoribus: si febris careant, in mul-
so: si dissolutio est stomachi, id est, cum cibi tenax non est, māditur, & sine for C
bitione ulla deuoratur. Liuentia, lichenasq; tollit, cum aceto illitum. Inflam-
mationes omnes ueteres ex aqua oblitum dissipat. Summa eius uis adstrin-
gens, cum aliquanto calore. Dioscorides & Medici Florentini.

SYLVESTRIS MYRTVS, aliquibus OXYMYRSINE, aut MYR-
TACANTHA, Latinis RVS CVM appellatur. Folium fert myrti, latius, in
formam lanceæ mucronatum. baccæ per maturitatem rubescunt, rotundæ,
à medio folio dependentes, osseo intus nucleo: cubitales ramuli ab radice
exeunt, uitilium modo lenti, fractu contumaces, foliosi, radice graminis si-
mili, acerba, & subamara. In asperis & præcipitibus locis enascitur. Colligi-
tur radix autumnis: siccatur & conseruatur per annos duos. * Pota urinam D
cit: menses pellit, uesicæ calculos frangit, stillicidio urinæ medetur, dolores
capitis sanat, & regium morbum. Diosc.

HEPAR etiam excalfaciunt, siue pituitam in eo concoquunt, radix Apij,
Fœniculi, Petroselini, &c. de quibus uide supra suo loco.

De radicibus excalfacientibus splenem.

FRAXINVS arbor nota est. * Cuius radices in uino potæ, lienis dolo-
res auferunt.

GENTIANA Ger. *Enzian*, Gal. *Gentiane* nominatur: huius inuentio pri-
ma assignatur Gentio, Illyricorum regi, à quo cognomentum habuit. Folijs par-

A partim proximè radicem, iuglâdi, plantaginive similibus, subrubris: partim à medio caule, & præsertim iuxta cacumen paulum dissectis, caule cauo & leui, digiti crassitudine, geniculato, ex interuallis maioribus foliato, binum cubitorum altitudine. semine in calicibus lato, læui, glutoso, satis ad spondilij semen accedente. radice longæ aristolochiæ, longa, crassa, amara. Locis gaudet umbrosis, frequens in Italiæ, Illyrici, Germaniæ, Galliæq; montibus Flores æstate, semen autumnò non rarò perficit. Colligitur mense Augusto, uel autumnò: siccatur ad solem, & seruat per annos tres. Eligitur foris colore buxæ, intus crocante, amarissima, dura, parum rugosa, frangi contumax.

* Vis excalfactoria & adstringens: contra morsus serpentium, duabus drachmis, cū pipere, ruta, & uino pota auxiliatur. Extracti succi drachma, laterum doloribus, & ex sublimi deturbatis, ruptis & conuulsis prodest: hepaticis & stomachicis, pota cum aqua subuenit. Radix collyrii modo subdita, partus eijcit: impoſita, ut lycium: uulneraria est, & ulcerum cuniculatim depascentium medela. Succus præcipuè eodem effectu prodest: oculis inflammatione laborantibus illinitur: pro meconio collyrijs acris immiscetur. Radix uiriliginem absterget. Dioscorides.

SPLENEM quoq; excalfaciunt, seu in eo pituitam concoquunt, radix Acorij, Apij, Asparagi. Aristolochiæ rotundæ, Fœniculi, Capparorum, Petroselini, &c. de quibus singulis uide suprà suo loco.

C *De radicibus excalfacientibus renes.*

FRAGARICAE radice & herbæ * decoctum, potum icoris inflammationibus confert: renes & uesicam purgat: uulnera & ulcera sanat: muliebres fluxus, & læuitates intestinorum cohibet: cordis affectibus ualde succurrit. Andernacus.

SAXIFRAGAE radix in petris & asperis locis nascitur. * Stranguriæ prodest: urinam cit, renum & uesicæ calculos pellit. Dioscorides.

RENES & VESICAM excalfaciunt quoque radix Apij, Petroselini, Pentaphylli, &c. de quibus uide suprà suo loco.

De radicibus excalfacientibus uterum & iuncturas.

MATRICEM excalfacit, seu in ea pituitam concoquit, radix Rubiæ: de qua uide suprà suo loco.

IUNCTURAS calefaciunt radix Costi, Zingiberis, &c. de quibus uide suprà suo loco.

De radicibus refrigerantibus stomachum, hepar, & splenem.

SONCHI radix refrigerat, modicè astringit. * Vnde æstuantis stomacho & inflammationibus illiti profunt. Succus eorum stomachi rosiones prohibitionem mitigat: lac elicit. in uellere appositus, sedis ac uuluarum collectionibus opitulatur. Dioscorides.

STOMACHVM, HEPAR, & SPLENEM quoq; refrigerat radix Cichorij, &c. de qua uide suprà suo loco.

De radicibus astringentibus.

CYPERVS iuncus est triágu-laris, interdum quadrágu-laris, cubitalis aut maior: folia fert porracea, longiora & angustiora, in summo caule minuta, semen complectentia: radices, quarum in medicina usus, inter se cohærétes, oleis oblongis similes, uel rotundæ, nigræ suauis odore, & amaro gustu. Nascitur in palustribus. Duorum generum in Italia reperitur. Vnum exiguum, cui radices oleæ similes: hoc præfertur. Alterum maius cuius radices inæquales, & cõtortæ. Optima ea est radix, inquit Dioscor. quæ grauior est, densa, plena, dura, aspera, odorata cum quadam acrimonia, qualis est Cilicia, Syriaca, & quæ à Cycladib. insulis petitur. Sic & hodie, quæ ex Oriente aduehitur, melior est nostrate. Aliud Cyperi genus in India nasci Dioscorides dicit, zingiberis effigie: quod croci modo tingit. Illud veterum Curcuma esse, non abs re pleriq; existimant. *Cypero uis calida inest. Venerum spiracula laxat: urinam ciet: ad calculos, aquamq; subter cutem utilissimè bibitur: aduersus scorpionum ictus remedio est: perfrictionibus uulvæ, & præcluserionibus fotu prodest: pellit menses. Contra ulcera oris, etiã si depalscant, uorèiq; farina eius efficax est. Malagmatis cassacientibus, & unguentorù spissamentis bene adijci solet. Medici Florentini ex Dioscoride.

BISTORTA folia in longiusculis pediculis promit oblonga, lata ac acuminata Lappathi similia, uerùm ueneno-sa, & supernè quidem uirentia, inferius uerò in ca-sio colore candicãtia: inter quæ medij exeunt caules pedeatiores, rotundi, minoribus aliquot folijs circumuestiti, spica in fastigio exiguis flosculis è dilutiore rubore purpurascens, femina in qua tandem triangularia, splendètia, ueluti oxalidis. radix subest crassa, oblongior, geniculata, nonnunquam retorta multis fibris capillata, foris nigricans, interiore uerò pulpa non intensè rubescens, gustu adstringens. Fuchsius duas huius species facit: unam folijs rugosioribus, aliam leuioribus: & radice hanc magis in se contorta, illam uerò maiore, & minus complicata, multumq; fibrosa. Reperitur Bistorta locis humetibus, in opacis syluis, pingui ac lutoso solo. Matthiolus in montibus exire refert. Adolefcit etiã feliciter in hortis. perenni radice nititur. Maio ac Iunio flores spicati uigent: semen postea maturefcit. Ab intortis, & conuolutis radicibus nomen Bistorta habet Germani *Näerwurz*. Belgæ *Herixthong*. Galli *Bistorte* appellant. Colubrina & serpentaria à Germanica uoce etiã dicitur: & à quibusdam Dracunculus. Sed à Dioscoridis Dracontio multum differt. Plinianorum autem Dracunculorù aliqua fortassis species est. Plinius siquidem lib. XXIV. cap. XVI. id quod Græci Dracontion uocât, triplici sibi effigie demonstratum refert: folijs betæ, non sine thyrso, flore purpureo: alios radice longa, signata articulosaq; monstrat.

se:

A se: tertiam demonstrationem fuisse folio maiore quàm cornus, radice arundinacea. Deinde infra lib. XXV. cap. II. in agro hospitis repertum ait, Dracunculum appellatū. caule pollicari crassitudine, uersicoloribus uiperarum maculis, quem ferebant cōtra omnium morsus esse remedium. Atq; primus horum Dracunculorum Aro, auctore ipso Plinio, similis est. Tertium aquatilem esse Dracunculum. Posterior, Dracontion maius Dioscoridis esse uidetur. & Plinius hunc à reliquis tribus differentem etiam ostendit. Alius est, inquit lib. XXV. cap. II. quàm nos in priore uolumine eiusdem nominis diximus, sed huic alia figura. Superest secundus Dracunculus, qui si idem est cum eo, cui cap. XVI. lib. XXIII. statim initio, radicem tradit esse subrutilam, & draconis conuoluti modo, multum cum Bistorta conuenit. Nam Bistortæ radix intorta, & conuoluta est, ac colore, quem subrutilum dicere liceat. Est eadem & ueluti geniculis articulata, ut secundi Dracontij, quod cōiecturam & suspicionem auget. Sunt tamen ex recentioribus, qui Bistortam omnino aliam esse uolunt. Matthiolus siquidem in epistolis medicinalibus Behen rubrum esse scribit. Gesnerus ad Limonium refert. alijs placet Britannicam esse. Sed Behen tam rubrū quàm album (duplex etenim est) radices sunt odoratæ, potentia calidæ, ad uenerea facientes: ut Auicenna, & Serapio memoriæ prodiderunt. Bistortæ uerò radix odore caret, refrigerans, adstringensq; ueneris aduersatur. Limonium autem folia habet, Dioscoride teste, Betæ tenuiora, & longiora, semenq; rubrum. Contrà Bistortę minora durioraq; sunt folia, & semen oxalidis. Britannica uerò folio est Lopathi nigriore, & hirsutiore, radice tenui, & breui, Dioscoride & Plinio authoribus. Bistortæ læuia folia, & inferna parte candidula, radixq; multo maior quàm tenuis ac breuis appellanda sit. Iam & Britannicæ succum, & folia in hyemem repouenda Apuleius suadet: causam addens, quòd non semper appareat. At Bistorta uiuax radice est, & nullo nō anni tempore reperiri potest. Quæ Bistortam, & ab Arabum Behen, & à Dioscoridis Limonio, nec non à Britannica differentē esse satis manifestè ostendunt. At facultate Bistorta frigida, & cum resiccatione ualidè astringens. Radix menses, & unde quaq; profluentem sanguinē supprimit: aluum sistit: uomitum cōpescit: dysenterijs medetur, quouis modo assumpta. Tonsillarum, faucium, & oris inflammationibus succurrit: gingiuas firmat, decocto aut succo eius ore colluto. Idem possunt folia, & semen, sed tamen minus efficaciter. Dodonæus.

BOLBOCASTANO folia sunt tenuia, dissecta, atq; diuisa, Apij tenuiora ac minora, Crithmi, aut potius Anethi similia: cauliculus tenuis, & dorantalis: flosculi parui in umbellis candicantes: semen nō magnū, oblongū, angustius quàm fœniculi, odoratum, obsoleto Cymini colore nigricant. radix rotunda, exigui rami forma, foris nigra, & ubi inaruerit, rugosa intus pulpa, candida, sapore inter castaneam & pastinacā medio. In aruis & agris non-

F 2 nullis

nullis Zelandiæ ac Hollandiæ Bolbocastanon reperitur: item & in Græcia, A
Chio ac Rhodo, authore Guilandino. Fertur & in Britannia siue Anglia pro-
uenire. Nec destituitur eo quoq; Germania, si non fallimur. Nā radices, quas
ad Rhenum Moguntia in aruis & hortis inueniri Lonicerus tradit, Bolbo-
castani sunt, non autem, ut ipse opinatur, Ornithogali. Scribit autem has es-
se rotundas, castanearum magnitudine, pullo extrinsecus cortice, intus car-
ne candida, gustu dulci, crudas costasq; in aqua edi: cauliculum esse singula-
rem, tenerum, ab imo nudum, folia cumini, flores in umbellis ueluti Anethi,
quale Bolbocastanum esse iam diximus. Vigent Bolbocastani flores Iunio:
semen postea ad perfectionem uenit. Meminit Bolbocastani Alexander Tral-
lianus lib. VII. inter ea, quæ purulentis utilia sunt, cibaria: ipsum referens B
Guinterius dictionem existimauit corruptam, legédumq; esse βαλανιδάσσω:
sed tam peregrina hæc uox est, quàm βολβοκάσσω. Bolbocastanum autem à
forma bulbi, & sapore castaneæ nomen inuenit suum. Nōstra ætate plerique
ἀγροκάσσω nuncupant: Zelandi Klein erdtrooten, Germani Klein erdnuß.
Est autem Bolbocastani radix moderatè calida, & sicca, simul & adstringēs:
semen uerò calidius & siccus. Editur illa cruda, sed suauius cocta: sanguinè
spuentibus & mingentibus utilis. Semen aperiendi ui præditum, & diureti-
cum esse uidetur. Dodonæus.

ASTRINGUNT quoq; radix Gentianæ, Pentaphylli, Rhapontici, &c.
de quibus uide supra suo loco. C.

De radicibus discutientibus.

ASPHODELVS, hastula regia, Gall. *Haste Royale*, Ger. Goldwurz, uul-
garis est notitiæ: folijs maioris porri: caule leui, ferente in cacumine florem,
quem anthericon appellant: radices subiacent oblongæ, rotundæ, glandibus
similes, gustu acres. Nascitur in montibus, syluis, nec non hortis satus. Colli-
gitur radix autumno. * Excalfacit: urinas & menses cit: lateris doloribus ru-
ptis, cōuulsis, & tussibus drachmæ pondere pota ex uino medetur. Ea uerò
uomitiones adiuuat, ludicri tali magnitudine commanducata: à serpēte de-
morsis datur aptissimè, trium drachmarum pondere, uerùm folijs, floribus,
& radice ex uino morsus illinire oportet: item ulcera sordida, & depascentia: D
mammarū quoq; & testium inflāmationes, tubercula, furūculosq; decoctis
in fæce uini bulbis, recentibus inflāmationibus ex polenta auxiliatur. Ra-
dicis succus, adiecto uetere uino dulci, myrrha & croco, decoquitur, sitq; per
quàm uile oculis medicamentum: ad purulentas aures per se, & cum thure,
melle, uino, & myrrha tritus, prodest in contrariam aurem infusus: dentium
dolorem mitigat. Cinis è radice illitus, alopecias ad pilum reducit. oleum in
excavatis radicibus igni decoctum, illitu exulceratis perionibus & ambu-
stis igni, conducit: & sorditati instillatum in aurem auxiliatur. Candidā uiti-
liginam, linteo antea perfrectam in sole, illita radix emendat. Diosc.

DIS.

A DISCVTIUNT etiam radix Aristolochiæ rotundæ, Bryoniæ, Capparorum, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

De radicibus abstergentibus.

BVLBVS ESCULENTVS, uulgò cognitus, à nobis estur. Stomacho & aluo utilis, rufus, & qui ex Africa defertur. Amarus uerò, & scillinus, stomacho aptior est, & concoctionem adiuuat. * Bulbi omnes acrimoniam habent, exalfaciunt, uenerem stimulant, linguam tonsillasq; exasperat, multum alimenti præbent, carnes creant, inflationem pariunt. luxatis, fractis, articulo-rû doloribus efficaciter illinuntur: spicula extrahunt: gangrænas, & podagras ex melle, aut per sese hydropicorû tumores, & canû morsus cum melle, & pi-peris polline illiti cohibent: sudores cõpescunt: stomachi dolores mitigant: furfures & ulcera, quæ in capite manant, cû tosto nitro abstergunt. fugillata, uarosq; per se, aut ex oui luteo, & lentigines cum melle, uel aceto, emendat: fractis auriculis, unguibusq;, ex polenta medentur. Iidem calidis cineribus torrefacti, tollunt ficus: item cum cinere è mœnarû capitibus, impositi. Cremati uerò & cum alcyonio misti, uitia cutis in facie, atrasq; cicatrices, in sole illiti emaculant: faciunt adrupta, si cum aceto costi edantur. Sed copiosiore eorum cibo abstinendum, quoniam nervos tentant. Diosc.

CHELIDONIÆ radix supernè singularis, infernè in multa crocea capillamenta fibratur, in qua succus croci. * Abstergit: cum aniso & uino albo pota, medetur regio morbo, & ulceribus quæ serpūt: imposita cum uino, aut manducata, dentium dolorem sedat. Diosc.

ABSTERGUNT quoque radix Aristolochiæ rotundæ, Ari, Asparagi, Asphodeli, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

*De radicibus aperientibus, extenuantibus, adu-
entibus, & emollientibus.*

APERIUNT, Alliû, Cepa, Cûrcuma, Rhaponticû, &c. de quibus uide s̄.

EXTENVANT, radix Iridis Illyricæ, &c. de qua uide suprâ suo loco.

ADVRUNT Allium, Pyrethrum, &c. de quibus uide suprâ suo loco.

DEMOLLIUNT radix Althææ, Maluæ, &c. de quib. uide suprâ suo loco.

De radicibus suppurantibus.

LLIIORVM alborum radix, Ger. Weiß Gilgen zwibel, colligitur quouis tempore, sed maxime autumnò. * Inassata, & ex rosaceo trita, igni ambusta sanat, uulnam emollit, menses ciet, ulcera cicatrice obducit. Cum melle detrita neruis præcisus, luxatisq; medetur: uiriligines, furfures, & lepras emendat: ulceraq; in capite manantia expurgat: abstergit faciem, & erugat. teritur in aceto cum hyoscyami folijs, & farina tritici mulcendis testium inflammationibus. Dioscoridis.

SUPPURANT quoq; radix althææ, bryoniæ, &c. de quib. uide s̄ suo loco.

Deradicibus glutinantibus.

DRACUNCULVS maior, Ger. *Schlangenfraut*/Gal. *Serpētail*, ou *Serpē-^Atime*, uocatur: caule habet rectū, læuē, duūm cubitorū, baculi crassitudine, uer-
ficoloribus draconū maculis, purpureis tamen euinentibus: folia rumicis,
sibi inuicē implicita. Fructū summo caule facit, racemosum, coloris primūm
cineracei, mox per maturitatem in crocum & purpuram uergentis: radicem
pregrandem, rotundam, candidā, cortice tenui uestitam. Nascitur in sepibus
umbrosis. Colligitur, dum maturefcit, & succus exprimitur, siccaturq; in um-
bra. Radix quoq; melsibus effoditur, elotaq; particulatim cōciditur, & funi-
culo transfixa siccatur in umbra. * Vis ei calfaciendi cum diluta uini potio-
ne. Crudā, coctamūe cum melle delingi prodest contra orthopnceas, rupta, ^B
cōuulsa, tulsim & destillationes. pota cum uino uenerē stimulat: ulcera, quæ
cacoethe uocantur, atq; phagædenica expurgat, præsertim cum uite alba. ex
ea & melle, collyria ad fistulas, & partus euocandos cōponuntur. ad uitiligi-
nes cum melle, efficaciter illinitur: polypos & carcinomata absunit, &c. Dra-
cunculus minor folio cōstat hederaceo magno, candidis notis insigni: caule
recto, bicubitali, uerticolore, maculis resperso purpureis, ita ut anguem pla-
nè referat, baculi crassitudine: fructus summo caule racematim cohæret, co-
lore primūm herbeo, & cūm ematuruit, croceo, gustu feruens, mordaxq;:
radice aliquantulū rotunda, bulbosa, aro nō absimili, tenui obducta cortice.
Nascitur iisdem in locis, eisdemq; uires cum maiore obtinet. Diosc. ^C

POLYGONATVM, **SIGILLVM SALOMONIS**, Germ. *Weiß-
wurtz*/Hetruscis *Fraxinella*, Gall. *Seau de Salomon*: nascitur in montibus, syluis,
locis umbrosis, & iuxta margines, frutice cubito altiore, folijs lauri latorib;,
& læuoribus, sapore mali cotonei, aut punici, cum quadam adstrictione. Flo-
res per singulos foliorum exortus promit candidos, folijs numerosiores, in-
cepta à radice supputatione. Radicem habet albam, mollem, longam, crebrō
geniculatam, densam, graueolentem, digitum crassitudine æquantem. Maio-
ac Iunio flores, Augusto fructus colligi possunt. * Radix uulneribus effica-
citer illinitur: quin etiam maculas in facie delet. Diosc.

SYMPHYTVM, **CONSOLIDA MAIOR**, Ger. *Walwurtz*/Schmār ^D
wurtz/Gall. *de la Consyre*, caulem emittit bicubitalem, aut maiorem, crassum,
leuem, angulosum, ut sonchi inanem: circa quem breui interuacante spacio,
folia exeunt angusta, buglosso proxima, oblonga, hirsuta: caule secundū an-
gulos quosdam striato: folijs tenuibus, ex alarum sinu prodeuntibus: in-
quibus flores lutei, & circa caulem uelut uerbasci semina emicant. Tam caulis,
quàm folia aspera lanugine horrent, tactuq; pruritus cōcitant. Radices de-
mittuntur foris nigre, intus candidæ, uiscosæ: quarum est usus. Locis aquo-
sis palustribusq; prouenit. Per integram æstatem floret. Radix tamen in au-
tumno carpenda uenit. * Tritæ & potæ cruentis excreationibus, ruptisq;ue
profici.

A proficiunt: recentia uulnera illita, conglutinant. carnes quoq; si concoquantur, cogunt additę. Inflammationibus præsertim sedis, cum senecionis folijs utiliter illinuntur. Dioscorides.

GLVTINANT quoque radix aristolochiæ, gentianæ, &c. de quibus uide supra suo loco.

De radicibus flatu discutientibus.

ERYNGION, Ger. *Mansstrew/Raddistel* Gal. *Chardon nommé centteffes*, nominatur: aculeatarum generis est. Cuius folia in principio, sale condita, in cibos recipiuntur. Lata autem sunt, & extremo ambitu aspera, gustu aromatica: sed ubi adoleuerunt, circa complures caulium eminentias in spinas aculeatur. in quorū summitatib. globosa capitula, durarum, acutissimarūq; spinarum ambitu stellatim circumuallantur, quorum color aliàs uiridis, aliàs albus, interdum cœruleus inuenitur. Radix oblonga, lata, foris nigra, internè candida, pollicis crassitudine, odorata. Nascitur in asperis & campestribus. * Vim habet excalfactoriam. Pota menses & urinas pellit: tormina i. flationesq; discutit: contra iocinerum uitia, serpentum morsus, & hausta uenena, cum uino prodest: bibitur aduersus plurima, cum feminis pastinacę 3j. appensa, illitæue, tubercula discutere præditur. Pota cū hydromelite radix, opisthotonicis, & comitialibus medetur. Dioscorides.

ZVRUMBETH apud Arabes nihil aliud designat, quàm Arnabo apud Græcos. Est autem Arnabo, arbor procera, in Oriente proueniens: folijs longis, colore uiridi, in luteum languescēte, salicis modo, sicuti & ramorum cortex. In frugifera est, citreum odorem spirans. Matthiolus.

SPICA CELTICA exigua planta est, folia habēs oblonga, in extremo lata, florem luteum: ad radices multa exigua habet adnata, spicis minutis similia: hæc cū radiculis, abiectis folijs, in usu sunt, & ualde odorata. Adulterantur imposita herba simili: sed facilis cognitio: nam folia adnataq; breuiora habet, candidior est, neq; amara, neq; odorata, ut uera Celtica est. Laudatur maximè recens, iucundi odoris, radice numerosa cohærens, non fragilis & plena. * Vrinam mouet uehementer, & stomacho utilius. Inflammationibus iocineris, & felle suffusis auxiliatur. Contra stomachi inflationes, cum absynthij decocto bibitur: item aduersus lienem, renū & uesicæ uitia, & uenenatos ictus ex uino. Additur in malaginata, potiones, & calfacientia unguenta. Medici Florentini ex Dioscoride.

SPICA NARDI teste Galeno, radix est, nō spica. Nota est. Eligitur Syriaca dicta: cuius hæ sunt notę, ut sit breui spica, largā gerens comam, colore flaua, odorata, aliquātulum redolens cyperū, amaro sapore, linguā siccante, quæ diu in sua odoris gratia permaneat. Adulteratur stibio cū aqua, aut palmeo uino ponderis causa inspirato. Sed ex præcedentibus notis dignoscitur.

tur. Madefacta etiã uedi solet: quod uitium ex eo deprehenditur, quod cãdi- **A**
da sit spica, squalida, nulloq; puluere obsita. Vim habet exiccãtem & excal-
fa storiã. urinã mouet. Nauleã, stomachi rossonibus, inflationi, iecinori, re-
gio morbo, renum uitijs auxiliatur, &c. Medici Florentini ex Dioscoride.

FLATVS quoq; DISCVTIVNT, radix apij, acori, allij, costi, carnaba-
dij, dauci, enulã, fœniculi, galangã, petroselini, peucedani, zedoariã, &c. de
quibus singulis uide suprà suo loco.

Deradicibus semen generantibus.

SECACVL non est Iringus, neq; Iringus, qui habet folia Cretami mari-
ni, neq; Sigillum Salomonis: sed uerum Secacul est ueterum Sifer, hoc est,
radix illa, quẽ Ger. dicitur *Klingelmo:n/Gringelmo:n/Äuden/& Geylen/* **B**
Gall. Escberuis & Serulles. * Semen generat, & uenerem stimulat. Si in promptu
non sit, eius loco radix pastinacã syluestris accipienda est. Cordus.

SEMEN quoq; GENERANT, radix acori, bulbi, eryngij, galangã, saty-
rij, &c. de quibus singulis uide suprà suo loco.

Deradicibus menses mouentibus.

CENTAVRIVM magnũ folia habet iuglandis, oblonga, uiridi brasicã
rum colore, serrata in ambitu: caulẽ, ceu rumicis, binũ, aut ternũ cubito-
rum, multis ab radice adnatis, in quibus capita, ceu papauerum, in rotũ dita- **C**
te oblonga. Flos cœruleus: semen Cnico simile, ceu laneis floccis quibusdã
inuolutum. Radix crassa, grauis, solida, tripedalis, succo prægnã, cum adfri-
ctione aliqua & dulcedine acris, & rubescens. Amat solum pingue & apriũ,
& syluas & colles. Colligitur autumnò: siccatur & cõseruatur p̄ annos duos.
* Radix conuenit ruptis, cõuulsis, pleuriticis, spirandi difficultati, ueteri tuss-
si: sanguinem expuentibus, drachmis duabus trita datur, si febris sit, in aqua
cãteris in uino: item ad tormina & uulnã dolores. Ramenta eius in collyrij
formam uulnã subdita, menses atq; partus extrahunt. Dioscor.

FILIPENDVLAE radix urinã stillicidio auxiliatur: item renum tum
calculis, tum doloribus: stomachi inflationes discutit. Medetur suspiriosis &
anhelantibus, omnibusq; in uniuersum morbis, quos causa frigida excitaue **D**
rit. Prodest comitialibus, inperso cibus radicum puluere. Matthiolum.

GRAMEN uulgaris est noticiã: cuius radix dulcis, articulis præincta.
* Hęc trita illitu uulnera conglutinat. Decoctũ eius in potu, torminib. mede-
tur, & urinã difficultatib. calculosa etiã uesicã excremẽta cõminuit. Diosc.

MEON, OSTRVTIVM, MAGISTRANTIA, in Macedonia & Hi-
spania plurimũ gignitur, anetho folijs & caule simile, sed eo crassius: binũ
fermẽ cubitorũ altitudine attollitur: sparsis in obliquũ, rectũq; radicibus, lã-
gis, tenuibus, odoratis, linguã excalfacientibus. Colligũtur Augusto mense.
* Quã feruefactã ex aqua, uel trita citra coctionẽ, præclatorũ renũ, uesicã
factã

A farctæ nitia potu leniūt: urinæ difficultati medētur: stomachi inflationes dis-
cutiūt. Torminibus, affectæ uuluz, articulorum doloribus, atq; fluxionib. pe-
toris, tritæ cū melle in eclegmate auxiliantur. Sanguinem per menstrua pel-
lunt, defensionibus feruefactæ: infantibus aut illitæ imo uetri, urinas mouēt.
Quod si plus quàm deceat, ex his bibatur, caput dolore afficiunt. Diosc.

VALERIANÆ tria genera passim occurrūt: unū hortēse, syluestria duo.
Reperiūtur uerò & aliæ quædam, sed nomine, non effigie reliquis similes, ut
quæ Rubrâ cognominant: & quæ Græcam. Satiua siue hortensis ualeria-
na, prima, folia edit oblonga, lata, læuia, uirentia, atq; indiuisa: quæ uerò se-
cundum caules maiora, longiora, utrinq; profundius laciniata. Elaphobosci
B siue Pastinacæ maioris foliorum æmula, sed tamen minora: caulis cubito al-
tior, læuis, & concavus, & interuallis rarioribus articulatus, & cuius genicu-
lis bina exeunt folia, & in fastigio flores in umbellis aceruati, parui, ab oblon-
giore, & angustiore exiguo ueluti collo sese pendentes, narcissi quidem effi-
giē aliquatenus exprimētes, sed tamē multo tenuiores. & magnitudine ipsis
plurimū cedentes, colore è rubente diluta purpura albicātes. radix digitalis
crassitudinis, obliqua, fibris multis summę terræ adhæret, plurima parte emi-
nens: quæ dum resiccatur, pinguis ac oleosa efficitur, & odore est suauiore, quàm
recēs. Syluestriū quæ maior, folijs cū prioribus, tum ijs, quæ circa cauliculos
est diuisis, ac laciniosis, maioribus, & nigricantioribus quàm satiuæ. caulis huius
C læuis quoq; inanis, & geniculatus, cubitoq; procerior. flores in umbellis si-
miles & dilutè purpurei. radices tenues, & ueluti multis capillamētis fibro-
sæ, odore nō omnino destitutæ. Altera syluestris forma hortēsem satis refert,
sed longè minor est. prima eius folia indiuisa, reliqua in partes, ac lacinias dis-
secta. cauliculus dodrantalis. flores in umbellis aliarū similes ex læui purpu-
ra albicātes. radices tenues, obliquæ repētes, & tenuib. fibris capillatæ, odo-
ris exigui. Seritur hortēsis apud Germanos & Belgas. In Creta aut & Ponto
sua spōtis esse fertur. Syluestres humentib. locis, iuxta riuulos, fossas, & scro-
bes aquas habētes, reperiūtur. maior harū in hortos trāslata luxuriat: minor
uerò ægrè coalescit. Florent hæc Maio, Iunio, & Iulio æstiuis mensibus. Vale-
Drianæ passim appellātur, & Græcè Phu. Et prima quidē Phu apud Dioscori-
dem descriptioni respōdet: neq; obstat flos paruus, & Narcisso minor. Quod
si quidē maior scribatur, errore sit Græci exemplaris, in quo sic habetur: *αὐτὴ
ἡ φητὴ καὶ ἡ φητὴ ἡ μείζων ἢ ἡ τριπλάσια.* Sed pro *μείζων*, id est maior, restituendū est *ἡ μικρὴ*,
siue *ἡ ἴση*, id est minor, ut ante nos Ruellius quoq; annotauit. Id quod mox sub-
sequēs dictio *τριπλάσια*, hoc est tenerior, nō modò innuit, uerūm & palā osten-
dit. Neq; enim maiora, sed minora teneriora esse solēt. Atq; sic se habēte Dio-
scoridis lectioe, omnis adimitur scrupulus. Sūt nāq; Valerianæ flores *ἡ ἴση*
ἡ καὶ τριπλάσια, quæ Narcissi. Appellatur præterea Valeriana satiuā à Dioscoride
ἡ φητὴ ἡ ἴση, id est syluestris, aut rustica nardus: à Plinio Nardus Cretica: hæc

ætate à quibusdã Marinella, Genicularis herba benedicta, & Theriacaria: in A
 officinis Valeriana domestica: Theophrasto Paracelfo Terdina: Germ. Groß
 Baldrian/ Gall. Valeriane. Altera species Valeriana sylvestris nuncupatur, &
 Ger. Wildt Baldrian/ Katzenwurtz/ Augenwurtz/ Wendwurtz/ Denmark.
 Tertia Valeriana minima nominari ferè solet. * Excalfacit aut Phu legitimũ,
 ut Dioscorides ait, sed tamè nõ intensè, neq; ipsa recès radix, sed arefcens tan
 tũ. Recentè siquidè exiguũ omnino caloris habere facilè depræhèditur. are
 fcentè uerò calidiorè esse, & gustus & odor uterq; intèrior ostendunt. Mouet
 aut, authore Dioscoride, sicca radix urinas: mèses cit: prodest ad laterũ dolo
 res, & antidotis permiscetur. Sylvestrè aut Valerianã, ruptis, cõuulsis, ex alto
 præcipitatis, recètiore utilè cõsent. folia huius, tũ & fatiuz ad oris, & gingi. B
 uarũ cũ inflãmatione exulcerationes, decocta, & gargarizata prodesse ferũt.
 Cæterũ Valeriana rubra duorum dodrantũ caulibus, aut longioribus, ijsq;
 rotundis, læuibus & geniculatis assurgit. folia habet lata, longa, acuminata,
 læuia, & diluti uiroris: è fastigijs caulium Valerianę propemodũ similes umb
 bellas, sed laxiores, & magis inconditas, in quibus flores oblongi, tenues, ru
 bentes, & semè inde exiguum, oblongum, quãdoq; summa parte barbatulũ,
 radix subest candida, mediocris crassitudinis, & longitudinis. Huic similis
 alia reperitur, folijs quoq; oblõgis, cauliculis circa superiorem partem in ra
 mulos cõplures diuisis: flosculis è diluto cœruleo purpurascètib; breuioribus
 q̃ superioris: radice mediocris crassitudinis. Vtraq; Belgis hortensis, & C
 altera quidem rarior. florent æstiuis mensibus. Valerianę rubræ à florũ um
 bellarũq; similitudine pleriq; nomè dedere, quod huic permittere malui
 mus, quàm impropriã appellationè temerè attribuere. Sũt etiã, q̃ Behen re
 centiorũ speciè esse uelint, id ipsum Behen rubrũ nuncupãtes, ad differentiã
 alterius Behen albi dicti. quæ quidè est herba multũ à Behen Arabũ diffe
 rès, ueluti & præsens. Alij inter Limonij genera referũt. Matthiolum etiã secũ
 dã speciè p̃ Limonio depingit. Atq; hãc ipsam aridã ad nos p̃ Limonio misit
 præclarissimus uir, & in notitia stirpiũ, omniũq; simpliciuũ uersatissimus Ia
 cobus Antonius Cortusius Patritius Pataulnus. Et respondet satis cũ Lim
 onij descriptiõne posterior. Sed Valeriana rubra nõ æquè: nõ modò quòd folia D
 eius sint longè q̃ Betæ minora, uerũ potissimũ, quòd semè eius rarò perficia
 tur, & hoc ipsum nequaquã rubeat. Nam Limonio folia sunt Betæ similia, te
 nuiora tñ, & minora: caulis tenuis, rectus, refertus semine rubicũdo, ut Dio
 scorides refert. Quod autem ad facultates harũ attinet, nullas quidem com
 pertas habemus. Videtur autè utraq; unã cum radicib; refrigerantis esse na
 turæ. Porrò Valeriana Græca coliculos tres, aut quatuor promit rectos, con
 canos, inanes, tenues, & cubitales, folijs circumuestitos compluribus, oblon
 gis, alatis, ex alijs multis, medio intercurrente neruo, compositis, uiciã folijs
 ferè conformibus, sed tamen uirentioribus, quorum singula paruula sunt,
 latiuscula.

A latiuscula, oblonga, acuminata, dorsoq; aliquantulū eminente. flores nequaquam in umbellis, neq; etiā in alis foliorū, sed in fastigijs caulicorū sparsi prodeūt, pulchri, colore cœruleo, sed dilutiore splendētes, ex quinq; foliolis, staminibus aliquot exiguis, & candidis in medio, à quibus apices parui sublutei dependent. sequuntur capitula parua, in quibus semen minutum. pro radicibus multæ tenuissimę sunt fibrę. Nusquam suę spontis in Belgio est, sed aliunde illata. plurima ætatis parte floret. Valerianam, ut diximus Græcam, & Valerianam peregrinā, necnon Pseudophu appellant, tametsi nullam cum Valeriana similitudinem habeat. Nullius est usus, nisi quod horum exornet margines. Dodonæus.

E FRAXINELLÆ complures exeunt cauliculi, rotūdi, cubitales, aut altiores, inferius folijs, superius uerò floribus supra inuicem digestis exornati folia oblonga ex pluribus ad unū pediculum unita, Glycyrrhizę similia, multò quàm traxini minora. Singularia tamen eorū breuiora, duriora, magisq; acuminata, quàm Glycyrrhizę florū color dilutè est rubentis purpure, quasi uti syluestris maluę: sed forma dissimilis. A quinis etenim ut plurimū striatis oblongisq; superioribus foliolis, stamina aliquot recuruata barbę instar dependent. Odor horū grauis est, ac hircinū olet, & similiter earū, quę sequuntur siliquarū. Succedunt autē singulis floribus quinq; simul, asperę, scabrę, & subrubētes: in quib. semē gignitur rotundū, nigrū, splēdens, minus q̄ Pæonię, aut etiā Lentisci. radices ab uno capite plures diuarcātur longę, candidę, carnosę, tenui in medio neruo, cū obscura acredine aliquantulū amaricatę. Vidētur autē huius duę esse species, nō tamen ualdè differentes.

C Vnius folia maiora, uirētiora, duriora, magisq; acuminata, alterius uerò nigriora, minus dura, ac nō equè in acumē desinētia. flores quoq; huius aliquatò dilutiores: illius uerò paulò rubicūdiore. In Italię ac Germanię montibus, ac collibus, lutofo ac saxoso reperitur solo. apud Belgas hortensis est. Flores Iunio: semē seriū prouenit. Recentiores Fraxinellā pleriq; *χρυσωμυλίσ* quasi humilē Fraxinū appellāt. officinæ Diptanū, & pro legitimo Diptano, radicib. huius subinde utūtur, unde & à nōnullis Pseudodiētannum, & Diētannū albū nominatur. Non esse autē legitimū Diētannū notius modò est, quàm ullis uerbis refelli opus sit. Et Pseudodiētannū quoq; Dioscoridis nequaquā esse, non minus manifestū. Sed nō esse Tragij ueterum speciem, non æquè expeditum uidetur. Nam cū Tragio, & quidē priore cōuenire posse apparet. Habet autē istud prius Tragiū (duo siquidē sunt) authore Dioscoride, folia, uirgas & fructus Lentisco similia, sed minora omnia & succum ferrugini similem: & in Creta tātū nascitur. Idem Plinius lib. xxvij. cap. xij. Tragonis siue Tragiū, ait, nascitur in Crætę tātū in insulę maritimis. Lētisco (exemplaria perperā Iunipero habēt) similis, & semine, & folio, & ramis. succus eius lacteus in gūmi spissatus, uel semē, impositione spicula è corpore eijcit.

Et Fraxinella quidem Lentiscū nō minus quā Glycyrrhiza folio refert, & A
 odorem *τρυγος*, id est hirci spirat: quæ huius cū Tragio similitudinē quandam
 ostendūt. Sed tamē quia frutex non est, nō baccas, quales Lentiscus, sed sili-
 quas ferat, adnatis ramulis careat, adhæc neq; lachrymā fundat, haud quāq;
 Tragiū, sed aliā, atq; ab eo differentē stirpē esse cōsequitur, quā uerisimile est
 ueteres nō obseruasse, uel in nullo usu, aut saltem negligētius habuisse. Facit
 huc quod Bellonius lib. 1. Singulariū refert, Tragium in Creta iuxta fluenta
 nasci, & flore esse luteo. Nā Fraxinella mōtes amat & flore rubet. Ex quibus
 Fraxinellæ cū Tragio discrimen satis apparet. * At Fraxinellæ radix excalfa-
 cit, & resiccet ordine secūdo, digerētis, attenuātis, & aperiētis est facultatis.
 Mēses & urinas mouet: partus adiuuat: secundas educit: uteri frigidioribus B
 morbis auxiliariis est. cōferre & stomachicis, & anhelosis fertur. Tradunt et
 aduersus iētus morsusq; ferarum, lethalia medicamēta, & pestilērium mor-
 borum contagia prodesse, antidotisq; utiliter permisceri. Dodonæus.

MENSTRVA quoq; PROVOCAANT, radix asari, ari, acori, aristolo-
 chiæ longæ, asphodeli, allij, bryoniæ, cyperi, costi, capparorum, calami aroma-
 tici, dauci, dictamni, eryngij, fœniculi, helenij, lilij, petroselini, pęoniæ, rapha-
 ni, rubiæ, rusci, &c. de quibus singulis uide suprà suo loco.

De radicibus menses sistētib.

TORMENTILLA folio pentaphylli minore, septenis incisuris diuiso:
 radice breui, nodosa, cōpacta rubeo colore, sapore astringenti: cauliculis te-
 nuibus, subrubentibus: flore melino, adeō ut in pentaphylli genere sit repo- C
 nēda. Sunt, qui à septenis foliorū diuisuris Heptaphyllon uocēt. * Vrinæ in-
 cōtinentiā supprimit: sistit mēses, si in earū decoctō ad umbilicū usq; cōsede-
 rint fœminæ: uel si tritæ, & ex melle atq; spica subactæ, uētri, ac pubi illātur.
 Sāguinē è uulnerib. manantē cohibēt, superasperso earū puluere. Matthiol.

MENSTRVA quoq; SISTVNT radices Symphyti, &c. de quibus ui-
 de suprà suo loco.

De radicibus sudorem prouocantibus.

CINA radix parua ex Indiæ regione Ciniana, ad nos apportatur, crocei D
 ac subpallidi, seu pallidi coloris, gustus subacidi, obscuri, aut prorsus nullius
 odoris. * Valde extenuat: sudorē mouet & exiccet, idq; putredini resistit: ie-
 cur cōfirmat: hydropi auxiliatur: ulcera maligna sanat, leprā & elephātia fin-
 curat: Gallico morbo succurrit: corp^o alimēto destitutū reficit: scirrhis ieco-
 ris maximē pdest: ligno Guaiaco tamē à Sarfa infirmius existit. Andernac.

SARSA PARILIA, radix longissima, ex Peru Americæ provincia nu-
 per importata, non dissimilis glycyrrhizæ tenuissimæ, rugosæq; que, quan-
 do siccatur, colore inter croceum, & cinereū prædita: gustu subamara, odo-
 re obscuro, aut prorsus nullo. * Vncia eius in daabus libris a quæ cocta, uini
 rubri

DE RADICIB. VENEN. RESISTENT. 237

A rubri turbidioris colorem refert, tenuēq; essentiā habet, & summē prouocat sudorē. Decoctū eius cū tenui uictu potū, per dies triginta, luē uenereā, plus quā lignum Indicum sanat. prodest morbis articularijs, ulceribus, laxis ex pituita & defluxione tumoribus: cerebri & capitis uitia emendat: iecur confirmat: lienem extenuat: incipientem elephantiasin discutit. Andernacus.

De radicibus uenenis resistentibus.

ANGELICA cubitalem excedit altitudinē, caule geniculato, inani, multis alarum cauis referto: folia profert oblonga, per ambitum serrata, in nigrum uirescentia: flores albos, in umbellam coherentes: ē quibus semē prodit tenue, lentium modo compressum. Radix ei subest crassa, raphani modo, quæ in plures diuicatur ramos, gustu acris, & suauiter odorata. Nascitur in hortis. Colligitur autumnō: siccat, & cōseruatur per annos duos, uel tres. *Excalfacit, pariterq; desiccet ordine secundo completo, aut tertio incipiente. Proinde aperit, attenuat, & discutit. Venenis mirificē aduersatur: quare pestilentiam arceat hausta, aut frequenter commansa. Ipsa per se sumpta, pituitosos, lentosq; humores digerit. Idem præstat & radicis decoctum: quod etiam celerius ex frigore tussientibus auxiliatur: expectorat enim efficaciter crassam, lentamq; pituitam. Sanantur eodem ex aqua aut uino interna uiscerum ulcera, concretusq; sanguis dissoluitur, & roboratur uenterculus. Radix in puluerem trita, animi deliquijs, & cæteris cordis affectibus opem unicē præstat. Valet ad rabioforum & uenenosorum morsus, exterius cum ruta imposita, intrō in corpus assumpta. Matthiolus.

CARLINAE, siue Cardopatij duæ species: una humilis & absque caule: altera caulem promit. Vtriusq; florem candidum uidere contigit. Gesnerus purpureum reperiri scribit, quod & Franciscani fratres testantur. Humilia sunt spinosa, & oblōga, inter quæ medius emicat orbiculatus flos, amplus, magnus, exteriore parte instar echini castaneæ ualde spinosus: superius planus, & latē patens, cuius medium multis capillaceis staminibus fastū, oblonga, angusta ambiunt foliola, candida, aut purpurea. sereno hic explicatur cælo, nubilo uerō & per noctem ueluti se recludens cōtrahitur. radix huius oblōga, & mediocris crassitudinis. Altera species folia similiter ualdē habet spinosa, non rarō asperiora: caulem dodrantalem, aut altiore: florem in capitulo uti prioris, sed minorem multō: radicem digitalis ferē crassitudinis odoratam, & ut plurimum rimosam. De utriusq; nomine inter recētiōres non satis conuenit. Sunt, qui uelint priorem Chamæleonem album esse: alterum uerō Chamæleonē nigrum: alij utrunq; à Chamæleonibus differre asserunt. Chamæleonem autem album Dioscorides folia habere Scolymo similia ait, caulem non promere: ē medio spinas erigere echini marini aut Cynaræ modo: flores edere purpureos, ueluti pilos papposos: semen Cnici: radicem interius albam, aliquatenus aromaticam, grauis odoris, & dulcem, circa quam

uiscum reperitur. Nigrum uerò Chamæleonem, idem inquit, folijs quoque **A** esse Scolymi, sed minoribus, tenuioribus, ac rubro distinctis: caule dodranteali, digitalis crassitudinis, subrubente, & umbellam habere, in eaq; florē tenuem Hyacinthi æmulum, uersicolore, radicem uerò crassam, nigram, densam, interdum exesam, quæ dissecta sublutea sit, & manducata mordeat. Et cum Chamæleone quidem albo Carlinā humilem conuenire posse apparet, si fructus, aut capitulum responderet. Caule siquidem, & folijs spinosa, sed fructus non est ueluti Cinaræ. Pini conum siquidem Cinaræ capitulum refert, ex squamis multis fastigio acuminatis, ac spinosis coactus, quale non est Carlinæ. Neq; enim satis est, quòd caule careat, aut quòd uiscū ferat, sed reliquas etiam adesse notas refert. Nam ut Franciscani fratres tradunt, plures **B** Carduorum species reperiuntur caule uiduæ: possunt & aliæ uiscum ac gummi præbere. Plinius lib. XXI. cap. XVI. ixinem raram uisu & radice foliosam esse inquit, ex qua medium ueluti malum extuberat. Est autem Ixino Chamæleon albus. Exemplaria Helxine perperam habent. Idem de Carlina altera dicendum: tametsi enim folia fortē habeat Scolymi, & caulem dodrantealem, cum tamen flos non sit hyacinthi, id est, cœrulei coloris, desideratis & alijs, Chamæleon niger dici non potest. Accedit nostræ sententiæ in lib. Singularium suorum primo, diligentissimus P. Bellonius, qui ambas Carlinas à Chamæleonibus differre ostendit, & utrumq; Chamæleonem Italiæ, Germaniæ, & Galliæ in cognitum esse scribit. Albi Chamæleonis radicem perquam crassam esse ait, & pedalis, aut cubitalis longitudinis, multumq; odoratam, atq; ex ea lachrymam manare: Chamæleonis uerò nigri florem esse pulcherrimi, cœrulei, ac planè cœlestis coloris, quā Dioscorides *vanuðisforæ* appellat, ab Hyacintho nō scripto, qui creberrimè cœruleus est. Dodongus.

VENENIS etiam **RESISTUNT**, radix Apij, Allij, Aristolochiæ longæ, Bryoniæ, Cyperi, Carnabadij, seu Daronici, Costi, Fœniculi, Gentianæ, &c. de quibus uide supra suo loco.

De radicibus ambustis conferentibus.

HYACINTHI radix bulbacea est. * Hæc pueris cum uino albo illita, puerbertatem coercet, & non patitur erumpere: silit aluum pota, & urinam impellit: phalangiorum morsibus auxiliatur. Dioscorides. **D**

AMBUSTIS quoque medentur, radix Asphodeli, Bulbi, Liliorum alborum, &c. de quibus uide supra suo loco.

De radicibus dolorem sedantibus.

ANONIS seu **ONONIS** ramos habet fruticosos, dodranteales, aut maiores, frequētibus geniculis cinctos, cauis alarū multis, capitibus rotūdis: folijs lenticulæ, tenuibus, pusillis, ad rutæ aut pratensis loti folia accedentibus, subhirsutis, odoratis, non iniucundè olentibus. Muria conditur, antequam spinoso-

A spinosa fiat, cibus gratissima. Rami acutiorib; spinis, & ueluti spiculis firmioribus horrent. Radicem mittit candidam. * Quæ exalfacit, & extenuat. Huius cortex ex uino potus urinam ciet, calculos comminuit, margines ulcerû erodit. Radix cum decoquitur in posca, dolorem dentiû collutione mitigat. Decoctum eius potu hæmorrhoidas sanare creditur. Diosc.

DOLOREM quoq; sedant, radix Acori, Dauci, Eryngij, Ireos, Mandragoræ, &c. de quibus uide supra suo loco.

De radicibus discutientibus strumas.

B PLANTAGINIS radix * & mâducatu, & collutione, dentium dolores sedat: eadê cû folijs, ulceribus renû, & uesicæ in passo datur. Fertur tres radices, cû tribus uini cyathis, & pari aquæ modo, tertianis auxiliari: & quatuor, quartanis. Sunt, qui radices gestamine, discutiedis strumis utantur. Diosc.

DISCVTIUNT quoq; STRUMAS, radix Capparorum, Ireos: de quibus uide supra suo loco.

De radicibus uenenosis.

C MANDRAGORA si bibatur, cõfestim sopor insequitur, exolutio, ac uehemens ueternus, nihil temerè distans à lethargo. * Cui, antequam aliquid ex ijs accidat, uomitus & aqua mulsa proderit: postea nitrum & absynthium ex uino dulci aut passo sumatur. caput rosaceo & aceto perfundatur. Proficit excitatio & motus corporis & olfactus eupatorij, & piperis, sinapis, castorij, & rutæ, tritorum in aceto: & liquidæ picis, & odor è lucernarum exustione, & extinctu. Quòd si ægrè ij reuocentur, sternutamenta mouere, alijsq; communibus auxilijs uti conueniet. Diosc.

D FVNGORVM alij genere, alij copia lædunt: omnes tamen strangulatus suspensio similes concitant. * Quibus cõfestim succurrendum: communiter ex oleo uomere cogendi: mirificè iuuat lixiuia ex sarmenis, aut pyrastri furculis, epota cum sale, posca & nitro. Fructus aut folia pyrastri cum fungis decocta, strangulantem illam uim auferût, esitaraq; eisdem auxiliantur. Aduersus fûgos gallinacea oua cû posca pficiût, adiecta aristolochiæ drachma. item absynthiû cum uino melleq; sumptû, & ex aqua potum: apiastrum ex nitro: panacis radix, & fenê in uino: sæ x uini cremata, cû aqua: atramentum sutorium ex aceto: radix uel sinapis, aut nasturtium esu profunt. Diosc.

SVMPTO EPHEMERO, quod aliqui syluestre bulbû appellât, * pruritus in toto corpore excitatur, nõ secus atq; ijs qui urtica aut scilla laceffuntur: interna rorsionem sentiunt, stomachus cum ingenti grauitate exæstuat. cæterû inualefcente morbo, cruor strigmentis admistus, per aluum exigitur. Quibus, ut ijs qui salamandram hauserunt, uomitione aut clysterib; auxiliari conueniet: sed antea quàm uenenum inualefcat, dandum est decoctum frondium quercus, aut glandiû, aut malicorij: lac bibere prodest, in quo serpillum

pillum sit decoctum: item succum sanguinalis herbæ, aut ramorum uitis, aut **A**
 rubi, aut medullæ recētis ferulæ, aut myrthi cum uino. Baccæ autem myrthi
 tritæ q̄, & aqua maceratæ, ut liquor inde sumatur, opem ferunt. Media
 castanearum tunica similem effectum præbet, si cruda in aliquo supradi-
 ctorum succo sumatur: origanum quoq; cum lixiuio epotum. eximè iuuan-
 tur asinini lactis, aut bubuli calidi potu, etiam si in ore contineant: ita ut qui-
 bus copia lactis huius adsit, non aliud desiderent. **Diosc.**

VERATRVM ALBVM * strangulatus concitat, aut immodicas alui
 deiectiones mouet. Quibus ea medentur, quæ in fungorum mentione retu-
 limus. Nimios autem deiectionum impetus, in medicamentis quæ excremen-
 ta supprimunt, coercebimus. **Diosc.** **B**

De radicibus alterantibus qualitate occulta.

NOVI mulierem, quotidie ferè per annos multos uulua strangulationi
 obnoxiam, quæ ex illo morbo optimè conualuit hauriendo semel per heb-
 domadam sub lecti ingressum, uinum album, in quo uncia radicis **BRYO-**
NIAE efferbuisse. Et hoc medicamento per annum integrum usa, hinc ni-
 hil amplius incommodi sensit, inquit **Matthiolus**.

PAEONIAE radix, quòd solaris sit, eruta Sole tenente Leonem, die &
 hora Solis, nec non Lunæ crescente lumine, portantem ab Epilepsia liberat.
Marsilius Ficinus. **C**

De radicibus purgantibus bilem flauam.

RHABARBARVM radix est inæqualiter crassa, non admodum longa,
 rheopótico perquam similis colore & substantia. Eius tres sunt differentiæ:
 unum Indicum ex Sinarum regione omnium præstantissimum: alterum **Bar-**
barum, secundum locum obtinens: tertium Turcicum, omnium ignauissi-
 mum Laudatur subnigrum in rubrum inclinans, recens, graue, pro raritate
 sua, contractum, ex rufo & glauco alternans, & croci modo tingens. Adulte-
 ratur, si aliquot diebus in aqua maceratur, ut facultas eximatur: fucus uerò
 deprehenditur, si in contracto ea uarietas, quæ supra dicta est, non conspicit-
 tur, nec croci modo tingit, sed leuius est, & magis adstringit. Conseruatur an-
 nos tres aut quatuor integrum incorruptum q̄, si cera sola, uel cera cum the-
 rebintina liquata circumlinatur, aut melle albo, aut psyllio, aut milio merga-
 tur. Corrigitur tertia parte spicæ, uel squinanthi, uel cinnamomi. Dosis intu-
 sionis à drachma una cum dimidia, usq; ad decem: pulueris uerò à drachma
 una, usque ad quatuor. Calidum & siccum ordine secundo. * Purgat elemen-
 ter bilem flauam, pituitamq; præcipuè à uentriculo & hepate, & inde san-
 guinem purgat: obstructions liberat, & affectus inde sanat, icterum, hydro-
 pem, splenis tumorem, febres putridas, etiam diurnas, dolorem hypochō-
 driorum puncturum, &c. **Medici Florentini ex Mesue.** **D**

FILICI.

DE RADICIB. PURGANT. BIL. FLAVAM. 241

A FILICI folia sine caule, sine fructu, sine flore, ex uno pediculo cubitali longitudine exeunt, multifida, & lateribus pinnata, subgravi odore: radice per summa cespitum nigra, oblonga filices multas fundente, subastringente gustu. Nascitur in montibus & saxosis. Colligitur autumnus, siccatur & conseruatur per annum. * Radix laticineas excutit, sumpta drachmis quatuor ex aqua mulla: melius si cum scamoniae, aut ueratri nigri totidem obolis detur: sed qui sumunt, alia praegustare debent, &c. Dioscorides.

PURGANT quoq; bilem flauam Rhaponticum &c. de quo uide suo loco.

De radicibus purgantibus bilem atram.

B ELLEBORVM NIGRVM, uulgo à Ger. Christwurtz/ folia habet uiridia, platani similia, minora, folijs sphodilij proxima, pluribus diuisuris incisa, nigriora, & crassiora, subaspera: caulis asper: flores ex candido purpurei, cononeis similes, racematim coherentes, in quibus est semen enico simile: radicibus nigris, tenuibus; elleboro albo similibus, quarum duraxat est usus Reperitur in Germaniae plerisque montibus, & alijs incultis, ac asperis locis. In hortis uiuax est. Floret circa natalem Dominicum, si hyems clemens mitisque fuerit: alia mox soluto gelu. Eligi debet bene nigrum, corpulentum, plenum, in quo tenuis sit medulla, acre gustu, feruensque. Helleborum nigrum quo hodie plerumque utuntur, non est iam descriptum: uerum tamen etiam in Hetruria reperitur cum praedictis notis, tametsi raro. Itaque cura adhibenda est, ut id sumatur:

C quamuis non multum errent, qui in ueri loco utuntur uulgari. Colligitur in uere uel aestate: seruatur uero per annos duos uel tres. Corrigitur cinnamomo, foeniculo, aniso, mastiche, oxymelite, & passo. Solis animosis & robustis datur. Dosis pulueris à siliquis sex, usque ad scrupulum unum uel duos, cum passo, uel oxymelite. * Bilem utramque, & pituitam euacuat non citra difficultatem. Itaque febribus circuitu repetentibus, & diurnis conuenit: item furore periculis: altera capitis parte dolentibus: & quos cephalaea diu infestauit: infania & melancholia laborantibus, &c. Medici Florentini ex Mesue.

ELLEBORVM ALBVM [Germ. Weisnißwurtz/ Gal. Ellebore blanche, Ital. Elleboro bianco.] radicibus nititur multis, tenuibus, candidis, ab oblongo

D & exiguo capite exeuntibus cepearum modo: folia fert plantaginis: caulem palmo altiorem, cauum, tunidis conuolutum: gaudet montanis, & asperis, & non modo in Graecia, Italia, aut alijs calidioribus regionibus, uerum & in Germaniae ac Helueticorum montibus uiuet. uiuit & in hortis Floret Aestate, mensesibus, aut sub Autumnum legendum est. Deligendae sunt radices summis montibus collectae, candidae, mediocriter extensae, friabiles, carnosae, nullum in frangendo puluerem emittentes, quaeque sint medulla tenui, gustu feruente, nec tamen id uehementer: quae enim nimium acres sunt, strangulant. Calidum & siccum in tertio. * Vomitu multo purgat, & sternutamenta uiolenter mouet. Vitandum autem hoc est, quod strangulet. Medici Florentini ex Dioscoride.

H POLY-

POLYPODIUM radice dulci, austerâ, digiti parui magnitudine, multum **A**
 siccante, sed sine morfu. Probatum subdulce, subausterum, gustatu ad postremum
 subamaro, & non nihil aromatico, solidum, cirrhis seu nodis plenum, ex rubro nigrescens, colore intus herbaceo pistacii modo, recens, quercuum & arborum
 glandiferarum truncis adnatum. Seruatur per annum. Corrigitur aniso, foeniculo, zingibere, uel simili odorato aliquo. Dosis à drachmis duabus,
 ad aureos quatuor. Calidum est in tertio: siccum uero in secundo. * Humores
 crassos & lentos terget, digerit, siccatur bilem atram, & pituitam uel crassam
 uel lentam purgat etiam à iuncturis. Affectibus ob hæc melancholicis prodest,
 ut quartanis, præsertim cum mulsâ, &c. Medici Colonienfes ex Mesue.

De radicibus purgantibus pituitam. **B**

AGARICVM oritur in magnarum arborum truncis, uetustate iam putrescentium, & erosarum, tanquam earum uel apostema, uel fungus. Est duplex, mas & foemina. Mas est malus, præsertim qui longus, niger, durus, densus, grauis, & in fragmentis ceu uillos neruorum ostendit. Foemina si rotundior, alba, porosa, & rara ualde, & frangi facilis, leuis, dulcis primo gustatu, mox amara & stiptica, est melior, præcipue summa corporis sui parte. Cõseruatur per annos quatuor. Corrigitur tertia parte zingiberis, uel salis gemmæ. Dosis à drachma una usque ad duas: infusionis uero à drachmis duabus usque ad quinque. Calidum ordine primo, siccum uero tertio. * Pituitam crassam, lentam, putridam, & bilem flauam & atram purgat à cerebro, neruis, musculis senforijs, spina dorsi, thorace, pulmone, uentriculo, hepate, liene, renibus, utero, iuncturis. Vrinam quoque mouet, ac menses utrumque expurgat. Cutis colorem floridum reddit, lumbricos necat: ischiadi, & cæterorum articulorum doloribus confert, & febribus diurnis, ex materia uaria natis, &c. Mesues. **C**

CYCUMERIS SYLVESTRIS radix in plerisque calidis regionibus in ruderibus, sabulosis aliisque incultis locis reperitur: apud Germanos hortensis: autumno colligitur: siccatur in umbra, & conseruatur per annos sex. Dosis deiectionis est à drachma una usque ad quatuor: pulueris uero à granis quindecim usque ad drachmam semis. * Pituitam & bilem deiecit, præsertim in hydropicis: deiectiones autem citra stomachi iniuriam mouet. Mesues & Dioscorid. **D**

ESULA Græcis tithymallus dicitur. Sed uelut esulæ nomine tres plantæ intelliguntur, maior uidelicet, minor, & rotunda: sic etiam tithymalli genera septem à Dioscoride aliisque pluribus describuntur. Esula maiore pyritosa Dioscoridis intelligenda est, & Alsceram maius Mesuæ: esula minore, tithymallus cyparissias & alsceram minus: esula rotunda, peplos: quæ omnes plantæ hodie sunt cognitæ. Cognoscendæ sunt etiam reliquæ tithymalli species, præsertim characias, qui reliquis præferebatur, & Græcis erat in usu. hodie cognitus est, quemadmodum & reliqua tithymallorum genera, his præsertim qui in his inuestigandis diligentiam aliquam adhibent: nam omnes in **Hetræ**

DE RADICIB. PURGANT. PITUITAM. 243

A Hetruria reperiuntur. Eorū descriptio cum sit admodum proluxa, ex Dioscoride petenda est. Cæterum ex omnibus esulæ generibus minoris radicis cortex eligitur tenuis, lenis, fractu facilis, rubescens, Cassiæ fistulæ modo, post sex à collectu menses, ex loco libero collecta initio ueris. Conseruatur autem per annū. Corrigitur tragacantho. Dosis à siliquis duobus usq; ad tres. * Purgat ualenter pituitam, aquas, atram bilem, & à iuncturis. Medici Florentini.

EBVLI radix [Ger. *Zittich*, Gal. *Hieble*, Hisp. *Yezgos*.] longa est, crassitudine digitali. Nota est. Nascitur in montibus, syluis, locis humentibus, incultis, & campestribus, secus uias. Flores æstate, bacca autumnino maturantur. * In uino decocta, & in cibis data, hydropicos iuuat. Diosc.

B **HERMODACTYLVS** radix est officinis nota. Variæ sunt opiniones, cuius nam plantæ radix sit à ueteribus descripte. Verisimilior tñ est eorū sententia, qui colchi radicē esse existimant, tametsi Dioscorides uenenosam esse asseruerit: nam medicamentorū purgantiu magna pars ferè est eiusmodi. Hermodactylam unum idemq; esse & Græcis & Arabibus credimus: itaq; huius nostræ radicis facultatibus freti, ea utemur hermodactyli ueterū loco. Probatum candidus, corpulentus, plenus, grauis, non cariosus. Nascitur in montibus. Colligitur uere: siccatur in umbra, & conseruatur per annos tres. Corrigitur cumino, mastice, zingibere, pipere lōgo, &c. Dosis ab aureo uno usq; ad duos. Calidus & siccus ordine secundo, cū humiditate excrementosa, flatulenta, nauseabunda. * Pituitam crassam, præsertim à iuncturis trahit: ob id podagra, & alijs arthritidis differentijs confert. Medici Florētini & Mesues.

SAMBUCI radix uulgaris est notitiæ. Nascitur in horticulū sepibus. * Aquam detrahit: stomacho inimica: hydropicos adiuuat, &c. Diosc.

TURBITH planta est radice neq; magna, neq; longa, caulis dodrantalis, subinde longior, digitalis crassitudinis, hederæ modo per solum repit. folia profert Altheæ: flores etiam similes è candido rubetes, nonnunquam omnino exalbidos. Vtilis autē medicinæ caulis duntaxat pars inferior, radici proxima, quæ gummosa. Atq; huius cortex est, quæ officinæ ostendunt, crassior uidelicet quidam ac inanis, caudicis inferioris exterior cortex, medio exem

Dpto. Laudatur uacuum, arundinosum, fragile & plani corticis Turbith: deinde cui gummi adhæret concretum, quod gummosum dicitur, & albidum. At gummosum non est semper sua natura, sed Indi, quia uiderunt à gummositate optimi Turbith notas à nostris peti, solēt eius stirpem, ac cauliculos prius quam colligant, aut contorquere, aut leuiter uulnerare, ut liquor efflueret. quo tandem densato atq; concreto, cauliculos gummosos auferunt. Reperitur uerò & quandoq; absq; contorsione gummosum factum. sed tamen, quò facilius liquor emanare posset, uulnerari, ac contorqueri solet. Candidum etiam sit, in Sole resiccatum: in umbra etiam nigrescit. Prouenit in maritimis, uerum non adeò mari uicinis locis, ut unda eius allui queant, sed duabus aut

tribus interdum à mari leucis, siue milliariibus distantibus, & quidem in in- **A**
cultis, & potius humentibus quam siccis. Nascitur aut in Cambaya, Surrate,
Dio insula, Bazaim locisq; uicinis, & in Guzarate, ubi plurimum, atq; unde
magna copia in Persiam, Arabiam, Asiam minorem, & Lusitaniam effertur.
Præfertur autem in Cambaya natum. Arabibus, Persis, & Turcis Turbith ap-
pellatur: in Guzarate uerò Barcaman: in Canara puincia, cuius ciuitas Goa,
Tiguar. Habetur ab Indis Medicis pituitam deiciens, ac expurgans medica-
mentum: cui si febris abest, adijcere solent Zingiber, alioqui absq; hoc ex deco-
cto pulli gallinacei, aut cum aqua exhibet. Mesues Turbith calidū esse re-
fert ordine tertio, & crassam lentamq; pituitam uacuare: atq; hęc ē uentricu-
lo, thorace, neruis, atq; remotioribus artubus educere: sed tardioris facultatis **B**
esse, & uentriculum subinde eo subuerti perturbariq; quocirca Zingiber,
masticheo, alijsq; aromata ei permiscenda: addi & oleum amygdalorum dul-
cium, uel ipsa amygdala, aut saccharum, ne corpus huius usu extenuaretur,
aut emacresceret: ab alijs item cum palmulis, amygdalis dulcibus, alijsq; cō-
temperari, inde cōponentibus antidotum (electarium, aut electuariū officinæ
appellāt) quod *Αισθητικόν* dicitur, officinis ipsis, & Medicis exercitatis in
usu frequēs. Datur ipsi Turbith drachma (plus minus) una, ad summū duę.
In decocto uerò aut diluto tres, quatuor uel admittuntur. Garcias ab Horto.

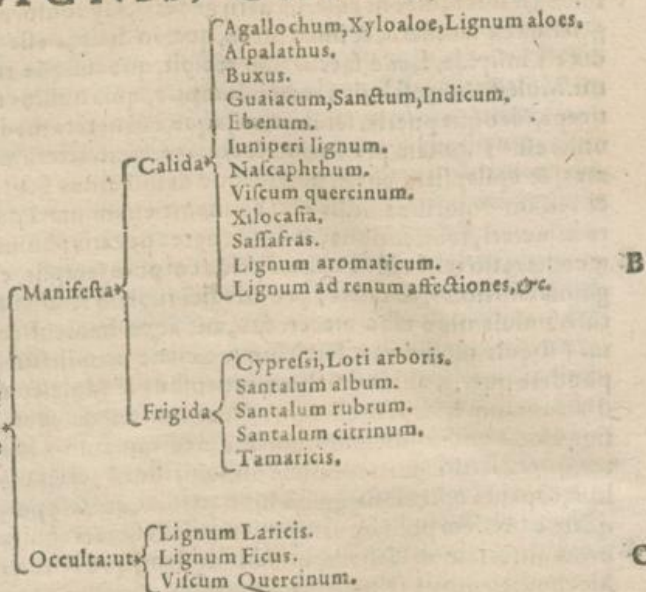
MECHOACAN radix est ante uiginti annos primū reperta in prouin-
cia Mechoacan dicta, quadraginta milliariibus supra Mexico, quam deuicit **C**
Ferdinandus Cortesius, Anno 1524. Iam uidimus apud Franciscanos huius
urbis nascentē ex ipsa prouincia Mechoacan nauī delatam, multis ramis lu-
xuriantē supra terram expansis, colore cinereo, qui uicinas perticas, aut per-
gulas scandunt, & multiplici nexu amplectuntur, folijs rotundis, in mucro-
nem desinentibus, secundum pediculum amplis, fibrosis, adeo uerò delica-
tis, ut humiditate carere uideantur: fructū coriandri sicci magnitudine, ra-
cematim cohærente, qui Septembri maturefcit: radice crassa uitis albæ seu
Bryoniæ modo, ut non defuerint, qui eandē plantam esse putarent, aut sal-
tem ei congenerem: sed multum differunt. Nam Bryonię radix uiridis & sic-
ca, admodum acris est: Mechoacan uerò insipida, & sine acrimonia. Milij se- **D**
mine obruta seruat hęc radix, aut lino picato, seu resinato inuoluta. Cæte-
rum nunc ex cōtinenti aduehitur Mechoacan, natum circa Nicaragua, & in
Quito (ubi diligēter colitur, & magno in usu est, ob eius mirabiles effectus)
longē præstantius eo, quod ex noua Hispania adferri consueuit: cuius flos,
semen, & ramuli etiam allati sunt. Erat uerò is flos quasi mali auræ, quinque
folijs constans maioribus, ē cuius umbilico protuberat calix, siue uescicula
quædam auellanæ magnitudine, membrana constans tenui, albicante, quæ
in duas cellulas tenuissima pellicula secretas diuiditur, & in singulis bina
grana, ciceris exigui magnitudine, colore per maturitatem nigro, guttu insi-
pido.

Apido cōtinebantur, quæ molli & spongiosa terra excepta, commodè nascuntur. Ex huius radice fit cōserua uarij generis, Cydoniorum modo, sed etiam gelatina ex saccharo, & illius succo, quæ in delitijs esse possunt: nam ut radix est insipida, facilè saccharum recipit, quocunque tandem modo paratur. Molesta non est huius radice sumptio, quia nullius mali saporis est particeps, ideo quæ pueris, senibus, alijs quæ, qui uetera medicamenta respuunt, utilis est. * Pituitam præsertim, & aquas educit. Icterus, Cephalæam, strumas, & epilepsiam curat, ueteres quæ defluxiones sistit, articulorum, coli, & renum doloribus utilis est: conuenit etiam uteri doloribus, asthmati, tussi ueteri, febrientibus, & lue uenerea uexatis: huius autem radice sumendæ ratio talis est. Purgato prius corpore serapijs, clysteribus, aut sanguinis missione, & diæta, pro Medici iudicio: huius radice leuiter conculcæ puluis uino albo maceratus, aut aqua sceniculi, anisi, aut cinnamomi (si quis uinum non fert) summo mane propinatur, dimidiæ drachmæ pondere pueris, unius drachmæ iuuenibus & adolescentibus, duarum uerò drachmarum uiris & mulieribus. Nèc inutiliter datur ex syrupo nouem infusionum. Dimidia post sumptum hoc medicamentum hora, somnus conceditur, ijs præsertim qui uomitibus obnoxij sunt. Facta purgatione, datur iusculum, & paulo post cibus, qualis his dari solet, qui sese purgant. Fiunt nonnunquam ex eodem puluere catapotia coriãdri sicci magnitudine. Mittit nobis **C**promontorium d. Helenæ, quod in eodem, quo Nicaragua tractu est, aliud Mechoacan genus syluestrius, quod graua symptomata excitat, ut uomitus immodicos, tormina, & alui profluuia: quam ob causam Scammonea nuncupatur, sed nemo (periculo semel factò) utitur. Simile est alteri cum folio, tum sarmentis, tum radice, sed per omnia minoribus: & ipsa etiam radix acrimoniæ non nihil habet.

Nicolaus Monardes.

DE LIGNIS, CAP. XIII. A

Ligna sunt partes plantarum firmissime, tanquam ossa in animalibus, durissima: horum alia alterant qualitate

De lignis calidis.

LIGNVM ALOES, Agallochū, Xyloaloes, Ger. Paradeißholz, lignū est, quod ex India atq; Arabia deportatur, uarium, maculatum, odoratum, gustu adstringens, cum quodam amarore: cortex eius corio similis, colore aliquantulum uersicolore. Arabibus præfertur id quod ex India adfertur, crassum, nigrum, uarium, solidum, graue, sine candore, & quod ignibus impositum diu perdurat. * Mansum animæ suauitatem commendat: pro thure ad suffimenta substituitur. Ramenta eius pota drachmæ pondere, languidum ex humore uentriculum, resolutumq; confirmant: adhæc iocinerosis, dysentericis, pleuriticisq; opitulatur. Hæc Medici Florentini ex Dioscoride. Cæterum Garcias ab Horto Agallochi historiam sic describit: Arbor est oleæ instar, interdum maior, fructum, aut florem uidere non contigit, ob difficilem & periculosam huius arboris diuturnam obseruationem, frequenter istic grassantibus Tigribus. Allati uerò mihi sunt à Malaca rami cum folijs. Ferunt autem recens dissectum Agallochum nullâ odoris fragrantia gratum esse, nec nisi siccatum, odoratum esse: imò eum odorem per uniuersam ligni materiæ non diffundi, sed in ipso arboris corde siue matrice coaceruari. Cras
sus

A sus est enim cortex, & ligni materies odoris expers. Haud negauerim tamē, quin putrescente cortice, & ligno, oleosus ille, & pinguis humor fugiat, & ad matricem, recedat, illamq; odoratiorem faciat, sed ut odor Agallocho concilietur, minimē putredine opus est. Multi enim sunt adeo experti, & dextri in Agallocho dignoscendo, ut etiam recens lectum iudicare possint, sit ne odoratum futurum, an nulla odoris iucunditate spiraturum. Etenim in omni lignorum genere, aliud alio præstantius est. Solent autem Malacæ incolæ Agallochum repurgare antè quàm negotiatoribus uendant. Cæterum lignum Aloes, licet hic natum, tres aureos pendit in singulas libras.

B ASPALATHVM officinis incognitum esse creditur, eiq; substituitur lignum aloes. Syluiο contraria est sententia, qui censet, lignum aloes officinariam, aspalathum uerius esse, quàm agallochum. Optimus est grauis, detracto cortice rubescens, aut in purpuram uergens, densus, odoratus, gustatu amarus. Est & alterum eius genus candidum, lignosum, sine odore: quod deteriorius habetur. Nascitur in Istro, Syria, & Rhodiorum insula. * Vim calefaciendi cum adstrictione obtinet. Vnde decoctum cum uino, ad tetra oris ulcera colluenda conuenit: ad nomas genitalium, & sordida ulcera infunditur: sabiectum in pefso, partum extrahit. Alium silit eius decoctum: & sanguinis reiectionem potu cohibet: urinæ difficultatem inflationesq; discutit. Dioscorides & Medici Colonienfes.

C BVXVS, Ger. Buchsbaum / Gal. du Bois, plāta est notissima: gaudet frigidis & apricis: spississima densissima, atq; pōderosissima, adeo ut in aquis nō fluitet, nec carie sentiat. Hęc etsi nullius sit in medicina usus, ut ueteres prodidēre nō desunt tamen ē recētioribus, q̄ uelint, nō aliud esse Italis Buxum, quàm Indis lignū, qđ Guaiacū appellāt: ea tantūm ratione ducti, quod pluries experimēto cōpertum sit, eius decocto etiā felicius eos sanatos esse, qui Gallica lue affecti erant. Quod etsi experientiæ concedi possit, illud buxi lignū præstare: attamen quod buxus in Italia nascens, & Guaiacū ab Indis petatum, una & eadem sint planta, nunquam profectō crediderim. Matthiolus.

D LIGNVM GVAIACVM, Sanctū, Indicū, ebeni genus esse creditur. Optimū est graue, dēsūm, interiore parte nigra, exteriorē, & illā ambiente, subflaua: cortice læui, firmiter hærente, ligni scobe, si manib. cōprimatur, simul cohærete (quod pinguedinis eius indicū est:) quod deniq; in sua decoctiōe multū odorē, saporem atq; colorē relinquit: magnitudo aut, aut paruitas fragmentorū nō sunt tam magni momēti, quàm notæ suprā dictæ: sed in hac parte mediocritas laudari potest. Aduertendum est, cortice nos uti seorsim: quem plerunq; fraxini cortice adulterari contingit aut similibus, qui tamen dignoscuntur sapore & odore quodam peculiari. * Exiccat, attenuat, liquefacit, expurgat, sudorem mouet: contagioni atq; putredini resistit: quapropter morbo Gallico mirè subuenit. Eius decoctū uetustis ulceribus, scabiei, & impetigini

petigini conuenit, decenti uictus ratione adhibita. Hodie per Chemiam, in A
aquam, in oleum, & in salem redigitur: quæ illius studiosi Mercuriū, sulphur,
& salem nominant: quibus multo tutius & celerius lues Venerea curatur.
Medici Florentini & Andernacus.

EBENVS optima habetur Æthiopica, & nigra, nullos habens uenarum
discursus, factitij cornus læuore: cum frangitur, densa apparet, mordens gu-
stu, atque adstringens. Suffitur iucundo odore supra carbones, sine fumi tæ-
dio. Recens autem ad ignem prolata, ob pinguedinem accenditur, & trita ad
cotem rufescit. Altera est Indica, internatis segmentis candicantibus, & mo-
dicè fuluis, item frequentibus maculis. cæterum prior bonitate antecedit.
Apud quosdam sesamina, aut spinea ligna consimilia pro ebenu ueneunt. B
quod discernitur ex eo, quod fungosa sunt, & in purpureas assulas resoluun-
tur, nihil mordacitatis in gustu, nec redolentiæ in suffitu præferentia. * Cali-
ginem oculorum absterget: ad ueteres destillationes, pustulasq; mirū in mo-
dū pollet: si quispiam facta ex eo coticula collyrijs utatur, melius proficiet.
Ad oculorum medicamenta efficax est, si scobes, ramentaue uino Chio die
noctūq; macerata, in collyria digerantur. Nonnulli præterita ipsa excolant,
reliquaq; eūdem in modū peragunt. Alij pro uino aqua utuntur. Vritur in
fictili nouo, donec in carbones redigatur. Lauatur plumbi usti modo: & ita
siccis, scabrisq; lippitudinibus conducit. Dioscorides.

IVNIPERI lignum ad cetenarios annos incorruptum perdurat: eiusq; C
carbo accensus, & suo cinere obrutus, ignē integro anno fouet. * Accensum
serpentes fugat. Corticis cinis cum aqua illitus, lepras eximit. Matthiōlus.

NARCAPHTHVM ex India defertur, lignum est corticosum, simile sy-
comori libro: & uelut putridum; antiquitatem nimia præ se ferens: quod iu-
cundi odoris gratia suffitur. Miscetur thymiamatis compositis; * Cōstrictio-
nibus uulnæ suffitu prodest. Dioscorides.

VISCVM; Ger. Mistel/Gall. du Guy, ou de la Glu, per se non est arbor, sed in
arboribus nascitur, fronde plerūq; perpetua. Laudatissimum, quod in quer-
cu provenit, recens, intus porraceum, extrā fuluū, quod asperi nihil, aut fur-
furosi conceperit. Fit acinis in quercu nascentibus buxæo fruticis folio. * Li. D
gnum tritum, potatum, comitialibus prodest. Dioscorides.

XYLOCASSIA, XYLOCINNAMOMVM; Cassia Græcorum cre-
ditur esse cinnamomum siue canella crassior rudiōrue ex annosis arboribus
cinnamomi arboris, lauro similis, aut saltem ex trunco potius, quàm extene-
rioribus eius ramis decerptus cortex. Quemadmodum enim cerdones co-
rarij ad operas suas grauatim admittunt cortices quercuū annosarum cras-
siores, experūt uerò tenellos tenellarum & nouellarum quercuum cortices:
ita constat tenellos & subtiliores cortices cinnamomi longè magis aromati-
cos esse crassioribus. Vnde tale cinnamomum Reges Portugaliz ægrè etiā
dimitunt,

A dimittunt, adeò ut præstantissimum cinnamomum etiamnã uix habeamus: imò & Actuário leptocinnamomum, id est, tenue cinnamomum pro optimo habetur. Cassia itaq; nobis allata, præfertur longa, odorata, gustu cum acrimonia grato, rufescens. Medici Colonienfes.

SASSAFRAS ligni quoddam genus ex Florida noui orbis prouincia, quæ uiginti quinque graduum altitudine polum habet, nunc recens in Hispaniam inuehitur, cuius ante paucos annos notitiam Gallus quidam mihi dedit, eius facultates mirum in modum prædicans, aduersus uarios morbos, ut ipse & alij Galli experti erant, ab eius regionis incolis edocti. Profligatis ex ea regione Gallis, nostri Hispani in similes morbos incidere cœperunt, ob prauis succi alimenta, aquarum crudarum potationem, & sub dio dormitiones: at à quibusdam, qui remanserant Gallis, de huius ligni facultatibus moniti, eo usi sunt, & sanitati restituti. Dicitur hæc arbor Indis Pauame, Gallis (quos imitati sunt Hispani) nescio quam ob causam, Sassafras. Arbor est magna, Pini medicocris magnitudine & forma, (tametsi minores inueniantur) unico trunco nudo, ramis in cacumine expansis, ut Pinus repurgata, cortice, quem integit tenuis cinerea quædam pellis, ex cinereo nigricante, gustu aliquantulum acris, sed aromatico, nonnihil ad fœniculi saporem tendente, odorato, ita ut pauca eius quantitas cubiculum suo odore impleat: materia trunci, & ramorum alba ad cinereum colorem tendente, non adeo aromatici saporis, & odoris, uti cortex: folio ficulneo, in tres angulos desinente, nouello uerò folio pyri folium emulante, sed quod uestigia angulorum habeat, semper uirente, hoc est folijs nouellis semper eis, quæ decidunt succedentibus, colore uiridi obscuriore, odorato, præfertim si siccum sit: an florem fructumue ferat, incertum: radicibus nunc crassis, nunc tenuibus, pro arborum magnitudine, leuibus, sed non adeò, ut lignum, per summos terræ cespites expansis, ut facile euelli possint, quod ferè commune est omnibus arboribus Indicis: (imò referunt Hispanicas arbores eò delatas, steriles fieri, nisi in superficie terræ plantentur) cortex radici firmitus inhæret cinereus, ipsiusq; arboris cortice magis aromaticus, ideoq; radicis decoctum odoratius & præstantius est, & ab Hispanis istic usurpatur. Nascitur in maritimis, & locis temperatis, hoc est, neque nimium siccis, neque nimium humidis, ut in portibus sanctæ Helenæ, & sancti Matthæi: nam alibi per uniuersam Floridam haud facile inuenias: istic uerò sunt integræ syluæ, quæ ob suauissimum, quem spirant odorem, ab Hispanis primùm eò uenientibus, arborum Canellæ esse existimabantur: nec immeritò, nam adeò odoratus est, & acris huius arboris, atque Canellæ cortex, & eisdem effectus præbet eius decoctum, quos Canellæ. Omnium optima est radix, deinde rami, tertio truncus, sed cortex omnibus præfertur. Arboris & ramorum temperamentum calidum & siccum est in secundo gradu, cortex aliquantum calidior, ad initium tertij gra-

dus in calore, & siccitate accedens: quibusdam calidus in fine primi, siccus **A**
 in tertio gradu. Licet corricis & ligni usus dūtaxat in Medicina receptus sit,
 Indi tamen recentia folia trita, vulneribus imponunt, & sicca in alios medi-
 cos usus seruant. Eius decoctum commendatur in omni morborū genere,
 præsertim uerò in obstructionibus, & partibus internis roborandis: ad ter-
 tianas, & febres antiquas. Cōmodè ex saccharo propinatur defluxione labo-
 rātibus, asthmate, pectoris uitijis ex frigidityte prouenientibus, & cōsequen-
 ter doloribus nephriticis, & renum, è quibus calculū eijcit, & flatus discutit:
 quam etiā ob causam uterū ad conceptionē præparat, & mēses prouocat. Vo-
 mitus cohæbet, concoctionem iuuat, aluumq; subducit. Illius fragmentum al-
 siduè gestare, & odorari maximè prodest aduersus pestis cōragia, præsertim **B**
 non neglectis alijs remedijs. Deniq; ob ingentem siccitatem, & moderatum
 calorem, est remedium excellēs ad omnis generis defluxiones, quoniam eas
 absumit: sed ijs qui extenuati sunt, & imbecilles, non conuenit. Decocti uerò
 seu aquæ præparandæ hæc est ratio. Radicis cum suo cortice assulatim con-
 fractæ uncia dimidia, in tribus aquæ sextarijs, fictili nouo duodecim horis
 maceratur: lento igne ad duorum sextariorum cōsumptionem decoquitur:
 colatur, & in fictili uitrato adseruatur. Postmodum supra ea fragmēta tantū
 aquæ superinfunditur, decoquitur ad dimidij sextarij cōsumptionem. Ea est
 secunda aqua, quæ ordinarij potus loco erit. Illud uerò obseruandū est, plus
 aut minus ligni in decoctionē iniici, uiribus, & temperamento ægrorum cō-
 sideratis: etiā minore quantitate, & minus cocta propinatur hæc aqua, bilio-
 sis, quàm pituitosis. Sed uulgariter quarta sextarij pars aquæ tepidæ sumitur
 mane, deinde sudatur, & uestis mutatur, nec quisquam eorum, qui hoc medi-
 camentū sumpserit, lecto se cōtinere cogitur. Prandiū sit media gallina assa,
 cum aliquot uuis passis, & amygdalis, & auellanis tostis: cœna sit è conseruis
 conuenientibus morbo qui curatur, potus secunda aqua. Singulari experi-
 mento didici, hoc decoctū, ut dixi, propinatū, utilissimū ijs fuisse, qui pedes
 & manus podagra sic cōtortos habebāt, ut ijs uti non possent. Ad luem item
 Veneream non minus utile, quàm aqua Guaiaci, aut Chinæ. Ligni fragmen-
 tum præmansum eo dente, qui dolet, & istic retentum, dolorem sedat. Porro **D**
 qui tam exquisita uictus ratione uti nolēt, aquam simplicem hac ratione de-
 coquant. Ligni assulatim cōfracti semuncia, plus uel minus, pro conditio-
 nibus iā enumeratis, in tribus aquæ sextarijs ad dimidias coquitur: ea aqua
 dia utendum cum in prandio, tum in cœna, & interdiu. Qui uino abstinere
 non norunt, ea aqua diluere poterūt, etenim saporis & odoris gratiam uino
 conciliabit. Nicolaus Monardus.

LIGNVM AROMATICVM Bernardinus de Burgos pharmacopola,
 mihi ostendit ligni cuiusdam fragmentum, ligno sancto ferè simile, cuius cor-
 ticis odor, & sapor adeo aromaticus, & excellens est, ut macis, aut nucem
 myristicam.

- A** myristicam longè superet, imo Canellam odoris suauitate, piper acrimonia. Magna huius ligni quantitas in monte quodam cæsa fuerat, & in nauem seu liburnicam delata, ignis struendi causa. Vnde perspicere licet, quàm multæ arbores, & aliæ plantæ in nostris Indijs inueniuntur, insigni facultate præditæ, quandoquidem ignis struendi gratia odoratis, & aromaticis arboribus utuntur, quarum cortice in puluerem redacto, cor & uentriculus roborari, reliquaq; membra foueri possent, & aromatum ex Maluccis insulis, Arabia-que & Perside usq; petitorum, uices supplere. Sed nos accusandi sumus, qui eas diligentius non inquirimus, & inuestigamus, quandoquidem spontè montibus, locisque incultis nascuntur. Idem.
- B** LIGNVM ad renum affectiones, & urine incommoda. Nobis etiam mit- tit noua Hispania ligni quoddam genus crassum, & enode, materie piri: cuius usus iam diu receptus fuit in his regionibus, ad renum uitia, & urine difficultates, & incommoda. Postea expertum est, eius aquam in iecoris & lienis obstructionibus utilem esse. Fit autem hac ratione. Lignum assulatim & minutim concisum in optima & limpidissima aqua fontana maceratur, atq; in ea relinquitur, donec aqua à bibentibus absorpta sit. Dimidta hora post iniectum lignum, aqua cæruleum dilutiorem colorem contrahit, qui sensim intenditur pro temporis diuturnitate, tametsi lignum candidum sit: cæruleum ideo dico, quoniam adulteratur alio ligno simili, quod aquam croceo colore inficit, ne quis fallatur. Hac aqua assidue utuntur, ea uinum diluunt, & mirabiles experiuntur effectus, sine ulla humorum commotione: neque enim opus est alia uictus ratione, quàm temperata: siquidem aquæ sapor nõ magis immutatur ligni iniectioe, quàm si pura esset, & nihil in ea maceratum. Calidum & siccum est in primo gradu. Idem.

De lignis frigidis.

- CVPRESSI** patria Creta insula est. Perpetua coma uiret, eiusq; materies nec cariem, nec uetustate sentit, ut etiam cedri, ebeni, taxi, buxi, & oleæ. Lignum nulla temporis diuturnitate sua uolentiam exuit. Matthiolus.
- D** LOTI arboris lignum dysentericis utile est, in scobem redactum, & in aqua ferrariorum maceratum, coctumq; & per clysteres iniectum, cum uariis oleis, quæ eiusmodi affectibus profunt. Andernacus.
- SANTALVM** in utraque India syluis densissimis, ingentissimisq; nascitur. Cuius tria numerantur genera: quorum præfertur pallidum, secundum locum habet album, postremum rubrum, quod nullo comendetur odore. priora duo suauiter spirat. Refrigerat excessu tertio, siccatur uero secundo. Rubrum priuatim defluxiones prohibet: incandescentibus inflammationibus podagrisq; ex succo solani, aut sedi, uel portulacæ utiliter illinitur. Candidum ac pallidum, ex rosarum aqua fronti imposita, capitis dolores mulcent. Aduer-

1 2 santur

santur omnia calidis febribus: epota æstuantæ uentriculo mirificè auxiliantur. **A**
 Fiunt ex ijs & aqua rosarum epithemata, quæ uentriculo illita eius feruorem in ardentissimis febribus extinguunt. At hæc santalum non modò cordi efficacissimè læticiam affert, sed & robur non paruum addit. Quare his immiscetur medicamentis, quæ cordi, & cordis palpitationi maximam opem præstant. Matthiolus ex Auicenna.

TAMARIX, seu **MYRICA**, arbor uulgò cognita est, cum apud pigras & stagnantes aquas enascatur, fructum quasi florem ferens, compage musco sum. Potorios calices è caudice lienosis moliuntur, quò datus in his potus proficiat. Cinis huius omnia ulcera ignis exustione còtracta, efficaciter exicat. Dioscorides & Serapio. **B**

De lignis alterantibus qualitate occulta.

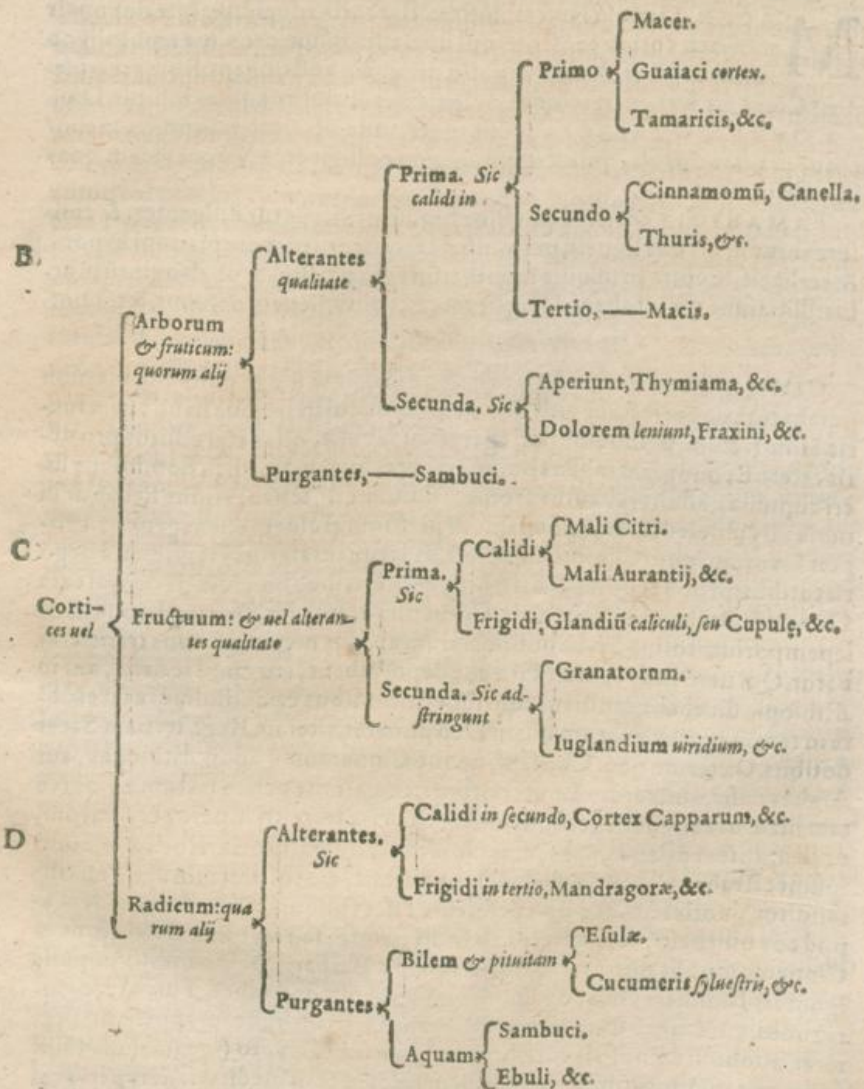
LIGNVM LARICIS alumine illitum non comburitur. Cuius rei specimen edidit Archelaus Mithridatis præfectus in lignea turri contra Syllam, quâ frustra incendere conabatur, eo modo quo Cæsar castellum ex larigna materia constructum circa Padum. Plinius.

EX LIGNO FICVLNEO cochlearia facta hoc habent peculiare, quòd carnes ad celerem coctionem adigunt, si elixationi earum sæpius admoveantur, uel cum illis unà elixentur. Mizaldus.

EX VISCO QVERNO orbiculi, uulgari filo transfixi, idem præstant in amolienda & præcauenda epilepsia, quod Pæoniæ masculæ radix, aut Smaragdus è collo pendens. Hollerius. **C**

D. E.

DE CORTICIBVS. C ▶ XIII ▶

De corticibus calidis in primo.

MACER, Germ. Muscatblüß/ex Barbaria aduehitur: interior nucis moscatæ cortex censeatur, qui nucleum ipsum proximè ambit: lignosus, flauescens, crassus; & gustu perquam adstringens: stomacho tuauis. * Cõtra cruétas excreationes, dysenterias & alui fluxiones bibitur. Dios.

CORTEX GVAIACI, annosis niger, iuuenib. uerò subrutilus melior atque præstantior est, qui ex optimo ligno colligitur. * Vires easdem, quas lignum obtinet.

TAMARICIS cortices cultello abraduntur: siccantur diligenter: & conseruantur in arculis ligneis, per annũ. * Dantur cruentæ excreationi in potu, & cœliacis, & cõtra profuua fœminarũ, regiũ morbũ, & phalangiorũ morfus: illiti tumores inhihent. Decoctum cum uino, lienem absomit, &c. Dios.

De corticibus calidis in secundo.

CINNAMOMVM, seu Canella, siue Calsia tã longa difficilij; uia olim petebatur, ut perfectam eius notitiam consequi ueteribus haud facile fuerit. Hinc factum, ut innumeræ fingerentur fabulæ, quas Herodotus pro ueris refert. Et quoniam ingens huius erat precium, maiorq; in hominibus lueri cupiditas, adulterabantur aromata huiusmodi, & hac ratione fiebat, ut diuersa illis inderentur nomina, tametsi plerunq; eiusdem essent generis. Propter locorum igitur distantiam, & minus frequentatas has regiones à negotiatoribus, probè cognita Calsiæ historia ueteribus non fuit. Nam qui eam Ormuz & Arabiam deuehebant, Chineses erant. Ex Ormuz deinde in Alepemporium totius Syriæ nobilissimum ab alijs negotiatoribus transferebatur. Qui uerò inde eam ad Græcos deportabant, aut apud se nasci, aut in Æthiopia dicebant, multisq; cum superstitionibus cædi, diuidi; à sacerdotibus in ternas partes, quarum unam Deo poneret, alteram Regi, tertiam Sacerdotibus. Cæterum neq; Calsiam, neque Cinnamomũ apud Æthiopes, aut Arabes nasci, nostrorum Lusitanorum nauigatione palàm factum est. qui totam illam orã circumlegerũt, magna; ex parte terrestri itinere peragrarunt, nullam autem calsiam, aut Cinnamomum uidisse affirmat. Huc adde, quòd ipsimet Arabes Canellam dictam hinc petunt, eiusq; precium apud eos intenditur, quoties hinc eò non defertur. Dicit aliquis, Canellam quidem apud eos non nasci, & propterea ab Indis petere, sed legitima Calsia & uero Cinnamomo eos non carere, fortè autem à Barbaris, & in conditis populis ignorari. Familiares habeo eruditos uiros Medicos Arabes, Turcos, & Corrazones, qui omnes Canellam crassiozem, Calsiam ligneam appellant. Præterea nonnulli ex nostris totam Æthiopiam sub Ægypto (quam nunc Guineam uocant) non solum secundum mare, sed & in mediterraneis peragrarunt, alij ab insula d. Thomæ nuncupata usq; ad Sofala, & Mozambique, & inde

A inde Goam penetrantes, alij pleriq; à promontorio Bonæ spei (cum naufragium passi essent) usq; ad Mozambique, & Melindam, ita ut utramq; Æthiopiam supra & infra Ægyptum perlustrarint: nulla tamé his conspecta est Canella uel Calsia. Cum igitur orbis nunquam ita fuerit cognitus, præsertim Lusitanis, uerisimile est non defutura huiusmodi aromata, & celebria medicamenta, qualia sunt Cinnamomum & Calsia: sed abundantiam ipsam, hanc nobis dubitationem parere. Neq; enim (tametsi nostri minimè curiosi fuissent) credendū est ipsos incolas tam nobilia aromata tacituros. Nam quemadmodum barbarissima gens, quæ insulam d. Laurentij incolit, mercatoribus, qui eò interdum deuehuntur, fructum quendam Auellanæ magnitudine ostēdit, quod Caryophyllos redolet: eadē ratione credendum est Æthiopes Cinnamomum & Calsiam adeo odorata medicamenta nostris demonstraturos fuisse. Porrò Calsia lignea Arabibus, Persis & Indis Salihacha uocatur: à uulgo autem Indorum eodem nomine dicitur, quo Canella: nullam enim inter Canellam & Calsiam differentiam faciūt. Neq;, ut uerum dicam, quispiam Calsiam à Canella differentem uidit. Cæterum quòd Canellæ diuersa Cinnamomi & Calsiæ nomina indita fuerint, occasionē præbuisse puto Mercatores Chineses, (nā annales urbis Ormuz produnt olim quadringentas naues à China uno eodemq; tempore eò appulisse) qui cum è sua regione aurum, sericum, porcellanas, moschum, cuprum, margaritas, aliasq; huiusmodi merces eueherēt, nonnullas ex eis in Malaca uendebāt, sandalū, nucem myrasticam, macerem, caryophyllos, lignum aloes, contrā in suas naues inferentes, quæ rursus in Zeilan, & Malauar diuendebant, indeq; fuebant Canellam, ex Zeilan uidelicet laudatissimam, & ex Malauar minus selectam: similiter & ex Iaoa. unde etiam Piper, Cardamomumq; euehebant, eaq; omnia deinde Ormuz, aut in Arabiæ oram maritimam perferebant. Interrogati autem isti Chineses, quæ nam essent hæc aromata, & unde ea adueherent, fabulas illas narrabant, quas recenset Herodotus, ut his commentis earum mercium præcia augerent. Cum autem quæ in Zeilan nata esset Canellam, ab ea, quam in Iaoa, & Malauar sumperant, differre conspicerent, diuersa illis indidēre nomina, cum tamen eiuſdem generis essent cortices, pro soli cœliq; uarietate solū differētes, ut plerunq; idem fructus pro regionū & soli uarietate suauior fieri, aut à naturali bonitate degenerare solet. Ementes ergo Ormuz incolæ eam Canellā à Chinesibus, idcirco eam Darchini, quod Persis lignum Chinesē sonat, appellarunt: deinde Alexandriā uehentes, ut eam Græcis eò confluentibus cariūs uenderent, Cinnamomum uocarunt, quod significat lignum odoratum, quasi Amomum ex China delatum. Deteriori autem Canellæ, quæ scilicet ex Malauar, & Iaoa delata esset, idem nomen quo in Iaoa appellatur, indiderunt, scilicet *Calsiam*, quod lingua Malaya dulce lignū sonat, (hanc corrupto uocabulo Calsiam Græci dixerunt)

xerunt) duo diuersa nomina eidem rei imponentes. Vfus est autem Auicen A
na lib. 2. cap. 128. cum Rhase, & reliquis Arabibus, uocabulo Persico *Darchini*,
ut plerisq; alijs Persicis solet. Nam canella cuiuscunq; generis Arabicè *Qyer-
faa*, & *Qyerse* dicitur. Reliqua uerò nomina Arabibus prodita corrupta sunt,
ut *Darsibahan* & similia. Vocatur in Zeilan Cuardo: in Malyo, uti dixi, *Cais*
manis: in Malauar, *Cameaa*. Nam quod Serapio *Darchini* arborem de Chi-
na interpretatur, corruptum est exemplar, & hæc interpretatio ab interprete
addita. Cæterum rogatos uolo omnes cum Medicos, tum Pharmacopœos,
ut posthac *Cassia* loco *Canellam* deteriorem præscribere desinant, & sele-
ctissima utantur, quandoquidem tanta nûc est eius copia. Tum etiã ne *Cas-
siam* duplici pondere pro cinnamomo in compositionibus iniiciant, tametsi B
freti *Dioscoridis* & *Galen*i autoritate. Scribunt nõnulli, *canellam* nostram
ueterum *Cassiam* non esse, quòd (ut aiunt) nigricas sit, & inodora: aut si sit,
Pseudocassiam *Dioscoridis* esse potius, quàm legitimam. Fit interdum, ut
etiam hîc in India *Cassiam* admodum deprauatam cum alia inueniamus non
exigua quantitate, (quoniã aut non bene parata fuit, aut nõ suo tempore cæ-
sa) quandoquidẽ uix *Aroma* reperias corruptioni magis obnoxium, quàm
Canella est, præsertim si diu in naui perstiterit. Est enim hæc regio putredini
admodum obnoxia, maritimis præsertim locis, imò quotidiana experientia
uidemus, *Canellam* singulis annis multum de sua odoris & saporis suauita-
te deperdere. Si quis plura de *Cassia* requiret, legat *Manardum* lib. *Epist.* 8. C
epist. 1. & *commentarios Matthioli*, lib. 1. cap. 12. & 13. qui multis argumentis
demonstrant, nostram *Canellam*, legitimam *Cassiam* esse. Sed quod *Cinna-
momum* inueniri negent, in eo falluntur, cum *Cassia*, *Cinnamomum*, & no-
stra *Canella* unum idemq; sint medicamentum. Annotauit *Lacuna* lib. 1. cap.
13. in ædibus *Indicis Vlysisipone* se omnia *Cinnamomi* genera à ueteribus
descripta, obseruasse. Sed ego hîc in India plura duobus non obseruauit, ui-
delicet quod in Zeilan nascitur, & quod in *laoa*, & *Malabar*. Nã quod in *Lu-
sitaniã* deuehi solet, *Zeilaniticum* omnino est. Poterit autem fieri, ut quin-
que genera bonitate discreta inuenirent, non autẽ genere diuersa. Quod uerò
deinde addit de *Cinnamomo* cum *Maria Stiliconis* uxore reperto sub *Pau- D*
lo III. fabulosum prorsus uidetur. Fatentur nõnulli, *Cinnamomum* quidem
nos habere, sed non illud *Mosyliticum*, quod à *Dioscoride* lib. 1. cap. 13. cæteris
generibus præfertur, quodq; *Theophrastus* lib. 9. cap. 5. multis nodis con-
stare scribit. Sed his abundè satisfactum puto ijs argumentis, quæ antè pro-
tulimus. Porrò *Cinnamomum* siue *Canellæ* arbor magnitudine est oleæ, in-
terdum minor, multis ramis prædita, non ijs quidem contortis, sed rectis fer-
mè: folijs *Lauri* quidem colore, sed forma ad *Citri* folia accedẽte, (non uerò
folijs *Iridis*, ut fabulosè quidam scripsere) floribus candidis, fructu nigro, &
rotundo, auellanæ ferè magnitudine, aut exiguis oliuis simili. Est autem *Ca-
nella*

- A** nella nihil aliud nisi secundus & interior arboris cortex. nam hæc arbor duplici cortice munita est, veluti suberis arbor, non eo tamen adeo crasso, & distincto. Exemptus ergo cortex crasso illo, & exteriori libro repurgatur: dein de in laminulas quadrangulas sectus, humi abijcitur, atq; ita per se conuoluitur, ut truncus unus rami integer cortex uideatur, cum tamen duntaxat partes sint corticis in tubulos digiti crassitie conuolutæ, truncus uero interdum femoris crassitudine reperiatur. Roseum autem illum; siue ex cinereo uinum colore Solis calore contrahit: qui non probe paratus, candicans, siue cinerei coloris fit: nimis uero Solis ardoribus adustus, niger. Exempto cortice, trib. postea annis ab ea arbore abstinetur. Frequentes sunt hæc arbores
- B** in Zeilan, solebatq; uili emi Canella: sed triginta ab hinc annis, nemo eam emere potuit, præter procuratorem regionum negotiorum: factorem uocant. Zeilanicis minores sunt eæ, quæ ignobiliorem Canellam præbent in prouincia Maluar, & in Iaos siue Iaua, non tamen adeo pusillæ, ut eas Plinius lib. 12. cap. 19. & Galenus lib. 1. de Antidotis esse censent. Sunt uero omnes syluestres, & sponte nascentes. Nusquam alibi, quod sciam, nascitur Canella, tametsi Franciscus de Tamara scribat in freto maris Erythræi Cinnamomi arbores & Lauros maris æstu interdum opertas inueniri: quoniã nostri singulis annis per mare Erythræum nauigant, nullam tamen huiusmodi arborem uiderunt. Nam quod ad Occidentalis, quam uocant Indiæ historiam attinet, nõ uerisimile uidetur Canellam istic nasci, quandoquidẽ eam dicit calices glandesq; suberis modo ferre, cum legitima Canella ueluti oliuas ferat: sed alia erit sui generis arbor. Nec, uti eadem refert, in China nascitur. nam è Malaca Chinam cum alijs mercibus defertur. Intelligo uero plurimam etiam Canellam in insula Mindanao nasci, & uicinis insulis, sed procul eæ à China absunt. Putarunt etiam nonnulli in Alep nasci Canellam, quod apud aliquot scriptores præscriptum inuenerint, Cinnamomum Alipitinum: sed sciant, non magis istic, quàm in Hispanijs nasci. Verum cum ex his regionibus Ormuz, & inde Alep deuehatur, factum est, ut incorruptam Canellam inde in Europam aduectam, ab ipsa urbe Alep denominarint. Tametsi autem Zeilanitica reliquis præferatur, inuenitur etiam interdum ignobilis, qualis est, quæ crassiori cortice constat, minusq; in tubulos conuoluitur, quod non sit eiusdem anni: quo enim uetustior cortex, eò deterior. Quæ uero in Maluar nascitur, tota ferè est ignobilis, tantumq; à Zeilanitica differt, ut centenæ Zeilaniticæ libræ, decem aureos pendant, Maluaricæ uero libræ quadringentæ unum duntaxat aureum. Exillat ipsa radix liquorem Caphuram redolentem. Sed Rex uetuit radices uulnerari, ne arbores pereant. Elicitur aqua plumbeis, aut uitreis instrumentis ex ipsis floribus, sed quæ fragrantia & odoris stauitate ei cedat, quæ ex corticibus nondum exiccatis elicitur, tametsi ex solis floribus elici author sit Lacuna lib. 1. cap. 12. * Vtilis est stillatitius hic liquor

ad plurima: nam stomachi imbecillitatem roborat, coli dolores ex causa frigida prouenientes illico lenit, ut plerunq; sum expertus, faciei colorem commendat, & oris halitum, præterea ad condiendos suauioresq; efficiendos cibos perquam idoneus. Ex Canellæ baccis oleum extrahitur, quemadmodum ex oliuis, seuaceum quodammodo, & saponi Gallico simile, inodorū, nisi calefactū sit, tunc enim Cinnamomum aliquantulū olet. Eo utuntur aduersus uentriculi & neruorum frigidam intemperiem. Cæterum excalfacit Cinnamomū, emollit, & concoquit: urinā ciet, tam menses, quam partus potum, aut ex myrrha impositum pellit: contra bestias, quæ uirus eiaculantur, uenenaq; conuenit: caliginē pupillis oculorum obuersantem discutit: crassitiem extenuat: lentigines, & uitia cutis, in facie, ex melle illitum detergit: contra tusses, defluxiones, aquam subter cutem fusam, renum uitia, & urinæ difficultatem efficax est. Vnguentis preciosis inseri solet. Et in summa, magni ad omnia usus. Garcias ab Horto, & Dioscorides.

THYRIS cortex, qui ex arbore thurifera detrahitur, præfertur pinguis, odoratus, recens, læuis, crassus, sine mēbranis. Adulteratur admisso pini aut nucis eius cortice: sed horū index ignis est: siquidē thuris cortex legitimus paulatim ardet, & cum odoris fragrantia uaporē eiaculatur: adulteratus uerò nequaquā incenditur, sed totus in fumū sine odore consumitur. Vis eadem quæ thuris, sed ualidior, adstringentiōq;. Quare potu cruentis excreationibus, uuluis fluxione laborātibus in pello cōfert: ad cicatrices oculorū, & caua, sordesq; efficax est. tostus scabris lippitudinibus auxiliatur. Dioscorid.

De corticibus calidis in tertio.

MACIS, Ger. Muscatblüsi/ nucis moschatæ exterior cortex est, in quo nux latet, quemadmodum auellana in suo putamine. Præfertur crassum, plenum, odoratum, sapore subacri: hodie notum. * Ventriculum roborat, & concoctionem adiuuat. Medici Florentini.

De corticibus aperientibus,

THYMIAMA ex India defertur, corticosum: simile sycomori libro: qd' iucundi odoris gratia suffitur. * Constrictionibus uulæ ex suffitu prodest. Dioscorides.

De corticibus dolorem mitigantibus.

FRAXINI cortex cultello abscinditur, siccatur & conseruatur per annū. * Lateris, lienis doloribus medetur.

De corticibus purgantibus.

SAMBUCI cortex medius abraditur cultello: siccatur & seruatur per annum. * Aquas detrahit: hydropicos iuuat.

De corticibus fructuum calidis.

MALI CITRI cortex cultello abscinditur, siccatur in umbra diligēter. & lex.

A & seruat in arculis ligneis. * Venenis aduersatur. Decoctū collutione, oris halitum commendat, iuuauitatemq; accersit: uentriculum roborat, &c.

AVRANTII MALI cortex in umbra siccatur, conseruaturq; per annū in arculis ligneis. Calidior quā mali citri uel Limonij cortex.

De corticibus fructuum adstringentibus.

GLANDIS CALICVLVS, qui uulgò cupula dicitur, * ad fluorem muliebrem, & sanguinis sputum ualet.

B MALICORIVM est mali punici putamen, quod aliqui Sidion appellat. * Spissandi uim habet: sanguinolenta glutinat: humida gingiuarū uitia mobilesq; dentes decocto colluuntur: herniam prolapsu intestini erumpentē, cataplasmate repellit. Diosc.

IUGLANDES uirides decerptæ mense Iunio appetente, * antequam earum putamina obduruerint, saccharo uel melle asseruatæ, stomacho utiles euadunt, & ori non ingrata. Putamen combustum, tritumq; in oleo & uino, infantium capite peruncto, nutrit capillum, alopecias replet. Dioscorides & Matthiolus.

De radicum corticibus calidis.

C CAPPARIS cortex amarus, acer, acerbus, * abstergit, purgat, incidit, digerit, adstringit: ob quas uires lienem induratum, & coxarum affectus adiuuat, tum intrò assumptus, tum extrinsecus, tum idoneis remedijs admotus.

De corticibus radicum frigidis.

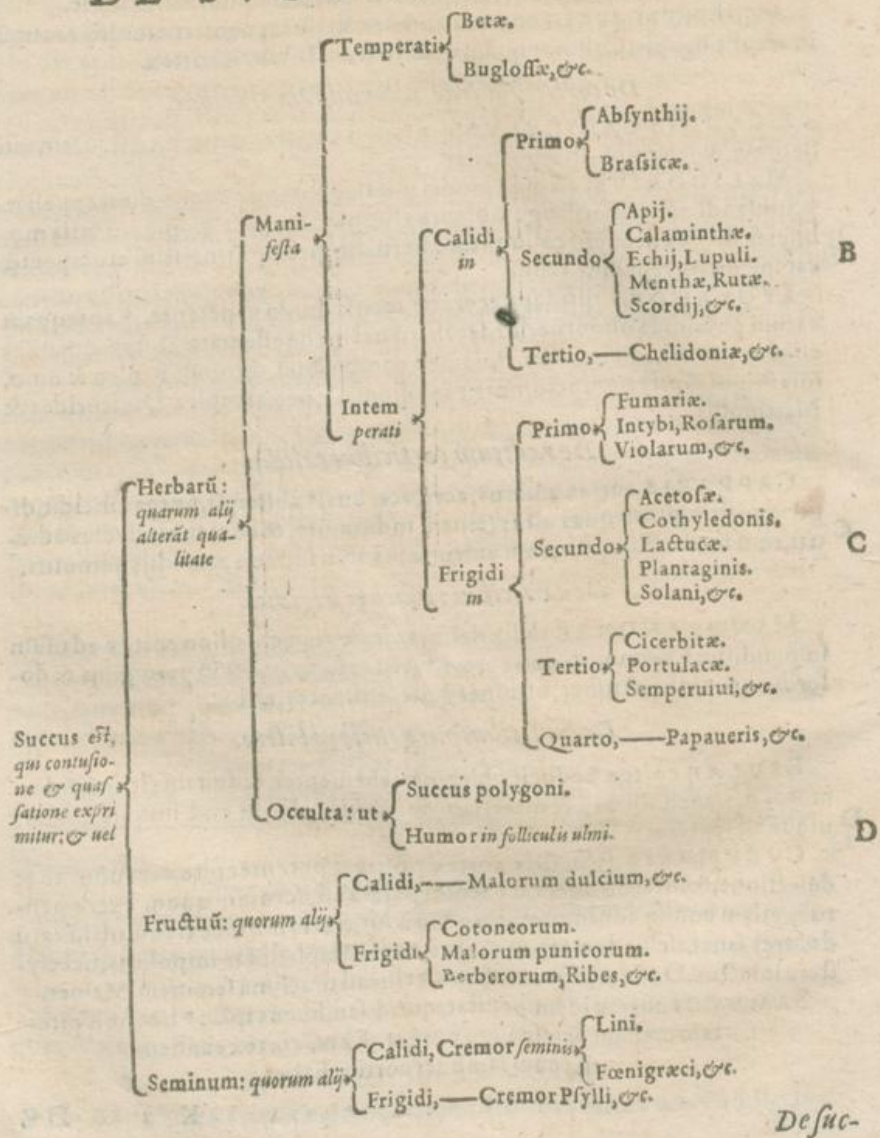
MANDRAGORAB radix delibratur, & traictus lino cortex ad usum suspenditur. * Vinum, in quo cortex fuerit infusus, ualet in peruigilijs & doloribus, & ante sectiones, ustionesq;, ne sentiantur. Diosc.

De corticibus purgantibus bilem.

D ESVLAE cortex * educit phlegma uehementer, & aquam citrinā, & humores melancholicos, & materias à iuncturis. Dosis est à siliquis duabus usque ad septem.

CVCVMERIS syluestris cortex * purgat potenter pituitam uomitu & deiectione, & interdū bilem, si uacuari parata est, serosum quoq; excrementum, etiam euulsa contumax, atq; adeò à iuncturis mirificè trahit, ob id earū dolores sanat, ischiadem etiam iuuat apertè cataplasmate impositus, uel clystere iniectus. Dosis est à granis quia decim ad drachmā semissem. Mesues.

SAMBUCI cortex idem præstat, quod sambucus ipsa: * nec non pituitam crassam & uiscosam purgat. Ebuli cortex eandem uim cum sambuci cortice habet.

A *De succis temperatis herbarum.*

BETÆ succus recens parari potest: fit folijs uiridibus tritis atq; expressis. * Discutit, detergit, & per nares purgat: summatim omnia præstat, quæ herba ipsa.

BYGLOSSÆ succus ægrè exprimitur: parua coctione & residentia purgatur ante repositionem, in uase pleno, uel oleo superfuso reponitur. * Confirmare & exhilarare dicitur.

De herbarum succis calidis in primo.

B ABSYNTHII succus fit in uere uel autumno, folijs tritis atq; expressis, deinde parua coctione & residentia purgatus ante repositionem, in uase angusti oris, superfuso oleo digiti crassitudine, uel in uesica inspissatus: seruetur per annum. * Succus differt ab herba: hæc enim adstringit: ille uerò magis aquosus detergit.

BRASSICÆ succus fit recens, ut Betæ. * Vim habet purgatoriam: coctus cum melle, linctu conuenit arteriæ.

De herbarum succis calidis in secundo.

APII succus adseruatur expressus liquidus superaffuso oleo, in uase uitreo angusti oris. * Obstructiones aperit: menses & urinas mouet.

CALAMINTHÆ succus eodem modo, quo apij, paratur, & conseruatur. * Ad anhelationem tulsim antiquam, frigidam uulcerum intemperiem: & lienosis cum saccharo coctus exhibetur. Andernacus.

ECHII succus fit addita aqua, aut alio liquore illi facultatibus simili, interendum, & expressione extrahitur, conseruaturq; ut absynthij. * Confortat atq; exhilarat.

LVPULI succus mense Aprili extrahitur, & coferuatur, ut apij. * Sanguinem purgat: obstructiones uiscerum aperit: febribus compositis confert.

MENTHÆ succus eodem, quo apij, succus extrahitur, conseruaturq;: * Ventriculum frigidum corroborat: nauseam & uomitum sedat.

RVTÆ succus eodem modo paratur. * Humores lentos incidit, digerit, siccat, aperit: idq; magis quàm herba ipsa acida. Andernacus.

DSCORDII succus compositionibus additur: quia purgat uiscera, obstructions aperit: urinas & menstrua citat: extrahitur & conseruatur, ut apij succus. Andernacus.

De herbarum succis calidis in tertio.

CHELIDONIAE succus folijs, caule, radice exprimitur ineunte æstate: seruetur, ut apij, uel in umbra siccat, & in pastillos digeritur. * Oculis claritatem affert. Dioscorides.

De succis herbarum frigidis in primo.

FVMARIAE succus mense Aprili uel Maio exprimitur, serueturq; in uase uitreo

K 3

uitreo angusti oris, oleo supaffuso. * Melancholiâ, & serosa excrementa purgat. **A**
INTYBI succus uere exprimitur, folijs ac radicibus tritis: seruatur in uitreo uase oris angusti, superaffuso oleo, digiti crassitudine. * Ad iecoris calorem immoderatum ualet.

ROSARVM succus mense Maio, uel principio Iunij exprimitur folijs tussis: asseruatur liquidus superaffuso oleo, quod, tempore usus, lana bombacea aufertur. * Ventrem laxat: stomachum roborat: iecoris calorem extinguit.

VIOLARVM Martio uel Aprili exprimitur, seruaturq; ut rosarum. * Bilibis acrimoniam lenit: thoracis affectus calidos restinguit.

De succis herbarum frigidis in secundo.

ACETOSAE succus simili modo extrahitur & seruatur, ut rosarum. * Ad febres biliosas, & obstructions uiscerum ualet. **B**

COTHYLEDONIS succus æstuati uentriculo comode imponitur: ite ad erysipelata conducit. exprimitur & seruatur, ut rosarum. Andernacus.

LACTVCAE succus * ad stomachum biliosum ualet: ardorem restinguit: somnum prouocat. Ut rosarum extrahitur, conseruaturq;.

PLANTAGINIS succus * astringit, refrigerat, omnem calorem præternaturam extinguit. Exprimitur & conseruatur, ut rosarum.

SOLANI hortensis succus * ad refrigerandum & astringendum utilis est. Extrahitur & conseruatur, ut præcedens.

De succis herbarum frigidis in tertio.

CICERBITAE succus stomachi rosiones lenit, & lactis copiam mulieribus suppeditat. Paratur & conseruatur, ut rosarum. **C**

PORTVLACAE succus æstate exprimitur affusa aqua inter terendum, ut expressione unâ cum ipso humore extrahatur: aut tusa calatho imponitur loco frigido, ut paulatim succus in subiectum catinum defluat: deinde seruatur, ut rosarum. * Pueris, quos uermes & febris infestant, magno modo exhibetur.

SEMPERVIVI succus eodem conficitur modo, quo portulacæ succus: * ad erysipelata, herpes, inflammationes à fluxione ortas accommodatur. **D**

De succis herbarum frigidis in quarto.

PAPAVERIS nigri succus, seu meconium, fit ex folijs, caulibus, herbaq; ipsa tritis expressisq;, ac in pastillos redactus. * Reliquorum medicamentorum uim obtundit, quando eis admiscetur.

POLYGONI succus cum septem granis piperis ante accessionem quartanæ haustus, eam abolet. Sed aiunt, colligendam esse plantam, & exprimendum eius succum die Iouis, Luna decrescente. Ex quodam libro Secretorû.

HVMOR in folliculis ulmi nascens faciem reddit gratissimam, & perpolitam, si eo detergeatur. Confert etiam mirum in modum pueris enterocælicis,

A cis, duplicatis linteolis in illo madefactus, & sub perizomate, seu femorali coaptatis. A quodam Chirurgo.

De succis fructuum calidis.

MALORVM dulcium succus fit, contufis & exprefsis, deinde faccharo conditus feruatur ad ufum. * Cor imbecillum roborat.

De succis fructuum frigidis.

CITONIORVM fuccus extrahitur, ut Citriorum: conferuatur autem, ut rotarum. * Aduerfus biliofa alui profluua ex melle uel faccharo ualet: uentriculum roborat.

B MALORVM PUNICORVM fuccus * calidam intemperiem corrigit: uomitum compescit: & ftomachum firmat. Fit, ut malorum dulcium.

BERBERORVM fuccus * uomitum ac fluorem alui fiftit: faccharo conditus, concludusq; coteonati modo delicatus est: contra capitis defluxiones calidas accommodatus. Andernacus.

RIBES fuccus frigidus, acidus & acerbus est, * fitimq; extinguit. Contra fitim in febris ardentibus cum Iulapio rofaceo, aut uiolaceo potiffimum exhibetur: nec non ad biliofum uomitum coercendum, fluorem que ftomachicum reftinguendum: fed frigidis, & pectoris anguftijs aduerfatur. Andernacus.

De succis feminum calidis.

LINI cremor fit, aqua feminibus prius maceratis, deinde in eadem coctis, exprefsisq;. * Dolores ex acri humore ortos mitigat, inflammationesq; partium corporis lenit. Andernacus.

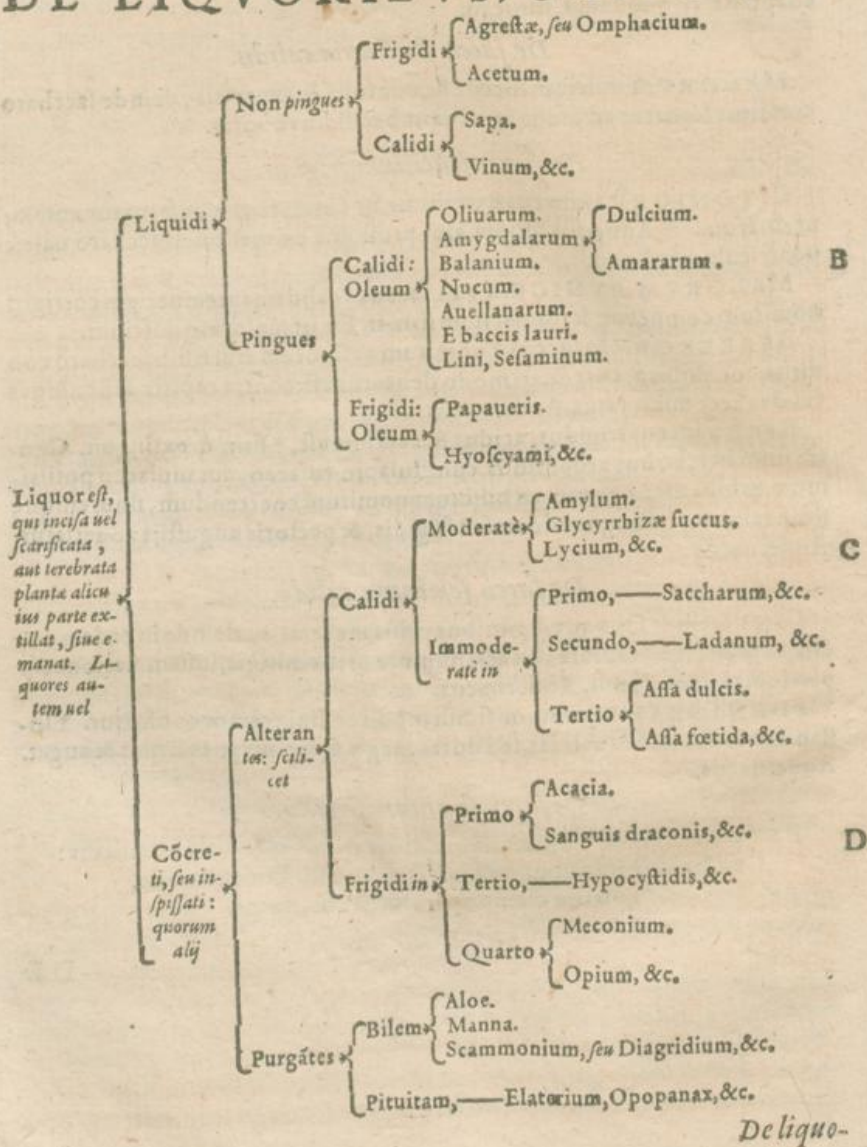
FOENIGRAECI cremor fimili modo ac lini cremor conficitur. * Inflammationes minus calidas, fed duras magis fanat, magnas irritat & auget. Andernacus.

De succis feminum frigidis.

D PSYLLI cremor * omnibus membris ardore infeftatis auxiliatur: eoq; refrigerantibus medicinis conuenit. Eodem modo, quo lini cremor, paratur. Andernacus.

DE

ANTID. SPEC. LIB. I. C. XVI.
DE LIQVORIBVS, CAP. XVI. A

A

De liquoribus frigidis.

OMPHACIUM, Germ. *Zigrest*/Gal. *Du ueriu*, Ital. *Agresta*, Hisp. *Cumo de agraz*, dicitur: ex omni immaturarū uoarum genere paratur: plurib⁹ diebus expressus insolatur succus cum suis uinaceis, in cado crasso linteamine cooperto, donec excrementa subleuentur, s̄ax uerò subsidat, & inclarescat: deinde absq; sale seruatur per annum, tam ad ciborum, quàm ad medicamentorum usum. * Calidis morbis omnibus magno iuuamento adhibetur. Refrigerat, uniceq; ardoribus prodest, siue ori uentris impositū siue totius hypochondrijs, siue cuilibet alij, quod refrigerare uelimus. Matthiol.

B

ACETUM, Ger. *Esig*/Gal. *Vinagre*, Ital. *Aceto*, Hispan. *El uinagre*, nominatur: fit ex uino, uel ceruisia putrescēte. Quod ex uino acerbo, crudoq; fit, magis astringit: quod ex opt. mo uino conficitur, magis aperit: quod ex ceruisia apud inferiores Germanos paratur, magis refrigerat. Acetū omne mistæ est substantiæ, nempe frigida pariter & calidæ, eiusq; utriusq; tenuium partium: cæterum calidā frigida exuperat. * Exiccac ordine tertio astringit: stomacho utile, appetētiam excitat: erumpentem undecunq; sanguinem, potu infessu ñe sistit. Prodest alui fluxionibus, coctum cum cibus: cruentis uulneribus inditur: inflammationes arceat, in succidis lanis, aut spōgia impositum: reprimat procidentia sedis, uuluaq;: item abscedentes gingiuas, & sanguine manantes. Ad nomas & ignem sacrum, ulcera quæ serpunt, lepras, impetiginas, pterygia, cum aliquo conuenienti efficax est: phagedænas ulcerum, nomasq; fotu continuo cohibet: podagricis calido fotu, cum sulphure auxiliatur: fugillationes rapit, cum melle illitum. Contra capitis ardores cum rosaceo in succidis uelleribus, aut spongia imponitur. Ad aquā inter cutem, grauitatem aurium, & sonitus, sibilosq; feruētis uapor proficit: instillatū quoq; aurium uermes necat. Panos coerces tepidi fotus, aut si imbuta aceto spongia admoueatur: pruritus permulcet. Contra uenenatos serpentiū ictus, qui refrigerando nocent, calidum commodè fouetur: & frigidum ijs, quæ exurēs uirus eiaculantur. Calidum potum atq; uomitionibus redditum, aduersus omnia uenena efficax est, præsertim cōtra meconium, & haustam cicutā, conglobatam in uentre sanguinem, lac coagulatū, fungos, ixiam, taxumq; cum sale: haustu uoratas hirudines, si sorbeatur, eijcit, tussim ueterem mitigat, & recentem lacepsit. In orthopncea calidum commodè sorbetur: gutturis fluxiones gargarizatum inhibet: anginis, & tuæ procidenti conuenit: contra dentium dolorem calidū colluitur. Dosis in perfusionibus capitis ad dolorē

C

℞ S pro ℞ iij. olei rosati. Dioscorides & Galenus.

D

SAPA, Ger. *Gesottenerwein*/Gal. *Du vin cuit*, Ital. *Vin cotto*, Hisp. *La meo loxa* ò *arrobe*, uocatur: fit musto igni decocto. * Detergit leniter: serapijs pe-

De liquoribus calidis.

SAPA, Ger. *Gesottenerwein*/Gal. *Du vin cuit*, Ital. *Vin cotto*, Hisp. *La meo loxa* ò *arrobe*, uocatur: fit musto igni decocto. * Detergit leniter: serapijs pe-

L

etori

Stori idoneis accommodatur: nec non compositionibus Diacodion, ad de- A
fluxiones capitis sistendas, eadem mensura, qua saccharum, admiscetur.

VINO uetere *nerui læduntur, & reliqui sensus: quod tamen gustu sua-
uius est: quare cauendum ijs, qui intestinæ alicuius partis imbecillitatem sen-
tiunt. attamen in secunda ualitudine paucū cum aqua dilutum, innoxie su-
mitur. Nouum inflat, ægrè coquitur, insomnia parit grauias, & urinam ciet.
Ætate medium utraq; uitia fugit: quare ad uictus sanorum, ægrorumq; usur-
patur. Album, tenue, stomacho utile est ac facile in membra distribuitur. Ni-
grū uerò crassum est, & cōcoctu difficile, carnē alit, & ebrietatē creat. Giluū,
utpote quod medium est, medias inter utrunq; uires habet. In secūda tamē,
& sinistra ualitudine, cum primis laudatur albū. Quin & uina sapore distāt. B
si quidem dulce crassis partibus constat, & difficilius à corpore expirat: sto-
machum inflat, aluum & interanea ut multum turbat, sed minus inebriat: re-
nibus & uesicæ aptissimum. Austerum per urinam celerius transit: sed capita
dolore tentat, & temulentiam gignit. Acerbum ad ciborū per membra dige-
stionem accommodatissimū aluum & ceteras fluxiones cohibet, minusq; uri-
nam expellit. Nouū neruos minus tētāt. Vinum aqua marina factum, stoma-
cho aduersatur, sitim stimulat, neruos infestat, aluo aptū à ualitudine se re-
colligētibus inuile. Passum, qđ uuis sole siccatis in area, aut in sarmento tor-
refactis exprimitur, Creticū cognomine. Inter Italica uina Falernū principē
locum obtinet: quod in ueteratum perquam facile coquitur, pulsus exulci- C
tat, aluum adstringit, stomacho utile: sed uesicæ nocet, atq; ijs qui uisus hebe-
tudinem sentiunt, & ad potus crebros minimē idoneū. Albana crassioribus
cōstant partibus, dulcia: stomachū inflant, uentrē emolliūt, sed cōcoctionem
non æquē adiuuāt, & neruosa minus infestant: uetustate eadem austerum sa-
porē concipiūt. Cecubum, cum sit dulce, est & Albano crassius: corpus & co-
lorē alit: ægrè tamen coquitur. Surrentinū ualde austerum est: quare intesti-
norū, & stomachi fluxiones cohibet, & cum tenue sit, caput minus tentat: in-
ueteratum suauis redditur, & stomacho utile. Adrianum, & Mamertinū in
Sicilia æquē crassis partibus gignuntur: modicē astringunt, & ocysimē in-
ueterantur, minusq; ob suā tenuitatem neruos tētāt. Paratypianum, quod D
ex Adriatico sinu defertur, odoratū ac tenuius est: quare liberaliter epotum
fellit, diu seruat ebrietatē, & soporē adfert. Istricū Paratypiano simile est, sed
urinā uehemētius pellit. Chiū tñ antedictis mollius, & aptum potui est. bene
alit, & minus inebriat, fluxiones cohibet, oculorū medicamētis utile. Lesbū
facile mēbra subit, Chio leuius, & aluo idoneū. Ephesū eandē uim habet, qđ
Phygelites nominatur. Verū Asianū è Tmolo mōte, Mesogites appellatū, ca-
pitis dolores ciet, & neruos lædit. Coū uerò, & Clazomēniū, quoniā multam
sibi maris aquam uendicant, facile corrumpuntur: flatus mouēt, aluum tur-
bant, neruis officiant. Vinum omne (ut reliqua in cōmune dicātur) merū,
ac

- A** ac sincerum, & sua natura aulterū, excalfacit, facile in mēbra distribuitur, stomachū adiuuat, appetentiam ciborum inuitat: uires alit, ac robur auget: somnum conciliat, & cōmendat calorem. Potum liberalius auxilio est cōtra asumptā cicutā, coriādrum, pharicū, ixiā, meconiū, argēti spumā, taxum, acōnita, fungōsue: contra serpētium morsus, & omnium ictus, quæ refrigerando necant, aut stomachum in uomitiones effundūt. Facit ad longas inflationes, rosionesq; præcordiorum, ac distentiones stomachi resolutionem, & si uenter, aut in ceranea rheumatismum sentiant. Conueniunt sudatoribus, & quib. corpus immodico sudore digeritur, maximè alba, uetera, & odorata. Quæ tamen uetustate dulcescunt, renibus ac uescicæ accommodatiora redduntur: uulneribus, inflammationibusq; in succida lana imponuntur: tetra ulcera, & phagedænica, & fluxionibus obnoxia commodè perfunduntur. Quæ marinam non receperunt, austera, & alba, ad sanorum uictus usurpantur. In his præstant Italica, Falernum, Surrentinum, Cecubum, Signinum, & permulta Campaniæ, & Parætypianum ab Adriatico sinu, & Siculum, quod Mamertinum appellatur. Ex Græcis Chium, Lesbium, & Phygelites ex Epheso. Crassa uerò & nigra stomacho negocium exhibent, inflationem pariunt, corpus augent. Tenuia tamen & austera stomacho profunt & minus carnes alunt. Vetera ualde tenuia & candida uehementius urinam ciunt, & dolores capitis mouent, neruosq; largius pota tentant. In media ætate, ut à septimo anno, potui saluberrima sunt. Modus autem pro ætate, & tempore anni, & consuetudine, & qualitate uini definiatur. Non sitire, & modicè cibos proluui, optimum est præceptum. Nocet ebrietas omnis, & maximè assidua: siquidem obsessos neruos quotidie remittit: largiorq; potus acutorum morborum adfert initia. Mediocris tamen uinolentia aliquot diebus, maximè post aquæ potus, utilis: namq; modo quodam ex alto euocat, sensilesq; expurgat excretus, & per cæca corporis ducit spiracula. Sed aquā post uinolentiam bibere oportet: siquidem ualetudinis alicuius gratia factæ temulentia remedium adfert frigida. Dioscorides.

De liquoribus pinguibus calidis.

- D** OLEVM, Germ. *Öel*/Gall. *Hulle*, Ital. *Oglio*, Hisp. *Azeyre*, appellatur: ex oliuis maturis expressum, sit colore rufo, purum, perlucidum, tenue, odore exiguo sed grato, sapore dulci, sabacri, & indicibili, recens, aut non ita uetustum, nisi uetusto egeatur: in quo uidelicet uetusto trigenariū trimo, & quadragenarium quadrimo est plurimò ualentius, ubiq; calsius, graueolentius, calidius, acrius. * Calefacit omne oleum ex oliuis maturis, emollit uētre, à perfrictionibus corpus tuetur, ipsumq; prōptius ad obeunda munera reddit: aluum emollit, ulcerantium medicamentorum uires permistum hebetat: contra uenena datur, assiduè potum redditumq; uomitionibus: soluit aluum hemine mensura, cum pari ptisanæ succo, aut aqua potum: ad tormina
- L 2 calidum

calidū simul decocta ruta tribus sextarijs in potu datur: uentris animalia pel
lit: idem maximè ilei intestini morbo laborantibus infunditur. Vetus magis
calfacit, & uehementius discutit: oculorum claritati sublitum confert. Si ue-
tusti non sit occasio, in uase decoquitur ad mellis crassitudinem, ut uetusta-
tem repræsentet. Oleum omphacinum ex immaturis oliuis expressum, ad
uiride inclinatur: recens sit, odoratum, morsus expers, sapore acerbū. Vnguen-
torum compositionibus idoneum est. Stomacho utile est, quod adstringat:
gingiuas contrahit, dentes firmat, si contineatur in ore: sudores cohibet. O-
leum quod syluestres oliuæ fundunt, uehementer adstringit, & ad sanorum
usus secundum sibi locum uendicat. In dolorib. capitis utiliter pro rosaceo
substituitur: sudores arceat, defluentes capillos inhibet: surfures, ulcera capi-
tis manantia, scabiem, leprasque abstergit: tardius canitiem sentiunt, qui eo
quotidie perunguntur. Dioscorides & Medici Colonienfes.

AMYGDALAE dulces siccae, non tamen rancidæ, delibratæ, contūdun-
tur minutissimè, postea in sartagine aliquantulum torrefiunt, affuso aque ro-
saceæ modico, postea prelo exprimuntur. * Lenit asperitates pectoris, guttu-
ris & pulmonis, duritiam & siccitatem iuncturarum: est suaue in cibus, & cō-
fert hecticis & phthisicis: impinguat, auget sperma, sedat tussim, & ardorem
urinæ, uescicæ & uulvæ excoriatæ, cum fistula iniectum. Mesues.

OLEVM AMYGDALARVM amararum eodem modo, quo ex dolci-
bus amygdalis fit. * Aperit oppilationes, & discutit uentositates & uapores,
sed potissimum medetur surditati, sibilo, & dolori aurium: lenit duritiem
neruorum, & delet maculas faciei. Mesues.

OLEVM BALANINVM fit ex Balano Myrepfica, id est, glande un-
guentaria, quam Arabes uocant granum Ben: fit autem extuso affatoque, affu-
sa rosacea aqua, fructu isto. * Repurgat maculas, uaros, lētigines, cicatricum
nigritias, fucos: aluum soluit, sed uentriculo aduersatur: dolores aurium e-
mendat. Item si sonant aures, uel strepitum, aut sibilum edunt, cum adipe in-
fusum auxiliatur. Mesues.

OLEVM NVCVM fit, ut oleum amygdalinum. * Flatus crassos dissi-
pat, tumores discutit, neruis attritis, uel punctis, præsertim cū calce lota con-
fert, scabiem emarginat. Mesues.

OLEVM ex AVELLANIS fit, ut amygdalinum. * Dolores neruorum
& arthricos sedat. Mesues.

OLEVM LVRINVM fit ex baccis lauri maturis & recentibus tritis
in pila, ex aqua in lebete coctis, post torculari plano, non cauo expressis: &
aqua supernatans oleum colligitur. Deinde affusa calente aqua iterum tri-
tis, & torculari cauato expressis, colligitur oleum, & reponitur. * Ad partiū
omnium, cerebri, neruorum, articulorum, uentriculi, coli, hepatis, lienis, re-
num, uteri, affectus frigidus, & dolorem his succedentem. Mesues.

OLEVM.

A OLEVUM LINI fit, ut amygdalinum. * Spasmo, duritiei nervorum & iūcturarū, hēorrhoidibus, sedis phlegmonis & rimis cōfert, ac dolori pulsatorio. Nervorū dolores sedat: uirib. p̄ximū est oleo chamæmelino. Mesues.

OLEVUM SESAMINVM extrahitur ex Sesami semine, ut amygdalinum, nisi quòd prius semen sesami excorticandum sic est. Id semen ab excrementis purgatum, aqua parum salsa irrigetur, manibus fricetur: iterum irrigetur, donec madescat: siccetur, modicè assetur, sacco aspero multum diūque confricando excorticetur, corticibus expurgetur, molatur in farinam, oleum exprimat, ut ex amygdalis. Ex eodem semine non excorticato, sed assato, & molito in farinam, oleum quoque extrahitur, ut prius. Affertur autem ex Alexandria Aegypti Venetias, ubi ematur sincerum. nam adulteratur oleo nucum & papaveris: sed odore & sapore facilè deprehenditur à peritis dolus. * Impinguat, semen auget, lenit guttur, & omnem asperitatem & duritiem, & clarificat uocem. Mesues.

De liquoribus pinguibus frigidis.

OLEVUM PAPAVERIS fit ex utriusq; papaveris semine, tã albi quàm nigri, eodem modo, quo ex amygdalis. * Impinguat, asperam arteriam lenit, febrium ardorem mitigat, & insomnium. Mesues.

OLEVUM Hyoscyaminum sic fit. Semen candidum, recens, ac siccum tunc dicitur, & calida aspergitur aqua: dumq; insolatur, siccatur, quæ sub manu sunt, partes cum reliqua massa permisceantur: hoc autem fieri oportet, dum nigrescat, & grauitè oleat: mox pressum atq; excolatum reconditur. Fit quoq; eo modo, quo amygdalinum. Ad aurium dolores efficax est: pessis miscetur, ad emolliendum utile. Dioscorides.

De liquoribus concretis calidis moderatè.

AMYLVM, quod uulgò Amydum officinis uocatur, Germ. *Zimmelmål* / Ital. *Amido*, Gal. & Hisp. *Amidon*, omnibus notum est. Ex tritico cōficitur. Probatum autem leuitate, ac leuore, atq; ut recens sit, & candidum. * Vim obtinet læuigandi partes exasperatas. Contra fluxiones oculorum, pustulas, cauaq; ulcera efficax est: sanguinis reiectiones potu cohibet, exasperatas fauces lenit: lacti, atq; obsonijs admiscetur. Dioscorides & Plinius.

GLYCYRRHIZAE succus ex Creta insula optimus, hoc est, dulcissimus, mollis, recēs, purus, tenax, & qui cōfractus splendescat, nigerrimus, & qui linguæ subditus tandē totus eliquescat. * In arteriæ scabritia efficax est: æstuantī stomacho, thoraci, ac iecinori: sanat uesciæ scabiem, & renum dolores, cū passo potus: idē eliquatus sitim sedat: uulneribus illitus accommodatur: commanducatus stomacho prodest. Dioscorides & Medici Colonieses.

LYCIVM succus est arboris cuiusdam Indiæ. Arbor autem ex qua hic succus extrahitur, magnitudine est fraxini, folio minuto Ericæ uel Tamarici

similimo, perpetuò uirente: florere aiunt, sed fructum ferre negat: multis spi
 nis horret: materies ligni robusta, dura, densa, ponderosa, nec, ut aiunt, putre
 dini obnoxia, siue solibus exponatur, siue aquis immergatur: quam ob cau-
 sam ab incolis Lignum Semperuiuum nuncupatur. Ex eo propter duritiem
 & pondus pistilla fiunt deglumandæ orizæ idonea, in mortarijs ligneis sex
 palmos in ambitu continentibus. Incolæ eam arborem Hacchie uocant. Por-
 rò succi extrahendi hæc est ratio: Ramulos huius arboris minutim concisos
 elixant, deinde contundunt, postmodum cum farina Nachani (sementis est
 nigra & minuta sapore fecales, conficiendis panibus apta) & cuiusdam ni-
 gri ligni, quod istic nascitur, scobe, (interdum etiam sine eo) pastilli, aut ta-
 bellæ formantur, quas in umbra siccant, ne solis ardore earum facultas eua-
 poret. Nostri succedaneum eius parant non ex periclymeno, sed potius ex
 baccis pyracanthæ, id est, nostræ uulgaris hagendorn Diuersis partibus con-
 stat: tum ijs quæ extenuent, discutiantq: tum crassis, & modicè adstringen-
 tibus: * ideoq: ad sugillata, oris inflammationes, ulcera, herpetas, putredin-
 es, aures purulèras, intertrigines, & paronychias ualet. Indicum ad omnia
 est ualentius. Huius loco Rhamnus syluestris, aut polygoni succus substitu-
 endus est. Dioscorides, Medici Colonienfes, & Garcias.

De liquoribus concretis calidis in primo.

SACCHARVM arundinum lachryma, seu liquor est, qui nimia succi co-
 pia aperto in latere calamo, perinde ac gummi, exterius concreuit. Vel sac-
 charum fit ex sacchari calamis minutim incisis, ignisq: calore tam diu deco-
 ctis, donec uniuersus liquor absumpta igni aqua diu efferuescens in saccha-
 rum salis modo, in uasis fundo concreuerit. Præstantissimum est, quod du-
 rum, solidum, & mutuo metarum allisu sonorum est, ligni sicci & solidi mo-
 do: tamen ob siccitatem & imperceptam raritatem leue, dulcissimum, can-
 didissimum, & niuis in morem scintillans, cohærens: quale Valentinum in
 metas pyramidum æmulas (panes uocant) coactum paruas, ponderis libræ
 unius & dimidiæ, uel circiter, carissimum, & confecturis siccis aptissimum,
 penidijs ob siccitatem nimis friabilem, ineptum. Illi dotibus & precio est
 proximum, quod Madere appellant, sed in metas ponderis librarum sex, D
 septem, octo, nouem, decem formatur, confecturis experitum: quia minus
 preciosum, non multò tamen imperfectius. Tertium statuitur lentile, album
 quidem, sed pinguius, ob id uilius, neq: cōfecturis siccis aptum, sed penidijs
 idoneum. Quartum ex Canarijs nunc dictis insulis, olim Fortunatis aduehi-
 tur, etiã intus albicãs, bonitate inferioris prædictis, præstarijs sequenti, metis
 constat maximis, pondere librarum decem, duodecim. Quintum ignobilis-
 simum sancti Audomari dictum, foris albidum, intus subrubrum, tanquam
 alio factum, & foris dolo tectum, metis æqualibus, omniũ glutinosissimum,
 condituris siccis ineptissimum: liquidis seruit & syrupis, opiatis, conferuis,
 & si.

DE LIQVOR. CONCRET. CAL. IN GR. II. & c. 271

A & similibus, quia nihilissimum, & uilitatem tegit aliorū mixtura. Id si mare sentit, (nam eo naues ob grauitatem saburrāt) rubrum uulgo dictum fit: quam sunt, qui rubrum spumam & spureitiam omnis sacchari se coquendo purgantem existimant. Ex micis horum collisu elisis etiam metas quidam coquunt, quæ simplicium naturas sequuntur. Ex his quod generosissimum, minimam coctionem sustinet, ne puluerescat: ignobilissimum contrā: cætera pro accessu aut recessu uariant. * Aluo idoneum, & stomacho utile: detergit, digerit, linguę asperitatem, & siccitatem in febribus tollit: uexatæ uesicæ renibusq; auxiliatur. Illitum ea discutit, quæ tenebras oculorū pupillis offundunt. Cæterum sacchari dosis in syrups ferè æqualis quantitas tam sacchari quàm succi. In electuarijs uerò pro ʒ. j. pulueris ʒ. j. sacchari cōmuniter. Si autem puluis fuerit laxatiuus, pro ʒ. j. S. pulueris ʒ. j. sacchari. In cōditis additur sacchari parū, si conferuę odoratæ sint. Si uerò amaræ, uel acres, ʒ. S. sacchari pro ʒ. j. conferuarum imponenda. In pulueribus acris, ut ex pipere, & Zingibere, pro ʒ. j. pulueris ʒ. j. sacchari ponitur: in dulcibus uerò ʒ. S. In clysteribus saccharum rubrum ponitur ab ʒ. S. ad ʒ. ij, uel ʒ. iij. Medici Colon.

De liquoribus concretis calidis in secundo.

LADANVM liquor est, ex alterius cysti ledon appellati folijs exsudans. Hodie & liquor & planta nota sunt. Optimum, minimeq; adulteratum, odoratum esse debet, subuiride, facile mollescēs, pingue, resinofum, arenularum aliarumq; sordium expers, quale in Cypro gignitur. * Natura ei spissandi, calfaciendi, molliendi: ora uenarum patefacit: capillum fluentem continet, addito uino, myrrha, & myrteo oleo: cicatricibus decorem reddit, cum uino illitum: medetur aurī doloribus, cum hydromelite aut rosaceo infusum: suffusa secundas eijcit pelsis immistum, uulnæ duritiem sanat. In medicamentis quæ dolorem, rursimq; finiunt, & malagmata, utiliter inseritur: aluum sistit cum uino uetere potum, & urinam ciet. Diosc.

De liquoribus concretis calidis in tertio.

ASA dulcis, aromatica seu odorata est Laferis seu Sylphij opos siue liquor Cyrenaicus, seu potius Indicus hoc tempore. Etenim Indicus etiam à Mesue laudatur. Nā ex Taprobana insula in mari Indico maxima, hodie à Lusitanis conuehitur, teste Ludouico Romano patritio, Belzoe indigenis dicitur, & nobis inde Belzoin, & corruptius Benzoin. Est autem Laferis, seu Laferpitij seu Sylphij herbæ liquor, caule ipsius ferulaceo aut radice scarificata defluens, acer, mordax, digerens, optimus, modicè rufus non porraceus, colore translucens, myrrhæ æmulus, odoratus, suauis gustu dilutus, citò albescens. Hæc quidem Syloio ita compilata sunt, partim ex Dioscoride & Galeno, partim ex Ludouici Romani nauigatione: fatius enim est lateri Laferem seu Laferpitiū, seu Sylphium, & proinde eius succos seu lachrymas non extare

tare amplius: quod prægnantibus rationibus docet Ioannes Langius Lembergus Silesius in epistolis medicinalibus suis. Afa itaq; dulcis seu Belzoin, quod apud Serapionem & Auicennam à Græcorum Laferpitio nihil differat, Laleris succus esse nequit. Secundo Ludouicus Romanus refert Belzoin esse gummi arboris: atqui Lafer non arbor, sed *βερραίν* à *βέρρα* ueteribus est. Tertio in Belzoin officinarum nulla ferè comperitur acrimonia, nedum tanta, quantam Galenus ei tribuit, dum Laferpitij loco euphorbium non recens substituit. Quid uerò officinarum Belzoin siue afa dulcis sit, indicabitur paulo post inter gummi & resinas sub Belzoin. Medici Colonienfes.

Asa fœtida, plantæ peregrinæ lachryma aut succus est. Sunt, qui existiment, Sylphij succum esse in Media aut Syria nascentis, qui, teste Dioscorido odoris non erat, ut Armeniacus aut Libycus, quem nonnulli asam odoratam esse arbitrantur, & Belzoin officinarum: sed non conuenit. Nam Dioscorides hunc ut præstantissimum & efficacissimum laudat: Arabes uerò Asam fœtidam calidiorè & potentiorè asserunt: multò minus Belzoin esse potest, quod tanta excalfaciendi uis præditum non est, quantam illi tribuit Galenus, dum laferpitij loco euphorbium nõ recens substituit. Medici Florétini.

De liquoribus concretis frigidis in primo.

ACACIA in Ægypto nascitur: plâta est spinosa, è cuius fructu succus acacia exprimitur: què cû nõ habeamus, substituere possumus succû hypocyttidis, aut pulpâ rhois, aut succû prunellorû uel baccas pruni syluestris, in aqua maceratas. Fit mense Iulio, uel Augusto. * Refrigerat, adstringit & repellit.

SANGVIS DRACONIS ueterum & eadem Cinnabaris uera (quæ res mineralis erat) hodie ignoratur. Qui uerò sanguis draconis ostèditur, factitius est ex sanguine hirci, bolo Armenia, & succo sorborû & alijs: quo tamen pro sanguine draconis dicto rectius uti possis. Florentini præter hunc factitium sanguinem draconis, statuunt adhuc duo eius genera: nimirum lachrymam cuiusdam arboris gummiæ sui generis, de qua Aloysius Cadamustus patritius Venetus nauigationis suæ lib. 1. cap. 4. dicens esse lachrymam proceræ cuiusdam arboris in insula Africæ, Porto sancto dicta, genitæ, quæ quidem lachryma colore est intentè rubro sanguineo, transparens, friabilis: aliter sanguis draconis illis est achilleæ syderitidis succus defæcatus atq; siccatus. * Refrigerat, adstringit & repellit Medici Colonienfes.

De liquoribus concretis frigidis in tertio.

HYPOCYSTIS quæ sub ueris sinem radicibus cytti adnascitur, teritur, & succus expressus sole siccatur. Nobis desideratur, nisi ex emporijs adferatur. * Vires acaciæ habet.

De liquoribus concretis frigidis in quarto.

MECONIUM succus est papaueris nigri, ex folijs, caulibus, herbaq; ipsa tritis

DE LIQVOR. CONCR. FRIG. IN GR. IV. &c. 273

A tritis expressisq; collectus, ac in pastillos redactus. Fit in mense Maio. Granorum tantum pondere in colicis, arteriacis, & narcoticis præscribitur. * Stuporem infert, doloremq; sedat.

OPIVM succus est e capitibus papaueris nigri. Duum est generum: unum ex capitibus & folijs expressum, Græcis meconium (de quo antè dictum) uocatur, quod ignauius: alterum ex capitibus paululum incisus extillans, uerum est opium. Fit in mense Maio. Optimum est densum, graue, amarum, odoratu soporiferum, quod facillè aqua dissoluitur, lene, candidum, neq; asperum, neque grumosum, quod colatum non statim ut cætera coeat, quod in sole diffundatur, & admotum lucernis, clara, nõ atra luceat flamma, & extinctum odoris uim conseruet. Adulteratur glaucio, hoc est, mentha, aut gummi, aut syluestris lactucæ succo. Verum glaucio fucatum in dilutione croci colorè reddit: lactucæ succo deprauatum, in odorem est, & asperius: gummi uitiatum, infirmum est, & splendescit: nec desunt, qui adipem admisceant. * Granorum pondere præscribitur in colicis & narcoticis. Mirum est, quod de Asiaticis Turcis refertur, qui in Natolia sua, id est, Asia minore, magno studio & frequentia papauer hodie colunt, & præparant Opium, quod uernacula lingua Maslac uocant: cuius usus illis frequens satis est ad pili magnitudinem de eo sumentibus, non pro somnolentia, sed animositate comparanda: atque in prælia ruituri aliquanto copiosius sumunt, unde ueluti insani disturbato nimirum cerebro feruntur in obuia quæq; pericula, nihil quicquam timentes. Sed Ianniceri hæc plerumq; faciunt, quibus summa militiæ uirtus commissa est Medici Colonienfes & Florentini.

De liquoribus concretis, purgantibus bilem.

ALOE succus plantæ eiusdem nominis notissima est. Eius apud Dioscoridem duo sunt genera: quoddam arenosum, quod sedimentum purissimæ uidetur: alterum iocineris modo concretum, ex quo nomen uulgare sumpsit aloes hepaticæ. Eligi debet Indica, pinguis, sincera, calculorum & arenularum expers, nitida, rufi coloris, friabilis, iocineris modo coacta, facillè liquefces, & eximie amaritudinis. Improbatur nigra, difficillè liquefces. Adulteratur gummi, quod deprehenditur gustu: nam non ualde amara est, neq; tam ualidi odoris, neq; digitis friata ad minima usque frustra resoluitur. Nonnulli, teste Diosco. illam succo acaciæ adulterant. quod maleficium gustu deprehenditur: minus enim amara est, magisq; adstringit. Colligitur in mense Iunio. Cõseruatur usque ad annos decem, in loco sicco, & non humido, neq; uentoso, neque ad solem, &c. Dosis est ab aureo semisse ad drachmas duas: in infusionibus uerò ab aureo uno usque ad drachmas tres. * Bilem & pituitam purgat: ob id affectibus uentriculi, & cerebri, & reliquarum partium, inde natis, ut dolori, inflammationi, sic præcauet, ut eius creber usus sensuum instrumenta & corpus reliquum, nullo insanabili affectu tentari sinat, sed sensus acuat,

M cogita-

cogitationem reddat meliorem. Hepati confert, icterum tollit, hæmorrhoidibus & sedi nocet: ob id uitanda his, quibus istæ partes dolent: & aere frigido, quia tunc sumpta excorticatis sanguinè educit. Mesues & Medici Florentini.

MANNA ros est, qui ex aere in arbores, herbas, lapides, terramque decidens, densatur & cogitur in grana minuta. Præfertur Calabria, præsertim quæ ex folijs arborum collecta est: quæ ex hoc dignoscitur, quod grano confect exiguo, translucente, graui, similis mastiches granulis, candidis, & gustu dulcibus & suauibus. Secundum locum obtinet, quæ è ramis colligitur. Tertium, quæ in lapidibus. Hæ crassiores sunt, & minus sinceræ, colore turbido. Syriaca si sit perfectè granulata, mastichæque atsimilis, ualde etiam probatur, dulcis & recens. Cum iam exoleuit, floccorum bombacis refert imaginem, leuis cõcauaque est. Adulteratur amyli farina, rebusque similibus: sed maleficium facitè deprehenditur. Insuper & ea quæ simul concreuit, saccharo & sena adulterata esse solet, ac croco, carthamiue flore tinctæ: uerùm gustu deprehenditur, atque liquefcit, & tempore mollescit. Colligitur mense Maio. Datur & conseruatur per annum, bene obturato uase. Dosis eius à drachmis sex usque ad quindecim. Temperata est, aut paulo calidior: guttur, thoracem, uentriculum lenit, terget, bilem clemèter purgat, sitim sedat. Quoniam uerò imbecilliter uacuat, thymo & hyssopo, uel alio uis eius intenditur. Valentibus autem medicamentis mista, eorum actionem reddit meliorem, cum suo dulci sapore, illa naturæ magis familiaria reddat. Ob id eam Galenus scammonio miscuit, quod à posterioribus est laudatū: alij deinde turbith, alij alijs. Mesues & Medici Florentini.

SCAMMONIO multi ab una radice exeunt longi, tenues & uiticulosi cauliculi, quibus uicinos frutices, pedamentæue iuxta posita conscendit, ac multis circumuolutionibus amplectitur. Folia eius lata, & acuminata, læuis similacis æmula: flores similes calathi quoque forma, candicantes, paulò minores. Radix subest longa, crassa, candida interius, ex qua succus colligitur, qui densatus ad medicinæ usus seruit. In calidis pingui exit solo, ueluti in Affiæ Mysiæ, Syria, alijsque similibus. Reperitur & in Creta insula. Verisimile est, ubi suæ spõris est, citò & plurima deinde æstatis parte florere: nam & in Belgio æstiuis mensibus subinde cum flore uideri potest. Scammonium nõ modo stirpem ipsam, sed & densatum concretumque succum Latini nominant. Laudatur nitidum, rarū, leue, colore quàm simillimum taurino glutini, fungosum, tenuibus fistulis. Addunt nonnulli, ut linguæ tactu albescat: huic notæ fidentum non est: hoc enim euenit adulterato, quod admisto fit tithymali lacte: hæc aut nota longè certior est, nempe si gustatu linguâ nõ urit, quemadmodum tithymalus. Adulteratur tithymali lacte, & farina orobi, sed ex notis prædictis dignoscitur. Colligitur mense Iunio. Ad annos quatuor, & plures seruatur; sed quo antiquius, eò imbecillius. Datur per se à granis quinq; ad

- A** ad duodecim. Sunt, qui ultra duodecim grana, & etiam scrupulum sine noxa dederunt. * Quinq; de causis corporibus læsiones inferre potest. Prima est, quòd flatus quosdã mordaces gignit, usque adeò uentriculum lacessentes, ut fumentibus nausèã cõmoueat. Noxa hæc tollitur, si in excauato cydonio malo, clibano, aut prunis inassetur. pasta undiq; circũlita: præsertim additis, aut sceniculi, aut dauci, aut apij semine, aut galanga. Inflammat deinde acredinis exuperantia corporis spiritus: quò fit, ut facillè febres exciter, ijs præcipuè qui obstructionibus uiscerũ, & humoribus putrescentibus obnoxij sunt. Sed id nocenti aufertur, admittis inter coquendum, quæ refrigerat, & feruorem extinguunt: cuiusmodi est psyllij seminis spissamentũ, prunorũ decoctum, seu potius pulpa, rosarum & uolarum succus, aut dilutum, aut aqua: quin etiam si ante coctionem maceretur oleo rosaceo, aut uiolaceo, aut cotoneorũ misti saporis succo, aut admisto rhoe, aut factitio spodio. Ad hæc, quòd magna tum attrahendi, tum aperiendi facultate sit præditũ, immoderatas alui fluxiones facit: uasorum enim oscula plus quàm par sit aperit. Hæc læsio adimitur admittis rebus adstringentibus, cohibentibusq;: nempe mastiche, cydonijs malis, succoq; ab eis expresso, & myrobalanis, præsertim flauis. Ab addit præterea acris succo, quo scætet, intestina: proinde & tormina, & dysenteriam, & tenasimũ excitat. Sed deletur hoc incommodũ additis humidis pinguis, lentisq; medicamentis: cuiusmodi sunt tragacanthum, bdellium, amygdalinum oleum aut rosaceũ: item prunorum pulpa per se, & saccharo asseruata, psyllij spissamentum, mastiche, cydonia mala post sumpta, & calida aqua post bibita: utpote quæ medicamentum ocys a uentriculo & intestinis expellat, & ita simul noxam prohibeãt. Hinc est, quòd prudentes medici, quò celerius scammonium a uentriculo, & intestinis deiciant, hordei iusculum cum saccharo superbibendũ præbent. Obest postremò scammoniũ cordi, iecori, ac uentriculo, substantiæ suæ totius proprietate. Vitiũ hoc aboletur, si illi tum calida, tum frigida admisceãtur medicamenta, quæ cordi, iecori, uentriculoq; opem suam præstant. Deicit scammonium ualentissimè bilem, quam a uatis & a sanguine exhaurit. Eius deiciendi facultas haud sanè alijs medicamentis absimilis est, quæ purgât cum labore & molestia. Dioscorides, Mesues, Dodonæus, & Matthiolus.

De liquoribus concretis, purgantibus pituitam.

ELATERIVM succus est è fructu cucumeris syluestris, plantæ notissimæ. Optimum est leue, non ponderosum, cum candore leniter humectum, gustu amarissimum, quodq; lucernarum luminibus obiectum facillè flagrat. Improbatur scabrum, turbidum, porracei coloris, medium erui & cineris colorem referens & graue. Sunt, qui amyllum immisceant, ut candorem ipsum imitentur, ponderosiusq; sit. Sic colligitur. Decerpti circa Autumnum cucumeres maturi, qui tacti protinus exiliũt, imposito supra uas aliquod rariore

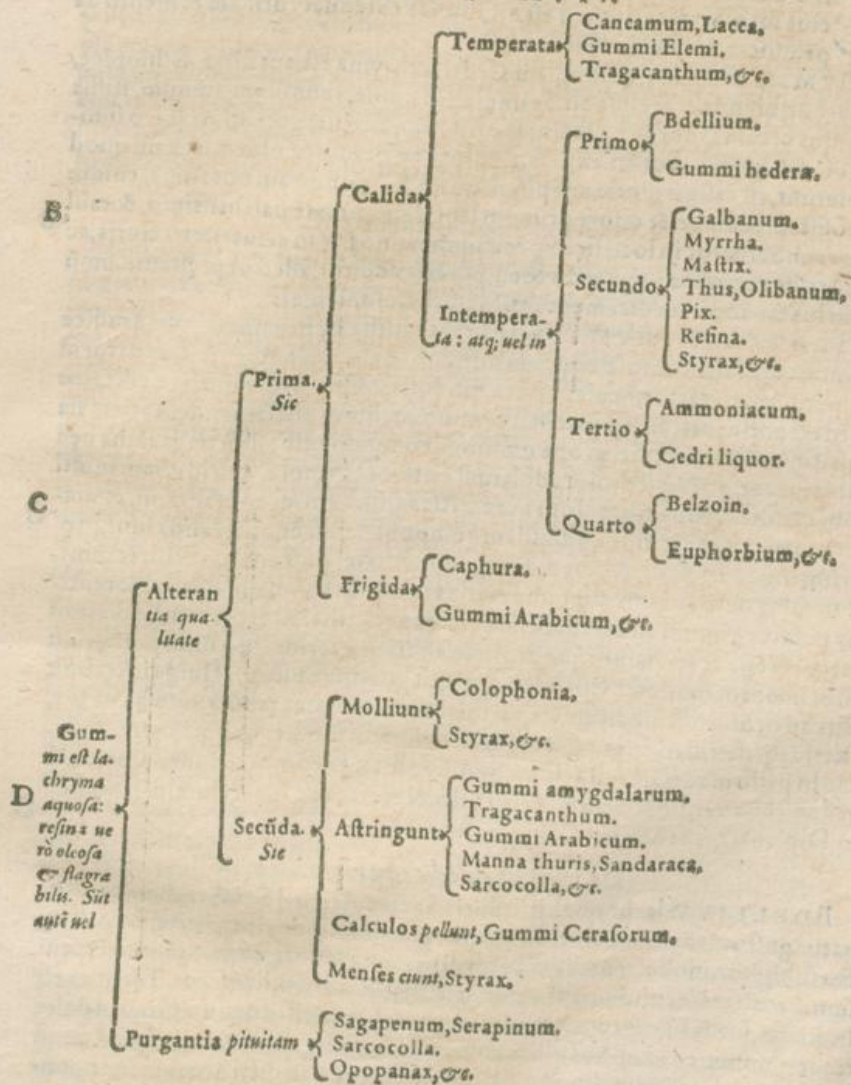
cribro, sigillatim supino cultro sursum uersus aciem habente finduntur, atq; **A**
 per cribrum humor in subiectum uas exprimitur, simulque carnosum, quod
 hęsit cribro, quò facilius excidat, eliditur: coaceruata aut in cribro segmina,
 dulci aqua perfunduntur, & denuò pressa abijciuntur: humor in pelui agita-
 tur, & linteo opertus duplicato, soli exponitur: dumq; steterit, tota superna-
 tans aqua cum spuma identidem effunditur: deinde conterendo cogitur in
 pastillos, & seruantur ab annis tribus usq; ad duodecim. Dosis est **B**
 decem usq; ad drachmam unam. * Bilem ac pituitam extrahit. Optima suspi-
 riosis est purgatio. Menses ciet, & partus enecat, in pefso subditum, morbo
 regio medetur. Medici Florentini ex Dioscoride.

O P O P A N A X succus est effluens ex incisa radice aut caule panacis, **B**
 quod Dioscoridi heracleum dicitur. Hodie cognita est planta, & ipse succus,
 qui maximè probatur quàm amarissimus, internè albus, aut subfuluus, foris
 colore croci, leuis, pinguis, friabilis, tener. Itatim in aqua eliquesens, graui
 odore. Niger improbatur, ac mollis. Adulteratur ammoniaco, aut cera: sed
 sinceri experimentum est, si digitis in aqua friatus resoluatur & lactescat.
 Conseruatur annis quinque, uel sex. Dosis eius est à drachma una usque ad
 duas. Corrigitur maltiche & spica. * Purgat phlegma crassum & uiscosum à
 partibus remotis, & iuncturis, & propriè mundificat cerebrum & neruos.
 Et confert ægreditudinibus neruorum frigidis: pectus mundificat: tussi anti-
 quæ confert: porum cum aceto hora una ante accessionem, & cum succo **C**
 pij & oleo anethino spinæ illitum, rigorem febrilem prohibet.

Ischiadi, podagræ, gonagræ confert. Medici
 Florentini ex Mesue.

DE:

A DE GUMMI ET RESINIS,
CAPVT XVII.

De gummi & resinis calidis temperatis.

LACCA Arabum, Græcis Cancamum dictū, hodie nō reperitur: ideoq; eius loco Styrace utendū est. * Obælos extenuat: urinam & menstrua prouocat, &c. Medici Florentini. A

GUMMI ELEMI, quibusdam Cedri lachryma est, aut oleæ Æthiopicæ, aut arboris ignotæ. Melius est Scammonio simile, resinofum, fuluum, stillis exilibus cōstans, mordax. Damnatur Ammoniaco uel gummi Arabico simile, colore nigricās, morsus expers. Explora, an uerum sit officinis: nam quod proferunt, est resinæ piceæ, aut pinus, quam Burgundicam uocamus, colore & cōsistentia simile, & odore primū leui, deinde tamē ualentissimo, & multis graui. Seruatur in loco sicco per aliquot annos. * In caluariæ fracturis, ac uulneribus mirificè unguentis & emplastris additur, adeo ut præstantissimū sit in his sanandis medicamentum. Medici Colonienfes. B

TRAGACANTHVM, Græcis Tragacantha lachryma est, quæ à radice plantæ cuiusdam spinosæ eiusdem nominis manans, concreuit. Laudatur alba, perlucens, gracilis, læuis, sincera, subdulcis: salua in ore diu lætescit. Quæ uerò est antiquata, magis pallefcit primū, deinde rufescit, tandem etiam flauescit: (quod lachrymis propè omnibus commune est) fitq; tragacantha hæc annis amara, ob idq; calidior, dulcium cæterorum more. Ob id etiam multi tragacantham flauam antidoto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani, & diacurcumæ maiori, & alijs quibusdam compositis miscēt, quæ calida sunt, præfertim ubi cocta sunt, & (ut dicunt) fermentata, post annum scilicet dimidium: alijs uerò frigidis aut temperatis albam aut pallidam. Porro Florentinis uidetur gummi Arabicum esse uera tragacantha. Et tragacantha dicta uidetur eis esse acacia: aiunt que proinde alteram alterius loco sumi posse, cum uires habeant similes. * Cutis spiracula, ut gummi, obstruit. Huius increbuit usus ad oculorum medicamēta, ad tussim, exasperatas fauces, retusas uoces, cæterasq; destillationes, cum melle in delictu: subdita quoq; linguæ liquefcit. In passo madefacta, drachmæ pondere bibitur contra renum dolorem, & uesicæ rofiones, mixto cornu cerui usto, & eloto, aut scissi aluminis momento. Dioscorides & Medici Colonienfes. C

De gummi calidis in primo.

BDELLIUM lachryma est arboris Saracenicæ, uel Sembrachenicæ. Probatur gustu amarū, translucidū taurini glutinis modo, intus pingue, & si tactu subigitur, mollescens, ligni ac fordis expers, odore unguis marini incensum. Facultate secundum, est ueluti siccum, resinofum, liuescens. Tertium est Indicum, sordidū, nigrum, grandioribus glebis in offis conuolutum. Adulteratur gummi: sed id minus est amarū, & suffita minus odoratum. Ex eo quod in usu est, deligendum, quod maximè accedit ad prædicti notas, donec præstantius D

Astantius aliquod aduehatur. * Calfacit & emollit: duritias, & turgentia guttura, humiditasq; hernias discutit cum ieiuna salua dilutum: uulua spiracula laxat appositu & suffitu: & partus, humiditates que omnes extrahit: calculos potu comminuit, urinam mouet: tulsientibus, & a serpente percussis utilissimè datur: ualet ad rupta, uulsa, lateru dolores, & discursantes spiritus. Malagmatis in/eritur, quæ contra duritias & neruorum nodos profunt. Contusum resouitur affulo uino, aut aqua calida. Medici Florentini ex Dioscor.

GUMMI HEDERÆ, lachryma est ipsius hederæ. Colligitur mense Maio. Psilothrum est. * illitu pediculos enecat.

B *De gummi calidis in secundo.*

GALBANVM ferulæ Syriacæ liquor est: uulgò notū est. Laudatur multis granulis constans, merum, thuris effigiem præbens, pingue, non lignosum, retinens nonnihil seminis è sua ferula, graue odore, neq; humidum neque aridum. Adulteratur resina, fabæ farina, & ammoniaco: quod ex notis iadictis deprehenditur. * Excalfacit, urit, extrahit, discutit: menses ac partus trahit, appositu uel suffitu. Lentigines aceto & nitro perunctas tollit. Deuoratur ad tulsim ueterem, difficultatem spirandi, suspiria rupta, conuulsa. Aduersatur toxicis, potum cum uino & myrrha: simili modo sumptum mortuos partus extrahit. Imponitur lateris doloribus, & furunculis: comitiales, & uulnè strangulatus, & uertiginosos olfactu suscitatur. Dioscorides.

MYRRHA Arabicæ arboris lachryma est. Huic tametsi non quadrent omnes notæ à Dioscoride descriptæ, cum tamen multis sit prædita bonis qualitatibus, existimant nonnulli pro uera posse usurpari. Eligenda est pinguis, resinosa, rubescens, densa & splendens. Sunt, qui affirmant storacem liquidam, qua officinæ utuntur, stillatitium myrrhæ liquorem esse, qui stacte ueteribus dicebatur. Quod nullo modo conuenit: nam storax liquida factitium potius quiddam uidetur, cuius nullus usus pro myrrhæ stacte esse debet. Quod uerò de opocalpaso scribit Galenus, quod myrrhæ similitudinem gerat, sed uenenosum & exitiale sit, multosq; sua ætate mortuos esse, quod in medicamentis opocalpasum pro myrrha assumpsissent, nemini nostra ætate contigisse audiuimus. Quod magnum argumentum est, nos uera myrrha carere. * Calfacit, coherbet, soporem gignit, glutinat, siccatur, astringit, uulua emollit, & præclusam aperit: menses & partus celeriter extrahit enim absynthio, lupinorum cremore, uel succo rutæ admota: tuberculo fabæ deuoratur in uetere tussi, orthopnoæ, in laterum pectorisq; doloribus, in alui profluuio, & dysenteria: horros discutit duabus horis ante febrim accessiones, fabæ magnitudine pota cum pipere, & aqua: subdita linguæ liquataq; scabritiem arteriæ expolit: obrusam uocem expedit, uentris tineas enecat: contra grauem oris halitum manditur, & aduersus alarum tædia cum liquido.

liquido alumine illinitur: gingiuas & dentes stabilit, colluto cum uino & o-
leo ore: uulnera capitis illitu glutinat: medetur fractis auribus, ac ofibus nu-
datis, peruncta cum cochleæ carnibus: item purulentis auribus, inflamma-
tisq; cum meconio, castorio, & glaucio: ad uaros cum casia & melle illini-
tur: impetigines ex aceto purgat: defluentes capillos cum ladano & uino
myrteo illita firmat: diuturnas destillationes lenit, illitis penna naribus: o-
culorum ulcera complet, albugines tollit, caliginem discutit, scabritiem leui-
gat. Dioscorides & Medici Florentini.

M A S T I C H E lētiscina resina est. Optima & copiosissima in insula Chio
prouenit. Præfertur nitedulæ modo, resplendens, & candore Tyrrhenicæ
ceræ similis, adulta, retorrída, friabilis, odorata, stridorem edens. Viridis au- **B**
tem inferior est. Adulteratur thuris, resinæq; pineæ nucis mistura. * Pota-
tilis est sanguinem reijcientibus, & tussi ueteri: stomacho auxiliatur, sed ru-
ctum mouet: additur in dentifricia, & illitiones faciei, ad nitorem cuti concii-
liandum: palpebras oculis incommodas replicat: manducata halitum oris
commendat, gingiuas contrahit. Dioscorides.

T H V S, **O L I B A N V M**, lachryma arboris Arabicæ, pinguius, albius, em-
plasticum: flauius & siccus, & antiquatum magis. Quod fœmininum uocat,
resinosum magis est ac molle, cito ardens: masculum in thuris genere prima-
tum tenet, suapte natura rotundum, guttarum formam retinens, indiuiduū,
candidum, cum frangitur intus pingue, in suffitu statim ardens: primū qui **C**
dem cādicat, tandem etiam rufescit. Adulteratur resina piceæ, & gummi: led-
thus ardet: gummi non inflāmat: resina in fumum abit: idem maleficium
odor prodit. * Ad calefaciendū & astringendum pollet: oculorum caliginem
discutit, caua ulcera cōplet, & ad cicatricem perducit: cruenta uulnera glutina-
nat, infrānatq; cunctas sanguinis eruptiones, etiam si cerebri membranis ef-
fluat: ulcera quæ cacoethe uocantur, & sedis, & reliquarum partium permul-
cet tritum cum eo & lacte linamentum: formicantes uerrucas inter initia, im-
petiginesq; ex aceto & pice illitum tollit: ambusta igni, pernionesq; cū suil-
lo adipe, aut anserino, & ulcera in capite manantia cum nitro, si infricetur, sa-
nat: paronychis cum melle, auribus fractis cū pice, medetur: ad reliquos au- **D**
rium dolores cum dulci uino infunditur: inflammata à partu māmæ cum ci-
molia & rosaceo magna utilitate perungūtur: additur ad arteriæ, uiscerūq;
medicamenta: prōdest sanguinis excreationi potum. Sed in secunda ualetu-
dine haustum insaniam mouet, & largius cum uino potum, interficit. Diosc.

P I X è lignis pinguibus & resinosis fluit, præsertim è pino. Quibusdam ta-
mē in locis, propter pini penuriam ex picea, cedro, therebintbo, cæterisq; si-
milibus cōgregatur. Pix naualis uulgò uocatur, estq; duorū generū: liquida
& sicca. Liquida duorū itē est generum: una, quæ primū effluit, aquæ per-
quàm similis, qua in Syria utuntur in cōdiendis corporibus, & cedriā appel-
lant,

Alant, quòd ex cedro fiat: nam pinos nò habent altera, secundus est qui effluit liquor, qui uasculis collectis densatur aceto, sicq; coactus, pix brutia appellatur: in hoc solùm à priori differens, quòd concreta sit, colore fusco, & pinguior: hac picabantur utres uinarij. Pix arida sit è liquida iterum cocta. huius sunt itidem duo genera: unum, quod uisci modo lentescit: alterũ, siccum & friabile. Præter hæc, aliud quoddam genus reperitur, quod pisselæon appellant: exprimitur ex lana qua excepti sunt uapores elati sursum, quandiu pix coquitur. Præfertur quod ex pice brutia sit. Aliud picis genus Zopissam uocabant, ex derasa nauibus resina & cera constatam. Omnes hæ picis differentia reperuntur. Liquida præfertur splendens, læuis, sincera. Sicca probatur pura, pinguis, odorata, subrufa, & resinosa. Improbatur adusta, fumum redolens, & acida. Probatur uerò ea, cuius fragmenta splendent, quæ dentibus pressa lentescit, & gustu est suauis. * Pix liquida contra uenena, phthisin, purulentam excretionem, tusses, suspiria, & pectoris humores, qui difficile extulsiuntur, efficax est, eclegmate cyathi mensura cum melle dato: tonsillarum & uua inflammationes, anginaq; uulter perunguntur: purulentis auribus infunditur cū rosaceo, & illinitur, cum trito sale serpentium morsibus: adiecta uerò pari cera, scabros ungues extricat, impetiginosq; emēdat: uulgue duritias, ac sedis tubercula discutit: cum farinaq; hordeacea, & pueri impubis urina decocta, strumas rumpit: cohibet ulcera quæ serpunt, cū pineo cortice, aut sulphure, aut furfuribus illita. Cum thuris manna & cerato profundos ulcerū sinus conglutinat: rimis sedis & pedum magno auxilio illinitur: ulcera replet, & cum melle purgat: quin & cum uua passa & melle carbunculos & putrida ulcera emarginat, dirumpitq;. Erodētibus medicamentis, quas septas uocant, probè immiscetur. Pix arida dura emollit, pus mouet, tubercula panosq; discutit, ulcera replet: uulnerarijs medicaminibus cōmodè permiscetur. Zopissa uerò dissipandi naturam habet. Dosis in unguentis & emplastris ab ʒ S. ad ʒ j. uel plures. Medici Florentini ex Dioscoride.

RESINA liquor est ex pinu, picea, abiete, alijsq; similibus sponte profluens. Eius duplex est differentia. Vna liquida, ueluti terebinthina ex terebintho profluit, copiam non habemus. Altera arida, ut quæ ex pinu exit & è fructu arborum resiniferarum, thuri similis. Ex liquidis terebinthina resinas omnes antecedit, candida, perlucida, uitreo colore & in cœruleum uergente, odorata, terebinthum olens. In huius locum successit, ut dictum est, larigna, quæ mellis colore & odore esse debet. Ex aridarum genere eligi debet odoratissima, translucens, non retorrída, neque nimium humida, friabilis, & quendam ceræ colorem præbens. Improbatur rubra & dealbata. Ex his resinæ è picea & abiete cæteras antecedunt, & thus odore imitatur. Omnes hæ resinæ uno nomine pix Græca uocantur: de qua inferius. Datur à ʒ j. ad

N

ʒ ij,

3 ij. uel iij. cum dolore leuare, aut renes detergere consilium est: si aluum **A**
 subducere, à 5 ij, ad 5 S. In emplastris uel unguentis ab 5 S. ad 5 j. uel plures.
 * Natura omnibus calfacere, mollire, discutere, expurgare. Tussi ac tabi con-
 ueniunt per se, aut in eclegmate ex melle: uitia pectoris expurgant, urinam
 cient, cruda concoquunt, uentrem emolliunt, palpebras commodissimè re-
 plicant: lepras tollunt, cum æruginè ac sutorio atramento, nitroq̃: auribus
 faniem emanantibus cum melle & oleo, item in pruritu genitalium utiles,
 malagmatis, acopisq̃ admiscuntur. Laterum doloribus per se, illitu & appo-
 situ auxilio sunt. Dioscorides & Medici Florentini.

STYRAX hodie duorum est generū: unum Styraç calamita appellatur,
 Græcis simpliciter styraç: alterum Styraç liquidus, qui myrrhæ factæ, quæ **B**
 pinguisima myrrhæ pars est, plerisq̃ esse creditur. hoc tamen falsum esse de-
 prehenditur in eo, qui in officinis est. Styraç calamita gummi est arboris ma-
 lo cotoneæ similis. Præfertur si. uis, crassus, resinofus, albicantibus grumis,
 quamplurimum in sua odoris gratia permanens qui, dum molitur, melleum
 liquorem reddit. Deterior niger, friabilis, & surculosus. Adulteratur igni i-
 ppius scobe, melle, cera, adipe odoribus imbuto, & quibusdã alijs. Dignosci-
 tur, quòd adulteratus inualido sit odore: sincerus uerò admodum acer sit.
 Qui hodie officinis in usu est, aliqua ex parte Dioscoridis descriptioni cõuen-
 nit, eoq̃: utendum arbitramur donec melior proponatur. * Calfacit, emol-
 lit, & cõcoquit: me detur tussi, distillationibus, raucedini, grauedini, & inter-
 ceptæ uoci: uulxæ præclusæ, duritiæue laboranti cõuenit: cit menses potu, ap-
 posituq̃: aluum leuiter mollit, si exiguum cum resina terebinthina catapotij,
 modo deuoretur. Miscetur utiliter discutiētibus malagmatis, acopisq̃. Ado-
 letur autem, & igni torretur, ut fiat ex eo, ueluti ex thure, fuligo: ad eadem cõ-
 ueniens, ad quæ thuris fuligo. Ex eo etiam in Syria Styraçinum oleum com-
 ponitur, quod calfacit uehementer, & emollit: uerum caput dolore afficit,
 aggrauatq̃, & soporem adfert. Medici Florentini & Dioscorides.

De gummi & resinis calidis in tertio.

AMMONIACVM, ARMONIACVM, ferulæ succus est, quam iuxta **D**
 Cyrenem Aphrica gignit: cuius fruticem cum radice agasyllim uocant. Pro-
 batur bene coloratum, ligni & calculorum expers, thuris similitudine, minu-
 tis glebis, densum, sincerū, nulla sorde spurcatum, castoreum odore imitans,
 gustu amarum. Gignitur in Aphrica iuxta Ammonis oraculum, succum stil-
 lante ferulacea arbore. Colligitur mense Iunio. * Mollit, extrahit, calfacit: tu-
 bercula, duritiæq̃ discutit: potum aluum soluit, partus extrahit: lienem con-
 sumit, drachmæ pondere haultum: articulorum, coxendicum que doloribus
 liberat. Auxilio est anhelatoribus, orthopnoicis, comitialibus: item quibus
 humor in pectore coit, si cum melle delingatur, aut cum ptisanæ succo sor-
 beatur.

A beatar. Cruetam urinam pellit, albugines oculorum absterget, genarum scabritiam absumit: tritum autem cum aceto, & impositum, iocineris, lienis que duritias sedat. discutit tophos, qui in artubus concalluerunt, cum melle aut cum pice illitum. Lasitudines & coxendicum dolores eo perungi utile est, cum nitro & cyprino oleo, uice acopi. Dioscorides.

CEDRIA PIX est, ex arbore cedri collecta. Optima est crassa, perlucida, grauis odoris: quæ dum effunditur, guttatim non dissipata coit. * Cui ea uis inest, ut defuncta corpora conseruet, & uiuentia corrumpat: quæ ex causa mortuorum uitam aliqui eam appellauere. Vestimenta quoq; & pelles eximia calfaciendi & siccandi dote, corrumpit: magni ad ocularia medicamentum usus: quippe illita oculis claritatem affert, albugines, cicatricesq; detergit: instillata autem cum aceto, uermes aurium necat: cum hyssopi decocto infusa sonitus, sibilosq; sedat: cauis dentium indita eos frangit, & dolores leuat: idem facit, cum ex aceto colluitur: peruncto ante coitum genitali, concipiendi uim adimit: anginae ea perunguntur, tonsillarum inflammationibus auxilio est: lentes, pediculosq; illitu enecat: cerastæ moribus cum sale imposita subuenit: contra hausta leporis marini uenena, in passo sumpta, auxiliatur: in elephantia aut linctæ, aut perunctione proficit: pulmonum ulcera purgat, & si cyathus eius absorbeatur, persanat: uermes & tineas subter indita necat, & partus extrahit. Dioscorides.

C *De gummi & resinis calidis in quarto.*

BELZOIN gummi est arboris peregrinae (non autem Laserpitium) agallochi forsitan, ut quorundam est opinio, quod uulgare est lignum aloes. Optimum censetur translucens, albis præditum glebulis, thuris æmulum, rubescens, odore grato, & quando uritur, xyloaloes odorem referens: hac enim ratione ab adulterino dignoscitur. Medici Florentini.

EYPHORBIUM est succus ex arbore Libyca ferule simili emanans. Duo eius genera: unum sarcocollæ modo emicans, in granula concretum, orobi magnitudine: alterum ueluti fex quædam est, imbecillius. Adulteratur sarcocollæ & gummi Arabici mistione, sed difficile experimentum, quod leui gustu os accensum diu detineat. Eligendum translucens. Recenti, quia uiribus est uiolentis, non utendum, sed annotino. Annis quatuor integrum seruari potest cum milio, fabis, aut lentibus, ne elanguescat: quinto enim uel sexto anno uis eius exoluitur. Cæterum cum plerumque contingat, ut ad nos magis aduehatur uetustate corruptum, quam recens, maior cura in eo adhibenda est. * Illitu suffusiones discutit: potus tota die exurit, quare meli, collyrijsque pro acrimoniae ratione admisceri debet. Coxarum doloribus prodest in odorifera potione haustus: squamas osium eadem die eximit: uerum eo utentes, necesse est linamentis, aut ceratis communire corpus, quo ossa conuestiuntur. Aliqui memoriæ prodiderunt, percussos à ser-

penite nihil molesti passuros, si incisa osse tenuis capitis cute, intritus succus A
infundatur, uulnusq; postea consuatur. Dioscorides & Medici Florentini.

De gummi & resinis frigidis.

CAMPHORA, uel CAPHURA, Arabibus Indicę arboris lachryma est:
alijs uerò, Indici bituminis genus. Ferunt Indos id bitumen, quod ex Cam-
phora natiua stillat excoquere, quodq; tenuissimarum est partium, albesce-
re, & sublatum operculo adhærere, caphuramq; in hunc modum conformari,
ut illam uideamus. Hinc fit, ut mercatores Caphurę bitumen plerumq; ad
miscant: sed non ita candicat, ut caphura illa modo iam dicto excocta. Eli-
gatur alba, pellucida, sincera, ualde odorata, quę pani calido imposita ma-
descit. nam quę spurca est, arefcit. Semine lini, aut psyllij, aut pipere sepulta B
conseruatur, ne aeri exposita euanescat. Deterior est crassa, fulca, nigra, assu-
lis ligni sui implicita. * Refrigerat & siccat ordine tertio: tenuium adeò par-
tium, ut sæpe per se in auram euanescat. Capitis dolores mulcet illita, incan-
descientes inflammationes restinguit præsertimq; iocineris. Renes & semi-
naria uasa refrigerat, sanguinemq; cogit. Circumlitionibus imponitur ad
cutis nitorem conciliandum, & ad arcendas tam uulnerum, quàm ulcerum
inflammationes. Erysipelas extinguit, & aduersus gonorrhœam, & albas
uulnæ fluxiones efficax est cum succino, & aqua nymphę hauſta. Idem præ-
stat pubi, seu imo uentri, testibus, renibusq; illita: quę tamen antea psyl-
lij seminis spissamento, aut omphacio, aut solani succo probè sit macerata. C
Sanguinem è naribus profluentem sistit, aut cum urticę semine immissa, aut
ex maioris sedi, & plantaginis succo fronti circumlita. Collyrijs ad calidas
oculorum lippitudines utiliter imponitur. Renibus ac testibus illita uenerè
extinguit. Corpora à putredine præseruat: proinde commodè antidotis ad-
miscetur, quę contra uenena, uenenosorum animalium ictum, & pestilen-
tes affectus conficiuntur. In uniuersum uiribus innumeris pollet, quas bre-
uitati consulentes prætermittimus. Matthiolus ex Auicenna & Serapione,
& Medici Colonienſes.

GUMMI ARABICVM uulgò dictum, & gūmi absolutè, ex Acacia Æ D
gypti spina: laudatur uermiculorum in speciem contractum, uitri modo per
lucidum, purum: proximum est candidum: sordidum uerò ac resinofum inu-
tile. * Vis ei ad spissandum, refrigerandumq; efficax. Cutis meatus obſtruit,
& medicamentorum, quibus admiscetur acrimoniam hebetat: ambustis ex
ouo illitum, pustulas non patitur erumpere. Dioscorides.

De gummi & resinis emollientibus.

COLOPHONIA, seu PIX GRAECA, pini alterius uel arboris resina
est, aqua cocta, donec perduto natiuo odore friabilis & arida reddatur: uoca-
tur colophonia, quod è Colophone adueheretur. Per colophoniam igitur
semper

A semper pix Græca intelligenda est: non quòd resina incocta non etiam colophonia uocetur, sed quòd in medico usu huiusmodi resinis non utimur nisi coctis, aut rarò admodum, præsertim cum liquidæ sunt. Medici Florentini.

De gummi & resinis adstringentibus.

GUMMI AMYGDALARVM notum est. * Calfacit & adstringit: reijcientibus sanguinem, potum auxilio est: impetigines, quæ summum corpus occupant, illitum cum aceto tollit: tussi uetustæ cum diluto uino potum medetur: calculosis cum passo bibere prodest. Dioscorides.

MANNA THVRIS sunt minutissimæ thuris micæ, ex magnis fasciculis concussu elisæ, à thure læuigato diuersæ. Laudatur alba, pura, micarumq; frequentia prædita. Sunt, qui cribrata pini resina, ac polline, ac gûmi, aut cortice thuris contusi adulterant: sed hæc igne deprehenduntur. Nam adulterata non æqualiter flagrat incensa, nec æereum uaporè, sed fuliginosum & impurum expuit, uariatumq; odorem habet, quia gummi non inflammatur, resina in fumum abit. Hodie minutissimæ thuris micæ sunt in usu. * Vim habet eandem, quam & thus, sed inualidiusculum. Medici Colonienses ex Dioscor.

SANDARACHA Arabum est gummi iuniperi, uulgò uernia, quia uerno tempore exudat, & rore uerno magis concrescit, & legitur. Bonum est recens, perlucidum pallidum: dum ueterauit, flauescit, & fit friabile mastiches modo, quam toto habitu multum mentitur. In usu frequentiori tamen est scriptoribus & pictoribus, quam medicis, præterquam in suffitibus. Sandaracham autem Arabum euidenter diximus, propter sandaracham Græcorum, quæ inter metallica enumerata est. Medici Colonienses.

SARCOCOLLA lachryma est arboris in Perside nascētis, pollini thuris similis, colore candido aut rufo, gustu amaro. Præfertur rufa, gustu amarissima. Adulteratur gummi, sed gustu deprehenditur: adulterina enim amara non est. Vulnera glutinat, oculorum fluxiones inhibet: emplastris inferitur. Medici Florentini ex Dioscoride.

ADSTRINGUNT quoq; gummi tragacanthum, Arabicum: de quibus uide supra suo loco.

De gummi calculos pellentibus.

GUMMI, quo cerasi resudarunt, cum uino diluto, tussi uetustæ medetur: colorem commendat, uisum exacuit, appetentiam inuitat: idem ex uino potum calculosis auxilio est. Dioscorides.

De gummi purgantibus pituitam.

SERAPINVM, quod Græcis Sagapenum nuncupatur, ferulaceæ herbe succus est. Optimum est translucens, fuluo forinsecus colore, & intus albo, nescio quid inter laser & galbanum redolens, gustu acri. His addit Metue, ut sit pissum & leue, odore porri, facile in aqua resolubile: quia quod has no-

tas non habet, adulteratum alijs gummis censetur. Præstantius est, quod ex **A**
Oriente aduehitur, quàm quod aliunde. Datur à drachma semisse ad drach-
mâ unâ. Corrigitur mastiche & spica. * Purgat pituitam crassam, & alios hu-
mores lentos, & aquas à uentriculo, intestinis, cerebro, neruis, thorace, pul-
mone, iuncturis etiâ longinquis & profundis. Morbis harum partium & alia-
rum frigidis inde natis succurrit, quouis modo usurpatum: ut cephalalgie
antiquæ, hemicranie contumaci, epilepsie, paralyfi, uertigini, spalmo cyni-
co, tremori, dolori uentriculi, aut coli pituitoso, aut flatulento, cum succo ru-
tæ & aceto dictis partibus illitū, & attritis muscalis, uel cum liquore idoneo
sumptum, & clystere iniectum: cum aqua rutæ uerò, aut heleni nutritū & po-
tum, crassa & lenta ex pulmonibus & thorace potenter educit. Illitum quoq; **B**
tussi antiquæ, difficultati spirandi, dolori laterum prodest. Cum duplo item
myrobalanorum citrearum in hydropo aquas serosas mirè extrahit. Splenis
quoq; duritiem, & inflationem dissipat potum, & cum succo capparum, & ace-
to illitum, item charadas, nodos, & alios tumores duos. Nutritum quoq; cū
succo rutæ, aut fœniculi, & felle uis alicuius rapacis uisum clariorè reddit.
Fluxionem in oculum præcipuè factum ab ea cohò sanat, hordeolum ex a-
ceto illitum delet. Menses quoq; potum & suppositum euocat, fœtū necat:
dolori uteri, & præfocationi prodest, quoniam tenuat, resoluit, dissipat, pro-
uocat, soluit. Medici Florentini ex Dioscoride & Mesue.

SARCOCOLLA est arboris fruticosæ, spinosæ, ramis nodosis arbori ap **C**
preffis, gūmi album, thuris modo, uel pallidum, idq; amarius, & ob id ualen-
tius. Datur à drachma una usque ad duas. Corrigitur zingibere & cardamo-
mo. * Purgat pituitam crudam, & humores alios crassos, præcipuè à cere-
bro, neruis, iuncturis, ut ischio, pulmonibus. Ob id senibus pituitosis, asth-
maticis tussientibus prodest, sed caluitium accersit, corpus impinguat, sper-
ma auget. Ophthalmiam, & lippitudinem, & alios oculorum morbos, mirè
iuuat nutrita in uase uitreo dies quinq; in lacte asinæ, nouo quotidie affuso.
Aurium ulceri putrido & sanioso utiliter imponitur, linimentum mulsa mer-
sum, & puluere huius inperfum. Mesues.

OPOPANAX est liquor plantæ similis ferulæ, caule cubitali uel bicubi. **D**
tali, pallido, folijs ferulæ, sed minoribus, florib. anethi modo in umbella dis-
positis, odoris, flauis. Secto autem caule digitis duobus, aut circiter, supra
radicē, liquor effluit. Flauus, qui coagulatus est opopanax optimus, si intus
alb. est, foris flauus, amarus, fragilis, in aqua mox solubilis, odoris boni, sed
sui. Adulterant ammoniaco, intestis scilicet ex ipso granis opopanace uero.
Dolū prodit odor & albedo in fracturis. Datur à drachma una usq; ad duas.
Corrigitur mastiche & spica. * Purgat pituitam crassam & lentam clām à re-
motis partibus, cerebro, neruis sensorijs, iuncturis, thorace. Ob id prodest
harum partium affectibus frigidis inde natis, uisui imbecillo, tussi antiquæ,
diffi.

DE ANIMATIS AQUATIL. &c.

287

A difficultati spirandi, ischiadi, gonagræ, podagræ. Vino musteo incoctum post tres menses potu hydropem leuat, & lienis tumorem. Ex mulla calente potum, stranguriam sanat, menses mouet, abortum facit, alioqui ab utero præfocationi, & frigidis uteri affectibus saluber. Idem aceto solutum collutionis, dentium dolorem & erosionem sanat. Potum cum aceto hora una ante accessionem, & cum succo apij, & oleo anethino spinæ illitum, & rigorem febrialem prohibet. Ex ipso autem, & succo apij, & aceto bono emplastrum lienis impositum ipsius duritiem dissipat. Melues.

DE ANIMATIS AQUATI-

B LIBVS, CAP. XVIII.

ESPONGIIS alias mares appellauere, tenui fistula spissas: quarum duriores tragos nominarunt: tæminas autem, quæ contrarias dotes habent. Vruntur eæ, ut alcyonium. * Recentes sine pinguitudine, uulnerariæ sunt, & tumores reprimunt, recentia uulnera ex aqua poscæue conglutinât: ueteres sinus ex decocto melle iungunt. Vetustæ autem inutiles. Aridæ ligatæ lino, si penicilli modo adigantur, occlusa ulcera, callosq; laxant. Siccæ recentis, & uacua, senilia ulcera, & quæ fluxione laborant, aut cuniculatim exedunt, impositu siccant. sanguinis profluuium sistunt. Crematarum cinis ex aceto, aridæ lippitudini auxiliatur: & ubi quid abstergere, aut adstringere **C**opus est. Vtilius in oculorum medicamentis lauare cinerem. Omnium cinis cum pice crematarum, profluentem sanguinem sistit. Candida cura sunt, è mollissimis recentes per ætus tinctæ salis spuma, quæ petris cohæret: insolantur inuersæ, hoc est, parte caua sursum spectante, & qua abscissæ fuerunt, deorsum. Si uerò æstiuâ serenitate ad lunam sternantur, persusæ salis spuma, aut maris aqua, maximum candorem referent. Diosc.

DE ANIMALIBVS INTE-

GRIS, CAP. XIX.

De terrestribus.

DIMICES, qui in cubilibus enascuntur, * cauis fabarum inclusi, si ante februm significaciones septeni deuorêtur, quartanis auxilio sunt: & citra fabas sumpti, percussis ab aspide profunt: uuluarum exanimaciones olfactu reuocât. Poti eam uino aut aceto, adhærêtes sanguifugas abigunt: uiui urinaria fistulæ impositi, urinam ciunt Diosc.

VERMICULI in medio echino plantæ dyplaci reperti, aduersus quartanas plurimum pollere traduntur, si in aluta clausi brachio alligentur, aut collo appendâtur. Profunt etiam aduersus paronychia, si uiuis affectis unguibus circumligentur. Nam dolorem alioqui implacabilem, confestim tollunt. Expectum intellexit Mizaldus.

VER-

VERMIVM terrenorū cineres, aut stercoreis muriū, uel ceruini dētis, dē. A
tiū exesorū cauernis immisi, illos absq; ferro, & machinulis eradicāt. Idem.

MILLEPEDÆ, quæ sub aquario uase stabulantur, animalia sunt multis
pedibus, nitentia, quæ contacta manu contrahuntur in orbem. * Hæ ex uino
potæ, difficili urinæ, & regio morbo auxiliantur. Millepedæ cum melle angu-
nis utiliter illinuntur: tritæ, & in cortice mali punici calfactæ, doloribus au-
rium addito rosaceo, conuenienter instillantur. Diosc.

SCORPIONES terrestres, animalia sunt: in Italia, & alijs in regionibus
sub meridie sitis, nota sunt, quòd in quacunq; domo, non modò in cubiculis,
& cellis uinarijs, sed ubiq; passim reperiantur. * Triti crudi, & impositi, suæ
plagæ remedium sunt. Quidam scorpionū cinere utuntur, qui uiui sint exu- B
sti, ad urinam ciendam, ijs præcipuè, qui renum aut uesicæ calculo obstruun-
tur. Dioscorides & Matthiolus.

LUMBRICI, seu VERMES terreni impositi, * præcisos nervos glutin-
nāt: tertianas discutunt. Decocti cum anserino adipe, infusi affectis auribus
medentur: cū oleo aut decocti, si in contrariam aurem instillentur, dentium
doloribus præstāt auxilium. Triti in potu ex passo urinā ciunt. Diosc.

COCHLEÆ, seu LIMACES terrestres præferuntur, quæ in locis apri-
cis, odoratis uicinat herbis. Eruuntur è terra hyeme in sepib. & fruticetis, un-
cis quibusdam ferreis, prope fruticum radices terra circūfossa. * Stomacho
utiles sunt, & non facillè corrumpuntur. Venerem, cum pipere, sale, & buty C
ro coctæ, excitant. Crudæ cum tegumentis impositæ, aquæ inter cutem tu-
mores exugunt: sed non antè soluantur, quàm omnis hauriatur humor. Po-
dagricas inflammationes leniunt: impactos corpori aculeos: illitæ euocant:
menses tritæ & admotæ ciunt. Cochleæ tritæ & fronti illitæ, sanguinem è na-
ribus immodicè fluentem sistunt. Dioscorides, Matthiolus, & Mizaldus.

ExFORMICIS alatis oleum cōficitur, * ad ueneré augendā idoneum.

VIPERINÆ CARNES si coctæ edantur, * claritatem oculis afferūt:
neruorum uitijs auxiliantur: incrementes strumas reprimunt. Detracta au-
tem cute, caput caudaq; quoniam carne uacant, amputari debēt. Reliquum
uerò corpus, exemptis interaneis, elotū, dissectumq;, discoquitur cum oleo, D
uino, salis exiguo, & anetho. Aiunt, eis, qui uiperas esitēt, pediculos procreari:
quod planè à ueritate abhorret. Adjiciunt aliqui, longam senectutem age-
re, qui eo cibo uescuntur. Diosc.

De aquatilibus.

SCINCYS aut Ægypti, aut Indiæ, aut Rubri maris alumnus, quāuis inue-
niatur in Lydia Mauritaniz. Est aut terrestris crocodilus, sui generis, sale in-
ueteratus cū nasturtio. * Aiunt carnes, quæ renes amplectātur, id sibi uirium
uēdicasse, ut si drachmæ pōdere bibātur, uenerem accendāt. Verùm decocto
lētis cū melle, aut semine lactucæ cū aqua potu, ueneris cupiditates inhiben-
tur.

A tur. Additur in antidota. Siccati seruatur, corpulenti, & non strigosi. Dioscor.

ANGVILLAE in uino suffocatae, abstemios reddunt homines, si ex eo bibant, qui plus satis mero indulgent, & hinc offenduntur, & delinquunt. Mizald.

OSTREA uia pestiferos bubones loco transferunt, & uirus omne ad se trahunt: sunt autem agglutinanda brachio, quae axillaris decurrit, si quidem bubo in alis est: si uero inguen obfederit, lineamentis femoris, quae uena cru-
dis describit. Hollerius.

CANCROVM fluuiatilium *exustorum cinis, qui duo cochlearia expleat, adiecto dimidio radice gentianae modo, triduo potus cum uino, magnopere prodest canis rabiosi moribus: rimas pedum sedisque: perniunculos & carcinomata, cum decocto melle lenit. Triti crudi, potique: ex asinino late auxiliantur contra serpentium phalangiorumque: morsus, atque scorpionum ictus. Decocti autem, & cum iure esitati, ijs profunt, qui tabe conficiuntur, aut leporem marinum hauserunt. Triti, tela ac spicula e corporibus detrahunt, si illis superponantur. Dioscorides & Mizaldus.

RANAE uulgaris notitiae sunt. *Contra omnium serpentium uenena pro antidoto sunt, si ex sale & oleo uel butyro edantur, iusque: earum itidem forbeatur: contra inueteratos tendinum rigores pollent. Illitis earum cinis, profuentis sanguinis impetus sistit: explendis alopeciarum inanitatibus ex liquida pice illinitur. Inducit etiam uini fastidium rana uiridis, ex ijs, quae in fontibus saliant, si uia in eo suffocetur. Dioscorides & Mizaldus.

De aerijs & uolatilibus.

HIRVNDINES, uti ficedulae, *in cibo, aciei uisus medicamentum praebent. Tam pullorum, quam matrum in fictili olla crematarum cinis cum melle oblitus, oculis claritatem adfert: anginae eo commodè perunguntur: uuae & tonsillarum inflammationibus. hoc cinere succurritur. Et ipsae, & pulli exiccati, si drachmae ponderis ex aqua bibantur, hos iuuat, qui anginae morbo conflictantur. Dioscorides.

GALLVS ad ius purgatorium eligatur rufus, plurimum annosus, sed tamen adhuc ad motum, pugnacitum alacer & in dimicando ualidus, macri & pinguis medius, hoc est, bene carnosus. Talis autem gallus fursure Galeno nutritus, alijs etiam melle & pauco sale, plurimum fatigetur, uel a nobis uenaribus, uel potius dimicando decapitatus, & exeteratus, cum sale, aut sale gemmae, igne lento, aqua sufficiente coquatur ad duarum aquae partium consumptionem, alijs atque: alijs simul incoctis, pro uarijs medicorum scopis. Medici Colonienfes.

GALERITA auicula est parua, apicem in uertice, pauonis modo gestans. *Haec assa, & in cibo sumpta, coeliacos adiuuat. Dioscorides.

LOCYSTAE omnibus nota. *Odoris suffitu urinae difficultates adiuuant, praesertim quae feminas male habent. Dioscorides.

CICADAE passim in Italia cognoscuntur, atque adeo inibi uulgaris notitiae

○ tiq

tiæ sunt, ut sæpe æstate assiduo cantu messorum, agricolarum, ac viatorum in campis pedestribus obtundant. * Quæ in assatæ manduntur, vesicæ doloribus profunt. Siccis quidam utuntur ad colicos affectus, cum paribus numero piperis granis; dantq; aut tres, aut quinque, aut septem, per intermissionem scilicet, & ipsos etiam paroxysmos. Dioscorides & Galenus.

CANTHARIDES officinis notæ sunt. Probantur in frumento inuentæ; versicolores, & quæ luteas in alis tranuersas lineas habent, corpore oblongo. Cribro aut fictili uase conduntur, cuius os raro linteo subligatû deorsum uertitur, ut excepto halitu aceti quàm acerrimi feruētis æstu axanimentur. Postea siccantur, & pyxidibus ligneis, aut fictilibus uitratis reponuntur. Bientiu durant. * In remedijs externis, tû ijs quæ uescas excitât, tû alijs interdû tota sumuntur. Recentiores auté alas & pedes auferunt semper. Florentini.

COLUMBORVM pulli occulta proprietate renum dolori conferunt, & incorruptû sanguinem emendant: sed dum interficiuntur capite truncari debent. Eorundem carnes facultatem habent sanandi tenesmus, quem cucurbita frequenter comesta generare solet. Rhasis.

PASSERCVLVS troglodytes uocatus, qui omnium auicularum, excepto Regulo, minimus spectatur, & iuxta sepes ac muros uictum quæritat, uolatumq; perbreuem facit, naturalem uim admiratione dignam habet. Sale enim conditus ac crudus in cibo acceptus, cõcretos calculos lotio expellit, & ne renascantur, prohibet, ac morbum perfectè sanat. Conditur optimè pennis euulsis, atq; inde largo sale adbrutus, arefactus comeditur. Si plures adfuerint, coqui possunt more aliarum auicularum. Possunt etiam non depumes iuri in olla aperta, & cinis unius uusti cum pauco pipere & cinnamomo exhiberi. Sunt, qui uiuû pennis præuulsis sale cõdiât, quod melius est. Alij assatos edût integros, ita ut nihil ex eis pter pēnas abijciât. Aetius, & Ægin.

DE ANIMALIBVS VENE=

NOSIS, CAP. XX.

QVIBVS datæ sunt **CANTHARIDES**, signa eueniunt grauissima. Ab ore enim ad uescam usq; cuncta erodi sentiuntur: picæ aut simile quiddam cedrix respiciunt: dextra præcordia inflammantur: urinam ægrè reddunt, & subinde cum lotio sanguinem emittunt: strigmenta non secus, atq; dysentericis, aluo deferuntur: fastidia urgent: animo linquuntur, orta q; uertigine cõcidunt: postremò mente abalienantur. * Ergo antequam tale nõnihil accidat, dato oleo, aut supradictorum aliquo, uomere cogantur: mox ubi uomitione plurimè reiecerunt halicæ, aut oryzæ, tragi aut ptisanæ cremor, aut decoctû maluæ, aut seminis lini, aut scenigræci, aut radicû altheæ clystere infundatur. Præterea nitrû eisdem dandum, ex hydromelite, ut quæ stomacho adhuc, aut intestinis adherent, eluendq; excernantur, ac descendat. Quæ

A Quæ nisi sic discutiantur, ingesta in aluum ex nitro aqua mulsa uacuari debent. Decur deinde uinum, aut passum, in quo pineoli nuclei, aut cucumeris semina cōtrita sint, aut ex lacte, aut mulsa, aut anserinus adeps in passo liquefactus. Inflammatae autē partes, hordei farina cum mulsa decocta perungantur. Ab initio admota cataplasmata nocēt, quōd citatus ab eis calor, illapsum uirus ita remoratur, citō in principes se partes insinuet: ipsa tamē interiecto tempore, molestissimis inflammationibus opitulatur, utpote quæ dolores & permulceant, & leniant. Tum ubi corpus calfaciente oleo inunctū fuerit, in folium descendere oportet, ac lauare, ut per cutem summam, quæ corpori noxia inhæserunt etiam excernantur. Et deiectiones multifariā moliri oportet, ne affectus infigatur, & stabilitatem capessat. Gallinaceis carnibus, & hœdinis aut suillis, catulis maximē pinguibus, & tenerrimis, ac cum lini semine coctis, uesci debent: siquidem aluum cient, atq; uenenorum acrimonias hebetant. Vinum dulce liberaliū ebibatur. Prodest thuris cortex, & Samia terra, si quaternæ singulorum drachmæ cum passo sumantur: item pulegium ex aqua tritum: irinum aut rosaceum cum rutæ decocto: recentes uitis ramuli, cum passo detriti. Longē omnium potentissimē antidota auxiliantur, cum aqua mulsa, drachmis quatuor pota. Diosc.

His qui **ERVCA SPINORVM** hauserint, illicō dolor in ore & palato exoritur: uehemens alui, linguę, ac stomachi inflammatio torquet: intestina dolor excruciat, ita ut pruriginem sentire uideantur: corpus totum exæstuat: fastidium urget. * Quibus est succurrendum remedijs, quæ deuoratis cantharidibus dantur. Peculiariter tamē pro simplici oleo & irino, melinum, quod ē cotoneis pomis & oleo temperatur, accipiemus. Diosc.

Qui **BVPRESTIN** biberunt, non dissimile nitro uirus sapiunt: stomachi, uentrisq; uehemens dolor insequitur: tam uenter, quàm stomachus mirum in modum, ut in aqua inter cutem difflatus, inturgescit. Vniuersa corporis facies contenditur: urina supprimitur. * Quibus eadem, quæ potis cantharidibus auxiliantur. Priuatim post uomitus & uacuationes, quas clysteribus molimur, aridæ ficus profunt: item earum decoctum, ex uino. Vbi uerō iam ferē pericula inclinantur. Thebaicarum palmularum cibo, aut earundem tritarum in mulso aut lactis potu iuuantur. Pyrorum etiamnum omnē genus esse, & lac humanum bibere conuenit. Diosc.

Si **SALAMANDRAM** hauserunt, linguę inflamatio cōsequitur: mens & sermo præpeditur: tremor cum torpore, aut horrore quodam, ac exolutione accedit: partes nonnullæ corporis liuoribus circumquaq; sugillantur: sæpeq; diutius immorante ueneno, putrescentes defluunt. * Quibus præstabis cuncta, quæ potis cantharidibus. Peculiaritā uerō remedia, resina pinus, aut galbanum ex melle linctum, & aiugæ decoctum, in quo nuclei pinei cōterantur: urticæ quoq; folia, cum lilij & oleo decocta. Profunt etiam oua

testudinis marinæ, aut terrestris cocta: item ranarum ius, cum quibus eryn- A
gij radix incocta sit. Diosc.

Qui LEPOREM MARINVM biberunt, pisciũ uirus olent: procedẽte
tẽpore, alius dolore afficitur, & urina sistitur: & si quando eam reddere con-
tingat, purpureũ colorem referet: omne piscis genus auersantur, & odio ha-
bẽt: fœtido ac graui sudore manãt: biliosus uomitus, interdũ sanguini promi-
scuus, subsequitur. * His dandũ lac asininũ, uel passum continuẽ, aut radice
maluę foliorũq; decoctũ, aut trita cyclamini radix cũ uino, aut ueratri nigri,
aut scãmonij succi drachmã, cũ aqua mulsa, puniciq; mali acinis. Cedria con-
trita cũ uino efficax est: anserinus sanguis, ut tepebit, potus. Sed cum pisces
omnes respuant, aspernenturq; solis fluiatilibus cancris uesci possunt, bi- B
buntq; eos admisto uino, adiutiq; ab his percoquant: cumq; appetere & co-
messe pisces cœperint, suæ salutis indicium habent. Diosc.

RVBETA, aut RANA PALVSTRIS asũpta tumores ciet: pallor cor-
pus uehementer decolorat, ut planẽ buxum spectetur: spirandi difficultas
torquet: & grauis halitus oris, singultusq; inuita interdum genituræ profu-
sio consequitur. * Adiuuantur secundum uomitionem, multo meri potu, &
arundinis radice binis drachmis, aut cyperi totidem. Breuiter cogẽdi sunt,
ut uehementi ambulationi & cursui se credant, ob torporem, quo corripun-
tur. quietiam quotidie lauandi sunt. Cæterum puluis rubetæ aridæ pestilẽ- C
ti buboni impositus, uenenum mirẽ attrahit. Dioscorides, & Gesnerus.

HIRVDINES cum aqua deuoratæ, si ori uentriculi adhærent, tractione
partium nonnullam suctionis imaginem præbent: eo enim argumento hau-
sta hirudo deprehẽditur. * Has muria sorbitione excutit, & Cyrenaicus suc-
cus, aut laerpitij folia, aut betæ, cũ aceto, aut pota niuis glebula, cum posca:
nitrum ex aqua gargarizatur, aut atramentum sutorium aceto dilutũ. Si fau-
cibus hæreant, in aquam calidam ingressis, aqua frigida ore contineatur, &
ad eam hirudines exilient. Diosc.

De RABIOSI CANIS. morsu sermonem alijs præposuimus, quod id
animal domesticum ac frequens esse cõsueuit, & in rabiẽm sæpius agitur, ac
perit, ab eoq; cauere difficile: inde periculum inuitabile hominem manet, D
nisi multis utatur auxilijs. Canis plerunq; flagrantissimis æstibus in rabiẽm
efferatur: interdũ, quoties frigora inceserunt. Rabiosus aut potum & escam
aueratur: largam spumantemq; pituitam naribus & ore projicit: toruẽ & so-
lito tristius intuetur: in omnes passim sine latratu irruit, & æquẽ feras homi-
nesq; tam familiares quàm ignotos mordet: nec protinus in festum quicquã
infligit, nisi, ut uulnus, dolorẽ: exinde morbus ille, qui ab aquæ metu hydro-
phobicus Graia est uoce appellatus, contrahitur. Euenit autẽ cum distensio-
ne neruorum, totiusq; corporis rubore, præsertim faciei, cũ sudore & læguo-
re quodam. Aliqui auræ splendorem fugiunt: alij sine ulla doloris intercape-
dine

A dine uexantur. Sunt etiam, qui canum more latratus edât, & obuiam factos morfu adorianur, ac mordendo simili uitio labefactent. Proinde ex ijs qui hoc uitium senserint, neminem seruatum uidimus, nisi forsitan ex historia unum aut alterum euasisse audiamus. siquidem Eudemus superasse quendam affirmat. Themisonem aliqui demersum in hunc furorem incidisse, & euasisse fatentur. Alij ipsum cum amico aquam expauescenti morem gereret, & officium exhiberet, quadam naturarum concordia, similem contraxisse affectum: sed post multos tandem cruciatus seruatum extitisse. Molestissimum itaq; genus morbi, à quo multos, anteaquam ipsum experirentur, uindicauimus, & complures ab alijs medicis seruatos nouimus. *Ratio medendi duplex: una communis, qua utendum in omnes morsus, quos uirulentæ animantes impresserunt: alia peculiaris, priuataq;, eorum duntaxat, quos rabiosi canes momorderint: quæ nonnullis quidem summam opem ferre consuevit: alijs uerò inutilis, maximè qui ex multo iam tempore ictum acceperunt. Quæ ad hanc pertinent, primùm exponemus: deinde cursim perstringemus, quæ ad communem medendi rationem pertinent. Cancros itaq; fluuiatiles in sarmentis albæ uitis cremare oportet, & cinerem eorum quàm minutissimè tritum habere reconditum: itidem gentianæ radicem tusam, cribratamq; reponere. Quoties autem canis rabiosus morsum intulerit, in quaternos cyathos meraci uini, bina cineris cancrorum cochlearia, unumq; gentianæ conijciantur: hæc in polentæ dilutioris modum subacta, quadriduo bibantur. Inter principia medicamentum hoc modo detur. Atq; si ab illato morfu bini terni uel dies fluxerint, curationem auspicabimur à triplicato pondere, supra id quod ab initio retulimus. Optimum hoc aduersus rabiosorum morsus auxiliū: quod & plerisq; unum satis fecit, eoq; cum fiducia uti licet. Sed ut alijs etiamnum auxilijs cōtra ineuitabile periculum muniamur, nihil cæteris uti prohibet. Satius autem multò fuerit, etiamsi in uanum recidat, medicamentorum inhumanos tolerare cruciatus, quàm per inertiam ac desidiam in discrimen adduci. Nec ita in demorsis à rabioso animali maiora uulnera uereri oportet, uti minora, & ulcusculis cutis similia: quippe maiori uulnere conferre: quod in minoribus non accidit: quin à maioribus abscedentes carnes hinc auferre, & labia acie scalpelli circumscribere, & prehensam hamulo aut uulsella carnem amputare oportet. In utrisq; circumstantia loca altioribus ulcusculis scarificanda, ut copiosior sanguinis uacuatio arceat, ne uenenum membratim insinuetur. Cucurbitulæ cum multa flamma agglutinatæ id iuuamentum præstant, ut ueneni uis extrahatur. Quæ uerò ad communem medendi rationem pertinent, uide apud Dioscoridem lib. 6. Diosc.

INTER ferientiu uenenatoru notas, nihil de **VESPIS** & **APIBVS** particulatim digessimus, quod cōspiciæ omnibus sint, & nihil excellēs, aut notatu

tatu dignum in his obseruetur: inter remedia tamen earum meminisse non ^A
fuit alienum. * Igitur aduersus utrarumq; ictus prodest illata malua, & hor-
deacea farina cum aceto, ficulneum lac in vulnus instillatum, & muræ aut
aquæ marinæ fofus. Diosc.

DEMORSIS à PHALANGIIS locus quidem ipse quasi ab impacto
à culeo rubet, nō intumescens, nec per ambitum calidus est, sed mediocriter
humescit: ubi uerò contrariorum occurfu refrigit, consequitur toto corpore
tremor, distentiones poplitum & inguinum, cōuulsionibus non dissimiles:
in lumbis collectio exoritur, & perpetua urinæ libido laeessit, multaq; red-
dendis excrementis colluctatio. Vniuersa cute frigidus sudor emanat, colla-
chrymant oculi, offusisq; nebulis caligant. * Horum ictibus ficulneum cine- ^B
rem adiecto sale trito, & uino imponere oportet: aut radicē syluestris punice
quàm tenuissimè tritam: aut aristolochiam cum hordei farina & aceto suba-
ctam. Ulcera aquâ maris proluenda, aut apiastrî decocto, aut eiusdem il-
linenda. Lauacris perpetim utendum, & propinandum abrotani semen, ani-
sum, aristolochia, cicer syluestre, cuminum Æthiopicum, cedrides trita, pla-
tani cortex & trifoliæ herbæ semen: priuatim autem singulorum ex ijs binas
drachmas dare cum uini hemina conuenit: item myricæ fructus, & chamæ-
pityos, & uiridium eupressi pilularum decoctum, admisto uino. Sunt, qui flu-
uiatilis cancri expressi succū cum lacte, assumpto apij semine, confestim mo- ^C
lestijs liberare prodant. Diosc.

Si **SCOLOPENDRA**, aut dicta ophioctene, morsum intulit, locus per
ambitum liuore sugillatur, & computrescit: interdumq; licet rarè, sæculen-
tus atq; ruber cernitur. A' morsu ipso exulcerari locus incipit, ulcusq; id ne-
gocium exhibet, ferè remedijs inuictum: præterea toto corpore prurigo
quoque sentitur.

* Hæc ubi morsum infixit, sal quàm leuissimè tritus, ex aceto uulneri in-
spargendus, aut ruta syluestris superponenda. Locus acida muria fouendus,
& danda in potu aristolochia cum uino, aut serpillum, aut calamintha, aut ru-
ta syluestris. Diosc.

SCORPIONIS morsu inflammari statim incipit locus, & indurescit, ac ^D
intentus rubet, uicissimq; dolore premitur: modò siquidem exæstuat, modò
frigore occupatur. Labor repentè fatigat, & aliquando meliuscule habet, ali-
quando recrudescit. Consequitur sudor, horroris sensus, & tremor. Extre-
mè corporis partes refrigescunt, inguina extolluntur, per sedem flatus exeunt,
capilli eriguntur, pallor membra decolorat, & dolor, tanquam ex pungente
acu, per ubiuerfam cutem sentitur.

* Percussis præsentî est auxilio ficulneum lac in vulnus instillatum. Scor-
pius ipse, qui ictum uibrauit, tritus, & percusso loco impositus, suæ plagæ re-
medium est, ob cæcam quandam naturarum (ut constat) discordiam: quæ
antipa-

Antipathia appellatur. Præterea tritus, & impositus cum sale, lini semine, & althea scorpius conuenit. Sulphur ignem nõ expertum, resina terebinthina exceptum, & emplatri modo adiectum, auxiliatur. Itidem galbanũ ad plenij formam ductum & calamintha, quæ trita illinatur, & farina hordei in uino parata, in decocto rutę. Semen trifolia herbæ tritum, & uulneri iniectum opitulatur. Hæc ad affectum locum pertinent. Post hæc quàm efficacissimis potionibus utendum, cuiusmodi sunt aristolochiæ, præsertim corticis, binæ drachmæ cum uino, tusa gèriana, & pulegium decoctum, & baccæ lauri pauco numero tritæ, & calamintha cum posca, in qua magnopere discoqui debet: cupressas cum uino & ruta, nec secus ficulneum lac: la serpitium, si adfit: sin desideretur, peucedani succo utendum: efficax est potum trifolij & ocimi semen. Horum autem omnium uicem etiam pensat iugis lauacri usus, euocatus sudor, & dilutæ uini potiones. Dioscorides.

SI MARINA PASTINACA percussit, protius accidunt molesti dolores, assidua conuulsiones, lassitudo, & imbecillitas: mens percussis labat, postea obmutescunt: oculi caligant. Percussus autem locus in ambitu cum uicinis partibus denigratur, & ita obstupescit, ut tangentem non sentiat: hunc si quis premat, atra sanies, crassa, & malè olens excernitur.

*Ei qui à marina pastinaca icitur, omnia quæ de uiperarum morfu paulo pòt referimus, simili modo conueniunt. Peculiariter autem ictus à marino **C**scorpione, & dracone inferuntur, qui molestos cruciatus cient: interdum autem, sed rarò, nomas excitant. Quibus absynthij, saluiæ, aut sulphuris ex aceto triti potio subuenit. Ipsi etiam dissecti, uulneribusq; impositi, sui cuiusq; ictus remedio sunt. Dioscorides.

A MVRE ARANEO percussis, circa morsum in orbem inflammatio exoritur. nigraq; pustula, diluta sanie turgens exurgit. proximę partes liuët. Rupta pustula, depascens ulcus, non ei dissimile quod serpit, occupat. Intestinatorum quoq; tormina, difficultas urinæ, & frigide asperginis offusio consequuntur. *Huius morfibis auxiliatur ex galbano splenium, per se uulneri exterius impositum, ut medicamenti modo aceto tritum, & hordeacea farina cū aceto mulso illita. Quinetiam mus ipse, qui morsum intulit, si dissectus apponatur, ictus sui ueneficia luit. Resistunt quoq; acini dulcis punici decocti, & illiti: item porri, & allia contrita, nec non aquæ calidæ fotus: sed hæc ad locum pertinent. Prodest potum abrotani decoctum, maximè si in uino detur: præterea serpillum & galbanum, & eruca uino in adfecta: recentes cupressi pilulæ cum aceto, & cyclaminus ex aceto mulso, & pyrethrum cum uino, & chamæleonis herbę radix. Nec desunt, qui literarum monumentis tradiderunt, tritum murem araneum contra suos ictus commodè bibi. Quam historiam apud alios inuentam, dignam duntaxat censuimus, quæ adnotatur. Alij asseuerant, demorsum non aliàs exulcerari, nisi prægnans mus araneus

neus

neus fuerit: tum sanè auxiliari ferunt. Dioscorides.

Si VIPERA momordit, corpus intumet, uehemèter arefcit, subalbidūq; colore concipit. Sanies à uulnere profunditur, primū subpinguis, mox cruenta, pustulæ adultis similes erumpunt: & antea depascēs ulcus, quod in proxima repens, non summa modò corporis, sed intima quoq; corripit. Ginguæ ijs cruore suffunduntur: inflammatio circa iecur erūpit: tormina, & biliōsi uomitus sequuntur. Sopor, tremor, & urinæ difficultas accedit, & frigidus sudor offunditur. * Vbi uerò uipera morsum impressit, simū caprinum cum uino studiosè impositum opitulatur. item laurus, & abrotanum, & galbanum splenij loco superiectum, & organū uiride inditum: pulli gallinarū discerpti, & confestim admoti: erui farina uino subacta: radice cortex usq; eò tufus, ut in puluerem solutus abeat, & scilla tosta: detritum chamæmélū, hordeaceæ farine cataplasma in aceto mulso præparatū: sed locus antè eo calido foueatur. hæc loco imponuntur. Cōtra uiperinos ictus rubus cū uino pdest. Aliqui anchusam tenui folio cōstantè auxiliari prodūt. Leporini coguli in uino terni oboli bibuntur, & porracei succi hemina in mero, & foliorū apiastri succus, & syluestris ruta. hæc in uino potari debēt. Vinū frequēter bibendū, allia mādēda, & cepæ, & porri recētes, salfamēta acerrima, & opipara. simplicia hæc sunt. Percussis à uipera præclarè auxiliatur medicamentū, quod myrrhæ, piperis, castorij, floris portulacæ seminisq; dimidio acetabulo cōstat: hæc omnia in Cretico passo teruntur, aut in alio probato. Erasistratus in eo libro, qui de uiribus inscribitur, pleraq; alia tradidit, quæ ictis à uipera auxilium ferre possunt: inter quæ talia maximè laudantur. Gallinacea cerebella cum uino pota, semen fatiæ brassicæ tritum, & acetabuli mensura cum uino potum. Quinetiam bonum est, digitum in liquidam pieem intingere, deinde uinum, quo digitus fuerit elutus, bibere. Dioscorides.

CONSIMILIA supradictis in uipera eueniunt ijs, qui à CABCILIA nomine, & AMPHISBAENA demorsi sunt, eademq; ferè auxiliatur. quare hoc uenenum priuatam descriptionem sortitum non est: neque uisum est dignum, quod alio genere comprehendatur. De ijs autem mentionem hoc loco fecimus, quoniam ferè remedijs ad uiperas scriptis, percussi ab eis ad iuari soleant. Dioscorides.

ADRYINO morsis pustulæ, molestiq; dolores incidunt, præsertim quæ dilutè saniei emissarium subest: quinetiam erosio, torminaq; consequuntur. * Ab eo ictis conuenit aristolochia cum uino pota, trifolium herba, radix hastulæ regie similiter assumpta, & fructus ex omni glandiferarum arborum genere: & tusæ ilicis radices, & illitæ parti ictæ auxiliantur. Dioscorides.

AB HAEMORRHO ictis uehementes cruciatus accidunt, qui angusta, contractaq; corpora ex continuo dolore reddunt. Ex plaga copiosus sudor effluit, & quacunq; parte corporis cicatrix ulla fuerit, ea sanguine manat.

A nat. Excrementa per aluum cruenta eijciuntur, profluensq; sanguis in globo coit. A' pulmone sanguinem extulsiūt, & in uomitiones effusi sine remedio commoriuntur. Quos uerò dyphas percussit, solutus ac non constrictus tumor premit, sitisq; usq; eò pertinax, ut satiari non possit, ac sine ulla interpedine excruciet: & si potum pleno ore affatim trahant, illicò in eandem sitim relabūtur: proinde toto habitu similes sunt ijs, qui antea potus nihil hauerint. quare propter continuam sitim, & prestet, & caufon, aut dyphas appellatur. Hæmorrhoi, dyphadisq; morsus uelut immedicabiles à plerisq; maiorum deplorati relinquebantur. quare si peculiaribus contra dyphadem remedijs egeamus, communia experiri operæ precium erit. * Protinus autem scarificatione uti, uisionem facere, & si locus patiat, extremorum amputatione opus erit: consequenter quàm acerrima cataplasmata admouere, de quibus sæpenumerò diximus. Nec me fugit, acres cibos, maximè à salsamentis, utiles esse. Meracæ potiones, & lauacra profunt, quæ subinde interiecto breui spacio assumenda sunt, priusquàm morbi genus emerferit. quo semel erumpente, open ferre non potest ulla medici opera. In ictu hæmorrhoi eadem profunt. Insuper quæ in commune opitulatur, ut scarificationes, uisiones, acres cibi, meraci potus, & quæ nūc in dyphade definiuimus. Quinetiam decocta uitis folia, & cum melle trita. Diosc.

AB NATRICE demorsis ulcus dilatatur, & liuidum ac ingens euadit. **C** Sanies ex eo multa, & atra, & malè olens, non secus atq; ijs quæ serpunt ulceribus, expuitur. * Si ergo morsum natrinx adigit, prodest origanum tritum, & aqua subactum: lixiuia cum oleo indita, aut aristolochiæ cortex, aut querna radix minutim contrita, & hordei farina cum aqua & melle colliquata. Buntur etiam binæ aristolochiæ drachmæ in potione poscæ cyathis duobus, deinceps marrubij succus, uel decoctum alterius cum uino: fauus recens detur in aceto. Diosc.

CENCHRI morsum, qui uiperino ictui similis est, putridum ulcus sequitur. carnes antea, ut in aqua inter cutem, prætumidæ defluunt: lethargo corripuntur, & ueterno pressi somnos captant. Erasistratus eos iecinore, intestino ieiuno, coloq; conflictari, author est. quippe dissectis ipsis, omnes ferè partes corruptæ reperiuntur. * Morsus à cenchro auxiliatur lactucæ fructus cum lini femine illitus, & satureia trita, & syluestris ruta, & serpillum, cum duabus hastulæ regiæ drachmis, & tribus uini cyathis, aut aristolochiæ radix, item cardamomum & gentiana. Diosc.

* **A' CERASTE** percussis locus attollitur, cum duritia pustulosus: è plaga sanies profluit, modò atra, modò pallidior, sed toto concretu uaricosus, intumescit: genitale intéditur, mès labat, & oculorū caligo exoritur: deniq; rigore neruorū distèti commoriuntur. * Si cerastes percusserit, cita partis amputatio suffragatur. quare sine mora ictam partem amputare, aut scalpro confestim

P stim

stim circumcidere. & ijs similia prosequi oportet. Vrentia in super reliquijs **A**
admouenda: siquidem uirus hoc ueneno basilisci simile est. Diosc.

AB ASPIDE ictis uulnus exiguum profus, quasi ab adaesta acu citra tu-
morem conspicitur: sanguis exiguus ille quidem, sed ater distillat: caligo ue-
lox oculos obnubit: labor in totum corpus multiplex, omnino leuis, & non
sine uoluptate consequitur. Ideo Nicander perpulchrè cecinit: At uir perit
absq; labore, uirès atq; discolor. mediocris stomachi dolor afficit: frons per-
petuò refellitur: genæ còtremiscunt, quasi sine sensu in somno uellicent hos
mors tollit ad diei trientem non dilata. * Cæterùm ijs qui ab aspide feriu-
tur. quæ de cerasse scripta sunt, auxilia dari debent. Nam uenenū hoc, quem-
admodum basilisci celerrimè in arterijs sanguinem cogit Diosc. **B**

ERASISTRATVS in libro quem de medicaminibus & uenenis condi-
dit, de uocato **BASILISCO** scitè ita refert: Cum basiliscus momorderit,
uulnus ad auri colorem efflauescit. Itaq; in plurimis, quæ uirus ei aculantur,
comites notæ ita se habent. * Ad basilisci morsum, ut idem Erasistratus au-
thor est, auxiliatur castorij drachma in uino pota: item papaueris succus,
lètuum remedia ita se habent. Diosc.

TARANTVLÆ in Apulia innumeræ uagantur. Icti ab his diuersè tor-
quentur. siquidem alij perpetuò canunt, alij plorant, alij clamitâr,
alij dormiunt, alij uigilijs afficiuntur: nonnulli saltant, pleriq; uomitionibus
laborant, fiuntq; phreniticis ac maniacis similes. * Huiusce ueneni uis mu- **C**
fica mulcetur. Matthiolus.

DE ANIMALIUM PAR- TIBVS, CAP. XXI.

CEREBELLA passerum uere & autumno captorū reponuntur cum
uitello oui & melle: uel sole aut cinere siccata. Medici Colonienfes.

TERRESTRIS LEPORIS inassatum cerebrum māditur, * iu-
uandis tremoribus, qui ualitudine contracti sunt: affictu aut cibo facilem
infantibus dentitionem præstat: exustum caput, & cum adipe ursino aut ace- **D**
to illitum, alopeciarum inanitatibus medetur. Diosc.

CAPVT LACERTÆ parietariæ, & rana secta tela ac spicula è corpori-
bus detrahit. Mizaldus.

CAPVT CATI omnino nigri, in noua olla aduritur, & incineratur, ex
eoq; ad læuorem, & tenuissimum pollinem deducto, nonnihil per tubulum
pennæ mundæ, in oculum quotidie ter insufflatur: ad oculorum uitia, un-
guem, nebulam, albuginem, & alia remedium præstantissimum est. Si quis
uero ardor noctu maximè, oculum infestet, folia quercus aqua madentia, bī
na, uel terna simul oculo superponuntur, & identidem inuertuntur. Dicebat
secreti

A secreti huius author, uisum posse restitui hoc remedio post cæcitatem unius duntaxat anni. Mizaldus.

CAPVT MILVI deplume ustum, & quantum capi potest tribus digitis cum aqua sumptum, podagricis auxiliatur. Galenus.

AGNINVS & Suillus, Vrsinusq; pulmo impositu, * attritus à calceamētis cōtractos ab inflammatione tuetur. Præferūtur ex animalibus pinguib. & robustis. Recentes & sicci in usum ueniunt. Siccantur exempta aspera arteria in uase figulino imposita clibano, & refrigerati, folijsq; absynthij sicci inuoluti reponuntur in loco sicco per annum. Dioscor. & Med. Florent.

PVLMO VVLPI siccatu, & cōseruatur, ut antè dicti pulmones. * Ad articulorū affectus curādos ualet, itē ad pulmonū uitia, & angustia pectoris: unde eclegma, quod Arabes loch uocāt, in officinis paratū passim habetur.

IECVR ERINACBI, cæterorumq; animalium sumi debet ex ipsis animalibus nondum adultis, uinoq; odorato lauari: deinde uasi impositum, furnoq; probè siccatum, sed nō exustum, uasis uitratis reponitur, absynthio sicco inuolutū, ne putrescat. Seruatur loco sicco per annum. * Cum aceto mulso potum, renum uitij auxiliatio est: item aquæ, quæ cutem subij: conuulsionibus, elephantia, & malè habitis: uiscerum fluxiones exiccat. Dioscorides & Medici Florentini.

HEPAR LVPINVM eodē quo iam dictū est modo præparatur. * In puluerem tritum, cōfert iocinoris fluxionibus, aqua inter cutem laborantibus.

HEPAR ANATVM proprietatem habet sistendi fluxum, qui ex debilitate hepatis nascitur. Rhasis.

ASINI IECVR inassatum * esu comitialibus prodest, si ieiunis edēdum detur. Capræ uerò inassatæ decidua sanie, inungi lusciosos prodest: & dum coquitur, apertos oculos halitu eius uaporari: prodest in cibo tostum ad eadem. Tradunt hircini iocinoris cibo comitiales deprehendi. Aprinum recēs si arefactum teratur, ex uino potum, contra serpentium, uolucrumque morsus auxilio est. Iecur canis, qui rabie exagitur, tostum, & in cibo ab emorsis sumptum, ne tententur metu aquæ, tueri creditur. Utuntur autem ad arcendos aquæ pauores dente eo, qui caninus dicitur. hunc à cane, qui momordit, exemptum, & folliculo inditum, pro amuleto brachio annectunt. Inueteratum autem sale mergi iecur, ex hydromelite binis ligulis potum secundas pellit. Eodem modo quo cætera præparantur. Dioscorides.

CORRANARVM, & maximè fluuiatilium, febricitantibus spinæ adaligatum, febriles algores minuit. Sunt, qui cordis regioni etiam admoueant, ad mitigandos caulonum æstus, & incendia. Mizaldus.

CORCVLVM GALERITAE femori adalligatum, summè prodesse fertur aduersus colicum cruciatum. Nec defuerunt, qui illud recens, eam in rem etiam deuorant optato successu.

TESTES GALLORVM nondum coeuntium, * deperditas in morbis **A**
uires mirificè restituunt: quam ob causam hecticis, & marasmo laborâtibus,
morborumq; diurnitate macrefactis utiliter exhibentur. Semen prolificû
suppeditant, & ueneras uires roborant. Recentes usurpantur. Galenus.

CASTORIVM, castoris seu fibri testes sunt. Eligi debent, inquit Diosco-
rides, qui ex uno principio committuntur, liquore intus ueluti seroso, odo-
re graui & uirus redolere, gustu acri, mordente, friabili, ac multis naturalib.
tunicis circumdato. Adulteratur gummi ammoniaco, cum castoris sanguine
& castorio subactò, deinde in ueticulam coniecto & siccato. Deprehenditur
fraus ex notis prædictis, tum etiam quòd factitij testes, ipsi natiuis, qui ple-
runque sunt exigui, ampliores sunt. * Castorium serpentium uenenis aduer- **B**
fatur, sternutamenta mouet: menses ac partus ciet, duabus drachmis cû pu-
legio poti: partus, secundasq; eijcit: cõtra inflationes, tormina, singultus, ue-
nena, ixiamq; ex aceto bibitur: lei hargicos, & utcunq; ueterno obdormiscè
tes excitat infusum: cum aceto autem & rosaceo olfactu. & odoris suffitu, i-
dem facit: potum & illitum prodest tremulis, conuulsis, & omnibus neruo-
rum uitijs. In summa, calfactoriam uim habet. Dioscorides & Florentini.

QVAB interiore uentriculi gallinæ sinu residet membrana, secti in lami-
nas cornus specie similis (ea uerò inter coquendum abijci solet) siccatur,
* tritaq; in uino conuenientissimè stomachicis datur in potu. Dioscorides.

INTESTINA LVPI per longum & per transuersum digiti medij lon- **C**
gitudine scindantur, & lauentur uino, aut aqua fœniculi, uel rutæ: inde in cli-
bano, ut alia exiccentur. * Ad colicos efficax est. Colonienfes.

GENITALE CERVI, sanguine prius probè expresso, uino aut aqua
aliqua abluitur: deinde in farno probè exiccatur, reponiturq; in loco sicco.
* Tritum, & in uino potum, à uipera demorsis auxiliatur. remorantibus uri-
nis ac coli cruciatibus affectis auxilio est, si ubi aqua probè fuerit elotû, ipsa
statim ablutionis bibatur aqua. Aiunt, in puluerem tritum & ijs medicamen-
tis inditum, quæ uenerem excitant, ea ualentiora efficere. Quin & dysenteri-
cis mederi magno successu à nonnullis expertum est. Dioscor. & Matthiol.

RENES SCINCORVM, qui crocodili sunt terrestres, siccati seruan- **D**
tur. * Venerem excitant: sperina augent.

VESICA SVIS, quæ terram non attingit, pubi imposta, urinam ciere
fertur. Plinius.

VMBILICI INFANTIS recenter nati, portiucula in annulo gestata,
pollere fertur contra morbum caducum, & capitis, coliq; dolores. Albertus.

VESICA OVILLA, uel caprina, cremata, & ex posca bibita, uel le-
poris testiculus ex uino odoro coctus & potus, ijs qui uri-
nam inuiti reddunt, bene facit.

Galenus.

DE

A DE OSSIBVS, CAP. XXII

VNICORNVS Græcis monoceros dicitur. * Huius animalis cornu ramentum ex uino potum, iuuat, partū, & secundas educendas: nec nō sudorem, uenena, pestilentiamq; abigendam, potu salubriter excitat. Datur à granis sex ad drachmam semissem, uel integram. Andernacus.

EBVR nihil aliud est, quàm Elephantinorū dentiū materies. * Vim astrin gendi obtinet. Scobs illita paronychia sanat. Ad albas mulierum fluxiones præstat, si in tenuissimū puluerē, lapide porphyreo redigatur, propineturq; ex lactuæ seminis cremore, aqua, in qua chalybs extinctus fuerit, prius ma cerato semine. Rasura morbo regio laboratib; ante cibū ex uino datur: si febris adest, ex aqua cichorij, & lupulorū. Singulariter etiam ad uermes in febribus ualet: quia eos nō, ut reliqua calfacientia, auget. Confert etiā diuturnis obstruccionibus, & stomachi dolores abigit: huius potu mulieres ad concipiendū fœtū aptissimę reddūtur. Dioscorides, Matthiolus & Andernacus.

CERVINVM cornu * tostum & elotum, binis ligulis epotū, prodest dyntereticis, excreantibus sanguinem, cœliacis, regio morbo, & uesicæ doloribus cum tragacantha: fœminis fluxione uulvæ laborantibus, cum liquore huic rei accommodato. Cerui cornu cōtusum, crudo siccili, luto circumlito, & in furnum indito, uritur donec albescat. Id cadmiæ modo elotum, ulcerib; oculorum, & defluxionibus salutare est: infrictum dentes expurgat. Crudi cornu suffiti nidore serpentes fugantur: feruefactum in aceto, si eo gingiuæ colluantur, maxillarum à dentitione dolorem adimit. Dioscorides.

OS DE CORDE CERVI, * omnibus cordis affectibus confert. cōtra omnia uenena mirificè præstat, antidotisq; admiscetur, quæ pestilentie aduersantur. Sed cauedum est, ne huius loco seplasiarij bubulam tracheam arteriam accipiant in compositionibus, ut facere consueuerunt. Matthiolus.

CRANII HOMINIS * in puluerem redacti drachma ex aqua betonicę assumpta comitialibus prodest. Primū autem aqua elui, deinde uino debet, ut facilius ad partem affectam penetrare queat. In paralyfi ex aqua betonicæ, uel hyssopti lauandum est detritum & paratum diligēter. Andernacus.

OSSICVLVM VERTICIS, triangulare, ad formam lapidis piscis cyprii, uulgò carpionis dicti, in caluariæ uertice, ubi suturæ committūtur, intus subsistit. Id, ubi scalpello penetraueris, statim foras prosilit, anatomicis hætenus incognitum. * Idem (inquam ossiculum) nummi Germanici cruciferi appellati magnitudine, diuinum epilepsie remedium est: quod morbum hunc adeo efficaciter curat, ut is nunquam reuertatur: siquidem Paracelso fides adhibenda est. Andernacus.

ACCIPITRIS ossa aurum attrahunt, ut *Ælianus* scribit. Ad hæc à *Bruno* adnotante *Georgio Fabritio*, gallinarū ossa auro liquefcenti admista, illud in se consumit,

DE OSSE brachij humani aliqd, & summitate alæ anseris gestatū, quar
tanam curat: item contra arthritidem & quoduis ulcus depascens, summē
prodest humani brachij, uel tibiæ os combustum, facto puluere ex eo quod
album intus mansit, & parti affectæ apposito. Geber.

DENTIS apri puluis exceptus oleo linino, cynanchen præsentissimē
curat, si locus affectus tangatur, cum extremitate pennæ tali mistura imbu-
tæ. Auicenna, & Arnoldus.

EX BVBALORVM cornibus annulus concinnatus, ac gestatus, gut-
tam grampan, ut uocant, hoc est musculorum suræ conuulsionem impedit.
Idem etiam præstat, idq; certo certius, unguæ Alces portiuncula nuda, uel
annulo inclusa, & gestata. Mizaldus. B

DE MEDVLLIS, CAP. XXIII.

CERVINA MEDVLLA laudatissima est. Colligitur, præparatur, &
reponitur, ut bubulina. *Ceruina perunctos uenenata fugiunt. Mol-
lit, rarefacit, ulcera explet, &c. Dioscorides.

VITVLINA secundum locum in bonitate obtinet. Colligitur eodē tem-
pore, eodemq; modo cōficitur, ut bubulina. *Vim habet indurata & scirrho-
sa corpora emolliēdi siue musculus, siue tēdonibus, siue ligamētis id accidat,
siue etiā uisceribus. Pesi ex hac cōponuntur, uteros emollientes. Galenus. C

BVBVLINA medulla tertium in bonitate locum habet: ex florenti tau-
ro sumitur, ex ossibus, colligiturq; æstatis exitu, hyemis initio. Reponitur
autem uel per se, lota tantum, & ab omni immundicia repurgata, loco sicco,
in uase figulino uitreato, & obturato: uel lento admodum igne, uel uase du-
plici liquata: postea per pānum densiorem colata, & in loco frigido seruata.
*Calfacit, mollit, rarefacit, ulcera explet, &c. Dioscorides.

HIRCINA medulla quartum in bonitate ordinem tenet: *acrior ac sic-
cior est. Colligitur atq; præparatur, ut præcedentes, &c. Dosis omnium me-
dullarum est ab ʒ S ad ʒ ij, uel ʒ iij, pro remedij quantitate.

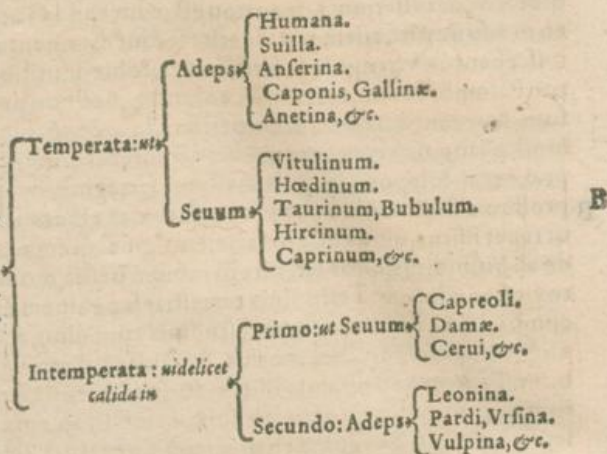
DE SANGVINE, CAP. XXIV. D

SANGVIS cuius in medicina usus, ex multis annalib. colligitur, dum
adhuc ætate florēti sunt. Sanguis HIRCINVS in hūc modū paratur.
Mature scēte uua hircus quadrimus, bene habitus, iugulatur, mediusq;
effluēs sanguis fictili bene coctō excipitur: (nam primus tenuior, postremus
crassior putatur:) deinde coctus in aqua, donec concrefeat, arūdine fissa se-
catur obliquē & trāsuersim, ut quod in eo aqueum est, effluat: deinde linteo
raro tectus soli exponitur, atq; ita siccat: curandum interea, ne pluuijs a-
spargatur: deinde tritus uase uitreo, aut fictili uitrato bene obturato reponi-
tur.

- A** tur. Alij hircum diebus canicularibus, herbis calculū frangentibus nutriunt, & uino albo odorato, donec urina nigrescat: deinde iugulant, & in eum quē supra diximus modum præparant. Hoc præparationis genus etsi inutile nō uideatur, necessarium tamen non est, cum apud Græcos sanguinis hirci non eo modo nutriti, etiam usus fuerit: sed medicamenta calculū frangentia admiscebantur.* Sanguis anseris, anatis, & hœdi, utilissimè in antidota miscentur. Palumbi autem, turturis, & columbæ, nec non perdicis, oculis cruore suffusis, & recentibus eorum uulneribus, lusciosisq; illinuntur. Peculiariter columbæ sanguis, cruorem membranis cerebri erumpentem inhibet. Hirci, capræ, cerui, & leporis sanguis inassatus sartagine, dysenterias, & cœliacorum
- B** proflua sistit: in uino potus contra toxica efficax est. Leporinus sanguis ita ut tepet illitus, uitia cutis in facie, lentiginesq; emaculat. Caninus commodè ab his bibitur, quos efferata in rabiem bestia momorderit: cōtra epotum toxicū auxilio est. Testudinis terrestris sanguinem epotum tradūt prodesse comitialibus. Marinæ autem testudinis cum uino, & leporis coagulo, cuminoq; contra serpentium morsus, & hausta rubetæ uenena conuenienter bibitur. Taurinus cū polenta illitus, duritias discutit, emollitq;. Sanguis equarum quæ admissuram expertæ sunt, in medicamenta additur quæ erodunt: septica uocant. Sanguine chamæleonis genarum palpebras euelli creditum est. Hoc idem uiridium ranarum sanguine præstatur. Menstruus sanguis sceminarum, circumlito cōceptum inhibere existimatur: aut si omnino mulier menstrua supergrediatur, leuat podagræ dolores, & ignem sacrū, illitus. Sanguis anatis & anseris, testudinis marinæ & terrestris & hœdi in remedijs internis, ut antidoto, datur ad ʒ. ij. Sanguis uerò hirci à ʒ. j. S. ad ʒ. iij. uel vj. præscribitur. Testudinis autem terrestris, ad hecticam, imperatur recens & crudus ad ʒ. j. In remedijs quidem externis, mensuram quantitatemq; definire nullo modo necesse est, sed ea arbitrio & necessitati relinquenda. Vt cū ad uulnera recentia oculorum, sanguinem columbæ, uel turturis imperamus, guttas aliquas in oculum traijciendas monemus. In emplastris autem usurpamus eam quantitatem, quæ necessaria est ad puluerem excipiendum, ut in
- D** emplastro de pelle arietina. Cæterùm humanus sanguis, morbo comitali lapsos confestim liberat à conuulsione, si in paroxismo eorum labia eo fuerint irrigata. Adeo est salutaris humanus sanguis, ut elephantia si conspurcati folia in balneis ex illo temperauerint. Dioscorides, Florentini, Plinius, Rondeletius, Orpheus, & Archelaus.

ANTID. SPEC. LIB. I. C. XXV.
DE PINGVEDINE, ADIPE A
 ET SEVO, CAP. XXV.

Pinguedo seu adeps omnibus animalibus tribuitur, siue quatuor, siue duobus nitantur pedibus. Seuum uero cornutus quadrupedibus tribuitur. Sunt autem calida & humida uel

HVMANA ADEPS ex florentibus, autumno uel hyeme colligitur. C
 Reponitur autem uel per se, lota tantum, & ab omni cruento, alijs que immundicijs repurgata, loco sicco ad aquilones spectante, siue figulinis uasculis uitreatis, folijs lauri uel nucum siccis conuoluta & obturata: uel exemptis membranis diligentissimè trita, & duplici uase liquata, fictili uitrato bene obturato, locis siccis. * Ad ligationes neruorum, membra emaciata, contracta, indurataq; à chirurgis applicari solet. Medici Florentini.

SVILLA adeps, quæ tum Græcis tum Latinis Axungia appellatur, eodè modo colligitur, præparatur, ac reponitur, quo humana. Recēs etiam & sine sale usurpatur: & quādo adipem absolutè reperies, fumes adipem recentem illius anni, & sine sale conditum: quia post illud tempus mutat qualitatem, D
 alijsq; præditus est facultatibus. * Cōtra uulnæ & sedis uitia idonea est: ambustis igni medetur. E' siue uetustissima, quæq; sale cōdita, excafcit, & emollit: elota uino pleuriticis prodest: cinere aut calce excepta, inflammationibus, fistulis ac tumoribus succurrit. Dioscorides & Medici Florentini.

ANSERINA adeps colligitur, præparatur & reponitur, ut humana & suilla. Calore suillam superat, & ob naturæ suæ subtilitatem magis penetrat: * eoq; rectè per anum ijs injici potest, qui rosionē in alto corporis sentiunt. Conuenit muliebribus malis. Dioscorides & Galenus.

GALLINARVM & CAPONVM adeps, ut præcedētes, præparatur ac reponit

A reponitur. Media inter anserinam & suillam consistit: * mollit, humorumq; acrimoniam obtundit. Ad labiorum rimas, ad mangonizandam faciē, & cōtra aurium dolores conuenit. Galenus & Dioscorides.

ANATVM & ANSERVM SYLVESTRIVM, ut suilla & humana, paratur & reponitur. * Efficacior est, q̄ domesticorum, & aliorū animalium.

VITVLINVM & HOEDINVM seuum, ut adipēs præcedentes præparantur & seruantur. * Aliquantum astringunt, molliunt, &c. Dioscorides.

TAYRINVM & BVBVLVM seuum conficitur & seruat, ut adipēs prænominatæ. Efficacius quàm uitulinum est: * ad rosionem in recto intestino, aut colo, nec non difficultatem intestinorum, & tenesimum experiuntibus accommodatum. Galenus.

HIRCINVM seuum, ut prædictæ adipēs, præparatur, eodemq; modo reponitur. * Validissimè discutit, proinde podagricis auxiliatur, cum fimo capræ & croco impositum. Huic proportionē respondet ouillum. Diosc.

SEVVM CAPRINVM, ut præcedentia, paratur, conseruaturq;. Astringentius est: * qua ex causa decoctum cum polenta, rhoe, & caseo, dysentericis datur, & cum ptisanæ succo infunditur. Ius decocti phthysicis in sorbitio nibus prodest. datur quoq; utiliter ijs, qui cantharidum uenena hauserunt. Cæterum seuum omne datur in unguentis ab ʒ S. ad ʒ j. Adeps uerò omnis in linimētis & unguētis ab ʒ S. ad ʒ iij, uel ʒ iv. pro quātitate remedij. Diosc.

C SEVVM CAPREOLI, DAMAB, & CERVI, eodem modo, quo præcedentia colliguntur, præparantur, & reponuntur. Alia superiùs enumerata uincunt, eoq; magis sicca, terreaq; naturæ, & scirrhis tumoribus emolliendis ex usu esse consueuerunt. Andernacus.

LEONINA adeps colligitur, præparatur & conseruatur, ut præcedētes.

* In calore primas obtinet, & magis digerit: ob quod si medicamentis ad ulcera & inflammationes idoneis ipsam admisceas, plus offendet, quàm iuuabis, maiore nimirum adhibita acrimonia. Inueteratis autem tumoribus, atque scirrhis, induratisq; ue neruorum tumoribus, ἀγνώστου Græci uocant, maximè conuenit. Andernacus.

D PARDI & VRSI adeps præparatur, ut prædictæ. Minus q̄ leonina sunt efficaces. Eisdē tamen uitijs accōmodari possunt. * Cæterum ursinā constat raptos uitio alopecie capillos restituere, pernionibus subuenire. Dioscor.

VVLPIA adeps eodem modo colligitur, præparatur ac conseruatur, quo præcedentes. * Medetur aurium dōloribus. Dioscorides.

VNGVLARVM ASINI combustarum * cinis per dies multos binis cochlearibus potus, proditur cōmitiales adiuuare. Eadem oleo subactæ strumas discutunt: & illitæ pernionibus medentur. Caprinarum cinere per unctæ ex aceto alopecie sanantur. Dioscorides.

VNGVLARVM VACCAB combustarum * cinis epotus, nutritibus
Q lactis

lactis copiam præbet: mularum uerò, mulieres infœcundas reddit. Quine **A** tiam mures earù suffitu fugantur, ipsis carbonib. impositis, & accésis. Rasis.

VNGVLA ALCIS magna ui pollet aduersus comitialem morbù. Nam eius particula annulo inclusa, & digito, qui proximus est minimo, ita cõmissa, ut in palmam conuertatur, collapsos, & in ipso paroxismo plurimum recreat, & confestim excitat. Idem efficit portiuncula eiusdem fuda, & manui in pugnum complicatæ inserta: repenti enim morbum expellet, & prostratos erigit. Quod uno & altero experimento se probasse tradit Lempius. Mizaldus uerò portiuncula eiusdem in aurem sinistram missa, & aliquandiu ueluti scalpendo, mota, id ipsum fœliciter est expertus, in uerè Epileptico, idq; miraculi loco habitum est. Ioannes Agricola, Ammonius, idem effici tradit **B** suspensa uel gestata particula eiusdem unguis, modò cutim attingat. Quod etiam amuletum ad præcautionem morbi plurimù ualere: præterea ramenta, uel scobem aduersus eandem noxam in Polonia propinari scribit Mizaldus. Cæterum eligenda est ungula dextri pedis posterioris, cauendumq; ab impostoribus, qui bubulas pro Alcinis uendunt.

DE EXCREMENTIS VTI=

LIBVS, CAP. XXVI.

HVMANVM lac dulcissimum est, * & maximè alit: mammis autem **C** exustum prodest tibi, & stomachi rosionibus: contra haustum leporem marinum præsidio est: oculis cruore exictu suffusis, cum thuris polline instillatur: podagricis utile est, cum meconio & cerato illitum. Bibitur per se ad ℥b. S. Dioscorides.

LAC omne probatur candidù, æquali crassitudine, quod ungui instillatù cogitur. **VACCINVM** crassù est, * corpus alit: stomachù & intestina inflatiõe uexat: renù & uesicæ dolori cõuenit. Nocet splenicis, hepaticis, comitialib. uertiginosis, febriculosis, & capite delètib. Datur ad ℥b. S. Diosc.

LAC ASINAE parum nutrit: * eoq; ad ulcus in tabido abstergendum magis, quàm in alijs conuenit. Idem etiam morbis uentriculi, renum, uesicæ **D** prodest: nec non purgandi facultatem obtinet. Bibitur ab ℥iv. usque ad ℥x. Collutos dentes, gingiuasq; stabilis. Galenus.

LAC CAPRINVM * febris hecetica laborantibus, & phthificis, consumptisq; ac emaciatis optimè conuenit. Post humanum, secundum in bonitate locum habet. Galenus.

OVILLVM LAC crassius est caprino, minusq; serosum: & præpingue: * non autem usq; adeò utile stomacho. Datur ad ℥iv. Dioscorides.

E LACTE pinguisimo fit **BVTYRVM**, agitato in uasis lacte, donec pingue separetur. Butyrum naturà oleolum est, & emolliens: * unde largius **epo-**

Aepotum, uentrem resoluit: prodest, ubi oleum non adfuerit, contra uenena. Cum melle si infricetur, dentitiones adiuuat: gingiuarum pruritus, & oris ulcera infantibus emendat. Illitum foris capaciora alimentorū facit corpora, & ab albidis pustulis per summa scatentibus asserit. Contra inflammationes & duritias uulvæ, quod nec uirus respicit, nec uetustatem sentit butyrum, efficax est: dysentericis, & coli excruciationibus infunditur. In medicamēta addi solet, quæ pus mouent: utile præsertim cum nerui, aut cerebri membranæ, uesicæ, & uulnēra acceperit. Id autem purgat, replet, carnem creat: ab aspidē percussis utilissimè imponitur. Recens obsonijs additum olei uicem pensat, & adipis uice fungitur in bellarijs. Ceterum butyrum in remedijs internis (ut in eclegmatis) præscribitur ab ʒ S. ad ʒ j S. In linimentis, unguentis, acopis, suppuratibus, mollientibus & laxantibus ab ʒ j. ad multas uncias apponi solet, pro remedij quantitate. Dioscorides.

SERVM LACTIS macerationis materia est & per se quidem innocuū medicamentū. Præfertur, quod fit ex lacte nigrarū caprarum, in laudatis pastosis uicitantiū, recentorūq; foetarum. * Excalfacit atq; siccit ordine primo completo, & usq; ad secundū. Quinetiā attenuat, abluat, abstergit, & nitrosa, qua referata est facultate, aluū absq; aliqua mordacitate leniter subducit. Bile tum flauā, tum atrā ab exultis humoribus genitam deijcit: quo fit, ut mirificè conferat maniacis, & melancholicis. Præstat item ad uiscerum infarctus, & morbis inde prouenientibus opitulatur: nimirum aqua intercute laborantibus, felle suffasis, & lienosis. Datur utiliter febrietibus ex bile, & uiscerum ac uasorum obstructionibus. Bibitur per se ab ʒ iij. usque ad ʒ x. Competit etiam uitijs in cute à bile, & perustis humoribus emergentibus. Quare lichenibus, uiriliginibus, alphis, psoris, leprisq; admodum conuenit. Mesues.

MEL optimum flauum, odore & sapore iucundo, acre, purum, sincerum, totum pellucens, tam sibi coherens, ut continuitatem suam quasi linea longissima non intercissum seruet, si digito attollitur. Idem coquendo paucam spumam emittit. Album etiam colore si fuerit, modò notarum bonitatis aliarum nulla desit, nihilo deterius fuerit. Quin Hispani & Narbonenses mittūt **D**albissimum & longè præstantissimum, idemq; prædurum, quale etiam flauum præferunt liquido: quippe quod humore aliquo est uitiatum. * Aluo idoneum, & stomacho utile, si aqua dilutū bibatur: uexatæ uesicæ, renibusq; auxiliatur. Illitum ea discutit, quæ tenebras oculorum pupillis offundunt. Abstergendi uim habet, ora uenarum aperit, humores euocat. qua ratione in fordida ulcera, sinusq; commodissimè infunditur. Primatum tenet uernum, deinde æstiuum. Dioscorides & Medici Colonienfes.

CERA notissima est. Optima est subfulua, modicè pinguis, pura, odorata, mellis habitum quadatenus referens. Secundum locum obtinet candidans, & suapte natura pinguis. Laudatur Pôtica & Cretica. Estq; alba uel na-

Q 2 tura,

tura, uel ablutione. Fit uiridis mista ærugine: rubea immissa anchusæ radice, **A** cinabrio tamen sæpe tingitur. * Cera omnis mollit, calcificat, modicè explet corpora: datur in sorbitione dysentericis: ac milij magnitudine decem grana ceræ hausta, lac in nutricibus non patiuntur coagulari. Diosc.

PROPOLIS in alueatorum foribus & rimis, cerosæ naturæ reperitur. eligi debet flaua, odorata, styracem referens, mollis, & mastiches more ductilis. * Magnopere calcificat, & euocat: aculeos, & omnia infixæ corpori extrahit: in uetere tussi suffita proficit: impetigines admota tollit. Diosc.

OVVM molliculum plus alit forbili, & durum plus molli. * Luteum oui contra oculorum dolores utile est: in assatū sedis inflammationibus prodest, cum croco & rosaceo: & condylomatibus, cum meliloto: cum uua autē fruticis **B** eius, quem rhoa dicunt, aut galla in patinis frigitur, ut cibo aluos sistat: per se etiam offerri solet. Candidum oui crudum refrigerat: spirameta cutis occludit: inflammationes oculorum infusum lenit: ambusta, si statim eo perungantur pustulas non sentiunt: faciem à solis adustione tuetur: fronti impositum cū thure fluxiones arcet, auertitq;: inflammationes ocalorū lana exceptū addito rosaceo, melle & uino mitigat: utiliter cōtra hæmorrhoidis serpentis morsus crudum sorbetur: summè tepidum prodest uesicæ rosionibus, renū exulcerationibus, gutturis scabritiæ, reiectionibus sanguinis, destillationibus, & thoracis rheumatismis. Cæterum oua Noctuæ elixata, & infantibus pro cibo data, illos tota uita abstemios reddunt. Dioscorides & Philostratus. **C**

SERICVM uermiculi, mori folijs uescentes conficiunt. Mirificè exhilarat. qua in re crudum eo longè præstat, quod ignem fuerit expertum: tamen si coctum quandoq; in usum ueniat, uerum antequam in insectorū cortinis immersum inficiatur. * Excalfacit sericū, resiccatq;: ordine primo: exiccat, & attenuat ea naturæ dote, ut cor recreet, lætumq;: efficiat. Quapropter laxat, firmat, purificat, & illustrat spiritus: neque eius facultas uni tantum assignatur spirituum generi in una tantum dispositione, sed ei proprium est, omnibus æquè spiritibus opem ferre. ita ut spiritus tam uitales & animales, quam naturales referre ualeat. Matthiolus ex Auicenna.

DE EXCREMENTIS INVTI^D

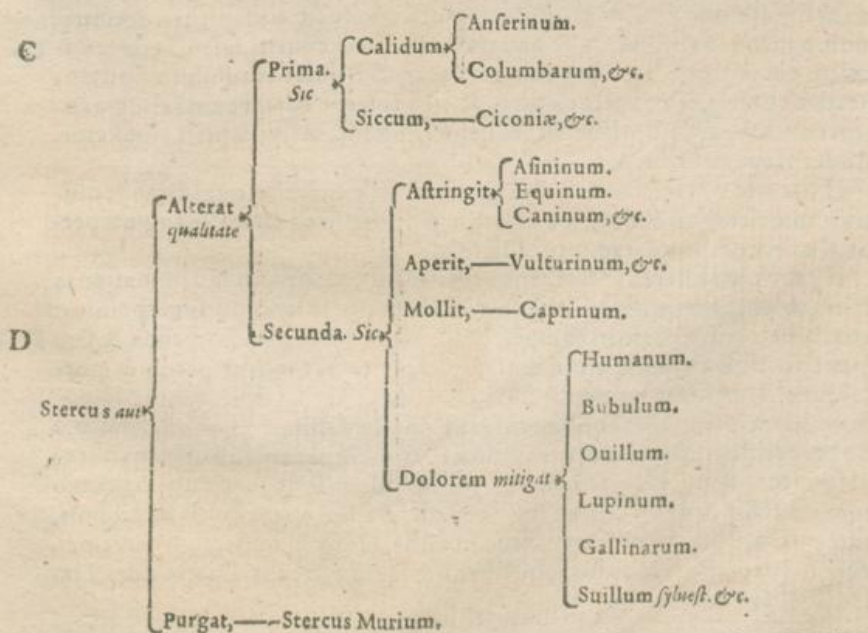
LIBVS: BRIMAE COCTIONIS, CAP. XXVII.

COAGVLVM LEPORIS omnium præstantissimū est: deinde hœdi & hinnuli. Excipitur antequam ipsa animalia aliud quidquā præter lac maternum degustauerint. Vituli marini coagulū excipitur prius quam cū matre ad prædā natate possit. Fumo aut sole exiccata, & loco sicco feruantur. Annum unum, aut bienniū durant. * Leporis coagulū tribus obolis ex uino, uenenatorū morsibus, cœliacis, dysentericis, & fœminis fluxione

Ane uulvæ laborantibus, ac reiectionibus à pectore, auxiliatur, sanguinem in grumos concretum discutit. Post menstruas purgationes appositum uulvæ cum butyro, præstat mulieribus, ut concipiant: potum uerò partus enecat, & à puerperio, pariendi spem adimit. Equi coagulum, quâ hippacem aliqui uocant, priuatim cœliacis, dysentericisq; conuenit. Hœdi, agni, hinnuli, caprea laticornis, & dorci, apri, cerui, uituli, bubaliq; coagula, similes naturas fortuntur: contra aconiti potum in uino, & concretum lac in aceto cõuenienter assuntur. Hinnuli priuatim triduo à purgationibus admotû, partus spem intercipit. Vituli marini, castorei uires repræsentat: comitialibus, strangulatis uuluis, potu conferre existimatur. Sed si sit uituli marini, hoc experimentum est: aqua inspergitur, qua paulisper cùm alterius animantis, tum præcipuè agni coagulum, maduerit: nam si erit sincerum, statim liquefcit in aquâ: sin minus, consimile permanet. In summa, coagulum omne dissipata cogit, & coacta dissoluit. Datur à G. j. ad G. xij. in morbis internis: in externis uerò à ʒj. ad ʒj. Dioscorides & Medici Florentini.

DE STERCORE,

CAP. XXVIII.

Q 3 STERCVS

STERCVS ANSERINVM exalfacit uehementer: * regium mor. **A**
bum curat, drachma una cum uino albo potum, per dies octo conti-
nuos ieiuno stomacho.

COLVMBARVM stercus uehementer exalfacit, & urit: cum hordea-
gea farina mixtum, strumas ex aceto discutit: carbunculos emarginat, tritum
cum melle, lini semine & oleo, ambustis igni medetur. Diosc.

CICONIÆ stercus * si ex aqua hauriatur, comitialibus prodesse cre-
dunt. Dioscorides.

ASININVM stercus, & **EQVINVM** siue crudum, siue crematum, * ad-
dito aceto, sanguinis eruptiones cohibet.

CANINVM stercus, * quod flagrantissimo canis sydere fuerit exceptū, **B**
cum uino aut aqua potum, aluum silit: fistula gutturi insufflatum, anginam
curat: sicuti & dysenteriam ex lacte caprino haustum, in quo prius igniti cal-
culi fuerint extincti, aut ignitū ferrum. Quinetiam periodicas, circulares ue
fugat febres, si cochlearis mensura in accessu ex uino præbeatur bibendum
in scio patiente. Præstantius, quod candidius est, è canibus ossa comedenti-
bus. Galenus & Dioscorides.

VVLTVRINI stercoris * nidore partus excuti produntur Diosc.

CAPRINVM stercus * ad sanguinis fluorem prodest: cum pipere, cum is-
no, & similibus potum, ad morbum regium conducit. cum pipere & cinna-
momo, menstrua prouocat, & aquam inter cutem educit: splenis etiam du- **C**
ritiem discutit: ex aceto uenenis aduersatur. Extrinsecus adhibitum ad alo-
peciam confert, & ambusta ex aceto & oleo rosaceo curat: cum axungia au-
tem coxendicum dolori medetur: uentri impositum hydropicis auxiliatur.
Andernacus ex Galeno.

HVMANVM stercus * illitū, uulnera ab inflammatione uindicat, & obi-
ter intumescere nō patitur: sed ea statim glutinat: sicco ex melle anginae per-
ungi commodissime traduntur. Diosc.

BVBVLVM stercus * si recens admoueatur, uulnerum inflammationes
mitigat: folijs autem inuoluitur, & calfactum cinere feruenti superponitur:
coxendicis cruciatus foku compescit: illitum ex aceto duritias, panos, & stru **D**
mas discutit. Exiccantis, attrahenti sūq; est facultatis: apum uesparumq; mor-
sus iuuat. Humidum uere collectum, cum boues herbas depascuntur, im-
positum aqua intercute laborantes iuuat. Priuatim suffitu fimi, quod à mascu'o
boue redditum est, procidentes uuluae reprimuntur: accensi nidore culices,
abiguntur. Noui, inquit Gesnerus, qui bubulum stercus aridum in iusculo
ignarus bibit. & à coli dolore statim euasit. Audiui etiam à uiris fide dignis,
non paucos rusticos eiu'dem potu liberatos. Quidam non ipsum excremen-
tum, sed expressum inde succum bibunt, & melius habent. Dioscorides, Ga-
lenus, & Gesnerus.

OVILLVM

DE EXCREMENTIS INVTILIBVS. 311

A OVILLVM stercus * ex aceto illitum sanat epinyctidas, clauos, pensiles verrucas, thymos, & ambusta igni, rosaceo cerato exceptum Dioscorides.

LVPINVM stercus * ex uino albo potum colicis confert. Galenus.

GALLINACEVM stercus * omnia eadem, quæ columbinum præstat, sed inefficaciùs: priuatim tamen contra uena fungorum & coli cruciatus ex aceto aut uino bibitur. Dioscorides.

STERCVS SVIS SYLVESTRIS aridum, * in aqua aut uino potum reicciones sanguinis sistit: uetustū lateris dolorem mulcet: ad rupta & conuulsa ex aceto bibitur: luxatis cum aceto rosaceo medetur. Dioscorides.

MVRINVM STERCVS * detritum cum aceto, & illitum, alopecij me-
B detur: cum thure & mulso calculos expellit: subditæ infantibus mulcerdæ, alui deiectionem promouent. Dioscorides.

CROCODYLI TERRESTRIS stercus * mulieribus colorem nutrit in facie, nitoremq; seruat. Optimum est candidissimum, & friabile, amyli modo, minimè ponderosum, in humore statim eliquescens: quod cum teritur, fermenti acorem quadantenus refert. Adulterant id sturnorum stercore quos captos oriza pascunt, ipsumq; non dissimile uendunt. Alij amylium aut cimoliam miscent & adscito anchusæ colore per rarum cribrum paulatim exprimunt, ut se contrahat in uermiculorum speciem: qui siccati pro crocodylea uendunt. Dioscorides.

C

DE EXCREMENTIS
SECUNDÆ COCTIONIS,
CAPVT XXIX.

FEL omne desumendum est ab animalibus mediæ ætatis, quæ neque famem, neq; sitim passa, neq; exercitio nimium defatigata sint, neque iræ nimium indullerint. Detractum à iecore, & præligatis filo uijs, quibus
D & admittitur & egreditur bilis, in feruentem aquâ demittitur aliquanto tempore, mox exëptum siccatur loco sicco, & reconditur. Siccatur etiam camino suspensum, nec aquæ feruëti demissum. Interdum eo utimur recenti, iam primùm ab animali exempto, ueluti felle gallorum, perdicum, piscium, & similitium, quæ facillè comparari possunt, nec magno constant. * Est autem omnis fellis uis acris, & exalfaciens: intensis tamen, & remissis uiribus differunt. Siquidem præstantius in effecta esse uidetur fel marini scorpionis, & piscis, qui Callionymus appellatur, marinæ testudinis, hyenæq;: item perdicis: aquilæ, gallinæ candidæ, & ly'uestris capræ: quod prius tim prodest contra suffusiones incipientes, & oculorum caligines, argemas & genarum scabritias,

scabritias. Ouillo, suillo, hircino atque ursino, taurinū multō efficacius. Fel- A
le omni perfacilem, præsertim infantibus, deiectionem quis molietur, si in-
tinctum eo tomentum, aut simbriam sedi subijciat. Priuatim taurino angine
cum melle perunguntur: sedis ulcera sanat, & ad cicatricem usque perducit.
Idem auribus fractis, & purulentis cum muliebri lacte, aut caprino instilla-
tum, medetur: & sibilo earundem ex porri succo. Admisceri insuevit uulne-
rarijs emplastris, & circumlinationibus, quæ contra uenenata parantur: pha-
gedænicis ulceribus, colis, & scroti doloribus ex melle prodest: lepra, urfu
res cum nitro & terra cimolia quàm optimè purgat. Ouillum & ursinum cō-
tra eadem pollet, uerū inefficaciū hæc præstant. Ursinum eclegmate co-
mitiales adiuuat. Fel testudinum anginis, & in ore infantium nomis pro- B
dest: naribus inditum comitiales erigit. Syluestrium caprarum felle peculia-
riter peruncti lusciosi sanantur. Hircinum idem obit munus: thymia abolet,
& luxuriantes elephantiorum extuberationes illitu reprimat. Suillum au-
tem contra aurium ulcera, reliquaq; omnia magno usu assumitur. Dio-
scorides & Medici Florentini.

HUMANAM VRINAM*suam cuiq; bibere contra uiperæ morsus, ac
uenena, incipientemq; aquam intercutem proderit: scorpionis, uiperæ ma-
rinorum, draconisq; morsus ea conuenientissimè fouentur. Canina ad per-
fundendos canis morsus idonea est: pruritus & lepras nitro addito expur-
gat. Sed uetus ulcera capitis manantia, præcipuè genitalium, cohibet: auribus
infusa manans pus supprimit: decocta q; in calice mali punici, earum uermi-
culos abigit. Pueri impubis resorpta urina, orthopnoicis auxiliatur: decocta
in æreo uase cum melle emendat cicatrices, argema, caliginesq;: ex ea, & cu-
pro, idoneum auri ferrumen conficitur. Quod in urina subsidit, illitu ignem
sacrum mitigat: feruifacit cum cyprino, inditumq; uulua dolores mul-
cet, strangulatus leuat, genas deterget, oculorum cicatrices expurgat. Tau-
rina si cum myrrha instilletur, aurium dolores lenit. Aprina uiribus iisdem
prædita est: priuatim comminuit uesciæ calculos, & potu expellit. Caprina
ad aquam quæ cutem subijit, cum nardi spica quotidie binis cyathis cum a- D
qua bibitur, urinamq; per aluum extrahit: aurium doloribus instillata me-
detur. Asinina traditur renū uitij mederi. Lyncis urinam, quam lyncurium
appellant, simulac excernitur, glaciari coiréue in calculi duritiam uulgò cre-
ditum est. quare quod de ea proditum est, uanum esse cōuincitur. Est erim,
quod à nonnullis uocatur succinum pterygophoron, ideo dictum, quod
pennas ad se allicit. Id potum ex aqua, stomacho, aluoq;
fluxione laboranti conuenit. Dio-
scorides.

ἡσυχία =
ἀσκήσις
βεβήσας

A DE EXCREMENTIS TER-
TIAE COCTIONIS, CAP. XXX.

SVDOR omnis malus est, præsertim equi, asini & muli. * Siquidem potus, uiridem tumidamq; reddit faciem: sudorem fœtidum in uniuersum excitat corpus, præsertim sub alis. Perturbat præterea tum uentriculū, tum uniuersam, genitis excitatisq; flatibus in intestinis. Quod si bibatur ex uino, delirium facit. Matthiolus.

STRIGMENTA à balneis * calefaciunt, molliunt, discutunt: ad sedis rimas & condylomata illinuntur. Illa uerò quæ ex palæstris puluerem sibi **B**asciuerūt, in sordis speciem redacta, articularum nodos imposita adiuuant: ischiadicis in fatus, aut malagmatis locum, calida commodè sufficiunt. Derafæ gymnasiolorum parietibus, simulacrisq; sordes calefaciunt: tubercula quæ ægrè ad coctionem producuntur, dissipant: desquamatis, & ulceribus antiquis profunt. Dioscorides.

MOSCHVS excrementum est cuiusdam animalis, certo anni tempore circa eius umbilicum ueluti in tumorem quendam concretum. Melior est Orientalis, subflauus. Adulteratur, quemadmodū & cætera, quæ rara sunt: sed ex colore, odore & sapore dignoscitur, præterea etiam ex pōdere: nā multa admiscuntur in eo adulterando. Verūm cui sincerum & uerum experientia cognitum est, ex his notis facillè fucum deprehendet. Seruatur melius pyxide plumbea, cera obturata per se. Excalfacit ordine secundo, siccat uerò tertio. * Cor frigidum ac tremulum roborat, & omnibus ipsius affectibus opem præstat potus atq; illitus. Deterget tenues oculorum albugines, & humidas defluxiones exiccat: cerebrum roborat, & diurnum capitis dolorem mulcet, si tamen è pituitæ redundantia proueniat. Coles ex eo cicino oleo macerato perunctus, promptius in uenerem excitatur. Matthiolus ex Ruellio, & Medici Florentini.

OESYPVS est succidarum lanarum pinguitudo, quam uulgò hyssopum humidam appellant: cuius parandi ratio hæc est. Succidæ lanæ molles è collo feminibusq; aqua feruente macerantur, in eaq; lauantur, donec sordibus bene expressis, purgatæ extrahuntur: deinde aqua magno impetu lignea rade agitur: aut uasculo excepta in aliam ex alto infunditur, quò largius sordida spuma supernatet: qua dissoluta, pingue supernatans aquæ, excipitur: rursum aqua agitur, pingueq; excipitur: & hoc deinceps tãtis per fieri debet, dum consumpta pinguitudine, nihil profus spumæ extet. Collecta pinguitudo agitur, & aqua pura respergitur, perpetuoq; ad solē manibus miscetur, donec candida spectetur, & aquam non amplius inficiat: tum in fictili uase

R denso

denso & bene cocto reconditur, & in cella loco ue frigido reponitur. * Emol A
lit, resoluit, calefacit, dolores sedat. Medici Florentini ex Dioscoride.

SPOLIUM SERPENTIS, seu senectus anguim * in uino decocta,
dolori aurium, infusa: & dentium, collutione auxilio est. Addunt eam in me-
dicamenta oculorum, sed præcipuè uiperinam. Dioscorides.

ZIBETTVM in exteriori testicularum utriculo cuiusdam animalis, feli,
qui ueteribus ædificiorum ruinis oberrat, non absimilis. Catos hæc
lia uocant, quos sæpius Venetijs uidi ex Syria delatos. Est autem Zibettum,
tanquam sudor inter huiusce animalis testiculos concreescens, calidæ humi-
dæq; facultatis. Id cauernulæ umbilici impositum, uulæ strangulationibus
mirificè prodest: proinde nec mirum est, si eo uiri peni circumlito magnum B
mulieribus in coitu afferant solatium. Matthiolus.

ASPIDIS exuuium tritum cum melle, suffusionibus multum condu-
cit, si oculis illinatur. Sed præter id, uisum acutissi-
mum reddit. Galenus.

LIBRI PRIMI FINIS.

